
V
B
J
C
59010
III

KAZANIA SWIĘTALNE

Ná Cáły Rok

w Przeświętney Katedrze Metropolitáńskiey Gnieźnieńskiey

MIANE

Przez X. M. STANISŁAWA SZCZEPANOWSKIEGO Franciszkana

Ná ow czás w Tumie Káznodzieię

Y przez tegoż do druku

Z Dozwoleniem Starszych

PODANE

Roku Páńskiego 1762.

TOM DRUGI.

W KRAKOWIE.
w Drukarni Seminarium Biskupiego Akademickiego.

Perillustri Clarissimo et Adm. Rndo Dno Jacobo Marcinkowski J. U. Doctori
Colleg. Cathed. Gnesn. electo Canonico, in Consistorio Gen. [illegible]
Assessori [illegible] & [illegible]
Author Opus [illegible]

Aſtitit Regina à dextris tuis. *Pſal:* 44. *v.* 10.

I.

Quod ſtas à dextris, ſtas in potioribus Ejus
 Aſt etiam dextrum, quod Tua læva tenet
Arcanum retegam, quid erit mirabile dictu?
 Nulla ſiniſtra fiunt Virgo Beata Tibi.

II.

Stare ſimul, vis ſit, ſed quid ſibi velle videtur?
 Hoc, unita ſcias fortior eſſe ſolet.
Infer pro Mundo, ſtat CHRISTUS Virgo MARIA,
 Hinc jam Munde canas, io triumphe tibi.

SANCTISSIMÆ INVICTISSIMÆ
CLEMENTISSIMÆ PRETIOSISSIMÆ
Virgini DEIPARÆ
Cælorum Terrarumq; DOMINÆ
REGINÆ SANCTORUM O.O.

MARIÆ.

DEDICATIO.

Mportunus fortaſſe ſum Clementiſſima Domina, quod Opuſculum hocce minimum Sacratiſſimæ Majeſtati tuæ venerabundus offerre auſim? Quærebam utiq; in terris Patronum, ſequens morem tum Antiquorum tum Recentiorum Scriptorum, ſed cum ceperunt omnes excuſare, Cælos pulſavi, pro Verbo DEI *certans, refugium faciens ad Te Matrem. Neq; id fato factum fuiſſe arbitror, ſed Tua diſpoſitione Virgo Prudentiſſima MARIA. Cui nam Sermones de Sanctis dedicari debebant? præterquam Reginæ Sanctorum Omnium. Et quis eſt in Cælis, qui ſanctitatem conſummatam adeptus ſit? quis eſt in terris, qui in ſanctitate perſeverat, ſine cooperatione Tua o! Sanctiſſima. Angeli quod videant in Cælis DEUM, etiam CHRISTO promerenti debent ut Capiti, docet Theologia (* Tract: de Inc: *) infundata Scripturæ: primogenitus omnis creaturæ.... in Cælis & in terra.... ſive throni, ſive dominationes, ſive principatus, ſive poteſtates &cc. ipſe eſt ante omnes. (* ad Coloſ: 1. v. 15. 16. 17. *ergo & Tibi ut Matri Ejus. Animas creatas rationales, credimus exiſtere ibidem, quæ jam Teſtamenti Veteris, jam Novi ſunt, illæ in Limbo venturum Miſſiam expectabant, lavacro Paſſionis Dominicæ abſtergendæ, ergo Tu prius*

b *expe-*

expectabaris ut Mater, de Qua Dominus noster JESUS CHRISTUS *erat nasciturus, hæ jam lavatæ in Purgatorio misericordiam sitientes, acceperunt à Te levamen, accipient, usq; ad consummationem sæculi. Quæris cur Te Reginam apellaverim? respondeo; nonne ex Patriarchali semine Abrahæ, nonnè de tribu Juda, nonne ex stirpe Coronati Israelitarum Regis David, nativitas Tua? hæc est Vetustissima & Præclarissima Prosapia Tua, de qua nata es, ex Te verò flos ascendit* (Isai: 11. v. 1.) CHRISTUS. D. *Cognovit hoc forsitan Augustus Cæsar, ille qui mandaverat, ut describeretur Orbis universus* (Luc: 2. v. 1.) *non tam sibi jam, sed Tibi, Filioq; Tuo serviturus: vel si ille casu fecerat? sponte nunc Imperatores Romani Te Reginam profitentur. Te tres in Bethleem adoraverunt Reges Reginam, quærebant enim, ubi est qui natus est, Rex Judæorum?* (Math: 2. v. 2.) *ergo si Regius partus, Regius uterus, imo ante partum, Tua verba testor: fecit mihi magna qui Potens est* (Luc: 1. v. 49.) *en quomodo magna? si Te Reginam quoq; non fecisset. Te Orientalis & Occidentalis Ecclesiæ Patres Reginam confessi, dictis & scriptis propriis laudatissimis. Tibi omnis fidelis homo, addit Titulum: Regina, dicens: Salve Mundi Domina &c. Salve Regina Mater &c. hic habes Virgo Augustissima, quod de sangvine Regum es, & Regina in terris, jam à Regibus, jam à Sacerdotio, jam ab omni populo decantaris, utpote Patris Cælestis Filia, Filii Mater, Spiritus Sancti Sponsa, cui pariter universa subdita sunt, uti Regis & Regni Consorti. Quæris cur Reginam Sanctorum omnium intitulaverim? respondeo Sanctorum ut supra dixeram, est duplex classis, Angeli & animæ, super novem choros Angelorum exaltata es, Sancta* DEI *Genitrix gratiâ & gloriâ, quod etiam & ex officio patet, quando quidem Filius tuus & Tu, illis uteris ut servis, illiq; jam ad Sanctos Parentes Tuos, jam ad Te, missi erant, ut Legati. Post Angelos Patriarchæ sunt, quorum* (*sicut & omnium mortalium in linea generis humani*) *erat Adam auctor, Eva prima Mater, Tu in linea glorificandorum, propagasti Caput* CHRISTUM. D. *respectu cujus tanquam innocui Abel* (*ah! à fratribus occisi*) *mereris dici Eva Sanctior, si igitur utriusq; Testamenti Patriarchæ, debent aliquid Proto-parentibus nostris, plus Tibi, vel ideo, quia illorum causa est Paradisus occlusus, Tu Janua Cæli facta: effundant illi rectoacti & succedanei pleno cornu, sua merita, Tu in merito universitatis virtutum, & præmiorum superemines illis. illi sperabant & pollicebantur Mesiam in figuris præsignando, Tu Eum genuisti Mundo, & cum Eo triginta tribus annis*

conver-

conversata es: dona, laudes, & dignitates eorum complecteris, corona quæ frontem Tuam deceret, sit Tibi ex illis, sed permitte inscribi Lemma: si pretiosa corona? pretiosius coronatum, si Sancta corona? sanctius coronatum. Jubes? Prophetas vocabo, illi à procul fando dicti, Tu ut Theologicè loquar, nòn tantum simplicis intelligentiæ scientiâ, sed certiori, portans in utero scientiarum abyssum Verbum Incarnatum, plurima nosti. Tuum præscitum prægnantis est: Beatam me dicent omnes generationes (Luc: 1. v. 48.) quod & est, & determinatè futurum est. Nec obstat, Te de futuro conquæri: quomodo fiet istud? (Luc: 1. v. 34.) nam ego dicerem, vel quia extra instans adhuc conceptionis fuisti, vel ideo, ut clarum esset Orbi, quod sine viro conceptura eras (nempe de SPIRITU Sancto) ultro Quæstionem fecisti. Collegium Apostolorum quoq; infra Te est, dederint illi prima fidei fundamenta, super lapidem angularem JESUM CHRISTUM Filium Tuum, alii scripserint Evangelia, alii Epistolas, alii solo ore prædicaverint, Tu fidem ante illos tenuisti (expost enim præelecti & vocati sunt) deniq; erant Ministri Filii Tui, Tu Mater, illi inquam Ministri Tu Magistra. Criminale erat, stante vita Tua Christianum fieri & esse, ob id passi sunt Apostoli, ergo Tu plus passa es, extentissè quidem, quia anterius illis credidisti, & intensivè, quia maternus erga Filium dolor, intensior. Hinc est quod & Regina Martyrum rectè honoraris. Martyres per divisionem animæ à corpore passi sunt, Tu per divisionem Filii Tui à Te, in morte Ejus. Martyrum cruciatus erat brevis, Tuus tota vita, vel saltim à tempore quo Mater Ejus facta es, Eum lactando uberibus, jam amaras miscuisti lacrymas: consonat scriptura (Can: 1. v. 12.) fasciculus myrrhæ dilectus meus mihi, inter ubera mea commorabitur, quinimo demortuo CHRISTO Sepulchrum Ejus, & stationes tyranniæ, non sicca visitabas pupilla. Martyres passi sunt unum vel alterum tormentum, Tu inumerabilia, dicam, tot martyrii species, quot CHRISTUS. Sed ut clarius rem evolvam, Te esse maximam Martyrem, seu maximè martyrizatam, dicam duplex esse martyrium, jam in anima, jam in corpore, Tu in utraq; hominis parte sensibilis eras, de anima attestatur S. Simeon (Luc: 2. v. 35.) Tuam ipsius animam pertransibit gladius: de corde, quod est vitæ centrum, & omnium sensuum fons, in Canticis lego (c. 8. v. 6.) figuram. sponsi ad sponsam: pone me ut signaculum super cor Tuum; effigiasti igitur passionem CHRISTI in corde Tuo, vel videri poterat passionis Ejus Imago ibidem, ceu in speculo. Tum quia plus omnibus martyribus CHRISTUM amasti, ergo

& plus doluisti omnibus. Nec obstat aliquos Parentes summè filios doluisse, nam Tuus dolor incomparabilis erat. equidem illi non habuerunt talem filium, quo nemo dignior, nemo innocentior &c. tum quia Parentum dolor sociatus esse solet, Tu sola Pater & Mater fuisti, utpote sola sangvinem Filio Tuo suppeditans. Tum quia si sangvinem Tuum non fudisti, verum stans constanter sub cruce, fundere parata fuisti, imo eum in Filio Tuo effudisti, quodsi igitur Martyres martyrii aureolam adepti sunt, Tu quoq; aureolam, illamque supremam, proinde regnare Te inter Martyrum Candidatos, apertissimè liquet. Nec dicant Hæretici gaudere Te semper, nòn dolere, nam mirum est, terram tremere, petras scindi concedunt, & te sensibilem negant? dixissent saltim, Te gaudere & dolore, ut patet de medicina, quam æger vult, & nòn vult, quia amara, lætabaris itaq; ex futuro fructu passionis CHRISTI, tristabaris ex amaritudine Ejusdem. volutabatur cor tuum, ceu navis inter contrarios fluctus, vincebat tamen amor voluntatis Divinæ & Filii Tui. Anteivisti tandem turbam Confessorum, quos enumerare oblongum est, sive sub dio, sive sub tecto, pace Ecclesiæ vitam sanctè ducentes & morientes, cujuscunq; status fuerint, ex Te typum humilitatis, paupertatis, obedientiæ, patientiæ, orationis, jejunii, mortificationis & id genus virtutum sumpsere, adeoq; illorum Dux, parum dixi, Regina proclamaris legitimè. Postremo Regina Virginum peroptime laudaris, juxta illud (Psal: 44. v. 15.) adducentur Regi virgines post eam. quia tu Domina, illæ ancillæ, illæ servæ. Demq; tripliciter Virgo es, ante in & post partum, imo ut meus Scotismus vendicat, dicam, in conceptione tua Virgo, immaculata fuisti, sicq; excellis virgines ut similem nòn habeas. Palam ergo est, quod jure naturali, Divino, & humano sis Regina, Illaq; Sanctorum & Sanctarum, idq; omnino Omnium (quos ego ordine ab Ecclesia usitato recensui) hoc etiam & ex Archan: Gabriele constat, cùm Te salutasset: Ave gratia plena. (Luc: I. v. 28. ecce omnium creaturarum rationalium gratias præcontines, secùs aliqua Tibi gratia & favor deesse videretur. Palam item est, quod sis Regina à dextris (Psal: 44. v. 10.) quod in Jerusalem etiam superna Potestas Tua, quod in plenitudine Sanctorum detentio Tua (Ecclesiast: 20. v. 16.) quod, in ultimo Iudicio, dum Rex vivorum & mortuorum Filius Tuus exercebit justitiam, Tu exercebis misericordiam, in utroq; Mundo Domina Potentissima, per Cælum terramq; diffusa, Angelorum & hominum Imperatrix, Tibiq; par est Sermones de Sanctis dedicare, quia Tui sunt sicut stellæ Cæli. radii Solis.

gemmæ

gemmæ maris. Plura adhuc de Te dicenda restant o! Sanctissima DEIPARA, *sed fateri cogor, latepatentem Majestatem Tuam, intra breves pagellæ meæ margines comprehendere nequeo. hinc est: dictioni meæ finem impono, suplex orans, ut me & Opusculum meum (quod Tuis substerno plantis) clementer suscipias, quodve Te Filiumq; Tuum, Parentes, Servosq; Tuos, in istis Quadraginta octo Sermonibus meis, minus adequatè deprædicaveram, propitia parce. memineris tandem quod Tuus sum subditus viator, Filii Tui Domini nostri* JESU CHRISTI *redemptus peccator, Utriusq; vero Sanctissimæ Majestatis Vestræ, flexis genibus, compositis manibus, inclinato capite (credens, sperans & amans, gloriam Vestram videre) perpetuus adoratur.*

Fr. Stanislaus Szczepanowski
Ord: Minorum Conventualium
S. P. Francisci.

Author Operis.

CENSURA ORDINIS.

DE facultate A. R. P. Magistri Michaëlis HALKIEWICZ, Exassistentis Generalis, Ministri Provincialis, Commissarii Grlis, Provinciæ Poloniæ, Ordinis Minorum Conventualium S. P. Francisci, Opus hoc, cui titulus: *KAZANIA SWIĘTALNE ná Cáły Rok*, per A. R. P. Magistrum Stanislaum SZCZEPANOWSKI, P. Pro: Custodem Cracoviensem, pro tunc Concionatorem Archicathedralem Gnesnensem revidi, & diligenter discussi, cumq; nihil contrarium fidei, ac bonis moribus contineat, imo Apostolicam doctrinam, cum saluberrimis instructionibus exhibeat, ut Typis mandetur censeo & approbo: si iis ad Quos pertinet, ita videbitur. Dat: Neocorcini ad S. Stanislaum Episcopum & Martyrem, Fundationis B. Cunegundis & Boleslai Pudici. Die 10. Novembris Anno Domini 1761.

Fr: Andreas Błędowski Exprovincialis, Gvardianus Neocorcinensis Ord: Min: Conv: mpp.

Facultate mihi concessa ab A. R. P. M. Michaele Halkiewicz, Ord: Min: Conv: S. P. Francisci, Exas: Ministri Provincialis, Com: Grlis, Provinciæ Majoris & Minoris Poloniæ, Partisq; Prussiæ, Librum hunc: *KAZANIA SWIĘTALNE ná Cáły Rok*, per A. R. P. M. Stanisl: Szczepanowski P. P. Cust: Crac: Nostri Ordinis Min: Conv: pro tunc in Archicat: Gnesnensi Concionatorem, laboriosè compositum & proclamatum, attenti legi, in quo nihil Orthodoxæ fidei ac bonis moribus adversum observavi, imo amatoribus Verbi Divini fructuosum adverti, ideo luce publica dignum esse censeo. si iis ad Quos spectat ita videbitur. Datum Cracoviæ. ad Ecclesiam S. P. Francisci Mino: Conv: die 4. Februarii. A. D. 1762.

Fr. MARTINUS GERTNK, Pater Provinciæ, ejusdem Ordinis Min: Conv: S. P. F. mpp.

Cum opus hoc, cui titulus *KAZANIA SWIĘTALNE ná Cáły Rok*, A. R. P. M. Stanislai Szczepanowski, Patris Provinciæ Custodis Crac. in Archic: Gnesnensi Concionatoris, duo Ordinis Nostri Theologi à nobis deputati, perlegerint, & recognoverint, & in lucem edi posse probaverint, hinc nos Authoritate nostra qua fungimur, facultatem concedimus, ut typis mandetur. si iis ad quos pertinet, ita videbitur. In quorum fidem, præsentes literas manu nostra, ac sigillo munitas, dedimus, in Conventu Nostro Posnaniæ, ad S. Antonium. hac Die 6ta Martii. A. D. 1762.

Fr. MICHAEL HALKIEWICZ Minister Provincialis Commissarius Generalis, Ordinis Min: Conv: S. P. Francisci

mpp.

APPROBATIO DIOECESANA.

LIbrum cui Titulus: *KAZANIA SWIĘTALNE ná Cáły Rok przez Wielebnego Jmci X. Stanisława Szczepanowskiego Franciszkana, wydane.* diligenter legi, in quo nihil dissonum fidei Catholicæ, aut bonis moribus reperi, quinimo Author illius ex multo & utili labore in eo opere contento commendabilis, in quo fidelium animas ad amorem DEI & virtutū exercitium inflammat. Proinde facultatem do ut in lucem publicam prodire possit, ex quacunq; Typographia, in Diœcesi Cracoviensi existente, non tamen ex Sandomiriensi Collegii PP. Soc: JESU, cui impressio præsentis Libri omnino interdicitur. in casu attentandæ, præsens facultas, eo ipso nulla sit, nec data censeatur. Dedi in Collegio Majori Universitatis Cracoviensis. Die 20. Mensis Martii. Anno Domini. 1762.

M. ALBERTUS BIEGACZEVICZ, Sacræ Theologiæ Professor Librorum per Diœcesim Cracoviensem Censor.

mpp.

IMPRIMATUR.

M. CASIMIRUS STĘPLOWSKI Sacræ Theologiæ Doctor & Professor, Collega Major, Librorum per Diœcesim Cracoviensem CENSOR.
Datum in Collegio Majori. Die 19. Aprilis A. D. 1762.

DO CZY-

DO CZYTELNIKA.

POrządek rzeczy wyciągał, áżebym pierwey Kazánie Niedzielne, niż Swiętalne wydał, uważaiąc rożność y pierſzeńſtwo Dnia Páńſkiego, od Dnia Swiętych Sług Jego, w ktorych, ieżeliś co Łaſkáwy Czytelniku do posiłku duſznego znalaſł? niechay ci będzie ná zdrowie. A iáko w przeſzłym Tomie wyraziłem *motiva* edycyi, tak y w tym drugim Tomie (procz támtych) kładę. Pierwſze inkrement chwały Boſkiey. Drugie wyſławienie ſług Jego Swiętych, iáko rozkazał Duch Przenayświętſzy, *Eccleſiaſtici 44. v. 14. Corpora Sanctorum &c.* ciáłá Swiętych pogrzebione ſą w pokoiu... mądrość ich niechay opowiádáią narody, chwałę ich, niechay ogłaſza Kościoł, *& laudem eorum nuntiet Eccleſia.* Y ſprawiedliwie: álbowiem ci to ſą, ktorzy nam oboyga Teſtamentu, iedneyże wiáry, drogiego dochowali depozytu, y przez transfuzyą, álbo zlewek wieku, kommunikowali, ktorzy nam życia przykładem, y cnot rozlicznością do zbawienia zoſtawili ſpoſob, á my tego podobno nie byli godni, mowię uſtámi S. Páwłá (o dáwnieyſzych lubo mowiącego) *quibus Mundus nòn erat dignus. ad Hebræ. 11. v. 38.* Trzecie: uważáiąc nagánę dla ſług od Chryſtuſa, o zakazánie talentu: *Matth: 25. v, 26. ſerve male,* ná co S. Chryzoſtom, *nihil lucratus talento, quid magni poſtulo? unus quisq; veſtrum, mihi Fratrem ad ſalutem revocet,* kędy widzieć, iż nad miłoſierne uczynki ciáłá, czyni preferencyą miłoſiernych uczynkow duchá. Z tąd ieſt (*motivum* czwarte) żem powiedziane Kazánia drukowáć prágnął? dam podobieńſtwo; łowczy, tey ſtrzały, ktorą poraził źwierza, nie gubi, ále ią otárſzy do ſaydáku chowa, záś źwierz, śliny y krew toczy; ſtrzáły ſą ſłowá Boże, á więc ich gubić nie trzeba, ále chowáć ile możności ná potym, to było figurowáno *Pſal: 44. v. 6. ſagittæ tuæ acutæ, populi ſub te cadent, in corda inimicorum Regis,* te ſtrzáły ſą ná ſercá nieprzyiacioł Królá Niebieſkiego, záś przerażeni śliny toczą, to ieſt ludzie pokutuiąc przy Konfeſſyonáłach grzechy wyznáią, tych pozbywſzy, iákoby złey krwi upuścili, zdrowi odchodzą, á tu iuż ktoż nie widzi potrzeby nowey, znowu mowię z S. Páwłem, *ad Philip: 3. v. 1. eadem vobis ſcribere, mihi quidem nòn pigrum, vobis autem neceſſarium.* Ani mnię wątpliwość od tego odwrocić mogłá, bo mowi Seneka, *mali medici eſt, deſperare ne curet,* á chocbym nikomu nie pomogł, pragnę pomoc ſobie, y te ſtrzáły obracam ná ſiebie, á ochotę BOG przyimie choć nie świat. W tych Kázaniách referowáłem ſię częſto, do Biblii Rzymſkiey konfrontuiąc piſma, bo nowy y ſtary Teſtáment, máią ſię tak, iak dwie cytry, uderz w iednę drugá ſię odezwie, do tego uczonego ieſt, z ſkárbu łaſk y dzieł Boſkich, nowe y ſtáre rzeczy wywodzić *doctus... profert de theſauro ſuo, nova & vetera Matth: 13. v. 52.* Kędy widzieć, że dáwnieyſza mądrość y náuka, lekce ſię ważyć nie ma, bo napiſano ieſt, *ſapientiam omnium antiquorum, exquiret ſapiens. Eccleſiaſt. 39. v. 1.* Te Kázánia, iáko y Niedzielne, dzieliłem ná dwie częsci, imituiąc Chryſtuſa (zá ktorym ſzedłem, iako pieſek zá Tobiáſzem, *canis ſecutus eſt eum Tob. 6. v 1.*) ten Uboſtwiony Pan, czyniąc Kázania, niby ie ná dwie części dzielił, iáko czytać *Luc: 6. v. 20.* w pierwſzey chwalił, *Beati pauperes, Beati qui eſuritis &c.* w drugiey ganił, *væ vobis, qui ſaturati eſtis, væ vobis qui ridetis &c.* W tych Kazániach, dobierałem piſma, do wyrażenia prawdy, ná posiłek duchowny, boć y gołąbek, zdrowſze ziarna wybiera, áżeby piſklęta wykarmił. Pominąłem Oratorow ſtyle, áżeby mi nie powiedziano, *Ciceronianus es, nòn Chriſtianus.* Nie unikam iednak cenzury, y mile ią chcę cierpieć, bo ią ucierpieli y inni, iáko S. Paweł, ktoremu rzeczono w Athenach káżącemu *Actor: 17. v. 18. quid vult ſeminiverbius hic?* co chce ſłowosiewca ten? Piąte *motivum:* Chwálili BOGA inni, y Swiętych ſług Jego, piſząc y mowiąc, á czemu nie ia? *in quo quis audet, audeo & ego 2. ad Cor. 11. v. 21.* á iáko te pięć *motiva,* mnie były pobudką do druku, tak tobie Łaſkáwy Czytelniku, niech będą okázyą do chwały BOGA w Swiętych Jego.

REGESTR KAZAN.

Ná Nowy Rok - - - - - - - - fol. 1.
Ná Swiętych Trzech Krolow - - - - - - fol. 6.
Ná Swiętą Agneszkę - - - - - - fol. 12.
Ná Nayświętszą Pannę Gromniczną - - - - fol. 18.
Ná Swiętego Mácieia Apostołá - - - - fol. 24.
Ná Swięty Kázimierz - - - - - - fol. 30.
Ná Swięty Jozef - - - - - - - fol. 36.
Ná Zwiástowanie Nayświętszey MARYI Pánny - - - fol. 41.
Ná Swięty Woyciech - - - - - - - fol. 46.
Ná SS. Filippa y Jakoba - - - - - - fol. 52.
Ná Znalezienie Swiętego Krzyża - - - - - fol. 58.
Ná Swięty Stanisław Biskup y Męczennik - - - - fol. 63.
Ná Wniebowstąpienie Páńskie - - - - - fol. 69.
Ná Przenayświętszą TROYCĘ - - - - - fol. 75.
Ná Uroczystość Bożego Ciáła - - - - - - fol. 79.
Ná Swięty Jan Chrzciciel - - - - - - fol. 85.
Ná SS. Piotra y Páwła Apostołow - - - - - fol. 90.
Ná Nawiedzenie Pánny MARYI - - - - - fol. 96.
Ná Swiętą Małgorzatę Pánnę y Męczenniczkę - - - fol. 101.
Ná Swiętą Máryą Magdálenę - - - - - - fol. 107.
Ná Swiętego Jakoba Większego Apostoła - - - fol. 112.
Ná Swiętą Annę - - - - - - fol. 117.
Ná Błogosławioną Kunegundę - - - - - fol. 122.
Ná Swięty Wawrzeniec - - - - - - fol. 129.
Ná Wniebowzięcie Nayświętszey MARYI Pánny - - fol. 135.
Ná Swięty Bartłomi Apostoł - - - - - - fol. 141.
Ná Swięty Joáchim - - - - - - - fol. 147.
Ná Narodzenie Nayświętszey MARYI Pánny - - - fol. 152.
Ná Podwyższenie Swiętego Krzyża - - - - fol. 158.
Ná Swięty Máteusz Apost: - - - - - fol. 165.
Ná Swięty Michał - - - - - - - fol. 171.
Ná Swięty Franciszek Assyski - - - - - - fol. 177.
Ná Przemienienie Swiętego Woyciecha - - - fol. 184.
Ná Błogosławiony Jan Kanty - - - - - fol. 190.
Ná SS. Szymon y Tadeusz - - - - - fol. 197.
Ná Uroczystość Wszystkich Swiętych - - - - fol. 203.
Ná Dzień Zaduszny - - - - - - fol. 209.
Ná Swięty Marcin Biskup - - - - fol. 215.
Ná Swięty Stánisław Kostka - - - - - - fol. 220.
Ná Swiętą Kátárzynę Męczenniczkę - - - - fol. 227.
Ná Swięty Jędrzey Apostoł - - - - - fol. 234.
Ná Swięty Mikołay Biskup Mirreński - - - fol. 240.
Ná Niepokaláne Poczęcie Nayświętszey MARYI Pánny - - fol. 246.
Ná Swięty Tomasz Apostoł. - - - fol. 252.
Ná Boże Narodzenie - - - - - fol. 258.
Ná Swięty Szczepan - - - - - fol. 264.
Ná Swięty Jan Ewángelista - - - - - fol. 271.
Ná Dzień SS. Młodziankow. - - - - - fol. 277.

KAZA-

KAZANIE I.

Ná Nowy Rok.

Ut circumcideretur.... vocatum eſt. Luc. 2.

WIelka to przyznam ſię dla nas rádość y kontentecá, że iuż wiemy iák to Dzieciątko, ktore ſię dziś dzień oſmy národziło, názywáć mamy. Námienił prawdá przy legácyi ſwoiey Anioł Nayświętſzey Máryi o Imieniu Iego, *& vocabis nomen ejus, Jeſum. Mat. 1. v. 21.* ále gdy ſolenniey bo iákoby przy chrzcinách diwulgowáne ſłyſzemy, ktoż ſię do weſołey myśli być powołánym nie oſądzi? *vocatum eſt.* Pytacie o rácyą? odpowiadam, gdyby gosć nieznáiomy do was przyſzedł, iżáliż byscie nie pytáli, ſzepcąc do uchá wzáiemnie, cożto za ieden? á potym uwiádomieni od kogo z boku że ieſt ſyn Krolewſki, wſzákże powſtáwſzy niſkim ſzánowálibyście ukłonem, coż dopiero gdyby powiedział, iż w intereſach w potrzebách wáſzych ſłużyć wam przyſzedł, o! iák że byscie ſię cieſzyli? Syn Boſki ná świát przyſzedł w intereſie zbáwienia náſzego, y przez wiele wiekow zákryte odſłánia wam Imię ſwoie, toć ſłuſzna do rádości okázya. Tu uważáć wielką tego Dziecięciá przezorność y dobroć, że Imię bierze y wyiáwia, álbowiem ná co by ſię zdáło w áptekách doświádczone mieć medykámentá, gdy by te w śkłách y fárfurách będące podpiſane iákie ſą nie były, podobnie przyſtáło uboſtwionemu náſzemu z Niebá lekárſtwu w ludzkiey lepiance ukrytemu, bráć imię, ázeby káżdy wiedział, że to drogi dla duſz náſzych oleiek, to było figurowano. *Cant. 1. v. 2. oleum effuſum nomen tuum*, oley wylany Imię twoie, wylany że nie żáłowány że nie ſkąpo ále obficie dány, wylany, bo iáko oliwá y we troie tło przenika y tłuści, ták troiáko żyiącym, niebiánom, ziemiánom, y w ziemi zoſtáiącym czyſcowym duſzom, ten cudowny do dzis dniá pomaga oleiek, dla tego záchęca Páweł Swięty, ażeby ná Imię Jezus wſzelkie klękáło koláno, niebieſkich, ziemſkich, y podziemnych, *in nomine Jeſu, omne genu flectatur, cæleſtium, terreſtrium, & infernorum, ad Philip. 2. v. 10.* Rozkazał niegdyś ubogiey wdowie Elizeuſz, ażeby tę trochę oliwy ktorą miáłá, w naczynie prożne rozlałá, *mitte in omnia vaſa hæc. 4. Reg. 4. v. 4.* obiecuiąc iey przyſporzyć, y ták ſię ſtáło, że ową obfitością y kredytorom ſię wypłáciłá y ſynow wyżywiłá, ták miſtyczny Elizeuſz Jezus, y Mátkę náſzę Kościoł święty żywi, y nas ſynow iey cudowną Imienia ſwoiego oliwą, wákuiących bez łáſki, nápełnia, tákdálece że ſię z długow to ieſt z grzechow náſzych wypłácić możemy. Ale gdy was z tey przyczyny do rádości pobudzam, z inſzey ſtrony do żalu wynika máterya. Oto świadczy Ewángelia że temu Dziecięciu nie wprzod Imię dáno, poki mu krwi przez obrzezanie nie upuſzczono. Moy Pánie dopieroć ſię narodziłeś, iużci ſię krwią oblewaſz, coż ſię dáliey, z tobą dziać będzie kiedy krwáwe początki? My-

śleyciesz kátolicy, iák tu rádość z żalem pogodzić, á ia powiem w pierwszym punkcie, co to dla nas Jezus uczynił, *ut circumcideretur*, w drugim, co my dla niego czynić winni. *vocatum est.* O tym chcę mowić *Ad M. D. G.*

Co do pierwszego. Co dla nas Pan Jezus uczynił? odpowiadam dał się obrzezáć. dla czegoż? kiedy żadnego grzechu ták pierworodnego iáko y uczynkowego niemiał. Dla zrozumienia potrzebá przeczytáć księgi Lewitskie o miłościwym lecie álbo Jubileuszu od Moyżeszá pisane, kędy Bog práwo tákowe podał, *si attenuatus frater tuus, vendiderit possessiunculam suam, & voluerit propinquus ejus, potest redimere, quod ille vendiderat*, ieżeli zubożáwszy brát twoy przeda máiętnostkę swoię, á chciał by bliski iego, może wykupić co on był przedał. *Levit. 25. v. 25.* y byłá to figurá iż Adam protorodzic nász swoię substancyą Niebieską uwikłał, álbo utrácił, potrzebá tedy było onęż wykupić, coż się dzieie? oto wszyscy idący od Adámá ludzie podupádli y stáli się ubogiemi, nie byli iák mowiemy *tanti* ážeby wypłácili co ociec utrácił, podiął się tego Syn Boski, ále że nie był należący do człowieká żadnego, z miłosierdzia ku nam biorze ná siebie ciáło ludzkie, áżeby ták stał się należącym, y Niebo utrácone nam przywrocił, potwierdza mi to Swięty Anzelm *L. cur Deus &c. quia scilicet conveniebat, ut esset qui redimere nos debebat, Deus & homo, homo quidem, ut hominum propinquus esset, Deus autem, ut sanctissimæ humanitatis operibus, infinitum daret valorem.* Syn Boski stał się człowiekiem, álbowiem przystáło, áżeby był kto by nas odkupił Bog y człowiek, á będąc człowiekiem stáie się nam bliskim, będąc zás Bogiem, uczynkom swoim nieskończony dáie szácunek; otoż dziś po národzeniu swoim dniá osmego, dopuszcza się obrzynáć, áżebyśmy wiedzieli, iż tą krwią dáie zadátek ná wykupienie niebieskiey possessyi, ktorą krew ná krzyżu potym wszystkę do ostátniey kropelki miał wylać: ták postąpił sobie Pan Jezus, iák rzetelny czyni kupiec, ktory dáie kártę y pieniężny zadátek, obliguiąc się wkrotce dług zápłácić. obliguie się málinki Jezus y własną krwią pisze się ná to dzisiay, iż zá trzydzieści y trzy lat zupełnie Oycu Przedwiecznemu zá nas dług niepossłuszeństwá nieuszánowánia maiestatu iego zápłáci. O! iákże dzień dzisieyszy náżywáć się powinien szczęśliwy, gdyby ná przykład kto do niewolnikow w więzieniu zostáiących przyszedł, y przyniosł im szkátułę pieniędzy ná wykupno, iákoż by się urádowáli. to uczynił dziś Jezus, gdy skarb nie oszácowány krwi naydroższey przyniosł ná świát, záczyna nim száfowáć dáiąc tego przy obrzezániu znáki, dekláruiąc cáły národ ludzki z niewoli czártowskiey wyprowádzić, ták náucza Xiążę Apostołow Piotr Swięty, *scientes quod non corruptibilibus, auro vel argento, redempti sitis &c. sed pretioso sanguine 1. Petri. 1. v. 18.* wiedząc że nie skáżytelnemi rzeczámi odkupieni iesteście . . . ále krwią naydroższą Jezusá. y tá iest pierwsza rácya, dla czego się málinki Jezus po národzeniu swoim dał obrzezáć: druga rácya, áżeby ták heretycy skonwinkowáni byli iż nie fantastyczne ále prawdziwie realne istotne Chrystus miał ná sobie ludzkie ciáło. trzecia, áżeby ták z czártá eluzyą uczynił, ktory przeszkadzał zbáwieniu ludzkiemu, potrzá było wcielenia táiemnicę tym cudownym utáić y pokryć aktem. Czwarta, áby się był pokazał urodzonym z pokolenia Abráámowego, iáko go prorocy opowiedzieli, ináczey był by był nie uznany zá Messyaszá, áni by byłá náuká iego nie przyięta, dla tego S.

Máte-

Máteuſz opiſuiąc genealogią iego, názywa go Synem Abráámowym, *Liber generationis Jeſu Chriſti, filii David, filii Abraham. Mat. 1. v. 1.* piąta, iako był práwá nowego początkiem á ſtárego konkluzyą, przyſtáło áżeby był ſam zákończył cirkumcyzyą, y iáko niegdyś Moyżeſz wodę w krew zámieniał *Exo. 4. v. 9.* ták przeciwnie podobáło ſię Pánu, krew ſwoię nayświętſzą w wodę Chrztu świętego á dla nas w Sákráment zámienić. I toć to ieſt że rok záczynámy od rozlania krwi Jezuſowey. był álbowiem u żydow zwyczay, iż pierwſzego dniá mieſiącá ktory ſię po hebráyſku názywał *Nizan* od ktorego ſię cáły rok poczynał, tedy báránká krew rozlewáli ná pámiątkę wyiscia z niewoli Egyptſkiey, ináczey Kościoł święty czyni, gdy Duchem Swiętym nátchniony, dzień pierwſzy roku od obrzezánia y krwi Jezuſa záczyna, ná pámiątkę że ſię dziś okup zbáwienia náſzego záczyna y wyzwolenie od Pháráoná piekielnego. ſzoſta, dał przykład áżeby rodzicy dzieci włáſne záraz z młodu do dobrego ſpoſobili, według náuki Jeremiaſzá, *bonum eſt viro cum portaverit jugum ab adoleſcentia ſua. Thre. 3. v. 7.* dobrze ieſt mężowi gdy noſi iárzmo od młodości ſwoiey. ſtrzáłę dokąd ią wymierzyſz tám idzie, ták dziecię do czego go náchylamy do tego mierzyć będzie, ztąd ieſt podobno rodzicy, iż wáſzego oycowſkiego śiwego włoſa dzieci nie ſzánuią,zeście ich ſzánowáć y czcic Bogá z młodu nie uczyli. ſiodma, dla tego ſię Jezus dał obrzezáć, áżebyśmy ſię wſzyſcy (mowię w ſenſie duchownym) obrzezywáli, áby nam ſwoiego czáſu ná oczy nie wyrzucáno, ták iáko Swięty Stefan kárcił Zydow mowiąc *dura cervice & incircumciſis cordibus Actor. 7. v. 51.* twárdego kárku y nie obrzezánego ſercá y uſzu ieſteście, Duchowi ſię Swiętemu y nátchnieniu iego záwſze ſprzeciwiacie, nie poymuiecie tego? otoż dam podobieńſtwo. gdyby náprzykład człowiek nigdy páznokciow nie obrzynał gdyby włoſow ná głowie nigdy nie obcinał, gdyby ſię nigdy nie mył, gdyby oczu, noſa, gęby nigdy nie obtárł, co rozumiecie, iżaliz nie byłby iáko iedno monſtrum y leśne zwierzę? ták człowiek gdy nie obetnie ná ſercu ſwoim co go ſzpeci, gdy ſumnienia grzechowemi plámámi ſkáżonego, łzámi pokutnemi nie otrze nie obmyie, gdy złych uczynkow od ſiebie nie oddali, nie do człowieká ále do beſtyi podobnieyſzym będzie, y to ieſt duchowna cirkumcyzya, zbytecznie ſię do świátá nie przywięzywáć ále naywięcey, oto ſię ſtáráć, áżebyśmy ſię ſamemu Bogu podobáli, y do tey nas dziś Chryſtus Jezus záchęca, to było figurowáno *Deutero. 10. v. 16. circumcidite præputiũ cordis veſtri* obrzezcieſz odrzezek ſercá wáſzego, á kárku wáſzego dáley nie zátwárdzaycie. oſma rácya dla czego ſię Pan Jezus dał obrzezáć, áżeby pokazał iáko nas bez miáry ukochał, wſzák ták mawiamy: ták ſię kocham żebym ci krwi z pálcá nie żáłował. ále ia to iáśniey powiem, widział z was kto, tonących ludzi ná głębi wody, álbo w odmęntcie iákim, lub ná morzu, y człowieká ná brzegu z ſukni ſię rozbieráiącego, y w pław ſię puſzczáiącego z ázárdem, áżeby tonących rátował, pomyślcieſz iż to, y coś więcey, dla nas przy obrzezániu ſwoim uczynił Jezus. Czytał álbo ſłyſzał kto, o onych trzech pácholętách w piec ogniſty Bábilońſki wrzuconych zwánych Sydrách, Miſaach, Abdenago, niewinnie nieſłuſznie y po tyráńſku? pomyślcieſz ſobie że coś podobnego ſtáło ſię z málinką dzieciną Jezuſem, albowiem świát ten záiął ſię okrutnym ogniem chuci do złego y rozmaytey ſen-

ſualności gorzał iák w piecu ogień, reſolwował ſię málinki Jezus ten ogień ugáſić, pożár przytłumić, coż czynić oto wpada w ten ogień, y dziś go krwią nayświętſzą zálewa y te ſą ośm rácyi, dla czego oſmego dniá dał ſię Pan Jezus obrzezáć. á tu iuż widno, co to Pan Jezus dla nas uczynił dziſiay? *ut circumcideretur.*

Co do drugiego punktu. Co my dla Jezuſa czynić winni? oto z obſerwáncyą, rewerencyą nayſłodſzego Iego używáć Imienia *vocatum eſt.* U Rzymian nie godziło ſię tego Imienia Janus nikomu wſpomnieć, że to iák rozumieli był Bożek, procz komu Senat pozwolił, dla więkſzego owego poſągu uſzánowánia. á ieżeli pogánie w ták wielkiey obſerwie Imię Janusa mieli, iákże nierownie w więkſzym uſzánowániu my kátolicy Imię Jezuſa mieć powinni? Janus od ktorego ſię ten mieſiąc pierwſzy roku názywa *Januarius,* był poſąg o iedney głowie dwá czołá máiący *bifrons,* co ſimbolizowáło, że przeſzłe y przyſzłe ewenty uważał y wiedział, w iedney ręce trzymał laſkę urząd álbo wſpániáłość znáczącą, w drugiey klucze ná znák iż rok otwierał y zámykał, to wymyſł ále to prawdá, iż Jezus náſz dwie nátury w ſobie zámyka Boſką y ludzką, czáſámi też władnie o tym prorok *Pſal. 47. v. 11. ſecundum nomen tuum Deus, ſic & laus tua.* Piſze Theodoretus Biſkup Cyrenſki, że w ſtárym zakonie práwem zákazáno, áżeby nikt tego Imienia Jechova co ſię tłumaczy *ineffabile* nie wſpominał tylko, ſámi *in Sanctuario* w Swiątnicy kápłáni, y kiedy ſię tráfiło świeckim czytáć to ſłowo Jechowa, tedy zámiaſt tego mowili Adonai co ſię tłumaczy *Dominus,* Pan, o tym czytáć *Exo. 6. v. 3.* kędy názywa ſię Bog *Abraham, Iſaac, Jacob,* y dołożono *& nomen meum Adonai, non indicavi eis,* á imienia mego Adonai nie oznaymiłem im, dla tego tylko w ſądách y to iáko? wſpominać ſię godziło Bogá; ſłuchaymy Jeremiaſzá, *jurabis, vivit Dominus, in veritate, in judicio, & in juſtitia. Jer. 4. v. 2.* będzieſz przyſięgáć, żyie Pan, w prawdzie, w ſądzie, y w ſprawiedliwości. To w ſtárym Teſtámencie, w nowym záś nie zákazał Bog wzywánia Imienia Jezus, y owſzem rekompenſę obiecuie, *omnis qui invocaverit nomen Domini, ſalvus erit. ad Rom. 10. v. 13.* wſzelki ktoby wzywał Imienia Pańſkiego zbáwion będzie. Tu należy przytoczyć co nánotował Surius *L. 1. c. 68.* iż Swiętemu Edmondowi ieſzcze chłopięciu pokazał ſię Pan Jezus málinki (będącemu ná medytacyi) mowiąc *ſalve dilecte mi.* witay miły moy, odpowie Edmondus, ia ciebie nie znam, repliku-ie Jezus, czytayże ná czole moim, á było nápiſano *J. N. R. J.* Jezus Nazáráńſki Krol Zydowſki, gdzie przydał Pan Jezus *hoc tibi articulatim in fronte ſcribe, cunctis noctibus, habebis contra ſubitaneam mortem &c.* te litery, Imię moie, piſz ſobie ná czole, á od nagłey y nie ſpodziâney śmierci obronę mieć będzieſz, y z tąd podobno u nabożnych zwyczay? że ſpáć ſię kłádąc ryſuią ſobie y wzywáią, Imienie Jezus. otoż Pan Jezus nie broni záżywáć Imienia ſwego. ále iákimże go mamy wſpomináć ſercem; nie co do liter, bo to ambicyántow świátowych modá, *vocaverant nomina ſua in terris. Pſal. 48. v. 12.* ponázywáli ſię imionámi w ziemiách ſwoich. á do tego to Imię Jezus, nie ieſt ow tytuł, komuś rzeczony, *nomen habes quod vivas, & mortuus es Apoc. 3. v. 1.* imię maſz że żyieſz, á tyś umárły ieſt. álbo iák ow ná nádgrobkách tytuł *illuſtris &c.* à pod kámieniem w grobie fetor, proch y ciemna ziemiá, ſame tylko świecą ſię kości, ále należy go bráć y

wzy-

wzywáć *in concreto* iák rozpalone w ogniu żelazo, bo Imię Jezus dziś Chrystusowi dáne, znáczy ubostwionego człowieká. W Dzieiách Apostolskich S. Łukasz pisze, iż widząc Zydzi Apostołow Swiętych, że wygániáli z opętánych biesy, záchciáło im się przez imitacyą bydź exhorcystámi, więc wołá z nich ieden, *adjuro vos per Jesum quem Paulus prædicat &c. Actor. 19. v. 15.* poprzysięgam was przez Jezusá ktorego Páweł opowiáda &c. állić mu bies z pośmiewiskiem rzecze, *Jesum novi Paulum scio, vos autem qui estis?* Jezusá znam, y Páwłá wiem, ále wy kto? czemusz proszę ná záklinániá Zydowskie bies nic nie dbał, á záklinánie Apostolskie wiele sobie poważał? rácya nie insza, tylko że Swięci Apostołowie wzywáli Imienia Jezus nie ustámi sámemi, ále sercem, y to z wiárą, miłością pokorą y uszánowániem, czego nie czynili niewierni y krąbrni żydzi. Wielkie to Imię, bo iest nád wszystkie Imioná, *quod est super omne nomen*, mowi Swięty Páweł, *ad Philip. 2. v. 9.* przeto wielkiey wyciąga dla siebie obserwy. To Imię ma się tak, iáko nay większy y naygłośnieyszy dzwon, respektem wszystkich innych wielkich dzwonow, ktory wybiia, że Jezus iest Zbáwiciel świátá, ták się bowiem tłumaczy *Jesus, salvator*, ktore sam Bog uszanował: to było figurowáno *Josue. 10. v. 12.* kiedy owo cáłą gębą záwołał Jozue, *sol contra Gabaon, ne movearis*, słońce przeciw Gabaonitom nie ruszay się, y stánęło w biegu swoim słońce, y nie był dzień większy nád ow, czemu? bo *Jozue* był umbrá Jezusá, ktory lud Jzraelski do ziemi obiecáney zaprowádził, ták mowi Swięty Chryzostom, *Deus sanctum hoc nomen veneratus est, & ideo hoc miraculum per Josue operari voluit, neq; hoc solum, sed per eundem Hebræos, in terram promissionis introducere voluit, ut significaret, Jesum ducem nobis futurum esse ad gloriam.* Bog cud zástánowienia słońcá czynic Jozuemu pozwolił, y nie tylko, ále y Izráelitow do ziemi obacońey záprowádzić, áżeby záwczásu ogłosił, że swego czásu miał Jezus bydź wodzem wszystkim nam do Niebá: y Zachariasz prorok námienił tákże o tym Jmieniu, że miáło bydź iedno z naywiększych, *& erit nomen ejus unum. Zachar. 14. v. 9.* Szánuiemy Imiona inne, ná przykład ná wspomnienie imienia Krolewskiego, Cesarskiego, przy stołách y áktách publicznych powstáwszy głowy schylamy, schylaymyż ná wspomnienie, Imienia Jezus, ále, ách żalu! iáko częstokroć bez słuszney y spráwiedliwey rácyi, w kłámstwách, krzywoprzysięgániach, bá niekiedy y w szpetnych ámorách, záżywamy Imienia Jezus, z profanacyą godności Páńskiey, przechodzi nas w tey polityce podobno sam Kaifasz, ktory z Jezusem mowiąc przecięsz z uszánowániem Bogá, te do Jezusá wymowił słowá, *Tu es Christus filius Dei benedicti? Mar. 14 v. 61.* czy ty iesteś Chrystus Syn Bogá błogosłáwionego? á że Oycá błogosłáwił, toć błogosłáwił y Syná, á przynaymniey mu derogacyi w mowie nie uczynił. Ani się exkuzuycie, że o godności, szácunku tego Imienia, y nákazánym uszánowániu nie wiecie, álboście dotąd nie wiedzieli, bo iesteście domownikámi z Chrystusem iáko náucza Paweł Swięty Národow Doktor, *jam non estis hospites, & advenæ, sed domestici Dei. ad Ephes. 2. v. 19.* zámięszkał się z wámi Jezus y mięszkáć do skonánia świátá ukryty pod przymiotámi będzie, toć wam dobrze wiádomo kto iest. Odpowie kto, wszák nas názywa Piotr Swięty przychodniámi y pielgrzymami, *obsecro vos tanquam advenas, & peregrinos 2. Petri 11.* Piotrá Swiętego rádá

ieſt, nie przywięzywáć ſię zbytecznie do świátá, ále mieć ſię iáko podrozny człowiek, do terminu y mety idący, záś Páwłá Swiętego náuká, ná tym záwiſłá, że po przyściu Meſſyaſzá Jezuſa y rozgłoſzeniu Imienia iego, nikt ſię obcym y niewiádomym czynić nie ma. Mowcieſz iuż z Dawidem: *benedic anima mea Domino, & omnia quæ intra me ſunt, nomini ſancto ejus. Pſ. 102. v. 1.* błogoſław duſzo moia Pánu, y wſzyſtko co we mnie ieſt, Imieniowi Swiętemu iego, á ták dokonácie coście dziś Jezuſowi uczynić winni: konczę.

Ut circumcideretur.... vocatum eſt. Naycierpliwſzy Jezu, ſzánowáć będziemy od dniá dziſieyſzego nayświętſze Imię twoie, z więkſzym áfektem, iák przedtym, y z popráwą ſumnienia náſzego, ále cię też o iednę rzecz pokornie ſuplikuiemy. Chcemy przy Imieninách twoich y náſze Imioná odmienić. Było nam przeſzłego roku ná imię grzeſznicy, niechayże tego roku, będzie nam ná imię ludzie pobożni, ludzie pokutuiący, ludzie święci, ludzie obrzezáni, ludzie Imię Jezus ſzánuiący, niechay ták nie postępulemy w nałogách náſzych, iák iáſtrząb, ktory ná ręku przywiązány będąc, á widząc páſtwę rozpuſzcza ſkrzydłá, ále że przywiązány, znowu ie ſkłáda, ták my grzeſznicy, widząc co dobrego, álbo ſłyſząc poſtrách piekłá, porywamy ſię, ále że przywiązáni do nałogu, znowu ſię do niego wrácamy, ty nieſkończona dobroci, day nam odmiány łáſkę. AMEN.

KAZANIE II.
Ná Swięto Trzech Krolow.

Ecce Magi.... ubi eſt qui natus eſt Rex. Mat. 2.

ZE Pan Jezus miał ſię národzić y oświádczyć národom, to było opowiedziáno przez proroká w figurze lampy, *non quieſcam donec ſalvator, ut lampas, accendatur, & videbunt gentes. Jas. 62. v. 1.* nie uſpokoię ſię (mowi Bog) áż zbáwiciel záiáśnieie iák lampa, y uyzrzą národy, á iáko w lampie ieſt ogień y ſkło, záś przez ſkło bez lezyi iáſność przechodzi, ták przy nie náruſzonym pánu enſtwie Syn Boſki ſtał ſię człowiekiem, y bez náruſzenia niewinności kryſtału, wyniknął ná świát, y pokazał ſię ludziom. coż ſię dzieie? oto czárt Xiążę ciemności wielki duſz ludzkich nieprzyiaciel, ćmi te apparicyą, y będąc nie kontent że corocznie Kościoł Swięty kátolicki obchodzi to widzenie, od świádkow Swiętych trzech Krolow, celebruiąc ich uroczyſtość, tákowe przynaymniey odſzczepieńcom od wiáry, podáie do uwagi reflexye. Máteuſz námienia dziſiay o trzech Krolách, *ecce magi*, cále nie ma co widzieć. bo tylko uważáć oſoby (iáko ſam W. Beda Zakonu Benedyktyńſkiego świádczy *In collect*: Melchior zbyt ſtáry, Gaſpar zbyt młody Bálthazár zbyt czarny, ieżeli umieiętność? byli mędrcámi, wſzák y teraz ſą tácy, ieżeli parádę dromedáryuſzow wielbłądow *&c.* y to nie rárítas, ieżeli podáronki? pierwſzy złoto, drugi kádzidło, trzeci mirrhę tego ná świecie co dolyć. ieżeli Bethleem, tam ſtáynia y bydlętá, ieżeli Mátkę z dziecięciem? to powſzechna, y pocoż iáko ledno cudo y rzecz extráordynáryiną wytykáć ná widok świátu, *ecce.* Dobrze Herod uczynił że tego zláwionego Páná z mieczem ſzukáć kazał, znáć przez niedbálſtwo *militij* chybiono ie-

no iego, te y inne w uszách y w głowie perswázye formule czárt, ieżeli komu tedy Zydom, Pogánom y innym, ále kłoć w oczy gwiazdá dzieśieyśza swego czásu będzie, wszystkich tych, ktorzy czártá słucháli y słucháią, ia záś ná defensyą dźiśieyszego Swiętá powiem w pierwszym punkcie, iż nie dármo Swięty Máteusz wytyka palcem Swiętych dziś trzech Krolow, y nie dármo dźiśieysze święto názywa się *epiphania*, co z greckiego tłumáczy się, *apparitio*, rzecz do widzenia y wiedzenia podána, álbowiem dźiśiay iest co widzieć, iest to słyszeć, y iest czego się náuczyć *ecce magi*. w drugim punkcie powiem, kędy iest Krol? ktory się národźił. *ubi est qui natus est Rex*. o tym chcę mowić ná większą Bogá moiego chwałę.

Co do pierwszego. Zebym pokazał co do widzenia po stárszemu zácznę: widzieć naypierwod w Bethleemskiey szopie, Nayświętszą Máryą Pánnę, y Jey Nayświętszego Syná Bogá y człowieka Jezusa Páná, co uważáiąc Swięty Augustyn w kazániu ná dźiśieysze Swięto, gdy przyszedł do owych słow, iż náleźli trzech krolowie Synaczká z Máryą Mátką Jego, *invenerunt puerum cum Maria Matre ejus Mat.2.v. 11.* sam sobie zádáie pytánie. Krolowie ná przyięcie sobie rownych, álbo posłow od Krolow, tedy nieiáką sobie czynią ápparencyą? Marya záś y Jezus spodziewáli się gości, pátrzaymyż co zá ápparencya, y záraz sobie solwuie. *non sine magno apparatu & superba ostentatione inventi sunt Jesus & Maria, uterq; gloriosum & gloriosissimum se ostendit, quia matrem invenerunt ornatam tanto Filio, & Filium tanta matre*, nie bez wielkiey ozdoby y wspániałey okazałości náleziony iest Jezus y Márya, oboie chwalebnemi y owszem naychwalebnieyszemi się pokazáli, álbowiem trzey Krolowie ználeźli Mátkę ozdobioną wielkim synem, y Syná wielką Mátką, w ktorymże pałacu widział kto tákową ráritecę, bá kędy w cáłym świecie tákowe dziwowisko? ażeby Pánná byłá wraz Mátką, Pánną nie tylko przed poczęciem ále y w poczęciu y po poczęciu, Mátką oraz swoiego Syná, á iesżcze Bogá nie tylko człowieká, y znowu áżeby Syn tey Pánny był iey oraz stworzycielem y Synem, á przeto tákowa ápparicya iest z ápparencyą, cudowna, y nigdy nie widziána, á zátym z strony Máryi y Jezusa, mieli co widzieć Swięci Krolowie. Uważaymy teraz ieżeli z strony Swiętych trzech Krolow iest co widzieć; odpowiedam iest zápewne. Kiedy ich sam Pan Jezus pochwalił przez Proroka, *Psal. 17. v. 45. populus quem non cognovi, servivit mihi.* lud ktoregom nie znał służył mi, czego nie uczynili sąśiedzi: ále obroćmy oczy ná regały, przynieśli złoto, mirrhę y kádzidło, co było figurą wyznánia, Krolá, kápłáná, y męki iego, przynieśli złoto, mirrhę y kádzidło, co było znákiem trzech cnot nádprzyrodzonych, wiáry, nádziei, y miłości, przynieśli złoto, mirrhę y kádzidło, oświadczáiąc że wyznawáli iednego Bogá we trzech osobách, bo y mirrhá nie iest iedno co y kádzidło, według pieśni Salomoná, *vadam ad montem mirrhæ & collem thuris. Can. 4. v. 6.* poydę do gory mirrhy y do págorku kadzidłá. Jest co widzieć, bo ludzi mądrych, dla tego ich Swięty Máteusz nie názywa Krolámi ále mędrcámi, nie tylko z tąd że uwierzyli táiemnicy o Pánu, ále iż przedtym Philosophow, mędrcámi zwáno, iákoż lepiey bydź mądrym, iák Krolem lubo wielu iest ná świecie, ktorzy woleliby ná tym świecie bydź Krolámi iák mądremi, á przecięż owych wiekow więcey się stáráno o mądrość iák

 o pań-

o páństwo. Mądrość ich pokazałá się y w tym, gdy co w kráiu osobliwszego mieli to Jezusowi przynieśli. Tu niechay się wstydzą ci, ktorzy co podleyszego to Bogu dáią, ná afront Maiestatu Panskiego, przez co indignácyą odbieráią, o tym prorok: *maledictus dolosus qui habet in grege suo masculum, & votum faciens, immolat debile Deo. Malach: 1. v. 14,* przeklęty zdrádliwy ktory ma w trzodzie swoiey samca, á uczyniwszy ślub ofiáruie ułomne Pánu. Tu niechay się wstydzą y ci, ktorzy żadney ofiáry Bogu czynić nie chcą, ktorzy znoszą Mszy świętey katolickiey Rzymskiey Ofiárę, znáć że są synowie Belial, ktorzy żadney oblacyi Bogu nie czynili. Jest y co słyszeć o Swiętych trzech Krolach, álbowiem ich wiárá byłá większa nád Abráhámá, Lotá, y setnika. Abráhámowi pokazał się niegdy Bog, y námawiáiąc go, ná służbę sobie, obiecał mu wielką zapłátę, *ego protector tuus & merces tua magna nimis. Gen. 15. v. 1.* ia obrońca twoy, y będę zapłátą twoią zbytnie wielką, trzema krolom nic ustnie nie obiecał, tylko im gwiazdę pokazał iednę, á przecięsz do Páná z wyznániem y oświádczeniem przyśli y przystáli. Lotr słyszał álbo wiedział wprzod Chrystusowe cudá, ci áni widzieli áni słyszeli, setnik krwią z boku Chrystusa płynącą wprzod sobie oczy przemył, dopiero uwierzył, ci zás bez naymnieyszego kontaktu phizycznego ubostwionego ciáłá lub krwi, w Bogá człowieká uwierzyli. Swięci trzey Krolowie dopełnili prorokow, ktorzy o nich pisali, iáko to Dawid *Psal. 71. v. 10. Reges Tharsis, & insulæ, munera offerent, Reges Arabum, & Saba, dona adducent.* Krolowie Tharsis y wyspy przyniosą dáry, krolowie Arabscy y Saba przywiozą upominki. Ani mowić, iák to bydź może? ázeby z iednego kráiu tyło Krolow było? bo Prowincia Saba bliska iest Arabij, inne zás iáko to Tharsis, przez ktore rozumi się morze, wyspy &c należeć mogły do ktorego z tych Krolow, słowem ci trzey Krolowie byli Arabowie; *tanquam* (iák mowią) *à potiori denominatio*, lubo w sąsiestwie mięszkáli z inszemi Prowincyami y insułami, lub do nich trzech należącymi, lub do iednego z nich, dosyć ná tym iż ná ow czás ieszcze prawdziwego Bogá nie ználi, á przecię w dni trzynascie po národzeniu Pańskim (iáko pisze *Ammonius Alexãdrinus*) w Bethleem owemi szypko bieżącemi dromedaryuszámi záwitali. Dopełnili iáko to Aggeuszá *C. 2. v. 7. & 8. adhuc unum modicum est, & ego commovebo cælum & terram, & mare, & aridam, & movebo omnes Gentes, & veniet desideratus cunctis Gentibus.* Ieszcze iedná máła chwila iest, á ia poruszę Niebo y ziemię y morze, y suchą, y poruszę wszystkie národy y przydzie pożądány wszelkiemu národowi, y poruszył Niebo gdy Swięci z Niebá śpiewáli Aniołowie, chwałá ná wysokości Pánu, poruszył Niebo gdy gwiazdá trzech Krolow prowádziłá, poruszył ziemię gdy Engaddy winnice zákwitły, poruszył morze gdy ná wyspách mięszkáiący *insulæ* do Chrystusa przyśli, poruszył y suchość kiedy piekło drżeć poczęło, według owego *Oraculum: me puer hebræus &c.* á gdy dziś náwiedzili Páná trzech Krolowie, roznieśli co náoczy swoie widzieli, że iuż przyszedł Messyasz pożądány wszelkiemu národowi ná zbáwienie *desideratus cunctis Gentibus*, toć proroctwá dopełnili Swięci trzey Krolowie. Dopełnili y figur, álbowiem, napisano iest że niegdyś Krol Izráelski Dawid prágnął wody, mowiąc: o gdyby mi się kto dał nápić wody z studnie ktora iest w Bethleem &c. y wdárli się trzey mocárze w oboz Philistyński y náczerpali wody y przynieśli Krolowi, *irru-*

perunt

perunt ergo tres fortes caſtra Philiſthinorum, & hauſerunt aqvam de ciſterna Bethlehem . . . & attulerunt ad Dawid. 2. Reg. 23. v. 16. otoż to moim zdániem figurá byłá, że każdemu z nas krolowáć w Niebie chcącemu wiáry iák żywey wody potrzebá było, y tę nam przynieśli dziſieyſi Swięci Krolowie, o Meſſyaſzu národzonym, prawdziwie ziáwionym, iák żywe zrodło. Nápiſano ieſt iż Zakonodawcá Moyżeſz nie mogąc ſzemrania Jzráelitow znośić, poſłał exploratorow, do ziemi obiecáney, áżeby widzieli iák dobra ieſt, y pośli, y widzieli, y znák przynieśli, *palmitem cum uva ſua. Numer. 13. v. 24.* gáłąź winną z iágodą iey, Swięci trzey Krolowie poſzli oglądáć dziſiay iuż nie obiecáną ziemię ále obiecánego Zbáwicielá, y czynią nam dziś wſzyſtkim wiádomość, że nád miod y mleko ſłodſzy dał ſię im widzieć Pan, ktory nas wſzyſtkich do ſiebie wabi y zapraſzá. Napiſano ieſt że Noe podczás uniwerſalnego kataklizmu wſzedł do korabiu, y zá nim ſynowie iego *ingreſſus eſt Noe & filij ejus . . . . in arcam Gen. 7. v. 7.* dopełnili y tey figury Swięci trzey Krolowie, kiedy dziſiay przy otwártym zbáwieniu, pierwśi z Chryſtuſem do kośćiołá wiáry nowey wſtępuią. A co naywiękſza dopełnili owey figury z Dawida, że ieden kámień, miał dwie śćiány łączyć, *lapis . . . hic, factus eſt in caput anguli Pſal. 117. v. 22.* iákoż y złączył pierwſza śćiáná byłá nieco z żydowſkiego pokolenia páſterzow naypierwſzych w powitaniu Jezuſa, druga śćiána miała bydź z národow pogáńſkich, áby ták máchina Kośćiołá powſtáłá, dopełnili tego dziſiay z pogan idący Krolowie y ſtał ſię ieden Kośćioł. To com powiedział, ieſt prawdá, wſzák oblubieniec *Can. 5. v. 1.* częśćią Kośćioł Swięty názywa ſioſtrą, częśćią oblubienicą *ſoror mea ſponſa mea.* Jeſt ſię czego y náuczyć z dziſieyſzych trzech Krolow, á nayprzod wyiecháwſzy z ſwoiey kráiny, nie pierwey záraz událi ſię do Bethleem miáſtá, pokiby wprzod nie byli w Jeruzalem. czemuż? bo tám Zakonni Doktorowie y w piśmie świętym uczeni byli, á zatym áżeby ſię tám doſkonáley náuczyć mogli, tego co gwiazdá ukázywáłá, nie chcąc ſię ná ſwoim rozumie y zdániu fundowáć, nie bez potrzebnie wſtąpili. I tákci być powinno, y ten ieſt dobroci Boſkiey attribut, iż tych ktorych ták inſtinktem pobudza do dobrego, y łáſką oświeca, záwſze do ſwoich miniſtrow odſyła, ták uczynił Pan Jezus kiedy owo Eunucha do Philippa odſyłał. *Acto. 8. v. 27.* Szawła do Ánániaſzá. *Actor. 9. v. 11.* Korneliuſzá Centurioná do Piotrá *Acto. 10. v. 1.* owego párábolicznego bogaczá do piſma Moyżeſzowego y prorokow *Luc. 16. v. 29.* coż gdybym wſpomniał iáko y w ſtárym teſtamencie Bog ſię referowáć w trudnośćiách do ſtárſzych, do Kápłánow kazał. *Malach. 2. v. 7. labia enim ſacerdotis cuſtodient ſcientiam & legem requirent, ex ore ejus.* bo wárgi Kápłáńſkie będą ſtrzec umieiętnośći y práwá pytáć będą z uſt iego. powtore ieſt ſię czego náuczyć, iż przybywſzy do Bethleem głęboki dzićiątku oddawáli pokłon, *procidentes adoraverunt eum.* Tu niechay ſię náuczą ci, ktorzy (niechay by naymędrśi byli) ieżeli w nayświętſzym Sakrámenćie utáionego nie ſzánuią Bogá, głupi ſą, y z czártem ſię zgadzáią y z nim trzymáią, bo ten Bogu kłániáć ſię nie chciał. Dziwna rzecz! dziwna rzecz! żeśmy przychylnieyśi czártu iák Bogu, á przecię czárt czyni nás proſtakámi y grubym nie wypolerowánym národem, ktory gdy kogo widzi ſtroynego, tedy mu ſię niſko kłánia, á w ciemne ſuknie ubranego mija, że Bog ukryty w ludzkim ciele, że Chryſtus ukryty pod oſobámi chlebá y wi-

ná, że zámknięty w Ciborium tedy mu się nie kłániamy. á ládá osobie byle ugalonowána byłá, tedy do nog upadamy. czárt czyni z námi to, co czynią z wielbłądámi, ktore uczą klękáć, ná coż? oto ná to áżeby ná nie ciężaru nákłádziono, gdyż ná stoiącego wielbłądá ládowáć nie dobrze, podobnie nágina nas czárt, áżebyś my się kłániáli, klękáli przed nie godnymi, áby nam ładował grzechy, nie ták Bog, szánowáć się kazał prawdá, ále nąm zdrády żadney y obciążenia nie czyni, o tey czártowskiey dla nas zdrádzie, námienił y ostrzegł nas prorok: *servietis ibi diis alienis die ac nocte, qui non dabunt vobis requiem Jer. 16. v. 13.* będziecie służyć Bogom obcym, wednie y w nocy, ále wam ci odpocznienia nie pozwolą, Uczcie się, uczcie się hardzi y pyszni ludzie, od Swiętych trzech Krolow pokory, bo iesteście do owych ludzi podobni, ktorzy podniozszy oczy ná wysokie drzewá, depcą ziołá, ná lekárstwá zgodne, ták wy gorą pátrzáiąc świętą pokorę cnotę, bá y inne cnoty święte nogámi nástępuiecie y depcecie. Jest się ieszcze czego náuczyć od SS. trzech Krolow, że inszą drogą od Chrystusá z Bethleem powrucili do domow swoich, ták y my czyńmy, nie chodźmy drogą grzechow nálogowych, nie wracaymy się do złego, ále drogą inszą, drogą zbáwienną chodźmy, do domu dobrey wieczności.

Co do drugiego punktu. Jeżeli się Swięci Krolowie pytacie theologicznie? według generacyi wieczney iáko Bog Syn, z Oycá Przedwiecznego przez rozum pochodzący? odpowiem że iest w Niebie ná ziemi y ná káżdym mieyscu, to iest przez Bostwo, iest principalnie w Niebie, záś przez niezmierzoność, nieográniczoność iest wszędzie, tákdálece że iest y w piekle y w czyscu y w odchłániách, á tám przez spráwiedliwość káżdemu proporcyonálną mieyscu. ieżeli záś przez niezmierzoność nieográniczoność, mieszka y znáyduie się wowych od immaginacyi rozumu ludzkiego dependuiących mieyscách? ktore nażywamy *spatia immaginaria extra Cœlos*, niby z támtey strony Nieba, mnie by się zdáwáło że nie, przynaymniey *positivè:* bo iáko záczym Niebo y ziemię stworzył y cáłą świátá tego Máchinę nie był, *in spatiis immaginariis*, ále sam w sobie, ták y teraz tam go nie masz, gdzie nie iest. pieknie to dawno opisano.

Dic ubi tunc esset, cum præter eum nihil esset?
Tunc, ubi nunc, in se, cum sibi sufficit ipse.

Do tego bez erroru mowić się może, iż iáko Bog ná tym świecie iest, gdy go iuż stworzył, y sobie przytomnym uczynił, (ponieważ świát nie iest dawnieyszy od Bogá.) ták przeciwnym sposobem, Bogá, tám nie masz kędy ieszcze nic nie stworzył, y nie uczynił sobie przytomnym. Jezeli pytácie philosophicznie? kędy iest ktory się národził? iáko człowiek według generacyi w czasie, odpowiadam álbo pytacie *circumscriptivè* álbo *definitivè*, według kommensuracyi części ciáłá do części mieysca, ták znáyduie się w stáience Bethleemskiey według proroka: *& tu Bethlehem... parvulus ex te mihi egridietur qui sit dominator in Israel. Michææ. 5. v. 2.* Bethleem, z ciebie wynidzie, ktory będzie pánuiącym w Izráelu. Tu záſtánowić się muszę gdyby mnie kto spytał, czemu w Bethleem się národził Pan, á Pogánom się pokazał? odpowiadam, trzy Krolestwá były, Niebieskie nád Aniołámi, y Ziemskie dwoiákie, to iest Zydowskie y Pogánow, nayprzod się Niebiánom oznáymił, gdy Aniołowie dziękuiąc śpiewáli, *Gloria in altissimis Deo &c. Lucæ. 2.*

cæ. 2. *v.* 14. chwałá ná wyſokościách Bogu, potym páſterzom Judzkim *v.* 15. *paſtores loquebantur*... *videamus* páſterze rozmawiáli wzáiemnie, podźmy y obaczmy to ſłowo, ktore nam Bog pokazał, ná oſtátku Poganom od wſchodu przychodzącym, iáko prorok opowiedział Jzaiaſz *C.* 8. *v.* 4. *antequam ſciat puer vocare patrem ſuum, & matrem ſuam, auferetur fortitudo Damaſci.* pierwey, niżeli dziecię będzie umiáło mianowáć oyca ſwego y mátkę ſwoię, będzie odebrána moc Damaſzku, kędy ſiedmzdieſiąt tłumaczow czytáią *accipiet*, to ieſt odbiorze weźmie Syn Boſki, cnotę, honor, uſzánowánie od M drcow Pogáńſkich Krolow, ták gloſſuie S. Chryzoſtom *in Ope: Imper: ſuper Mat. c.* 2. oraz ich od mocy ſzátáńſkiey wyprowádzi. názywa przytym mędrcow mocą, bo każda Rzeczpoſpolita bez mądrych, ieſt iák ciáło bez kości y żył, do ſwoich uczynkow nie ſpoſobne, potrzá tedy było te trzy Króleſtwá do iedney wiáry nákłonić y pokazać ſię onych naywyżſzym Rządzcą y Krolem, więc ie do widzenia ſiebie zgromádził, y doſyć porządnie gdy naprzod Aniołow, potym Zydow ná on czás świętſzych, na koniec Pogánow, á że pytym poganie ſzczęśliwſzemi zoſtáli, ſtáło ſię ták iáko kiedy ociec iednemu dziecięciu pokazuie iábłuſzko á one go niechce, pokázuie drugiemu, wnet chcącemu oddaie, nie chciał wiáry Narod Zydowſki, przyiął pogáńſki. Powtore gdyby mnie kto pytał, ponieważ ták żydom iáko poganom obiáwić ſię Syn Boſki umyslił, czemuż z narodu Zydowſkiego oſtátniey kondycyi ludziom, bo páſterzom, z národu záś pogáńſkiego godnieyſzym, bo krolom, to uczynił? odpowiadam, bo w Zydowſkiey ſtárſzyźnie y Pánach nie ználaſł tákowey dyſpozycyi, iáką ználaſł w pogáńſkich Regnántách, Pánowie y mędrcy Zydowſcy byli złych obyczáiow, nie ták proſci ludzie páſterze, záś pogáńſcy mędrcy, byli mędrſi, nie ták poſpolſtwo, dlatego páſterzom z národu Pogáńſkiego obiáwić ſię raczył w Bethleem, záś z národu pogáńſkiego Krolom. pierwſzy punkt tey prawdy weryfikuie prorok *Jerem. c.* 5. *v.* 5. *ibo igitur, ad optimates & loquar eis, ipſi enim cognoverunt viam Domini*... *& ecce magis hi ſimul confregerunt jugum.* poydę do celnieyſzych y będę im mowił, bo oni poználi drogę Páńſką.... á oto ieſzcze ci więcey ſpołem złamáli iárzmo. drugi, wyświadczáią Dzieie Apoſtolſkie *Acto.* 13. *v.* 48. *audientes autem gentes gaviſæ ſunt*.... *& crediderunt.* á pogánie ſłyſząc urádowali ſię.... y uwierzyli: doiyć natym że Syn Boſki obydwá Národy Zydowſki y pogáńſki do ſiebie powołał, to było figurowáno *Iſai.* 11. *v.* 6. *habitabit lupus, cum agno*... *& puer parvulus minabit eos*, będzie mięſzkał wilk z iágnięciem... á dziecię máłe pędzić ie będzie. y ſpełniło ſię, kiedy wilcy to ieſt pogánie, y iagnięta to ieſt ubodzy paſterze Judzcy, w iedney Bethleemſkiey znáydowáli ſię ſtáience. ſami záś ſobie ſtárſzyzná żydowſka winni, y podobnych wielu, że z nich nie wiele, trochá y reſztá tylko przy świętey zoſtáłá y utrzymáłá ſię wierze, ták náuczał niegdyś S. Páweł do Rzymian piſząc *C.* 9. *v.* 27. *Iſaiaſ autem clamat pro Iſrael, ſi fuerit numerus filiorum Iſrael tanquam arena maris, reliquiæ ſalvæ fient.* á Izaiaſz zá Izraelem woła, by liczbá ſynow Izráelſkich była iáko piaſek morſki, oſtatek zachowan będzie, co ſzczerze y po proſtu wam powiedziawſzy, wracam ſię do moiey máteryi y powtarzam. ieżeli pytacie ſię krolowie dziſieyſi, kędy ieſt ktory ſię národził *deffinitivè*? to ieſt, cáły w ſobie y cáły w fragmentach rzeczy? odpowiadam, ieſt tak w rękach Kápłáńſkich, ieſt tak w nayświętſzey E-

ucháryſtyi, y tak go każdy wierny do uſt y ſerca ſwoiego przyimowáć może, áni mowić iák to bydź może, żeby miał być w cáłey hoſtyi w káżdey particelli albo odrobinie, bo ieżeli w zwierciedle cáłym widzieć ſię człowieku możeſz, y znowu widzieć ſię możeſz y w potłuczonych kawáłkach, á czemuż nie wierzyſz że Uboſtwiony Chryſtus znaydowáć ſię nie może, ták w cáłey iáko y podzieloney ná o odrobiny hoſtyi, odkryie tę zaſłonę ſwego czáſu Bog, á przeyzremy ſię wſzyſcy w prawdzie iák w czyſtym zwierciedle. á że iuż, o tym mowiłem, w kazániu ná Wielki Czwartek, tu milczę. Ná oſtátek ná to pytanie *ubi eſt?* kędy ieſt ktory ſię národził? ieżeli ſię moralnie trzey Krolowie pytacie? odpowiem iż ieſt nayprzod w ſercach czyſtych y kocháiącym iego, według Janá S. Liſtu. 1. *C.* 4. *v.* 16. *qui manet in charitate, manet in Deo, & Deus in eo.* kto mięſzka w miłosci, mięſzka y w Bogu, á Bog w nim, mięſzka potym y znáyduie ſię między tymi, y tám kędy ſię ludzie zgromadzáią ná chwałę iego, y proſzą go o co, tak ſam powiedział Jezus u Mat. S. *ubi ſunt duo vel tres, congregati in nomine meo, ibi ſum in medio eorum.* gdzie ſą dwá álbo trzey, zgromádzeni w Imię moie, tám ia ieſt w poſrzodku ich. á tu iuż wiádomo kędy ieſt ten, ktory ſię národził. kończę.

Ecce magi... ubi eſt qui natus eſt Rex. Wſzechmogący á Wieczny Boże, dziękuiemy żeś nam ſię dziſiay w ciele twoim oznaymił y obiáwił. bo iáko, niechay będą rozmayte wyſzyte drzewá, zwierze, kwiáty, y inne ozdoby, nigdy ſię ták ſame wyrobione nie wydadzą, iáko ná tle, ná przykład purpurze, ták dobroć, miłość, ludzkość y inne *attributa* twoie, nigdy ſię ták nie wydáły iáko przy apparicyi dziſiay, mowię uſtámi Swiętego Páwła: *ad Titũ 3. v. 4. cum autem benignitas & humanitas apparuit ſalvatoris noſtri Dei &c.* byliśmy dotąd nie wierni, błądzący, ſłużący chuciom y roſkoſzom rozmáitym, w złości y zazdrości żyiący, lecz gdy ſię okazáła dobrotliwość y ludzkość Zbáwicielá náſzego Bogá, ſtaliśmy ſię pewnemi odpuſzczenia grzechow náſzych, y zbáwienia, to wſzyſtko w ciele twoim malinki Jezu wyczytuiemy. Dziękuiemy y wam Swięci trzey Krolowie od wſchodu, powiedziałem od wſchodu, bo iáko w tamtey ſtronie pierwśi Rodzicy náſi zgrzeſzyli, tak z támtey ſtrony przyſzedłſzy, y támtey ſtronie zbáwienia náſzego widziánego rozśialiście nowinę, o ktorey ſię y nam wiedzieć doſtáło. Bogu dzięki. AMEN.

K A Z A N I E III.

Ná Swiętą Agneſzkę.

Neſcio vos... vigilate. Mat. 25.

CHryſtus Pan Oblubieniec duſz náſzych, iáko Bog pełen wſzelkiey umieiętności y wiedzenia, y nie my nas ále on nas ſtworzył, o tym prorok *Pſal. 99. v. 5. ipſe fecit nos, & non ipſi nos,* á pięci Pánien nie zna *neſcio vos,* czemu; bo głupie *quinq; fatuæ* y ſprawiedliwie. bo ieżeli ludzie mądrzy z głupiemi ſię nie wdáią, coż dopiero nieſtworzona mądrość. Każda rzecz z podobną ſobie przeſtawáć wiązáć ſię, y łączyć prágnie, to było figurowáno, ná nierozumnych ptaſzynách, ktore głoſu podobnego ſłucháiąc

cháiąc y ſtádámi lecą. *volatilia ad ſibi ſimilia conveniunt, & veritas ad eos qui operantur illam revertetur, Eccleſias. 27. v. 10.* ptacy zlatuią ſię ku ſobie podobnym, á prawdá wruci ſię do tych, ktorzy ią czynią. powtarzam Pan Jezus z pánnámi nie wdáie ſię głupiemi z kądże głupie? oto, ciſną ſię do Niebá ná roſkoſzy wieczne bez zaſługi, przeciwko wyráźney maxymie: *nemo poteſt eſſe Iſraelita, quin prius ſit Jacobita.* nie może człowiek widzieć Bogá, poki ſię wprzod z przeciwnościámi paſowáć ſię będzie, iák Pátryárchá Jakob, o ktorym czytamy *Gen. 32. v. 24.* coż dopiero iákiego czuwánia w życiu náſzym potrzebá? *vigilate.* Dziſieyſza Ewangelia nie tylko ma ſię rozumieć o czuwániu y mieniu ſię ná oſtrozności, z racyi, że nie wiemy kiedy dzień ſądu będzie, ktorego roku, dniá, y godziny, ále też ma ſię rozumieć, o czuwaniu y pilności y gotowości ná śmierć káżdego człowieka, bo nie wiemy dniá y godziny ná śmierć; niechay ſobie nikt nie obiecuie ſta lat áni poł wieku, bo y w pierwſzey części wieku ſwoiego, umrzeć może, ktoby ſię ſpodziewał, że dziſieyſza Solemnizantká Agneſzka Swięta, tak w młodym wieku bo w lat trzynaſtu umieráć będzie? á przecięſz ták ſię ſtáło: niechayże nikt nie mowi że we trzynaſtu leciech panienki nie maſz z czego chwalić, bo ia w dalſzym kazániu powiem. w pierwſzym punkcie, że S. Agneſzka ztąd mądra Pánná, y Chryſtuſowi ulubiona, iż ſię do pogáńſkich błędow y do żadnych świátowości nie znáłá, *neſcio vos:* w drugim. iż panienki wewnętrznie y zewnętrznie máią bydź wielkiey pilności. *vigilate. Ad. M. D. G.*

Co do pierwſzego. Bynaymniey ia tu odſzczepieńcom od Kościołá Bożego nie podpiſuię, ktorzy ażeby ſię tego wſzyſtkiego co do prawdziwey wiáry należy, krutko y prędko zbyli, iednym odpowiadaią ſłowem, *neſcio.* Co większa Chrześciáńſkiey Philoſophii uczyć ſię ſwoim zákázuią, y w rozmowy z kátolikami ſię wdáwáć, ták Máchomet Turkom, ták Thalmut Zydom, y inni innym zábrániáli y zábrániáią, á mieliby wiedzieć iż gdyby ſię ſzczerze z námi rozmowić chcieli, pewnie by duſze ich ſtáły ſię mądremi. albowiem y tym ſamym że od prawdy unikaią, milczkiem máiącą bydź nie rozdzielną Zbáwicielá moiego ſzarpią ſukienkę, ták mowi *Concilium Toletanū, heretici inconſutilem veſtem Chriſti Domini, lacerant,* práwo Boſkie ieſt ſuknią Kościołá Bożego, to było figurowáno *Iſaiæ 49. v. 18. vivo ego, dicit Dominus, quia omnibus his quaſi veſtimento veſtieris.* żyię ia, mowi Pan, że temi wſzyſtkiemi iáko ubiorem przybrány będzieſz, á iáko ieden ieſt tylko Bog, toć y iedno bydź muſi práwo, y znowu ieżeli iedná ieſt Kościołá Bozego głowa, Chryſtus, toć y iedna tylko ſukienka, wiárá, á iáko nie 'ſzywána *veſtis inconſutilis Joan. 19. v. 23.* tak rozdzielona nigdy bydź nie powinna, wſzakże rzucáli zołnierze o ſukienkę Chryſtuſá przy męce Jego kości, iáko przepowiedział prorok *Pſ. 21. v. 19. & in veſtem meam miſerunt ſortem.* á przecięſz iey nie rozdzielono, *non ſcindamus illam, ſed ſortiamur de illa. Joan. 19. v. 24.* nie kraymy iey, ále rzućmy o nię loſy, czyia ma bydź. Tu niechay uważáią odſzczepieńcy, ci ktorzy mowią, że w każdey wierze może bydź człowiek zbáwiony, y ták milczeniem niby milczkiem *neſcio,* oblubieńcá duſz náſzych Chryſtuſa, kąſaią y rozrywáią ſukienkę, pſow nie uſzli, iáko ſię Chryſtus przez proroka żalił, *circumde-*

cumdederunt me canes multi Psal. 21. v. 17. bá podobno y sámi od psow piekielnych szárpani będą, ná táki koniec przyszłá zá proroctwem Eliaszá, Jezabella 4. *Regum. c. 9. v. 10. Jezabel quoq; comedent canes in agro.* że się woli y dyspozycyi Boskiey sprzeciwiáłá. Nie pogáńskie, nie heretyckie, nie schismatyckie *nescio*, ia dźiśiay chwalę, ale wstydliwey pánienki Agnieszki Swiętey, bo pomienionych odszczepieńcow *nescio*, wspomnienia nie godne, ktore, oni sobie zá práwo wzięli, á my kátolicy sądziemy to bydź plotkámi, y iedną bayką, tych iuż dawno prorok słuchać nie kazał. *Psal. 118. v. 85. narraverunt mihi iniqui fabulationes, sed non ut lex tua.* powiadáli mi złośnicy baśnie, ále nie iáko twoy zakon. práwo Boskie iedno tylko iest nie rozdzielne, wierne, święte, nie zmázáne, duszom pomocne, mądrymi nie umieiętnych czyniące, *lex Domini immaculata convertens animas, testimonium Domini fidele, sapientiam præstans parvulis. Psal. 18. v. 8.* ktorego gdy broni dziś Agnieszka, stáie się Swiętą, mądrą Pánną. Ale y zkądże będzie Agnieszká mądrą? odpowiem ztąd, iż się do błędow pogáńskich y głupich świátá nápaści nie znáłá. co ták probuię *1. ad Cor. 2. v. 2.* Swięty Paweł pisząc do Korinthian, te listu swoiego dodał *contenta: non enim judicavi me scire aliquid inter vos, nisi Jesum & hunc crucifixum.* nie rozumiałem ázebym miał co umieć między wámi, tylko Jezusa Chrystusa, á tego, Ukrzyżowánego, zádumieć się tu należy, Swięty Páweł, człowiek mądry, Doktor narodow, głowá Páwłowá *Capitolium* wysokich senow, umieiętnosci wszystkich Akademia, á nic nie umie, y nie życzy drugim, iáko to Korinthianom, umieć co więcey tylko Jezusa y to Ukrzyżowánego? y dobrze, álbowiem Ukrzyżowany Jezus, na drzewie iáko w kátedrze wiszący, czegosz kogo w rzeczách do zbáwienia należących nie náuczył, tego tedy Jezusa, znáć umieć y rozumieć, iest dosyć, ták dla málinkich, iáko też y stárszych, zdánie S. Augustyna *Trac. 98. in Joan. Christus crucifixus, est lac sugentibus, cibus proficientibus*, iesteś dziecię? Chrystus stánie się tobie mlekiem, iesteś stárszy, podrozłeś w doskonáłości Chrześciańskiey? Chrystus specyałem tobie. Tak sobie Swięta postąpiła Agnieszka, nie chciała nic umiec, wiedzieć, y widzieć, y znáć, tylko Jezusa Chrystusa Ukrzyżowánego, swoiey Oblubieńca duszy. Dla tey prawdy czytaymy histoyą iey życia. Około roku *248.* w Rzymie Stárosta Rzymski Sompronius miał syna, ten bądź z relacyi, bądź z widzenia osoby, urodą Agneszki powabiony, posyłá z propozycyą oświádczenia dożywotniey przyiáźni, (myśląc, podobno, żeby świát nieprzyiáźni zárosł ostem, gdyby go wonne ludzkich chęci, nie tłumiły rozmaryny) posyła potym upominki, Oyca włásnego w instancyi prosi, ná koniec pierwsze respektá y honory obydwá deklaruią, ná to wszystko w trzynastu leciech panienka Agneszka iednym replikuie terminem *nescio vos*, znáć nie chcę nic tylko Jezusa Ukrzyżowánego: tu uważáć proszę mądrą (trybem Pawła) dziecięcią prawie Agneszki odpowiedź. zkądże tey mądrości nábráłá? áni wątpieć od tego, ktory zá narod ludzki był ukrzyżowány: á ieżeli Paweł Swięty ztąd mądry, że nic znáć nie chciał, tylko Jezusa, toć y Swięta Agneszká ztąd mądra, że się do niczego nie znáłá, tylko do Jezusa. dla tego się wystawić nie może, tákowey w młodociányni wieku rezolucyi Agneszki, Ambrozy Swięty *L. de Virginibus* gdy mowi: *mirentur viri, non desperent parvuli, stupeant nuptæ, imitentur innuptæ.* zádziwiaycie się mężo-

mężowie, nie desperuycie młodzi, uważaycie mężátki, náśláduycie pánienki. Ale proboymy tey modrości, Agneszki Swiętey. Jeżeli tylko Chrystusa znasz y umiesz Agneszko? dayże tego dowod? Chętnie to iuż uczyniła Agneszka. oto potrzeba było w ogniu bydź przymuszoney Agneszcze, w ogniu mowię pożądliwych osob, á nie zgorzeć, y nie zgorzáłá. potrzeba było śmiercią nagłą skaránego syna (owego to konkurrenta) Starosty, dla pomyślenia o wiolencyą Pánny, wskrzesić, wskrześiłá. potrzeba było y synowi y Oycu náwrocenie do Bogá, y wyznánie wiáry uprosić, uprosiłá, y tákie były dowody náuki z Chrystusa Oblubieńca swoiego wyczerpane, Agneszki Swiętey. Po Abdykacyi Somproniuszá, nástąpił gorszy ná Páństwo Aspazyusz, probuie znowu innym bo elementarnym ogniem, y mieczem Agneszki, ieżeliby bożkom Rzymskim pokłonu nie czyniła, ále ná to Agneszká podobne znowu wymawia *nescio vos*, nie znam was, y znáć was nie chcę fałszywości, tylko prawdziwego Odkupicielá Jezusa, y ták od mieczá y ogniá ginąc, ztym się protestowáłá, że błędow pogáńskich y żadnych świátowości nie zna, *nescio*. Dał by Bog katolicy y nam tę nescięcią, ázebyśmy tylko iego samego umieli y ználi. Niechay się odszczepieńcy z nászych czystości ślubow náśmiewáią, my nád niemi płaczmy, że oni swoię káttimonią czártom święcą, y święcili, iák w Polszcze nászey Wanda, *omnes Dij gentium, dæmonia, Psal. 95. v. 5.* álbowiem mowi prorok bogi pogánow, nie co innego są, tylko czárty, niechay się z nászego męczeństwá náśmiewáią, y urągáią, my nád niemi wzdychaymy, że się nożámi kráią dla ludzi, iáko czynią Turcy, y prożno męczennikami staią się w piekle dla czártá.

Co do drugiego punktu. Mowi prorok: *omnis gloria filiæ Regis ab intus. Ps. 44. v. 14.* wszystká chwałá corki Krolewskiey wewnątrz. ktoż powie co by to byłá zá chwałá wewnętrzna; ia bym rozumiał, że sumnienie czyste duszy nászey iest chwałą nászą, ozdobą y zászczytem. potwierdza mi to Páweł Swięty *2. ad Cor. 1. v. 12. gloria nostra hæc est, testimonium conscientiæ nostræ*, tá iest pochwałá nászá swiádectwo sumnienia nászego. sumnienie klarowne, iest żywy świádek, życia nászego dobrego. Jeżeli komu tedy panienkom przystoi, o tę wewnętrzną stáráć się pochwałę, ponieważ stan pannieński innym stanom prym biorze, według owego mądrych zdánia, *virginitas Regina, celibatus Domina, jugalitas ancilla*, stan pannieński iest Krolową, stan bezżennych iest Pánią, stan małżeński iest służebnicą, dla czego y w Niebie stan pannieński má swoię aureolę, w tym tedy zostáiącym stanie, koniecznie dla záchowánia regularney duszney piekności, sprawiedliwie zwierciádłá bym záżywáć rádził, to iest sumnienia własnego, w ktorym by się pánienka przeglądáć mogłá, y szukáć, ieżeli kędy skazy grzechowey nie masz, bo ieżeli zwierciádło plama szpeci, iákże nie rownie grzech duszę oczernia, y brzydką czyni, y znowu ieżeli materialne zwierciádło swoiey potrzebuie konserwácyi, ázeby się nie stłukło, toć y cnota pannieńska, swoiey potrzebuie pilności, ázeby duchownie mowiąc, cáłą byłá. ta zaś cáłość wewnętrzna łatwo się utrzyma, gdy wszystkie swoie myśli pánienka do iednego Oblubieńcá Bogá kierowáć będzie, to było figurowáno *Prov. 31. v. 19.* o owey zászczyconey od Salomona Palestyńskiego Monárchy białogłowie, *digitti ejus apprehenderunt fusum.* palce iey obieny wrzeciono, myśli násze

 ią to

ſą to ſubtelne nitki, od woli naſzey z rozumu y obiektow uprzędzione, z ręki lewey do práwey przerzucone, to ieſt wtedy dobre, kiedy z ſwoiey indifferencyi, dopieroż kiedy z mankamentow iákich wychodzą, á dobrą y proſtą intencyą zrektyfikowáne, wiią ſię ná koło wieczności świętey, dla miłości ſamego Bogá, y ieżeliby przez ułomność ludzką, myśl iáka opaczna do ſerca pannienſkiego kiedy ſię wkrádłá, przez co by łáſka Boſka ginąć y odſtępowáć miáła, tedy iey ſzukáć w ſumnieniu potrzebá. ták owá Ewángeliczna czyniłá mátroná *Luc. 15. v. 9.* zgubiłá groſz, kędyż go ſzukałá y ználázła? oto w domu ſwoim, ále wtedy kiedy, go wſkroś przewruciłá *evertit domum.* pyta kto, coż to żá dom był plądrowány? odpowiada *Origenes* ná to mieyſce piſma świętego, iż przez dom znáczyło ſię ſumnienie owey białogłowy, gdy mowi, *non illam invenit extrinſecus, ſed in domo ſua, intra te eſt drachma, quam cùm Deus ab initio conderet hominem, ad imaginem & ſimiltudinem fecit illam*, duſzo ludzka ſtworzył cię Bog w łáſce ná podobieńſtwo ſwoie, zgubiłáś tę łáſkę, przez grzech złego pomyślenia, nie znaydzieſz iey gdzie indzi, ſzukay w ſumnieniu twoim, záświeć pochodnią wiáry, zá grzech pokutuy, á zgubioną znaydzieſz łáſkę. y to to ieſt, com powiedział, iż wewnętrzney pilności pannienkom potrzeba. Jáko záś potrzebna y zewnętrzna pilność, ták tego probuię. Swięty Grzegorz Nazyanzeńſki, iedney niegdyś pánience powiedział: *mortua ſis cunctis aliis, velutiq; ſepulta*, dziwna rzecz (powie kto) nie doſyćże panience bzdź między ludźmi ná świecie, iák nie żywą á ieſzcze iey ſię iák w grobie zámykáć każą? wſzák nie żywa iuż nie widzi, nie ſłyſzy, nie gada, nie chodzi, po coż iey bydź zágrzebáną? *velutiq; ſepulta.* chcecie? ia wytłumaczę: nie tylko widzieć, ále y bydż widziáną pánience nie należy, dla tego radził *Tertulian9 C. 6. de Velandis virgi: ſtatuendum eſſe ſacris virginibus, pudoris murum, ut nec proprios emittant oculos, nec admittant alienos*, przyſtoi áżeby wſtyd pánnienſki był murem, ktory by ták pánience, iáko y ná pánienkę widoku bronił, á co ſię o widzeniu mowi, toż o ſłuchaniu, rozmowách y chodzeniu rozumieć ſię może. miiam ſłuchánia, y rozmowy, áżebym komu nie zdał ſię przymawiáć, co ſię tchnie chodzenia y prożnych ſpácierow, ktoż nie wie? iáko ſzkodziło owey Dynie, corce Lij, ktora że wyſzłá widzieć tylko narod Sichemczykow, ile będąc w obcym kraiu, porwana od Sychem ſyna Hemora Heweyſkiego, Xiążęcia owey ziemie, nie bez wielkiego ſwoiego gwałtu y krzywdy, *egreſſa eſt autem Dina &c. Sichem filius Hemor, Hevæi, princeps terræ. . . illius eā rapuit. . . opprimens. Gen. 34. v. 2.* dla tego podobno Izaiaſz przeſtrzegał. *c. 60. v. 4. filii tui de longe venient & filiæ tuæ de latere ſurgent.* ſynowie twoi zdáleká przyidą, á corki twoie z boku poſtáną, iákoby wſzyſtkie chciał nápomnieć matki, iż ſynowie daley wychodzić y przychodzić mogą, ále corki przy boku matki ſwoiey zoſtáwáć máią, zá tym idzie, że y ia ſpráwiedliwie zawołáć mogę dziś z Chryſtuſem Pánem *vigilate*, czuwaycie. ále tu iuż powiecie podobno pánienki, że wam y ſnu ſmacznego zabronię? wſzakże y tákbym nie zbłądził, bo na kogoż dziś przymowka w Ewangelii, ieżeli nie ná oſpáłe pánny *dormitaverunt omnes, & dormierunt*, zdrzymały ſię wſzyſtkie y záſnęły, iáko też exacerbował Chryſtus w paraboli. dzieſiąci męſzczyznę, z rácyi iż dáwſzy każdemu po grzywnie nie każdy z nich, nią ſię dorobieł,

bieł, *vocatis autem decem ſervis, dedit illis decem mnas*, *Luc. 19. v. 13.* átoli iednák przez dziſieyſze Ewangeliczne pánny, mogą ſię rozumieć wſzyſcy Chrześcianie, dla wiáry y czyſtości duſzy, ktora ſię ná obowiązku kochánia Oblubieńcá Niebieſkiego funduie, w tym ſenſie y prorocy ſynágogę názywáli pánną, *virgo filia Sion, Iſa. 37. v. 22.* y podáie nam dziś Pan Jezus do zbáwienia ſpoſob, iż ktorzyby pięci ran iego, męki, śmierci y záſług ná dobre záżywáli, mądrymi będą, ktorzyby ná złe záżywáli, głupiemi będą, *qvinq; prudentes, quinq; fatuæ.* przez ten podział liczby, nápomina oraz, iż ledwie połowá Chrześciánow w Niebie z nim Krolowáć będzie. powiedziałem, podobno, álbowiem ná inſzym mieyſcu powiedział Pan, ciáſna forta do Niebá, á mało ieſt, ktorzy przez nię wchodzą. Tu niechay uważaią epulonowie y wſzyſcy łákomcy y w márnościách świátá zatopieni, áżeby im ſię ták nie tráfiło, iák owey liſzcze ktora obżarta będąc, od pſow poſtrzeżona, á potym do iamy nápędzona, wniść y wciſnąść ſię nie mogłá, ginąć muſiáłá. Ten ſtráſzny podział nas wſzyſtkich zálterowáć powinien: co rozumiecie katolicy? gdy by was dzieſiąci w zámknięciu było, wnet uwiádomiono, iż was połowá zginąć śmiercią muſi, á połowá wolnemi wynidzie, iákże byście ſię lękáli, trworzyli, y ſmutnymi byli, coż dopiero gdyby zápowiedziáno, iż więkſza liczba z was, ginąć będzie? á ieżeli śmierć doczeſna w uwadze ieſt, iákże nierownie śmierć wieczna w konſideracyi pilney bydź powinna. Co ſię tycze ſnu, ſen grzychem nie ieſt, bo ten pochodzi z álimentow, bez ktorego człowiek obeyść ſię nie może, według Philoſophow, y ieſt pozwolony, według dziſieyſzey Ewángelii, *moram autem faciente ſponſo*, pauza nam od Bogá pozwolona w życiu náſzym, iednak ták zaſypiáć potrzebá, áżeby ſerce do Bogá czuwáło, trybem oblubieńca, *ego dormio & cor meum vigilat. Cant. 5. v. 2.* Ktoż powie? iák ſię ma rozumieć, owo piſmo *Pſal. 67. v. 14. ſi dormiatis inter medios cleros, pennæ columbæ deargentatæ & poſteriora ejus, in pallore auri*, choćbyście ſpali w poſrzodku loſow, piora gołębice poſrzebrzoney, á tył grzbietu iego iáśnieie iák złoto. iabym rozumiał iż przez dwá loſy ktore z greckiego *cleros*, tłumaczą ſię *ſortes*, maią ſię rozumieć dwá ſzczęściá álbo ſzczęśliwości naſze, z łáſki Boſkiey nam dáne, pierwſza ſzczęśliwość náſzá ieſt, zeſłánie y wcielenie Syná Boſkiego, druga ſzczęśliwość ieſt, męka y śmierć iego nayświętſza zá narod ludzki: to było figurowáno *Gen. 49. v. 14. Iſachar... accubans inter terminos* Iſachar... leżący między gránicámi, podłożył rámię ſwoie ku noſzeniu: kto tedy w życiu ſwoim rozmyśla te dwie táiemnice y w rozmyślániu onych záſypia, może ſię názywáć ſzczęśliwie świątobliwie śpiącym, oraz y czuwaiączm. y tákowy ſen grzechem nie ieſt y owſzem błogoſłáwieńſtwem od Bogá. á gdy ſię ták nádzieią y wiárą w Chryſtuſie, niby dwiema ſkrzydłámi gołębice wznośić ku Niebu będzie, początek życia iego y koniec y káżda akcya, iáśnieć będzie iák ſrebro y złoto. ieżeli tedy ſen porządny grzechem nie ieſt, toć ſen nieporządny álbo oſpalſtwo grzechem ieſt, to ieſt niepámięć o Bogu, niepámięć o właſnym zbáwieniu, niepámięc o wdzięczności ku Chryſtuſie. Czuwaycieſz tedy, *vigilate itaq;* wołam dziś z Chryſtuſem, bo bramę do Niebá zámkną, bo nie wiecie dniá áni godziny. czuwaycie áżebyście nie opoźnili. co rozumiecie? gdyby was do páłacu iakiego zá-

proſzono ná oglądánie rozlicznych ſkárbow, z ktorych by ſię wam co doſtáć mogło, w tym gdybyście opoźnili, á ieſzcze dla lada zátrudnienia, lub oſpálſtwá y gnuſności y záſtáli iuż páłáć zámknięty, y podáronki ſkończone, o! iákże byście záłowáli. toż y więcey rozumieycie, o páłácu Niebieſkim, zápraſza was Chryſtus Jezus do widzenia Boſtwá nieśmiertelnego, y nigdy nie widziánego, ſkarbow, y nieſkończoney roſkoſzy, więc gdy opoźnicie, zámkną bramę niebieſką ná wieki, y żáłowáć ná wieki będziecie. czuwaycie grześnicy, czuwaycie y święci ludzie, *vigilate.* powiedziałem czuwaycie y święci: orientalny patient Job *c. 40. v. 10.* o ſzátánie powiedział, *fœnum ut bos comedet,* ſzátan śiáno iako woł ieść będzie, ſpytacie ciekawie czemu nie iák koń, álbo ośieł? odpowiem, bo koń y ośieł nie dbá, byle záwſze miał co ieść, záś woł czyścieyſzą trawkę y kwiatki zbiera, ták czárt doſkonalſzych ludzi y świątobliwſzych kuśi, y onych pożeráć chce, mniey dbáiąc o grzeſznikow zákamiałych, gdyż tych záwſze ma, y iego ſą pewni, dla tego Dawid modlił ſię Bogu: *cuſtodi animam meam, quoniam ſanctus ſum, Pſal. 85. v. 2.* ſtrzeſz duſzy moiey Pánie, bom święty ieſt, iák by chciał mowić, im bardziey ſię nie czuię w grzechu, tym bárdziey záſadzkę od czárta widzę ná ſiebie. Czuwaycie ná koniec wſzyſcy trybem S. Agneſzki, od młodości lat wáſzych (á oſobliwie pannienki) Bog obronił Agneſzkę w okazyach napáści z podſzczucia czártá, gdy iey włoſy z głowy ták wiele wynikły, ile iey ná obronę wſtydu było potrzeba, toć y wam pomocy doda. Bog obronił Agneſzkę że Semproniuſzá, iáko lwa z natury złego, zwyciężyłá kſztałtem owey woyſk woiewodziney, názwiſkiem *Banaiam, 2. Reg. 23. v. 20. percus ſit leonem.* toć y wam da zwycięſtwo. Bog obronił Agneſzkę, tyle kroć, ile kroć ratonku wzywáła, iáko ſama mawiáłá, *Angelum Domini mecum habeo* (o tym *Surio. 21. Januar:* toć y wam anielſkiey nie odmowi uſługi, bo tak obiecał y przez proroka: *immittet angelus Domini, in circuitu timentium eum. Pſal. 33. v. 8.* ſtánie ánioł w poſrzodku boiących ſię Bogá, y obroni ich, to ſłowko od Chryſtuſa rzeczone, czuwaycie, ták wſzyſtkie pánienki chowáć w ſercu właſnym máią, iákoby ieden klucz do Niebá. konczę.

Neſcio... vigilate. S. Pánno ktorey ſię Ambroży Swięty w ſwoich kazániach wychwalić nie może, S. Pánno ktorą ták wiele Kościoł Swięty ſzánuie, że cię w kánon Mſzy Swiętey policzył, S. Pánno. u ktorey, nic ná myśli nie było, tylko ſam Bog, *mulier innupta, & virgo cogitat quæ Domini ſunt. 1. Cor. 7. v. 34.* náucz nas tey mądrości, żebyśmy ſię do świátá nie ználi, błędow pogáńſkich unikali, ſamego Bogá prawdziwego kochali, uproś nam poki żyiemy, y wſzyſtkim pánienkom wewnętrzną y zewnętrzną pilność, y ná wſzyſtko oſtrożność, á po śmierci widzenie Bogá z ktorym ty kroluieſz ná wieki. Amen.

KAZANIE IV.

Ná Nayświętſzą Pánnę Gromniczną.

Accepit eum in ulnas ſuas.... lumen ad revelationem Luc. 2.

Z Rąk do rąk podáią ſobie dziſiay w Kościele Jerozolimſkim Pánu Jezuſa, przy purifikacyi álbo oczyſzczeniu, y proceſſyi, od kruczganku

ku Kościelnego áż do ołtarzá, w párze Jozef z Symeonem, á Márya z Anną prorokinią wdową, corką Phanuela idącey, zkąd zwyczay dziśieyszey processyi, zás co do świec álbo świátłá, Kościoł Swięty postánowił tę ceremonią, ná zniesienie błędow w Rzymie pogáńskich, ktorzy dnia pierwszego Lutego, ná honor Februe Bogini, mátki Marsá, co *lustrum*, to iest co pięć lat palili świece y pochodnie po cáłey nocy, áby ták syn iey Marś dał się ubłagáć, ná szczęśliwe záwsze Rzymiánom wiktorye, co Sergiusz Papież ná honor Matce Nayświętszey Máryi odmienił, áby ták Syn Jey Jezus Chrystus, dał się przebłagáć zá grzechy násze, y dopomogł nam do wiktoryi z świátá, ciáłá, y czárta. Powtarzam: z rąk do rąk podáią sobie Iezusá, to iest Simeon biorze od Maryi, Marya z chęcią oddaie ná ręce iego, y wielkie to przyznam się pieszczoty Pan Jezus, ba y drogi kosztowny kleynot, ktorego mieć w ręku, ktoż by sobie nieżyczył? z rąk do rąk podáią sobie, pewnie to figura byłá, iáko potym Chrystusá podawáć sobie ná obelgę mieli żydowie, o tym Jzaiasz prorok, *c. 22. v. 18. quasi pilam mittet te.* kto widział igráiących w piłkę dzieci, y mowiących *tradita*, w palanta niby z Chrystusem sobie igráć mieli niedowiárkowie, dlatego podobno przydał Simeon Kapłan *tuam ipsius animam, pertransibit gladius.* pomnii Mátko, że przydzie ten czás, kiedy przeniknie miecz boleści duszę twoię, patrzáiąc co się z tym dziecięciem dziać będzie. iednákże ia insze widzę rácye, tego sobie podawánia dziśiay Chrystusá z rąk do rąk, ktore pokażę w pierwszym punkcie *accepit eum in ulnas suas.* w drugim zás punkcie powiem, iż dziśieysza Nayświętszey Máryi Panny puryfikacya, iest rożnych táiemnic obiawienie, *lumen ad revelationem.* Niech to będzie ná większą Bogá moiego chwałę.

Co do pierwszego. *Cant. 4. v. 5.* wielką iákąś prerogátywę uważáiąc Duch Przenayświętszy o Maryi mowi: *duo ubera tua, sicut duo hinnuli capreæ gemelli, pascuntur in lilijs, donec aspiret dies, & inclinentur umbræ,* dwie pierśi twoie, iáko dwoie bliźniąt u sarny, ktore się pászą między liliami, poki dzień nie nádeydzie, á nie náchylą się cienie. Coż mowisz Duchu Przenayświętszy? dwie piersi wyliczasz, ktoż ich więcey liczył? do tego coż máią zá konnexią zwierzęta dzikie z pierśiámi panieńskiemi? á dotego że ledwie kto słyszał, ażeby się te między liliami pasły: átoli trudno poprawić w tym Duchá Przenayświętszego, ta álbowiem náuka adumbrowáłá dziśieyszą nayświętszą Maryą Pánnę, dwie piersi tákową máią signifikacią; iedná być Pánną, druga bydź Mátką oznácza Maryą, między liliami zabawa, znáczyłá przestawanie z Swiętymi Apostołámi, dotąd, poki się dzień życia Chrystusowego nie skończył, y poki kościoł Swięty ciemności niedowiárstwá, w tey taiemnicy nie rozpędził, dla tego tedy dziśiay prezentuie się Nayświętsza Márya Panna z dzieciątkiem, ktorego pierśiámi własnemi karmiłá, ażeby káżdy wiedział ná potym, iż iest y Pánną y Mátką, trzymaiąc ná rękách dziecię, káżdy ią sądził Mátką, y wszelkich unikła suppozycyi, Pánną się zás być do wiáry świátu podáłá, y zasługi, naybárdziey przez to, iż Bogá y człowieka powiłá: że zás Simeon brał ná ręce Jezusa mowiąc, to iest świátło ná obiáwienie y obiáśnienie pogánow, *lumen ad revelationem gentium,* ta iest tego racya: dwoiáko bowiem czyniemy

 świá-

światło powszechnie, álbo zápalamy gdy ieden drugiemu udziela ogniá, álbo gdy go z nikąd dostáć nie można z kámieniá krzeszemy y dobywamy: Cudowną y nádprzyrodzoną wiárą, pokorą, y obedyencyą, w tych słowách, *ecce ancilla Domini*, oto ia służebnica Páńska, zá spráwą mistyczney skáły, *Dominus petra mea 2. Reg. 22. v. 2.* wskrzesiłá, wznieciłá w sobie ogniem Bostwá niestworzonego Marya, *species gloriæ Domini, quasi ignis ardens. Exo. 24. v. 17.* pozor chwały Pańskiey iáko ogień, á to przy zwiástowániu swoim stáło się, w żywocie Panieńskim, potrza tedy było áżeby ten ogień rewelowány był wszytkim národom, coż czyni Simeon? oto biorze ná ręce swoie ten cudowny ogień, miałem mowić Ubostwionego Jezusa, áleć to iedno, y woła *lumen ad revelationem gentium*, to iest światło, ktore was oświeca, że Syn Boski, iest prawdziwie dla was zesłánym Messyaszem, kędy záraz w Kościele Jerozolimskim, zápalały się álbo przynaymniey zápalać się były powinny serca ludzkie, od owey malinkiey dzieciny, iák od ogniá, ile że wołał Simeon, *lumen*, świátłość, podawał do wiáry świátło, ná podobieństwo, iák świeca zapala się od świecy, iáko Bog taiemnice kommunikuie Seraphinom, ci Cherubinom, ci niższym Anielskim Chorum, iáko náuczáią Theologowie *Angeli majores, illuminant minores* y ta byłá racya, bránia ná ręce Chrystusa, y śpiewánia, *lumen ad revelationem*. Wyciągaymyż y my kátolicy ręce, do piástowánia Chrystusa malinkiego do pozyskánia tego świátłá, do odebránia łáski Páńskiey, wszákże ludzie ubodzy y kalictwo máią ten zwyczay, iż w Wielkie Swięta tedy się do drzwi kościelnych cisną, y tam odkrywáią rány swoie, upraszáiąc eleemozyny, wszyscy iesteśmy ubodzy, wszyscy iesteśmy kaleki, ułobliwie ná rozum y wolą, przez grzech pierworodny ranieni, coż mamy czynić? oto stańmy dziś pobożną myślą y intencyą przed Kościołem Jerozolimskim, wyciągáiąc ręce, y prosząc Maryi, áżeby nam udzieliłá od Chrystusa łáski: nie ná iedną rękę dziś wziął Simeon Chrystusa, ále ná dwie, *accepit in ulnas*, dwie ręce, są rozum nasz y wola nászá te podáymy do odebránia świátłości: niedbali gdy kápłona pieką, po iedney stronie go palą, á po drugiey surowego zostáwuią, dwie strony ma dusza nászá, rozum y wolą, niechay będzie rozum wiárą oświecony, jeżeli wola nie będzie miłością rozpalona, surową zostánie, potrzá tedy dwie ręce, to iest dwie strony przy ogniu dzisieyszym zágrzewáć, á uzdrowieni będziemy. Wzciągaymy dziś ręce, bo przydzie ten czás, kiedy nam dziś benedykowáne świece, gromnice, przy skonániu w ręce oddawáć będą, ná znák nie zgásłey wiáry, á my ná poł umarli, znáć się ná tym nie będziemy, dopieroż żeby iey nam czárt nie wydárł, iáko niegdyś wydzierał w postáci człowieka, choć w Bogu umieráiącey Swiętey Fráncisżcze Rzymiánce, záklęty czemu? odpowiedział, że tákowa świeca, iest mu wielce nieprzyiázną (o tym *L. 2. v. 32.* życie iey świádczy) dla tego podobno teraz, nie tylko umieráiącym świecę dáią, ále ią też zápaláią, przeciwko burzey y náwáłności powietrzney. Składać należy przed Máryą dzisiay ręce, áżebyśmy w skonániu przyimuiąc do ust nászych, w Sakramencie Jezusa, śmiáło śpiewáli z Simeonem dzisieysze *canticum*: *Nunc dimittis servum tuum Domine &c.* teraz wypuszczasz sługę twoiego Pánie, według słowá twego w pokoiu.

Co do

Co do drugiego punktu: Zapewne świátłá do oświecenia rozumu potrzeba, *lumen ad revelationem*, przy dzisieyszym Nayświętszey Maryi Pánny oczyszczeniu, álbowiem ta oczyszczenia nie potrzebowáłá: bo ieżeli w práwie ceremonij napisano *Levit. 12. v. 2. mulier, si suscepto semine, pepererit masculum, immunda erit*. . . to Máryą nie obowiązywáło, bo iáko zamkniętym żywotem powiła Syna, ták y zamkniętym żywotem poczęłá, S. Hieronym *in Fest. Concep: Rom. Brev.* dla tego podobno dodáło pismo, *si suscepto semine.* powtore gdy w niedostátku parę synogarlic tylko álbo parę gołąbiąt ofiárowáć kazano, dołożono *unum in holocaustum, & alterum pro peccato. v. 8.* iednego ná całopalenie, á drugiego zá grzech, záś Marya bez grzechu byłá, zápewne czystą, y owszem między wszystkiemi, sámá y iedná bez zmázy záwsze, ztąd iest, iż prorokował Jeremiasz *c. 31. v. 22. creavit Dominus novum, super terram, fœmina circumdabit virum,* nową rzecz Bog stworzył ná ziemi, białogłowá ogárnie mężá, á byłobyż co nowego? gdyby byłá Maria, w iákimkolwiek Chrystusa poczęłá álbo powiłá grzechu, broni tego y Klarewállu Opát, Bernárd Swięty, gdy mowi: *verè non habes causā, nec tibi opus est purificatione, sed nonquid Filio tuo, opus erat circumcisione?* ták potrzebna byłá purifikacya Maryi, iáko potrzebna byłá Chrystusowi cirkumcizya: to iest, dla práwá dopełnienia: musiáłá tedy bydź insza táiemnica, dzisieyszego Máryi oczyszczenia, á ia ich pięć upátruię: á nayprzod, byli álbo y są tacy niedowiárkowie, ktorzy oczerniáią Máryą, y ieżeli nie swoiego, przynaymniey cudzego grzechu plamę w Máryi widzą, to było figurowáno *Cant. 1. v. 4. nigra sum, sed formosa.* czarna iestem ále piekna, czarna według opinij ludzi krąbrnych y uymuiących mnie honoru, piekna záś, według wiádomości sámego Boga, piekna według wiáry nie wątpliwie wierzących, żem czystą iest, y byłam záwsze: przeto potrzá było stáwić się dzisiay w Jerozolimskiey Swiątnicy, w oczách Simeona y wielu innych ludzi, ktorych Anna prorokini na ten ákt záchęciłá, y pokazáć się publicznie niewinną, czystą, y nigdy niepokaláną. Druga taiemnica była, potrzeba było, Oyca Przedwiecznego przeprosić zá grzechy násze, to uczyniłá Marya, gdy dziś prezentowáłá Syná w Kościele: o tym prorok *Psal. 47. v. 10. suscepimus Domine misericordiam tuam in medio Templi tui.* odebráliśmy, Pánie miłosierdzie twoie, wpośrzod kościołá twoiego: to było figurowáno, *Gen. 33. v. 1.* gdy Jakob szedł przeprosić Ezawa, postrzegł że Ezaw zbliża się ku niemu, we cztérechset ludzi, coż czyni? iakiego záżywa sposobu? rozdzielił syny Liiey y Racheli, Lią y syny iey, ná wtorym mieyscu, Rachelę záś y Jozefa ná ostatku, *Rachel & Joseph, novissimos*, cudowna rzecz! ták się zmiękczyło serce Ezáwa, że gniew ow dawny w niewypowiedziáną odmienił dobroć, do tego przyszło, że Jakoba obłápił, á całuiąc zápłákał, coz proszę odmieniło Ezawa? ktory się był záwziął ná Jakoba, ktorego Jákob mocno się lękał, czyniąc modły do Boga, y mowiąc: *valde eum timeo, Gen. 32. v. 11.* mnie się zdáie, iż iák obaczył owę kompanią, Mátkę z Synem to iest Rachelę z Jozefem, dał się ubłagáć, iákoż w sámey rzeczy pytał się Jákoba, co to są ci, ktorzy są z tobą? odpowiedział Jakob, *parvuli sunt, quos donavit mihi Deus. Gen. 33. v. 5.* drobiaździek synowie moi, są, ktorych mi dał Bog: teraz tákową czynię aplikacyą, do mo-

moiey materyi zágniewał śię Ociec Przedwieczny, dla owego grzechu pierworodnego ná nas, á więc prezentowáno mu Matki z synami rozmaitymi. iuż to Sarę z Izaakiem, nie dał śię przeprośić, iuż to Rebekę z Jakobem, nie, Rachelę z Jozefem, nie, Annę z Samuelem, nie, iákże dziś Nayświętsza Márya Pánná w Kościele Jerozolimskim z Synem swoim stánęłá, tak dał śię przeprośić Bog, takdálece że śmiem powtorzyć z Dawidem *suscepimus Domine misericordiam tuam, in medio Templi tui.* odebraliśmy Boże miłośierdzie twoie, wpośrzod Kościołá twoiego. dla czego, ieżeli wszystkie Swięta Nayświętszey Máryi Pánney, są chwalebne, iáko to Narodzenie, Zwiástowánie, Zaślubienie, Náwiedzenie, Poczęcie, Wniebowzięcie, ále między tymi, nie mnieyszey prerogátywy iest dzisieysze Swięto, Purifikacyi, álbo Oczyszczenia. Potrzecie *Numer. 28. v. 4.* rozkazał Bog, w starym zakonie, dwá báranki roczniaki, sobie ná ofiárę przynośić, iednego ráno drugiego wieczor, *unum offeretis mane, alterum ad vesperum,* co do moiey Materyi, to była trzecia taiemnicą, y figura dzisieyszey Ceremonii, Maryi w Kościele Jerozolimskim: przynośi Nayświętsza Matka baranka niewinnego niezmázánego, ná rękach własnych, y przed Ołtarzem czyni z niego oblacyą, bez wątpienia mowiełá, co kapłáni mawiáią przy Mszy świętey, *Suscipe sancte Pater, omnipotens Deus, hanc immaculatam hostiam, de manibus meis &c.* to uczyniła ráno, gdy dziś w dzień y w młodociánym wieku, ofiárowáłá Chrystusa, uczyniłá y wykonáłá, y w wieczor, to iest, gdy ná owym ołtarzu krzyżowym, kiedy śię záćmiło słońce, powtore Oycu Przedwiecznemu ofiárowáłá konáiącego Páná Jezusá, á tu iuż widzieć, iż dwá kroć, ofiárowáłá baranka, raz, dzisiay, drugi raz przy męce, w dzień śmierci iego, *offeretis agnum, unum mane alterum ad vesperum.* Czwarta táiemnica, potrzeba było, wyznáć Troycę Przenayświętszą. więc ofiáruiąc Syna wyznáłá, że go z Ducha Swiętego poczęłá, gdy záś Syna Oycu ofiárowáłá, ktoż nie widzi? że wyznáłá Troycę Przenayświętszą. ztąd iest podobno, iż kościoł Swięty śpiewa: *Gaude Mária virgo, cunctas hæreses interemisti in universo mundo,* ciesz śię Maria Pánno, wszystkich odszczepieńcow zwyciężyłáś ná całym świecie. dla tego w Wielką Sobotę, świecy iedney nie gaszą, ná pámiątkę wielkiey á nie ustáiącey wiáry w Maryi, to było figurowáno *Prov. 31. v. 18.* kędy chwaląc białogłowę Salomon, dodał: *non extingvetur in nocte, lacerna ejus,* nie zágáśnie w nocy kaganiec iey. Piąta taiemnica była, w ofiárowániu ptásząt, áżeby oświádczyłá Bogu, za łáski odebráne wdzięczność. Tu niechay uważáią białogłowy, co Bogu do Kościołá przynoszą, przynoszą, plotki, bayki, gazety, y rozmowy prożne, kędy śię co stáło, nie chcąc wiedzieć co *sap. 4. v. 12.* napisał Mędrzec: *fascinatio nugacitatis, obscurat bona, & inconstantia concupiscentiæ transvertit sensum.* Zmamienie marności ćmi dobra wieczne, á niestateczność pożądliwości wywraca umysł. nie chcąc wiedzieć, y uważáć, że w *Ciborium* iest tenże sam Zbawiciel Jezus, ktorego dziś przyniosłá Nayświętsya Márya Pánná do Jerozolimskiego Kościołá. Tu niechay uważa káżdy męszczyzná, ieżeli do Kościołá przychodzą bez boiáźni Bożey, z samą tylko ostentacyą, álbo okazániem wspániáłości: boiáźń Boska, ma śię ták w sumnieniu nászym, iák náłádowána łodká, ktora gdy ma w sobie ciężar, lepii y beśpiecznii do brzegu

przy-

przypłynie. záwſtydzi nas dziſieyſzy Simeon, ktory do Kościołá przyſzedł w boiáźni, *timoratus. . . . venit in ſpiritu in Templum Luc. 2. v. 27.* Tu niechay uważáią ci, ktorzy nic Bogu dać darmo nie chcą, raz w tydzień, w Niedzielę do Kościołá idą, y ledwo iedney Mſzy, y to bez początku álbo końcá wyſłucháwſzy, wychodzą, drugiey ſłuchać nie chcą, álleguiąc że obligowáni nie ieſtesmy. O! nie wdzięcznosci ludzka, Pan Jezus nie był obligowany, tylokroć krew zá nas wylewáć, y owſzem nie był obligowány, do oſtatniey kropelki wylać, według wſzyſtkich Theologow zdania, *potuit gutta, voluit unda,* á przecieſz, dla zbáwienia náſzego, wſzyſtkę wytoczył, y do poty o nie wdzięczności, z okazyi Maryi: ktora z rigorem nie będąc obligowána, przecieſz, nieiákową wdzięczność dziſiay Bogu czyniła, trybem proroka Dawida *inclinavi cor meum, ad faciendas Juſtificationes in æternum, propter retributionem. Pſal. 118. v. 112.* nákłoniłem ſerce moie ábym czynił ſpráwiedliwości twoie ná wieki, dla odpłáty, á iáko tłumacze inni czytáią: *propter retributionem,* nie dla tego żebyśmi Pánie nádgrodził, kochać ciebie prágnę, ná wieki, ále żem iuż wiele dobrego odebrał, kochać cię prágnę ná wieki, to ieſt przez niepodobieńſtwo, gdybym żył, nigdy nie umieráiąc. Pyta kto, ále coz z tych ptaſząt ofiárowáłá Marya, czyli gołąbki, czyli ſynogárlice? odpowiadam nie piſze w dziſieyſzey Ewangelii Łukaſz Swięty, co ofiárowáłá, wſzeláko dobrze, ſynogárlice znáczą życie puſtelnicze, *vitam contemplativam,* gołąbki, znáczą życie wſzyſtkich innych ſtanow, znáyduiących ſię z ludźmi, nie w oſtrey y abſolutney oſobności. iabym rozumiał, iż ofiárowáłá gołąbki, bo y ſama podobna do gołąbka, to było figurowáno *Can. 4. v. 1. oculi tui columbarum.* á ieſzcze do nioſącego roſzczkę oliwną kwitnącą, iáko bowiem, gdy gołąbek roſzczkę oliwną kwitnącą przynioſł do korábiu Noego, rádość powſtáłá dla wſzyſtkich, że iuż uſtawał uniwerſalny potop, że ſię iuż pokazywáć záczęły drzewa, ták kiedy dziś Nayświętſza Márya Pánná, do Kościołá Jerozolimſkiego przynioſłá roſzczkę oliwną, to ieſt malinkiego Páná Jezuſa, ná ręku właſnych, rádość powſtáłá y pociecha ná świecie, że iuż gniew y kará Boſka uſtawáłá, á pokoy y miłoſierdzie záiáśniáło, ucieſzyli ſię Oycowie Swięci w otchłáni, ucieſzył ſię Simeon, y wſzyſcy przytomni, y rozgłośiłá ſię chwałá Boſka, ba y my dotąd ſię cieſzemy: powtore ia bym rozumiał, iż ofiárowáłá gołąbki, z rácyi iż y nád Chryſtuſem unoſił ſię w gołębia poſtáci Duch Przenayświętſzy, ná znák, iż my o co proſić mamy nie umiemy, więc ten, do ucbá nam inſpiruie, y nas naucza, iáko mowi Páweł Swięty *ad Rom. 8. v. 26. ſimiliter autem & Spiritus Sanctus, adjuvat infirmitatem noſtram, nam quid oremus, ſicut oportet, neſcimus, ſed ipſe Spiritus poſtulat pro nobis, gemitibus inenarrabilibus,* tákże też y Duch S. dopomaga krewkości náſzey, álbowiem, o co byśmy prośić mieli, iáko potrzebá, nie wiemy, ále ſam Duch prośi zá námi, wzdychániem niewymownym. potrzecie rozumiałbym iż ofiárowáłá gołąbki, bo te czynią ingemiſcencyą, y ſimbolizuią żal za grzechy, á zátym w gołębim ięczeniu nas wſzytkich ofiárowáłá grzeſznikow. Spyta ná koniec kto, czemu młode przynioſłá gołąbki? *pullos columbarum?* chciáłá náuczyć Marya, że my ſię záraz z młodu polecáć Bogu powinni, nie tylko w ſtárości náſzey. ále ách! biádá nam potomkom Ada-

Adama, opacznie czyniemy, náiadłszy się napiwszy z rána y ná południe, ledwo w nocy przyśni nam się o Bogu, część dniá lepszą dla siebie konsekruiemy, podleyszą dla Bogá, podobnie, w młodocianym wieku o Bogu nie pámiętamy, dopiero kiedy nas stárość do ziemi náchyla, wtedy się do Stworce Bogá prostuiemy y referuiemy, iákoby część życia nászego lepszą sobie obieramy, Bogu ostátek nádwątlonego zdrowia, śieł, życia, y dni nászych zbrzydzonych, zápomniáwszy że nas Chrystus inaczey tráktował, bo w czásie głodu łamał chleb, y ryby dzielił, między kilku tyśięcy ludu, á ułomki sobie zostáwił, *sustulerunt reliquias fragmentorum*, *Mar. 6. v. 43.* gdy ták ostátki życia nászego oddaiemy Bogu, iák nierozumnie czyniemy, obiáśniam tym podobieństwem: gdyby kto przebywáiąc rzekę, nie miał intencyi záraz od brzegu wiosłámi robić, ále aż ná końcu, iżaliż by źle nie czynił, puszczáiąc się w niebeśpieczeństwo? podobnym sposobem, kto ná końcu ma się do Bogá, nie dbáiąc w czásie młodości, y w poł wieku o niego, wdáie się w niebeśpieczeństwo, y nierozumnie czyni. I te to są pięc táiemnic, dziś uczynione od Máryi, przy swoiey purifikacyi. kończę.

Accepit eum in ulnas suas.... lumen ad revelationem. Kátolicy czás, czás, do oczyszczenia sumnienia duszy wászey, zachęca was dziś Kościoł święty, czyniąc pámiątkę purifikacyi Nayświętszey Máryi Pánney. wiecież? iák potłuczone złote, srebrne, lub inszego metallu naczynia reparuią? oto w ogniu topią y czyste y cáłe wynikaią, ták y wy dziś w ogniu miłości stłuczony niewinności wászey krysztáł, w ogniu mowię miłości Boskiey gorąco roztápiaycie, á ucaleni będziecie, przydáwszy nieco łez pokutnych, dla pomyślnieyszey roboty, to było figurowáno *Malal. 3. v. 2. ipse enim qvasi ignis conflans.... & sedebit conflans & emundans argentum,* bo on iák o ogień zlewáiący.... y uśiędzie wypalaiąc, y oczyszczáiąc srebro. y to iest purifikacya, y oczyszczenie duchowne, do ktorego, ty nam dopomoż Nayświętsza Marya Pánno, niechay się to stánie, przydaię. Amen.

KAZANIE V.

Ná uroczystość Swiętego Mácieiá.

Quoniam sic fuit placitum.... & revelasti ea parvulis. Mat. 11.

CO niegdyś *1. Reg. 2. v. 18. & 20.* trafiło się Annie Zonie Męźá Elkany, to ia dziś o Matce nászey Kościele świętym mowić mogę. Coż się trafiło? oto rzewliwemi ta zalewáłá się łzámi, że długo nie płodną będąc potomstwá nie miáłá, átoli przecię miłościwy Bog z swoiey przezorney prowidencyi choć nie rychło, ále pobożnego świętego dał iey syna Samuela, ktoremu ná podziękowánie tákowe wykrzyknęłá *Canticum* álbo pieśń, *exaltatum est cor meum in Domino. v. 1. Dominus mortificat, & vivificat v. 6.* wywyższył mnie y serce moie Pan w kornukopii łask swoich, á ktory mnie umartwił, ten mnie y ożywił. podobnym sposobem Matka nászá Kościoł święty, przez dni czterdzieści od zmartwychwstánia Chrystusa miarkuiąc, w dwunastym Apostole nie płodna będąc, szczęśliwie y nader szczęśliwie powiłá syna, to iest dziś solennizanta Macieiá Swiętego, iáko

iáko w dzieiách Apoſtolſkich S. Łukaſz donośi *Actor. 1. v. 26. ſors cecidit ſuper Mathiam.* los padł ná Macieiá y ták brákuiącey po odſzczepionym Iſkaryocie do *Collegium* Apoſtolſkiego doráchowáłá liczby, y niby ná zegarze Apoſtolſkim południową bo dwunaſtą wybiłá godzinę, *& annumeratus eſt cum undecim* (*ibid*) á że człowiek z woli Boſkiey ſię rodzi y do ſzczęścia przychodzi iáko y dziś przyſzedł Maci Swięty, więc ia w pierwſzym punkcie powiem: Elekcya Macieiá ná Apoſtolſką godnośc, ieſt, wola Boſka, *Quoniam ſic fuit placitum.* że záś *Mathias* Maci z hebrayſkiego tłumaczy ſię *parvus Dei*, więc w drugim punkcie powiem, co Bog Wſzechmogący przed mądrymi ukrył, á Mácieiowi oznaymił, *& revelaſti ea parvulis.* o tym chcę mowić *Ad M. D. G.*

Co do pierwſzego. zaczym pokażę iż elekcya Macieia Swiętego z woli Boſkiey, wprzod troiáką uważam elekcyą od Boga. iednę do łáſki, drugą do chwały, trzecią do funkcyi álbo urzędow. wſzyſtkie te dependuią od Bogá, lubo nie iednákowo. á nayprzod elekcya do łáſki, ta ieſt właſna Boſka, że iey záſłużyć nie możemy, według Theologow: *gratia prima, non cadit ſub meritum*, druga elekcya do Chwały Niebieſkiey, widzenia Boga, także dependuie od Boga. ále pomyśli kto, to nam zárabiáć ná niebo nie potrzeba? odpowiem, y owſzem należy, bo lubo zda ſię bydź y ta *gratuita*, pochodząca z łáſki Páńſkiey, iednák y náſzey woli Bog nie excypuie. to ſię pokazáło ná owey práktyce, o ktorey piſzą Swięci Ewangeliſtowie, dwá kroć przy Chryſtuſie, był niegdyś ryb połow, raz, przed, powtore, po Zmartwychwſtániu Jego: pierwſzy był tákowy ryb połow, że ſię śieci rwáły, *rumpebatur rete Luc. 5. v. 6.* w drugim záś bynaymniey śieci ſię nie rwáły, chociaſz ſto pięćdzieſiąt y trzy ryb było, y to potężnych *& cum tanti eſſent, non eſt ſciſſum rete. Joan. 21. v. 11.* czemu? iabym rozumiał iż dobrowolnie w pierwſzym połowie pieſzcháły ryby, y przerwáwſzy śieć wypłynęły, w drugim záś ſpokoynie łápáć ſię dáły, ták w zgromádzeniu Matki náſzey Kościołá Swiętego, źli z pośrzodka dobrych wyłamuią ſię chcący, y giną dobrzy záś ſpokoynie trwáią, y po zmartwychwſtániu ciał ſwoich pewni ſą policzenia do Nieba. pierwſzego połowu byłá figura kiedy owo Sara do Abrahama mowiłá: *Gen. 21. v. 10. eiice ancillam hanc, & filium ejus, non enim erit heres filius ancillæ, cum filio meo Iſaac.* wyrzuć tę niewolnicę y ſyna iey, nie będzie bowiem dziedzicem ſyn niewolnice z Synem moim Iſaakiem. drugiego połowu figura, u Swiętego Páwłá: *ad Rom. 8. v. 29. quos præſcivit & prædeſtinavit, . . . quos autem prædeſtinavit hos & vocavit, & quos vocavit, hos & juſtificavit, quos autem juſtificavit, illos & glorificavit.* Ktorych przeyżrał, y przeznáczył . . . á ktorych przeznáczył, tych y wezwał, á ktorych wezwał, tych y uſpráwiedliwił, á ktorych uſpráwiedliwił, tych też y uwielbił. powiedziałem, że do tey drugiey elekcyi, y náſzey kooperuiącey woli dobrey potrzebá: y prawda; bo Bog chce káżdego z nas zbáwić, byleśmy wſzyſcy chcieli. káżdemu dodáie pomocy, przeto ſam ſobie człowiek winien, ieżeli chwały wieczney nie otrzyma. To było figurowáno 4. *Regum 13. v. 15.* woła o pomoc Krol Izráelſki Joas przeciwko Syryiczykom, Elizeuſzá, więc Elizeuſz mowi, przynieś łuk y ſtrzáły, á gdy przynioſł, rzekł, włoż rękę twoię ná łuk, á gdy włożył, po-

G łożył

łożył Elizeųſz ręce ſwoie ná rękach krolewſkich, *ſuppoſuit Eliſeus manus ſuas manibus Regis.* pytacie, coż zá konnexya przyłożenia rąk Elizeuſzá do rąk Krolewſkich? odpowiem, ta, iż przykłada ſię ręka Boſka do rąk náſzych, do pracy y uczynkow náſzych y nam dopomaga, ále w woli náſzey ieſt, w cel Niebieſkiey chwały tráfiáć *eiice ſagittam. v. 17.* lub w ziemię, dla czego rozgniewał ſię mąż Boży Elizeuſz ná Krolá mowiąc, gdybyś był ſtrzáłą w ziemię uderzył, pięć álbo ſześć álbo ſiedmkroć, poráziłbyś był Syryą, aż do zniſzczenia, ále teraz trzykroć tylko poraziſz ią *iratus eſt vir Dei, & dixit.... v. 19* iáko tedy w woli Joaſzá było, godzić y bić w ziemię, y znowu w woli iego było, bić mniey lub więcey, ták w woli náſzey ieſt, czynić źle lub dobrze, y znowu czynić więcey á więcey dobrego, lub złego. Ani mowić: loſem to podobno ſzczęścia idzie, co kogo ma potkáć, potka, bo ia mowię, nie ták ieſt. podźmy do przykłádow. *Ether. 3. v. 7.* Mieſiąca pierwſzego ktory ſię u Zydow názywał *Niſan*, wrzucono los w bánię, ktorego by dniá y mieſiąca narod Zydowſki miał bydź zgubiony, *miſſa eſt ſors in urnam, quo die & quo menſe gens Judæorum deberet interfici*, za to że Mardocheuſz nie uklęknął przed Amanem, iuż y *Aſverus* Krol pozwalał, ále ná woli było Mardocheuſzá, Páná Bogá proſić, o eliberacyą, uwolnienie, iákoż gdy proſił z Eſtherą poſt y modlitwy náznáczyli, wſzyſtko ſię inaczey odmieniło, Aman ſam nie Mardocheuſz ſtrácony zoſtał. Podobnie czytamy o Jonaſzu proroku w czáśie náwałności morſkiey, gdy uradzono iednego w morze wrzucić, padł los ná Jonaſzá *cecidit ſors ſuper Jonam c. 1. v. 7.* ále ná woli iego było, w wieloryba żołądku modlić ſię, iákoż gdy ſię modlił, wyrzuciła go ryba ná suchą. Tu niechay uważáią ci, ktorzy winy y karánia wiecznego, bez widzenia ná wieki Bogá y chwały iego, ná Bogá przyczynę ſkłádáią, bo powiedział Bog przez proroka: *perditio tua Iſrael, tantum in me auxilium tuum. Oſeæ. 13. v. 9.* że gínieſz Iſraelu, zátrácenie twoie ieſt, to ieſt tyś ſam winien, tylko we mnie rátunek twoy. Trzecia elekcya do funkcyi, urzędow, y ta od Bogá ieſt, álbo *permiſſivè* (iák mowią Theologowie álbo, *effectivè*, dla tego dziś w Elekcyi referował ſię do Boga Piotr Swięty, *oſtende quem elegeris Acto. 1. v. 24.* pokaſz oznaymi Pánie ktoregoś przeznáczył y obrał ná Godność Apoſtolſką. á ieżeli ták, toć elekcya Macieiá, z woli Boſkiey. powiedziałem z woli Boſkiey, ážeby kto nie rozumiał, że Maci Swięty przez fawor y reſpekt obrány Apoſtołem. Tu niechay uważáią ci, ktorzy ſię przez reſpekta, fawory, pieniądze ſtáráią o Wakanſy, znáiąc ſię bydź nie godnymi, tu niechay uważaią ci, ktorzy nie godnych ná urzędy promowuią, obiedwie ſtrony źle czynią, ci że ſię ſtáráią, bo nápiſano ieſt: *Eccles. 10. v. 6. eſt malum quod vidi ſub ſole... ſtultum poſitum in dignitate ſublimi*, ieſt złość, ktorąm widział pod ſłońcem... głupiego poſadzonego ná godności wyſokiey. ci że promowuią y dáią porękę. bo nápiſano ieſt. *Exod. 18. v. 21. provide de omni plebe viros potentes, & timentes Deum, in quibus ſit veritas, & qui oderunt avaritiam, & conſtitue ex eis tribunos, & centuriones & quinquagenarios & decanos.* Opátrz ſobie, álbo obierz (mowił Jetro do Moyżeſzá) ze wſzyſtkiego ludu męże potężne, y bogoboyne, w ktorych by była prawda y ktorzyby nie náwidzili łákomſtwá, y poſtánow ich tyſiączniki, y ſetniki, y pięćdzieſiątniki, y

dzie-

dzieśiątniki, y daley dodał, *qui judicent populum*, ktorzyby sądzili, kędy uważáć, przez termin *de omni plebe*, ma śię rozumieć, żeby krewnych nayprzod nie obieráć ná funkcye sądu, bo gdyby był y dyáment tedy krwią skropiony spęka śię, przez terminy *viros potentes*, exkluduie tych, ktorzy byśię przez korrupcyą mogli dáć przełamać, y zniewolić do niesłusznośći, *potentes* powtore, żeby śię umieli rozumem rządzić, *potentes* potrzecie, áżeby byli zdolni do pracy, przez terminy, *in quibus sit veritas*, máią śię rozumieć ludzie idący Bogiem á prawdą, przez terminy, *qui oderunt avaritiam*, żeby łákomemi nie byli, nie zbierali tylko pieniędzy, nie iedli y pili tylko, wołáiąc: *vivat* komu inszemu, á sobie paroxizmy, y śmierć sprawuiąc, iáko głupie muchy, widząc ze ich tylo iuż ná filiżance trucizną poginęło, przeciężs pić ią lecą. Tu muszę záwołáć, ách! dla Bogá dzieie śię źle, y gorzey iák we śnie u Nabuchodonozora Krola, ten widział drzewo wielkie, wysokie, piekne, rozłożone, áż do gránic wszystkich ziemi, owoc iego dostáteczy dla wszystkich, pod nim mięszkáły zwierzętá y bestye, á ná gáłęziách iego siedziáły ptaki powietrzne, y znáczyło to Monárchią iego, w Monárchii záś Kośćiołá Chrystusowego figura, wstyd mnię wymowić inaczey, bo woły, y osły głupie latáią, y ná gáłęźiách, to iest ná stopniách y godnośćiách śiedzą, á ptacy, to iest godnieysi sposobnieysi do gory, nisko ná ziemi siedza. *videbam, & ecce arbor in medio terræ, & altitudo ejus nimia... & fructus ejus nimius... subter eam habitabant animalia, & bestiæ, & in ramis ejus conversabantur volucres cæli. Dan. 4. v. 7.* do poty o elekcyach.

Co do drugiego punktu. przez mądrych tu w Ewangelii, maią śię rozumieć ludzie nádęci pychą, dla tego malinkich, pokornych, przeciwko nim Chrystus wystawia, do tákowych mądrych należą y czárci, ktorych źle zordynowány zdementował apetyt, wynośić swoie przymioty nád inszych, ztąd owe grube brzytkie apostazyi z swoiemi federatami wymowił Lucifer słowa; *similis ero Altissimo*. podobny będę Naywyższemu *Isa. 14. v. 14.* á według kazuistow *superbire*, nic inszego iest, tylko *velle super alios ire*, przed tákiemi Bog mądrośći swoiey záśłania skarby, łask nayświętszych talenta, y wszystkich Theologicznych y kardynalnych cnot summę *abscondisti hæc à sapientibus*, á pokornych bogáci y im rewelu-ie, *& revelasti parvulis*. co do rzeczy samey mowiąc, przykłádnie wyprowádzę tu wprzod mędrka Judaszá, á lepiey Macieiá Swiętego wyda śię pokora. Pisze *Jacobus de Voragine*, Dominikan, iż ten nie baczmy człowiek, urodzony był w Jerozolimie, z Oyca Ruben, z Matki *de tribu Dan*, imieniem *Ciborea*. tym matka ciężarna będąc, widźiáłá we śnie, że miáłá syná domu swoiego ruinę powić, wydawszy ná świát, w wodzie utopiłá, (átoli co ma wiśieć nie utonie) do Insuły *Iscarioth* od ktorey potym wziął Imię, przypłynął, tam od Pani czyli Krolowey złapány, y przez kompassyą (ile bezdzietney) adoptowány, á gdy potym dał iey Bog potomka syná, naturalny affekt więcey go kochać kazał, niżeli Iskariotha, mściwy Iskarioth zabiia brátá, y do Jerozolimy ucieka, u Piłata służbę przyimuie, tam męża iedney ogrodniczki zábiwszy, zá żonę biorze, á gdy z ust iey częstokroć opłákiwania słyszy, że niegdyś syna miáłá, ktorego iakom iuż powiedział utopiła, domyślił śię Iskarioth, że on był ktory w wodzie pływał,

wał, y do insuły przypłynął, tam bratoboystwo, tu Oycoboystwo, z Mátką zaś *incestum* popełnił, udáie się do Chrystusa ná pokutę, ále y tam gdy poprawy nie było, Náuczyciela swoiego *assasino modo*, (náżywa się termin *ab asse*) zá pieniądze, *simoniacè* to iest trybem Simona czarnoksiężnika bo rzecz świętą, y owszem Nayświętszą Chrystusa przedał, ná reszcie sam nád sobą tyránem został, gdy się obiesił, y rozpukł, y wypłynęły wszystkie wnętrzności iego, o tym *Actor. 1. v. 18* przed tego tedy mądrością álbo pseudomądrością, y pedagoga iego czártá, Bog skarby przyszłych rzeczy y łask, ktore przez prescienćyą od wiekow wiedział, doskonále, ukrył, bo tacy mędrkowie tego nie godni byli, *sapientes sunt, ut faciant mala, benè autem facere nesciunt*, mowi Jeremiasz *c. 4. 22.* ná złe mądrzy, głupi ná dobre. Teraz co Macieiowi rewelował powiem. Masz wiedzieć Macieiu, rozumiał czárt y uczeń iego, iż *Collegium* Apostolskie oszukał, iednego wytrącił, y iuż inszego nie będzie, to oznaymuię tobie, że ty odemnie wokowány iesteś, y tę Apostolską osiędziesz godność, iakom przez proroka powiedział: Biskupstwo iego weźnie inszy *Psal. 118. v. .8* iákoż y ták się stáło. czytaymy Dzieie, *Actor. 1. v. 16. & 20. exurgens Petrus in medio fratrum dixit, oportet impleri scripturam, quam prædixit Spiritus Sanctus, per os David, de Juda, & Episcopatum ejus accipiat alter.* w ktorym to Psalmie, powiáda S. Augustyn, tylo liczy się przeklęstwá, ile srebrnikow wziął Judasz za Chrystusa. Masz wiedzieć Macieiu: pomyślił szatan, że zápomni kościoł moy, co nápisano, *2. Paralip. 4. v. 4.* z ksiąg krolewskich trzecich, w Rozdziale siodmym, iż Salomon zrobił morze miedziane okrągłe, *mare æneum rotundum*, ktore dwanastu dzwigało wołow, trzey ná połnoc, ná wschod trzech, ná południe trzech, y trzech ná zachod: *& ipsum mare super duodecim boves impositum erat, quorum tres respiciebant ad aquilonem, alii tres ad orientem, porro alij tres, ad meridiem, & tres qui reliqui erant, ad occidentem.* co figurowáło dwanastu Apostołow, ktorzy mieli po zmartwychwstániu moim ná cztery części świáta wiarę rozśiewáć, według rozkazu moiego u Mateusza: *euntes docete cunctas gentes c. 28. v. 19.* Masz wiedzieć Macieiu: myślał czárt z Judaszem mędrcy, że Kościoł moy nie będzie miał dwanastey gwiazdy, *signum apparuit in Cælo, mulier, in capite ejus corona stellarum duodecim Apoc. 12. v. 1. & ecce draco v. 3.* że ten smok szkodzić iey będzie, á przeto, bierz się do Apostolskiey funkcyi y bądź iaśnieiącą y zdobiącą Kościołá moiego gwiazdą. Masz wiedzieć Macieiu; iż rozumiał czárt, że zápomniał Bog, iż Salomonowi rozkazał Lwow dwánaście wyrobić, do tronu, co było figurą że dwanastu Apostołow maiestatyczne sądy moie ostatnie zdobić krzesłámi będą, co ia przepowiedział, *sedebitis & vos, super sedes duodecim. Mat. 19. v. 28* á zátym Mácieiu bierz się do Wákansu do krzesłá. Ná koniec Mácieiu dam znák elektorom, ná dokument łáski y woli moiey, prominiem cię iasnym nád głową oznáczę, ták iáko zkazałem Aarona przez rozgę kwitnącą ná kápłáństwo. *Numero. 7. v. 5. invenit germinasse virgam Aaron.* Ale spyta tu podobno w duchu Maci Chrystusa, czemuż Panie sam nieobrałeś mnię ná tę funkcyą? ileześ się przez dni czterdzieści po Zmartwychwstániu twoim, pokazywał Uczniom, *per quadraginta dies apparens, & loquens de Regno Dei. Actor. 1. v. 3.* odpowiada Chrystus bom tak au-

tho-

thoryzował Piotrá, żem mu jurispossessyą dał po mnię, iáko pierwszemu Kościołá mego Ministrowi, nie tylko co do rządow, ále y co do Elekcyi spyta podobno Maci S. daley, czemuż mnie sam Piotr, obieráć y kreowáć nie będzie? ále y owszem *Concilium* sto dwudziestu ná to mężow zbiera? odpowiada Pan, mogł bymbył y sam ciebie obrać, ále to uczyniłem, ná prymicyách pierwiastkách Kościoła moiego, áby ták obecnie zgromádzenię widziáło, y wiedziáło, Ministra moiego szczerość, kandor, y z obopolną między iednowiernymi miłość, á do tego żeś przez los obrány nie iest nic nowego, bo y w starym zakonie bywáłá tego práktyka, iáko czytać *1. Paralip. 24. v. 5.* kiedy w Swiątnicy Páńskiey ná dwadzieściá cztery *Classes*, Kapłanow y Lewitow ná słuzbę Boską y ceremonie obierano, zkąd los ma swoy początek, y názywał się po hebraysku *goral*, po grecku *cleros* po persku *purim* połácinie *sors*. Ale Pánie, będzie tam Barnabas człowiek dość godny, wspoł kandydat, ktory tłumaczy się *filius quietis*, syn pokoiu, odpowiada Pan: y nie tylko, ále będzie y Łukasz Pisarz Dziejow, będzie Stefan Męczennik, będą y inni, ále oni wiedzą że y sam patientowałem posthabitią, kiedy owo antelacyą w wolności, álbo w uwolnieniu, Barrabas przed Piłatem wziął nádemnię, do tego, áni tamci za krzywdą nie będą, á tu iuż uspokoiony Maci, bez wątpienia powiedział, *quoniam sic placitum*, niechay tak się stánie, kiedy się tobie tak podobało Pánie. y te to są obiáwienia Macieiowi Swiętemu, ktore Bog zákrył przed mądremi, to iest przed pysznemi, wyniosłemi y sprzeciwiáiącemi się, iemu, á pokornym oznaymił. Coż teraz rzeczecie dyssydenci y odszczepieńcy Kościołá Bożego, kiedy rewelacyi y instynktom Ducha Przenayświętszego w Katedrze siedzącemu Piotrowi, y Nástępcom iego, nie wierzycie? iák skonfrontuiecie mądrość zákrytą, dla mądrych, odkrytą, dla pokornych, kiedy expozycyi tłumaczenia y glossy nie dopuszczacie, nie chcieycie błądzić, upewniam z Pawłem Swiętym, Boga áni oszukać, áni się z niego náśmiewáć nie potráficie, *nolite errare, Deus non irredetur. ad Galat. 6. v. 7.* Judaszá násláduiecie, z ktorym wypadacie z kościoła, iák z sieci ryby, záwstydzi was, nowo obrány Apostoł Maci Swięty, ktory tak tey elekcyi mocno wierzał, y tłumaczącemu pismo święte Piotrowi, w okoliczności dzisieyszego áktu, że zá wiárę iego ukámianowánym bydź, y cios siekiery w głowie wytrzymáć nie wątpił, wstydzić się będzie, y sam czárt, bo wiedział że Bog y z kamieni może ludzi stworzyć, iako nápisano iest: *Mat. 3. v. 9. potens est Deus, de lapidibus istis, suscitare filios Abrahæ* iáko y dziś przeciwnym sposobem dwanasty mistyczny z Macieiá ná fundament Kościołá uczynił y osadził kamień. *duodecimum, amethystus, Apoc. 21. v. 20.* kończę. *Quoniam sic fuit placitum... & revelasti ea parvulis.* Wszechmogący a wieczny Boże, ktoryś cudowny w elekcyach swoich, o ktore się pytáć nie godzi, według Swiętego Augustyna *si non vis errare, noli interrogare*, spraw miłościwie ázeby y nas do widzenia ciebie, pomyślna potkałá elekcya, o ktorą prosieł Doktor Narodow Paweł Swięty: *in partem sortis sanctorum. ad Colos. 1. v. 12.* co się tyka mądrości, á tey, nie miłey tobie, niechay, raczey w malinkości rozumu naszego będziemy, niżeli dumną umiejętnością nádęci. z Judaszem y Lucyperem disgracyowáni

wáni, ná wieczne męki ſkazáni, ſmutno wołali, biada mnie nieſzczęśliwemu. ty nam to uproś, Swięty dziś Solennizancie Macieiu, malinki Boſki *parvus Dei*, bo żyieſz y kroluieſz z Chryſtuſem w Niebie, y twoiemi kollegami, Amen,

KAZANIE VI.

Ná Swięty Kazimierz.

Sint lumbi veſtri præcincti...ſimiles hominibus expectantibus. Luc. 12.

ALbo ſię to kto rozpaſał, że Swięta Ewangelia opáſywać czyli przepaſywać ſię każe? Zydowie długich záżywali ſukien. dla tego gdy prácowáć mieli, álbo ſłużyć, álbo w podroż wychodzić opáſywali, álbo podkaſywali ſię, iáko y zwyczaynie do pracy rękawy záwiiáią, ták niegdyś rádził Chryſtus, *præcinge te, & miniſtra*, przepaſz ſię y uſługuy *Luc. 17. v. 8*, Elizeuſz także, rozkazał chłopcu ſwoiemu Giezi w drogę iść maiącemu, *accinge lumbos tuos, & vade*, przepaſz biodrá twoie, á weźmi łaſkę moię, á idź, y ten ieſt ſens literalny, dziſieyſzey Swiętey Ewangelii, w ſenſie záś moralnym, przepaſanie znáczy, chyżość prętkość, ochotę do znoſzenia przeciwności, dla Boſkiey miłości, tego zdánia ieſt, Swięty Cyril Alexandryiſki gdy mowi: *ſignificat agilitatem & promptitudinem ad ſuſtinenda mala, intuitu divini amoris.* Tertullian, tłumaczy: *expediti eſſe debemus*, mamy bydź gotowi bez omięſzkania. S. Grzegorz gloſſuie, biodra przepaſuiemy, kiedy chuci y żądze naſze przez wſtremięźliwość chamuiemy, *lumbos præcingimus, cum carnis luxuriam per continentiam coarctamus.* doſyć tedy iaſno widzieć, ná co ſię Chryſtus tak w ſenſie literalnym, iáko y moralnym, opáſywać álbo przepaſywać każe. ále że to nie ieſt koniec oſtátni, álbo z konkluzyą, ále ſubordynowány dalſzemu, więc muſi bydź u tego paſa drugi koniec, dla ktorego to Chryſtus mowił, y ten ieſt, *ut cum venerit & pulſaverit confeſtim aperiant ei.* to ieſt, áżeby, gdy człowiek z poproży życia ſwoiego śmiertelnego do bramy niebieſkiey przydzie, y kołátáć będzie, zaraz mu *confeſtim*, co rychley otworzono, *aperiant ei.* A tu iuz dziſieyſzy Solennizant Kazimierz Swięty Wyznawca, ſam o ſobie takową wydaie propozycyą, że według Ewangelii dziſieyſzey żyiąc, ták ſię dobrze opaſał, że miał wolny pas do Nieba, *ſint lumbi veſtri præcincti*, to pierwſzy punkt: álbo inaczey w drugim punkcie powiem, Kazimierz był *magnæ expectationis* wielkiego oczekiwania Pánie, y nie tak tytułem, iáko cnotami Krolewic Nayiáśnieyſzy, *ſimiles hominibus expectantibus.* o tym chcę mowić *Ad M. D. G.*

Co do pierwſzego. paſować ſię z nikim nie myślę, o to, com powiedział, bo każdy człowiek o ſobie przyzna, że na tym świecie, ieſt iáko ieden pielgrzym. nie mamy tu ſtałego mięſzkania, ták naucza Paweł Swięty, *non habemus hic manentem civitatem, ad Hebræ. 13. v. 13.* to było figurowáno w Patryarſze Jakobie, kiedy go ſyn Jozef przed Pharaonem ſtawił, pytał ſię Krol, wiele ieſt lat wieku twoiego odpowie? *dies peregrinationis vitæ meæ, centum triginta annorum Gen. 47. v. 9.* dni pielgrzymowánia mo-

iego

iego, ieſt ſto y trzydzieści lat. Całe życie náſze, cała podroż, á termin meta, Oyczyzná, Niebo, w tym obowiązku wſzyſcy ſię rodziemy, á między nami urodził ſię Wyznawca Swięty Kazimierz, Jmię to, zminiło ſię w zwyczáiu y używaniu iedną literą, albowiem z Słowiańſka miánował ſię Każemir, to ieſt rozkazuie pokoy, nie Kazimir, iákoby pſował pokoy, powſzechnie bowiem mir, zowiemy przymierzem álbo pokoiem. To tedy Pánie, żył około roku 1484. y po to ſię urodził, ázeby tę podroż do Nieba chwalebnie odpráwił, gdyż inaczey Bog ludzi do Niebá puſzczáć nie zwykł. co żebym lepiey udał, záżyię piſma. *Tobiæ 5. v. 5.* wyſyła kochány ociec, ſyna ſwoiego Tobiaſza w drogę y mowi: *perge nunc, & inquire tibi aliquem fidelem virum, ut eat tecum.* idź teraz y ſzukay ſobie iákiego wiernego męża, ázeby ſzedł z tobą, tylko co wyſzedł z domu Tobiaſzek, znáyduie młodzieńca przepaſanego, y właśnie iakoby w drogę iść gotowego, *egreſſus Tobias, invenit juvenem ſplendidum, ſtantem præcinctum & quaſi paratum ad ambulandum,* á więc pyta ſię młody Tobiaſzek, czyli wież drogę do krainy Medow, odpowie *novi bene,* y wiadoma mi dobrze, co gdy Oycu ſwoiemu doniosł, po długich rozmowách kocháiący dziecięcia kończy dyſkurs Ociec, *bene ambuletis, & ſit Deus in itinere veſtro,* idźcieſz dobrze, á Bog z wámi niechay będzie w podroży wáſzey, a gdy iuż wyſzli, poczęłá Mátká płákać y nárzekać, *baculum ſenectutis noſtræ tuliſti, & tranſmiſiſti,* ách męźu coś uczynił, podporę ſtarości oboyga nas wyſłałeś y oddaliłeś: to ia aplikowáć mogę, o Swiętym Kazimierzu, Ociec iego Kazimierz z Jagełłow Jagiełło, Matka Elżbieta Ceſarza Olbrachta corka, wyſyła Swiętego Kazimierzá w drogę náuk doſkonałości życia, y znayduie ſobie dziecię, Profeſſora Długoſzá kanonika Katedralnego Krákowſkiego, iakoby Aniołá, *precinctum* bo *rocetta veſtitum caſtitatis,* znáczy, iákoby *Angelum in albis,* Aniołá w białey ſzácie, *juvenem,* bo każdy wſtrzemięźliwy ieſt nádobny, iák młody przed Bogiem człowiek, to było figurowáno *adoleſcentulæ dilexerunt te nimis Cant. 1. v. 2.* panienki ukochały ciebie, to ieſt duſze ludzkie czyſte, iák młode pánienki. znáyduie mowię drogę do Niebá dobrze wiedzącego, bo *Canonicus* z Greckiego, *canon,* álbo *regulam,* znáczy, owego to męzá, ktory był Dzieiopiſem Polſkim, y oraz Nominatem na Arcybiſkupſtwo Lwowſkie, więc tego pyta w duchu Kazimierz: *noſtine viam quæ ducit ad Regnum cælorum?* czyli wież drogę do krainy niebieſkiey? bez wądpienia odpowiedział, wiem *novi bene,* błogoſłáwi kochany Ociec, *bene ambuletis, & ſit Deus in itinere veſtro,* idźcieſz, á dobrze poſtępuycie, płakałá może Oyczyzná, że podporę ſwoię, w Profeſſorſkim rigorze widziáłá, álbo żeby go podobno ná Xięſtwo nie ſkierowáno: z tym wſzyſtkim iednák wziąwſzy ſię zá ręce Kazimierz z Długoſzem, tak długo y tak dobrze odpráwili w náukach do Nieba podroż, że żaden z nich nie zbłądził. O! ſzczęśliwyż to był Kazimierz, że miał takiego Profeſſora y oraz Profeſſor, że miał takiego dyſcypuła, ktory niczego ſię lepiey uczyć nie chciał, tylko iakoby naylepiey do Nieba drogę mogł wiedzieć, ná koniec ſzczęśliwe to były czáſy, kiedy w Polſzcze o towárzyſzow, do Nieba, nie trudno było, w tey bowiem podroży, znaydował ſię Błogoſłáwiony Jan Kanty, Staniſław Każmierczyk, Michał Gedroic, Boguſław, Swiętoſław, Kokoſzka y inni,

Szedł tedy, drogą nayprzod przykazań Boſkich, dla tego ciſnął ſię do rozmowy ludzi mądrych, bogoboynych nayduchownieyſzych, ſtrzegąc ſię y zdradliwych ſłow swiatowych, uſtawicznie wzdychał do Bogá z prorokiem: *dirige in conſpectu tuo, viā meā, Pſal. 5. v. 9.* kieruy w oczách twoich drogę moię, á odebráwſzy reſpons, *inſtruam te in via hac, qua gradieris. Pſal. 31. v. 8.* dam tobie rozum, y nauczę cię w drodze tey ktorą poydzieſz: ſzedł nieodwłocznie, á nayprzod ſzedł drogą krzyżową, nie tylko z rácyi, iż częſto przed zámkniętym Kościołem wednie lub w nocy krzyżem leżał, álbo iák związány Jagiełońſki ſnopek, ále że y w ręku Krzyż częſtokroć trzymał, máiąc ná myśli, owe ſłowá: *faſciculus mirrhæ, dilectus meus mihi. Cant 1: v. 12.* ſnopek mirrhy, ieſt mi, miły moy. trzymał drzewo Krzyżowe, náuczáiąc. iż by nam tak wſzyſtkim czynić przyſtáło. to było figurowáno *Exo: 12. v. 11.* kiedy owo Bog przez Moyżeſzá do Jzraelitow mowił, kiedy ieść báranka będziecie, przepaſzcie ſię, trzymaycie kiie w rękach wáſzych, ieść będziecie śpieſzno, *renes veſtros præcingetis.... tenentes baculos. in manibus & comedetis feſtinanter.* (Tu niechay uważáią ci, ktorzy nie tylko w ręku, ále y w domu figury krzyża, cierpieć nie mogą, mowiąc, iż to álbo nie modno, álbo w tym domu krzyże utrapienia zágęſzczáć ſię będą) trzymał iák iednę ná rożnie krzyżowym, w ogniu nieugáſzoney miłości upieczoną rybkę, *piſcis aſſus, Chriſtus paſſus,* mowi *Hugo* Rzymſki Purpurat, ktorą duſzę ſwoię poſiełkował. trzymał iák iednę kſięgę, wſzyſtkie zamykaiącą Biblioteki, według S. Bonawentury Kardynała, *hæc eſt mea Bibliotheca,* trzymał iák iednę umbrę w świátowości upałách cień zbáwienny czyniącą, to było figurowáno *Cant. 2. v. 3. ſub umbra illius, quem deſideraveram ſedi.* trzymał ná koniec, iák iedno tyrannii wſzyſtkich grzeſznikow dzieło, ná ktore pátrzáć, rozmyśláć y ſercem záſięgáć ieſt pożyteczniey mowi S. Auguſtyn, aniżeli gdyby człowiek cały Pſałterz co dzień mawiał, zgołá trzymał, iáko do maſztu w okręcie przywiązána lina, wiązał ſię do Chryſtuſa Kaźimierz, iák by go do krzyża przywiązał. Szedł potym drogą czyſtości, o ktorey mowi Swięty Effrem *Tit. 1. de Virg. o! caſtitas quæ carnem caſtigas, & in ſervitutem redigis, ac cæleſtia velociſſimè penetras,* o! czyſtości ktorá ciáło trapiſz, y duchowi poddáieſz, ale tez prędko do Niebá prowadziſz. Znákiem czyſtości jego, ieſt lilia w ręce drugiey, iáko nie zwiędłego czyſtości kwiatu bukiet, o tey czyſtości długo nie bawiąc, á uważáiąc owe ſłowá, ktore do Doktorow rzekł w chorobie ſwoiey, *malo mori, quàm fœdari,* wolę umieráć niżeli ſię zmázáć, powiem że choć byby był innych zaſług nie miał, dosyć by był miał zaſługi, iż w owym czáſie od Wenery ſię utrzymał. Tu niechay uważáią ci, ktorzy mowią iż w czyſtości zoſtáwáć, ieſt to czegoś nád náturę wyciągáć, y śmieią ſzpetnie Chryſtuſa ſłowá *Mat. 19 v. 12.* ná ſwoie zdánie nákręcáć, *qui poteſt capere capiat,* bo nie tak ſię rzeczone máią bráć ſłowá, ále raczey, kto ſię może bezżennym utrzymáć, niechay ſię utrzymuie, iáko tłumaczy Hieronym Swięty, *qui poteſt victor evadere, evadat, qui poteſt pugnare, pugnet, qui poteſt triumphare, triumphet,* iákoż záraz w tymże dyſkurſie dodał Pan Jezus *ſunt eunuchi....* dla tego oraz powiedział, nie wſzyſcy poymuią ſłowá te, ále ktorym ieſt dano, to ieſt, ktorzy ná zrozumienie onych zaſłużyli. Tu znowu niechay u-

uwa-

ważáią y Pánienki, ieżeli corka męża Jephte, dla ślubu tylko Oyca swoiego, ginąć chciałá, ktoż by im bronił dla ślubu włáfney ginąć czystości? *fecit ei sicut voverat, quæ ignorabat virum Jud. 11. v. 39.* powtarzam umieráć wolał, ániżeli się mázáć, y przez tę śmierć, lubo uiął prawdá krwi Krolewskiey Jagiełłow nie mało, nie tak iednák, ażeby to co Przodkom álbo Potomkow Nayiáśnieyszym szkodzić w nieśmiertelney sławie miáło. Szedł ná koniec drogą spráwiedliwości, uymuiąc się zá krzywdą Boską, kiedy owo u oyca swoiego, ná Cerkwie Ruskie práwo wyiednał, ażeby nowych żadnych nie budowáno, á stárych nie popráwiáno, áby ták Ruskie ustało odszczepieństwo, á ludzie do iedności Kościołá Rzymskiego (zbáwienie swoie pozyskuiąc) udawáli się, ten Przywiley w Przeświętney Kapitule Wileńskiey znáyduie się, y świádczy dochowány. tu iuż uważáć, iák się dobrze przepalał w drodze do Niebá. Swięty Wyznawca. Spyta kto, á czy pás ma wolny? ma, ták probuię *Psal. 23. v. 7.* kołáce ktoś do Niebá: *attollite portas principes vestras.* otwieraycie bramy Niebieskie Xiążętá, spytano kto idzie, odpowiem Krol chwały, *Rex gloriæ. Domino virtutum* Pan cnot, te słowá są o Chrystusie, ále że Kazimierz szedł zá Chrystusem według Ewangelii S. (odmieniwszy nie co) mowię o nim, ostrożnie Nayiáśnieyszy Pánie, żeby cie nie pytano. iák Chrystusa, *quod signum ostendis nobis? Joan. 2. v. 18.* to pewnie pokaże Swięty Wyznawcá Listy pełne zwyczáiow Polskich fakcyi, álbo interesow świátowych? iákie owo expedyował Aman, ná zgubę żydow, *erant literæ signatæ ipsius annulo Esther. 3 v. 12.* álbo Dawid ná śmierć Uryaszá *scripsit Epistolam. 2. Reg. 11. v. 14.* bynaymniey: pokazuie Swięty Wiator, karty ále owe krore ná honor Nayświętszey Máryi pisał, *Omni die, dic Mariæ, mea laudes anima.* káżdey chwile wyznay mile, chwałę, duszo moia Máryi. pokazuie ow Przywiley o ktorym wyżey námieniłem. pokázuie, charakter czystości lilią z autentycznym Doktorow świadectwem, pokazuie dyscypliny, łáńcuszki, twarz od postu wyschłą, z mortyfikacyi siną, coż náto? á prawdziwie *Dominus virtutum* Pánie to cnotliwe, *confestim aperiant ei*, co rychley niechay mu otworzono będzie do Niebá, ma wolny pas do wieczności świętey, bo tak Chrystus powiedział *euge serve bone... quia fuisti fidelis.*

Co do drugiego punktu. Dwoiakie bydź może oczekiwánie, álbo kiedy sam człowiek oczekiwá czego, álbo kiedy od niego czego oczekuią, co według Philosophow názywáć się może *expectatio activa, & passiva.* To samo troiáko rozumieć się może, nayprzod życie násze oczekuiące iest, y bydź powinno, to iest wyglądáć od Bogá wszystkiego co do sustentacyi życia nászego doczesnego należy, y ták prosiemy w pacierzu chleba nászego powszedniego day nam dziśia: to było figurowáno *Deuteron. 11. v. 11.* kiedy owo mowił do ludu Moyżesz, idziemy do ziemi obiecáney, w ktorey nie ták, iák w Egyptcie z Nilu wody, ále z Niebá oczekiwáć mamy, *terra... de cælo expectans pluvias.* powiedziałem od Bogá: iák Attenczykowie oczekiwáli od bałwanow, á w nich od czartow doczesnego dobra, ktorych Swięty Páweł strofował, *per omnia superstitiosiores vos, video.* widział práwi ołtarz z napisem *ignoto Deo.* coż mi to zá Bog, ktory nie znáiomy *Actor. 17. v. 22.* powtore, życie násze oczekuią-

kuiące ieſt y bydź powinno, kiedy go przy tym co nam Bog do ſuſtentacyi y pożycia dał, dobrą intencyą záżywamy ná chwałę iego, máiąc nádzieię nádgrody y zapłáty. iákoż intencya zregulowána nádzieią, ieſt to kapitel u kolumny, iáko bowiem nie piękna kolumna, gdy nie przyozdobiona kapitelem, ták nie piekna nie doſkonáła náſzá intencya w uczynkach, ktora nie chce bydź ukoronowána oczekiwáną, nádgrody zapłáty wieczney nádzieią. potrzecie, życie náſze oczekuiące ieſt y bydź powinno, co ták illuſtruię: gdy by ſyn Krolewſki był w niewoli, ná przykład u Turkow, y dał mu Ociec znáć, iż go chce wykupić y wykupił, ále ieſzcze práwi záczekáć potrzeba chwilę wielką czáſu, co rozumiecie? gdy by ſię kto pytał owego niewolnika, co myśliſz? pewnie by odpowiedział, myśli moie oczekuiące ſą wyzwolenia. toż o ſobie mowić możemy, przez grzech w niewoli czarta ieſteśmy, Pan Jezus pierwſzym adwentem upewnił nas, że nas odkupi, y odkupił krwią naydrożſzą, ále ieſzcze ná wygnániu bydź muſiemy ſynowie Ewy, coż mamy czynić? oto oczekiwáć chwilę czáſu, drugiego adwentu Chryſtuſa, iáko nas ſam upewnił, iż przydzie y weźmie nas w nieśmiertelnym ciele, *iterum venio, & accipiam vos ad me. Joan. 14. v. 3.* to oczekiwánie było przepowiedziáne od Joba *expecto, donec veniat immutatio mea. c. 14. v. 14.* to oczekiwánie ieſt artykuł wiáry náſzey, wſzak tak napiſałeś Swięty Páwle *unde etiam ſalvatorem expectamus Dominum noſtrum, Jeſum Chriſtum, qui reformabit corpus humilitatis noſtræ. ad Phil. 3. v. 20.* Drugie oczekiwánie *expectatio paſſiva*, kiedy ze mnie kto czego ſię ſpodziewa, kiedy od człowieka ſpodziewáią ſię pociechy, ták dzieci reſpektem Rodzicow, ták grzeſznicy nie czyniący poprawy życia, názwać ſię mogą, reſpektem Bogá *expectatio paſſiva*, iáko nápiſano ieſt, *vinea mea... expectavi ut faceret uvas, & fecit labruſcas Jſa. 5. v. 4.* czekałem, ázeby winnica moia winne zrodziła iagody, á oto cierpki zrodziłá ágreſt. Teraz aplikuimy to do Swiętego Wyznawcy Kazimierza. záchował ten oczekiwánie *activè*, bo nie od boſzkow, ále od prawdziwego Bogá wſzyſtkiego do ſuſtentacyi w życiu ſwoim oczekiwał. co mu záś tylko Bog dał tego dobrą intencyą záżywał ná chwałę iego Nayświętſzą, ſpodziewáiąc ſię według regularności życia dobrego, niebieſkiey nádgrody, iákoż do każdego katolika należy, nie tylko w pożyciu ſwoim akt wiary uczynić, nie tylko ákt miłości Boſkiey, ále też y ákt nádziei zbáwienia. co do mięſzkania ná tym świecie, lubo mogł mowić z Swiętym Páwłem, *deſiderium habens, diſſolvi, & eſſe cum Chriſto. ad Phil. 1. v. 23.* iednák y w tym, zgadzał ſię z wolą Boſką, á więc był wielkiego oczekiwánia *activè*. Był y *paſſivè*, kiedy Oyczyzná ſpodziewáłá ſię po nim podpory y obrony, ták co do duchowieńſtwá należy, iáko y innych ſukceſſow y doczekała ſię, álbowiem Kościoły katolickie powagą ſwoią wſpirał, ołtarzom Boſkim aſſiſtował, y cálego duchowieńſtwá upadłe intraty, protekcyą ſwoią dzwigał, y nic nie ruynował, tylko co złego. co do ſukceſſow, wſzák doznałá Litwá pociechy, kiedy ſławne zwycięſtwo przeciwko Moſkwie u Boga uproſił, przeto był wielkiego oczekiwánia *paſſivè*. powiedziałem, iż był nie tak tytułem, iáko cnotami Krolewic Nayiáśnieyſzy. y tak to pokazáć ſię może, ieſt kweſtia, dla czego dziś Pan Jezus w Ewangelii pochodnie w ręku mieć rozkazał,

& lu-

& lucernæ ardentes, in manibus veſtris, nie doſyćże ażeby kto nioſł przed człowiekiem, iako zwyczay w ciemney nocy? iabym rozumiał, iż dla tego, bo ią ludzie, ktorzy chcą áby im świecono, ále ſami świecic nie chcą, ztąd Xtus, rozkazał áby człowiek ſam ſobie, y innym świecił, iáko y u Mateuszá Swiętego nakazał, *luceat lux veſtra. Mat. 5. v.16.* niechay świeci świátłość wáſzá nie cudza, czemu zás w obudwu rękach, nie w iedney? *in manibus*, rozumiem dla tego, że ná ſłużbie Boſkiey człowiek, dzielić ſię niema, iedną ręką dobrze, drugą zle czynić, iedną Bogu, drugą czártu ſię kłániáć, bo to ieſt tak właśnie, iákby kto iedną ręką budował, á drugą rozbierał *unus ædificans, unus deſtruens, quid prodeſt illis. Eccles. 34. v. 28.* iedną ręką dobrze czynić á drugą źle, ieſt to ták, iák ſobie poſtąpił Kain, ktory lubo ofiáry Bogu czynił, iednák iż ſerce ſobie zoſtáwił, źle z Bogiem ſię podzielił, dla tego Bog ofiáry iego nie przyiął. álbo też dla tego Chryſtus w obudwu rękach pochodnie mieć kazał, iż wieloraka ieſt złość ludzka, á zatym potrzeba wielorakiey świátłości, ażeby każdey ciemności korreſpondowáło oświecenie, ták duſzy iako y ciała. S. Wyznawca Kazimierz nie chciał áby mu przyświcano, ále ſam ſobie y ludziom dobrymi uczynkami przyświcał, obiema rękami ná Niebo ſobie y ná przykład innym pracował, całe ſerce Bogu ofiarował, ciemności grzechowey iáko ſię ſtrzegł tak ią y gaſieł, prawdziwy wzgárdziciel świátá, Boga y Maryi miłośnik, gdy tedy miał pełne ręce uczynkow dobrych (ktore przez pochodnie rozumieć ſię maią) cnot obfitość, zá tym idzie, że nie tak tytułem, iáko cnotami, był Krolewic Nayiaśnieyſzy. bo tak napiſano ieſt: *juſtorum ſemita, quaſi lux ſplendens, & creſcens, uſq; ad perfectum diem. Prov. 4. 2. 18.* ścieſzka ſprawiedliwych, iáko iaſna świátłość wſchodzi, y rośnie áż do dniá doſkonáłego. powtore, bo to, ieſt krolowáć, ſłużyć Bogu, tak náucza Swięty Grzegorz: *ſervire Deo regnare eſt*, oto Krolowie prośić Bogá máią, iáko prośił Dawid *Pſal. 71. v. 1. Deus judicium tuum, Regi da, & juſtitiam tuam filio Regis.* Panie day rozſądek krolowi, á ſpráwiedliwość twoię ſynowi krolewſkiemu: á gdy ták był nayiáśnieyſzy, z tego ſię nie chełpił, ále y owſzem iáko bogato ubrána Pánná, im ma więcey świcących Kleynotow ná ſobie, tym bárdzi zguby ich przeſtrzega, y oſtrożnie chodzi, tak Swięty Wyznawcá, im był ſtroynieyſzy w pierwſze cnoty, tym więcey miał oko, ażeby przez wynioſłość lub iáką nie oſtrożność, ktorey nie utracił, ztąd ieſt, iż widząc te cnoty, *in gradu heroico* Krolewiczowſkie, lat dwádzieściá y pięć máiącego, gdy ſię z tym świátem ten nie krwáwy męczennik pożegnał, w liczbę Swiętych Páńſkich iego policzył *Leo X.* Papież, á *Clemens VIII.* dzień święcic w Polſzcze pozwolił. kończę.

Sint lumbi veſtri præcincti... & vos ſimiles hominibus expectantibus. Chryſte Pánie, ktory Wyznawcom twoim otwieraż do Nieba Bramę, opaſz nas tak łáſką ſwoią, ażebyśmy ná modę S. Kazimierzá przepáſáni będąc, mieli w podroży życia náſzego wolny pás do Niebá. S. Solennizancie niegdyś Polſki, dziś Niebieſki Krolewicu, iużeś ſię doczekał Niebá, my ziemiánie, ieſzcze oczekuiemy, ieſteśmy w nádziei tylko, *omnis creatura ingemiſcit, & parturit uſq; adhuc. ad Rom. 8. v 22*, niechayże przez twoię inſtancyą, odbierzemy po zeſzłym życiu tey nádziei zbáwienia ſkutek y koronę. Amen.

KAZANIE VII.

Ná Swięty JOZEF.

Noli timere... Vir ejus cùm esset justus. **Mat.** 1.

CZegoż śię obawiasz, czego śię lękasz Swięty Solennizancie Jozefie? kiedyś o niczym nie wiedział, procz tego, żeś oblubieńcem był Máryi, á przynaymniey nie wiedziałeś czásu, dniá, y godziny poczęcia Maryi. Czego śię lękasz? kiedy cię exkuzuie *Author Jmperfecti* to iest Swięty Chryzostom *in C. Mat.* żebyś był prędzey uwierzył, iż Panna bez męża począć może, áníżeli żeby kiedy Márya zgrzeszyć miała. dla tego o niey dobrze trzymałeś, *possibilius esse crederet, mulierem sine viro concipere, quàm Mariam posse peccare.* Czego śię lękasz? kiedy cię exkuzuie *Albertus Magnus*, iż ci Rodzicy nie od zpłodzenia názywáią śię rodzicami, ále iż ná mieyscu Przedwiecznego Oyca strzegli y pielegnowáli dzieciątko. *quidam dixerunt parentes ejus, à pareo pares, non à pario paris, qvia paruerunt obsequijs Domini,* Ani mowić, iż dodáłá Ewangelia, *antequam convenirent.* bo iáko z tey propozycyi, *peccator antequam confiteretur, mortuus est,* grzesznik záczym śię wyspowiadał, umarł, nie idzie konsekwencya, *quod postea confessus erat,* że śię potym spowiádał, tak z tego *antequam convenirent* záczym śię zeszli, nie idzie to, że śię potym zeszli. do tego przystáło, ażeby co Anioł sekretnie oznaymił Maryi, sekretnie trzymáłá, *concipes.* to było figurowáno *Can.* 4. *v.* 11. *mel & lac, sub lingva ejus.* miod y mleko pod ięzykiem iey, przez miod ma śię rozumieć Bostwo, przez mleko natura ludzka, tych dwoch nátur unią, álbo złączenie w Chrystusie, trzymać Máryi w sekrecie należáło, o tym prorok Jzaiasz przepowiedział *c.* 24. *v.* 16. *audivimus gloriam justi, & dixi secretum meum mihi, secretum meum mihi.* słyszeliśmy chwałę spráwiedliwego, y rzekłem taiemnica moia mnie, taiemnica moia mnie. to iest, dosyć Pánu Bogu o tym wiedzieć. Mnię śię zdáie, iż to był *timor reverentialis*, boiáźń pochodząca z uszánowania, mowię z Origenesem *Hom.* 1. *de Diversis.* dla tego z dáleka chciał bydź od Maryi Jozef, álbowiem ku tak wielkiey taiemnicy zbliżáć śię lękał, *voluit ocultè dimittere eam.* iákoż ieżeli śię Maria Archaniołá Gabryela zlękłá, á iákże Boga w żywocie Máryi Jozef lękać śię nie miał? z tym wszystkim, ieżeli byś kaznodzieyskiey o demnie lękał śię dicery i pochwały, Swięty Jozefie? nie powiem fałszu, tylko kto byłeś, y czym byłeś, *noli timere*, punkt pierwszy. w punkcie drugim powiem, iákimeś był Máryi mężem, *vir ejus. Ad M. D. G.*

Co do pierwszego. Toć ia wiem y nikomu nie tayno, iż Swięty Jozef był cieślą, bo tak y synagoga mowiłá dziwuiąc śię mądrości Chrystusa y dziełom iego, *nonne hic fabri filius. Mat.* 13. *v.* 55. *unde ergo huic omnia ista? v.* 56. prawdá, ále to nie było bez taiemnice, z drzewa wszystkiego złego początek, *comedisti de ligno Gen.* 3. *v.* 17. á więc chciał Chrystus mieć Oycá domniemanego cieślę, áby tak z malinkiego záraz o krzyżykach, drzewách myśląc, potym z drzewá krzyż zrobiwszy, krzyżową sztuką, narod ludzki restaurował y reformował. y dla tego Jozef Swięty ma coś podobieństwá Boskiego, gdy iest życia y odkupienia nászego iá-

koby

koby architektem, álbo budowniczym. nád to, ieżeli Chryſtuſowi ktory ieſt, *lignum vitæ.* nie przyſtało mieć Oyca cieślę? toć mniey przyſtáło áżeby Syn Boſki druga Oſobá Troycy Nayświętſzey, brał ná ſiebie hypoſtatycznie, glinę, ziemię, proch (miałem mowić ciáło ludzkie, áleć to iedno) á przecięż tak ſię ſtáło, *nusquam angelos apprehendit, ſed ſemen Abrahæ. ad Hebr. 2. v. 16.* ieżeli o genealogią Swiętego Jozefa chodzi? świádkiem *S. Bernardynus de Senis Tom. 3. Ar. 1.* ktory o Swiętym Jozefie piſząc, tak mowi: *fuit de ſtirpe Patriarchali, Regali atq; Ducali* kędy záraz wylicza, *per lineam aſcendentem* czternaſtu Xiążąt, czternaſtu Krolow, y tyleż Patryárchow, z ktorych dukt genealogii prowádził Jozef Swięty, y konkluduie *fuit ergo Joſeph tantæ nobilitatis, aut quodammodo (ſi licet dicere) dedit nobilitatem temporaneam Deo, in Domino noſtro Jeſu Chriſto.* wſzák nie inaczey y Anioł intytułuie Jozefa we śnie, tylko z krwi Dawida *fili David*, iuż tedy widno kto był Jozef. ále zoſtáie do rezolwowánia, czym był? Oto nayprzod był ſpráwiedliwym, ták go dziś názywa S. Mateuſz, *Joſeph... cum eſſet juſtus*, to *prædicatum* zámyka w ſobie wſzyſtkie cnoty, mowi S. Heronym *omnes virtutum ſpecies nomine juſtitiæ continentur*, á zátym był y wierny y naypierwſzy od urodzenia Chryſtuſowego Chrześcianin. *juſtus ex fide vivit. ad Rom. 1. v. 17.* był do tego y mądrym, to było figurowáno *Prover. 28. v. 1. os juſti meditabitur ſapientiam.* był zátym y naypierwſzym Honoryuſzem, ktorego y ſama Nayświętſza uſzánowáłá Marya, co ſię ták pokazuie. *Jſa. 4. v. 1.* o oſobliwym małżeńſtwie czytamy u wſpomnionego proroka, *& apprehendent ſeptem mulieres virum unum*, ſens literalny ieſt ten, iż Jerozolima do tego przyść miáłá, iż dla omáłości ludu, ieden ledwie dla ſiedmi mogł ſię ználiść męſzczyzná. Swięty Cyrill y S. Cypryan *L. de exhor Marty.* rozumieią to piſmo, o ſiedmi darach Ducha Przenayświętſzego w Chryſtuſie. S. Auguſtyn *in QQ. Vet. Teſtam. 407.* rozumi to, o ſiedmi w Azyi kościołách, o ktorych czytáć *Apoc. 1. v. 4.* ci w ſenſie miſtycznym: ia záś w ſenſie moralnym, rozumiem, to, o Nayś. Maryi reſpektem Jozefa Swiętego, álbowiem Marya, nie tylko ſiedm ále wſzyſtkie y też nayiáśnieyſzey genetlii Krolowe, y Pánie, y Pánny celuie, dla tego może o ſobie mowić, *nos Regina*, iáko zwykli dla powagi piſać ſię Krolowie, *Nos Dei gratia Rex*, my z Bożey łáſki Krol, iáko też y mowić *Nos Rex*, my Krol, dla czego bierze ſię *numerus ſeptem, determinatus, pro indeterminato*, pewna liczbá, zráchowána zá nie zráchowáną, iáko też y *2. Reg. 18. v. 3.* chwalono iednego, iák by tyſięcy dzieſięć, *tu unus, pro decem millibus computaberis.* ta tedy Pánná Márya, gdy wzięłá Jozefa zá Oblubieńca domniemanego, doſyć go uſzánowáłá, pierwſzym uczyniła Honoryuſzem, y iako gdyby pánienka uboga zá Xiążęciá iákiego poſzłá, pewnie by ſię tym záſzczycáłá, ták przeciwnym ſpoſobem dla Jozefa honor, że ſię ſtał Oblubieńcem Niebá y Ziemi Krolowey. mowi daley ta Swięta Monarchini *panem noſtrum comedemus*, y dobrze, bo milſzy chleb z ſolą w zgodzie, ániżeli bażant w niepokoiu, ále iákiż chleb? oto, *panem tranſubſtantialem, Mat. 6. v. 11.* álbo chleb Anielſki, á przynaymniey oczy nápaść doſyć nam będzie widzeniem Chryſtuſa. coż daley? *veſtimentis noſtris operiemur*, ná iedney ſukni przeſtawáć będziemy, iákiey nam domowa pozwoliłá fortuna, *tantummodo, invocetur nomen tu-*

um super nos, tylko tak, iák nam Bog náznáczył niechay będzie, ty moim ia twoim towárzyszem będę, iednák ignonimii, infamii, suspicyi przestrzegay naszey, *aufer approbrium nostrum*, (tu uważáć mowę po Krolewsku, w wielkiey liczbie) iákoż Jozef mocno honoru sławy Maryi przestrzegał, kiedy ią nie nárusżoną záchował, *noluit eam traducere*. Czym był Swięty Jozef? odpowiadam oto z imienia tłumaczy się *accrescens*, przyrastáiący, ia powiem przerastáiący wszystkich w honorze y w szczęściu był mystycznym drzewem, cudownie frukt niby wydáiącym, álbo fruktuozym. Ale iakim by go intytułowáć drzewem nie wiem? spytam się Salomona, bo ten o drzewách dysputował, *locutus est quoq; Salomon: tria millia parabolas, & fuerunt carmina ejus, quinq; & mille, & disputavit super lignis à cedro... usq; ad hyssopum 3. Regum 4. v. 32. & 33.* powiedział tez Salomon, trzy tysiące przypowieści, á pieśni iego było tysiąc y pięć, rozmawiał tákże o drzewách, począwszy od cedru, ktory iest ná Libanie... áż do hyssopu y dochodzę z iego ksiąg innych *Can. 2. v. 3. sicut malus inter ligna sylvarum, sic dilectus meus inter filios. sub umbra illius quem desideraveram sedi*, iako iabłoń między drzewámi leśnemi, ták kocháný moy między synami, pod cieniem iego ktoregom prágnęłá, siedziáłá, á Jeżeli Pan Jezus názywáć się może iábłuszkiem? toć Swięty Jozef iabłonią, y będzie proporcya, bo iako Adam pierwszy z Ewą znaydowáli się pod iábłonią w Ráiu, tak Jezus y Maria nowy Adam y nowa Ewa, znáydowáli się przy iabłoni, mistyczney Jozefie pod cieniem tedy tego drzewá spoczywałá Marya iuż to w domu, iuż to w podroży, idąc do Egyptu, z Egyptu do Názáreth y indziey, *sub umbra illius sedi*, frukt tego drzewa był Pan Jezus (mowię mystycznie) to było figurowano *Prov. 11. v. 30. fructus justi lignum vitæ*, owoc sprawiedliwego drzewo żywota, ba y *Psal. 1. v. 1.* Błogosławiony mąż, ktory nie poszedł zá rádą bezbożnych, będzie iáko drzewo szczepione przy płynących wodach, y wyda owoc w czásie swoim, *quod fructum dabit in tempore suo.* y komuż lepiey kwádrowáć może to pismo Dawida w Psalmie pierwszym? wysławiáć záczyna męża, ktoż do sławy pierwszy Mąż? ieżeli nie Jozef? ktory nie poszedł zá rádą Herodá niewinniątka zabiiáiącego, ten to Mąż Swięty, śiedział przy czystey wodzie, lepiey powiem przy morzu łask Boskich Maryi, álbo stał trwáło iáko drzewo przy brzegu, y dochował nam owocu, to iest malinkiego Páná Jezusa, *fructum dabit in tempore suo*, á ten owoc nie był z násienia ludzkiego, ále z prowidencyi cudowney Boga moiego, iáko exagieruie Swięty Hieronym *L. contra Elvidium. tu dicis Mariam virginem non permansisse, ego mihi plus vindico, etiam ipsum Joseph virginem fuisse per Mariam*, ty mowisz że Marya nie mogłá byé Pánną, á ia więcey dowodzę, y Jozef był Pánną przez Máryą. *Jud. 4. v. 4. & 5.* Debora prorokini, owego czásu woyny mężnie tocząca, ta siadywałá powiem mieszkałá pod drzewem palmowym, lud sądziela, *erat autem Debora uxor Lapidoth, quæ judicabat populum in illo tempore, & sedebat sub palma*, czemu ta Pani pod palmą siedziáłá? iabym rozumiał, że z fruktu palmowego álbo owocu żyłá, nigdzie nie odchodząc, ázeby tak każdy nie szukał iey dla porády, ále wiedział, iż záwsze na iednym zastánie ią mieyscu, powtore ázeby każdy wiedział, iż palmę wiktoryi odnieść może. wieciesz teraz dla czego ia Jozefa názwał drzewem? oto, dla tego, iż iáko drzewo żywi człowieka,

ka; tak pracą y ftaŕániem żywił Maryą y Jezuſa (mowię po ludzku) Jozef. druga, áżeby każdy wiedział, iż pewney protekcyi ſkutek, pod umbrą drzewa tego, iuż nie Debory, ále ſpoczywáiącey Maryi odebráć może, bo kogoż więcey o co proſić potrzebá, kiedy ſię Jozef, Marya y Jezus, ná iedno zgodzą. A tu iuż wołam Imieniem Jozefa, ſłowa ktore niegdyś Joatham, *Jud. 9. v. 7.* do Sychemczykow mowił: *audite me, ita audiat vos Deus.* posłuchaycie mnie mężowie Sychem, tak was Bog niechay ſłucha. *ierunt ligna ut ungerent ſuper ſe Regem,* poſzły drzewa, áżeby namáściły nád ſobą Krola, á gdy ſię żadne nie podięły krolowáć, iáko to wino, oliwa, figa, y inne, gdy przyſzło do drzewa ramnu *dixerunt omnia ligna, ad rhamnum v. 14. impera nobis,* kroluy nád námi, ktory odpowiedział im, *ſi me Regem vobis conſtituitis, venite & requieſcite ab umbra mea,* ieżeli mnie nád ſobą Krolem ſtanowicie, podźcieſz y odpoczywaycie pod cieniem moim: iákoby chciał powiedzieć ten krzak, dam wam protekcyą, to ia aplikowáć mogę do dziś Solennizanta Jozefa, wſzyścy ludzie ieſteśmy drzewa, według Philoſopha, *homo, eſt arbor inverſa,* ále do krolowánia álbo bydź mężem krolem, krolowey Maryi, podobno nas Bog nieſpoſobnymi przeyźrał, podiął ſię tego z pokorą Jozef, á gdy iuż był Oblubieńcem, woła nas pod protekcyą ſwoię, gdy ſię tak Bogu podobáło, żem krolowey Niebá y Ziemi Oblubieniec, podzcieſz co żywo pod protekcyą moię, ſiądźcie pod cieniem moim, *venite & requieſcite ſub umbra mea.* A tu powtore wynika com powiedział, *Nos Dei gratia Rex,* my z łáſki Boſkiey Krol, kroluiemy w reſpektach y wam dopomoc możemy. Czym był Jozef Swięty? odpowiadám Herubinem y tak *Exod. 25. v. 16.* nakazał Bog Moyżeſzowi, áżeby w Swiątnicy iego byłá ſkrzynia owa Teſtamentu, w ktorey ſię prawo Boſkie y ſłowa iego zamykały, oraz niechay będą dwoch Herubinow pilnuiących ſkrzynię, *pones in arca teſtificationem: vulgata:* czyta, *ideſt duas tabulas* dwie tablice przykazánia, *duosq; Herubim aureos &c. Cherub unus, ſit in latere uno, & alter in altero.* niechay ſtrzegą tey dwá Herubinowie, ieden po lewey drugi po prawey ſtronie, przez ſkrzynię z Práwem Boſkim, rozumiem Nayś. Maryą y Jozefa, iáko napiſał Ian Swięty w Liście ſwoim *1. Joan. c. 2. v. 2. Ipſe eſt propitiatio pro peccatis noſtris,* tam też Bog rozkazał ſkrzynię ſtánowić w Błagalnicy, *facies propitiatorium,* tey tedy myſtyczney ſkarbnicy, ſkrzyni y Błagalnicy ſtrzegli Marya z Jozefem, iáko dwáy Herubinowie, ieden z práwego drugi z lewego boku, iáko nápiſano ieſt, *erat ſubditus illis,* był im podány *Luc. 2. v. 51.* Czym był Jozef ieſzcze? odpowiem, oto co tylko było Jozefow ná świecie, nád niemi wziął gorę, nie tylko Leoniſſow, Kalaſſantiuſzow, kopertynow y innych, ále y dawnieyſzych: y tak był Jozef Syn Jakoba, ten ieżeli był żywicielem Egyptu? Jozef S. był Karmicielem ſamego Chryſtuſa. Był Jozef *ab Arimathæa,* ten ieżeli obumarłe Chryſtuſa obwiiał ciáło, Jozef Swięty, żywe ciáło, bo národzonego Jezuſa Páná w pieluſzki obwiiał, y ná rękach ſwoich noſił. Był Jozef o ktorym w Dzieiách Apoſtolſkich, *Barſabas* przez antonomazyą ſpráwiedliwy *juſtus,* ten ieżeli był świádkiem zmartwychwſtáłego Chryſtuſa? Jozef był národzonego, á nád to ſam ieden z Máryą Matką. Czym był ieſzcze Jozef? oto był nád ſamych Apoſtołow, álbowiem ieżeli Jan Swięty, miał ten honor, w Wieczorniku Jerozolimſkim ná pierśiách ſpo-

czywáć Chryſtuſa, to tylko raz, záś coś więcey Jozefa potkáło, gdy máłinki Jezus ná pierśiách Jozefa bez liczby záſypiał, y znim ſię báwił. ieżeli Piotrowi Swiętemu powierzył Chryſtus do Niebá kluczy, Jozef Swięty miał drzwi ſame y Bramę do Niebá. *ego ſum oſtium Joan. 10. v. 7.* Jeżeli Paweł Swięty, (przez łáſkę názwány Apoſtoł) był w trzecim Niebie? to ſam iako nie wiedział, *ſive extra corpus, ſive in corpore neſcio 2. Cor. 12. v. 3.* Jozef Swięty w ſwoim domu miał Niebo, gdy Jezuſa y Maryą, y to przez lat trzydzieści, bo według opinii poważnych wielu, S. Jozef trzema lat śmierć Chryſtuſa śmiercią ſwoią poprzedził. Jeżeli wſzyſcy Apoſtołowie ználi y przeſtawali z Chryſtuſem? Jozef więcey, bo go znał od kolebki. Krotko mowiąc ná tę kweſtyą czym był Jozef? odpowiedzieć należy, był człowiekiem takowym, iákim nikt nie był, y nie będzie, bo był Oycem domniemanym Chryſtuſa, bo iemu Ociec Przedwieczny powierzył Syná, Duch Przenayświętſzy Oblubienice ſwoiey, á Słowo Wcielone, ſtáło mu ſię poſłuſznym. Ná koniec, niechay ſię wſzyſcy ludzie z tytułow, talentow, cnot, y łaſk Boſkich chwalą, iednák (ile przy złości) záwſze doyźreć można w nich plamy, mankamentu, ktore ich ſzpecą, Jozef człowiek bez ále, y to było figurowáno *4. Regű. 5. v. 1.* w mężu Naaman. ktorego chwali litera Pańſka w ten ſens, był mąż Hetman krola Syryiſkiego, wielki u Paná ſwoiego, y w uczciwości, przez niego bowiem, dał Pan wybawienie Syryiey, á był Mąż mocny y bogaty, ále trędowáty, *princeps, fortis & dives, ſed leproſus.* ten oſtatni defekt wſzyſtko oczernił: podobnie, ieſt wielu ludzi ná świecie záſzczyconych rożnemi przymiotami, ále iednák iákową przywarę máią. Mawiamy ieſt to człowiek czyſty, miłoſierny nabożny, tylko prożney chwały ſzuka, mawiamy, ieſt to człowiek, prożney chwały unikaiący, ále łákomy, y tak człowieka bez przywáry nie maſz, wierzcieſz był taki człowiek ieden Jozef Swięty, człowiek bez ále.

Co do drugiego punktu. iakim był mężem Maryi Jozef? odpowiadam był mężem domniemanym, był mężem od ſieł álbo ſtatecznego przedſięwzięcia mocnym, *vir à viribus dicitur*, był takowym mężem, iáko cnota pierwſza w kontynencyi kogo záſzczycic może, dla tego więc był *vir à virtute dictus.* potwierdza mi to *Salmeron Tom. 3. Trac. 30. honoris gratia ſemper Joſeph dicitur Vir, & non homo, ut ab ea parte intelligeretur, quæ virtutem habet.* przez honor y rewerencyą nazywáią záwſze Jozefa mężem, nie człowiekiem, áżeby każdy wiedział, iż tę denominacyą ma od cnoty ſamey. to było figurowáno *Prov. 31. v. 23. Nobilis in portis vir ejus.* nayſzláchetnieyſzy, nayzacnieyſzy w radzie mąż iey, śmiem mowić mąż Maryi Jozef naycnotliwſzy, á kędyż y kiedy ta rada będzie? rozumiem w dzień ſądu (nie tylko teraz) unoſzący ſię nád doliną Jozephat, kędy záſiadáć máią ſtarſi ziemi, *quando ſederit cum ſenatoribus terræ.* według wyroku Chryſtuſowego *ſedebitis, & nos judicantes Mat. 19. v. 28.* Apoſtołowie będą zaśiádáć iák Senatorowie, y Aſſeſſorowie, między tymi boday nie záſiędzie Ociec Chryſtuſa Jozef *nobilis*, bo ieżeli o pierścień chodzi? miał go ten Mąż, złoto było *humanitas*, z ziemi przeczyſtey Maryi wydana, ludzka Xia natura, kamień było Boſtwo, to wraz w pierścieniu zamykało ſię Xſtuſie, ten pierścien, ile kroć Jozef ná ręku noſił, ktoż wyliczy?

ten pierścień był mu y orderem, tyle kroć, ile razy ná szyi swoiey wspieraiącego się, y ná piersiách trzymał y dzwigał Pana. Herb iego instrumenta cieślelskie, ktoremi dorobił się sławy, nie z Antenatow, ále sam z siebie, iákoż mizerna pochwałá, ná ktorą kto inszy robił, według Poety *& quæ non fecimus ipsi, vix ea nostra puto.* Pytacie co też wziął, ten Mąż w posagu, po Maryi? odpowiem nie wziął pieniędzy, dostatkow, bo Joachim y Anna, te przody rozdali potrzebnym, y ná chwałę Boską (iako też Marya y Jozef, owo złoto od Trzech Krolow dane, ubogim rozdali) wziął tedy cnoty święte od Maryi, iáko zapisano iest *Prov. 31. v. 29. multæ filiæ congregaverunt divitias, tu supergressa es universas,* wziął dziedzictwem Niebo, to było figurowano kiedy owo *Josue 15. v. 19.* Axa corka z porady męża *suasa est à viro,* áżeby prosiła Oyca Kaleba, o ziemię, w ten sens: dałeś mi suchą, dayże y mokrą *da & irriguam,* y dał iey Ociec ziemię niższą y wyższą, *deditq; ei Caleb irriguam superius & inferius,* wziął tedy Jozef świat y Niebo w posagu, gdy Maryą, iáko przystało Oblubieńcowi Krolowey ziemi y Niebá, mieć niższe y wyższe Państwo. kończę.

Nili timere... vir ejus. y my się iuż nie obawiaymy katolicy, áżebyśmy utracić mieli Niebo, zbáwienie nasze, bo z tak wielkiey Oycostwá prerogatywy wnośić można, że Jozef u Boga wiele waży. dla tego Kośćioł Swięty (ktory mylić się nie może) takowym, o S. Jozefie modlitwę czyniąc, woła do Bogá sposobem, *ut quod possibilitas nostra non obtinet, ejus nobis intercessione donetur,* czego my Boże u ciebie sprawić nie możemy, niech sprawi Jozef Swięty. Uczyńże tak, wielkiego charakteru Mężu, á tę malinką odemnie y od słuchaiących przyimii pochwałę, ci ktorzy szanuiemy Ciebie, Oblubienicę twoię, y Syna twoiego Jezusa Chrystusa. AMEN.

KAZANIE VIII.

Ná Zwiastowánie Nayś: Maryi Pánny.

Missus est Angelus.... fiat mihi. Luc. 1.

Miiam iak w wielkim uszánowániu dzień dzisieyszy być powinien, álbowiem, dziś Słowo stało się Ciałem, to iest wcielił się Syn Boski, dla czego wielu názywáią dzień dzisieyszy *Dies Incarnationis,* ktorego to dniá, to iest *25. Martij* y umarł Chrystus, iáko mowi Augustyn S. *L. 4. de Trinit. C. 5. sicut à Majoribus traditum, suscipiens Ecclesiæ custodit Authoritas, 8vo Cal: April. conceptus creditur, quo & passus &c.* iákoż ieżeli dzisiay dwudziestego piątego Marca *Martyrologium,* śmierć Swiętego Dismy wspomina, toć y Chrystusa dzisiay śmierć, ponieważ iednego dniá pomarli. Miiam iak wielka dobroć Boska, mogąc darowáć grzech pierworodny y inne (nie wchodząc w nieporownáne fatygi) raczył się wcielić, y ztąd to iest, że wcielenie iego, zdáie się nie pochodzić z okazyi samego tylko grzechu, ále by był podobno przyszedł, choćby był y Adam nie zgrzeszył, mowię według moiego Skotysmu *in commendando Christo, malo excedere, quam deficere,* dla pokazánia swoiey dobroci, ba y sama iego, tego wyciągáłá godność, áżeby był Głową przeznáczonych do Niebá, o

tym Paweł Swięty, *ad Colos. 1. v. 15. primogenitus omnis creaturæ*, tak iż był przeznáczony intencyowány resolwowany przyść ná świát, w ciele, lub cierpiącym, lub nie cierpiącym, co tak exemplifikuię, wziął kto przed się drogę do Rzymu, záchodzi go rekwizycya usłużyć bliźniemu, y tego się podeymuie, kędy widzieć, że to podięcie się, interesowało nie naypierwey, ále powtornie, idącego, ponieważ wprzod inny skryty miał tego dla siebie koniec, to było adumbrowano *Prov. 16. v. 4. universa propter semetipsum, operatas est Dominus:* Pan wszysto czynił, sam dla siebie, ále y to mowię miiam, Theologom zostawuląc. Na tym się zastanawiam, y to mnie zádziwia. czemu Anioł álbo Archi-anioł w Legacyi do Maryi posłany, *missus est Angelus*? y znowu czemu konsensu od Maryi ná wcielenie potrzebował Bog, *fiat mihi?* wszák Noemu, Abráhámowi, Moyzeszowi, rozkazywał tylokrotnie sam przez się, nie posyłáiąc ániołá, wszák uformował Ewę z kości Adama, bez konsensu oboygá, musi tedy bydź w tym taiemnica, ktorey ia pytać będę, gdy powiem wpierwszym punkcie: dla czego Annuncyacya álbo Zwiástowánie o Wcieleniu Pańskim stało się przez Anioła, *missus est Angelus*? w drugim punkcie, dla czego Bog chciał konsensu od Maryi? *fiat mihi. Ad M. D. G.*

Co do pierwszygo. Jáko ánioł ktorego czártem zowiemy, *Lucifer*, powiem z Swiętym Antonim Padewskim, przez Ironią *tenebrifer*, posłał ániołá złego do Ewy, ná machinacyą zdrády, y *prima Aprilis*, wyráźniey, iáko zwiodł cáły narod ludzki w Ewie, tak przystało áżeby od Boga do Maryi był posłany Anioł, áby ta stawszy się Matką Chrystusa, y wszystkich żyiących, kooperowáłá do zbáwienia nászego, czego náucza *idioma*, álbo *dyalecton* mowy ánielskiey *ave á retrogradè* czyta się *Eva*, zkąd ow wyniknął poetyzm.

Felix mater ave, quâ mundus solvitur à væ
Quæ genitricis Evæ, væ facis esse breve.

Powtore: posłany iest do Maryi Anioł, áby się nie zdawáło iż ánioł zły więcey się stárał o zgubę cáłego narodu ludzkiego, niż ániołowie dobrzy o reparacyą iego, więc iako ruina świátá, stáłá się przez ániołow złych, tak przystáło áżeby reparacya stałá się przez ániołow dobrych. Potrzecie, posłany iest do Maryi ánioł, áżeby wiedzieli ániołowie, iż przez unią hypostatyczną Osoby Boskiey, nátura ludzka miáłá bydź coś wyższego nád ániołow, to było figurowáno *Apoc. 19. v. 10.* Kiedy owo ná wyspie Patmos, w objáwieniu widział Jan Swięty ániołá, y chciał przed nim ná twarz upaść, wnet usłyszał inhibicyą, áżeby tego nie czynił, *vide ne feceris.* czemuż proszę przedtym nie unikali ániołowie ádoracyi od ludzi? wszák ich adorował Abraham, wszák ádorował Jozue, kiedy owo ná Jerychońskich polach obaczył Anioła, upadł ná twarz przed nim, *cecidit Josue pronus in terram C. 5. v. 15* ia bym rozumiał dla tego, iż poki Annuncyacya o Wcieleniu Syna Boskiego nie zászłá, poty adoracye ániołowie przyimowáli, iákże się dowiedzieli iż Syn Boski ma bydź człowiekiem, y iuż dziś poselstwo zaszło, tak przez rewerencyą Chrystusa z kolligaconego z ludźmi, odtąd więcey głębokich ukłonow od ludzi nie przyimuią, niby znáiąc się do tego, że narod ludzki wziął gorę w honorze nád nich. Ale spyta kto, czemu przez Gabryela

ela archi-anioła, czemu nie Herubina álbo Seraphina? odpowiadam, bo Gabryel tłumaczy ſię *fortitudo Dei.* moc, potęga Boga, powtore żeby ſię ſpełniły figury, o ktorych rozmawiał z Danielem prorokiem Gabryel, iáko czytać *Dan. 9. v. 21.* kędy ten Archanioł wyraźnie o Chryſtuſie opowiadać záczął, iáko *v. 25. & 26.* przepowiedział, *& poſt hebdomadas ſexaginta duas occidetur Chriſtus,* po tygodniách ſześćdzieſiąt dwoch będzie zabity Chryſtus, dlatego do Maryi dla więkſzey o Meſſyaſzu wiáry, poſłány był tenże ánioł. potrzecie nie Herubina, y Seraphina, poſłáno, áżeby ztąd miał więkſzy kontempt y deſpekt *Lucifer,* że co on zepſował, ánioł mnieyſzy náprawił. Jeżeli oto chodzi że ſię prezentował Maryi w oſobie ludzkiey? odpowiadam, bo tak taiemnica Wcielenia Boſkiego, Maryi poiętnieyſza była, ieżeli w oſobie młodego? to znák był że ſię Bog do ſtarości nie zna, bo on latami rządzi nie nim lata. Ná koniec poſłał Bog ánioła, żeby Marya Panná wiedziáłá, że Syn Boſki nie biorze natury ánielſkiey ále ludzką, y te to ſą racye álbo kongruennye, dla czego Bog do Maryi poſłał Anioła.

Co do drugiego punktu. dla czego konſenſu od Maryi wyciągał? ia bym rozumiał dla tego, álbowiem iáko Ewa á w niey cáły narod ludzki ná grzech pozwolił, tak przyſtało áżeby druga Ewa, to ieſt Nayświętſza Marya Pánna, á w niey cáły narod ludzki, ná przeproſzenie Boga przez Wcielenie Syna Boſkiego pozwolił, Marya tedy ná mieyſcu całego narodu ludzkiego ná Jnkarnácyą zezwoliła. Tego *fiat,* niech mi ſię ſtánie, oczekiwali, Adam y Ewá w odchłáni, oczekiwáli Patryárchowie, Prorocy, Aniołowie, oczekiwał świát cáły, iáko piſze S. Bernard *Hom. 4. ſuper miſſus. reſponde verbum, & ſuſcipe Verbum,* odpowiedz Marya ſłowo, á przyimi Słowo. to było figurowáno *Can. 2. v. 14. ſonet vox tua, in auribus meis,* niechay w uſzách moich zábrzmi głos twoy, przyiaciołko moiá, to ieſt, iáko przez ſłowo *fiat,* cały świát ſtworzony, tak przez ſłowo *fiat,* niechay cáły świát będzie odkupiony, iákoż iak tylko tá miſtyczna odezwáłá ſię ſynogarlica. *vox turturis audita eſt in terra noſtra, Can. 2. v. 12.* w ſłowie *fiat,* niechay mi ſię ſtanie, ták záraz mowi *Dioniſius Carthuſianus* ná dziſieyſzą S. Łukáſza Ewangelią, Słowo ſtało ſię Ciáłem, *quibus prolatis immediatè Unigenitum Patris concepit,* to ieſt, krwi kropel kilka od ſerca oderwało ſię, y iey, w Ciáło Chryſtuſowe ſtáła ſię ſeparacya, konſolidacya, figuracya, ánimacia, y Deifikacya. Z tych tedy racyi, lubo Bog mogł abſolutnie, bez konſenſu Maryi uczynić Inkarnacyą álbo Wcielenie, iednák przyſtało, áżeby ta taiemnica była z wiádomością Maryi, iákoż tym ſpoſobem dogodziło ſię nam, dogodziło ſię Bogu, dogodziło ſię Prorokom, dogodziło ſię ſamey Nayświętſzey Maryi Pannie, co tak pokazuię. Co do nas mowiąc: *Cant. 8. v. 1.* w okrutney wzgárdzie zoſtáiący narod ludzki, dla pierworodney prewarykacyi, álbo przeſtępſtwa, dumaiąc ſobie, y w niewypowiedziánym zoſtáiąc żalu y turbacyi, nucic ſobie począł, przez uſta Salomona owę pioſnkę. *Quis mihi det te, fratrem meum, ſugentem ubera matris meæ, ut inveniam te foris, & deoſculer te, ut jam me nemo deſpiciat,* ktoż mi da ciebie brata moiego, biorącego pokarm z pierſi matki moiey, ábym cię ználaſł, ucałował, áby mną iuż nikt nie pogardzał? coż za lament? ia rozumiem iż nie inſzy, tylko ten: zaczym

Syn Boſki, iáko człowiek począł ſię w Zywocie Maryi, w żadnym ſzácunku u Niebian, dla owey ſkazy grzechowey, narod ludzki nie był do dniá dziſieyſzego, poki ſię Syn Boſki nie wcielił, poki ſię nie ſtał wspoł bratem náſzym, poki nie wziął grzechow naſzych ná ſiebie, poki ſię nie ſtał przyczyńcą do Boga zá námi, o tym Paweł. *ad Hebræ. 2. v. 17. debuit per omnia fratribus ſimilari, ut miſericors fieret*, y tak ſię dziś ſtałá zgodá przez wcielenie Syna Boſkiego, ktoſz nie widzi? iák dobre początki poiednánia ſię człowieka z Bogiem, á zátym dogodziło ſię nam, á to w miſtycznym pocałowániu, álbo więcey ſię nie gniewániu, według proroka, *juſtitia & pax oſculatæ ſunt. Pſal. 84. v. 11.* Powtarzam, dogodziło ſię nam, to było figurowáno *Cant. 8. v. 10.* napiſano ieſt, *ego murus, & ubera mea, ſicut turris, ex quo facta ſum, coram eo, quaſi pacem reperiens.* ia ieſtem mur, pierſi moie iak wierza, zkąd ſtałam ſię przed nim iákoby pokoy czyniąca. ten ſens tych ſłow: za Maryą iák zá murem ſtać możemy beſpiecznie, pierśi nazywa wierzą, znák protekcyi Boſkiey, álbowiem począwſzy bez mężá á pierſiámi karmiąc ſyna, znák ieſt macierzyńſtwá Boſkiego, á tym ſamym gdy ſię matką ſtáłá, ſtała ſię y wierzą dla náſzey obrony, ſtáłá ſię wraz y medyatorką, *coram eo quaſi pacem reperiens.* Toż ſamo znáczą owe ſłowá od Kościołá Bożego, ná Jey pochwałę powiedziane: *Eccleſiaſtici 24. v. 19. quaſi platanus exaltata ſum, juxta aquas.* iawor ieſt drzewo, liście iak tarcze ſzerokie maiące, wody znáczą ludzi, według Apokaliptyka, *aquæ, quas vidiſti.... populi ſunt Apoc. 17. v. 15.* bydź tedy iaworem nád wodami, ieſt bydź tarczą narodu ludzkiego, y owſzem, ile liścia ſzerokiego, tylo tarczy dla każdego z oſobná człowieka. Dogodziło ſię Prorokom, á nayprzod naypierwſzemu Izaiaſzowi, bo ſię iego ſprawdziło proroctwo, *C. 7. v. 14. dabit Dominus ipſe vobis ſignum, ecce virgo concipiet*, da wam Pan znák, oto Panna pocznie, ten znák był figurowány zá czáſow Noego *Gen. 9. v. 13. arcum meum ponam, in nubibus meis.* łuk moy położę na obłokach, ten łuk, była tęcza, ktorą po katakliźmie Bog uformował, ta ma dwa rogi albo dwa końca, a te znáczyły dwie natury ludzką y Boſką w Chryſtuſie, á rozmaytość kolorow, znáczyły rozmayte w nim maiące bydź cnoty, y doſkonáłości, te rogi álbo końce były nie od Niebá do ziemi, ále ná doł ſpuſzczone, co znáczyło, że iuż Bog ſtrzał gniewu ſwoiego puſzczáć nie miał zá świát, iákoż kto uważał, puſzczáiącego ſtrzały z łuku, obráca rogi álbo końce do ſiebie, y nátężá cięciwę, co ſię nie znáyduie w tęczy. dla tego podobno powiedział Ekklezyaſtyk *C. 43. v. 12. vide arcum, & benedic eum qui fecit illum*, patrzay ná tęczę, á błogoſław tego, ktory ią ſtworzył. Dogodziło ſię mowię powtore, temuż prorokowi, bo ten w Rozdziale oſmym w wierſzu trzecim, napiſał, co ſłyſzał do ſiebie, weś kſięgę y napiſz po ludzku. przyſzedłem do prorokini, y poczęłá, y powiła ſyna, y dáley powiedział Pan do mnie. názowil imię iego, pośpieſz ſię bráć łupy, pokwap ſię bráć korzyści. *voca nomen ejus, accelera ſpolia detrahere, feſtina prædari. Cap. 8. v. 3.* ſłowa taiemnic pełne. á nayprzod coż zá kſięga? ieżeli nie Marya, o ktorey S. Mateuſz *Liber generationis.* Kſięga Marya z Abráhámow, Jakobow, Dawidow, dukt genealogii prowadząca. coż zá prorokini? ieżeli nie Marya, do ktorey dziſiay poſeł archi-ánioł z propozycyą, że miáłá począć Syna przyſzedł, ta

proro-

prorokowáłá że miałá bydź błogosławioną, *Beatam me dicent.* ále spyta kto na co Bog Syna Jey názwáć kazał słowem, iáko uważáć wszystkie terminy słowne, *voca nomen ejus*, *accelera spolia detrahere*, *festina prædari*, ia bym rozumiał dla tego, iż druga osoba Troycy Nayświętszey, názywa się Słowo, więc żeby wiádomo było, iż nie Ociec áni Duch S. wcielił się, ále Słowo, dla tego same słowa do Izaiaszá powiedziáne są. czemu by záś tak wiele słow, nie iedno, do siebie słyszał, iabym rozumiał dla tego, że wiele cudownych skutkow to słowo czynić miáło. iáko to w instansie się wcielić, cudownie w Maryi przestawáć, potym się narodzić, śmiercią życie przywracáć, narod ludzki odkupowáć, y usprawiedliwiáć, piekło zamykać, Niebo otwieráć, żywych y umarłych sądzić, przeto nakázáno názywáć imię iego słowámi: *voca nomen ejus*, *accelera spolia detrahere*, *festina prædari.* to było figurowáno 4. *Reg.* 4. *v.* 31. Kiedy owo Elizeusz posłał do Sunamitydy chłopca Giezi, z Kiiem, áżeby iey syná wskrzesił, ále gdy dokazác tego nie mogł, poszedł sam Elizeusz, y położył usta ná ustach zmarłego, oczy ná oczách, ręce ná rękach iego, wnet ziewáć zmárły począł. *posuitq; os suum, super os ejus, & oculos super oculos ejus, & manus, super manus ejus.... & oscitavit puer.* przez kii, ma się rozumieć stary testament, przez Elizeusza Chrystus, ktory kommensuracyą dzisiay uczynił narodu ludzkiego, y Adama przez grzech zmarłego wskrzesił, tak mowi S. Augustyn *baculus, legem per Moysen datam, apertissimè significat, quæ vivificare non potuit, sed postea venit Eliseus, nempe post legem Christus, qui per Incarnationem corpus suum nostro corpori, & membra membris sic aptavit, & ad nostram infirmitatem se demisit, ut nos à morte peccati liberaret.* Ten to iest Elizeusz, ktory naczynia Sunamitydzie oliwą wszystkie nápełnił, to iest Maryą łáskámi, iáko dziś wyznał Gabryel archi-ánioł, *gratia plena*, łáskiś pełna. Dogodziło się y drugiemu prorokowi (że wielu inszych ominę) *fœmina circumdabit virum C.* 31. *v.* 22. *Jerem:* białogłowá otoczy męszczyznę, iákże? nie tak zápewne iako zwierciádło reprezentuie osobę, ále tak, iáko Matka poczyna syna, y ná świát wydáie, z tą differencyą, że nie z krewości ciáłá, począł się Chrystus, ále zá spráwą, Nayczystszego Nayświętszego Ducha. Dogodziło się Bogu, álbowiem pierwszy, z ktorego krwi miał pochodzić Messyasz był Abraham, ktory nazywał się Abram, potym mowił Bog do niego *Gen.* 17. *v.* 5. *nec ultra vocabitur nomen tuum Abram, sed Abraham*, kędy nie tylko był sekret odmienienia przy cirkumcizyi imienia (iáko Sarai, potym Sara) to iest, *princeps mea*, potym *princeps absolutè*, ále też był y sekret przydáney litery *he*, ta bowiem u Zydow byłá iedná z niewymownych, álbo niewypowiedziánych czterech dikcyi, álbo głosow, y znáczyłá áspiracyą, iák u nas litera *h.* rzecze kto, coż ztąd? odpowiadam to. wiadomo, iż odetchnieniem żyiemy, otoż Bog oznaczył, że z pokolenia Abráhama miał ten przyść, ktory będzie prawdziwym dla ludzi życiem, y tchnieniem, to iest Jezus Chrystus, iákoż nie przerwánym od Abráhama do Dawida genealogii duktem, wyszedł obiecany ná świát Messyasz, wszák tak nápisano iest *Psal.* 131. *v.* 11. *juravit Dominus David veritatem, & non frustrabitur eam, de fructu ventris tui, ponam super sedem tuam.* przysiągł Pan Dawidowi prawdę, á nie odmieni iey, z owocu żywota twego posadzę ná stolicy twoiey, nowy to

 praw-

prawdá mowienia y aſſekuracyi ſpoſob, bo Dawid będąc męſzczyzną począć nie mogł, ále ſekret tego takowy ieſt, iż z Maryi ze krwi Dawida idącey, począć ſię miał y narodzić Jezus, iakoby chciał powiedzieć, iż ze krwi twoiey idąca, Marya Pánná, pocznie ſyná. to było figurowáno *Thren.* 4. *v.* 20. *ſpiritus oris noſtri, Chriſtus Dominus.* duch uſt naſzych, Chryſtus Pan. do poty taiemnice Boſkie. Dogodziło ſię Maryi, álbowiem ſię przy czyſtości matką utrzymała, iáko kryſtał przenika ſłońce tak Wcielony Bog przeniknął Maryą, y ná świát záiáśniał, co do nienaruſzonego pannieńſtwá mowiąc, to było figurowáno, *Cant.* 7. *v.* 2. *venter tuus, ſicut acervus tritici, vallatus lilijs,* żywot twoy, iáko brog przenice, oſadzony liliami, poczęna dziś przenicę, to ieſt pod przymiotami Eucharyſtycznego chleba, Bogá człowieka, dodano, otoczony liliami, ázeby nikt nie pomyślił, że ſię tam iaka nie czyſta záwikłáłá plama, wſzákże powſzechnie lilie kandor znaczą. Tu niechay uważáią heretycy, ktorzy mowią, ieżeli Maryá byłá Matką, to nie byłá Pánną? ále to Maryi tak ſzkodzi, iáko ſzkodziły burzące ſię wody, pod czáś potopu, ktore im bardzi falami biły ná árkę, álbo korab Noego, tym ią bárdzi y wyżey do gory ku Niebu wynośiły. kończę.

Miſſus eſt angelus.... fiat mihi. Naydoſtoynieyſza Pánno wſzyſtkich taiemnic dopełnienie y konſumacya, przez twoie *fiat,* niecháy nam ſię wſzyſtko dobrze ſtanie. niechay ánioł zły nas więcey nie zwodzi, á ánioł dobry niechay nam záwſze pomyślne donośi nowiny, my záś zá to nayprzod chwalić Bogá będziemy, á tobie trzykrotnie ná dzień, to ieſt, rano, w południe y wieczor, Annioł Páńſki &c. to ieſt ſalutacyą anielſką, pámiątkę miſſyi do Ciebie, ponawiáć z uſzánowániem, nabożnie będziemy. Amen.

KAZANIE IX.
Ná Swięty Woyciech.
Bonus Paſtor.... videt. Joan. 16.

A Iákżeś Paſterz dobry Arcybiſkupie Gnieznienſki? kiedy ſwoiey odſtąpiwſzy Owczárni w Polſkie przebráłeś ſię kráie. O Paſterzu ktory zá milami, prawdzić ſię nie może, że widzi *videt,* y owſzem pátrzeć nie chce, ktorego odległość y intencya bez powrotu od ſwoich rozdzielá owieczek, złość to nie dobroć, o powierzoną ſobie nie dbáć trzodę, w nie pomyślnych zoſtawiáć okolicznościach, treſunkom przypadkom wydawáć ná ſztech. Paſterz nie Paſterz takowy, ále naiemnik, ktory Paſterſką zoſtawiwſzy laſkę, to ieſt zwierzchności *regimen,* ucieka, *marcenarius autem fugit,* mowi dziſieyſza Ewangelia. Jeżeli tedy Swięty Arcypaſterzu z Czech do Polſki unikaſz, á iákże dziſiay chwalić cię będę? utraciłeś *prædicatum* dobroci, dopieroż nomenklaturę Paſterzá, *bonus Paſtor....* *videt.* wezmę ia to zá aſſumpt, gdy powiem, w pierwſzym punkcie kazania moiego, ieżeli Swięty Woyciech utrzymał tytuł dobrego Paſterza. *bonus Paſtor,* gdy Czechow odſtąpił? w drugim punkcie, á Polſkę wziął ná oko *videt. Ad M. D. G.*

Co

Co do pier: Lubo nie moia rzecz między dobrym y złym Pasterzem czynić diskrepancyą, bo y ia nie bez errorow, *omnes nos, quasi oves erravimus. Isai 55. v. 6.* y nie tylko notowáni iesteśmy w grzechu pierworodnym, ále y w uczynkowych niepráwościách, wielu złym wzieliśmy prym, iáko lubo z pokory, niegdyś J. O. X. Arcybiskup Gniez: Theodor Potocki, ná grobsztynie grobu swoiego, w tuteyszey Katedrze napisać sobie kazał, takowy tytuł, *hic jacet primas peccatorum*, tu leży pierwszy z grzesznikow, iednák z wielką rewerencyą y ostrożnością mowić mogę, mowić mogę iako kaznodzieiá, że Swięty Woyciech nie był ieden z owych Pasterzow o ktorych Prorok Ezechiel *C. 34. v. 2. væ pastoribus... qui pascebant semetipsos* biádá pasterzom, ktorzy naywięcey oto się starali áżeby paśli samych siebie, álbo iák ow ktoremu napisał reprehensią Jan Ewangelista *Apoc. 3. v. 1. scio opera tua, quia nomen habes quod vivas, & mortuus es*, wiem uczynki twoie, imię masz że żyiesz, á ty umarły iesteś, czemu? bo ow Laodycyi Biskup nie był według rzeczy z Imienia znáczącey *Episcopus*, co się z greckiego tłumaczy *speculator*, nie chciał widzieć doziérác powierzonych sobie owieczek, ba y sam na siebie względu nie miał, co iest artykułem do przykładu należycym, nie mniey w sobie iák w podanych sobie przezierác się. S. dziś Solennizant Pasterzem złym nie był, áni od kogo áni od siebie, nie był od kogo, bo Kościoł święty złych Pasterzow nie daie, dla tego *Concilium* Tridentskie *ses. 24. de Refor. c. 1.* w Elekcyách Biskupa, gorąco Páná Bogá prosić każe, o dobrego Pasterza. w te słowa. *Cum primum Ecclesia vacaverit. supplicationes, ac preces publicè privatimq; habeantur, atq; à Capitulo per Civitatem & Diœcesim indicantur, quibus Clerus populusq; bonum à Deo Pastorem valeat impetrare.* nie był od siebie, álbo z siebie zły Biskup, iak Judasz, ná ktorego mieysce, według proroka: *Episcopatum ejus accipiat alter. Psal. 108. v. 8.* Piotr Swięty Wikaryusz Chrystusow y Następca, inszego obráć ná owym *Concilium* Jerozolimskim radził, iáko aktykował Łukasz Swięty w Apostolskich Dzieiách *Actor. 1. v. 16. Viri Fratres oportet impleri scripturam &c.* y obráno Macieiá. Wiedział Swięty Woyciech czego się podiął, y czemu mogł wydołáć, nie iak ow baieczny Ikarus, ktory wdarszy się oycowskim Phaetonta rządzić wozem y kwadrygą, świát cáły zapalił, y sam szwánkował, o tym Archipoeta Owidiusz 2. *Metamorp.*

Aureus axis erat, temo aureus, aurea summæ
Curvatura rotæ, radiorum argenteus ordo &c.

Przyiął Praską Kathedrę, ba choćby był iey y prágnął, tedy by był nie zgrzeszył, według Swiętego Doktora Narodow Pawłá *1. ad Tim. 3. v. 1.* kto prágnie być Pasterzem, dobrego się napierá. do tego że nie takim sercem pragnął iák owi ktorych Chrystus strofował, *diligitis primas Cathedras. Luc. 11. v. 43.* ále raczey zbáwienia ludzkiego był chcący szukaiący, co iest pierwszą bliźniego miłością, y dowodem kochania, á według regestraty Dekalogu, drugie przykazánie. Spytacie, po coż tedy porzucił Kathedrę swoię y owczárni odstąpił? odpowiem, dla tego, álbowiem dobre owieczki maią to do siebie, iż gdy się zábłąkáią, bądź powodem zmysłow swoich, bądź inną fatalnością, tedy swoim bekiem odzywáią się poty, poki ich Pasterz nie znaydzie, y do owczárni do groma-

dy nie przeprowádzi, y ieſt to dobrego człowieka figura, ktory w grzech wpadłſzy, odzywa ſię do pokuty, y ſpowiednika ſzukaiąc do nog iego upada, tacy nie byli Prażanie ále y owſzem nie tylko ſobie ná złość, lecz y Swiętemu Paſterzowi czynili, iáko zwykł zuchwały y zacięty grzeſznik, o tym Mędrzec, *impius dum in profundum venerit, contemnit Prov. 18. v. 3.* niezbożnik gdy przydzie w głębokość, zá nic ſobie nikogo nie ma. Spytacie, coż czynili Prażanie? oto, ludzie nie baczni, nie ukaráni w wielkie zbytki y rozpuſtność cieleſną ſię wdáli, bráć wiele żon, y powinną krew mazać, y niewolniki Chrześciańſkie y dzieci ſwoie Zydom przedawáć śmieli, mało to, Swiętá gwałcić, poſtow nie záchowáć, nikogo nie ſłuchać, to ich obyczáie były. leczył te wrzody upominaniem, karaniem, przykłádem, ále iáko ſzaleni z ran ſwych tak ſzkodliwych, przywiianie y maści drogie od Woyciechá Swiętego dane, zdzieráli; pracy miał doſyć Swięty Paſterz, ále przeciwienie ſię więkſze odbierał, coż proſzę miał czynić, muſiał z ieziora nie połownego (iák mowiemy) zdiąć ſieci y odſtąpić był przymuſzony. Uczynił tak, iáko żarliwy o honor Boſki Eliaſz *3. Reg. 17.* ktory dla zuchwáłości ludu zamknął modlitwą Niebo, y trzy lata deſzczu nie było, átoli gdy ſię nieco popráwić obiecali y Balaala porzucili, deſzcz przywrucił obfity *3. Reg. 18. v. 3.* ále kiedy znowu tego dobrodzieyſtwá ná złe zázyli, uciekać w dzikie laſy muśiał, *abiit quocumq; eum voluntas ferebat 3. Reg. 19. v. 3.* ſzedł gdzie go oczy ponieſły. Uczynił tak, iak ſam Chryſtus, ktory gdy ſię znáydował w kráinie Gierazeńſkiey, opętanego od woyſka czártow uwolnił, rozkazuiąc (iáko ſami chcieli) áżeby w wieprzow weſzli, y wpadło ſtado wielkim pędem zprzykrá w morze, około dwoch tyſięcy, y potonęli w morzu. tu uważáć proſzę iáką odebrał wdzięczność Pan Jezus, od Gerazenczykow zá dobrodzieyſtwo? iż z owego człowieka tak wiele czártow wypędził ktorzy z nim w grobach mieſzkaiąc á kámieniami tłukąc, przechodzących trwożyli y im ſzkodzili, oto upraſzano Chryſtuſa áżeby wyſzedł z gránic owych *rogabant eum, ut recederet à finibus eorum Mar. 5. v. 17.* podobnym ſpoſobem czartow od Czechow odgania Woyciech Swięty, ktorzy ich byli iuż záwoiowáli, ale Czechowie zá dobrodzieyſtwo, nie tylko iák wieprze kły oſtrząc ále iák wilcy wyć ná Páſterzá poczęli, uſiłuiąc áby od nich odſzedł, więc trybem Chryſtuſa, udał ſię w inſze kráie. Uczynił tak iáko po Chryſtuſie uczynił Páweł Swięty *Actor. 13. v. 46.* Ktory Zydom przepowiádáiąc Ewangelią, á ſłowá Bożego poſtpozycyą uważáiąc, bez naymnieyſzey do wiáry apparencyi, wyrzekł owe z nieporownánym zalem ſłowá, *vobis oportebat primum, loqui Verbum Dei, ſed qvoniam repellitis illud.... ecce convertimur ad Gentes.* wam było potrzebá nayprzod opowiadáć, ſłowo Boże ále ponieważ ie odrzucacie.... otoż obracamy ſię do poganow. Ani mowić że też to podobno S. Woyciech bárdzo był oſtry Paſterz. odpowiadam takci zaiſte grzeſznicy zwykli mowić, áżeby ich nie dotykano nápominaniem. podobni ſą do konia, ktory ná grzbiecie odſedniony, dotykać ſię nie da, y lekarzá ſwoiego nogą kopie, podobni ſą do ſzalonego (iákom namienił) ktory, gdy go kto wiąże, zá złe mu poczytuie, y chamowáć ſię z ſwoim lepſzym nie pozwala, więcey powiem: tacy nie tylko do nie rozumnych rzeczy żyiących, ále też cale y do nie żyiących ſą podobni

dobni, y tak podnośi kto wyſtrzelony z ogniſka wągiel, ten, źáraz rękę podnoſzącą parzy y ſmoli, tak źli ludzie dobra ſwoiego nie znáią, śmieią krytykowáć ſwoich korrektorow, łáiáć y ſzkalowáć, o tym napiſano ieſt *Prov. 9. v. 7. & qui arguit impium, maculam ſibi generat*, kto ſtrofuie niezbożnika, zmázę ſobie rodzi. Nie tak Swięci czynili ludzie, weźmy ſobie przykład ná Swiętym Piotrze, ktoremu Paweł uczynił reprehenſią, iáko czytáć: *ad Galat. 2. v. 11. cum veniſſet Cephas Antiochiam, in faciem ei reſtiti, qvia reprehenſibilis erat*, gdy przyſzedł Piotr w Antiochii, ſprzeciwiłem mu ſię w twarz, iż był godzien nagánienia, á przecię Piotr Swięty iákoby wdzięcznie to przyimuiąc, Liſty iego mile wſpomina *2. Petri cap. ult, v. 15. chariſſimus Frater noſter Paulus, ſecundum datam ſibi ſapientiam ſcripſit vobis, ſicut & in omnibus Epiſtolis &c.* naymilſzy Brat naſz Paweł, według daney ſobie mądrości piſał do was, iáko y we wſzyſtkich Liſtach &c. tu uważyć, wiedział Piotr że był od Chryſtuſa pierwey powołany, wiedział że był u Boga w takowey łaſce, iż cieniem ſwoim ludzi leczył, á przecię ſię nie ſkarżył ná przeciwnego ſobie Páwłá, y owſzem intytułował go naymilſzym *chariſſimus*. Powtarzam áni mowić, że był Swięty Woyciech oſtry Paſterz, bo y o niego chodziło, wſzák Heli Kapłan dla nie wſtrzymywánia ſobie powierzonych, ze ſtołka ſzwánkował nagle, *cecidit de ſella retrorſum... & fractis cervicibus mortuus eſt. 1. Reg. 4. v. 18.* Nie był oſtry S. Woyciech, wſzák ſię po kilka kroć do Czech powracał, chcąc ſię rekonciliowáć, pogodzić z owieczkami, y im ſercem ſłużyć y y kontynuowáć czego ſię był podiął, ále kiedy y powrot, y oświádczenie dobrych chęci, nie pomogło, wyrzekł z prorokiem, *tempus faciendi Domine diſſipaverunt legem tuam Pſal. 118. v. 126.* czás czynić Pánie, porozmiotali Zakon twoy. przyſzedł czás, kiedy wam iuż áni, folga, áni gorliwe kazania, áni duchowne żadne pośiełki nie pomagaią, przyſzedł czás, kiedy iuż maiąc uſzy nie ſłyſzycie, oczy nie widzicie, y w dobrym nie poſtępuiecie, áni iuż właśnie zdrowymi ná duſzy bydź nie chcecie, więc iako duchowny lekarz, odſtąpić was w tym paroxizmie muſzę (śmiem mowić iednák że to czynił Swięty Páſterz, nie bez wielkiego na ſercu żalu, iáko kochaiący dziecięciá Ociec, odeyściem poſtrach czyni, idzie nie idąc, y lubo áfektu nie widzi, iednák bez kochania nie odchodzi) wyſzedł tedy S. Woyciech z kraiu Czeſkiego, przyſzedł w krainę naſzą, miałem mowić do Polſki, áleć to iedno, y wziął ią ná oko, *videt*, y to ieſt punkt drugi kazánia moiego.

Polſka od pola nazwána (nie tak iák inni mowią, od polania wodą chrztu świętego, boć pierwey muſiały być pola y ludzie, niż polanie wodą, ta pogáńſkiey wiáry będąc álbowiem czciłá Bożki zwáne rozmaycie, iáko to diabelſtwá Jeſze, Lady, Niie, Marzany, Ziewány, Zyzyle, Zywie, Pogody, Pochwiſty, Lelipoleli, Piorony, Gwiazdy, y węże, bodayby byłá dotąd nie zoſtawáłá w niedowiárſtwa ciemnościách, gdy by iey był Woyciech Swięty, w wierze prawdziwey, nie oświecił, y nie utwierdził. Rzecze kto, álboż to wiáry Swiętey prawdziwey Katolickiey, przed Swiętym Woyciechem w Polſzcze nie było, odpowiem byłá, y záczęłá ſię od Xiążęcia Mieczyſława (przed nim záś wſzyſcy poganie byli) powtarzam, záczęłá ſię od Mieczyſłáwá, ktory porzuciwſzy śiedm żon

N we-

według zwyczáiu ná ow czás pogáńſkiego, wziął ſobie zá żonę Dąbrowkę Boleſławá pierwſzego Xiążęcia Czeſkiego corkę, z tą kondycyą, że miał y z całym narodem polſkim, wiárę świętą Rzymſką przyiąć, iákoż y náznáczył dzień śiodmy Marcá, około ſzrodopośćia, áżeby co żywo y wſzędzie w Páńſtwie iego, owe fałſzywe Bożki, w rzeki, błotá, w ogień wrzucáli, działo śię to, około roku dziewięćſetnego ſześćdzieśiątego piątego, miarkuiąc od Narodzenia Chryſtuſowego, właśnie wtedy do Polſki Swięty Woyciech przyſzedł, y dopomagaiąc tey świętey pracy, wiárę rozśiewáć począł, tak w drodze, w krákowie, iáko y w ſamym Gnieźnie, mile będąc, od Mieczyſłáwá przyięty. kędy y owey pieśni *Bogarodzica &c.* ktorą tu w tey Przeświętney Katedrze śpiewáią nabożnie dla pamiątki, Polakow nauczył. á gdy Robert Arcybiſkup Gnieźninſki (była iuż bowiem wiárá załzczepiona z wiádomośćią y błogosłáwieńſtwem Stolice Apoſtolſkiey nieco kwitnąć poczęłá) umarł, Mieczyſław ſobie Woyciecha Swiętego, iáko záſłużonego, ná Arcybiſkupſtwo Gnieźnienſkie uprośił, á widząc iuż mocno plantowáną wiárę, bez opinii recydywy do niedowiárſtwá, nátchnięty od Pana Bogá był, áżeby zoſtáwiwſzy Bratá ſwoiego Gaudencyuſzá w Gnieźnie (ktorego teraz ciáło w Prádze u Czechow) ſam ieſzcze dáley do Prus poſzedł, áżeby y tam był Apoſtołem y wiárę świętą ſzerzył, powiedziałem iż ciáło Gaudencyuſzá w Prádze, bo mi śię to nie zdáie, co mowi Author kśiąſzki pod tytułem *Roſa Boemica*, ktory nie dyſkretnie Długoſzá, Baroniuſzá, Kromërá, y innych Dzieiopiſow traktuiąc, allegnie do ſwoiego umyſłu *fol. 451.* owe Jozefa do Braci ſwoich, rzeczone słowá, *aſportate oſſa mea vobiſcum de loco iſto. Gen. 50. v. 24.* weźcie kości moie z ſobą, z mieyſca tego, iákby to Woyciechowi Swiętemu tak po śmierci obrzydło Gniezno, iák Jozefowi Egypt, álbo, iakby to Krolowie potym wiáry kiedy nie dotrzymali Bogu, ktorą raz powzięli w Polſzcze, iáko nie dotrzymywał słowa Bogu Pharao, Krol Egypſki, iákby to Polacy ná śmierć zdrádliwie wydali Pruſom Woyciecha Swiętego (ktorego y owſzem puśćić nie chcieli,) y całuiąc go iáko niegdyś życzliwi Pawła: *oſculabantur eum... dolentes in verbo, quod dixerat, quoniam amplius faciem ejus non erant viſuri Actor. 20. v. 37.* álbo że go odkupić nie chcieli, álbo ná koniec, żeby ſam chciał Swięty Woyciech bydź potym okazyą do amphibologii, y záwáśnienia y kłotni, kędyby iego czcic kości, czyli w Pradze, czyli w Gnieźnie. Moyżeſz wziął prawda kości Jozefa z Egyptu, iáko czytać *Exod. 13. v. 19.* bo umieráiąc Patryárcha Jozef tak rozkazał, braci ſwoiey, z ktoremi śię żegnał y przeprаſzał, ále zátym nie idzie, żeby Swięty Woyciech męczennik, legował teſtamentem kości Czechom, nie Polakom. toć prawdá że ten Swięty Arcybiſkup, był iáko iedna wonnieiąca roża, ktorą ſobie ludzie wydzieráią, iednákbym rozumiał że śię temu doſtała, y w tym polu zoſtáie, kędy więcey pachnie, y cudow słynie wonią to ieſt w Metropolitanſkiey tuteyſzey Katedrze. Teraz wracam śię do moiey materyi. Spyta kto, iákże wziął Polſkę ná oko Woyciech, kiedy do Prus poſzedł? odpowiadam, tym ſamym że do Prus poſzedł, wziął Polſkę ná oko, *videt.* co tak pokazuię, ná fundamencie owey maximy, *qui vult devenire ad medium, expedit, ut procedat ultra medium, verſus extremum.* tam álbowiem poſzedłſzy, wiáry ucząc, potym Mſzą

Swię-

Swiętą maiąc, ſiedmią włoczniámi pchnięty y zabity zoſtał. dniá 23. Kwietnia, około roku dziewięćſetnego dziewięćdzieſiątego ſiodmego, coż ſię dzieie? oto Bolesław Chrabry (to ieſt krzepki y mocny) kſiążę Polſki, Syn Mieczyſłáwá, odkupuie ciáło Swiętego Męczennika, iáko iednę Arkę ſkrzynią teſtamentu od Philiſtynow odbiera *2. Reg. 6. v. 20.* (zemſtę ná inſzey czás odłożywſzy) kędy cudowna rzecz, ciáło owo mało, álbo nic ważyło,) ktore w ſenſie moralnym mowię, wielkiey wagi było y dotąd ieſt) y do Trzemeſzná potym Gniezná ſprowadził. záś Otto *III.* Ceſarz Rzymſki, peregrynuiąc, owo ciáło náwiedził, kędy záraz y Bolesłáwá Chrabrego, w poſzrod Ceremonii kościelnych od Arcibiſkupa Gnieźnienſkiego Gaudencyuſzá Brata S. Woyciecha miánych, koronę ná głowę iego kłádąc krolem miánował. Tu trzy rzeczy uważać należy pierwſza iż ciáło ſwoie chciał mieć w Polſzcze y zoſtáwic, y cudámi chciał Polſkę w proźbách cieſzyć, druga, że krwią ſwoią Polakom Ewangelią Chryſtuſa przypieczętował, ktora nie rozerwánym nigdy duktem w Arcybiſkupach kwitnie, ktorzy krzyż przed ſobą noſić każą, ná znák nie wygaſłey wiáry, trzecia, że Polſkę koroną adornował, gdyż z okazyi náwiedzenia grobu to ſię ſtało. toć wziął Polſkę ná oko *videt*, á to trzykrotnie, częścią że ią cudami y ſkutkami, ná modlitwy pośila, częścią, że wiárá od owego czáſu aż do dziś dniá, nie uſtałá nigdy, częścią że Polſka ma koronę y Kroła Religii Rzymſkiey. iákoż poki głowy pierwſze wiárę świętą utrzymuią, poty wiárá kwitnie, pierwſze oſoby, ſą to niby gory wyſokie, świecące y broniące, o gorách to wiemy wyſokich, iż ieżeli chcemy wiedzieć, czyli iuż słońce záſzło, álbo nie? tedy patrzamy ná gory wyſokie, te ieżeli iáśnieią promieniami słonecznymi, tedy wnośiemy że słońce ieſzcze do ſwoiego nie doſzło zachodu, podobnie kiedy, *in vertice, in primis capitibus*, w pierwſzych głowách, *Ordinis Regii & Senatorii*, dopieroż gdy *Æqvestris*, utrzymuie ſię święta Rzymſka wiárá przy łaſce Boſkiey, bez wątpienia wiára święta, nigdy cierpieć nie będzie záchodu y konkluzyi, y słońce ſpráwiedliwości Chryſtus, ieſzcze nam przyświeca łáſka ſwoią, to było figurowáno. *Pſal. 66. v. 1. fundamenta ejus in montibus ſanctis.* bo tak y Chryſtus ufundował wiárę ná Piotrze pierwſzym, *Petrus petra.* O gorach to mamy, że Chryſtus powiedział *Mat. 17. v. 19. ſi habueritis fidem.... dicetis monti huic, tranſi hinc, illuc, & tranſibit.* ieżeli będziecie mieli prawdziwą wiárę, rzeczecie gorze, przenieś ſię z tąd, tam, y ſtanie ſię to zaraz, przeniesła ſię tedy, ta gora miſtyczna Woyciech Swięty z Czech do Polſki, w ktorey Polacy ználeźliśmy *ſalem ſapientiæ*, bo gdy był Polſkim Apoſtołem, to mu służy co Chryſtus do Apoſtołow powiedział: *vos eſtis, ſal terræ. Mat, 5. v. 13.* Ktorą to ſol, że y przy Chrzcie Swiętym odbieramy powſzechnie Polacy, Woyciechowi po Bogu przypiſać należy. Wierzaycieſz mi Polacy, że nie tylko iáſnosc wiáry, nie tylko ſol mądrości, ále y dobrych uczynkow słodycz wzieliśmy z herbownych roż Woyciecha Swiętego, że dotąd przeciwko odſzczepieńcom walczyć możemy, mowiącym, iż dobre uczynki nie potrzebne do zbáwienia. Ten to ieſt Phenix ná ſiedmi gorach, z pomiędzy orłow z Gniazdá, álbo z Gniezna wylatuiący, ogniem miłości Boſkiey y bliźniego goraiący, ktorego prochy tu ſię znáyduią, między czte-

rema kolumnami, niby czterema kardynalnemi cnotami, álbo cztery ostatnie rzeczy, śmierć, sąd, Niebo, y piekło, dobrze figuruiącemi, do ktorych pámięci zachęcał Swięty Arcybiskup Polakow. A tu iuż winszuiąc Przeświętna Archikatedro, że z tego tu mieysca świát Polski wziął lustr y ozdobę, ba y sąmsiedzkie narody, że Katedra ta, nazywa się Matką wszystkich w Polskim krolestwie Kościołow, winszuię, że na pamiątkę iż przedtym do w poł przy Mszy Swiętey dobywáli kordow Polacy, ty z czteremi rozpalonymi kiercami przez JJ.WW. Kanonikow ná Summach assystuiesz świętey Ofierze. Winszuię żeś tak wiele ukoronowałá głow Monarchow Polskich, (bo przedtym koronacye Krolow bywały w Gnieźnie, ále że to Miásto zruinowane przez krzyżakow było, Władysław Łokietek przeniosł tę Koronacyą do Krakowá, o czym *Constitut. Anni 1564.* y inne) y dotąd koronuiesz. bo każdy Arcybiskup Gnieźnienski iák ow Syn Jakoba Patryárchy, *prior in donis, major in imperio. Gen. 49. v. 3.* Winszuię że powszechy rząd Trybunałow Koronnych, twoie wspieráią śiely, iáko dawnością y godnością pierwsze. á to wszystko masz ztąd, że głowa (ktorą tu konserwuiesz) Woyciecha Swiętego myśli o tobie y myślić nie przestánie. ztąd możesz wnosic. że cię ma na oku. tak iák niegdyś u proroka rzeczono *Mich. 7. v. 10. oculi mei videbunt, in eam.* kończę.

Bonus Pastor.... videt. Boże żywy, dziękuiemy z całego serca, zá nie porownáne dobrodzieystwa twoie, iż błądzących Przodkow nászych w ciemnáściách bałwochwalstwá oświeciłes, y raczyłeś iáko iedne owieczki, do owczarni twoiey Kościołá prawdziwego y wiáry prawdziwey przyprowadzić, zdáiąc to, po Chrystusie Panu y iego Wikaryuszách ná Solennizanta dzisieyszego Woyciecha Swiętego, áby miáł pilne oko, y staranie, nád námi uczyniłeś go Czeskim, Węgierskim, Polskim, Pruskim Apostołem, dayże iesżcze przez zásługi iego, nam wszystkim Polakom, prawdziwe kościołowi twoiemu posłuszeństwo, wiáry stateczne wyznawánie, wzáiemną między sobą, zgodę y miłość, twoiego honoru y sławy utrzymywánie, boiaźń, dobrych uczynkow pomnożenie, za grzechy szczery żal y pokutę, á potym chwały twoiey świętey Niebieskiey pozyskanie, y z wybránemi twoiemi pomieszczenie się, przez zasługi mowię y modlitwy Swiętego Pátroná nászego Woyciecha. Amen.

KAZANIE X.
Ná Swiętych Filippa y Jakoba.
Ut ubi ego sum, & vos sitis.... non turbetur cor vestrum. Joan. 14.

DWoiako się mogą rozumieć te słowá, álbo na tym álbo ná tamtym świecie. Jeżeli ná tamtym świecie, iáko z kontextu wyższego Ewangelii poznáć, *in domo Patris mei, mansiones sunt multæ,* w domu Oyca moiego pomięszkania iest wiele, to iest według zasług, stopnie mieysca, y widzenia, y rekompensy od Boga będą Niebiánom dáne, *quo ad gloriam accidentalem,* według Theologow, ktore to mansye figurowáne były, *Numer. 33. v. 1. hæ sunt mansiones filiorum Jsrael,* te są stanowiska synow Jzraelskich, ktorzy wyszli z Egyptu chuwcami swymi pod ręką Moyżesza

ſza, y Aarona, á ſzli do ziemi obiecaney, Chanaan, ieżeli tak, w tak pieknym Nieba pomieſzkaniu czymże będzie Jezus? *ubi ego ſum*, oto pochodnią, to było figurowáno *Apoc. 21. v. 23. lucerna ejus eſt agnus*, to Apoſtołowie Swięci, w tych wiecznych pokoiach będą dwunaſtą świecami, *& vos ſitis*, ieżeli na tym świecie? czymże Chryſtus miał być y był? oto światłem świáta, *ego ſum lux mundi Joan. 8. v. 12.* toć Apoſtołowie być mieli y byli, iakiemiś ogniſtemi kagańcami, *& vos ſitis*, powiem ia z okazyi dziſieyſzego Swięta, czym w ſzczegulności Filip y Jakob Apoſtołowie dziś Solennizanci, ná tym świecie, álbo w Kościele Woiuiącym byli. oto dwiema goreiącemi lampami, *ut ubi ego ſum, & vos ſitis* w pierwſzym punkcie, w drugim, ieżeli ſumiennie możemy ſię nie turbowáć, gdy w życiu y cnotach, Swiętych Apoſtołow nie naśláduiemy? *non turbetur cor veſtrum.* Ad Majorem DEI gloriam.

Co do pierwſzego. Ludzie ná tym świecie, maią ſię tak, iak umbry, cienie, ktorych zátrzymáć nie można, álbo iák ná kompaſie słonecznym cień biega, ták człowiek ná iednym nigdy nie odpoczywa mieyſcu, ále ſię pomyka, y w inſzey ſituacyi y okolicznościách zoſtaie, to było figurowáno *Job. 14. v. 2. homo... quaſi flos egreditur & conteritur. & fugit velut umbra, nunquam in eodem ſtatu permanet.* człowiek wychodzi iáko kwiát, y ſkruſzony bywa, á ucieka iáko cień, y nigdy nie trwa w tymże ſtanie, ieżeli tedy człowiek ieſt cieniem? toć Chryſtus muſiał być miſtycznym słońcem reguluiącym czas człowieka, po śmierci tedy Chryſtuſa po zmartwychwſtaniu y odeyściu Jego do Oyca, potrzebá było koniecznie iák po zachodzie słońca, świátłá dla człowieka, ażeby ten cień, człowiek miał ſwoy bieg, y ſpráwiedliwe życia ſwoiego wymierzał godziny, zoſtawił więc Chryſtus Pan, ná ſwoim mieyſcu Filippa y Jakoba Apoſtołow, ażeby byli goreiącemi ná tym świecie lampami *Zachariæ 4. v. 14.* wſpomina piſmo o dwoch mężach, *iſti ſunt duo filii olei, qui, aſſiſtunt Dominatori univerſæ terræ*, ci ſą dwa ſynowie oliwy, ktorzy ſtoią przy Panuiącym wſzyſtkiey ziemi, *Nicolaus de Lyra* Zakonu moiego, tłumacząc to piſmo, rozumi o mężach Zorobabelu wodzu ludu Iſraelſkiego, y Arcykapłanie tego Imienia Jezus, ktorym mężom ten termin *olei* przypiſuie y przywłaſzcza, przez racyą, przez tę, iż oba byli *uncti* namaſzczeni, álbowiem Zorobabel ſzedł z pokolenia krolewſkiego, Jezus ſzedł z pokolenia Kapłáńſkiego, ná te záś dwie godności námaſzczáią, tym mężom Krol Perſow Daryuſz, po ſkończoney ſiedmdzieſiątletniey Izraelitow niewoli Babilońſkiey, zdał Kościoła w Jeruzalem reedyfikacyą, iáko każdy ciekawy doczytáć ſię może, tak w tytule do Rozdziału, tak w ſamym Rozdziale kſiąg Ezdraſzowych *L. 1. c. 6. v. 1. tunc Darius Rex præcepit &c.* ponieważ záś my iuż z ſtarego ná nowy teſtament przeſzli, możemy názwáć Swiętego Filippa y Jakoba z łáſki Chryſtuſowey ſynami oliwy, *iſti ſunt duo filii olei*, częścią ztąd, że byli łáſką Ducha Przenayświętſzego námáſzczeni, częścią ztąd, że im iuż nie Dariuſz, ále krol Nieba y ziemi Chryſtus zdał kościołá katolickiego powſzechnego reparacyą, á bardziey z gruntu budowę, ná kamieniu węgielnym ſamym ſobie, świádkiem Doktor narodow Paweł: *ad Ephes. 2. v. 20. ipſo ſummo angulari lapide Chriſto Jeſu*, częścią dla nie ktorych właſności oliwy, ktore ci dway Swięci mieli y

li y wyrazili Apostołowie Filip y Jakob, ku pożytkowi narodu ludzkiego y pomnożeniu wiáry świętey. A nayprzod *Philippus* tłumaczy się u Łacinnikow *os lampadis*, usta lampy, lampa záś goraiąca nie może być bez oliwy, iáko panny w paraboli prosiły, iedne drugich, *date nobis, de oleo vestro, quia lampades nostræ extingvuntur. Mat. 25. v. 8.* daycie nam z oleiu waszego gdyż lampy nasze gasną, zkądże tey oliwy wziął Filip Swięty? odpowiem z Chrystusa, bo iáko z lampy do lampy ulewamy oliwy, tak Swięty Filip, co tylko iak czcza ziemia, z Chrystusa wciągnął, álbo co tylko, wlanych sobie darow, náuki, słow, y specialnych łask, dla siebie od Magistra swego Chrystusa odebrał y pozyskał, to wszystko ná ludzki narod męką Prawdziwego Messyaszá odkupiony wylał y wyszafował, *os lampadis*. Był ustami lampy, to iest Chrystusa, być záś ustami Chrystusa, iest pałáć miłością, zágrzewáć y oświecać, pałał tedy nayprzod miłością iák ogień gorącością, á iáko ogień, nie tylko dla siebie gorący ále y dla innych, tak Filip nie tak dla siebie, iak dla Bogá y bliźnich miłością gorzał, iákoż tak należy prawowiernemu każdemu człowiekowi, to było figurowáno *Exodi 32. v. 19.* kiedy owo Moyżesz obiedwie tablice przy kazánia Boskiego, o rog, gory Synai potłuk: pytać by się tu dla czego obie? wszak z racyi idololatryi potłuk, że cielca ulawszy Jzraelitowie zá Bozka mieli? záś bałwochwálstwo ktore popełnili sprzeciwiáło się przykazániu pierwszey tablicy? nie będziesz miał Bogow cudzych przedemną, prawdá, ále tą akcyą chciał Moyżesz wyrazić, iż gdy w człowieku miłość Boga gáśnie, zgáśnie y miłość bliźniego, álbo iedná bez drugiey ná nic się przyda, druga własność lampy iest zágrzewáć, to czynił Filip Swięty, gdy po powołániu swoim pomowiwszy z Chrystusem Pánem, prędko poszedł do Náthanaela, y przyciągnął go z sobą, rozpowiedáiąc mu, iż iuż mamy Messyaszá w Zakonie obiecanego *quem scripsit Moyses in lege, & Prophetæ, invenimus Jesum &c. Joan. 1. v. 45.* trzecia własność lampy iest, oświecać, czynił y to Swięty Filip, kiedy owo po zesłániu Ducha Przenayświętszego gdy mu Tatarska ziemia ku przepowiedániu słowá Bożego náznáczona byłá, tam Ewangelizuiąc, nie baczni pogánie, przywiedli go do bałwana Martesowego, ktorego oni zá Bogá chwalili, y przymuszali go, áby ofiáry czynił, ále wnet z spodku posąga owego, wyszedł smok okrutny, ktory iednych w około stoiących pokąsał, drugich smrodliwą záraził parą, co widząc Filip S. mowił do nich, słuchaycie moiey rady, á ozdrowieiecie, y ci co pomarli powstáną, y ten smok w Imię Pánskie precz oddalony będzie, zrzućcie práwi tego bałwana Martesowego y stłuczcie go, á ná iego mieyscu krzyż Páná moiego, Jezusa Chrystusa postawcie, y iemu chwałę oddaycie, co ná tychmiast uczynili, á Filip S. y smoka precz odpędził, y umarłe wskrzesił, y chore uzdrowił, kędy wiele tysięcy ludu Bogu zyskał, tu uważcie słuchacze ieżeli nie miał łáski, oświecać ludzi w wierze błądzących, á ieżeli miał, toć się może názywáć *filius olei*, syn oliwy, *os lampadis*, ustami lampy, á zátym y lampą goraiącą zágrzewáiącą y oświecaiącą. Ten to iest mąż, ktory zdawał się być u Chrystusa konsyliarzem *unde ememus panes. Joan. 6. v. 5.* są słowá Pańskie do Filippa, w okoliczności nakarmienia ludzi piąci tysięcy, y lubo dał swoie zdánie, nie wątpił iednák że chlebu rość

pod

pod zębem cudownie Pan rozkaże, ten to ieſt mąż, ktorego do Pá-
ná ſą te słowá: *oſtende nobis Patrem & ſufficit*, iáko dziſieyſza świádczy E-
wangelia, przez co był okazyą do wiedzienia nam owey Theologii, iż
per circuminſeſſionem w Troycy Nayświętſzey, ieſt iedná Oſoba w drugiey,
bo Pan odpowiedział: Ociec wemnie ieſt, á ia w Oycu, kto mnie widzi
y Oyca widzi. *Philippe qui videt me, videt & Patrem. . . . ego in Patre, & Pa-
ter, in me eſt.* Ten to ieſt Mąż, koſztowny ow kamien *ſardonyx*, *Apoc.
21. v. 20.* Ktory onego Miáſtá, od Janá Swiętego, w obiáwieniu widzia-
nego, mury zdobi, biało czerwony, to ieſt kandorem ſumnienia, y mę-
czeńſtwem znakomity, do poty o S. Filippie. ktorzy ná koniec przyſzedł-
ſzy do Miáſtá Hierapolim we Frygii, dla Imienia Chryſtuſowego, tam
był ukrzyżowány, á potym ukamienowány dniá dziſieyſzego, tam ciá-
ło iego pochowáne, zás potym do Rzymu przenieſione y w Kościele dwu-
naſtu Apoſtołow ſpoczywa. Jakob Swięty ſyn Alpheuſzow, od Chryſtu-
ſa powołany, Jerozolimſki przez lat trzydzieści Biſkup, ná ktore Biſkup-
ſtwo był ordynowány od Piotra Jana y Jakoba więkſzego, zkąd ordyna-
cya ná Biſkupſtwo, od trzech Biſkupow, zá Anakleta Papieżá naſtałá.
Ten S. Jakob tłumáczy ſię *juſtus*, álbo iáko piſze Baroniusz *Annal. 63. n.
2. propter ſummam ſapientiam, & pietatis ſtudium, quod in vita excoluerat, ab
omnibus juſtiſſimus putabatur*, powtarzam, Jakob ſpráwiedliwy, toć ma po-
dobienſtwo do oliwy, bo iako oliwa lubi czyſtość, y zmieſzana z innym
likworem mieſzáć ſię nie chce, ále w kołkach iakoby ſwoiey koncentru-
ie ſię perfekcyi, cnocie y utrzymuie ſię w ſwoich gránicach, tak S. Jakob,
między niewiernemi w Jerozolimie mieſzáć ſię nie chciáł, to ieſt daleki
był od grzechow y grzeſznikow, ále w ſwoiey cnot y życia pobożnego
utrzymywał ſię doſkonáłości. Zywot świádczy, iż temu ſamemu wol-
no było wchodzić *ad Sancta Sanctorum*, przez co wydawał ſię przed ołta-
rzem Panſkim, podnieſioną álbo wiſzącą lampą, ogniem miłości Boſkiey
goraiącą, á że ten Swięty, we dnie y w nocy uſtawicznie upadał ná ko-
laná, modląc ſię zá grzechy Zydowſkie, iáko piſze *Metaphraſtes: inter di-
em & noctem nullum erat diſcrimen, ſed noctu quoq; lucis exercebat opera*, przez
to pokazywał ſię być miſtyczną lampą, ktora częścią ſię zniża, częścią
winduie y podnoſi do gory, od tego uklękania miał wzdęte y napu-
chłe kolana, iák u wielbłąda, zkąd znowu zdawał być podnoſzącą ſię lam-
pą, álbowiem wielbłąd do bránia ciężaru uklęka, á do dzwigania wſtá-
ie, tak Jakob Swięty nabrawſzy owego ciężaru Ewangelicznego, *jugum
enim meū ſuave eſt, & onus meum leve, Mat. 11. v. 30.* w on czas dzwigał y do wi-
dzenia podnośił, wſzyſtkim na duchowny pożytek. Zywot świádczy, iż
kiedy owo na ganku Swiątnicy Jerozolimſkiey proſzony ſtanął, á kazá-
nie czynił, wyznał ow wielki wiáry artykuł, ktory w ſkłádzie Apoſtol-
ſkim mawiamy: Chryſtus ſiedzi ná práwicy, u Boga Oyca Wſzechmogą-
cego &c. tak zaraz wiele żydow y pogan uwierzyło, toć był ogniſtą o-
świecaiącą lampą. Zywot świádczy, iż gdy był z ganku owego zrzucony
nie bez wielkiego ſzwanku y boleści, potym kamienowány, te słowá
klęcząc mowieł: Boże odpuść im, bo nie wiedzą co czynią, toć znowu
pokazał ſię byc, nie wygáſłym miłości bliźniego ogniem, á im bardziey
tłuſzcza rzucałá kamienie, tym bardziey ogniſte z ſerca iego wybuchały
miło-

miłości iſkry, powtarzaiąc: Boże odpuść im, áż ieden barwierſkim drągiem w głowę poświęconą Jakoba śmiertelnie raniwſzy dobieł. Ten to był Mąż, ktory ná *Concilium* Jerozolimſkim, za życia Piotra S. dał ſwoie zdánie w kontrowerſyi cirkumcyzyi, y o toż do Braci piſać, zá rzecz potrzebną oſądził. Ten to był Mąż, ktoremu Piotr S. iż był przez Aniołá z więzienia wyprowádzony oznaymił. Ten to był mąż, ktorego Paweł S. nazywa Brátem Pańſkim *ad Gal. 1, v. 19.* nic nie wątpię, iż dla wielkiey od dziecinſtwá świątobliwości, (boć áni wina, áni mieſa, áni ryb nie używał nigdy, áni ſię ſtrzygł, áni golił kiedy, áni odzienie kiedy miał ſukienne, procz iedney proſtey płachty, do Swiątnic zaś był pierwſzym, á z nich oſtatnim, y poważnego życia) tak názwány, iáko piſze *Manſi* y *Marchantius*. Ten to był Mąż, ktory Liſt katolicki od Concilium Trydentſkiego znowu approbowány, do dwunaſtu pokolenia Zydowſkiego rozpruszonego, á w nich do wſzyſtkich Chrześcianow, po całym świecie rozſerzonych, mądrze nápiſał, w nim náucza, iz nie ſama wiárá ale y dobre uczynki ſą do zbáwienia potrzebne, náucza, iż my winni zachowáć przykazániá Boſkie y być bez grzechu śmiertelnego, naucza o modlitwie, o iałmużnie, o pokorze, o ſpowiedzi, o pokucie, o cierpliwości. Ten to ieſt Mąż, ktory coś podobnego do Pátryarchy Jakoba uczynił, bo iako tam ten kamień ná ktorym záſnął oliwą napuscił y namaścił, z racyi iż ná owym mieyscu widział Boga, *fundens oleum deſuper*, *Gen. 28. v. 18.* tak ten, kapłánom, chorych náwiedzać kazał, á oleiem świętym námázywáć, iako tych ktorzy wybieraią ſię ná widzenie Boga, *orent ſuper eum, ungentes eum oleo, in Nomine Domini. Ep. Can. c. 5. v. 14.* niechay ſię kapłáni modlą nád chorym, pomazuiąc go oleiem, w Imię Pańſkie, ſą iego ſłowá. Zył ten Swięty lat 96. wieku ſwoiego, ciáło iego przenieſione do Rzymu, do Kościołá 12. Apoſtołow. Tu niech uważáią odſzczepieńcy, zá co ten Liſt odrzucaią, nie maiąc go zá kanoniczny, záco Oſtatnie Pomazánie zá Sakráment nie maią, ile kiedy y S. Ewangeliſta Marek świádczy, że y SS. Apoſtołowie to czynili, gdy mowi *C. 6. v, 13.* wiele chorych oleiem mazali, y uzdrawiali, *& ungebant oleo multos ægros & ſanabant*. Uſtawa to Pańſka, koniecznie ieſt, wſzakże by tego Jakob S. y Marek, nie śmieli piſać, gdyby tego Chryſtus nie przykazał. I nie bez racyi, bo troiaki tego Sakramentu ieſt ſkutek, pierwſzy, iż grzechy odpuſzcza niewiádome lub zapomnione, drugi, iż człowieka śmiercią ſtrworzonego, y boleściámi ściśnionego ochładza, umacnia y pokrzepia, trzeci, że też często y zdrowie ciáłá przywraca, wyidzie ſwego czaſu ta prawdá, iák oliwa ná wierzch, á miſtyczna lampa Jakob S. przy ſwoim utrzyma ſię oświecániu. Przydaię tu dwie odpowiedzi, pierwſza, dla czego Kościoł Swięty Filippa y Jakoba S. ſpołem obchodzi Uroczyſtość, rozumieli odſzczepieńcy, iż dla tego, że razem w iednę udali ſię krainę ná rozśiewánie wiáry, á przecieſz nie tak ieſt, bo S. Filip do Scithii do Tatar ſię udał, we Frigii zámordowány, záś S. Jakob z Jerozolimy nigdy nie wychodził (iakom wyżey powiedział) y tam umęczony, dla tego tedy razem ich święciemy, iż iednegoż dniá (lubo nie ná iednymże mieyſcu) męczeńſką odebráli koronę, druga. czemu dziſieyſzy Solennizant nazywa ſię Jakobem mnieyſzym, záś ow ktorego święcemy dniá 15. Lipca,

názy-

názywa ſię Jákobem większym? temu, iż dziſieyſzy, ieſt *vocatione minor*, a tam ten *vocatione major*, pierwſzy powołány do wiáry od Chryſtuſa ſyn Zebedeuſzow, niż ſyn Alpheuſzow, iáko czytáć *Mat. 10. v. 3.* kędy Katalog Apoſtołow od Mateuſzá wyrażony, y porządek ich powołánia. do poty mowa moia, o dwoch miſtycznych lampach, ogniem miłości Boga y bliźniego goraiących, zágrzewáiących, oświecaiących, *iſti ſunt duo filii olei, qui aſſiſtunt Dominatori univerſæ terræ.*

Co do drugiego punktu. Oliwa ieſt to wiárá, knot ſą dobre uczynki, oliwa bez knota nie pali ſię, nie zagrzewa, nie oświeca, tak náſza wiárá bez dobrych uczynkow nic wartá (bo y czart ma wiárę: lubo *fidem non formatam* mowię Theologicznie, bo miłości nie ma, coż mu poniey?) nie goreiemy miłością ku Bogu, nie palemy ſię miłością ku bliźniemu, nie oświecamy nikogo, á ieżeli tak żyiemy? toć iuż mamy ná kweſtyą resolucyą, w propozycyi moiey, ieżeli mieć możemy ſprawiedliwy turbowánia ſię ſkrupuł, gdy Swiętych w życiu nie náśláduiemy Apoſtołow, á pozieráiąc po ſobie, mowmy záłośnie *turbetur cor noſtrũ.* Widzieliście kiedy Katolicy pieniądz, bez wybicia twarzy Krolewſkiey? wſzák táki ieſt nie bràny, nic waży, toż rozumieymy y oſobie, ieżeli wiárę mamy, á miłości nie mamy, to było figurowáno *1. Cor. 13. v. 2. factus ſũ, ſicut æs ſonans.* Przechwalamy ſię z talentami nam od Boga danemi, łáſkámi, darami, coż potym? kiedy przez cały przeciąg życia náſzego nikogośmy nie zbudowáli, owſzem zgorſzyli, niczyiey duſze nie pozyſkaliśmy Bogu, ále czartu. Wſzyſtko podobno ná opak (iák ná złość) SS. dziſieyſzym czyniemy Apoſtołom, oni rozśiewáli wiárę zbáwienną, my kacerſtwa, ſekty, y fałſze, o ktorych ſię Swiętym y nie śniło Apoſtołom, ná przykład Frankmaſſonſka wiárá, ktora na ſekrecie (iák mowią) záwiſła, ta na iakichże proſzę Apoſtolſkich polega naukach? kędy o niey wzmiánka czy w czterech Ewangeliſtach? czy w Dzieiách? czy w Liſtach Apoſtolſkich? dobra wiárá, ma być publicznie uczona, á gdy publiczną nie ieſt, wiárą dobrą być nie może, ále podeyźráną y lękliwą. powtarzam ná opak czyniemy Swiętym Apoſtołom, oni nauczáli publicznie, my ſekretnie, im było ná uboſtwie doſyć, nam ná bogáſtwie y łákomſtwie mało, oni cierpliwi, my nie cierpliwi, onych prześládowáno, my záś prześláduiemy, oni poſtnicy, my obżárci, oni świątobliwi ná wybor, my grzeſznicy ná wybor, y w takich zoſtaiąc zbrodniách turbowáć ſię nie będziemy? coż dopiero gdy ſię ſamemu ſprzeciwiamy Chryſtuſowi? dziś w Ewangelii Chryſtus naucza. w Domu Oyca moiego mieſzkaniá ieſt wiele, á oto droga krwią moią uboſtwioną utorowána, oto drabina, krzyż moy, ále ſzczeblow to ieſt dobrych uczynkow potrzeba. woła znowu, chcę ażebyście gdzie ia ieſtem, y wy byli, oznacza, że ſam tak był y żył ná ziemi, że bardziey zdawał ſię być w Niebie, my to ſłyſząc nie ſłyſzemy, czytaiąc nie czytamy, rozumieiąc nie rozumiemy, bo nie chcemy, y w takimże zoſtaiąc uporze, znowu do turbacyi przyczyny oczywiſtey nie widziemy? Rzecze kto Chryſtus był *Viator & Comprehenſor* ná ziemi, to nie dziw że żyiąc ná ziemi, zdawał ſię bydź w Niebie, bo duſza iego widziałá Boga z racyi Unii hipoſtatyczney, to było figurowáno *Apoc. 10. v. 2.* pod umbrą ánioła owego, ktorego wyſokość ku Niebu, á nogi niby kolumny, iedną wſpierał ſię ná morzu, drugą ná ziemi, prawda, ále Chryſtus rozmawia z na-

mi wiatorámi iáko *viator*, nie tykaiąc drugiey porcyi, á ieżeli sam iáko *viator* myślał o Niebie, toć y my myśleć winni, á ieżeli tego nie czyniemy, mamy spráwiedliwą racyą do turbacyi, bo takowym sposobem, rożniemy się od niego, iak morze od ziemi, y owszem iák Niebo od ziemi, y owszem iesteśmy iedną nogą ná ziemi, a drugą w piekle, á to tyle kroć, ile kroć w grzechowym uporze nie obżałowym zostaiemy. kończę.

Ut ubi &c. non turbetur &c. SS. Apostołowie Filippie y Jakobie, poniewaź dzis wzywa nas Oblubieniec Nibieski Jezus do siebie, ábyśmy tam byli, gdzie sam iest, á oto lampy nasze gásną, dayciesz nam z oleiu waszego, niech krwią Páńską odkupione dusze nasze nie giną, niechay wzorem wászym na swiecie żyią. wołamy do was, y Boga, tym affektem, ktorym niegdyś S. Augustyn, *vellem ut omnia ossa mea essent lampades, & sangvis oliva fieret, ut sic in honorem tui comburerer Deus.* chciałbym áby kości moie wszystkie stały się lampami, krew wszystka oliwą, żebym tak zgorzał ná honor twoy Boże. Amen.

KAZANIE XI.
Ná Ználezienie Swiętego Krzyżá.

Ita exaltari oportet.... quomodo potest homo renasci. Joan. 3.

COdzienna uczy nas práktyka, iż kiedy kto co znaydzie, czyli ná ziemi czyli w ziemi, tedy sam nie znáiąc się ná tym, idzie do ludzi biegłych, mądrych, y pyta się co by to było, ná co się przyda, y co warta? dziś S. Helena Konstantyna Cesarza Mátka, ználázłá w Jerozolimie Krzyż Chrystusow, y prezentuie Kościołowi Bożemu, kroż da cenę? podeymę ia się choć nie wielki iubiler, gdy będę mowił o walorze znalezionego Chrystusowego Krzyża w pierwszym punkcie, *ita exaltari oportet*, á że dziś Kościoł Swięty czyta Ewangelią, w ktorey Nikodem Xiąże Zydowskie zadaie Chrystusowi Kwestyą, iákto być może, áżeby się człowiek znowu odrodził? powiem iáko się człowiek urodzony, znowu odrodzić może, niby Fenix ná drzewie Krzyżá Chrystusowego *quomodo potest homo renasci*, w drugim punkcie. to niechay będzie, *Ad M. D. G.*

Co do pierwszego. Toć ia wiem, iż co my opowiadamy y nauczamy, to iest u żydow zgorszenie u pogań głupstwo, *prædicamus Jesum Crucifixum, Judæis quidem scandalum, gentibus autem stultitiam 1. ad Cor. 1. v. 13.* iednák radzi Mędrzec: odpowiedz głupiemu według głupstwa iego, żeby się sobie nie zdawał być mądrym, *Prov. 26. v. 5.* I to wiem, iż Krzyż Chrystusow iako pieczęć y charakter wiáry, noszą Xiążęta ziemskie na boku, Biskupi na piersiach, Krolowie w koronach, Papieże ná głowie w Tryregiach, ániołowie y wybráni ná czołach. *& signa Thau super frontes, Ezechi 9. v. 4.* ále tu sęk tu węzeł, zkąd ten znak krzyżá ma swoię obserwę, zkąd estymacyą, walor? y cenę? odpowiadam krzyż dwoiako się ma rozumieć álbo *materialiter.* y tak są dwa drzewa poprzek złożone, álbo *formaliter* á ták są dwa drzewa złożone, znáczące mękę. bo *crux* derywuie się á *cruciatu* od męczenia, toż to samo iest, gdy byś brał krzyż *abstractè, & concretè.* w tym drugim sensie *in concreto* Kryż biorąc, powziął swoy walor approcyacyą y uszanowanie, á to dwoiako, raz z racyi kontraktu fizycznego, álbowiem Ubostwiony Chrystus na nim wiśiał, y krwią ubostwioną

go oblał, drugi raz z racyi iż przez takową mękę krzyżową, narod ludzki odkupił. co się dotyka pierwszey dystynkcyi, powinien być w uszánowániu Krzyż, álbo drzewo Krzyżá Chrystusowego, ktore S. Helena ználázła, co tak probuię. *Psal. 98. v. 5.* mowi Krol Dawid, *adorate scabellum pedum ejus, quoniam sanctum est &c.* Kłániaycie się podnożkowi iego, albowiem święty iest. ia to pismo rozumiem w sensie fizycznym, iako y o krzyżu mowię w sensie fizycznym, á że Bog w sensie fizycznym nog nie ma, toć te słowá Proroka, máią się rozumieć o krzyżu respektem Chrystusa, ktory był podnożkiem iego nog ubostwionych, dla tego niżyi, to iest w Psalmie *131. v 7.* tenże powiedział Dawid, *adorabimus in loco, ubi steterunt pedes ejus*, będziemy szánowáć to mieysce, kędy stanęły nogi iego, kędyż proszę tak stanęły że się niemi więcey nie ruszył? oto ná krzyżu, ná ktorym gozdziami przybity był, áż do śmierci, y żeby kto nie wątpił, iż nie o krzyżu mowa, dodał Prorok *v. 8.* zaraz *surge Domine in requiem tuam*, wstań Pánie ná odpoczynek twoy, y powstał ná nogi gdy dniá trzeciego zmartwychwstał. tu widzieć że drzewo krzyżowe, *ex contactu physico*, Chrystusa, nábrało swoiego waloru, y prawdziwie iest odtąd świętą relikwią. áni to wymysł katolicki, ale inwencya samego Boga, bo znowu inszy Prorok mowi *Ezechie: 17. v. 24. humiliavi lignum sublime, & exaltavi lignum humile*, zniżyłem drzewo wysokie, á wyniozłem drzewo pokorne, coż zá drzewo? ieżeli nie drzewo Rayskie zniżył Pán, z ktorego Rodzicy nasi spodziewáli się być Bogami, *eritis sicut Dii Gen. 3. v. 5.* zaiste to drzewo było wysokie, przynaymniey w immaginacyi Adama y Ewy, to tedy poniżone, á drzewo krzyżá Chrystusowego, drzewo pokorne wyniosł Bog, ná uszánowánie, ktore Chrystus ubostwionym poświęcił ciáłem, ná ktorym owoc żywota nászego wisiał, iáko w pacierzu mawiamy do Maryi, *fructus ventris tui.* z tego honoru maią się cieszyć wszystkie inne drzewa, boday nie na dniu sądnym, kiedy będzie poprzedzał sędziego tenże sam Krzyż *numericè*, cudownie z reuniowány (mowię zdaniem niektorych) *tunc exultabunt omnia ligna sylvarum &c.* słowá prorockie *Psal. 95. v. 12.* probuię powtore z Jeremiaszá *C. 11. v. 19.* ten imieniem krąbrnych żydow tak mowi: *mittamus lignum in panem ejus, & eradamus eum de terra viventium, & nomen ejus non memoretur amplius*, włożmy drzewo w chleb iego, á wygłádźmy go z ziemi żyiących, á imię iego niech nie będzie wspomnione więcey, teráźnieysi żydowie rozumieią to o Jeremiaszu, ktorych S. Hieronym strofuie mowiąc, *quomodo possunt approbare Jeremiam crucifixum fuisse? cum hoc scriptura non memoret.* maią się tedy te słowá rozumieć o Chrystusie, uczyńmy intruzyą drzewa Krzyżowego w chleb iego, to iest w náukę iego, ponieważ słowo Boże nazywał chlebem, iáko *Mat. 4. v. 4.* álbo w chleb iego, ponieważ nie kiedy ciáło swoie nazywał chlebem iáko *Joan. 6. v. 48.* tu tylko zawiłość, czemu nie mowili zydzi *mittamus panem in lignum*, nie *lignum in panem?* gdyż szykowniey y słuszniey człowieka do Krzyżá niż Krzyż do człowieka przybiiáć, wszak kto chce mieć frukt z drzewa, nie mowi ziemię wsadzę w drzewo, ále drzewo w ziemię, ieden z pobożnych katolik tak explikuie. *Spiritus S. ita eos loqui voluit, ut scilicet hæc crux, & hæc mors (erat enim Divinitas pretitiosa in Christo unio) à Persona infinita illius, qui patitur, infini-*

tum valorem & virtutem recipiat. tak ich chciał Duch Przenayświętſzy mowić, ážebyśmy wiedzieli, iż ten krzyż, ta śmierć (było bowiem ciało Chryſtuſowe z Boſtwem złączone) od Oſoby nieſkończonego waloru, tego ktory cierpiał, nieſkończony wálor y cnotę powzieli, y ſzácunek. ztąd Kościoł Swięty adoruie drzewo Krzyżá Chryſtuſowego, *cultu Latriæ* álbo ná kolana uklękaniem, mękę záś iego nayświętſzą czacuie być ſkarbem dla ludzi przeſzłych, teraźnieyſzych, y przyſzłych nieſkończonym. Na koniec czynię podobienſtwo. gdy Bogoboyni Synowie Oyca ſwoiego zmarłego oglądać więcey nie mogą, to co zoſtawił, bądź laſkę, kii, suknią iego, wſzák obſerwuią? ſzanuią, konſerwuią dla pamiątki, toc y my katolicy gdy Oyca naſzego Chryſtuſa drzewo krzyżowe dziś ználezione, ſzánowáć go winni. Zydzi wſzak ná ſkorze słowá Moyżeſza napiſane, że o Bogu, wſzak w ſpárę włożone, przez dotykanie palcem, wychodząc álbo wchodząc w dom waſz całuiecie? wſzák tam nie maſz tylko ſkora y czyrnidło? czemuż drzewo Krzyżowe ciáłem Páńſkim poświęcone, poſzánowánia y ucałowánia mieć niema? ktoremu y ſame Sibille ieſzcze w pogáńſtwie, przypiſowáły ſzczęśliwość, *ó! felix lignum, in quo ipſemet Deus appenſus erit.* Co ſię dotyka drugiey dyſtynkcyi, tegoż ſamego terminu *in concreto*, zkąd powinien mieć krzyż Chryſtuſow adoracyą? oto, iż przez takową Krzyżową mękę Chryſtus narod ludzki odkupił. y prawda. to było figurowáno *Gen. 32. v. 10.* gdy Jakob Patryarcha, kił tylko miał, gdy do ſwego terminu idąc Jordan rzekę przechodził, á potym z dwiemá hufcami powrocił, to ieſt dwie żony máiąc Lią y Rachelę, z niemi y ich dziećmi ſzczęśliwy miał powrot, *in baculo tranſivi Jordanem & nunc cum duabus turmis regredior.* tak moy Jezus, przeſzedłſzy o drzewie Krzyżowym męki ſwoiey morze, powrocił do Niebá do Oyca ſwoiego, częścią z nawroconemi pogány (Lia) częścią z nawroconemi żydami (Rachel) ſzczęśliwie, to było figurowáno *Exodi 17. v. 1.* kiedy owo Bog do Moyżeſza mowił, zrob ołtarz drewniány, ná czynienie ofiáry przed przybytkiem twoim, á niechay ma cztery rogi, *facies altare de lignis.... cornua autem per quatuor angulos ex ipſo erunt.* niby chciał wyrazić, niech będzie figura, máiącego być ołtarzá krzyżowego, zá Miáſtem Jerozolimą, ná ktorym baranek Chryſtus, zá grzechy ludzkie z ſiebie ſamego ofiarę uczyni, dodał Bog, cztery rogi: to ieſt iż cztery końce u drzewa Krzyżowego być miały, tu widzieć w iakiey u Boga obſerwie Krzyż, gdy go ołtarzem nazywa *fecies altare ex lignis.* Jeżeli Krzyż powagi nie ma zadney, ztąd że ieſt inſtrument męki Chryſtuſa? pocoż czart żonie Piłata perſwadował we śnie, áżeby Chryſtuſa nie krzyżowáć *Mat. 27. v. 19.* poco doradzał ſtoiącym pod krzyżem żydom, áżeby kuśili Chryſtuſa, ieżeliś krol Izraelſki, zſtąp z krzyża? *v, 24.* poco ſzeptał y zdementował poganow, áżeby ná tym mieyſcu kędy krzyż ſtał Chryſtuſow w Jerozolimie, poſąg Wenery wyſtawili? iáko świádczy S. Hieronym *L. 1. Epis. 24. ad Paul:* á krzyż w ziemię dla niepamięci zakopali, luboć mu ſię nie powiedło, bo Piłat żony nie uſłuchał, krol Izraelſki y owſzem ztąd miał z krzyżá nie ſchodzić, iz był krolem Izłaelſkim, poſąg Helena obaliłá, á Krzyż Chryſtuſow wykopawſzy ná tymże mieyſcu ulokowáłá, zápomniał podobno czart (*mendacem oportet eſſe memorem.*) że Chry-

ſtus

ſtus w Piątek umarł, ktory dzień nazwány *dies Veneris*, álbo dla tego áby owa Wenera ktorey y Adam w Ráiu usłuchał, prymu w swoim zdániu nie brałá, nie co inszego katolicy ieſt, tylko nie chciał czart áby krzyż Chryſtusow, tak z racyi kontaktu fizycznego, iáko z rácyi iż był inſtrumentem męki iego, był kiedy od ludzi ſzanowany, widziany, całowány y konſerwowany, bo to ieſt oraz rozga iego y całe piekło dręcząca, bo to ieſt oraz maſzt *Navis Eccleſiæ*, łodki Piotrowey, tak wiele milionow duſz, przeciw ſzatáńſkim wichrom utrzymuiący, bo to ieſt drábiná do Nieba, á ieżeli tak? toć ſam czárt choć *indirectè* probuie że drzewo Krzyżá Chryſtusowego, iáko inſtrument męki Jego, ma ſwoy walor, ſzacunek y eſtymacyą. Tu niechay uważáią dobrze Zydzi, Lutrzy, y inni odſzczepieńcy, ktorzy relikwii drzewa Chryſtuſowego czynić zabrániaią weneracyi, y ci, ktorzy ná nas katolikow mowić śmieią, gdy ſię żegnamy, że muchy ogániamy, á gdy na co krzyż kłádziemy ſignuiąc rzecz iaką, mowią, że czaruiemy, á przecię czáry, náżywáią ſię od czártá, á więc gdyby to czáry były, toby ſię ich czart nie bał, y im przeciwny nie był. do poty o drzewie świętym Krzyzá Páńſkiego.

Co do drugiego punktu, dwoiákie ieſt národzenie. wſzyſcy nayprzod ludzie rodziemy ſię náturalnie z Matek (iák Filozofowie náuczáią) ále w gniewie Boſkim, bo w grzechu pierworodnym, y to ieſt rodzenie ſię pierwſze, potrza tedy odrodzić ſię z wody Chrztu Swiętego y łáſki Ducha Przenayświętſzego, y to ieſt rodzenie ſię drugie, bo ſię grzech pierworodny ná duſzy maże, y czárt od człowieka z práwem ſwoim odſtępuie. to drugie národzenie troiáko ſię bráć może, bo troiáki ieſt chrzeſt, *fluminis*, *flaminis* & *ſangvinis*, z wody, z prágnienia, y z krwi męczeńſkiey wylania, pierwſzym odradza ſię każdy przyimuiący chrzeſt, według porządku kościołá Bożego, drugim odradzáią ſię ci, ktorzy prágną chrztu świętego, aczkolwiek dla iakowey trudności doſtąpić go nie mogą, názywáią ſię *catechumeni*, trzecim odradzáią ſię męczennicy: czwartym zás ſpoſobem odrodzić ſię może człowiek, przez pokutę y żal ſerdeczny za grzechy ſwoie popełnione, po chrzcie świętym. Ktory to chrzeſt Jan Swięty Anachoreta głośił, o ktorym Łukaſz S. *C.3.v.3. prædicãs baptiſmũ pænitentiæ.* zdáie ſię to trudne y miſtyczne odrodzenie, ále iednák prawdziwe, dla tego dziś w Ewangelii powiedział Chryſtus Nikodemowi: nie dziwuy ſię żem ci powiedział, potrzebá ſię wam znowu odrodzić, *oportet denuo renaſci*, y przydał: Duch kędy chce wieie, y głos iego ſłyſzyſz ále nie wieſz zkąd przychodzi, y dokąd idzie? *Spiritus ubi vult, ſpirat, & vocem ejus audis, ſed neſcis unde veniat aut quo vadat?* mowił Jezus o Duchu Przenayświętſzym, ia dla pojęcia, powiem o powietrzu. ſłyſzyſz wiátr ſzumiący, á nie widziſz go y nie wieſz, zkąd wieie. á iákże człowieku maſz poznáć rzeczy Niebieſkie, kiedy ziemſkich nie wieſz, pieknie na to mieyſce gloſſuie *Oſorius S. J. vides aquam, verba audis, & gratiam non vides, quia hoc eſt fides.* Powtarzam, náuczał dziś Pan Jezus Nikodema odrodzenia ſię z wody y Ducha Swiętego, *niſi quis renatus fuerit ex qua & Spiritu Sancto*, ia mowię o odrodzeniu ſię, po chrzcie z wody y Ducha Swiętego, ile kroć człowiek potym w grzech ſwoy uczynkowy wpada, y tak probuię: ieżeli człowiek odrodzić ſię nie może? pocoż S. Paweł reprehenſyą czy-

ni ná Ephezow *c. 4. v. 20. non ita didicistis. . . . deponere vos secundum pristinâ conversationem veterem hominem. . . . renovamini. . . . & induite novum hominem.* czemuż nie poymuiecie? áżebyście złożyli według dawnego obcowania, starego człowieka, odnowcie się, á przyobleczcie się w nowego człowieka. coż proszę iest? zewlec starego człowieka, tylko popełnione po chrzcie świętym zrzucić z siebie grzechy, co proszę iest? oblec się w nowego człowieka? tylko przyoblec się w łáskę Páńską w dobre uczynki, w cnoty święte, iáko tenże Apostoł do Kolossenfow pisząc naucza *c. 3. v. 12. induite ergo vos sicut electi Deî, Sancti & dilecti, viscera misericordiæ, benignitatem, humilitatem, modestiam, patientiam,* przyobleczcież się tedy, iáko wybráni Boscy, święci y umiłowáni, w wnętrzności miłośierdzia, w dobrotliwość w pokorę, w cichość, w cierpliwość, á ieżeli Paweł Swięty sprawiedliwie y słusznie łaie tych, ktorzy się tak nie odradzáią, nie renowuią, toć podobna rzecz iest człowiekowi odnowić się renowowáć y odrodzić. Uważaliście Katolicy iáko po zeszłey zimie, drzewa odnawiáią się w nowe liście, pączki y kwiáty, y frukta? iáko zwierzęta zrzucaią sierć starą nową biorąc, iáko ptástwo wyrzuca z siebie dawne pierze, á wnowe się stroi? á ieżeli Autor natury Bog, to z niemi czyni? á czemuż tenże Bog Autor łaski, z námi tego czynić nie ma, ażebyśmy odrodzili się w nowe życie, akcye, byleśmy sami chcieli, to było figurowáno, *Psal. 102 v. 5. renovabitur ut aquilæ juventus tua. 1. Machabæo: 4.* mowi litera Pańska iż była dedykacya Kościoła Bożego w Jerozolimie, iákoż była po trzy razy, pierwsza była od Salomona Krola, druga zá Dariuszá Krola, po powruceniu się ludu Jzraelskiego z niewoli Babilońskiey, trzecia od Machabeuszá, po desolacyi kościołá Bożego od Krola Antyocha. ta trzecia renowacya odpráwiłá się z wielkim płaczem, żalem, y nárzekaniem, iáko czytáć pomienione księgi Machabeyskie, *v. 39. & sciderunt vestimenta sua & planxerunt planctu magno, & imposuerunt cinerem super caput suum,* dla czegoż? bo Antyochus Krol sprofanował kościoł y ołtarz, *viderunt sanctificationem desertam, & altare profanatum v. 38.* tu iuż mamy náukę, iż ieżeli Bog sprofanowány kościoł, á że znowu był iemuż dedykowány, znowu ná ofiarę sobie przyiął, toć y my ktorzy iesteśmy kościołem Boga, *nescitis quia Templum Dei estis. 1. ad Cor. 3. v. 16.* tylko renowuymy sumnienie nasze, żałuymy zá grzechy w piersi się biimy, będzie Bog w nas mięszkał, y pokażemy się odrodzonemi, álbo nowym Bogu mięszkániem. ná koniec dam podobieństwo, gdybyś człowieku był w Pałácu iákiego Páná, a tam obraz iego oknem wyrzucił, herby poodeymował, potłuk, y zdespektował, pewnie byś go na siebie rozgniewał? wszákże przecie mogłbyś go przeprośić, gdy byś go znowu uszanował, honoru uczynił restytucyą, gdy byś znowu obraz iego z rewerencyą záwieśił y inne *insignia*? toż rozumiey o sobie respektem Boga, dusza twoia iest to dom Boski, stworzony ná wyobráżenie Boskie, gdy tedy przez grzech tym obrazem gardzisz, gdy z duszy twoiey *insignia,* to iest łaski y dary Boskie wyrzucász, zaciągasz w prawdzie gniew P. Boga twego ná siebie, wszákże iednák gotow ci to wszystko odpuścić, byleś serdecznie zá grzechy żałował, y iemu się szczerze upokorzył, bo tak powiedział *si impius pænitentiam egerit. . . iniquitatum ejus non recordabor Ezechiel. c. 18. v. 21.*

21.& 22. Spyta kto iuż widzę, iz renowacya człowiekowi nie iest nie podobna, ále gdy by też człowiek, ieden grzech z śiebie wyrzucił, á drugi zatrzymał, y o nim zamilkł, czyli by się doskonále odrodził? gdy by w iedną przyobległ się cnotę, á drugiey mogąc (co większa do zbáwienia potrzebney) przyoblec nie chciał, czy by się doskonale odnowił? odpowiádam bynaymniey, tyle się rożni prawdziwie pokutuiący od nie szczerze pokutuiącego, ilę się rożni, Pan od ubogiego, Pan stroi się od stop do głow, ubogiemu dosyć wdziać nowy but, iżaliż gdy możesz nie wołał byś być Panem iak ubogim? Páná ná gody puszczą, ciebie nie puszczą ieżeli nie będziesz miał sukni godowey, nie wnidziesz ná gody do krolestwá niebieskiego, á tá iest całość doskonáłość we wszystkim nowego człowieka, z łáską Boską. Spyta kto, iákto rozumieć ieszcze, iż człowiek odrodzić się może iak Fenix, á ieszcze ná drzewie Krzyżá Chrystusowego? oto pisze Berchorius o Fenixie, iż ten długo przeżywszy, pachniące zbiera gałązki, y z nich sobie ná iednym wysokim drzewie czyni gniazdo, álbo ognisko, á przez kooperacyą słońca w zapalonym stusie goreie, potym w popiele znayduie się robaczek, potym pisklę, y tym sposobem w nowego odradza się Fenixa, co ia tak aplikuię. ieżeli przez kooperacyą słońca Fenix weteran, odrodzić się może? toć ná fundamencie drzewa Krzyżá Chrystusowego, á co iedno iest, za kooperacyą męki Chrystusowey, zasług Jego, w życiu uczynionych, człowiek weteran w grzechach, w nowego, w spráwiedliwego, w miłego Bogu, przy szczerym żalu, pokucie, y trwániu do końcá, odmienić się, y odrodzić się może y nazwáć się człowiekiem inszym, to było figurowáno, *Job. 29. v. 18. in nidulo meo moriar.* iákoby cierpliwy Job chciał wyrázić, ieżeli bym kiedy upadł, zgrzeszył (lubo się strzegę) chcę przez zasługi y mękę obiecanego Messyaszá powstáć, odrodzić się y ożyć obumarły w grzechu. áni to iest co nowego, com powiedział, bo wiárá náucza, iz nie tylko tym pomaga męka Chrystusa ktorzy teraz ludzie żyią ná świecie, ále też pomagałá y tym, ktorzy przed wcieleniem y przyściem Syna Boskiego żyli, y pomagáć będzie, y tym, ktorzy po nas żyć będą, do skończenia świátá. kończę.

Ita exaltari oportet. . . . quomodo; &c. Podziękuymyż teraz Bogu wierni Chrześcianie, á nayprzod żeśmy ználeźli drzewo krzyżá Chrystusowego, od pogan w ziemi dla nie pamięci zakopane. cieżmy się z Heleną S. iáko cieszyłá się owa Ewangeliczna Matrona, że ználázłá zgubiony pieniądz, *congratulamini mihi quia inveni drachmam Luc. 15. v. 9.* błogosławmy temu krzyżowi bo święty iest, *benedictum est enim lignum per quod fit justitia. Sap. 14. v. 7.* powtore dziękuymy Chrystusowi Panu, ze nam dziś w Ewangelii, ogłośił, iż człowiek odrodzić się może, przez kooperacyą męki Jego Krzyżowey, przy pokucie, za co mu chwałá niech będzie ná wieki wiekow. Amen.

KAZANIE XII.

Ná Swięty Stanisław B. y M.

Lupus rapit. . . . Pastor bonus. Joan. 10.

A Iákże owe Izaiaszá słowá prawdzić się będą. *habitabit lupus cum agno,* &

& pardus cùm hœdo accubabit Jſa. 11. v. 6. kiedy záiádłe wilki trzodę ſzarpáć y rozpędzáć będą, *lupus rapit, & diſpergit oves.* Nie można nie wierzyć, áżeby ſię proroctwa pełnić nie miały, bo podobnieyſza áżeby ſię ſfery Niebieſkie w biegu y obrotach ſwoich pomyliły, ániżeli ażeby w wyrokach Boſkich iáki ſtać ſię miał mankament. Dla tego śmiáło mowić mogę, że ſię to iuż nieco ziściło, kiedy narodzony Chryſtus narod Pogáńſki y narod Zydowſki, ubogich y pánow, mądrych y nie literatow, ſzlachetnych y plebeiuſzow, krąbrnych dzikich, y powolnych, po części w iedną zgromadził owczarnią, y pokoy między niemi zawar, áżeby ſobie nie ſzkodzili, *& puer parvulus minabit eos*, á dziecię małe pędzić ich będzie: mowi tenże y w tymże wierſzu Izaiaſz, ná co *Oſorius* S. J. kommentuie, *veniet enim Chriſtus, qui faciet utraq; unum, diſſolvetq; parietem inimicitiarum, & relictis ret bus ſuis, in unum congregabuntur Eccleſiam.* y znowu przydzie ten czas, kiedy Chryſtus za powtornym przybyciem na świát uczyni porządek, *fiet unum ovile & unus Paſtor. Joan. 10. v. 16.* czás ſzredni naygorſzy, w ktorym tey drapieżności oprzeć ſię nie łatwo, *lupus rapit oves.* człowiek zły ieſt to wilk, dopieroż heretyk y tym podobni, ktorzy przez inwazyą ná niewinną Chryſtuſa porywáią ſię trzodę. Ani w tym iednák niedowiárkiem być chcę, żeby nas Bog odſtąpił, bo napiſano ieſt *Mat. 3. v. 9.* gdyby ludzi nie ſtało tedyby kamienie w ludzi przemienić potráfił *potens eſt Deus de lapidibus iſtis ſuſcitare filios Abrahæ.* Byli, ſą, y ieſzcze będą czuli paſterze, ktorych wszechmocność Boſka ná trzody wyſtáwiłá obronę, między tymi był niegdyś Biſkup Krakowſki, Senator Duchowny, Stániſław Swięty, ktory ná wilcze zęby miał lwie śiły, tego dowodzić będę w pierwſzym punkcie, *lupus rapit.* w drugim punkcie powiem, iż dobroć z cnoty, przewyżſza urodzenie *Paſtor bonus. Ad M. D. G.*

Co do pierwſzego. przez wilka w ſenſie literalnym, ma ſię rozumieć beſtya leśna, z ktorego Chryſtus podobieńſtwo czyni. S. Antoni Padewſki *Ser. Dom. 2. poſt Paſcha*, to piſze o wilku, *lupus dictus eo, quod quaſi leonis pes eſt, virtus ejus in pedibus, unde qvidqvid pede preſſit, non vivit.* piſze przymioty iego, iż gdy głodny, álbo ziemię ie, álbo ná wyſokie wychodzi gory, tam wiatrem żyie, ogniá ſię boi, y bitey drogi, záczym iáko złodzi kątami biega, y mieyſcami bezdrożnemi, przez wilka tákiego ma ſię rozumieć w ſenſie allegorycznym czárt, ktory podobne ma przymioty, w ziemi ſiedzi y ziemię pożera, *terram comedes Gen. 3. v. 14.* gorą chodzi, *ſedebo in monte teſtamenti Jſai. 14. v. 13.* ſą iego ſłowá: łákomy, ná duſze ludzkie ma apetyt, iák ow Krol Sodomy, *da mihi animas cætera tolle tibi. Gen. 14. v. 21.* ná to łakomſtwo námowił Rodzicow náſzych w Ráiu, kazał koſztowáć iabłka, áżeby ich był ná duſzy potruł, zkąd teraz, *mors a morſu dicitur.* ogniá ná koniec Boſkiey y ludzkiey miłości ścierpiec nie może, zkąd (według niektorych Sentencyi Teologow) obſtynacya álbo záciętość, ieſt mu racyą do nieſkończonego nigdy więzienia w piekle. dla tego na zdrádę innych kątami krąży *circuit quærens quem devoret. 1. Petri 5. v. 8.* ná takie zdrádliwe czártowſkie śiły, czegoż potrzebá? oto lwli cnoty, coż ieſt lwia cnota? oto wigilancya, czuyność, pilność y mocna w obronie śiebie y bliźniego ſtateczność. Egypcyanie chcąc ſimboli-

boli-

bolizowáć czuyność, malowáli lwią głowę, zkąd podobno był zwyczay ná ſtárożytnych Kościołách nád drzwiámi wyryte z kamienia lwy ſtáwiáć, ná znák czuynośći y potęgi przełożeńſkiey, boć ieſt wielu zdánie, iż lew álbo nic, álbo máło ſypia, álbo przynaymniey z otworzonemi oczyma, o czym Pòéta.

Eſt leo, ſed vigilans, oculis quia dormit apertis,
Templorum idcirco ponitur ante fores.

Tego zdánia y prácowity Lyran, piſząc ná owe ſłowá *Gen. 49. v. 9. catulus leonis, Juda: bonus Rex & Princeps, debet eſſe conſtans, ſicut leo pro juſtitia,* tę czuyność zalecił y Paweł S. Tymoteuſzowi (był to mąż z oyca pogánina, z matki żydowki urodzony, á dla wielkich od Bogá dárow iemu udzielonych, od Pawła S. był Biſkupem w Ephezie poſtanowiony) á w nim wſzyſtkim Przełożonym y Paſterzom, *tu vero vigila, in omnibus labora, opus fac Evangeliſtæ.* coż ieſt czynić dzieło Ewangeliſty? oto trza być ná wſzyſtko oczyſtym, to było figurowáno w czterech Ewangeliſtach *Apoc. 4. v. 6. qvatuor animalia plena oculis, ante & retro* każda wyſoka godność, Przełożeńſka doſtoyność, nie tylko ma być czyſtym ániołem, pracowitym wołem, byſtrym orłem, ále wraz czuynym y pilnym lwem, *animal primum ſimile leoni v. 7.* takim tedy był lwem S. Staniſław, y na tę lwią nogę czartowſką *lupus, leonis pes,* miał *paſtorale pedum* kii Paſterſki, ktorym owieczki ſwoie, od napaści wilka piekielnego bronił, we dnie ná niego z Ambony wołał, w nocy modlitwámi odpędzał, zawſze żáś ſwoim herbownym żegnał krzyżem, czuyny oczyſty owieczek ſobie powierzonych obrońca. w drugim ſenſie przez wilka *lupus rapit,* może ſię rozumieć człowiek zły, łakomy, według owego aforyzmu, *homo homini lupus,* y w tym ſenſie, zá czáſow S. Staniſławá Krol czwarty Polſki, Bolesław, był wilk śmiáły, w tym dáłá ſię widzieć dzilność, waleczność y fortuna, atoli ſzczęściem ſwoim uwiedziony, w Kiiowie na leży będąc, ſiebie y Recerſtwo zbytkami pſował, uſpokoiwſzy bowiem Kroleſtwo, Recerſtwá od ſiebie przez lat ſiedm puścić nie chciał, dla tego wielu (nie widząc czekania potrzeby) do żon właſnych taiemnie powracali, inne záś ſłyſząc o złym zachowániu ſię w Kiiowie mężow, ſame w rozpacz poſzły, zkąd tym y owym był do grzechu okazyą, rozgniewány powraca do Polſki, zbiegłych mężow mieczem, żony obrzynániem noſow y pierśi, inne przyſadzániem ſzczęniąt do pierśi karze, podatkami lud poſpolity przyciſka, á że ná ow czás ſami Krolowie ſądzili, ſądzić ſpraw nie chce áni ubogich od krzywdy bronić, ná koniec (że inne exceſſa pominę) żonę Kryſtynę Mſciſławowi wydziera, y z nią iáwnie mięſzka. Swięty Staniſław znáiąc ſię być nie naiemnikiem ále Paſterzem właſnych owieczek, ſzedł do niego iák do Heroda Jan, y zawołał, *non licet Mar. 6. v. 18.* łaſkawie przy tym upominaiąc y reflektuiąc: takieſz to Berło panuiące być ma ktoremu ſię kłániamy? takieſz w kroluiącym Monarſze, krolowáć powinny cnoty? takieſz poddánym przykłády być maią? wſzákże ná to krol nic nie dbał, ále w oczy pieknie, krom oczu z niego ſię wyśmiewał. ſzedł znowu powtore á proſząc upominał, nic, ſzedł potrzecie remonſtruiąc Chryſtuſa práwo *Mat. 18. v. 15. ſi autem peccaverit in te frater tuus, vade & corripe eum. . . ſi non audierit, adhibe tecum adhuc unum vel duos. . . ſi non audierit? dic Eccleſiæ &c.* nic y ná to śmiáły Boleſław, y owſzem

wieś Piotrowin, ktorą był Biſkup Staniſław, nie dla ſiebie lecz dla Kościołá kupił, wydrzyć mu uśiłował (ieſt teraz takich wielu, ktorzy czego nie dali Kościołom wydzieráią) y namowił dziedzica ſukceſſorow, áby pozwáli Biſkupa do ſądu (były ſądy ná ow czás pod námiotem, między Solcem y Piotrowinem) ſtanął Staniſław, wiedząc zdánie S. Páwłá, 1. *ad Tim.* 3. v. 2. *oportet ergo Epiſcopum irreprehenſibilem eſſe*, potrzebá áżeby Biſkup był bez nagany, y świádkow kupna ſwoiego ſtawił, áleć ci obawiáiąc ſię krola, świádczyć nie chcieli, więc iáko nieuſtráſzony Lew Staniſław po trzech dniowych modlitwách w Piotrowinie, w Kościele S. Tomaſzá doł kopáć kazał, á obudziwſzy z grobu trupa owegoż dziedzica, y wziąwſzy zá rękę, przyprowádził przed ſąd do krola, co rozumiecie katolicy? iáki tam był ſtrách, trzy lata człowieka umarłego z krypty podziemney z trunny do Tronu idącego widzieć, iáki był ſtrách przy ſtrachu konfuzya, przy konfuzyi dziwowiſko, z tamtego świátá świádka oglądáć, przyznam ſię, iż wſzyſcy zamknęli gęby gdy trup otworzył, y wyznał, iáko wieś prawdziwie przedał, y pieniądze podnioſł, á Biſkup nie potrzebnie był turbowány. Tu niechay uważáią Sędziowie iák ſądzić máią, iáko czáſu ſwego, umarli ná ſądzie oſtatecznym przeciwko nim świádczyć będą, ilekroć wiedząc náturę ſpráwy, czynią ſię niewiádomemi. W tych okolicznościách zoſtaiącego Bolesława każdy oſądził, że ſię miał popráwić, ále bynaymniey, żył iák y dawno, a gdy ieſzcze czynił napomnienie z reflexyą Staniſław, á bez ſkutku, przymuſzony klątwę wydáć, y od ſpołeczności z ludźmi, z Kościołem, y z ſobą umartwić, według zdánia Anakleta Papieża *Epiſt.* 1ma, *turpe profecto eſt Paſtoribus, lupos habere amicos, in ſuarum ovium damnū*, w tym ſtał ſię niby ſzalonym Bolesław, zęby ſobie ná Paſterza (gdzie przedtym ná trzodę) oſtrząc, á upatrzywſzy czás ná ſkałkę (kędy Swięty ofiarę czynił) ná ten koniec ſługi ſwoie poſłał, áżeby Biſkupa zabić, á gdy ſłudzy niby błyſkawicą, iáſnością rażeni wſtecz padali, ſam świętokradzką podniżſzy rękę ciął w głowę pałáſzem y zamordował. ſpyta kto, coż mi za lew, Staniſław? gdy od śmielſzego zginął wilka, *lupus rapit*, toć ia wiem że zginął, ále y to wiem, że y śmiałych pſy kąſaią, toć ia wiem że zginął, ále y to wiem, że y Jan od Heroda zginął, nie przez to iednák choć bez głowy przed Bogiem nie większy. toć ia wiem że zginął, ále y to wiem że Samſon gdy Lwa rozdárł, *dilaceravit leonem in fruſtra, quaſi hædum diſcerpens. Jud.* 14. v. 6. w dni kilka potym, znalaſł słodycz, plaſtr miodu w ſzczece iego, o czym wſzyſtkim powiedał *de forti egreſſa eſt dulcedo.* v. 14. to ia mowić mogę o S. Staniſławie, zginął, ách! zginął, ále z niego potym wynikłá wſzyſtkim słodycz, álboż nie słodko czytáć, iż nayprzod rozcięte ná ſztuki, á od orłow zebráne, zroſło ſię iego ciáło, zkąd pokazáłá ſię niewinność y ſławy cáłość, ba chociaſzby był y tak rozśiekany zoſtał, przecięſzby mu było y ták ſławy nie ubyło, chyba tyle ile dyamentowi w okruchy potłuczonemu, ktory w każdey częśći nie przeſtaie być dyamentem. zginął, bo tak mocnemu Paſterzowi czułemu przyſtoi, áżeby dał duſzę zá owce ſwoie *Paſtor bonus dat animam* słowa Chryſtuſa. zginął prawda od ciáłá iego palec, ále nie dla tego, áżeby ná ſkale álbo ſkałce, miał ſwoie ryſowác *cordolia* według przyſłowia, *ſcribit in marmore læſus.* ále álbo dla tego, żeby go była cnota być lwem

wydała, *ex ungve cognoſcitur leo*, álbo dla tego, żeby był owym palcem nád ktorym pokazáłá ſię świátłość, Bolesłáwowi drogę do nieba pokazał, wſzákże ná owey ſkałce, mogł by był iák ow ná gorze Karmelu żarliwy o honor Boſki Eliaſz, załuiąc ſię ná Krola Achaba á ofiárę czyniąc, ogniem pioronowáć *3. Regũ. 18. v. 38.* ále nie chciał. wolał słodko traktować wſzyſtkich, iák Jan ſwoią głową. *De forti egreſſa eſt dulcedo.* iákże? oto kiedy przy grobie iego, chorzy, ślepi, kulawi, łaſk doznawáli, pięćdzieſiąt trzy cudow wyráchował Długoſz, coż po śmierci Długoſza? iák wiele uczynieł *egreſſa eſt dulcedo.* Kiedy w ſto śiedmdzieſiąt pięć lat w dzień kanonizacyi ſwoiey w Kościele naſzym Aſſyſkim Franciſzkańſkim, od Innocentiuſza IV. Papieżá czynioney, do ktorego był Krol Pudyk z Małżonką ſwoią B. Konegundą legatow posłał, publicznie, przynieſionego umarłego, wſkrześił, tym ſamym, dał oczywiſty przeciwko odſzczepieńcom wiáry katolickiey argument, nie tylko za żywotá ále y po śmierci, bo napiſano ieſt *Mat. 10. v. 8. infirmos curate, mortuos ſuſcitate.* zkąd też y ná *Concilium* Baſilienſkim Kościoł Swięty, akcyami iego wiele probował. słodkaſz to pamięć y guſtowáć powinna wſzyſtkim Polakom, ktora we włoſkich y innych kráiach brzmi, y żywa ieſt Polaka Stanisłáwá, ba y w ſamey Polſzcze zdał ſię zaſzczepić świętych, iużto S. Stanisława koſtkę, Błogosłáwionego Stanisłáwá Kazmirczyka, Błogosłáwionego Janá Kantego, Symona z Lipnice y innych Patriotow, tak iż mowić ſię może z mocnego wyſzłá słodycz *dulcis memoria præteritorum.* Wyſzłá słodycz kiedy y ſamemu owemu wilkowi śmiałemu (według wielu opinii) zbáwienie uprosił, że mowić ſię o obudwu może, *victus uterq; fuit, victor uterq; fuit.* wyſzłá słodycz *de forti egreſſa eſt dulcedo*, kiedy go być Patronem korony Polſkiey uznawamy, prawdziwie mowiąc, owe słowá do Judy Machabeuſza od Oniasza rzeczone, o Jeremiaszu proroku w obiáwieniu, *hic eſt Fratrum amator.. hic eſt qui multum orat pro populo. 2. Machab. 15. v. 14.* y te to ſą lwa miſtycznego śiły.

Co do drugiego punktu, być dobrym z urodzenia, ieſt wywodzić ſię genealogicznie z Rodzicow, z Antenatow, z domu familii, z krwi Szlacheckiey, Krolewſkiey, Ceſarſkiey, lub inney. być dobrym z cnoty, ieſt wywodzić ſię z sławy dobrych uczynkow właſney pracy. tu uważáć: co bardziey człowieka zdobi y eſtymowánym czyni? czyli cudza czyli włáſna ná sławę praca? S. Stanisław idzie z krwi Szlacheckiey Rodzicow Wielisłáwá Oyca, Matki Bogny, ná Szczepanowie maiętności w Powiecie Krakowſkim, mil dwie od Bochni, dziedzicow, Herbu Pruſa, do tego pobożnych, álbowiem w tychże dobrách Kościoł P. Bogu pod tytułem S. Maryi Magdaleny wyſtawili, á będąc długo nie płodni, ſyna ſobie tym ſpoſobem od Bogá wyprośili, to ieſt, iż ieżeli by ich Bog pocieſzył, tedy co ſię urodzi ná ofiarę Jemu oddać mieli, y ná służbę duchowną. urodził ſię tedy ſynaczek z Bogny matki, pod gaiem bawiącey ſię w polu, co było *præſagium*, że miał wſzyſtkie cnoty do ſiebie zwabiác, *campus à capiendo dicitur*, ktorego wziąwſzy y wodą obmywſzy Matka, przyniosła do domu, y radzono iak by mu dać imię, y uradzono Stanisław, niby niech ſię stanie sławą Bogu. tu uważáć, iż gdy Rodzicy chcieli ażeby był sławą Bogu, y stał ſię, toć ſami Rodzici oſądzili, iż cno-

 ta

ca przewyższa urodzenie, bo urodzony człowiek, nie może być sławą Bogu z cudzey, lecz z swoiey cnoty. to było figurowáno, *Numerorum 17. v. 2.* wszczena się kłutnia między Jzraelitami, kto miał być ze dwunastu pokolenia Arcykápłánem? wytoczyłá się spráwá do Moyżesza, od Moyżeszá do Boga, rozkazał Bog, z każdego pokolenia wziąść laskę, á czyiá ná záiutrz laska álbo roższczka zakwitnie? ten iest Arcykapłánem. y zakwitła roższczka Aarona w Domu Lewi, *sequenti die regressus, invenit germinasse virgâ Aaron, in Domo Levi. v. 8.* kędy Bog pokazał, iż nie wyższe lub niższe pokolenie, ále cnota ma wysadzáć ludzi ná godność. ná Stanisławie nie zawiedli się Rodzicy, kwitnęło dziecię nád zwyczay dziecinny, iuż to w Gnieznińskich, iuż w Paryskich Szkołách, zá powrotem záś do Polskiey wydawáły się w nim cnoty iák gwiazdy ná niebie, ztąd iest, iż Biskup Krak. *Lambertus*, po sobie życzył go być sukcessorem, iákoż ná Biskupstwo lat maiąc trzydzieści y sześć, od Alexandra wtorego Papieżá, zá Krola Bolesłáwá y wszystkiego Duchowieństwá zaleceniem, był obrány y potwierdzony, ktore iak spráwował powiedziáło się wyżyi, tu się tylko dodáie, iż dobrocią cnoty przewyższył dobre urodzenie *Pastor bonus*, bo lubo krew Szlachecką miał z Rodzicow, ále męczeńską z siebie, w życiu swoim z urodzenia się nie przechwalał, z gránic pokory nie wykraczał, náwet y cnoty ktore miał, łáską Boską być rozumiał, mowiąc z Páwłem S. *abundantius... laboravi, non ego autem, sed gratia DEI mecum 1. ad Cor. 15. v. 10.* Tu niechay uważáią ci, ktorzy się przechwaláią z urodzenia, á nie takich, zá nic maią. co proszę ztąd, że drzewo będzie szczep z wspániáłego ogrodu? ba chocby było y z Libanu, y z gory Thabor, ieżeli zbutwiáłe, ná co się przyda? niech będzie drogie nasienie, ieżeli infekcyą zarażone? co po nim? dobroci, cnoty, w tym y owym trzebá, tak y w ludziach: to było figurowáno *Mat. 13. v. 38. bonum vero semen hi sunt filii Regni.* co proszę iest urodzenie? gdy by to ludzie, tak się między sobą rożnili iak zwierzętá, pies od konia, álbo ptastwo, sowa od kanarká, nie mowił bym ze iedná *species*, gorsza od drogiey, álbo lepsza, ále człowiek genealogiczny od drugiego czym się rożni? czy nie takową ma duszę iák drugi? czy nie choruie, łáknie, y umiera iák drugi? y dla tego podobno Bog wszechmogący nie uczynił takowey rożności między ludzmi, iáko między Aniołámi, że Chory iedne roznią się od drugich (mowię Teologicznie) bo przewidział znáć arrogancyą ludzką żeby ieden drugiego przeniosł okiem y dumą, żeby miał zá nic, á przecię mowi Swięty Paweł, iż nie ztąd mierzyć się mamy y szacowáć, ále z sumnienia, *gloria nostra hæc est, testimonium conscientiæ nostræ. 2. ad Cor. 1. v. 12.* Co proszę urodzenie iest? ieżeli z natury? tośmy sobie wszyscy rowni, ieżeli *aureola* iest? w rekompensie od stárszych cnocie daná? tośmy sobie znowu wszyscy rowni, iezeli cnotę mamy, bo *virtus nobilitat*, wszak y Przodkowie naśi tą drogą Szlachectwá nabyli, z tą tylko dyfferencyą ieden człowiek od drugiego lepszy, że ten nobilitowány z cnoty deklaracyą *imæ Authoritatis Regiæ mundanæ*, ow zaś z cnoty Krola Krolow samego Boga, co iest podobno więcey? y o takim w piśmie świętym wzmiánka *Prov. 31. v. 23. Nobilis in portis vir ejus.* Spyta kto czemuż Mateusz S. genealogią familią Chrystusa Pána wyprowadzał *Abraham genuit*

genuit Iſaac, Iſaac genuit Jacob &c. ſumuiąc o Chryſtuſie *de qua natus eſt Jeſus. Mat. 1. v. 16.* prawdá, lecz nie dla tego żeby ſię Chryſtus miał ſzczycić Abraamem y potomkami iego, y owſzem Abraam miał z Chryſtuſa zaſzczyt, ále dla tego wyprowadza genealogią, ážeby żydom wyprobował, iż Meſſyaſz iuż przyſzedł, ktory był z tego obiecany pokolenia. nam záś mało ſię przyda przechwaláć ſię z familii, náuka S. Páwłá *1. ad Tim. 1. v. 4. rogavi te ut denuntiares.... ne intenderent fabulis & genealogiis... quæ quæſtiones præſtant magis qvam ædificationem Dei.* ba y do Tituſa (ktorego był w Krecie wyſpie Biſkupem poſtánowił) tak piſze, *ſtultas autem qvæſtiones & genealogias & contentiones . . devita, ſunt enim inutiles & vanæ. ad Titum. C. 3. v. 9.* wſzakże to czynił S. Paweł z okazyi, że byłá między żydámi ſprzyczka mowiąc: ia idę od Jozuego, ia od męzá Kaleb, á ia od Moyżeſzá. ia zaś ieżeli ná fuudamencie nie mowię, proſzę zważyć. Wokuie Bog do Niebá nas wſzyſtkich iakiegoſz proſzę charakteru ludzi? doczytać ſię nie można w piśmie świętym, tylko o ſamych cnotliwych, *venite benedicti Patris mei.... eſurivi enim & dediſtis mihi mandacare, ſitivi & dediſtis mihi bibere, hoſpes eram & collegiſtis me, nudus & cooperuiſtis me, infirmus & viſitaſtis me: in carcere eram, & veniſtis ad me. Mat. 25. v. 34.* Podzcie błogoſławieni Oyca moiego, álbowiem łáknąłem á dáliście mi ieść, prágnąłem á nápoiliście mnie, byłem gościem á przyięliście mnię, nágim á przyodzialiście mnie, chorym á náwiedziliscie mnię, byłem w więzieniu á przyſzliście do mnie. tak y *Pſal. 14. v. 1.* pyta ſię prorok kto będzie Pánie mieſzkał w przybytku twoim? *quis habitabit in tabernaculo tuo?* y odpowiedziáno, *qui operatur juſtitiam, qui loquitur veritatem,* ten, co czyni ſpráwiedliwość, ten co prawdę. tu widzieć, o urodzeniu, y wzmiánki nie maſz. wiedział o tym S. Solennizant więc o to ſię mocno ſtarał, ážeby cnotą przewyżſzał urodzenie. kończę.

Lupus rapit.... Paſtor bonus. O gryfie to mowią, iż ma głowę podobną do orłá, pierśi do lwa, kolana do báránka, Swięty Staniſławie ieſteś orlę Polſkie, obſtawałeś zá trzodę iák lew, zginąłeś iák báránek, nie chcieyże pomnieć, że ſię to od owieczek twoich, á ieſzcze iednego narodu ſtáło, przeciw zakazowi Boſkiemu, *nolite tangere Chriſtos meos. Pſal. 104. v. 15.* bądź y teraz polſkim od wilkow to ieſt nieprzyiacioł ſtrożem, uproś Polakom, ážeby nie więcey dbali o honor y humor, iák cnotę, żeby żaden z nich nie był Boleſławem, álbo boleiący ná ſławę, ále każdy Staniſławem, to ieſt, ſtoiący o ſławę, przed ludźmi y Bogiem, á żem cię nie dokłádnie wychwalił, wybacz ſwoiemu rodakowi. Amen.

KAZANIE XIII.

Ná Wniebowſtąpienie Páńſkie.

Prædicate.... aſſumptus eſt. Mar. 16.

JAko naywybornieyſzy y naydoſkonálſzy malarz, poty ſwoiey ná widok ludziom nie prezentuie ſztuki, poki iey nie dokończy, ták coś podobnego Chryſtus Pan uczynił, poty dzieło odkupienia náſzego mieć chciał pod kortyną, poki go nie dokończył, dla tego przez czterdzie-

ści dni po Zmartwychwſtaniu ſwoim, z nami ſię ieſzcze zábawiał *per dies quadraginta apparens eis, & loqvens de Regno. Actor. 1. v. 3.* Przedtym gdy ſię ná gorze Thabor przeminił, zakazał tego widzenia powiádáć, *nemini dixeritis Mat. 17. v. 9.* Kiedy od trądu człowieka oczyścił, także milczenie náznáczył, *vide nemini dixeritis. Mar. 1. v. 44.* dziś záś iuż odkryć wſzyſtko pozwolił, y owſzem wydał mandat Uczniom, ażeby go po całym ogłośili świecie, *prædicate.... omni creaturæ,* ogłaſzam tedy y ia, iż Chryſtus ſwoie dzieło zákończył, ogłaſzam iż dziś Swięto Wielkie, albowiem dzień śmierci Chryſtuſa, był dzień odkupienia naſzego, dzień reſurrekcyi był dzień iuſtifikacyi, álbo uſpráwiedliwienia náſzego, dzień záś aſcenſyi Wniebowſtąpienia, ieſt dzień uwielbienia náſzego, á iego rozlicznych á prácowitych akcyi, zá życia y po śmierci konkluzya, álbo dokończenie, y Wielkie Swięto oſtatnie Wcielonego Słowá, dla tego mowi S. Auguſtyn. *Ser. de Aſcen. Dom. veſpere Dominus in cruce, mane in reſurrectione, meridie in aſcenſione.* co tedy do funkcyi Apoſtolſkiey należy, wyznáłem publicznie Chryſtuſa Wniebowſtąpienie, w obec zgromadzonym ſłuchaczom, záś że ſię y figury, y proroctwá o nim ſpełniły. przeciwko odſzczepieńcom w pierwſzym punkcie dowodzić będę, *prædicate.* w drugim punkcie powiem, poco Chriſtus do Niebá wſtąpił? y iakbyśmy zá nim doſtáć ſię mogli? *aſſumptus eſt. Ad M. D. G.*

Co do pierwſzego. *Prov. 30. v. 18.* Paleſtyńſki Monarcha Salomon żali ſię przed świátem, że mu trzy rzeczy były do zrozumienia trudne, á czwartey zgoła nie wiedział, *tria ſunt difficilia mihi, & quartum penitus ignoro.* coż takiego? oto powiáda, drogi orłowey ná powietrzu, *viam aquilæ in cælo.* drogi wężowey ná ſkale, *viam colubri ſuper terram,* drogi okrętu wpoſrzod morza, *viam navis, in medio maris,* y drogi męża w młodości, *viam viri in adoleſcentia.* dziwna rzecz, iż Salomon tak mądry, ktory ſię nigdy nie zaciął, á w tym ſię záſtánowił? muſi być że te kweſtye były nád poięcie, álbo przewyżſzáły rozum iego. y tak ieſt. pierwſza tedy rzecz ieſt, ktorey poznáć y dociec nie mogł mędrzec, taiemnica Wniebowſtąpienia Páńſkiego, á to, ieſt nie poznáć drogi orłá ná powietrzu, druga rzecz, ieſt táiemnica Zmartwychwſtánia Páńſkiego, iáko będąc w ſkaliſtym zamknięty grobie, bez znáku wyſzedł, konfrontuie ſię to piſmo z nowym *Joan. 3. v. 14. ſicut Moyſes exaltavit ſerpentem, ita exaltari oportet filium hominis,* ſą ſłowá Chryſtuſa, á to ieſt nie poznáć drogi wężowey ná ſkale, trzecia rzecz ieſt, taiemnica męki iego, iáko iednego okrętu ná morzu ſkołátánego, bez naymnieyſzey niecierpliwości śladu, á to ieſt nie poznáć drogi okrętu na morzu, czwarta rzecz ieſt, taiemnica Wcielenia ſię iego, o ktorey Teologowie náuczáią, że ieſt nie wypowiedziáne ięzykiem ludzkim, á rozumem nie poięte, *ineffabile myſterium Incarnationis Dominicæ.* á to ieſt nie poznáć drogi męża w młodości, y dla tego ſpráwiedliwie dodał Salomon, á czwartego zgołá nie wiem. *& quartum penitus ignoro.* Tu niechay uważa narod Zydowſki, iáko oczywiście Katolicy pokazuiemy od Wcielenia, aż do Wniebowſtąpienia Páńſkiego figur dopełnienie, álbowiem o Chryſtuſie náuczamy iż ſię narodził, umęczon, zmartwychwſtał, wſtąpił ná Niebioſa (przyznáiemy y inne taiemnice) czemuż dotąd błądzić chcą? wſzákże y oni te kſięgi Salomona zá kanoniczne przypuſzczaią, Przypowieści ktore nazywáią

po

po Hebraysku *Misle*. *Ecclesiastes* (według nie ktorych, z racyi czytánia
ich w Swiątnicy zwáne) przypuszczaią y nazywáią *kocheleth*: y Pieśni
nád Pieśniámi trzymaią, ktore zowią *Sir Hasirim*, te Kśiąszki trzy mo-
im zdániem, mieć by sobie mogli, zá katehizm do wiáry należący, bo
mowi S. Hieronym: w Przypowieściách dáie naukę Salomon, iáko sy-
naczkom y dzieciom dawáć się zwykłá, w księdze *Ecclesiastes*, dorosłych
naucza, iáko już mężow, áżeby ználi marność świáta, ná ostatek w Pie-
śniách swoich pokazuie, iáko iuż doskonáłym człowiek będąc, prágnąć
ma widzieć oblubieńca duszy swoiey, Chrystusa Jezusa. á ieżeli y Sa-
lomonowi nie daią w tym wiáry, czymże proszę lepszy Talmut ktore-
mu wierzą? Ale iuż podźmy do Prorokow. Napisano iest *Psal.* 17. *v.*
10. *inclinavit cœlos & descendit, & caligo sub pedibus ejus, & ascendit super Che-
rubim.* Ktoż proszę z Niebá zstąpił? pod czyiemi nogami ciemności? y
kto znowu wstąpił nád Cherubinow? wyráźniey kto tak zstąpił nisko,
że mu niżyi nie przystało? y znowu kto tak wysoko w Niebo wstąpił,
że wyżyi ordynaryinie mowiąc, nie mogł? oto przyszedł Zbáwiciel z
Niebá, ktorego Oycowie Swięci począwszy od Adama y Ewy, oczeki-
wali w odchłáni, y to iest, *caligo sub pedibus ejus.* ten zstąpił ktorego y my
oczekiwáli z niemi, wszák te są u Izaiszá oczekuiących słowá, *rorate cœ-
li desuper & nubes pluant justum &c. Isai. 45. v. 8.* y tenże sam wstąpił do
Niebá nád Cherubinow, y rzeczono áżeby śiadł po práwicy u Oyca wszak
tego odszczepieńcy doczytáć się mogą, u Dawida, tegoż Proroka *Psal. 109.
v. 1. Dixit Dominus Domino meo, sede à dextris meis.* rzekł Pan Panu mo-
iemu, siedź po práwicy moiey, ktosz uśiadł? nie anioł? bo ten zrzu-
cony do piekłá, toć Bog Syn Boski y człowiek, Zbáwiciel świátá, Je-
zus Chrystus, á to w dzień Wniebowstąpienia swoiego, pieknie to miey-
sce pisma tłumaczy S. Antoni Padewski. *dixit Dominus, idest Pater, Do-
mino meo, idest Filio (istud dicere, est æqualem sibi Filium generare) sede a dex-
tris meis, idest in potioribus bonis, donec ponam inimicos tuos &c. quod à Patre
inimici subiiciantur, non infirmitatem, sed naturæ unitatem significat, nam alter
in altero operatur, nam & Filius subiicit inimicos Patri, quia Patrem clarificat
super terram.* Kędy widzieć że S. Antoni przyznáie dwie nátury Chry-
stusowi Boską y ludzką. á ták siedzi po práwicy u Oyca. áni mowić iż
S. Szczepan widział go stoiącego u Oyca *Actor 7. v. 55.* bo resolwuie S.
Grzegorz, *gerit officium Judicis, & est sedere, gerit officium Protectoris & ad-
vocati. & est stare.* siedzenie znáczy sędziego, stanie protektora y obrón-
cy. *Isai. 37. v. 29.* Odgraża Bog Krolowi Sennacherib, przez Izáiaszá
mowiąc, (mistycznie ma się rozumieć czárt) *ponam ergo circulum in nari-
bus tuis, & frænum in labiis tuis, & reducam te in viam per quam venisti.* wło-
żę tedy kołko w nozdrze twoie, y wędzidło w gębę twoię, y odwiodę
cię ná drogę ktorąś przyszedł, coż to zá kołko ná czarta? co za noz-
drze ma czárt? co za wędzidło ná niego, szaleiącego w ambicyi prze-
ciw Chrystusowi? iáko támże Izaiasz wyżyi ten wiersz poczyna, *cum
fureres adversum me, superbia tua ascendit in aures meas, ponam ergo circulum
&c.* cyrkiel ma dwie niby nogi, im bardzi go rozwodzisz, tym więcey
záśięga, gdy zás nim obrucisz uczyni doskonáły okrąg, z konkluzyą. dwie
części tego cyrkła figurowáły dwie natury w Chrystusie Panu, Boską y
ludz-

ludzką. ten na ziemi pracuiąc dla nas, wrocił się zkąd przyszedł są iego słowá *Joan. 16. v. 28. exivi à Patre, & veni in mundum, iterum relinqvo mundum, & vado ad Patrem*, y dziś się to prawdzi, dziś ten cyrkuł, koło zrobione w nozdrze záſzło czártu, *ponam ergo circulum in naribus tuis*, nozdrze, są instrumentem powonienia zmysłu, znaczą ciekawość y astucye czárta, kształtem psa myśliwego ktory torem wącha, szlakuie y biega y wytropić chce dziczyznę (á czárt do rozmaitych grzechow inklinacye) wędzidło zaś iego, *& frænum*, iest śmierć Chrystusa, ktorą powrocony iest czárt zkąd wyszedł, á że wyszedł z piekłá, do piekłá wpędzony, y to iest, *reducam te, per viam per quam venisti*. Konfrontuie się to pismo, z proroctwem Dawida, *Psal. 67. v. 19.* y z S. Pawłem *ad Ephes: 4. v. 8. ascendens in altum, captivam duxit captivitatem. dedit dona hominibus*. wstąpiwszy na wysokość, bestyą piekielną czarta, ktory niewolnikiem człowieka czynił, wziął w niewolą, albo też na czarta, ktory zdawał się tryąfować, otrzymał kaptywacyą Chrystus. y dał dary ludziom, iákieiż? oto zwyczaynie przy in-auguracyi Krolow, rzucaią pieniądze, Chrystus zieła nam łaski, iáko kosztowne dla duszy náſzey *numismata*. że wiára nasza kwitnie nieustáiącym sposobem, ze począwszy od Piotra nie rozerwaną sukcessyą, widziemy widomą Wikaryusza Chrystusowego Głowę, że w siedmi Sakramentach odbieramy codziennie skutki, że za námi do Oyca instancyą wnosi, że otworzywszy Niebieską brámę wszystkich nas wokuie y czeka, czego Zydowski narod nie ma, tylko biadaiący głos dla siebie słyszy, *væ filii desertores*, mowi przez tegoż Proroka Bog, (ktorego oni piłą ná dwoie przerzneli za Pánowania Manassessa) *Isai: C. 30. v. 1.* wszak sami máwiaią, że się po świecie tułaią, nigdzie swego Krolestwa nie maiąc, co iest oczywistym dowodem, figur y Proroctwa, o Chrystusie dopełnienie.

Co do drugiego punktu. Potrzeba było ażeby Chrystus do Nieba poszedł, álbowiem był głową ták woiuiącego, iáko tryąfuiącego Kościoła, ták ludzi iáko y Aniołow, widzenie Boga, ieszcze w prescyencyi od wiekow, y predestynacyi álbo przeznaczeniu záſłużył, mowię ustámi S. Pawła *ad Colos, 1. v. 17. & ipse est ante omnes: & ipse est caput corporis Ecclesiæ ... in omnibus ipse primatum tenens. v. 18.* á że ten widomy Kościoł álbo zgromádzenie wiernych, będzie swego czásu złączony z tamtym, y będzie iedná owczarnia y ieden Pasterz, toć przystáło náywyższey Głowie w náywyższey záſiadać Empiryacie. Powtore potrzeba było Chrystusowi iść do nieba, álbowiem káżde stworzenie ma swoię situacyą, tak náprzykład, rybka ma swoie w krzyształowey wodzie mieszkanie, ptástwo ma swoię przeyzroczystą aeryą, zwierzęta maią swoie knieie, y káżdy element w swoiey záchowuie się spokoynie sferze, ziemia ma swoie *centrum*, w niey złoto, woda czołgá się nád ziemią w niey perły, nad tą unosi się powietrze, nád tym ogień, sam człowiek tych rzeczy wszystkich niby Pán, ma swoię lepiankę budowę, toć y Chrystus proporcyonalnego sobie náturalnym práwem wyciągał mięszkania, á że był y iest w ciele Uwielbionym bez korrupcyi, toć nieskażytelnego potrzebował mieysca, á takie iest Niebo. Potrzecie potrzeba było Chrystusowi, iść koniecznie do nieba, áżeby go nam był otworzył, nieposłuszeństwem Adama protorodzica

dzica náſzego zamknięte, przez kilkutyſiącny czás, nikomu nie wolne, iákoż y otworzył dziś, ták ná owe słowa. *Pſal: 23. v. 9. attolite portas principes veſtras . . . & introibit Rex gloriæ*, Kommentuie S. Ambroży gdy mowi, nie mogł żeś Pánie y zamkniętemi do nieba doſtać ſię drzwiami, tak iáko niegdyś do Uczniow wſzedłeś, *venit Jeſus clauſis ianuis. Joan: 20. v. 26.* y odpowiada ſobie, nie ſam Chryſtus tylko miáł do Nieba wchodzić, ále wraz y dla całego otwierał świáta, *non unus homo ſed totus, in omnium Redemptore mundus introibat. Lib: 4. de Fide Col: 1.* Potrzeba było Chryſtuſa w Niebie, áby ták oddalony więcey y bardzi nas do ſiebie pociągnął, iáko powiedział *ego ſi exaltatus fuero à terra, omnia traham ad me ipſum. Joa: 12. v. 32.* o słońcu to známy, iż im bardzi w gorę idzie, tym większe ná ziemi czyni ſkutki, ku ktoremu zbliżony Xiężyć záczyna być ná wſchodzie, oddalony zabiera ſię ku pełni, przez Xiężyć według S. Grzegorzá Wielkiego, tłumaczy ſię w ſenſie miſtycznym Kościoł, przez słońce Chryſtus, gdy iuż to słońce idzie w gorę, ná ziemi cudowne ſkutki, to było figurowane *Iſai: 38. v. 8. & reverſus eſt Sol, decem lineis, per gradus quos aſcenderat.* to Słońce ktore ſię uniżyło, *minuiſti eum paulo minus, ab Angelis. Pſal: 8. v. 6.* wyſzło nad Choryzont Niebieſki, y ſamych dziewięć Anielſkich Chorow, niby graduſow, y graduſa ſwoiego dzieſiątego to ieſt Tronu doſzło, patrzaymyż iák Xiężyć, álbo Kościoł Swięty zabiera ſię do pełni, na ziemi śliczna odmiana dobra, álbowiem po wniebowzięciu Chryſtuſa Pána, Piotr Swięty poſzedł do Rzymu *ite, prædicate*, Andrzy do Achai, Jan do Ephezu, Jákub do Hiſpanii, Tomaſz do Indii, Jákob mnieyſzy do ziemi Judzkiey, Filip do Scitii, Bartłomi do Armenii, Tadeuſz do Mezopotamii, Symon do Egyptu, Mateuſz do Ethiopii, Macii do Macedonii, nuſz z ſieyby słowa Bożego obfite żniwa, coż dopiero krwią Męczeńſką ſkropiona ziemia, Pánieńſkim záſzczycona kandorem, Swiętych Wyznáwcow zielenieiąca laurami, iák Swięty przyozdobiło w pełności Kościoł, ktoż nie widzi? to wſzyſtko za myſtycznego Słońca Chryſtuſa elewacyą, álbo Wniebowſtąpieniem. Potrzeba było ná koniec Chryſtuſa w Niebie, dla konwikcyi Aryanow, nie wierzących áżeby Chryſtus był wraz Bogiem y Człowiekiem, dla konwikcyi Manicheuſzow, nie wierzących o práwdziwym Chryſtuſa ciele, ále tylko fantaſtyczne przyznáiących. dla konwikcyi Ubikwiſtow, mowiących więcey iák wiára katolicka naucza, iż Chryſtus iáko Człowiek nie tylko ieſt w Niebie, ále y ná káżdym mieyſcu. tę ſą ſpráwiedliwe przyczyny (ze inne pomine) dla ktorych aſcens Chryſtus dziś czyni. Ják byśmy zaś za nim doſtać ſię mogli? odpowiadam *ſcalis & alis*, po miſtycznych wſchodach y lotnemi ſkrzydłámi. *Pſal: 23. v. 3.* pyta ſię Dáwid, *quis aſcendet in montem Domini &c.* Kto poſiędzie gorę Niebieſką, y kto ſtać będzie ná mieyſcu świętym? y odpowiáda ſobie *innocens manibus*, ten káżdy náyprzod mieſzkać będzie, u kogo ſą ręce nie winne, ręce nie obwinione, ręce krzywdą ludzką nie zmázane, ręce, ktorych żáden palec bliźniego słáwy nie tchnął, ręce ná chwáłę Boſką zabawne, ręce dobrych uczynkow pełne, ręce dla ubogich nie ſkurczone *innocens manibus.* ſerce czyſte nigdy brudem kału grzechowego nie ſplamione, ſerce ſkruſzone, ſerce pokorne, ſerce od świáta oderwane, ſerce minutami chwáłę Bogu wybiiaiące, ſerce czuwa-

iące, *& mundo corde.* ten káżdy, ktorego duſza nigdy nie prożnowała, ále záwſze rozum o Bogu myślał, á wola z wolą Boſką zgadzała ſię, wſzyſtkie paſſye były zregulowane, wſzyſtkie *attributa*, prácowały ná zbáwienie ſwoie, *qui non accepit in vano, animam ſuam.* ten ná koniec káżdy ktory ſię nie ſprzyśiągł ná bliźniego, ktory ſzczerze bez zdrády tráktował z bliźnim, ktory ięzykiem iák mieczem nikogo nie záiął, *nec juravit in dolo proximo ſuo.* Te cztery ſpoſoby náżywa S. Tomaſz Avillanova Arcy-Biſkup Walęcki, czterema graduſami álbo wſchodami do Nieba, álbo ſzczeblami drabiny moralney, *hi ſunt quatuor gradus, per quos ad vitam aſcenditur.* zaś S. Bonawentura Kardynał, Albanu Biſkup, radzi dwoch ſkrzydeł záżywać, miłości Boſkiey y bliźniego, *duæ alæ ſunt, amor Dei & proximi* ktorych ſobie tenże Dáwid życzył, *quis dabit mihi pennas ſicut columbæ, & volabo Pſal: 54. v. 7.* co ták iáśniey probuię. *4. Regum. 2. v. 9.* Kiedy Eliaſz (ktory był dziśieyſzey aſcenſyi Chryſtuſa figurą) iuż ſię zábierał w Niebo, te do Elizeuſza ucznia ſwoiego powiedział ſłowa, *poſtula quod vis, .. antequam tollar à te.* y proſił: *obſecro ut fiat in me, duplex ſpiritus tuus.* czemuż Elizeuſzu nie proſiłeś, o pokazanie drogi do Nieba, proſił iá rozumiem, w ſłowach pomienionych, bo *duplex ſpiritus*, duch dwoiaki, ieſt kocháć Boga y bliźniego, y dla tego podobno Chryſtus ná gorze Oliwetu, dziś, zkąd wſtępował w Niebo, zoſtawił dwa ślady, álbo nog ſwoich náyświętſzych znáki, náuczaiąc iż dwie ſtopy, ſą drogą do Nieba, bo y ſam Chryſtus z miłości ku Oycu ſwoiemu, y z miłości ku nam, gdy ſię národził y umarł, do Nieba doſzedł, bo te dwa przykazania ſą fundamentem całego prawa y prorokow, ſą ſłowa Chryſtuſa *Mat: 22. v. 40. in his duobus mandatis, univerſa lex pendet et prophetæ.* ten miſtyczny Eliaſz, ná znák odchodząc do Nieba, zoſtáwił nam płaſzcz miłości *ſymbolum*, co ſię znáczyc może, Ciáło iego Náyświętſze pod oſobami w Euchariſtii, iáko weſtyment, Boſtwo ukrywaiący, mowi *Lorinus Ser: 2. de Aſcen: Dom.* Tákowa miłość dwoiaka, iák wielu extatycznie z Bogiem łączyła, do Nieba podnośiła, iáko by prawdziwa ściezká za Chryſtuſem, ktoż nie wie? chyba ten, ktory żywotow Swiętych Páńſkich nigdy nie czytał. Coż mowicie ná to odſzczepieńcy? wſtydź cię ſię, y ſwego czáſu ſtrofowani będziecie, bo ieżeli Chryſtus Uczniow ſwoich dziś łaie, *exprobravit incredulitatem eorum*, coż was czekać może? co mowicie y na to? iáko kátolicy ſzczerze, prawdą, y Bogiem, otwieraią wam oczy, prawdziwą wiárę przekładaiąc przed rozum waſz, á uporczywi w błędach waſzych trwacie? kończę.

Prædiente . . . aſſumptus eſt. Chryſte Pánie, ktoryś w Bethanii (to mieyſce dziś w rękach Tureckich) nie daleko od Jeruzalem wſtąpienia ſwego do Nieba ślady zoſtawił, ná gorze Oliwetu, kędy ſto dwudzieſtu świadkow było ná to pátrzących, ktore mieyſce y po dziś dzień ſzánuią peregrynańci (Sylveira) ieſt mieyſce, kędy ſię Chryſtus w Ogroycu modlił, te ślády całuiemy mowiąc, Chryſtuſowi iáko Zbawicielowi naſzemu á z cárta tryaſatorowi *io triumphe.* y oraz przy anniwerſarzu dnia wſtąpienia twoiego, pokorną podaiemy ſuplikę. náyprzod oświeć niewiernych, y grzeſznikow rozum, niech iedno známi trzymaią, powtore proſiemy z Dáwidem, ktoregom tu czſto wſpomniał, *diſſipa gentes quæ bella volunt*

Pſal:

Psal: 67. v. 31. niech w rosypkę idą narody, ktore woyny y rozlania krwi bliźniego prágną, ktorzy kłocą się o ziemie nie swoią, á day pokoy pożądany, Jezu kochany, á po miłym pokoiu, czego sobie życzemy iest to, ábyś nas z tobą znaydować się dopuścić ráczył, woła z nas káżdy, pieśnią Salamona *trahe me: post te curremus Can: 1. v. 3.* prosiemy z Kościołem świętym, *per Ascensionem tuam*, przez Wniebowstąpienie Twoie. AMEN.

KAZANIE XIV.

Ná Swiętą TROYCĘ.

Euntes docete. Matth: 28.

WYsyłáiąc Chrystus Pan Apostołow ná cáły świát, rozkazuie im idąc náuczać, á ia mowię, iż áni siedząc, áni stoiąc, áni idąc doiść nie można, co iest Troyca Swięta. Podobniey ci by nam zgadnąc simpatię y antipatie, náprzykład iáko lecący okręt (bo razem, z wypuszczoną z łuku bieży strzałą) malinka remora rybka zatrzymuie, podobniey by powiedzieć, iáko magnes żelazo zátrzymuie, y do siebie ciągnie, iáko *acus magnetica*, ná połnoc zmierza, iáko bazyliszek wzrokiem truie y zabiia człowieka, podobniey by zgadnąc, flux y reflux morza, pszczoł słodkie plastry, gwiazd dystancye, zachodu od wschodu odległość, pierwszy materyał Nieba, á ieżeli tych rzeczy stworzonych doiść nie można sekretu, á iákże głębią szerokość y wysokość Troycy Swiętey rozumem zmierzyć potráfiemy? ktora miary nie ma, *quæ in prospectu sunt, invenimus cùm labore, quæ in cœlis sunt quis investigabit?* mowi S. Augustyn. átoli iednak trzeba mandatu Chrystusa słuchać, boć y Káznodzieyska funkcya, iest Appostolska, mowię z S. Páwłem *ego ... minimus Apostolorum 1. ad Cor: 15. v. 9.* poydę torem práwdy *euntes*, á przeżegnáwszy się w Imię Oyca, y Syna y Ducha S. dam náukę, *docete*. Ieżeli iest Bog? co iest Bog? y iáki iest Bog w Troycy iedyny? te trzy punkta Kázania moiego, niech idą *ad M. D. G.*

Co do pierwszego. Zda się być nie potrzebna nauka ieżeli iest Bog? á przecię w sumnienie weyźrawszy pożyteczna. álbowiem iest wielu ktorzy Boga zdadzą się negować, y są ci, ktorzy go ustámi wyznáią á uczynkami przeczą, o tym S. Páweł w Liście *ad Tit: C. 1. v. 16.* ktorzy Boga negulą są ci, ktorzy nie po ludzku bo *sensualitate* tylko, za powodem zmysłow pięci, ná świecie żyią o tych, *Ecclesiastes C. 2. v. 10.* ktorzy Boga neguią są ci, ktorzy w marnościach świátowych ták zátopieni żyią, iák by Boga nie było, y stáią się głupiemu podobni, o tym prorok *Psal: 13. v. 1.* á przecię Bog iest, iż długo poprawy człowiekowi czeka y dissymuluie, czego by podobno y stworzenie stworzeniu nie wytrzymało. á przecię Bog iest, bo do serca nászego instynktami kołace, o tym *Apoc: 3. v. 20.* á przecię Bog iest, ktorego z existencyi nas samych y całego świata wnosić możemy, bo iáko widząc pałac kosztowny y piekny, wnosiemy iż doskonały być musiał architekt, ták z fabriki świata całego, wnosić my winni Stworcę, ktorego dzieło ták misterne same wychwalaią Nieba, o tym pismo *Psal: 18. v. 1. cœli enarrant gloriam Dei &c.* zgoła negować Boga, iest to siebie samego negować, iest tedy Bog, ále coż iest Bog? y to iest punkt drugi kázania moiego.

Teologowie nauczaią, iż ieſt, *ens à ſe*, álbo *ens exiſtens*, iáko ſię ſam definiował pytaiącemu ſię Moyżeſzowi *ego ſum*, *qui ſum*, *Exodi C.* 3. *v.* 14. iá ieſtem, ktory ieſtem, tu diſkrepancyą uczynił ſiebie, od rzeczy ſtworzonych, ktore ták ſą, że mogły nie być, Bog zaś ták ieſt, że áni mogł nie być, áni może nie być, áni będzie mogł nie być. ále łatwiey mowiąc, Bog ieſt Stworzyciel nieba y ziemie. Ktoż ieſt ten, ktory ieſt Stworzyciel nieba y ziemie? Ieſt Bog we trzech oſobach ieden, Ktoż ieſt ten, ktory ieſt we trzech oſobach ieden? aczkolwiek wyznaię iż táiemnicy Troycy Przenayświętſzey ſkończonym y ſtworzonym rozumem, poiąc y zgadnąc nie można, pararellę iednak, choć nie konwinkuiącą powiem. y ták (mowię náturalnie) Piotr, Paweł y Jan, ſą trzy oſoby: przecie maią iednę náturę ludzką, powiedzmyſz teraz ták, Piotr inwentował umieietność iáką, kommunikował Páwłowi, ci dway razem kommunikowali Jánowi, iżáliſz nie iedná będzie we wſzyſtkich trzech umiętność? tylo wie ieden co drugi, y trzeci, wyiąwſzy, iż Piotr nie ieſt Páweł, áni Páweł Jánem, toć może Ociec pochodzic ſam od ſiebie, Syn od Oyca, á Duch Swięty od obudwu, co do eſſencyalności iednaſz nátura Boſka, ále inſze Oſoby. powtore miarkuy, iż Bog człowieka ſtwarzaiąc ná podobieńſtwo ſwoie wyrzekł, *faciamus hominem, ad imaginem et ſimilitudinem noſtram, Gen.* 1. *v.* 26. tu dwie rzeczy pomniey (mowię dogmatycznie) náyprzod *faciamus*, toć trzy oſoby uważay, ná fundamencie co powiedział prorok Dáwid, *Pſal:* 32. *v.* 6. *verbo Domini cæli, firmati ſunt, & ſpiritu oris ejus omnis virtus eorum.* tu w terminie *Domini*, uważay Oyca, w terminie *verbo*, uwáżay Syna, w terminie *Spiritu*, uwáżay S. Ducha, á maſz trzy oſoby, zaś w terminach *omnis virtus eorum*, uwáżay iedność Boſtwa, á tak maſz trzy Oſoby, á iednego Boga. Ani mowić, że tu o generacyach *ad intra*, nie *ad extra* produkcyach mowa, bo ia przez te drugie pokazuię pierwſze, y ták w duſzy ludzkiey znayduieſz, rozum, pámięć, y wolą, á czemu nie w Bogu? otoż maſz *ad intra*. powtore ieżeliś kátolik? toć wiáry potrzeba, wierzyżże co Bog przez Izaiaſza Proroka powiedział *Iſai:* 66. *v.* 9. *nonquid ego*, *qui alios parere facio, ipſe non pariam? dicit Dominus.* tu maſz Oyca, uważay tę generacyą duchownie, y przypomniey *Pſal:* 2. *v.* 7. ſłowa Boſkie: *Filius meus es tu, ego hodie genui te. Pſal.* 109. *v.* 3. *ex utero ante Luciferum genui te.* tu maſz Syna, bo możeſz być *generans*, *ſine genito* (mowię Teologicznie, maſz mowię *Verbum* ſłowo *ad intra*, zrodzone przez rozum notionalny Oyca, poymuy teraz, we dwoch oſobach miłość, od woli pochodzącą, tu maſz Ducha S., bo możeſz być *producens ſine producto?* á więc *ad intra*, przez wolą notionalną Oyca y Syna, maſz trzecią Oſobę, nie możeſz tego nazwać accidenſem, bo tego iſtota Boſka nie cierpi, á dotego generacye y produkcye w rzecach ſtworzonych (dalekoſz bardziey w Bogu) perfekcyami ſądziſz, toć iuż maſz zkąd byś mogł tzy Oſoby wyrachować w Bogu. Konfrontuie ſię to piſmo ſtare z nowym, bo mowi Jan *Ewang: Epiſt:* 1. *C.* 5. *v.* 7. *tres ſunt, qui teſtimonium dant in cælo, Pater, Verbum, & Spiritus Sanctus, & hi tres unum ſunt.* obiaśnię to podobieńſtwem ſłońca, ſłońce rodzi promień (aplikuy ſobie) Ociec Przedwieczny rodzi Syna, á iako ſłońce rodząc promień nie ieſt pierwſze od promienia, ták Ociec

rodząc

rodząc Syna, nie ieſt pierwſzy od Syna (wyiąwſzy álbo excipuiąc Teologiczne *ſigna*) á iáko słońce rodzi záwſze promień, y zawſze ieſt promień urodzony, ták Syn Boſki záwſze urodzony y rodzi ſię, á iáko promień nigdy od słońca, y słońce od promienia ſeparować ſię nie może, ták Syn od Oyca y Ociec od Syna, á iáko ná koniec od słońca y promienia, pochodzi gorącość, ták od Oyca y Syna pochodzi miłość, á ta ieſt Duch S. Rzecze kto, iá tego zupełnie nie poymuię y nie rozumiem. bądź ták, byleś tylko Sabellianem, Mácedonianem, Aryanem, Phociuſzem, Manicheuſzem, Zydem, nie był (wſzakże ci dla tego w okrutne zápędzili ſię błędy, y przez ſprzeczke powikłali ſię, że upornie dociekać chcieli táiemnic Boſkich) o proceſſyach y relacyach Troycy Náyświętſzey, iednako z kościołem Rzymſkim trzymał, y wiáry nie odſtępował, owſzem iey rozum twoy, y wolą zdewiakowane poddawał, według rady Doktora Národow Páwła S. 2. *ad Cor*: 10. *v.* 5. *in captivitatem redigentes omnem intellectum.* iużeś o táiemnicy Troycy Swiętey mądry. áni ia ſzedł o zakład, że wyexplikować potráſię, *arcanum* proceſſyi w Bogu, náturalnym rozumem (ba y nadnaturalnym nie można) gdyſz álbo iá był bym Bogiem, álbo ten o ktorym mowię, nie był by Bogiem, bo do Kompreheníyi Boga w Troycy iednego, powinien być tákiż rozum, iákie *obiectum*, á że Bog nieſkończony, toć rozumu nieſkończonego potrzeba. to było figurowano, 3. *Reg: C.* 19. *v.* 12. malinki tylko wietrzyk dał ſię słyſzeć Eliaſzowi, á że Boſki był głos, *poſt ignem, ſibilus auræ tenuis*, okrył mąż święty twarz ſwoie płáſzczem, ze ſtrachu, *quod cùm audiſſet Elias, operuit vultum ſuum pallio.* dla tego tam napiſano. *Eccles*: 3. *v.* 22. *altiora te ne quæſieris, & fortiora te ne ſcrutatus fueris.*

Co do trzeciego. Przynaymniey tedy pytać ſię będzieſz, iáki ieſt Bog w Troycy iedyny? pytam ia cię wprzod, co ieſt to y iákie, náprzykład, honor, ſkarby, pieſzczoty &c. z ktorych w iednym nad wſzyſtko więcey ſię kochaſz? odpowieſz nie wiem co ma do ſiebie, że mnię to kontentuie y nęci. ia wnoſzę ieżeli znikomych y doczeſnych rzeczy przymiotow, álbo wláſności dociec nie możeſz, á iakże Boga iakości docieknieſz, átoli miarkuy, cokolwiek piękności w kwiátach, ſzacunku w kruſzczach, ſmáku w iedzy, iáſności w ogniach, czyſtości w gwiázdach &c. znayduieſz, cokolwiek mądrości w ludziach, nieśmiertelności w duſzach y Aniołach &c. ná koniec we wſzyſtkim ſtworzeniu co tylko perfekcyi widziſz, nie rownie pieknieyſzym y doſkonalſzym Bog ieſt. pátrzay ná pſzczołkę, ktora gdyby z malowanego ziołka álbo kwiátu, choć *ad vivū* brać chciała słodycz, pewnie by odleciała zawiedziona, ták malowane wſzyſtkie rzeczy ſą, reſpektem piekności y dobroci w Troycy iedynego Boga, od ktorych ty odbiegać wlniem ieſteś, nie maſz *obiectum* z ktorego byś kopiiował Boga, á więc mow ſobie, Boże przepaści nie zgrontowana, gdy iá ciebie obiąc nie mogę, ty mnie obeymi. *cum ego te capere nequeo, tu me capias.* powiem iednak, iáki ieſt Bog w Troycy iedyny? ná fundamencie iż, *opera Trinitatis ad extra, ſunt indiviſa*, dobry ieſt Bog, bo mnie z niczego ſtworzył, iáko też y cáły świat przed ſtworzeniem ſwoim był niczym. miłoſierny ieſt Bog, bo Ociec, Syn, y Duch Swięty do zbáwienia moiego kooperował, á tu iuż iákość Boga, w ſercu moim

 pędzlem

pędzlem miłości ták adumbrowanego, wam wszystkim do uwági podaię. Rzecze z was ktora duśza do Boga, iák owa Dalila do Samsona, *quo modo dicis amas me?.. noluisti dicere in quo sit maxima furtitudo tua. Iudi. 16. v. 15.* duszo Chrześciańska przypomniey sobie, co Chrystus powiedział. *Matth: 13. v. 44.* podobne iest krolestwo niebieskie skarbowi zakopanemu w ziemi, Táiemnica Troycy Náyświętszey iednego Boga, iest skarb w Niebie, álbo w przedziwney Bostwa skarbnicy sekret zamknięty, y utáiony, o ktory nikomu pytać się nie wolno, to było figurowano *Isai: 6. v. 1.* widział Izaiasz siedzącego ná Tronie Boga, *vidi Dominum sedentem, super solium excelsum & elevatum,* widział przytym sześcioskrzydlastych Serafinow, twarze swoie zasłaniaiących, y śpiewaiących po trzykroć *Trisagion: Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus Deus exercituum. v. 3.* Swięty, Swięty, Swięty Pán Bog záſtępow, w tym głos od Tronu wyszedł (mowi Izaiasz) *vade & dices populo huic, audite audientes, & nolite intelligere, videte visionem & nolite cognoscere v. 9.* słuchaycie, ále nie chcieycie rozumieć, pátrzaycie ále nie chcieycie poznawać, cudowna rzecz, słyszeć á nie rozumieć, widzieć á nie poznáwać? dáie racyą uczony *Sylveira,* iż to byłá figura o Troycy Náyświętszey, iákoż z trzykrotnego *Sanctus, Sanctus, Sanctus,* domyślać się można, to iest słyszeć y do serca przyimować tę taiemnicę rzecz wolna y zbawienna iest, ále rozumem dosięgać, ták żeby koniecznie zrozumieć zákazana, *ut tantum arcanum populus credat, sed minimè scrutetur, nam velle scrutari temerarium, credere salutiferum.* są słowa iego. Powiecie: coż mi po tákowym skarbie, ktorego y zrozumieć nie można: á wiára kędy? toć to iest wiara, wierzyć czego nie widziemy, y na tey się násze fundować maią zásługi, ná tey y błogosławieństwo, iáko powiedział niegdyś Pán Chrystus, błogosłáwieni ktorzy nie widzieli, á uwierzyli, dotego, kiedy w tey táiemnicy, niby w głębokim skrytości morzu, Anielskie tonęły rozumy, y na znák, ze niepoięta iest, twárze swoie zásłaniali, pocoż niższy rozum, iáki iest ludzki, o to się kásze? Płákał niegdyś ná tákich Dáwid, we dnie y wnocy, *fuerunt mihi lacrymæ, meæ panes die ac nocte, dum dicitur mihi quotidie, ubi est Deus tuus? Psal: 41. v. 4.* á iá przydaię, ná zuchwale pytaiących się, nie tylko kędy iest Bog? ále co iest Bog w Troycy iedyny, bo tacy wiedzą dobrze, że nie są lepsi od Abraama Pátryarchy, á przecieśz ten, figurę widząc Troycy Swiętey, trzech Aniołow, uklękaniem wyznał, bez pytania się. *adoravit, Gen: 18. v. 1. & 2.* nie są lepsi, nád prorokow, á przecię Jeremiasz *C. 1. v. 6.* Ezechiel *C. 4. v. 14.* Joel: *C. 1. v. 15.* trzykrotnym tylko wyznawali Troycę Náyświętszą lękaniem się *a. a. a. Domine.* iáko tłumacze pisma świętego náuczaią. nie są lepsi od Salomona, ten rozkaz Boski pełniąc, wystáwił ná dwunastu wołach, z ktorych trzey patrzali ná połnoc, trzey ná zachod, trzey ná południe, trzey ná wschod słońca, morze odlewane, *fecit mare fusile... super duodecim boves, è quibus tres respiciebant ad aquilonem, & tres ad occidentem, & tres ad meridiem, & tres ad orientem, & mare super eos desuper erat. 3. Reg: 7. v. 25.* wystáwił mowię tylko, widzenia táiemnicę, ále się dumno nie pytał, co by to znáczyło? przez to morze rozumi *Jose: Mansi* morze mądrości Boskiey, skrytości pełne, dwunastu wołow dwunastu prorokow, situacyá onych, po trzech ná czterech stronach, figu-

rowała

rowała Troycy Náyświętſzey ná czterech częściach świátá wyznánie, inni tłumaczą dwunaſtu Apoſtołow, iáko Hugo kardynał, ktorzy ná cáły roześli ſię świát, (iáko dziś mamy w Ewangelii) y te táiemnice ogłoſili, uginać ſię muſieli przyznam ſię od owego ciężaru, *mare*, wyrobione woły, wſzakże iednak, nie zrzucały go z ſiebie, ále utrzymywały pokornie: ták y my wierni Chrześcianie, winni ieſteśmy Táiemnicę Troycy Náyświętſzey utrzymywać, po cáłym świecie wyznáwać z pokorą, á ztąd iż ieſt niepoięta, nie zrzucać z ſiebie, niby nie potrzebnego ciężaru. Konfrontuie ſię to piſmo dawnieyſze z nowym, bo y Ján S. *Apoc: 21. v. 13.* w obiáwieniu widział, iákoby nowe niebo, ná nim iákoby po trzy Brámy ná cztery części świáta wyſtawione, y był to znák, iż do Nieba nikt nie wnidzie, bez wyznánia Troycy Náyświętſzey, nie pytaymy ſię, nie, ále ráczey prośmy od niey błogosławieńſtwa z Dáwidem, *benedicat nos Deus, Deus noſter, benedicat nos Deus. Pſal: 66. v. 7.* niechay, nas błogosławi Bog, Bog náſz, niechay naś błogosławi Bog, á to ieſt wyznáwać Troyce náyświętſzą z pokorą, doſyć ieſt dla nas, że nam zoſtáwiono ſpoſob do zbáwienia, Sakrament chrztu świętego, nie inaczey, tylko w Imię Oyca, y Syna, y Ducha Swiętego. kończę.

Euntes docete. Boże w Toycy ieden, ktory ná trzech pálcach cáły dzwigaſz świát, *quis appendit tribus digitis molem terræ. Iſai: 40. v. 12.* á zátym y mnię prożny ciężar: przy wyznániu wiáry Kátolickiey, czynię ci trzy przybytki w ſercu moim, Oycu, Synowi, y Duchowi Swiętemu, z nápiſem Trimegiſti, *Monas genuit monadem, & in ſe ſuum reflexit amorem,* y adorować cię chcę, tym ſpoſobem, iáko cię adorowała S. Joanna (*Engelgrave*) ktora dziewietnaście tyſięcy ná rok mnieyſzych, á pięćdzieſiąt tyſięcy większych inklinácyi czyniła, mowiąc: chwała Oycu, y Synowi, y Duchowi Swiętemu, á poſkończonym żywotá moiego terminie, prágnę cię widziec, w obiecaney wieczności, ták iáko ſię miłościwie dozwálaſz widzieć, kroluiącym z tobą w niebie. AMEN.

KAZANIE XV.

Ná Uroczyſtość Bożego Ciáła.

Caro mea, verè eſt cibus. Joan: 6.

JUż też teraz nie może nikt z Jeremiaſzem lámentować, *matribus ſuis dixerunt, ubi eſt triticum & vinum? cùm deficerent in plateis. Thren: 2. v. 12.* Kiedy Matka náſza Kościoł Swięty, nie tylko w domu u ſiebie, ále y po ulicach otwárte przezentuie nam ſtoły, á Chryſtus śmak záleca *caro mea verè eſt cibus.* O! iákżeby guſt potrzeba ſtrácić do wſzelkich świátowości, kiedy Ciáło y krew Chryſtuſa, dziś ſtáie ſię nam pokarmem, y do uſt náſzych ſię ciśnie. Co rozumicie Kátolicy? gdyby was Krol iáki, Monarcha, proſił do ſiebie ná bankiet, z dokłádem, iż po ſkończonym ſtole, dáwać wam będzie pieniądze, á ieſzcze tylo, ile ſami chcecie, y czyliż wymowieł by ſię z was kto z tákowego ſzczęściá? toż ſamo rozumiicie o ſtole Páńſkim, o ſtole Chryſtuſowym, y owſzem więcey, bo was właſnym częſtuie ciáłem, á tylo łáſk wám dać obiecuie, ile ſami chcecie.

to było figurowano *Joan: 10. v. 10.* gdy sam Chrystus powiedział, *ego veni, ut vitam habeant, & abundantius habeant.* gdy iá to mowię, áż przychodzi mi ná myśl, owa historia o woynie, między Gedeonem y Madianitami *Judic. 7. v. 13.* záſnął ieden z Madyanitow w woyſku, ktorych było w dolinie mnoſtwo niby ſzáráńcy, áż oto reprezentuie mu ſię iako by z gory z wyſoka ſpadáiący podpłomyk chlebá, *videbatur mihi qvaſi ſubcinericeus panis volvi, & in caſtra Madian deſcendere,* ten ſię do obozu ztoczywſzy, wſzyſtkie námioty powywracał, y z ziemią do grontu porownał, á gdy to na iáwie powiadał, wytłomáczył mu kolega, iż to nic co inſzego ieſt, tylko miecz Gedeona, *reſpondit is cui loquebatur, non eſt hoc aliud, niſi gladius Gedeonis v. 14.* iákoż w ſamey rzeczy tak ſię ſtáło, Gedeon ſyn Joaſa, męża Jzraelſkiego, Madyanitow zwyciężył, y woynę wygrał. Tu uważáć, iż ieden podpłomyk był y chlebem, y mieczem. Ze ten podpłomyk był figurą, dziśieyſzey Nayświętſzey Hoſtyi, to mowić można, ále żeby wraz był mieczem, to zgadnąć trudna, átoli iednák ia to wyexplikuię, dwoiácy ſą ludzie ná świecie, dobrzy y źli, dobrym ludziom, Nayświętſza Hoſtia ſtaie ſię chlebem, złym ludziom mieczem, á że złych ludzi ſą dwie *claſſes* niewierni y wierni, więc w pierwſzym punkcie powiem, niedowiárſtwo Nayświętſzą Eucharyſtią znisc uſiłuie, záwſze iednák Boże Ciáło prawdziwie tryąfuie, *caro mea verè eſt cibus,* w drugim, iáko wiernym godnie przyimuiącym Boże Ciáło, ieſt prawdziwym pośiłkiem, *verè cibus,* tak niegodnie przyimuiącym, ieſt prawdziwą karą. Ta materia kazánia moiego *Ad M. D. G.*

Co do pierwſzego. Naciera niedowiárſtwo: iák to być może, ážeby ſię chleb w ciáło, wino w krew Chryſtuſową przeminiło? dziwna rzecz iák to być może, ážeby ſię Lotowa żona, w ſol mocą Boſką przeminiła, ážeby Chryſtus, wodę w wino w kanie Galileyſkiey przeminił, á ieżeli to odſzczepieńcy pozwalaią, toć y chleb w ciáło, wino w krew, Chryſtus przeminić może. y znowu pozwalálą iż mocą nátury ziemi, humory iey, obrácaią ſię w wino, w około macicy winney latorośli będące, y znowu chleb y wino, mocą natury człowieka, zamienia ſię w ciáło człowieka, toć mocą Boſką, ktora ieſt nieſkończonie więkſza, y wſzyſtkie śiły człowieka y elementow przewyżſza, przeminić ſię może, álbo przeiſtoczyć chleb w Ciáło Chryſtuſowe á wino w Krew iego Nayświętſzą, funduie ſię ta proba moia, ná owym axiomacie, *quid quid Deus, poteſt cùm cauſis ſecundis poteſt ſe ſolo.* to było figurowáno. *Pſal. 32. v. 9. ipſe dixit & facta ſunt.* zkąd tak wnoſzę, rzekł Bog, y ſtał ſię świát z niczego, kazał y ſtało ſię, toć gdy kapłan mowi ſłowá konſekrácyi, ſtać ſię może mocą Boſką, ciało y krew Páńſka, wſzak to więcey ieſt z niczego świát ſtworzyć, iák iednę rzecz w drugą przeiſtoczyć, bo tam ieſt *creatio,* tu, *tranſubſtantiatio.* Inni mowią, iák to być może, ážeby pod przymiotami ukrywał ſię Bog y człowiek Chryſtus? dziwna rzecz, iák to być może, á ieſzcze naturalnie, ážeby koſztowny kamien álbo złoto, ukrywało ſię pod przymiotami ziemnych przywar, ktore iubilerowie, złotnicy, przy polerowaniu odeymuią, á ieżeli cnota kamienia álbo złota, tak przyobleczona álbo obwiniona kortyną, ukrywáć ſię może naturalnie, czemuż wyżſzą mocą nie może dokazáć Chryſtus, áby ſię okrywał przymiotami.

wſzak

wszák ciáło piekne ukrywáć się może pod grubą suknią, dusza czysta w ciele szpetnym, to było figurowano *Exodi 36. v. 14.* kiedy owo przybytek Boski koźlą siercią był przykryty *de pilis caprarum ad operiendum tectum tabernaculi.* á wyraźniey w Piesniách Salomona czytáć *Cant. 2. v. 9. en ipse stat post parietem nostrum, respiciens per fenestras, prospiciens per cancellos.* oblubieniec, oto on stoi zá ściáną naszą, pogłądaiąc przez okna, patrzaiąc przez kraty. Inni mowią, iák to być może, ázeby się cały Chrystus wraz z przymiotami łamał, ná tylo części przymiotow? dziwna rzecz, iák to być może? ázeby się w zwierciedle potłuczonym, tylo obrazow iednego człowieka reprezentowáło ile kawałkow, á przecie to pozwalaią, oko prawda smak y ręka, tego nie poznawa, ále uchosłuch wierzyć powinien, *fides ex auditu auditus autem per verbum, ad Rom. 10. v. 17.* nie łamie się tedy Chrystus bynaymniey, ále mieści się w każdey partycelli, iáko się mieścił przychodząc do uczniow, drzwiami zamkniętemi, *venit Jesus, ianuis clausis, Joan. 20. v. 26.* to było figurowano *Exodi 12. v. 46. nec os illiq confringetis,* áni kości iego połamiecie, słowa o owym baranku Paschy. Inni mowią, iák to być może? ázeby Xtus był na tylo mieyscach rázem, bá y po tylo Kościołach? dziwna rzecz, iak to być może? ázeby ieden dzwięk dzwonu, obiiał się po tylo w Mieście domach,. iák to być może? ázeby iedno kaznodziei słowo w tylu słuchaiących brzmiało uszách, á ieżeli to być moze? á czemu Słowo Wcielone Chrystus, nie może być razem na kilku mieyscach, to było zapowiedziano przez Proroka *Jerem. 23. v. 24. cælum & terram ego impleo.* Jnni mowią, iak to być może? ázeby Chrystus nie był ziedzony dotąd, ba choćby był iak naywiększa mogiła, gora, iuż by go było nie stało: dziwna rzecz, iák to być może? ázeby iedney świecy ogień, tak się mogł kommunikować udzielać innym świecom, żebyś y tysiąc, y milion, y więcey rozświecił, świec y pochodni, bez naymnieyszey dyminucyi álbo umnieyszenia oweyże iedney świecy, to było figurowano *3. Reg. 17. v. 16.* Kiedy owo Eliasz z trochy mąki u owey Sareptańskiey wdowy, y z trochy oliwy, iadł bez umnieyszenia, y ona y dom iey, *hydria farinæ non defecit, & lecythus olei, non est imminutus, juxta verbum Dei.* garniec mąki nie ustał, bańka oliwy nie ubyła, według Pańskiego słowa. Konfrotuie się to pismo z nowym, bo napisano iest, iż Pan Jezus pięciorgiem chlebá pięć tysięcy ludu nakarmił, oprocz niewiast y dziatek *fuit numerus quinq; millia virorum, exceptis mulieribus, & parvulis. Mat. 14. v. 21.* nigdy tedy ziedzony Chrystus być nie może, przymioty tylko rozpływaią się w człowieku, á łáska zostaie się ná duszy. Inni mowią, iak to być może, ázeby Chrystus miał w sobie takowe rozmaitości, że iednym zły drugim dobry? dziwna rzecz, iák to być może, ázeby ieden pokarm szkodził y nie szkodził? szkodzi żołądkowi pełnemu, y czyni mu obciążenie, choremu także, zaś żołądkowi nie szkodzi zdrowemu, iednoż słońce błoto suszy, wosk topi, to było figurowano *Exodi 14. v. 20.* Kiedy iednaż kolumna ślepiła Egypcyanow, świeciła Izraelitom. Inni mowią, iák to być może? ázeby się Chrystus krzywdził, że się inkwinuie przez weyście do ust złego człowieka? dziwna rzecz iák to być może? że słońce rozypuie promienie po błocie, á nic mu nie szkodzi, áni się kali, tak

W y Chry-

y Chryſtus. o tym S. Jakob Apoſtoł *1. v. 17. apud quem non eſt transmutatio*, do człowieka záś należy przygotowáć ſię, y być ná ſumnieniu czyſtym, o tym S. Paweł *1. ad Cor. 11. v. 28. probet autem ſe ipſum homo* áni złoto przeſtaie być złotem, że ſię złego lub dobrego człowieka doſtaie do rąk. czemuż przynaymniey gdy może, nie ucieka od takięgo człowieka, niegodnego? odpowiadam dla tego, ażeby ſię człowiek, álbo tak przynaymniey upamiętał, oto ſtworzyłem cię odkupiłem cię, ná koniec sam daię ſię tobie, y coż mogę więcey ci uczynić? y czego chcę? tylko ábyś mnię kochał: gdyby Krol przyſzedł do domu nieprzyiaciela ſwoiego, wſzak by go to nic nie ſzpeciło, ile dla tego ażeby ſię domownik poznał ná ſwoim ſzczęściu, y klemencyi Pańſkiey, ile że więcey to korrumpuie niektorych, iák nagła kará, o tym Chryſtus *ego ſto ad oſtium & pulſo. Apoc. 3. v. 20.* Inni mowią, przynaymniey poiąc nie można? iák przychodzi do Hoſtyi Chryſtus; odpowiadam przychodzi Sákramentalnie, Ciáło, przez przeiſtoczenie ſubſtancyi chleba w ſubſtancyą Ciałá, Krew przez konkomitancyą. duſza przez koniunkcyą, Boſtwo przez hypoſtatyczne złączenie, záś do Kielicha przychodzi przez przeiſtoczenie iſtoty wina w Krew, Ciáło przez konkomitancyą, duſza przez złączenie, Boſtwo przez hypoſtatyczną unią, bo ciáło żywe być nie może, bez krwi y duſzy, áni krew żywa być nie może, bez ciałá y duſzy, záś Słowo Wcielone, co raz wzięło, nigdy nie odſtąpiło, według Teologow, *quod Deus ſemel aſſumpſit, nonquam dimiſit.* to było figurowano *Ruth. 2. v. 17.* Kiedy owa Ruth Moabitka zbieraiąc zá żeńcami kłoſy chodziła, y nazbierała ięczmienia iakoby trzy wiertle, *invenit hordei quaſi ephi menſuram, ideſt tres modios.* ta znaczyła Kościoł Swięty, ktory ná katolickich ſwoich polach znayduie ciáło duſzę y Boſtwo Chryſtuſa, tak to mieyſce tłumaczy S. Bernard Klarewallu Opat, *ſimili ratione hodie Eccleſia in agro Dominico, collegit tres modios, corpus, animam, & Divinitatem Chriſti.* Tu uważać że krzywdy nie maſz, rozdawáć pod iedną oſobą kommunikuiącym Chleb Páńſki, kiedy pod oſobami chleba ieſt wſzyſtko, to ieſt, ciáło, krew, duſza, y Boſtwo, bardziey krzywdzą Akatolicy, ktorzy rozdaią chleb y wino nauczaiąc, iż tam nie maſz tylko ſama figura. Inni na koniec mowią, ieżeli iuż iſtoty chleba nie maſz, y nie zoſtały ſię tylko przymioty, pocoż Ciało Chryſtuſa, nazywáć chlebem y winem? odpowiadam nazywamy dla powierzchowney oſoby, álbo nazywamy chlebem, nie tym co ieſt, ále tym co był, podobnie iak nazywa piſmo *Mat. 11. v. 5. cæci vident, claudi ambulant*, ślepi widzą, kulawi chodzą, nie żeby byli ślepemi ná ten czas gdy widzą, kulawemi gdy chodzą, ále że ci, co byli ślepemi, teraz widzą, co byli kulawemi teraz chodzą, powtore nazywamy chlebem, bo iako chleb pośila człowieka, tak ten Sakrament pośila duſzę. Tu uważáć z iedney ſtrony, iák niedowiárſtwo Nayświętſzey Eucharyſtyi Sakrament zniść uśiłuie, z drugiey ſtrony, iak Boże Ciáło prawdziwie tryąfuie? á ieżeli y na tych dowodach nie przeſtaią? dam inſze: Paweł Swięty nazywa figury umbrą, cieniem przyſzłych rzeczy, *umbra futurorum. ad Colos 2. v. 17.* y znowu *ad Hebr. 10. v. 1.* ieżeli tedy w ſtarym Teſtámencie baranek y manna, były umbry przyſzłych rzeczy, toć w nowym Teſtamencie, Chleb nie ieſt umbrą,

ále

ále ſamą rzeczą Ciáło Chryſtuſa, dla tego záś pod oſobami ukrywa ſię chleba y wina, áżeby dla Ciáła y Krwi Pańſkiey, nie był wſtręt ludziom kommunikuiącym, zdánie S. Ambrożego *L. 4. de Sacram. c. 4. ut nullus horror cruoris ſit, & pretium tamen ſit redemptionis*, to było figurowano *Tob. 12. v. 7. ſacramentum Regis abſcondere bonum eſt, opera autem Dei revelare & confiteri, honorificum eſt.* álbowiem taiemnicę krolewſką taić dobrze ieſt, ále ſpráwy Boſkie wyiawiáć y wyznáwáć uczciwa rzecz ieſt. Powtore figury baranka Wielkonocnego, nie mogło dopełnić duchowne pożywánie obiecanego Chryſtuſa, toć miało naſtąpić prawdziwe pożywanie Ciáłá Chryſtuſowego, áżeby dopełniło figurę baranka. Potrzecie: Chryſtus obiecał nam dáć coś lepſzego do pożywánia niżeli przedtym, obiecał dáć dar ktorego przedtym nigdy nie dano, iáko dziś w Ewangeli oświadcza ſię, *non ſicut manducaverunt Patres veſtri manna*: ba y *Joan. 6. v. 52. panis quem ego dabo, caro mea eſt.* gdy by záś nie dał ciáła y krwi ſwoiey do pożywania, ále tylko ſzczery chleb, nie dałby coś lepſzego do pożywánia, nád mannę, álbo baranka. powiedziałem chleb ſzczery, bo y chleby pokłádne *panes propoſitionis* iuż były dáne, iáko czytáć *Exodi 25. v. 30. Levit. 24. v. 7.* Poczwarte: Chryſtus powiedział u ſtołu, to ieſt Ciało moie, ten ieſt Kielich krwi moiey, ktora zá was wylana będzie, ále nie wino wylane było, dla zbáwienia naſzego, áni chleb był męczony? toć pod przymiotami było ciáło y krew Pańſka, y teraz ſię znayduie. Popiąte. Maniheyczykowie że przewrotnie brali te ſłowa: *Verbum caro factum eſt. Joan. 1. v. 14.* przez ciáło rozumieiąc ciáło fantaſtyczne, zatym pobłądzili. Ariani że te ſłowa, *Hic eſt filius meus, Mar. 9. v. 6.* przewrotnie brali, rozumieiąc że Chryſtus był tylko człowiek, nie Bog, także pobłądzili, toć y teraz ci wſzyścy ktorzy przewrotnie biorą te ſłowa, *caro mea, verè eſt cibus.* rozumieiąc że to ieſt tylko figura, błądzą, bo ſens literalny nie ma ſię bráć literalnie, bez ſpráwiedliwey przyczyny, ták naprzykład, iák tu ſię biorą, podług figury, y tropu, te ſłowa Chryſtuſa: *ego ſũ vitis vos palmites. Joan. 15. v. 5.* I ztąd to ieſt, iż niektorzy niewierni, przyciśnieni będąc naſzemi dowodami pozwalaią, iż w przyimowaniu chleb ſtaie ſię Ciałem Páńſkim, ále go przed przyimowaniem nie maſz. y tym ſię rożnią, od Kalwinow. lecz ieżeli tak. toć iuż o mało im chodzi, mogliby pozwolić, że ieſt y przed przyimowániem. wſzakże y tak źle náuczaią, bo gdy mowią, że w przyimowániu pod oſobą chlebá, ieſt ciáło tylko, záś pod oſobą wina ieſt krew tylko, toc ciáło od krwi rozłączaią, á tak znowu Chryſtuſa męczą y zabiiaią, przeciwko wyraźnemu piſmu, *ad Rom. 6. v. 9. Chriſtus reſurgens ex mortuis, jam non moritur.* átoli y tego dowieść nie unikam, że ieſt y przed przyimowániem *extra uſũ* iák mowią. Piſze *Nauclerus* y *Fulgonus*, co ſię ſtało roku 1290. w Paryżu iedna uboga białogłowa uwiedziona obietnicą, oddania ſobie ſukni zaſtawney u żyda, ieżeliby mu Hoſtią konſekrowaną przynioſła, podięna ſię to uczynić, iakoż y ſpełniła. odebrał żyd Hoſtią y włożył w ogień, chcąc ią na kontempt piec y palić, ále gdy żadnym ſpoſobem figury y koloru nie odmieniła, rozgniewany oſtrym pchnął ią żelazem, w tym nad ſpodziewanie iego, krew ſię wydobywſzy wylewała, á gdy nadbiegli katolicy, cudu utaić nie mogł, y owſzem wy-

iáwił, tey krwi wylaney świadkiem ieſt po dziś dzień Kościoł na tym
mieyſcu wyſtawiony pod tytułem *Salvatoris bullientis.* Podobną hiſtoryą
piſze *Cromerus L. 16.* ktora ſię ſtáła w Polſzcze w Poznaniu roku 1399.
świádkiem także ieſt kościoł, tam fundowany, od Włádyſławá Iagiel-
lona Krola Polſkiego. Są y innych wiele hiſtoryi, iáko w Hoſtyi był
widziany malinki Pan Jezus. toć *extra uſum* w Hoſtyi znayduie ſię ciało y
krew Chryſtuſowa, rzeczą ſamą prawdziwie. á ieżeli naſzym Skryptorom
y Kronikarzom nie wierzą, iakimże czołem ſwoim wierzą? y znowu iak
ſię wywiodą z Oycow, z Dziadow, z Pradziadow ſwoich, być takowemi
iák o ſobie rozumieią, ieżeli naſzym Skryptorom nie wierzą? toć y my
nie tylko ich Skryptorom, ále y im ſamym wiáry dawáć nie powinni, we-
dług *Tacita: ſi tu tuæ linguæ es dominus, ut quid lubeat effuciat? ego quoq;*
aurium mearum, ut quid quid obvenerit, audiant inoffensè. Ani mowić. że A-
poſtołowie przy Wieczerzy nie adorowali chleba y wina, przed przyimo-
wániem. bo adorowali myślą y ſercem, tu patrzaiąc okiem wiary ná u-
taionego pod przymiotami, tu poglądaiąc okiem naturalnym ná ſiedzą-
cego widomie Paná. ile gdy im razem z ſobą u ſtołu ſiedzieć kazał. á
do tego, ieżeli na Imię iego, ná kolana upadáć my winni, iáko mowi
S Paweł, *in nomine Jeſu, omne genu flectatur. ad Philip. 2. v. 10.* coż dopie-
ro przed nim ſamym, kiedy ieſt w Sakramencie. Ztąd ieſt, iż cnotliwie
bogoboynie katolicy adoruiemy w *Ciborium, cultu Latriæ.* Nayświętſzy Sa-
krament, ſprawiedliwie oraz noſzą kapłani w proceſſyach, iáko to y dzi-
śiay, to było figurowáno *2. Reg. 6. v. 12.* Kiedy owo z domu Obede-
dom prowadził Dawid Krol ſkrzynię Pańſką, do Miáſtá z wielkim we-
ſelem, *abiit ergo David. & adduxit arcam Dei, in civitatem cum gaudio.* á ie-
żeli dla ſkrzyni, w ktorey była manna, to było uſzanowanie, czemuż
nie dla Hoſtyi, w ktorey zamyka ſię Ciało Chryſtuſowe, rzekł potym Da-
wid, nie godzi ſię tedy áżeby lada kto nioſł ſkrzynię Bożą, lecz Lewi-
towie, ktorych Bog obrał, áby wu ſłużyli ná wieki, y nieśli ſkrzynię Ka-
płáni y Lewitowie ramionami ſwoiemi, ná drąſzkach, o tym czytáć *1.*
Paralip. 15. v. 2. & 14. w tym Rozdziale opiſano ieſt, iáko ſię przybrali Le-
witowie, opiſano, iáko z muzyką, y śpiewániem prowadzona była ſkrzy-
niá, opiſano, iáko lud Izraelſki wſzyſtek aſſyſtował ſkrzyni. rzeką od-
ſzczepieńcy, ále też y to opiſano, iáko ſię Michol corka Saula, z Dawida
naśmiewáłá. prawda, ále też y niebłogosłáwieńſtwo Boſkie dla niey ná-
notowáno, niepłodną do śmierci zoſtałá, *Michol filiæ Saul, non eſt natus fi-*
lius, uſq; in diem mortis ſuæ, wſzak tak czytamy *2. Reg: 6. v. 23.* Powtore,
że ſię Michol śmiałá, figura to byłá że ſię mieli heretycy naśmiewáć, z
noſzenia pod czas proceſſyi w *Oſtenſorium,* álbo w puſzcze Ciáłá Páńſkiego,
ſą (bogday by ſię nie znáydowali) y dziſiay podobno tacy, zatym po-
dobney y większey winni ſą ſpodziewáć ſię od Boga kary. ktorzy to ſą,
la ich osławiáć nie chcę, trybem Chryſtuſa, ktory w paraboli, o bogaczu
mowiąc, że był potępiony, imienia iego nie wſpominał, tylko *homo qui-*
dam dives Luc. 16. v. 19. nie przez to iednák, tryąfu Chryſtuſowi umniey-
ſzyć potrafią, bo napiſano ieſt: *ad Colos. 2. v. 15. palam triumphans illos*
in ſemetipſo.

Co do drugiego punktu. Bo ieżeli owego Eliaſza podpłomyk.

ow

ow *ſubcinericeus panis,* od anioła przynieſiony, tak zgłodniáłego pośilił, że czterdzieści dni y nocy nie iedząc był ſyty, *& ambulavit in fortitudine cibi illius qvadraginta diebus, & qvadraginta noctibus*, 3. *Reg.* 19. *v.* 8. toć chleb Eucharyſtyczny godnie przyimuiącym, nierownie większym ſtawáć ſię muſi poſiłkiem, ponieważ według tłumaczow Piſma świętego, tamten chleb był tego Chleba figurą, figura záś nie może być większey mocy, iák rzecz ſama, áni tego probowáć potrzebá, bo mam świádkow żywych y umarłych, żywych, ludzi dewotow do kommunii uczęſzczaiących, umarłych, ktorych duſze iuż w Niebie z Chryſtuſem kroluią, á ci ſą Swięci Páńſcy: y chyba ten nie wierzy ktory iák żyw nigdy do kommunii nie przyſtępował. przeciwnym ſpoſobem kto nie godnie tego Sakramentu pożywa, ſtáie mu ſię prawdziwie karą, wſzak tak S. Pawle nápiſałeś 1. *Cor.* 11. *v.* 29. . . . *qvi manducat indignè, judicium ſibi manducat & bibit, non dijudicans corpus Domini:* coż ieſt godnie przyimowáć? odpowiadam procz ſpowiedzi, y żalu za grzechy, trza mieć wiárę y miłość, to Pan Jezus chciał wyrázic w paraboli *Luc.* 15. *v.* 23. owego marnotrawnego ſyna, kiedy mu Ociec, nie wprzod lubo zgłodniáłemu, cielca zabić, gotowáć, y ieść kazał *vitulum ſaginatum*, pokiby ſię pierwey godnie nie przygotował, iákże? oto ſzatę, pierścień, y obuwie brać mu ná ſię kazał, á iáko inni tłumaczą, ſzata *ſtola prima*, znáczyłá czyſtość, obuwie *calceamenta*, znáczyły dobre uczynki, pierścień *annulus*, znáczył wiárę, y iey dotrzymanie w kochaniu áż do śmierci, tak chcącym ſię záślubić, dáią pierścienie, ná znák wiáry, tak Paſterz odbiera pierścień, na znák wiáry ku ſwoim owieczkom, á iákże oblubieniec duſz náſzych Pan Jezus iey nie godzień? tego ſignetu pretenduie Pan Jezus od nas, to było figurowáno, *Cant.* 8. *v.* 6. *pone me ut ſignaculum ſuper cor tuum.* takową pieczęć maiąc, y pomienione kondycye, przyiąć do ſerca Chryſtuſa, z głęboką pokorą możemy. te przygotowániá miał niegdyś Bonawentura S. Kardynał, Zakonu moiego, ktory chory leżąc, á uſtami przyiąć *Viaticum* nie mogąc, do ſercá z Puſzką przytulił, cudowna rzecz, wſzedł Pan bokiem do ſercá iego, o tym czytáć w Zywocie 14. *Julii.* kończę.

Caro mea vere eſt cibus. Jezu w Nayświętſzey Hoſtyi ukryty, ponieważ cię tak heretyckie dotykaią ięzyki. obmywam cię łzámi moiemi od wſzelkich impoſtur, ádoruię cię takim affektem iakim adorowałá cię, we żłobku między bydlęty Matka twoiá, Nayświętſza Marya Pánná, zápraſzam cię do ſercá moiego, Ciáłem twym Uboſtwionym, grzeſzne ciáło moie y duſzę poświęć, pośil, y przemień mnię w godny tobie przybytek, á ia Cię z cáłym audytorem, w ſercu moim chwalić nie przeſtánę, mowiąc owe ſłowá, ktore Dawid, przed ſkrzynią ſpiewáć kazał, 1. *Paralip.* 16. *v.* 36. *Benedictus Dominus Deus Iſrael, ab æterno uſq; in æternum, & dicat omnis populus. Amen.* Błogoſłáwiony Pan Bog Iſraelſki, od wiekow ná wieki, y niech mowi; wſzyſtek lud Amen.

KAZANIE XVI.

Ná Swięty Jan Chrzciciel.

Apertum eſt autem os ejus. . . . quis putas puer iſte erit? Luc. 1.

POwiłá Ewá pierwſzego ſyna *poſſedi hominem per Deum Gen.* 4. *v.* 1. y

nie było pytania co z niego będzie? Powiłá Elzbieta ſyna, álić zaraz wychodzi pytanie, co to za dziecię będzie? co będzie? oto nie daleko iabłka iabłoni, iakie drzewo taki owoc. co byli Rodzicy to y Jan będzie. Zachariaſz niemowa to y Jan, Matka niepłodna to y Jan, Zachariaſz duchowny to y Jan duchownym będzię, Elzbieta Swięta Pani, to y Jan dziecię święte będzie, ztąd podobno ieſt, że ſię iedni lękali, *timor factus,* inni ſię dziwili, *mirati ſunt,* inni ſię cieſzyli, *multi in nativitate ejus gaudebunt Luc. 1. v. 14.* co z Janá będzie? oto ſmaczna tyrannii dla Herodyadny ná miśie potrawa, *da mihi in diſco, caput Joannis Baptiſtæ Mar. 6. v. 25.* Urodziło ſię dziecię, ktorego figurowáli Patryarchowie, obiecywali Prorocy, oświádczyli Ewangeliſtowie, ſam Chryſtus kilkakrotnie panegiryzował Jana, y coz ia Brat Mnieyſzy *Minor, de Majore* powiem? átoli taki kazania moiego czynię porządek, w pierwſzym punkcie dam prym Patryárchom, Prorokom, Ewangeliſtom, y innym do otworzenia uſt o Janie, ile kiedy niemowa Zachariaſz otworzył uſta, *apertum eſt autem os ejus.* w drugim punkcie, dam moie zdánie, o Janie. iż był właſnych ſwoich dobrych uczynkow ſynem. *quis putat puer iſte erit?* ná większą Boga chwałę.

Co do pierwſzego. Między Pátryárchámi pierwſzy w liczbie kładzie ſię Abraham, ten niechay powie kto był Jan? álbowiem *Gen. 24. v. 2. & 4.* on ſługę ſwoiego pierwſzego z innych, dla obránia żony ſynowi ſwoiemu Jzaakowi poſłał, *Abraham dixit ad ſervum ſeniorem domus ſuæ.... accipias uxorem filio meo Iſaac:* y gdy według rozkazu wyſzedł do Mezopotanii Eliezer, y dość pomyślną w oczach Rebeki uczynił legacyą. kiedy owo przy ſtudni wodę czerpaiąc, iákoby iuż pryncypalnego intereſu *vivat* piiąc, podarunki zausnice y manele oddał, *protulit vir in aures aureas.... & armillas v. 22.* słowo potym od Oyca y panny, w domu Rodzicow otrzymał. rzecze kto, coż ztąd? odpowiadam to, że to była figura o Janie: Ociec Przedwieczny *Deus Abraham,* miał poſłać Jana, niby Ambaſiatora przed ſobą, *præibis ante faciem Domini parare vias ejus Luc. 1. v. 76.* áżeby dla Syna ſwoiego Jedynaka *Deus Iſaac* Chryſtuſa, Kościoł Swięty ktory ſię oblubienicą nazywa, zaręczył y zaſłubił, poſełáiąc Jey zauśnice, to ieſt głos słowa ſwoiego *vox clamantis* Jana, wyraźniey: poſłał Ociec Przedwieczny, Dziewoſłęba Jana, áżeby oblubienicę *Sponſam Ecceleſiam,* duſze naſze, álbo co iedno ieſt zgromadzenie wiernych, Chryſtuſowi zaślubił, jákoż uczynił to przy wodzie, to ieſt, przy owey całego Jordanu Chrzcielnicy, kiedy owo tak wiele tyſięcy ludu y ſamego Chryſtuſa ochrzcił. *& egrediebatur ad eum, omnis Judeæ regio, & Jeroſolimitæ univerſi, & baptizabantur ab illo, in Jordanis flumine, confitentes peccata ſua. Mar: 1. v. 5.* Między Prorokami pierwſzy kładzie ſię Izaiaſz, ten duchem prorockim, ieſzcze w żywocie Matki, iákimśiś Jana opowiedział nominatem, *de ventre matris meæ recordatus eſt nominis mei Iſai. 49. v. 1.* nie wątpię iż do łáſki Pańſkiey, á ieżeli tak záwczáſu, bo w żywocie matki poświęcony był Jan, toć miał mieć pierſzeńſtwo właſce u Boga. doſzedł tego z Papieżow *Innocentius III.* gdy *Serm. de Nat. Joan.* ná owe słowa będzie wielki u Boga: tak mowi: *Joannes magnus in prædeſtinatione, magnus in ſanctificatione, magnus in morte.* z Kardynałow S. Bonawentura Zakonu moiego, ktory ná owe słowá, *non ſurrexit major:* tak mo-

wi:

wi: *cum ergo non sit inter homines, in gradu gratiæ infimo, vel medio, necesse est ut sit in supremo.* z Biskupow Swięty Chryzolog, *nec est quod illi adiiciat homo, cui Deus contulit totum.* z Teologow *Salmeron S. J. Tom. 2. Trac. 23.* gdy go nazywa wszystkim, álbo zbrániem łáski ktore między innych podzielone były, *Joannes Apostolus, Martyr, Doctor, Confessor. Eremita &c.* Jan był Apostołem, Męczennikiem, Doktorem, Wyznawcą, Pustelnikiem &c. iákoż dále się to poznáwáć częścią ztąd, iż Kościoł Swięty Katolicki, trzy tylko do roku narodzenia obchodzi solennie, Chrystusa, Nayświętszey Máryi Panny, y Jana, częścią, że Kościoł Swięty w Litaniach, po Nayświętszey Maryi Pannie (wyiąwszy Aniołow) naypierwey kłádzie Janá, iákoby Primasa u Boga w respekcie, y pierwszego nam do ratunku. Między Ewangálistami nayciekawszy bo orlego oka, Sekretarz y Dilekt Chrystusow Jan, ten nazywa Chrzciciela świádkiem świátłá, *hic venit, & testimonium perhiberet de lumine, Joan. 1. v. 7.* coż ztąd? odpowiádam to, iż ieżeli my w spráwiedliwey sumienney potrzebie bierzemy Bogá za świádka, toć gdy Bog świátło niestworzone, bierze Jana zá świádka, przeciwko żydom y poganom y całemu świátu, toć Jan musiał być u Boga człowiek *omni exceptione Major.* Teraz niech sam otworzy usta Zacharyasz, co rozumie o Janie. Powiedział ten *Zachariæ 3. v. 9. ecce lapis quem dedi coram Jesu, super lapidem unum, septem oculi sunt.* Swięty Antoni Padewski tłumaczy to, o człowieku mężnym, trwáłym y y statecznym, że w nim znáyduią się, śiedm darow Ducha Przenayświętszego, *idest in viro constanti, septiformis gratiæ dona.* Ktoż proszę bliższy tego *elogium* pochwały, ieżeli nie syn u Oyca? toć Jan u Zacharyaszá, ile że Jan nazwány człowiekiem od Boga, *fuit homo missus à Deo. Joan. 1. v. 6.* wyrozumieć tedy iuż można, że Zacharyasz nazwał Janá, drogim kleynotem, kamieniem siedmiąoczystym, zamykaiącym w sobie ducha Páńskiego, ducha mądrości, y rozumu, ducha rady y mocy, ducha umieiętności y bogoboyności. Czyni także y drugą expositią, tenże cudotworca Antoni Swięty, swoim dotąd nieskażytelnym ięzykiem, nátenże Zachariasza text gdy mowi: *in lapide uno, idest in pænitente, qui debet esse lapis per constantiã, & unus per fidei unitatem erãt septem oculi, quorũ 1mo debet videre præterita, ut defleat, 2do futura ut caveat, 3tio prospera ne elevent, 4to adversa ne deprimant, 5to superiora, ut sapiant, 6to inferiora, ut desipiant, 7mo interiora ut sibi in Deo placeant..* w kamieniu iednym, to iest w człowieku pokutuiącym, ktory ma być kamieniem przez stateczność y persewerancyą, iednym, przez wiarę iednę, było siedm oczu, z ktorych pierwszym miał uważáć rzeczy przeszłe, áby ie opłakiwał, drugim rzeczy przyszłe áby się onych strzegł, chronił, trzecim pomyślność áby go nie wynośiłá, czwartym przeciwność áby go nie poniżyłá, piątym miał uważáć Niebo áby mu smakowáło, szostym doczesność ziemską, áby iey zaniedbał, siodnym aby w sumnienie własne zayźrał, z czym by się mogł w Bogu pochwalić. Komuż proszę, tę oczystość przypisać, iezeli nie dzisieyszemu Swiętemu Janowi? ktory gdy był nauczycielem pokuty, *agite pænitentiam,* sam wprzod siebie być takim napowinał. Słuchaymy ná koniec samego Jana, co o sobie powie, iáką się definicyą ogłośił? oto *ego sum vox clamantis in deserto.* ia iestem głos wołáiącego ná puszczy. toś

pewnie Janie dzwon wielki, sercem y ustami ogłaszaiący koniec starego testamentu, á nowego początek, *lex & prophetæ, usq; ad Joannem Luc. 16. v. 16.* á ieżeli nie? toś ptaszyna ná puszczy wychowana, Słowo Wcielone imituiąca, ktoreś ieszcze w Zywocie Elzbiety przez dwie ściány poznáłá, wszak y ptaszyna uczy się głosu od oyca swoiego, *sicut aviculæ, carmen patrum suorum imitantur, sic & Joannes noster, dicit se esse vocem Verbi Incarnati,* álbo pewnie iesteś iaskołką, miłą oznaczáiący wiosnę, álbo miłości we lato, przyście prawdziwego Messyaszá Chrystusa Nazareńskiego kwiátu, *hæc avis primum æstatis est signum, Sanctus vero Joannes noster, designavit Adventum Christi.* te obydwá pod *symbolum* ptaszyny *encomia,* pochwały, napisał *Camusius* Biskup Belliceński. do poty słyszeliście Páństwo moie, otworzone mądrych usta o Janie.

Co do drugiego punktu. Zda się to być *paradoxum* rzecz nie słychana, własnych swoich dobrych uczynkow dzieł walecznych y heroicznych cnot, być synem, á przecięsz podobna. Mało waży być rodem z tego lub owego kráiu, z tego lub owego pnia, ále raczey z tey lub owey cnoty człowiekiem, bo y Adam protorodzic nasz, oyca nie miał, kain miał, nie przez to kain dobry, Adam zły, iáko złość rodzicow, dobremu nie zaszkodzi, ták dobroć rodzicow złemu nie pomoże, zły to z swoich akcyi zły. dobry to z swoich akcyi dobry, statek w doskonałości ociec nasz iest, zycie świątobliwe matka, á synem tych sam sobie człowiek. to było figurowane w Moyżeszu, o ktorym mowi Swięty Paweł *ad Hebræ: 11. v. 24.* ten nie chciał się zwáć synem corki Faraona. dziwna rzecz corka krolewska, dziecię synaczka w koszałce w faszorach rzeki ukrytego y zaniechane w Egyptcie, do siebie wzięłá, wychowáć kazałá Moyżesza, y przywłaszczyłá sobie zá syna, *quem illa adoptavit in locum filii, & vocavit nomen ejus Moyses, dicens: qvia de aqua tuli eum Ex. 2. v. 10.* patrzaymysz niewdzięczny Moyżesz, gardzi łaską Krolewney, átoli nie tak iest, nie można źle rozumieć o takim męźu, ktorego sobie Bog upodobał, y z nim rozmawiał, nie chciał się wdawáć z Krolewną, bo się wiarą chciał distingwowáć, *fide Moyses grandis factus, negavit se esse filium filiæ Pharaonis* słowa S. Páwłá. *ad Heb. 11.v.24.* powtore wiedział, że sam sobie mogł być oycem y matką, mowię w sensie allegorycznym, przez dobre uczynki y sporządzenie sobie sławy, y zasługi, ná dobre imię przed Bogiem y ludźmi. A tu iuż wroćmy się do Jana. Jan dziecię *puer,* o to się starał. áżeby nie cudzemi z rodzicow, ále własnemi zaszczycał się cnotami, áni się o to gniewali rodzicy, bo wiedzieli, iż wtedy Jan wielki przed Bogiem człowiek, kiedy sam sobie poczynał się być oycem, sam się o siebie starał, y iákoby Bogu o swoim chlebie służył, to było figurowáno *Gen. 21. v. 8:* Kiedy owo Abraham dawał bankiet z okazyi Izaaka syna, *crevit igitur puer & ablactatus est, fecitq; Abraham grande convivium in die ablactationis ejus,* wtedy się cieszyli rodzicy, kiedy malinki Izaaczek odchowány, od piersi macierzyńskich odrywáć się począł, kiedy sam dzwigáć się począł y o swoiey chodzic mocy, dla czego nie dzień národzenia, nie dzień obrzezánia, ále dzień odchowánia *ablactationis:* obchodzili rodzicy, Abraham y Sara. Tak czynił Jan, nie wieszał się na piersiach tylko Elzbiety, álbo ná innych racyach, nie oglądał się ná familią

milią domu, ále w kilku leciech ná puszczą wyszedł, pustelniczy prowadził żywot, potrawy iego robaczki, szarańcza, y frukt leśnego drzewa, odzienie skora zwierzęca, łoszko ziemia poduszka kamień, pokrycie Niebo, towarzystwo zwierzęta y ptastwo, á doroższy lat trzydziestu, nie chodząc do żadney szkoły, Ducha tylko Swiętego zá Professora maiąc, w cnotach świętych dziki, wyszedł ná náukę całego świátá, Proroki wykładał, tłumaczył, o przyściu Messyasza upewniał, krole y Pány, y wszystkie stany gromił, tak głośno y strászno odzywał się ná puszczy Jan, przepowiedáiąc chrzest pokuty, y wołáiąc *agite pænitentiam*, że nikogo nie było, kto by się nie obudził, ztąd pochodziło, iż wysyłáno do niego pytaiąc ktoby był, czyli Eliasz? czyli Jeremiasz? czyli inny z Prorokow? ztym wszystkim spráwiedliwie nie poználi Jana, gdyż Jan iuż nie Elżbiety Zacharyasza rodzicow był synem, ále synem uczynkow własnych. podobnym sposobem iáko *Josue 2. v. 1.* opisuiąc litera pańska historyą niesienia skrzyni Pańskiey przez Jozuego, nazywa go synem, ba y wtedy kiedy posełał do ziemie obiecaney exploratorow, *misit ergo Josue filius Nun, de Setim duos viros exploratores.* záś potym áż do wydzielenia ziemie obiecaney, y śmierci swoiey, iuż nie názwány był synem z oyca *Nun* ále tylko Jozuem, czemu? dale racyą, *Arias Montanus apud Dic. Nis.* bo gdy ieszcze Jozue nic znácznego y sławnego nie uczynił, tedy go zwáno z oyca imieniem *filius Nun*, gdy záś został wodzem ludu Izráelskiego, gdy słońcu stánąć kazał przeciwko Gabaonitom, dla zakończenia bitwy, gdy Jerychońskim padáć się murom kazał, y wiele innych y walecznych uczynił akcyi, dopiero iuż nie z oyca ále własnym nazywał się Imieniem.... *postquam vero celebris factus. perpetuo Josue appellatur, nulla Patris mentione facta.* tak Jan nie potrzebował Oycowskiey nomenklatury, kiedy sobie sam dał pamiętne Imię, á Imię głośne *vox clamantis.* Tu niechay uważáią synaczkowie, że się oglądáć nie maią ná rodzicow, ná familią, bo w mocy każdego człowieka iest, wystawić się własney od siebie sporządzoney sławy synem, nie zasięgaiąc oyczystey lub macierzystey sławy, dopieroż Antenatow, Dziádow, Prádziádow, lub kollateralney familii, dlatego podobno pismo święte od uczynkow niby od rodzicow, ludzi synami nazywa, o tym czytáć *Joan. 17. v. 12.* kogo tam nazywáią synem zguby *filius perditionis.* y znowu *Joan. 12. v. 36. filii lucis* synowie świátłá. Tu niechay uważáią większych lat ludzie, że się tuczyć nie potrzebá, kiedy Jan tak długo ná puszczy mieszkaiąc wytrzymał z postem, ba y nie beśpieczno, bo kobus prędzey takie przepiorki łapa, dościga, ktore się wypáśly, ktore tuczne, gdyż uciekać ulecieć nie sposobne, tak czart prędzey człowieka zdewinkuie, iáko do dobrego leniwca, ániżeli wyschłych Janow, *neq; manducans panem, neq; bibens vinum Luc. 7. v. 33.* Tu niechay uważáią ci, ktorzy markotni kiedy kaznodzieiá z ambony gorliwie co przymowi, wszák Jan Chrzciciel do słuchacza swoiego zarliwości záżywał *genimina viperarum... facite ergo fructus dignos pænitentiæ Luc. 3. v. 7. & 8.* rodzáiu iaszczurcy.... czyńcie tedy owoce godne pokuty. Tu niechay uważáią lękliwi, boiący się prawdę mowić, kiedy Jan w oczy Herodowi mowił *non licet Mar. 6. v. 18.* Tu uważaymy wszyscy, że dwoiaki narod tylko pod Niebem

iest,

ieſt, ludzi złych y dobrych, złego niechay naywięcey świát zaleca, Bog zgani, dobrego niechay naywięcey świát gáni, Bog zaleca, *Apoc. 7. v. 13.* pytano niegdyś Ewangeliſty Jana w obiáwieniu áby zgadał (widząc wielką z każdego pokolenia rzeſzą) ktoby byli ci, ktorzy byli obleczeni w ſzaty białe, *dixit mihi, hi qui amicti ſunt ſtolis albis, qvi ſunt? & unde venerunt?* y odpowiedział Jan, Pánie ty lepiey wieſz *Domine tu ſcis* á gdy nie poznał nikogo Jan, dopiero go nauczono, *hi ſunt qui venerunt de tribulatione magna,* ci to ſą ktorzy przyſzli z uciſku wielkiego, ktorzy ſzaty ſwoie obmyli we krwi Baranka, kędy widzieć, iż w Niebie nie pytaią kto ieſt, ále co ieſt, nie dbaią o urodzenie, proſapią, niechay będzie lub chłopek lub Szlachcic, lub Krol, Monárcha, lub poddany, byle ſobie na dobre ſam záſłużył imię, byle cokolwiek, dla Chryſtuſa ucierpiał, byle Baranká (ktory gładzi świátá grzechy) wyznał, y za grzechy żałował. zbáwiony będzie. tak czynił dziſieyſzy ſolennizant Jan, wyznał Baranka ſobie y innym pokazuiąc, *ecce agnus Dei. Joan. 1. v. 29.* kończę.

Apertum eſt &c. quis putas &c. Katolicy tę kweſtią *qvis putas*, obroć każdy do ſiebie, y ſumnienia twoiego, ſpytay co też to daley ze mnie będzie? ieżeli w mocy moiey przy pomocy Boſkiey ieſt dobrym być? á czemu nie ieſtem, iáko przeciwnym ſpoſobem w mocy wielu grzeſznikow było, być złemi y zágrzebali ſię w niepamięci, przez złe akcye, o tym Dawid, *periit memoria eorum cum sonitu Pſal. 9. v. 7.* moim zdaniem katolicy ieżeli złe życie naſze będzie? dziećmi pomrzemy. ále nie ſynámi Boſkiemi, nie ſynami pokoiu, nie ſynami mądrości *puer centum annorum morietur & peccator centum annorum maledictus erit. Iſai 65. v. 20.* Swięty Janie Anachoreto, uproś nam áżebysmy iuż młodzi, iuż ſtarzy, w życiu twoim naſládowáć cię mogli, żebyśmy przynaymniey do wſzyſtkich zmyſłow naſzych, codziennie wołáli *agite penitentiam*, uproś rozumowi naſzemu y krąbrney woli cztery dimenſye, ktoremiś ſię ty ſam mierzył, wyſokość kontemplacyi o Bogu, głębokość pokory *non ſum dignus*, ſzerokość miłości Boga y bliźniego, długość w perſewerancyi álbo wytrwániu, áż do końca w dobrym, á tak pozyſkaſz nas, niby uczniow twoich, ná chwałę Bogu ná wieki. Amen.

KAZANIE XVII.

Ná Swięty Piotr y Páweł Apoſtołow.

Vos autem quem me eſſe dicitis?... Beatus es. Mat. 16.

SImon álbo Piotr Swięty, z powiátu ziemi żydowſkiey Galileyczyk, z miaſta Bethſaidy, od śieci powołány, Chryſtuſa Páná prawdziwy Wikaryuſz álbo Namieſtnik, naywyżſzy owczarni Jego Páſterz, y opoka Kościołá, *Petrus à petra.* to było figurowáno *Pſal. 103. v. 18. petra refugium herinaciis.* Paweł pierwey zwány Szawłem, z rodzáiu Abrahamowego, z pokolenia Beniamin, to było figurowáno *Gen. 49. v. 27 lupus rapax.* w Tarſu był urodzony, u Gamaliela w piśmie wyćwiczony, y między pharyzeuſze poczytany *Actor. 26. v. 5.* tak ſam o ſobie mowi, *ſecundum certiſſimam ſectam noſtræ religionis, vixi Phariſæus.* Tu uważáć iák ſię

ci

ci dway rożnili, Piotr ſpokoynie za Chryſtuſem poſzedł, Szaweł zawſze był przeciwny Chryſtuſowi. Piotr przyiaciel, Szaweł nieprzyiaciel Chryſtuſa, patrzaymyż iáka iuż między nimi zgoda y iedność, bo lubo z początku odmiennie żyli, ále potym wziąwſzy ſię zá ręce Piotr iurisdykcyą, Paweł słowá Bożego mieczem, ták dobrze wiáry y chwały Chryſtuſa bronili, że ich y śmierci męczeńſkiey poſtrach bynaymniey nie rozłączył, ztąd ieſt, iż iednegoż dniá ná iednymże mieyſcu w Rzymie, od iednegoż Tyrana Nerona poginęli, o tym piſze *Euſebius.* I tak przyſtało, áżeby ci ktorzy mieli Nawę Kościołá Bożego, álbo zgromadzenie wiernych, iáko nauklerowie, ná morzu świáta tego do ſzczęśliwey wiecznośći brzegu, prowadzić, ſami ſię wprzod ná przykład innym, nigdy nie rozkliioną ſpoili miłością, iáko Chryſtus rozkazał, *hoc eſt præceptum meum ut diligatis invicem Joan. 15. v. 12.* to było figurowáno *Gen. 6. v. 14.* kiedy Bog Noemu rozkazał korab budowáć, wraz nápomniał, áżeby go napuścił kliem wewnątrz y zewnątrz *bitumine linies intrinſecus & extrinſecus.* á przeto słuſznie Kościoł Boży ich Swięto razem obchodzi y celebruie. ale ách! Kościoł Boży dzień SS. Apoſtołow celebruie, á Kościoł odſzczepieńcow wſzyſtko pſuie. więc ia dziś te słowa: co o mnie rozumiecie (acz Chryſtuſowe) obrocę ná obronienie sławy Swiętych Solennizantow, gdy pytáć ſię będę. co ludzie rozumieią, o Swiętym Piotrze y Pawle Xiążętach Apoſtolſkich? *vos autem quem me eſſe dicitis;* punkt pierwſzy. w drugim punkcie pokażę wam, Chryſtuſowe w nich błogosławieńſtwo, *Beatus.* ta materia mowy moiey *Ad M. D. G.*

Co do pierwſzego. ludzie ná świecie ſą dwoiacy wierni y niewierni, á przeto źli y dobrzy. źli mowią o S. Piotrze, że nie był Kościoła Bożego opoką, przeciwko wyráźnie dziś náuczaiącey Ewangelii, *& ſuper hanc petram, ædificabo Eccleſiam meam.* dlatego Chryſtus nazwał go *Cephas*, co ſię z Syryiſkiego tłumaczy *petra.* Toć ia wiem, że Chryſtus był opoką, to było figurowáno *Dan. 2. v. 34.* kiedy owo z gory upadł kamyczek, y owę słatuę z rozmaitych potłukł metallow, ále zá tym nie idzie, żeby y Piotr S. opoką álbo fundamentalnym Kościołá kamieniem nie był, ále taki trzeba w piśmie uczynić porządek: napiſano nayprzod *Pſal. 117. v. 22.* ze Chryſtus miał być węgielnym kamieniem, *lapidem quem reprobaverunt ædificantes, hic factus eſt in caput anguli.* záś *Iſai. 54. v. 11. & 12.* napiſano *ecce ego ſternam lapides... & ponam jaſpidem propugnacula tua.* buduymyż teraz Kościoł, Chryſtus węgielnym kamieniem, ná tym kamieniu funduie ſię kamień iaſpis Piotr Swięty, potym inne kamienie Apoſtołowie, potym cegiełki wſzyſcy wierni, konfrontuie ſię to piſmo z nowym, álbowiem Ján Swięty w obiawieniu namienia *fundamentum primum iaſpis &c. Apoc. 21. v. 19.* przez ktory rozumieć nie można, tylko Piotra S. Inni mowią iż Chryſtus iurisdykcyi Piotrowi nie zoſtawił, á przeto nie ieſt głową Kościołá, y owſzem zoſtawił wſzyſtkim moc iednákową. odpowiadam nie tak ieſt. bo do ſamego tylko Piotra Pan Jezus mowił, obliguiąc pod affektem *Petre amas me?* áżeby paſł iego trzodę *Paſce oves meas Joan. 21. v. 17.* toć on ſam w Jurisdykcyi prym trzyma. wſzakże kiedy inne władze, funkcye, Chryſtus rozdawał, mowił do wſzyſtkich Apoſtołow, naprzykład, dawał moc chorych uzdrawiáć,

umarłych wſkrzeſzáć, trędowatych oczyſzczáć, czarty wygániáć, mowił w wielkiey liczbie *infirmos curate, mortuos reſuſcitate, leproſos mundate, dæmonia eiicite. Mat. 10. v. 8.* kiedy inſtytucyą Nayświętſzey Eucharyſtii czynił, mowił do wſzyſtkich Apoſtołow *hoc facite in meam commemorationem Luc. 22. v. 19.* toż ſamo kiedy ewangelizowáć y krzty czynić kazał, mowił w wielkiey liczbie, *euntes docete baptizantes &c.* kiedy záś nád trzodą ſwoią miał zdawáć iurisdykcyą, mowił w ſzczegulności do ſamego tylko Piotra *paſce oves meas.* y ſamemu iemu klucz od niebá oddał *tibi dabo claves. Mat. 16. v. 19.* Inni mowią, że Piotr S. w Rzymie nie poſtał, y katedry nigdy nie ośiadł, ále to ſzczery mankament y płonna powieść, wſzák Piotr S, z Rzymu Liſt piſał do duchownych iáko czytáć *1. Petri 5. v. 13.* w te ſłowa: *ſalutat vos Eccleſia, quæ eſt in Babylone coëlecta, & Marcus filius meus.* kędy figuralnie y mądrze Rzym, Babilonem nazywa, bo iáko w Babilonii w Páńſtwie Aſſyryiſkim, Krol Nabuchodonozor, lud Boży prześládował, tak na ow czás Ceſarz Rzymſki Nero w Rzymie Chrześciany trapił. dotego nie chciał Piotr S. ázeby wſzyſcy wiedzieli, kędy ſię znáydował, po wyiściu z Więzienia Jerozolimſkiego, gdyż ieſzcze czás śmierci iego nie przyſzedł. nie mniey y S. Paweł o ſobie mowił, *oportet me & Romam videre. Actor: 19. v. 21.* y nie gdzie indziey obydwá zginęli tylko w Rzymie, iáko ſię wyżyi powiedziáło. Mowią inni, iż nie przykładnie Chryſtuſa ſię Piotr zaparł, prawda, ále podobno uſty nie ſercem, á daymy to ſercem, wſzák y Chryſtuſa bies ná puſzczy kuśił, że záś przed białogłową: bo tey zázywa kędy ſam nie może, wſzák y żonę Piłatá namawiał we śnie, áby wyperſwadowáłá mężowi śmierć Chryſtuſową, ázeby nam tak odkupienia przez mękę iego ubliżył *Mat. 27. v. 19.* zaś S. Leo *Serm. 19. de Paſſi: Dni* inſzą daie racyą zaprzenia ſię Piotrowego. *ob hoc autem hæſitare permiſſus eſt, ut in Eccleſiæ Principe remedium pænitentiæ conderetur.* áby nam w Piotrze Chryſtus Sakrament pokuty był figurował, y darował. Podobne formuią ſarkazmy ná Páwłá Swiętego, z ktorych ieden wſpomnę, że Kościoł Chryſtuſow prześladował, prawda, raz Paweł, Kościoł Swięty prześládował y przeſtał, ále heretycy iak prześládowáć poczęli, tak nie przeſtáią, o tych S. Dawid *Pſal. 2. v. 2. Principes convenerunt in unum adverſus Dominum, & adverſus Chriſtum ejus.* ſą podobni do złych goſpodarzow, ktorzy w cudzym domu radźi przebywáią, iedzą, y piią, á o ſwoy puſtkami ſtoiący nie dbáią, albo podobni ſą do peregrynantow, ktorzy rzadko w ſwoim domu bywaią, albo y nigdy, gdy go nie maią, á mieli by w dom ſwoy, to ieſt w ſumnienie ſwoie zayźreć, iák żyią? podobno bez direkcyi, źle im, iak owieczkom bez paſterza, *oves ſine Paſtore.* ztąd ieſt, że ſię w liczbie Sakramentow zgodzić nie mogą, ztąd ieſt, że ſię iedni nazywaią wiáry Witemberſkiey, kędy ich fałſzywy Patryarcha leży, inni wiáry Augſzpurgſkiey, inni Ewangelikami, inni inaczey. do poty o złych ludziach. Dobrzy ludzie wierni kátolicy, co rozumieią o SS. Piotrze y Pawle? *vos autem quem me eſſe dicitis?* odpowiem to mowią. że Piotr S. był *magiſter mundi,* tak go wyznáie Kościoł Swięty, w hymnie pacierzy Kapłańſkich, ná Swięto iego. czegoż nauczał? nauczał nayprzod Theologicznie *de pænitentia,* kiedy owo wielką łez pokutnych chmurę w oczách ſwoich

nośił,

nośił, zá to iż śię Chrystuśa zaprzał. náuczał, o cnotach Theologicznych *de fide*, y dość pomyslnie, kiedy po zesłaniu Ducha Przenayświętszego kazanie maiąc, ná trzy tyśiące ludu nawrocił do wiáry *Acto. 2. v. 41.* nauczał *de spe*, o nádziei, iako dwá Listy iego czytać, á osobliwie pierwszy. *1. Petr. c. 1. v. 3.* kędy wszystkim wiernym obiecuie niezwiędłą w Niebie koronę, *Benedictus Deus... qui regeneravit nos in spem vivam, per resurrectionem Jesu Christi... in hereditatem incorruptibilem immarcescibilem.* náuczał *de charitate.* kiedy owę Thabitę zmarłą wdowę, ná prośbę ubogich śierot, ktorym odzierze sukienki robiła wskrześił *Actor. 9. v. 36.* kiedy kalikę wchodząc do Kościoła uzdrowił *Actor. 3. v. 1.* kiedy cieniem osoby swoiey, chorych leczył *Actor. 5. v. 15.* Nauczał o cnotach Kardynalnych, *de prudentia* rostropnośći, kiedy sam rostropnie trudnośći ná *Concilium* rozwięzywał *Actor. 15. v. 7. surgens Petrus dixit ad eos. Viri Fratres &c.* nauczał *de justitia* o spráwiedliwośći kiedy owo Ananiasza y żonę iego Saphirę o kłámstwo śmiercią skarał *Actor. 5. v. 15.* nauczał *de fortitudine.* kiedy dziwną stateczn ośćią krzyżowey nie lękał śię śmierci. náuczał *de temperantia*, ktorą ná wysuszonym y wyschłym ciele iego mogł każdy widzieć, dla tego spráwiedliwie ludzie wierni o nim mowią, że był nauczycielem świátá, y owszem Kośćiołá Bożego głową. czego tak probuię. Piotr S. w Jeruzalem po zabiciu Jakoba, wsadzony do ciemnice więzienia, z rozkazu Herodowego, w ktorey kaydanami będąc związány, smutny zasnął, *erat Petrus dormiens in carcere Actor. 12. v. 6.* w tym Anioł od Boga przychodzi, y stałá śię świátłość w ciemnicy, y uderzył w bog Piotra y obudził go mowiąc, wstań rychło. *angelus Domini astitit & lumen refulsit in habitaculo, percussoq; latere Petri excitavit eum, dicens, surge velociter. v. 7.* dwie tu wynikaią kwestie, pierwsza czemu ánioł w bok uderzył Piotra, druga, czemu w więzieniu záiáśniáło świátło? uczony Olyssyponu Sylweira Zakonu Karmelitańskiego, daie racyą gdy mowi, iż to była figura, iż iako z boku Chrystusowego przekłotego włocznią, miał wypłynąć Kośćioł wiáry, álbo zgromadzenie wiernych, tak potym z serca Piotrowego wszystko także dobro miało wypływáć, temuż Kośćiołowi Bożemu, *quia sicut de latere Christi fluxit Ecclesia, ita post mortem Christi, de latere aut corde Petri, omne deinceps bonum ac ornamentum fluxurum erat Ecclesiæ.* tu niech uważáią odszczepieńcy taiemnicę Boską, iż po Chrystusie Kośćioła Bożego Głowie, ánioł oznáczył Piotra być głową widomą ná ziemi Kośćioła Woiuiącego, á ieżeli temu nie wierzą, toć by wierzyć nie powinni, że Samuel w starem Testamencie głową ludu Bożego był. Co ludzie mowią o S. Pawle? odpowiem. mowią że Paweł nayprzod nauczał pokory, *ego sum minimus Apostolorum. 1. ad Cor. 15. v. 9.* y ná inszym mieyscu *tametsi nihil sum*, lubo nic iestem. O! akcie nie porownány, to nic iesteś Doktorze narodow? á komu proszę powiedział Chrystuś, *vas electionis est mihi iste Actor. 9. v. 15.* ten mi iest naczyniem wybránym. á kto owe Theologiczne traktaty powydawał, iuż o widzeniu Boga, iuż o łasce, iuż o sprawách álbo uczynkach ludzkich iakie być maią, iuż o przeznáczeniu do Nieba, álbo predestynacyi, *quos præscivit & prædestinavit... quos autem prædestinavit hos & vocavit, & quos vocavit, hos & justificavit, quos autem justificavit illos & glorificavit, ad Rom. 8. v.*
 30.

30. (co nie mało trapi teráźnieyszych sekretarzow, y fałszerzow, zle nauczaiących o ludzkim do Nieba przeznáczeniu) kto o Nayświętszey Eucharystyi y innych Sakramentach, kto o sądzie y zmartwychwstániu ná sąd, wyraźne pokazał dowody, ieżeli nie ty? kto tak wiele doskonałych Listow, ná ktorych się katolicka wspiera Teologia, kto był ták znácznym cierpliwości rytraktem? są twoie słowa *2. ad Cor. 11. v. 26.* trzykroć byłem cięty rozgami, raz kamienowany, trzykroćem się z okrętem rozbił, przez dzień y noc byłem w głębi morskiey, w drogach częstokroć, w niebeśpieczeństwách rzek, w niebespieczeństwách rozboynikow, w niebespieczeństwách od rodakow, w niebeśpieczeństwách od poganow, w niebeśpieczeństwách w mieście, w niebeśpieczeństwách ná pustyni, w niebespieczeństwách między fałszywą bracią, w pracy, niespániu, w głodzie prágnieniu, w postach, w zimnie y w nagości, kto chorował á tyś nie bolał? co ludzie mowią o Swiętym Pawle? oto że razem w Rzymie z Piotrem Swiętym zá Nerona Cesarza poginęli, do ktorego był Paweł Swięty apellował *Cæsarem appello. Actor. 25. v. 11.* ktorych on Piotra ná krzyż, á Páwła pod miecz skazał. szli Swięci ná mieysca náznáczone, á ná drodze Ostieńskiey gdzie się mieli rozisć, Piotr w prawą ná págorek, ktory dziś *Promontorium S. Petri* zowią, á Páweł w lewą, gdzie Kościoł pod imieniem Jego, od Konstantyna fundowány stoi, álbo gdzie trzy krynice wynikaią, cáłuiąc się żegnali, mowił Piotr: żegnam cię naczynie wybráne, Doktorze świátá całego. Páweł odpowiadáiąc mowił; żegnam cię Pasterzu owieczek Chrystusowych, opoko Kościoła Bożego. do poty ludzie dobrze wierni o SS. Xiążętach Piotrze y Pawle. Tu niechay uważáią odszczepieńcy iáko nie winnie honor Apostolski szarpią, podobni są do owych stołownikow, ktorzy iabłka pieczone y dobrze ocukrowáne sobie podane iedzą, á wyssawszy z nich słodycz, o ziemię rzucaią, tak oni, nabráwszy nauki od SS. Apostołow, ich honorem gardzą, o ziemię miotáią.

Co do drugiego punktu. Między inszemi w starym testamencie błogosławieństwa od Boga znákámi, był y ten znák dla rodzicow potomstwo, iáko też niepłodność byłá niebłogosławieństwa znákiem: w nowym testamencie, Chrystus Pan, Piotrá y Páwłá SS. Apostołow, postanowił Rodzicami, spyta kto á kędyż dzieci? odpowiadam my Katolicy sami w sensie duchownym możemy názywáć się ich dziećmi, tak mowi S. Paweł, *nam in Christo Jesu, per Evangelium, ego vos genui 1. ad Cor: 4: v. 15.* y znowu w tymże liście *C. 3. v. 1. tanqvam parvulis.... lac vobis potum dedi,* to iest poczynáiących, w początkach wiáry Chrystusowey, nauczałem was słodko. toż samo mowił S. Piotr *1. Petri 2. v. 2.* iáko dopiero narodzone niemowlęta, rozumnego bez zdrády mleka pożądaycie, ábyście w nim urośli ku zbáwieniu. *lac concupiscite &c.* ieżeli tedy SS. Apostołowie máią nas katolikow zá dzieci, ktore przez tak długi czásu przeciąg, bo tysiączny, y kilkusetny wiek przeszło, nas mądrości Ewangeliczney mlekiem karmią, toć oczywiste Chrystusowe w nich pokazuie się błogosławieństwo; powiedziałem Piotr y Paweł Swięty są nasi rodzicy, bo właśnie fatygi ták rodzicy podeymowáli dla nas, tak naucza S. Chryzostom. *quasi universum orbem genuissent, sic currebant,*

sic

sic festinabant, omnes in regnum Dei volendo inducere, docendo, orando, supplicando, pollicendo, aliquando Epistolis, aliquando sermone, aliquando præsentia, aliquando per discipulos, nunc per se ipsos, conabantur cadentes erigere, stantes firmare, jacentes sustollere. czego nie czynili? iuż to nauczáiąc, iuż prosząc, iuż supplikuiąc, łagodząc to obietnicami, to skutkiem, częścią przez listy, częścią ustnie, częścią przez uczniow, usiłowáli, upadáiące wesprzyć, stoiące zmocnić, upadłe podźwignąć ludzie, wszystkim niebá przychylić. powtore: kiedy prośiemy o co Paná Bogá, á uprośić nie możemy uciekamy się o przyczynę do SS. Páńskich, náprzykład prosząc Páná Bogá o deszcz, czyniemy processye śpiewáiąc Litanie o Swiętych Páńskich, gdy záś Bog spuści rześiste deszcze, przypisuiemy tych Swiętych, ktorych my błagali przyczynie intercessyi, y dochodziemy, że u Boga są w respekcie y błogosłáwieństwie. Katolicy nazowię ia Piotra y Páwłá Swiętego obłokami dzdzystemi, to podobno było figurowáno *Isai. 60. v. 8. qui sunt isti, qui ut nubes volant?* spyta kto, á kędyż obfite zbożá? kędy w Winnicach grona? kędy w ogrodách kwiáty? odpowiadam nie samym chlebem żyie człowiek, ále y słowem Bożym, nie samą wodą, ále y wodą krztu świętego, iákie tedy te dwá mystyczne obłoki poczyniły skutki w ludziách, *homo ab humo,* pytáć się Pontu, Galacyi, Kapadocyi, Athen, całey Grecyi, Azyi, Bitinii, Rzymu, Jeruzalem, krainy Persow, Medow, wschodnich y zachodnich kościołow, połnocnych y południowych kráiow, świat cały prawie świádkiem być może, kędy by się Piotr y Paweł nie pokazáli. czy mało w Winnicy Chrystusowey, szczepow, latorości, (Swiętych Páńskich rozumiem) czy mało w Kościelnym Chrystusowym ogrodzie kwiátu, Męczeńnicy są to roże, hyacinthy są to Wyznáwcy, lilie są to święte Pánny y tak o innych mowić można przez podobieństwo ludziách, to wszystko Xiążętom Apostolskim w Bogu przypisáć nalezy, *ipsi nos docuerunt legem tuam Domine*, y przyznác w nich Boskie błogosłáwieństwo. potrzecie: ieżeli w tych mystycznych obłokach, błogosłáwieństwá Chrystusowego nie widzieć? nazowię iá Piotra Swiętego słońcem, Páwłá Xiężycem, to podobno było figurowáno *Gen. 1. v. 16. fecit Deus duo luminaria magna, luminare majus ut præesset diei, & luminare minus, ut præesset nocti,* y probuię tego z samego Páwłá S. Listu do Galatow *C. 2. v. 8.* Ten (to iest Bog) ktory skutecznie kooperował w Piotrze ná Apostolstwo obrzezánia, kooperował skutecznie y we mnie między Pogany: żydowie są niby dzień, poganie niby noc, bo tamci Chrystusa tylko Messyaszem być przyczyli czekaiąc inszego, ci áni Chrystusa áni Boga znáć nie chcieli, á zátym potrzá im było Słońca, y Xiężyca, áby ich oświecili. słońcem był Piotr S. Páweł Xiężycem, bo iáko te dwáy płánety, między wszystkiemi gwiazdami znacznieysze, ták Piotr y Paweł między Apostołámi, słońcem był Piotr, Páweł Xiężycem, bo iáko te dwáy luminarze, Niebá się tykáią, tak się extatycznie tykali te dwáy Xiązęta, Piotr miał widzenie iákoby mu na obrusie bestie czwornogie, czołgaiące się y latáiące ieść kazáno, o tym czytáć *Actor. 11. v. 5. surge Petre occide & manduca,* záś Páweł był w trzecim Niebie, iáko czytáć *2. ad Cor. 12. v. 2.* słońcem był Piotr S. á Páweł Xiężycem, bo iáko te dwá luminarze do generacyi człowieká kooperuią, tak ci dway

 Swię-

Swięci Apostołowie, do regeneracyi przez wiárę człowiekowi kooperowáli? słońcem był Piotr S. Paweł Xiężycem bo iáko te dwa luminarze nigdy się nie odstępuią, y owszem sobie drogę zachodzą, tak ci dwá Swięci, raz się ziednoczywszy, do śmierci nie rozstali się, *sicut in vita dilexerunt se, Ita in morte non sunt separati.* Słońcem był Piotr S. Paweł Xiężycem, bo iako te dwa luminarze będą do skończenia świátá, tak náuka Piotrá y Páwłá trwáć będzie, á zátym wnosić można, że tym dwiema Swiętym osobliwiey Chrystus Pan pobłogosłáwił, ták iáko Bog stworzywszy pierwiastkowy świát, y uczyniwszy ná nim porządek siodmemu dniowi pobłogosłáwił, *benedixit diei septimæ. Gen. 2. v. 3.* kończę.

Vos autem &c. Beatus es. Naymiłosierniey szy Jesu, ktoryś dzisieyszych SS. Apostołow na cały świat wsławił, nieporownáną mądrością, nieprzełomanym w wierze świętey statkiem, niesłychanym w męczeńskiey śmierci przykładem, udziel nam áby cząstkę tey łáski, áżebyśmy ostrożnie na tym świecie żyiąc, sobie y bliźniemu dopomagáiąc, widomych y niewidomych nieprzyiacioł pokonáć mogli, á po śmierci Ciebie y onych oglądali ná wieki. Amen.

KAZANIE XVIII.

Ná Náwiedzenie Pánny Maryi

Exurgens Maria abiit.... cùm festinatione. Luc. 1.

TOć ia wiem Nayiáśnieysza Páni, iż potrza było ážebyś iáko w krolestwie twoim wszędzie byłá *Regina mundi.* iáko było figurowáno *Ecclesiastici 24. v. 9. in omni terra steti,* ále też wiesz dobrze, iż my ludzie ieteśmy niby owe tulipany w ogrodzie, poty otwieramy usta, poki na ciebie iáko ná Mátkę patrzemy, słońcem stroyną, *mulier amicta sole. Apoc. 12. v. 1.* á dotego smaczna byłá Jzaakowi potráwa z owych kozłow, tak, iż dał błogosłáwieństwo dziecięciu, z racyi iż Rebeka matka zgotowáłá, *paravit illa cibos. Gen. 27. v. 14.* podobnie, nasze dobre uczynki smaczne Bogu są, gdy ie ty łáską y protekcyą twoią przycukrniesz y zalecisz. więc iáko szczęśliwy człowiek do ktorego idziesz, ktoremu prezencyą swoię daruiesz, z ktorym się rozmawiasz, tak nieszczęśliwy ktoremu z oczu unikasz, y my widziemy się być w tym nieszczęściu dzisiay, gdy nas odstępuiesz *abiit.* átoli, przecię nie będziem narzekáć gdy zrozumiemy, w pierwszym punkcie, zkąd y dokąd, poco y iak? Maryi droga? *abiit,* w drugim punkcie, zkąd y dokąd y poco y iák, idziemy ludzie? *cum festinatione.* o tym kazánie moie będzie *Ad M. D. G.*

Co do pierwszego. Droga Každa być musi, *à termino à quo, ad quem.* ták iáko postrzał z łuku wypuszczony od cięciwy do mety bierzy y im się bardziey od łuku umyka, tym bardziey do mety się zbliża. Wyszłá tedy Márya *à termino à quo,* z Miástá Nazareth w Prowincyi Galilei, do ziemie Judzkiey, ktora pokoleniu Judy y Simeon Lewitom daná byłá, iáko czytáć *Josue 21. v. 11.* ná tym podgorzu nie zbyr daleko od Jerozolimy, było miasteczko nazwáne Cariatharbe, iáko pisze *Carthagena L. 6. Hom. 1. de Vis.* to Miasteczko, Cariatharbe zwáne z hebray-

brayskiego, tłumaczy się *accubitus*, álbo *qvatuor*, y nie bez racyi, bo Bog y człowiek Chrystus był wtedy w żywocie Maryi, kiedy Marya wizytowáłá Elżbietę, y tam wonny wydáłá Wcielonego słowá zapách, to było figurowáno *Can.* 1. *v.* 11. *dum esset Rex in accubitu suo: nardus mea dedit odorem suum*, gdy Krol był w swoim pokoiu, spikanard moy wydał wonność. zwáne wraz *qvatuor*, iż y Elżbieta Marszałka Chrystusowego Jana w żywocie wtedy nośiłá, á więc cztery osoby razem, ná owymże zeszły się mieyscu. Tu wspomnieć należy co pisze S. Augustyn *Ser. 25. ad Fratres in Erem:* iż S. Ismara byłá Matka B. Elżbiety á S. Anny Siostra, więc Nayświętsza Marya Pánná y B. Elżbieta były sobie śiostry, cioteczne, dlatego Archanioł nazywa ie pokrewne, *cognata tua. Luc.* 1. *v.* 36. záś S. Ismara miałá męzá Aphrani, z pokolenia Lewi, á Swięta Anná Joachima z pokolenia Judy. Tu iuż widzieć, zkąd poszłá Márya, y dokąd, po coż? poszłá, to pewnie wątpiła o owey nowinie od Paranimfa Gabryela sobie doniesioney, *concipies in utero Luc.* 1. *v.* 31. to pewnie chełpić się z tak wielkiego od Boga szczęscia poszłá? odpowiem, áni ta, áni pierwsza racya. nie pierwsza: bo wiedziáłá co Gabryel powiedział Zacharyaszowi respektem Janá, *eris tacens*, . . . *usq; in diem quo hæc fiant, pro eo quod non credidisti Luc.* 1. *v.* 20. żeś nie uwierzył słowom moim zamilkniesz, y nie będziesz mogł mowić, áż do narodzenia dzieciątka. nie druga też racya: bo Nayświętsza Marya Pánná, owo Wcielenie Syna Boskiego w sekrecie miáłá, iáko nápisano było *Cant.* 4. *v.* 11. *mel & lac sub lingva tua.* nie ná ięzyku iák szczebietliwa iáka białogłowá, ále pod ięzykiem, to iest w sekrecie taiemnicę tę záchowáłá, nikomu nie oftawiáiąc, po coż tedy poszłá? oto nayprzod áżeby Jána od grzechu pierworodnego w żywocie Elżbiety uwolniłá, tak mowi Swięty Chryzostom Arcybiskup Konstantyn: *super Lucam: ideo Christus fecit Mariam salutare Elisabeth, ut sermo procedens de utero matris, ubi habitabat Deus, per aures Elisabeth ingressus, descenderet ad Joannem, & illum ungeret.* Poszłá Marya, áżeby byłá cáły dom Zacharyaszá łaskami nápełniłá. to było figurowáno 1. *Reg.* 5. *v.* 3. kiedy owa starego zakonu skrzyniá, bałwaná *idolum Dagonis*, iáko czartowskiey sztuki cierpieć nie mogłá, y zrzuciłá z ołtarzá, tak Chrystus w Maryi mistyczney skrzyni zamknięty, grzechu pierworodnego w Janie, iáko czartowskiey sztuki cierpieć nie mogł. Skrzyniá owá miáłá y to, iż w rzeczach wątpliwych rády dodawáłá, iáko czytáć, kiedy Krol Saul trworzyć się począł czyli zwyciężý Philistynow? mowił do Kapłána: *applica arcam Dei* 1. *Reg.* 14. *v.* 18. miáłá y to, iż broniłá od kary, tak kapłáná Abiathar od śmierci rozgniewánego Salomona obroniłá 3. *Reg.* 2. *v.* 26. *sed hodie te non interficiam qvia portasti arcam Domini:* miáłá y to owá skrzyniá, iż gdy trzy mieśiące w domu Obededom byłá, błogosłáwił Bog domowi Obededom *benedixit Dominus Obededom & omnia ejus, propter arcam Dei* 2. *Reg.* 6. *v.* 12. w tey skrzyni było práwo Boskie, rozga Aárona, y manna, w skrzyni mistyczney Maryi było práwo żywe Bog, rozga czuwaiąca, y pośiełek nasz mistyczny, konfrontuie się to pismo z drugim *Cant.* 7. *v.* 2. *venter tuus sicut acervus tritici*, żywot twoy, iáko brog przeniczny. Poszłá Marya w podgorze *in montana*, áżeby nam dáłá z siebie przykład poko-

ry, iż y my niżſzych wizytowáć wſtydzić ſię nie mamy, iákoż máią to mądrzy y pierwſzey powagi oſoby, iż im w wyżſzym zoſtáią honorze, tym o naygłębſzey myślą pokorze, to uczyniłá Márya, im w większym u Bogá ſzczęściu, tym uniżeńſza, fatygi w Judzką nie żáłowáłá kráinę, tego figura byłá u Ekkleſyaſtes *C. 1. v. 7. omnia flumina intrant in mare, & mare non redundat.* wſzyſtkie rzeki wchodzą do morza, á morze nie wylewa, tak lubo wſzyſtkie łáſki miáłá Márya, iáko Grybryel powiedział *gratia plena*, iednák bynaymniey z tego ſię nie wynośiłá. Poſzłá, áby oznáczyłá iż Bog, nie tylko generalnie dla całego świátá, ále y partykularnie dla każdego w ſzczegulnośći człowieka przyſzedł. Poſzłá, áby ſię oświádczyłá być nie tylko Matką Bogá człowieka Chryſtuſa, ále też y każdego człowieka z nas grzeſznikow. Poſzłá w podgorze, áby nauczyłá nas do perfekcyi dążyć, o gornym myślić niebie, to było figurowáno *Deuteron: 32. v. 11.* Kiedy owo Moyżeſzowi kazano ná gorę Abarim wniść, ázeby z tamtąd ziemię obiecaną obaczył, obaczywſzy innych záchęcił, iákoż záchęcił, śpiewáiąc záraz owe *Canticum*, álbo pieśn, w ktorey te dołożył ſłowá: *ſicut aquila provocans ad volandum pullos ſuos*, Boże moy! niby orlica dzieci ſwoie piſklęta pociągaſz do lotu, do ziemie obiecaney, to ieſt do niebá. Tu iuż wiedzieć po co poſzłá. iákże poſzłá? oto *cùm feſtinatione*, śpieſzno z kwápliwośćią, czemuż? ile kiedy depozyt, ſkarb, *pondus redemptionis noſtræ*, w żywocie ſwoim nioſła? odpowiem dlatego, ázeby nas nauczyłá, iż nie leniwo ále śpieſzno chodzić mamy, kędy, y ile kroć o interes zbawienia naſzego chodzi, iáko chodziło wtedy, iż było potrzeba Janá w żywocie Elżbiety upewnić, że ſię iuż zaczęno Wcielenie Boſkie, że Meſſyaſz prawdziwy Chryſtus Pan tudzieſz ieſt, y zbáwienie naſze zbliżyło ſię. gotuy ſię Jánie poprzedzáć Páná, y śćieſzki iego gotowáć, ztąd ieſt iż poczeni ſpolnie chwalić Páná: Elzbieta mowiąc: błogoſłáwionaś ty między niewiáſtami, y błogosłáwiony owoc żywota twoiego: Marya także ſpiewáć zaczęná wielbi duſza moiá Páná &c. *magnificat &c.* iáko też y Zacharyaſz lubo ná oſtátku, bo dopiero przy národzeniu ſyná przemowił, y śpiewáć począł, Błogoſłáwiony Pan Bog Izráelſki, ktory náwiedził &c. *Benedictus Dominus Deus Iſrael, qvia viſitavit &c.* Zacharyaſz tłumaczy ſię *memoria* pámięć *Elizabeth* tłumaczy ſię *Deus juramenti*, Bog przyſięgi, iákoby Bog pámiętał co komu deklarował, y nie żal, mu tego było, *juravit Dominus, & non pænitebit eum. Pſal. 109. v. 4.* áprzeto ſpráwiedliwie záżywamy w pacierzu w pozdrowieniu Anielſkim, tych ſłow, ktore Elżbieta Swięta do Maryi rzekłá, Błogoſłáwionaś ty między niewiáſtámi, y błogoſłáwiony owoc żywotá twoiego. Tu niechay uważáią odſzczepieńcy, ieżeli błogoſłáwią oni tę Pannę Maryą, ktorey pozdrawiáć zákazuią, á ile mogą wſzyſtkie iey łáſki y błogoſłáwieńſtwá y czci uwłaczáią, ktorey, Archanioł Gabryel przyniosł z Nieba od ſamego Boga to pozdrowienie *Ave gratia plena*, zrdowáś łáſki pełná. Powtarzam poſzłá ſpieſzno *cùm feſtinatione*, czemuż? odpowiem dla tego, ázeby náuczyłá nas, iż Bog ktorego ona nioſłá w żywocie, ieſt prędki ná odpuſzczenie nam grzechow, á nierychły do kary y iakoby opieſzały. to było figurowáno *Malachiæ 4. v. 2. & ſanitas in pennis ejus.* y zdrowie w ſkrzydłách iego. pytáć by ſię tu, czemu

ſkrzy-

fkrzydłámi fymbolizuie fię miłofierdzie Bofkie? wfzakże do Łázárzá piefzo chodził Pan Jezus, toćby nogą, wfzák y przez impozycyą ręki, owę w Ewangelii uzdrowił zmarłą panienkę, toć by ręką fimbolizowáć fię bardziey przyftało? odpowiadam nie, bo nád nogi y ręce prędfze miłofierdzie Bofkie. záś kiedy do karánia, nie fpiefzy fię Bog, o tym prorok *Jfai 26. v. 21. ecce enim Dominus egredietur de loco fuo, ut vifitet iniqvitatem.* oto Pan wynidzie z mieyfca fwego, áby náwiedził niepráwość obywatelow ziemi przeciw niemu. y znowu *Micheæ 1. v. 3. defcendet & calcabit fuper excelfa terræ.* znidzie y deptáć będzie po wyfokościach ziemi, dwie rzeczy tu uważać należy, pierwfza, iż z centrum fwoiego ná karę wychodzi, druga, iż będąc ogniem iako fię Moyżefzowi pokazał, ná doł nie do gory idzie? oto dwie wiolencye, iákoby gdy ma karáć cierpi, częścią że z *centrum* miłofierdzia wykraczáć muśi, *de loco fuo.* ták iáko kamień gdy do gory przymufzony idzie, wiolencyą cierpi, częścią iż iáko ogniowi wiolencya ieft iść nádoł, tak Bogu wiolencya ieft, karáć człowieka ftworzenie fwoie, otoż gdy potrza było fyna Zacharyafzowego od grzechu uwolnić, nie idzie w żywocie Maryi, ále leci, *fanitas in pennis ejus.* Konfrontuie fię to pifmo z drugim *Can. 2. v. 8. ecce ifte venit, faliens in montibus & tranfiliens colles.* oto ten idzie, fkacząc po gorách, przefkakuiąc pagorki. co uważáiąc Nayświętfza Marya Pánná, iáko w piśmie świętym bez pochyby biegłá, iż Bog ná windyktę opiefzáły, záś prędki do odpufzczenia grzechu człowiekowi, á więc pomału iść nie chciáłá, ále śpiefzno *cùm feftinatione.* podroży tedy Nayświętfzey Maryi Panny, było dni pięć, á trzy miefiące, u Elżbiety zmiefzkałá, y nie fprzykrzyłá fię áni gościom rezydencya, áni domownikom goście.

Co do drugiego punktu. Zkąd idziefz człowieku? z ziemi, *pulvis es.* dokąd idziefz? do ziemi, *& in pulverem reverteris Gen. 3. v. 19.* álbo też zkąd idziefz człowieku? z tego świátá, dokąd? ná tamten świát, tam fą dwie drogi, zła y dobra, iedná do złey wieczności, druga do dobrey wieczności, iákże idziefz do złey wieczności to ieft do piekłá? oto *cùm feftinatione* śpiefzno, iák ptafzyna ná leb, á potym ná łeb, to było figurowáno *Prov. 7. v. 23. velut fi avis feftinet ad laqveum. & nefcit quod de periculo animæ illius agitur,* iák gdyby ptak śpiefzył fię do śidłá, á nie wie, że idzie o niebefpieczeńftwo dufzy iego. iák idziemy do złey wieczności? śpiefzno, iák iezdzieć z liftámi, ktory odmienia konia, z ráná infzego, od południá infzego, w nocy infzego, tak my odmieniamy grzechy náfze, zráná infzy grzech popełniáiąc, od południá infzy, w nocy infzy, ażebyśmy prędzey ftanęli w piekle, tak ftánął ow prześládowca Moyżefzá, o ktorym czytáć *Exodi 15. v. 1. equum & afcenforem deiecit in mare.* Bog y z koniem w piekło go wpędził. iák idziemy do piekłá? fpiefzno, tyle kroć, ile razy ná obrázę Bogá, ná krzywdę bliźniego czyniemy kroki, *veloces pedes eorum ad effundendum fangvinem Pfal. 13. v. 3.* ná koniec idziemy śpiefzno, kiedy czás cały życia zatrudniámy fobie, ná takich zábawách, ktore nie zafługuią tylko piekło, nic nie zoftáwuiąc czáfu, na zafługę Niebá, á przecie mamy wiedzieć, że z czáfem należy poftępowáć iák kráwiec z fuknem, nie pierwey go nożycami ftrzyze, pokiby w myśli nie ułożył fobie, ktory kawałek na co ma obrocić, ná co

się przyda, y czyli będzie źle lub dobrze? ztąd iest, iż przestrzega S. Paweł *videte itaq; Fratres quomodo cautè ambuletis.... redimentes tempus, ad Ephes. 5. v. 16.* A do dobrey wieczności z tego świátá iak idziemy? odpowiádam, z oporem, opieszáło, leniwie, to było figurowáno *Isaiæ 55. v. 9. sicut exaltantur cœli à terra, sic exaltatæ sunt viæ meæ, à viis vestris.* iáko podniesione są niebá od ziemi, tak podniesione są drogi moie od drog waszych, iákiesz są drogi niebá? odpowiem prędkie, prędko się niektore sfery obracaią ba y planety, chociasz nie w swoim interesie, á człowiek choć w swoim zbawienia interesie idzie powoli. iák idziemy do Niebá? oto iak młyński kamień, ktory poty się obraca, poki woda ná koło płynie, iák woda wylewáć się, spływáć przestanie, y koło ustanie, tak my poki nas fatalność, fala iakiego nieszczęścia, utrapienia, przymusza, poty o Bogu o Niebie myślemy, iak ta fala przeminie, tak y my o Bogu o Niebie zapominamy, álbo myśleć przestáiemy. iak się uganiamy do Nieba? oto zołwiem krokiem, álbo domawiamy się o niego głosem kruka *cras*, prokrástynuiący álbo doiutrkowie, tego byłá figura *Exodi 8. v. 9.* zesłał Bog na Pharaona y wszystkich Egypcyanow karę, że żaby ziemię, stoły, łoszka, kąt każdy opanowáły, z iedzącemi iadły, z piiącemi piły, z leżącemi leżały, co widząc Moyżesz pyta się Pharaona: *constitue mihi tempus, quin deprecer pro te.... ut abigantur ranæ?* postanow mi czás, kiedy się mam modlić zá ciebie.... áby były odpędzone żaby? y odpowiedział *cras*, iutro *v. 10.* O! głupia głowo, mogłszy dziś czemu aż iutro, taka iest przywárá ludzkiego animuszu, odwłuczyć interes do iutrá, taka opieszáłość w właśnym swoim interesie. Ná owe słowá: *viam mandatorum tuorum cucurri Psal. 118. v. 32.* mowi Wielebny Beda Zak: S. Benedykta *currere, est, non pedum gressus accelerare, sed in fide semper & virtute proficere*, bierzeć, nie iest to nogami ruszáć, do rozkazow Boskich, ále w wierze świętey y w cnotach świętych profitowáć, tak żeby to z pożytkiem duszy było, z inkrementem nadziei zbáwienia, á to bez odwłoki czynić potrzeba. *Lucæ 10. v. 4.* Wysyłáiąc Pan Jezus siedmdziesiąt y dwu Uczniow, do wszystkich miast kędy sam przyść miał, rozkazał im, áżeby nic z sobą nie bráli, áni mieszka, áni taistry áni obuwia, y owszem, áżeby nikogo w drodze nie pozdrawiáli zakazał, *neminem per viam salutaveritis.* nácoż to Pan Jezus uczynił? to pewnie politycy teraznieyszego świátá powiedzą że nieludzki był Chrystus, wszakto przecię pomowić sobie z kim nie zászkodzi? nie tak iest: mądrze Chrystus Pan dyspomował posłáńcow, bo tym chciał náuczyć, iż kędy o zbáwienny interes idzie, tam się zatrudniáć nie trzeba, ále prędko krzątáć, to było figurowáno *4. Reg. 4. v. 29.* Kiedy owo Elizeusz słudze swoiemu Giezi rozkazał, áżeby umarłego kijem wskrzesił, przykazał oraz, áżeby się z nikim w drodze nie rozmawiał, choć by cię y kto pozdrowił nie odpowiáday mu, *& si salutaverit te quispiam, non respondeas ei.* tu uważáć, iż kędy o interes, á ieszcze pilny chodzi, áni Chrystus áni SS. Páńscy, opieszáło leniwo iść nie kazáli, á możesz być katolicy większy nasz interes y pierwszy, iák zbáwienia duszy naszey? á więc opieszale iść niedbále nie potrzeba, ále śpieszno. kiedy zachoruiemy chcemy áby Doktor Medyk, bá gdyby z królu świátá czymprędzey przybywał, przybywszy,
áżeby

áżeby czymprędzey medicynę gotował, katolicy coż bardziey ratowáć należy? duszę lub ciáło? á ieżeli interesu ciáłá, dla zdrowia doczesnego, w dylacyą nie puszczamy, czemuż dla duszy interes, dla życia wiecznego w szczęśliwości z Bogiem na wieki, odkładamy? kto nam powiedział? że násze iutro, kto obiawił? że żyć będziemy wiele lat, wierzayciesz mi katolicy, co powiem, właśnemi nogami do tey Swiątnice Boskiey przyszliśmy, ále nie wiemy, iezeli nas cudze ręce ztąd umarłych nie wyniosą, á czemuż tego momentu nie biiemy się w piersi? kończę.

Exurgens Maria &c. cum festinatione. Nayiáśnieysza á principalnie Septemtrionu naszego Monarchini Maria, dziś przez Syna Chrystusa w żywocie twoim posługę zbawienia naszego poczynaiąca, dziś o spráwie odkupienia naszego z Elzbietą rozmawiáiąca, dziś iáko mamy skwápliwie o Niebo się stáráć nas náuczaiąca, day miłościwie, tylo nam się rozpatrzyc, áżebyśmy skrzydłá owe dwá przypráwiwszy, to iest, miłość Bogá y bliźniego, iako naypryncypalnieysze przykazánia Boskie, torem życia twoiego, zá tobą do Niebá, iuż nie szli, ále lecieli skwápliwie, kędy byśmy się z tobą, y Synem twoim Chrystusem, á nászym zbawicielem, cieszyć mogli ná wieki. Amen.

KAZANIE XIX.

Ná Swiętą Małgorzátę, Pánnę y Męczenniczkę.

Invenit... vendit... vadit... emit. Simile est regnū Cælorū homini negotitari. Mat. 13.

DObrzeć by to y skarbow szukać, ále kiedy o nie takowe zakręty, iż trzebá chodzić, stáráć się y wszystko co człowiek ma sprzedáwáć, y dopiero rolą w ktorey owá ukryta nádzieiá kupowáć, ktoż się tego podeymie, komu to wstrętu nie uczyni? katolicy nie tak iest. wiárá święta skarb iest, wszystko co człowiek ma sprzedawáć, są grzechy iego, bo inne rzeczy wszystkie nie násze są, ále pożyczáne od Bogá, y Dom y ziemia, y suknie y pieniądze, to przy śmierci odbierą, sáme tylko nieprawości, násze są, wszak tak powiedziałeś Chryste Pánie: *de corde exeunt cogitationes malæ, homicidia, fornicationes, adulteria, furta falsa testimonia Mat. 15. v. 19.* my tych złości w sercu naszym Autorami, toć násze są, komuż ie sprzedáć mámy? odpowiem spowiednikom przy konfessyonale, byle ie żalem pokutnym obwinąć, wezmą ie y zarzucą w wieczną niepámięć u Bogá, tak dopiero nabędziemy roli w ktorey iest skarb, to iest nabędziemy práwá do wiáry zregulowáney, w ktorey znowu znaydziemy Niebo. Dobrze by y kupczyć, ále nie ma o czym. katolicy nie tak iest, perła bez szacunku Niebo iest, drobne perełki są dobre uczynki, idźmysz od iednego dobrego uczynku do drugiego, idźmy z cnoty w cnotę, doydziemy Niebá, y znaydziemy perłę, iest oczym: bośmy odebráli ná Chrzcie świętym łáskę, iáko drogie *numisma*, á więc gdy nas Bog Wszechmogący zapomogł, powinniśmy zasługiwáć sobie ná Niebo, to iest dobre uczynki czynić, bo wiárá bez dobrych uczynkow obumarła *Jacobi 21. v. 26*: ále spyta kto: nie możnaby to przez stáwioną osobę kupczyć y stáráć się o Niebo? odpowiadam nie, ale samemu konie-

 cznie

cznie potrzebá, dlatego *negotiator* tłumaczy śię *negans otium*, zabawny nie prożnuiący człowiek, to było figurowáno *Psal. 76. v. 3.* gdy Krol Izráelski Dawid powiedział. *Deum exqvisivi manibus meis nocte.* szukałem Bogá rękami moiemi w nocy, dwie ręce rozum y wola są, co rozum o Bogu poymie, to podać powinien woli, iáko práwa ręka, lewey ręce, dodał Psalmistá; rękami swoiemi: kędy widzieć, że nie cudzemi prácowáć potrzeba, dodał, w nocy, to iest w wierze świętey, ktora respektem Niebiánow Bogá widzących, noc iest, częścią názywa śię nocą, respektem nas wiatorow, że nam rzeczy Niebieskie dla zasługi ná tym świecie ukrywa, *fides est obscura.* ieżeli tedy ná Chrzcie świętym odebráliśmy łáskę, bez żadney zasługi, *gratia prima, non cadit sub meritum* náucza Theologia toć iest czym kupczyć. Weźmy sobie ná przykład S. Małgorzatę, Pannę y Męczenniczkę, ta przez śiebie samę stáráłá śię o Niebo. więc iá w pierwszym punkcie powiem, dla pozyskánia Niebá, łożyć dobre uczynki koniecznie potrzebá. *invenit.... vadit..... vendit.... emit.* w drugim punkcie: S. Małgorzátá przez śiebie prácowáłá ná Niebo, łożyłá czystość swoię Pánnieńską, y męczeństwo *Simile.... homini negotiatori Ad M. D. G.*

Co do pierwszego. Odszczepieńcy Kalwin y Luter, przy tym śię upieráią, że człowiek żadnego dobrego uczynku, y prawdziwie przed Bogiem ważnego ná Niebo uczynić nie może, częścią, iż predestynacyą trzymalą być przed przewidziánemi złemi y dobremi uczynkami, tak do Niebá iáko y do piekłá, częścią ze Chrystus Pan zádosyć uczynił, y męką swoią nam doskonále zásłużył Niebo. ia zás zgádzáiąc śię z *Concilium* Trydentskim *Sess. 6. can. 16. & can. 37.* (oprocz tego, czego nauczałem w kazániach Niedzielnych, o przeznáczeniu do Nieba) mowić śmiele mogę, iż człowiek dobremi uczynkami prawdziwie zásługuie sobie ná Niebo, y ważne są ná fundamencie zasług Chrystusowych, y tak dowodzę, procz wyráznych słow Chrystusowych *Mat. 5. v. 12. merces vestra copiosa est in Cælis.* zapłátá wászá iest obsita w Niebie, y znowu Chrystus ná sądzie mowić będzie: podźcie błogosłáwieni Oyca moiego, otrzymaycie krolestwo zgotowáne wam, od założenia świátá, álbowiem łaknąłem y daliście mi ieść, &c. *Mat. 25. v. 34.* kędy każdy wiedzieć może *causalem*, to iest przyczynę y rácyą dla ktorey otrzymuiemy Niebo. toż samo mowi Páweł S. *ad Tim. 2. c. 4. v. 7. cursum consummavi fidem servavi &c.* potykaniem dobrym potykałem śię, zawodu dokonałem, wiárę zachowałem &c. procz tych mowię dowoduw. tak probuię *Mat. 16. v. 24.* mowił Jezus do uczniow: kto chce zá mną iść, niech sam śiebie zaprze, weźmie krzyż swoy y náśláduie mnię. *tollat crucem suam, & sequatur me.* ieżeli Chrystus kazał dzwigać krzyż swoy, toć procz Krzyżá Chrystusowego, to iest procz zasług Chrystusowych, potrzeba nam śię staráć o krzyż swoy, to iest, o właśne nasze dobre uczynki, á wyrázniey, lubo Chrystusa Páná są zasługi *infiniti valoris*, iak mowią Theologowie, nieskończonego waloru, estimacyi, iednák na nie spuszczáć śię same nie należy, bo tak Bog chciał, ázebyśmy śię y z naszemi popisywali zasługami, y dla tego podobno dopuścił Chrystus Pan, áżeby Cyreńeńczyk Krzyż iego dźwigał zá nim, *angariaverunt Cyrenæum Mar. 15. v. 21.* náuczáiąc, iż oprocz zasług Chrystusowych, potrzeba naszych, do zbawienia,

nia. to było figurowano *Exodi 14. v. 14.* Kiedy owo Pharaon, za ludem Izraelſkim pogoń czynił, ſtrwożył ſię lud wſzyſtek y narzekáć ná Moyżeſza począł, á więc do nich Moyżeſz takową czyni exhortę, *Dominus pugnabit pro vobis, & vos tacebitis?* Bog zá was walczyć będzie, á wy milczeć będziecie? nie tak, nie, ále raczey y wy teſz dołożcie ſię. nie żeby Bog bez was nie mogł pokonáć nieprzyiaciela, ále że y waſzych uczynkow prágnie. Tu niechay uważáią heretícy, ieżeli to nie byłá prawdziwa, dla żyiących ná świecie ludzi nauka, w okoliczności ſtaránia ſię o Niebo? wſzak cokolwiek w piśmie świętym napiſano ieſt, wſzyſtko dla naſzey náuki ſpływa, mowię uſtami S. Pawłá *ad Rom. 15. v. 4. quæcunq; enim ſcripta ſunt, ad noſtram doctrinam ſcripta ſunt.* do poty reſpons álbo odpowiedź heretykom. *Mar 16. v. 2.* trzy Marye przyſzły, áby kupiły drogich oleykow y kupiły, ná coż? oto ážeby zmarłe Chryſtuſa balſamowáć ciáło, *& valde mane, una ſabbatorum veniunt ad monumentum.* ná co proſzę ta fatyga y expens? kiedy iuż był wprzod w nocy Nikodem przyſzedł do grobu, y przyniosł przypráwny ungwent, z mirrhy y aloes iákoby ſto fontuw, y Ciáło Chryſtuſa namaścił, iáko czytáć *Joan. 19. v. 39.* moim zdaniem, tak ſobie czyniły reflexyą trzy Marye, uczynił Nikodem unkcyą, to od ſiebie, y dla ſiebie miał zaſługę, ále dla nas nic nie zaſłużył, więc y my ſtaráć ſię winne ieſteśmy, o zaſługę podobną u Chryſtuſa, podźmy y namaśćmy naſzym oleykiem Ciáło iego. Tu niechay uważáią katolicy, iż ſpuſzczáć ſię ná cudze dobre uczynki nie potrzebá, ále y o ſwoie ſtáráć ſię mamy, mowię przeciwko tym, ktorzy każą ſię zá ſiebie modlić, pościć, mortyfikacye czynić, y pokuty, á ſami grzeſzą bez poprawy żadney, y ieſzcze śmieią mowić: znáć ſię Wc. nie modlił za mnię, álbo niedoſkonále, nie tak, nie, ále y wam przyłożyć ſię należy, á przyłożyć całym ſercem, y ſzczerą poprawą życia, o tym wyraźnie piſmo. *Eccleſiaſtici 40. v. 30. vir reſpiciens in menſam alienam, non eſt vita ejus in cogitatione victus, alit enim animam ſuam cibis alienis:* kędy widzieć, iż pod figurą człowieka nie ſtáránego o ſwoy ſtoł, pátrzáiącego ná cudzy, ieſt przymowka na tych ktorzy duſzę ſwą chcą páść cudzemi modlitwámi y zaſługami, y tak mieć ſię dobrze ná tym y ná tamtym świecie. y toć to ieſt, że Chryſtus przyrownał Niebo, do człowieka ſzukaiącego dobrych pereł, *ſimile.... quærenti bonas margaritas,* iákoby chciał nauczyć, iż człowiek ma ſię ſtáráć o dobre uczynki, ktoremi dokupić ſię może, iedynie naydroższey perły, to ieſt Nieba. Kto chce ážeby przez cudze ſtaranie, cudzą pracą wſzedł do Nieba, iáśniey powiem, ážeby go cudze ramiona wnioſły do Niebá, podobny ieſt, do pigmeyczyka, ktory zá uproſzeniem, ſtawa ná barkach olbrzyma, y czyni z ſiebie wieżą wyſoką, á przy tym y wielki śmiech, tak śmiech z ſiebie czyni ten, ktory czynić ſię chce wielkim u Bogá człowiekiem, y zaſłużonym, nie maiąc nic ſwoich zaſług, ſzczegulnie cudze. Ekkleſiaſtes nápiſał. *C. 12. v. 13. Deum time & mandata ejus obſerva, hoc eſt enim omnis homo,* Boga ſię boy y ſtrzeż przykazania iego, bo to ieſt wſzelki człowiek, ſiedmdzieſiąt tłumaczow czytaią, na tym polegáć każdy człowiek powinien, *in hoc conſiſtit. omnis homo.* Tu niechay uważáią wſzyścy ludzie ná świecie żyiący, ná czym ſtawáć y fundowáć ſię maią. ážeby Nieba

 doſię-

dosięgli. Tu maią uważáć ieżeli maią się názywáć prawdziwym człowiekiem, ludźmi, ktorzy nie prácuią ná Niebo? śmiem mowić że tacy tylko reprezentuią człowieka, ále prawdziwym człowiekiem nie są, podobni są do owych ná dyalogu osob, ktore od stop do głow reprezentuią Hiszpána, álbo Turczyná, ále w samey rzeczy nie, tak człowiek ktory nie záchowuie przykazánia Páńskiego, podobny iest do człowieka, ále człowiekiem nie iest. Zgadnicie proszę, czemu to Bog Wszechmogący, stworzywszy człowieka z gliny raz go nazwał człowiekiem iáko *Gen. 2. v. 15.* drugi raz názwał go tylko ciáłem, iáko *Gen 6. v. 3. non permanebit spiritus meus. . . . in homine, quia caro est.* prawdziwie dla tego że przykazania Boskiego nie słuchał, á w grzechu będąc zasług żadnych swoich nie miał. Konfrontuie się to pismo z drugim *Psal. 115. v. 11.* kędy Dawid mowi. *omnis homo mendax.* każdy człowiek kłamca. dla czegoż kłamcą iest; czyli dlatego, że często kłama? czyli dla inszey racyi? odpowiem dlatego, że nie tylko ustami kłamać zwykł częstokroć, ále że Bog go stworzył ná wyobrażenie swoie, á nie stára się ażeby mu był podobny, iákże Bogu ma człowiek być podobny? oto dał mu pámięć, rozum, y wolą, coż też proszę zarobił sobie temi trzema potencyami na Niebo? czym się rozum zabawiał: czym się zatrudniáłá wola? ktore dzieło wystáwił ná chwałę stworzycielowi swoiemu, w czym bliźniemu dopomogł? w czym duszę swoię ratował od wieczney zguby? ieżeli tedy iest práwie goły bez dobrych uczynkow, toć iest prożne ciáło, toć iest zatym y kłamca, nie tylko w mowie, ále y w uczynkach, *homo mendax* człowiek nieprawdziwy, ále tylko reprezentuiący podobieństwo człowieka. O! Boże moy, iákże dusza ná takie ciało nárzekáć będzie? co rozumiecie, gdyby było takowe miasto, ktore by dwie tylko bramy miáło, iednę ażeby do miástá przez nię wszystko dobre wschodziło, drugą żeby przez nię do miástá wszystko złe wprowadzáno, daymy to, żeby ta pierwsza záwsze byłá zamknięta, ta drugá záwsze byłá otworzona, iżaliż w takowym mieście nie byłáby sama nędzá y nieszczęśliwość iedyná? toż samo rozumieycie dzieie się dla dusze wászey, ieżeli tylko bramami zmysłow waszych same wpuszczacie grzechy, nie dopuszczáiąc zmysłom dobrych uczynkow wprowadzáć, ktoremi ona przed Bogiem zaszczycáć się powinna, y swego czásu z niemi na tamten świát przechodzić, y popisywáć się do regestru wybránych, to rozmyślaycie nabożni słuchacze, á ia idę do dalszey materyi założoney kazánia moiego.

Co do drugiego punktu. S. Małgorzata Pánná y Męczenniczka, ktorą Grekowie nazywáią Máryną, ta przez siebie samę stáráłá się o Niebo. álbowiem około roku 260. żyiąc (Metaphrastes,) rodem z Antiochii, Oyca pogáná Edesyusza maiąc, wyszłá w pole do trzody Oyca swoiego, iáko niegdyś Rachel, *nam gregem ipsa pascebat, Gen. 29. v. 9.* á słysząc od kaznodzieiow Chrystusowych, ktorzy się tam wtedy po lasach y wioskách ukrywáli, o prawdziwey wierze, tę przed Olibryuszem Starostą poganem wyznáła (ktory chciał ią mieć zá żonę) tu uważáć, że ználáłá, według Ewangelii dzisieyszey skarb zakopany w ziemi, to iest wiárę. *simile. . . . thesauro invenit.* á wiedząc że to ieszcze dla pozyskania

nia Niebá było mało, *vadit. vendit. emit.* idzie daley, y łoży czystość Pánnieńską dla Nieba, álbowiem przyiąwszy Chrzest Swięty, y Chrystusa za Oblubieńca obráwszy, Olibryuszem przyiacielem gardzi. (I tákim ci sposobem otrzymuiemy Niebo) o tym Chrystus. *Mat. 19. v. 12.* gdy pewnego czásu wyliczać począł kontinencyi *species: sunt eunuchi, qui de matris utero sic nati sunt.* powtore *sunt eunuchi &c.* potrzecie *sunt eunuchi*; á gdy troiákość kontynencyi wyliczał w tym właśnie czásie przyprowádzono mu małe dziatki, á gdy ie tam ktoś odganiał, rzekł Jezus *sinite parvulos & nolite eos prohibere venire ad me, talium est enim Regnum Cœlorum v. 14.* coż się Pánu podobało w dzieciách? czy młodość, czy malinkość? álboż to Pánie y starzy nie godzą się do Nieba? żeś dodał *talium*, takowych iest Niebo, moim zdániem, chciał Chrystus nauczyć, iż czystość, pannieństwo ma práwo do Nieba, nie tylko insze cnoty y dobre uczynki ludzi większego wieku. Stawiam ia wam tu dziś, y łączę S. Małgorzatę, między temi y takowemi dziećmi, y upewniam, że ich iest krolestwo Niebieskie, stáwiam Małgorzátę, ktora w roku pietnástym z swoią Bogu popisuie się niewinnością. Gora Ethna, ta lubo wewnątrz goreie, iednák niektore mieysca śniegami pokryte cierpi, zkąd Poeta: *scit nivibus servare fidem....* to dziw mały, to większy, że młodość człowieka, ktora iest iak piec ognisty, á kiedy śnieżysty niewinności kandor zachowa, ktoż by nie pisał nad nim, umie śnigom dotrzymáć wiáry. Ktoż powie? co zá konnexyą ma serce czyste człowieka z okiem, ze upewniał Chrystuś *Mat. 5. v. 8. beati mundo corde, qvoniam ipsi Deum videbunt.* czyste serce, będzie widzieć Boga, ia bym tak rozumiał, iż iáko oko nie záprուszone widzi dobrze *obiectum.* tak czyte serce, żadzą nieskażone plamą, będzie oglądał Boga. Chwali litera Pańska, takowe białogłowy, *Ecclesiastici 26. v. 19. gratia super gratiam, mulier sancta & pudorata, omnis autem ponderatio, non est digna continentis animæ.* łaska nád łáskámi białogłowa wstrzemieźliwa, á nie masz wagi, ktoraby godna byłá duſze wstrzemieźliwey: y ta to iest akcya, álbo dobry uczynek, ktory łożyłá ná Niebo Małgorzáta *simile.... homini negotiatori.* Ale łożyłá ieszcze y męczeństwo, kiedy od miecza głowy nie umknęłá. częścią zá wiárę Chrystusową, częścią áżeby czystą oblubienicą Chrystuſa z tego zeszłá świátá, pewną będąc słow Chrystusowych, iż kto zabiia ciáło, zabić duszy nie może, *Mat. 10. v. 28.* ále raczey wyleci w gorę do Nieba, iak ptaszyna, z więzienia, lub sideł, o tym Prorok *Psal. 123. v. 7. anima nostra, sicut passer, erepta est, de laqueo venantium.* y owszem wierzyła, że y ciáło iey swego czásu nieskażytelne będzie, bo iáko, gdy kto miedź álbo inny metal, przelewa w formę, dla odlania inney statuy, bez zepsucia metallu to czyni, tak ciáło męczennikow w lepsze przeformowáne będzie, bo w ciáło uwielbione: takci się maią ci, ktorzy krew dla Chrystusa przelewáią. tu uważáć iáko pracowáłá ná Niebo Małgorzata, á to dwoiako; łożyłá czystość Pánnieńską y męczeństwo. *invenit. vadit. vendit. emit.* Tu iuż uważáć, iák piekna dla Chrystusa oblubieńca Małgorzata, zewnątrz y wewnątrz, tak ná owe słowa *Cant. 7. v. 6. quàm pulchra es. & quàm decora charissima.* kommentuie S. Antoni Padewski *Serm. de Virg: & Mart. commendat Christus sponsam, ab exteriori pulchritudine, idest hone-*

honesta conversatione: quàm pulchra es. & ab interiori virtutum plenitudine, quam decora, decor enim dicitur, quod sit decus cordis, zewnętrzna y wewnętrzna piekność, iest to ozdoba ſerca, á ia dodaię: piekna Małgorzata, bo ſię przez nię przebiia białość y rumieniec, to ieſt czyſtość y męczeńſtwo. Tu niechay uważáią Pánienki, iáko ſię z młodu kocháć maią w Chryſtuſie: małe drzewka y latorośle powſzechnie ſłábe, tedy ie przywięzuią do laſki, tyki mocnieyſzey, áżeby nie upadły, tak człowiekowi młodemu, do Krzyżá Chryſtuſowego wiązáć ſię należy, y w nim ſię kochać, w nim nádzieię pokłádáć ſwoiey ſtałości, tak czyniłá S. Małgorzata, tak naśládowáć ią powinny młode panienki. Tu niechay uważáią ci, ktorzy mowią, że zachowánie dziewictwa, czyſtości, wymyſł ludzki niepotrzebny ieſt, álbo wyciąganie czegoś nád náturę, kiedy Bogu przyiemna ieſt, Bog obiecuie zá nię nádgrodę, tego byłá figura *Jſai. 56. v. 3. & 5. non dicat eunuchus, ego ecce lignum aridum, qvia dicit Dominus eunuchis.... & eligerint, quæ ego volui.... dabo eis in domo mea & in muris meis locum, & nomen melius, à filiis & filiabus,* Tu niechay uważáią ci, ktorzy ná Niebo pracowáć nie chcą, gdyż Bog kooperuie ſtáráiącym ſię o Niebo: *Dii laboribus omnia vendunt.* Tu niechay uważáią ci, ktorzy ſię kupiectwem bawią, ieżeli kiedy w myśli mieli, áżeby wprzod ſtarali ſię o cnoty, iak o złoto. cenſorował niegdyś takich Poëta. *O! cives. cives, qværenda pecunia primum. Virtus poſt nummos.....* Dziwna rzecz, doczeſne rzeczy drogo kupują, á wieczne za mało maią, y znowu wieczne lekko przedaią, doczeſne drogo, á mieliby wiedzieć, że złoto ieſt to piaſek reſpektem mądrości kupiectwá Niebieſkiego, tego figura *Sap. 7. v. 9. aurum in comparatione illius, arena eſt exigua.* piaſek proſty ieſt cięſzki, wiele waży, á nic nie waży, y pożytku nie czyni, dla tego podobno *Apoc. 18. v. 11.* Jan S. powiedział, że kupcy ziemſcy ſwego czaſu płákać będą *negotiatores terræ flebunt.* á ieżeli tak, toć ſię lepiey dokupowáć Nieba, na Niebo łożyć ciáło y duſzę, trybem Małgorzaty Swiętey, bo nic zmazanego do Niebá nie wnidzie. każdy ſtan przynieść może człowiekowi pożytek, ále kandor nigdy niezwiędły naywięcey, wſzak tak owe Chryſtuſa ſłowa *Mat. 13. v. 8.* ziarna padły ná dobrą ziemię, y wydały pożytek, iedne ſetny, inne ſześćdzieſiąty, inne trzydzieſty. powſzechnie tłumaczemy. *triginta, refertur ad nuptias, ſexaginta ad viduas. centum ad virginitatem.* męczennikiem záś czynić nikogo nie chcę, ále chwalić y zalecić mogę, bo każdy męczennik, w Kościele woiuiącym, Chryſtuſa koadiutorem nazwáć ſię może, y wydáć pożytek, o tym Chryſtus w podobieńſtwie, *granum... ſi autem mortuum fuerit, multum fructum affert, Joan. 12. v. 24. & 25* wſzakże y winne iagody, te ktore naylepſze ſą, w práſę kłádą. kończę.

Invenit.... &c. Simile &c. Swięta Pánno y Męczenniczko Małgorzato, iednę z tych (ieżeli nie obie) upros nam u Oblubieńca twoiego Chryſtuſa, heroiczne cnoty, áżebyśmy takim ſpoſobem o Niebo kupcząc, odebrali aureolę, w kroleſtwie Niebieſkim, á ty co to ſłuchaſz, przyday Amen.

KA-

KAZANIE XX.

Ná Swiętą Márią Mágdálenę.

Ut cognovit. . . . ſtans retro Luc. 7.

TRzy ſtany ſą ludzi ná świecie, niewinnych, grzeſznikow, y pokutuiących, *innocentium, peccatorum, & pœnitentium.* to było figurowáno w Adamie, Ablu, y kainie, Adam pokutuiący, kain grzeſznik, Abel rad że niewinny, to ia dziś przy ſtole u Pháryzeuſza widzę, Chryſtuſa niewinnego, Magdalenę pokutuiącą, Pharyzeuſza grzeſznika zaciętego. do Chryſtuſa nic nie mam. Pháryzeuſza gánię, ze procz innych grzechow Chryſtuſa y Mágdálenę ogadał. Magdalenę chwalę iż ſię poſtrzegłá, *ut cognovit,* poznáłá iż krotka y momentalna uciecha, á wieczna kará, poznáłá Niebo zamknięte, piekło otwozrone, á więc porwáwſzy ſię rzecze do ſiebie, co czyniſz Magdaleno? poki grzeſzyć będzieſz? powſtań z złego nałogu, bierż y ſzukay Chryſtuſa prawdziwego duſz ludzkich Oblubieńca, y rozmiłuy ſię w nim. to było figurowáno *Can.* 3. *v.* 2. *ſurgâ & circuibo civitatem. . . . quæram quem diligit anima mea.* wſtanę y obieżę Miáſto. . . ſzukáć będę ktorego miłuie duſza moia, y dobrze. bo ia powiem w pierwſzym punkcie: opieſzáłość w rzeczách zła, Magdalena tym wygráłá że ſię do pokuty znała *ut cognovit.* w drugim punkcie, czemu Magdalena nie ſtanęłá przed Chryſtuſem, ále za Chryſtuſem? *ſtans retro,* kędy y inne wyexplikuię okoliczności. *Ad M. D. G.*

Co do pierwſzego. Prowidencya albo oko opátrzności Boſkiey, nád grzeſznikami ſtrzegące, nigdy nie záſypia, á miłoſierdzie Jego do uſzu ludzkich ſzepce y dyktuie do ſerca, áżebyśmy ſię zábieráli do dobrego, ile czas á czas poty tylko poki żyiemy. *Can:* 5. *v.* 2. Woła oblubieniec do duſzy naſzey *aperi mihi ſoror mea, amica mea,* otworz mi ſioſtro moia, przyiaciołko moiá, coż odbiera zá reſpons? podź precz importunie iużem ſię rozebráłá y ſuknie zdięłá, *expoliavi me tunica, qvomodo induar illa? v.* 3. coż czyni Oblubieniec Niebieſki obiecuie łáńcuſzki złote, *muremulas aureas faciemus tibi Can.* 1. *v.* 10. to ieſt słowo do uſzu z Ducha Swiętego. uderzył ręką oblubieniec niby pulſem inſtynktem w ſerce, *Dilectus meus miſit manum ſuam Can.* 5. *v.* 4. więc ſię duſza porywa, otwiera, ſzuka, woła, y nie znáyduie *anima mea liqvefacta eſt, ut locutus eſt, qvæſivi & non inveni illum, Can.* 5. *v.* 6. czemuż? bo Bog chce dziś, ty do iutra odkłádaſz, Bog dziś daie, ty iutro chceſz odbierać łáſki, ſamaś ſobie winna, utráciłáś łáſkę, trza było záraz wokacyi korreſpondowáć, tak gloſſuie S. Ambroży, *declinaverat atq; tranſierat, qvia Dominus vult te in omnibus vigilare momentis.* otoż opieſzałość zła. 2. *Regum* 11. *v.* 1. Potrzeba było ſamemu Krolowi Dawidowi iść przeciwko Ammonitom, iáko nieprzyiacielom, ná woynę, coż ſię ſtáło? bitwę przegrał, bo ſię zoſtał w domu, *tempore quo Reges ſolent ad bella procedere. . . . David remanſit in Jeruſalem,* wyſłał z Joabem woyſko, ci na placu, ten ná łoſzku, ci nie ſpáli we dnie y w nocy, ten wednie y w nocy wczáſu zażywał, wpadł przytym y w cudzołoſtwo z Bethſabeą żoną Uryaſzá, ná co tak S. Bonawentura kommentuie, *tempore, quo Reges ſolent ad bel-*

la procedere David otiosus remansit, ideo occasionem habuit grave adulterium committere, quod scriptura notavit. tak to iest, mizerny człowiek kiedy inni woynę, z grzechami y czartem maią, kiedy sumnienie swoie przed spowiednikiem lustruią, kiedy się kommunikuią y odpustami bawią, ten śpi w domu iák w grobie, kamieniem zátwárdziáłosci zawálony, zaporą niedowiárstwá zásuniony, śmieciámi grzechow przywalony, śpi mowię długo, á nád śpiącym Bog czuwa, y budzi go, á gdy budzeniem iego y kołátániem do serca oświeceniem ná rozumie, zapaleniem ná woli gardzi, odstępuie, y w grzechy dalsze wpadáć przepuszcza. otoż opieszáłość, niedbalstwo złe, y nie tylko samo złe, ále y do dalszych á większych grzechow człowieka przyprowadza. átoli iednák postrzegł się Dawid, świádczy litera Páńska, á iako wednie y w nocy był grzesznikiem, tak wednie y wnocy pokutował, *fuerunt mihi lacrymæ meæ, panes die ac nocte. Psal. 41. v. 4.* Postrzegłá się Maria Magdalena. *Gen. 16. v. 8. & 9.* Ucieka Agar z domu Sary, żony Abrahama, y będąc iuż zdáleka od ludzi ná puszczy, potyka ią ánioł y pyta: zkąd idziesz y dokąd idziesz? odpowiada Agar, od oblicza Sarai Páni moiey ia uciekam, *à facie Sarai Dominæ meæ ego fugio*, perswaduie Anioł, wroć się do Páni twoiey y upokorz się pod ręką iey, *revertere.... & humiliare sub manu ejus.* coś podobnego dziś w Magdalenie widzieć, uciekłá ta odbiegłá od swoiey Páni, to iest od Kościołá Woiuiącego, ba y Tryąfuiącego, od Niebá, od Aniołow, potyka ią dziś Jezus u Pháryzeuszá y mowi: wroć się do Páni twoiey. y upokorz się pod ręką iey rozgrzeszáiącą, to iest wroć sią do Kościołá moiego, ktorego ia głową iestem, tak uczyniłá Mágdálená y wygráłá, że się do żalu do pokuty znáłá. W Armenii są takie ptaki zwáne Harpie, ktore maią twarz podobną do człowieka, *Calepinus* takowego ptaka nazywa *vultur* sęp, Grekowie názywáią ie *sepulchra animata*, groby żywe, iż trupy iedzą, te mowię ná ludzi się porywáią y onych rozdzieráią, potym idą do wody y myią nogi, á obaczywszy się podobnemi tym ktorych zabiiaią, tedy się same rozdzieráią. podobnie, prawdziwie pokutuiącym się tráfia, dla ktorych okazyi umiera Jezus, coż się dzieie? oto we łzách się myią, á obaczywszy że człowieka podobnego zabili, sami się męczą y karzą, to było figurowáno. *Psal. 67. v. 23. Dixit Dominus ex Basan convertam, convertam in profundum maris, ut intingatur pes tuus in sangvine.* z Bazan nawrocę w głębokość morską, áby się omoczyłá noga twoia we Krwi, sporządzę, ażeby z Bazan, to iest z brzydkości tego świátá, náwrociłáś się grzeszna duszo, do łez obfitych pokutnych, á tam ażebyś iák w zwierciedle obaczyłá, kogoś zabiłá, to iest Chrystusa. tak uczyniłá Magdalena, obaczywszy w łzách swoich śmierć Chrystusową, á tak dostáwszy się ná puszczą w Massylii trzydzieści lat ciáło swoie dręczyłá, y ostremi dyscyplinámi do krwi męczyłá, można wierzyć że we krwi broczyłá, *ut intingatur pes tuus in sangvine.*

Co do drugiego punktu. czemu nie przed Chrystusem stanęłá Magdalena? *stans retro.* iabym rozumiał, tak chciał Chrystus, ażeby tak stánęłá Magdalena, bo miáłá być nie tylko dziś u stołu siedzącym, ále wszystkim generalnie grzesznikom, obrázem dla kopiowánia pokuty. co obaczemy łatwo, tylko ciekawie, oraz pobożnie, Łukaszá Swiętego o

niey

mley pismo, á ták iáko w doskonáłym obrazie są rozmaite kolory y reguły do malowánia, tak w Magdalenie dadzą się widzieć rożne sposoby y reguły, ktoremi grzesznicy przeprosić Páná Bogá mogą. A nayprzod napisano iest *stans*, y takci należy ażeby grzesznik po wielu upadkach wstał, á powstawszy był w stateczności przedsięwzięcia niewzruszony, w nieodmienney dobrey woli kolumną, mowię ustami S. Bernardyna *de Senis Ser. 39. stans qvando convertitur, debet stare firmus, ita & taliter, quod sit hujus semper propositi, qvod nolit amplius peccare*, tak stanęłá dziś Solennizantka Magdalena, że iuż tylko o stoiącey naczytáć się można, to pod Krzyżem *Joan. 19. v. 25.* to przy grobie *Joan. 20. v. 11.* czemu záś z tyłu Chrystusowi? bo do zgłádzenia grzechow wstydu potrzeba, tak ná dzisieyszą Ewangelią kommentuie S. Bonawentura, *in pœnitente anima debet esse pudor, timor, & dolor, pudor erat quia stabat retro, timor qvia secus pedes, dolor qvia lacrymis rigabat.* Stanęłá z tyłu nie bez taiemnice, álbowiem napisano iest *Psal. 128. v. 3.* ná grzbiecie moim budowę czynili grzesznicy, *supra dorsum meum fabricaverunt peccatores*, á więc y ona tam z swoiemi stanęłá grzechámi, wyznáiąc iż y ona do tego się przyczyniłá, że drzewo Krzyżowe miało uciskać grzbiet Páná, temu z tyłu stánęłá, ile napisano iest, *scapulis suis obumbrabit tibi Psal. 90. v. 4.* á więc do cienia, do protekcyi, do miłosierdzia udała się Páńskiego. Nie przed ále zá Chrystusem stanęłá, bo w oczách stanąć znáczy śmiáłość, usprawiedliwienia się, á że nie usprawiedliwi się żaden z żyiących przed Pánem według *Psal. 142. v. 2. non iustificabitur in conspectuo tuo omnis vivens*, więc stanęłá z tyłu *stans retro.* Stanęłá z tyłu bo nápisano iest, zarzuciłeś wtył wszystkie grzechy moie, *projecisti post tergum tuum omnia peccata mea Isai. 38. v. 17.* stanęłá z tyłu bo prawdziwie zá Chrystusem iść myśláłá, iáko sam Chrystus nauczał, kto chce iść zá mną, niechay się sam siebie záprze, niech weźmie swoy krzyż, y náśláduie mnie, nie przed Chrystusem do Nieba iść można, ále zá Chrystusem, mowi S. Antoni Pádewski *Ser. in fer. 5. D. Passionionis: stans retro, quia ejus vestigia imitari proponebat*, á tu iuż widzieć czemu nie przed Chrystusem, ále zá Chrystusem stanęłá. Spyta kto, á czemu przy nogach Chrystusowych? *secus pedes ejus.* bo chciáłá wyrázić pokorę, bez ktorey oświádczenia, nie iest się doskonále y prawdziwie władzy kościelney poddáwáć, częścią dla tego, ażeby wysoką dumę swoię świátową ktorą przedtym miáłá schyliłá y złamałá. Spytasz dalej, coż znáczyły łzy Magdaleny? co znáczyły ocieránia włosami? co balsamowánie? co pocałowánie? łzy znáczyły obfitą y doskonáłą ofiárę Panu, tak ná owe słowá, *holocaustum tuum pingve fiat Psal. 19. v. 4.* Origenes z Greckiego tłumaczy *speciosum* powabną, z Hebrayskiego *pretiosum* drogą, kosztowną, S. Grzegorz *Hom. 10. in Ezech.* rozumi tłustą, wtedy grzesznik oddaie ofiárę Bogu, kiedy ią łzámi pokutnemi przypráwia, *tunc holocaustum pingve fit, quando hoc quod bene agitur, corde humili etiam per lacrymas irrigatur.* to było figurowáno kiedy owo stáro zakonne niewiásty pod dębem zwánym *quercus fletûs Gen. 35. v. 8.* trupow chowáiąc płakáły, kędy oraz Bog przy Bethel ołtarz wystáwić kazał: włosami tesz obcieráłá nogi Chrystusowe, ponieważ te znáczyły prożność świátową, y sidłá, kaydány, ná cudze serca, przystáło á-

 żeby

żeby potym były instrumentem cnoty, pokuty świętey. włosami obcierała nie bez sekretu, bo te znáczyły złe myśli w głowie álbo grzechy, o czym Psalmista *Psal. 39. v. 13. iniqvitates meæ.... multiplicatæ sunt super capillos capitis mei.* niepráwości moie przewyższyły głowę moie.... á więcey ich iak włosow ná głowie, te włosy álbo w głowie myśli, iak szkodzą? była figura ná Absalonie, ktory ácz nie chcący záwiesił się ná dębie *adhæsit caput ejus quercui 2. Regum. 18. v. 9.* y tak owe śliczne y drogie włosy, ná wyśmianie przyszły, otoż Megdalena, nie przyniosłá ręcznika z sobą na obtarcie nog Páńskich, wolałá włosami obcieráć, dając znáć, że chce zagubic wszystkie złe w głowie swoiey myśli, y ten lekkomyślny ciężar z głowy deponowáć, u nog Chrystusowych, z ktorych iedna spráwiedliwość, druga miłosierdzie znáczyłá, mowię z Swiętym Piotrem Damianem Kardynałem, *pedes duo Christi, sunt misericordia, & iudicium, alterum sine altero osculari, vel termeraria securitas est, vel desperatio fugienda.* tak Magdálena sobie postąpiłá, iák owa krolowa Esther *C. 14 v. 2.* ktora (acz z inszey okoliczności) wszystkie mieysca, na ktorych bywáć wesołą zwykłá, targaniem włosow napełniła, *omniaq; loca in quibus antea lætari consveverat, crinium laceratione complevit.* Przyniosłá oraz ungwentu, częścią áżeby fetor grzechow iey nikogo nie przerażał, częścią, obiecuiąc rozmaytych cnot z siebie wydáć odor, wonią, bo iako balsam, lub inszy ungwent, komponuie się z rozmaytey dobroci, tak ślubowałá rozlicznych cnot y dobrych uczynkow wydáć z siebie na potym zapach. Całowáłá ná koniec nogi Chrystusowe, ná znák rekonciliacyi y pokoiu, wszák *osculum* pocałowánie iest *simbolum pacis.* częścią schylałá głowę, do páńskich nog, adoruiąc głęboko w Chrystusie Bostwo. powiedziałem całowáłá nogi Chrystusowe, ná znák pokoiu: wszakże iuż y marynarz przepłynąwszy morze, do lądu przybywszy całuie z radości ziemię, y rad by gdyby można, ten brzek, do ktorego szczęśliwie przybył ukoronowáć złotem, podobnie Magdalena, we łzach swoich práwie pływaiąca, gdy u nog Jego te słowá usłyszáłá: odpuszczone są tobie grzechy, iedno iest, iak by się u szczęśliwego brzegu byc widziałá á przeto Swięte Chrystusa ucałowáłá nogi. Tu uważáć porządek, iákim człowiek grzesznik do uspráwiedliwienia się przychodzić ma, nayprzod potrzebny iest akt wiáry, potym wspomnienie pamięć grzechow, y sądu ostatniego, to wzbudzi w człowieku boiáźń, á tę boiáźń będzie mitygowáłá nadzieiá w miłosierdziu Boskim, y zasługi niewinney męki Chrystusa, w nádziei powinna się wzniecić okrutna miłość Boska y dobrodzieystwo iego, y łáski tudziesz po gotowiu stoiące, z tey miłości ma pochodzić serdeczny żal, z racyi dobrego Bogá obrażonego, y z racyi niewdzięczności, potym ma nástąpić wyznánie grzechow y oskarzenie się, z obowiązkiem więcey nigdy nie grzeszyć, w tym punkcie łáská Boska w serce nasze wlewa się, y duszę usprawiedliwia. O! Moy Boże, iak mało podobno Magdalen, to iest dusz ludzkich ná świecie, ktoreby trybem Magdaleny iuż nie przy nogach Chrystusowych, ále przy konfessyonałách, grzechy swoie wyznawáły, y tak zá nie się wstydziły, y tak Páná umiłowáły? mnie wierzcie katolicy, niechay cenzoruią odszczepieńcy nas pokutuiących, y spowiedaiących się, iak dzisiay Pharizeusz niech mruczą, wszak

kto

kto z ula ſtodycz, plaſtr miodu wyimuie, odbiera, nie dba chociaſz go y pſzczoły kąſaią, tak nie dbaycie, ná uſzczypliwe ięzyki, kiedy y kędy łáſkę Boſką grzechow odpuſzczenie odbieráć przez wyznánie grzechow możecie. Tu uważáć z drugiey ſtrony, iák ſzczęśliwa Magdalená? co tak illuſtruię. *Gen. 25. v. 25.* Wychodzą z żywota, ná świát, Matki ſwoiey Rebeki dwoch rodzonych braci Ezau y Jakob, y lubo ſtarſzy pierwey wyſzedł ná świát, młodſzy iednák, to ieſt Jakob trzymał ſtarſzego zá nogę, *plantam fratris tenebat manu*, zkąd názwány *ſubplantator*, że był *ſub planta*, poźniey ſię mowię urodził, ále pierwſzy w ſzczęściu y błogoſłáwieńſtwie Boſkim. o! iákże nierownie Magdalena ſzczęśliwſza, ktora Ckryſtuſa moiego zá święte trzymała nogi, łatwo to poznáć, kiedy po nawroceniu ſwoim, iuż owey indulgencyi doſtąpiwſzy *remittuntur tibi peccata* w ſignáturze łáſki, będąc iuż uſpráwiedliwioną, Chryſtus ią po zmartwychwſtaniu ſwoim, uczynił Apoſtołow Apoſtołką, pokazawſzy ſię iey, y mowiąc do niey te ſłowá, *vade ad Fratres meos & dic eis. aſcendo ad Patrem meum, Patrem veſtrum, Deum meum & Deum veſtrum Joan. 20. v. 17.* kędy widzieć pierwey ewangelizowáłá Apoſtołom zmartwychwſtánie Chryſtuſa, iák oni komu. o! Akcie dla grzeſznice iedney nieporownány, o! wielki dla nas wſzyſtkich przykłádżie, iák ná wyſoką godność miłoſierdzie Boſkie wynoſi tych, ktorych upokorzonych zawſtydzonych, ſkruſzonych niegdyś widzi. ktoż ieſt, tak głupią owieczką że ſię do prawdziwego Paſterzá Chryſtuſa nie náwroci? wyciſkamy katolicy niekiedy łzy z wielkiego śmiechu, y radości, wyciſkamy łzy niekiedy z wielkiego rankoru y złości, wyciſkaymyſz dziś łzy z żalu za grzechy, z okrutney Bogá miłości, á podka nas podobna od Chryſtuſa indulgencya, y u boku Pańſkiego łáſká, w czym ią ſobie życzemy. Tu ieſzcze uważáć iák Magdálena ſzczęśliwa, kiedy przy łzách iey pokutnych, odſzedł odſtąpił od niey świát iák zmyty, to było figurowáno *Pſal. 113. v. 3. mare vidit & fugit.* to wyrzekł Dawid, kiedy przypominał Bogu owe wyście Jzráelitow z Egyptu, y przebywánie morza, dla pogoni Pharaona, iák ſię mowię umknęło z mieyſca ſwoiego, y ſtánąwſzy murami, uczyniło ludowi Bożemu przeyście z wodzem ſwoim Moyżeſzem: świát ten katolicy według Moraliſtow, Aſcetow, y Pòétow, ieſt to morze czerwone, ktore nie iednego męczennikiem czartu uczyniło, Chryſtus ieſt Moyżeſz, ten Magdalenę y wſzyſtkich podobnych wyprowadza z niebeſpieczeńſtwá, byleśmy tylko chcieli, y do ſzczęśliwey wieczności daie ſtawáć brzegu, tak dalece że z wſtydem caſáć ſię muſi y uciekáć *mare vidit, & fugit.* Swiát ten ieſt to morze, ktore wielorybem y inſzemi wodnemi monſtrami ſtráſzyło Magdalenę, ále záwſtydzone uſzło, *mare vidit & fugit.* Swiát ten ieſt to morze, ktore prezentowáło drogie perły, korale, y kamienie Magdalenie, ále iey przy łáſce Boſkiey nie ułudziło. świát ten ieſt to morze, igráiące ktore rozmayte ſceny, ſyreny, y ſztuki ná *theatrum* wodnym wypráwuie, ále tym wſzyſtkim odpowiedziáłá Magdalena, y wzgárdziłá, umocniona łáſką Chryſtuſa, y záwſtydziłá ponęty *mare fugit.* Tu ná koniec niechay uważáią ci, ktorzy uwłaczáiąc honoru y ſławy Magdalenie Swiętey, mowią że nie byłá ſioſtrą Marthy y Łazarza, ále inſzą Magdaleną, ktoremu zdaniu *Theologica*

ologica Facultas Parisiensis w Roku tysiąc pięćsetnym dwudziestym pierwszym, Dnia siodmego Grudnia, dobrze zábiegłá, wyznáiąc ią być rodzoną siostrą Marthy Łazárzá, o czym obszernie pisze *Petrus Annatus Tom. 1mo.* dotego każdy dubituiący, niechay sobie Ewangelistow konfrontuie, tam się doczyta. ia záś ten y takowy Magdaleny portret, iáko pokutuiącey, radzę wam wszystkim zawieszaycie sobie ná sercách wászych, taką nad nim pisząc inskrypcyą *inspice & fac secundum exemplar, quod tibi monstratū est. Exodi. 25. v. 40.* kończę.

Ut cognovit. . . . stans retro. Chryste Pánie, ktory z wielkich grzesznikow czynisz wielkich świętych, idziemy y my do ciebie z rownym zawstydzeniem, upadamy do nog twoich, z tłomokiem grzechow nászych, niesiemy w oczách nászych łzy pokutne, á prágniemy odebráć owo zbawienne słowo, opuszczone są tobie grzechy. Swięta Magdaleno, uproś nam przystąp do Chrystusa, á my z ciebie iáko z obrazu pokutuiących, ábrys bráć będziemy, nie chcąc więcey być obrazą Boską, co day Boże. Amen.

KAZANIE XXI.

Ná Swiętego Jakoba Większego.

Potestis bibere calicem? . . . . possumus. Mat. 20.

Winna macica y bluszcz że są drzewka delikatne y słabe bardzo, o swoiey mocy stáć nie mogą, więc doskonáła mistrzyni wszystkich rzeczy nátura (iák ią názywáią *sagax*) prowidowáła im nieiákie więzy, ná ksztáłt zielonych sznureczkow, ktoremi się do pobliższego drzewá wiążą y przypinaią, álbo też ludzie ogrodowi, tedy im płoty lub żyrdzie stawiáią, ták człowiek przez siebie samego bardzo słaby, potrzeba mu łáski Boskiey, ktoraby go wspieráłá y iemu pomagáłá, bez ktorey stáć y rość nie może, otoż dzisiay matka synow Zebedeusza, tym trybem idzie, widząc iż bez łáski Chrystusa Pana synow e urość nie mogli, więc prosi zá niemi, to iest zá Jakobem dziś Solennizantem y Janem, y lubo zrazu resentyment usłyszeli, z tym wszystkim Chrystus Pan synow Jey pięknie wystawił, utrzymał y pobłogosłáwił, o tym prorok *filii tui sicut novellæ olivarum in circuitu mensæ tuæ Psal. 127. v. 3.* synowie twoi iáko młode látorośli w około stołu twoiego, nie wprzod iednák pokiby się był z niemi o gorzkości kielicha cokolwiek nie rozmowił. więc ia powiem, dla czego Chrystus Pan S. Jakoba (wprzod záczym go zá Uczniá przyiął) gorzkości kielichem poczęstował? *potestis bibere calicem?* punkt pierwszy. w drugim punkcie powiem, iák pięknie urosł S. Jakob, y iak wielką ma matka nosza kościeł Swięty z Jakoba pociechę, gdy wyrzegł y dotrzymał, *possumus Ad M. D. G.*

Co do pierwszego. Ten kielich, bez wątpienia był *symbolum* kielicha. ktory był Chrystusowi prezentowány w Ogroycu Gethsemamańskim, o ktorym Chrystus *transeat à me calix iste.* racya tedy pierwsza, że Pan pytał, czyli mogł Jákob álbo umiał pić kielich? iest ta. albowiem kto piie kielich naprzykład winá, á nie chce ażeby mu szkodził, tedy go attemperuie, ták, nayprzod te swiátowości, ná tym padole płaczu,

czu, są to słodkie wymyślne wina, á więc żeby do zbáwienia duszy nie
szkodziły, potrza ie wodą to iest pamięcią ná śmierć attemperowáć, to
było figurowáno *Ecclesiastici* 18. v. 8. *numerus dierum hominum ut multum cen-*
tum anni, quasi gutta aquæ maris deputati sunt. liczba dni człowieczych nay-
więcey sto lat, iáko kroplá wody morskiey poczytáne są, á ieżeli tak
krotka ná tym świecie doczesność, iákbyś kroplę wody wypił, toć sobie
w niey smakowáć nie trzeba, konfrontuie się to pismo z nowym 1. *ad Cor.*
7. v. 29. *tempus breve est, reliqvum est.* druga racya. kto piie kielich, tedy
go wprzod krzyżem świętym żegnáć powinien będzie, ia ci ten krzyż
dopiero gotuię Jakobie, y wszystkim inszym, áżebyś nauczał, iż nie
wprzod słodyczy wina świátowego ma záżywáć człowiek żyiący, pokiby
go krzyżem moim nie przeżegnał, áby mu takowy nie zászkodził kie-
lich, to było figurowáno *Ezechi:* 9. v. 4. kędy owo pogroził Bog wszy-
stkim śmiercią w Jeruzalem, wyiąwszy ktoby miał znak *thau* litery, ná
czole swoim, ktora bez wątpienia, figurą krzyżá Chrystusowego byłá, *si-*
gna thau super frontes virorum. trzecia racya. gdy kto piie gorzkość iáką,
á nie zmarszczy się, mowiemy, że trwáły wytrzymáły, choć mu zęby
strętwiáły, Swięci męczennicy są to mistycznego Ciáłá Chrystusowego
(miałem mowić Kościołá, *ipse est caput corporis Ecclesiæ. ad Colos.* 1. v. 18.
zęby, ktore się y w ogniu nie palą, są wytrzymáłe trwáłe, to było figu-
rowáne *Can.* 4. v. 2. kędy perfekcye doskonáłości oblubienicy swoiey
wyliczáiąc oblubieniec mowi, *dentes tui sicut greges tonsarum*, zęby two-
ie, iáko trzody owieć postrzyżonych, á więc Chrystus pytał (acz wie-
dział) ieżeli podeymuie się męczeństwá Jakob Swięty y zdobić kościoł
iego dekláruie? ieżeli wytrzymáć chce męki od nieprzyiacioł maiące
być zadawane, *potestis bibere calicem?* á dotego fałszywy przyiaciel, iest
to iáko zbolały ząb, ktory lada wietrzykiem dotchniony boli, takim
przyiacielem iest świát. á więc powiedz ieżeli wytrzymasz ten zły wiatr?
czwarta racya. Powiedział Jezus o sobie ia iestem winna macica pra-
wdziwa, wy latorośle, *ego sum vitis, vos palmites Joan.* 15. v. 5. á więc
przystáło áżeby był Jakoba, do szkoły swoiey zbawienney, iák ucznia
od matki zaleconego nauczył záraz y przestrzegł, o dyzpozycyach Oy-
ca swoiego Niebieskiego, ktore były, iż latorośl ktora fruktu pożytku
nie przyniesie, odetnie ią, ktora zás przyniesie, obetnie tylko, áżeby
więcey przynosiłá owocu.... *Pater meus Agricola.... omnem palmitem in*
me, non ferentem fructum tollet eum, & omnem qvi fert fructum purgabit eum,
ut fructum plus afferat. v. 2. otoż tedy pytáć się chciał Chrystus, czyli te-
go podeymuie się Jakob, ktoremu bez wątpienia upadłszy do nog mat-
ka Jakoba, iák owa Sunamitka 4. *Regũ.* 4. v. 27. proszącą áżeby iey sy-
ná zmarłego Elizeusz ożywił, *apprehendit pedes ejus* serdecznie podzię-
kowáłá. piąta racya. częstował kielichem Jakoba Jezus, bo to było z
lepszym matki rodzoney, iáko bowiem ociec widząc przed sobą dwoch
synow, iednego obcego, drugiego swoiego, tamtemu dyssymuluie, swo-
iego karci, przez co oycowski pokazuie affekt, tak Chrystus przezná-
czonych do Nieba więcey strzeże (iáko przeciwnym sposobem czart
przeznáczonych do Niebá trapi,) co się pokazuie ná niewiernych, kto-
rym Bog dissymuluie, y wiernych ktorych Bog dotyka. Rzecze kto, y

 owszem

owszemci by to, spráwiedliwych przeznáczonych respektowáć należáło? bynaymniey, czemuż ? oto dla tego, áżeby nie ustáiąc więcey á więcey profitowáli, pożytku przynośili, *purgabit eum ut fructum plus afferat.* powtore: áżeby śię bardziey y prędzey ku Oyczyźnie Niebieskiey z tego świátá pośpieszáli, podobnie iáko kiedy kto w drodze dalekiey będąc, á uważáiąc częścią pilny interes, częścią prowiantu omałość, skąpość, lub inną nie fortunę, zácina do domu konie. tego byłá figura *Gen. 31. v. 5.* iák prędko Patryarcha Jakob widział zmarszczone u Labana żon swoich Lii y Racheli oyca czoło, *video Patris vestri faciem, qvod non sit erga me, sicut heri, & nudiustertius* ták zaraz z Mezopotamii z owego domu, do ziemi Chanaan, do Oyca swoiego Jzaaka wybieráć śię począł, *surrexit itaq; Jacob, & impositis liberis ac conjugibus suis super camelos, abiit. v. 17.* Ná ostatek częstował kielichem konformuiąc śię dawnemu ná ow czás zwyczáiowi, álbowiem przy instytucyi, nástępuiącym ná Páństwo dziedzicom podawano kielich, y tę ceremonią przez skosztowánie kielicha odpráwiáno, *solebant antiqvi hereditarium pactum epuli ac poculi communicatione celebrare, sicq; calicis participatione heredem instituebant,* mowi uczony pismá Bożego tłumacz, Sylweira Zakonu Karmelitańskiego ná dziśieyszą Ewangelią, á więc czynił alluzyą do dawnego zwyczáiu Chrystus, gdy pytał, ieżeli mogł pić kielich iego Jakob, według życzenia sobie Dawidowego, *Dominus pars hereditatis meæ & calicis mei, tu es, qvi restitues hereditatem meam mihi: Psal. 15. v. 5.* Pan cząstká dziedzictwá mego y kielicha mego, ty iest, ktory mi przywrociłz dziedzictwo moie, iáko konfrontuie śię ta Chrystusa mowa, z słowámi Jegosz, rzeczonemi u Łukasza S. C. *22. v. 29.* ia wam odkazuię krolestwo, iáko mi odkazał Ociec moy, nie inaczey iednák, tylko z kondycyą, ázebyście ten kielich, álbo z tegoz kielichá pili, co ia będę, *qvem ego bibiturus sum,* to iest, gorszkością męki y śmiercią zaprawny. y te to są kongruencye, dla czego Pan Jezus wprzod Jakoba, niż go za uczniá przyiął, y ná Apostolską wyiadził godność, kielichem poczęstował.

Co do drugiego punktu. Spyta kto, iak to być może? áżeby Jakob Swięty większy (názwány *major* z racyi iż pierwey był powołany ná Apostolstwo, niżeli Jakob Alpheusz, iáko czytáć porządek regestru Apostolskiego *Matt. 10. v. 3.*) miał być synem wielkiey pociechy, Matce naszey kościołowi Bożemu? kiedy śię záraz Chrystusowi nie podobał, co dał zrozumieć Jezus, w tych słowách *nescitis qvid petatis,* nie wiecie o co prośicie, także y w tych, *sedere* śiedzieć ná práwey lub lewey stronie, nie iest rzecz moia dawáć wam: prawda, ále ta omyłka, ztąd pochodziła, bo każdy z nas człowiek iest podobny do pniaczka, ktory biorą do ogrodu, y w nim iaki zaszczepiáią owoc, ten przez naturálność będzie z śiebie wypuszczał wilki, tak każdy człowiek grzechem pierworodnym zarażony, choć łáską Boską na rozumie przez Chrzest oświecony będzie, iednák podług naturalności nieiákie wydawáć zwykł imperfekcye, y toć to iest, co śię dziś stało z Jakobem, ále iák prędko Chrystus Pan poobcinał nie potrzebne wilki, wnet w Winnicy Jego, iáko iedno drzewko kwitnąc chwalebnie y rość począł Jakob, y tak czytáć *Marci 3. v. 17.* gdy Chrystus Pan dał Imię Simonowi Piotr *Petrus,* co śię tłumaczy opoka,

ka, zaraz Jakoba y Jana wezwáwszy dał im Imię *Boanerges*, co się tłumaczy *filii tonitrui*. synowie gromu. o gromach to piszą naturalistowie, iż bywáią z kollizyi chmur biiących się, záś pioron z exhalacyi ziemskiey, formuie się y waporow, ktory potym wypada, y naymocnieysze gmachy rozwala, to ia mowić mogę o S. Jakobie Galileyczyku, iż nayprzod między Apostołámi niby między obłokami była kollizya kłotnia y szemranie, gdy te od matki Jakoba usłyszeli słowá, *dic ut sedeant*. tak Mateusz S. pisze *Mat. 20. v. 24. audientes decem indignati sunt, de duobus fratribus*, wszakże iednák gdy mistyczne słońce Zbawiciel, lepiey y wiecey zagrzał Jakoba (y ci się zreflektowali rozmową) wyleciał iak pioron z obłokow Jakob, y pogáńskie błędy, iáko y niewiernych żydow gromił, y fundamenta ich niedowiarstwá krąbrne poobalał, y innych do czynienia tegoż zachęcił, podobnie iak ow Gedeon *Jud. 7. v. 17.* ktory animuiąc swoich w małey liczbie mężow, ażeby na oboz Madyanitow uderzyli, trzymaiąc w rękach pochodnie y szkło, przytym trąbiąc, te do nich wyrzekł słowá: co uyzrzycie że ia czynić będę, to y wy czyncie, y tak naśladuiąc go drudzy, nieprzyiaciela zwyciężyli. podobnie Jakob po zesłániu Ducha Przenayświętszego, wziąwszy pochodnią wiary, głos trąby ostatecznego sądu, słowa nád szkło ostrzeysze, wyszedł, ná świát, grożąc przeciwnikom Zbawiciela swoiego, że ich miał pokonáć przy pomocy iego, y iák Gedeon Madyanitow zwyciężyć. co mowię? po zesłániu Ducha Przenayświętszego, y owszem pierwey ieszcze pokazał się ognistym pioronem Jakob, bo ieszcze za życia Chrystusowego, iáko czytam *Lucæ 9. v. 59.* kiedy bowiem szedł z Chrystusem do Samaryi, á tam ich przyiąć nie chciano, rzekł do Páná, *vis dicimus ut ignis descendat de cælo, & consumat illos?* Pánie, chcesz rzeczemy áby ogień zstąpił z Nieba y spalił ie. Ten to iest Apostoł, w ktorym Zbawiciel przewidziáwszy gorącość, y pożytek, pociechę Kościołowi, raczył go uczynić uczęstnikiem pierwszych taiemnic, álbowiem iego, Piotra y Jana, wziął z sobą ná gorę Thabor, kędy się w oczach ich przeminił, także kiedy szedł do Ogroyca wziął go znowu z sobą, oraz z Piotrem y Janem. Ten to iest, ktory potym po Ascensyi Chrystusa y odebráney od Ducha Przenayświętszego w ognistych ięzykach łasce, puscił się do Hiszpánii, kędy słowem Bożym tak zagrzmiał szczęśliwie, iż z liczby náwrocych od niego, siedmi konsekrowáwszy ná Biskupstwo Piotr Swięty, do Hiszpanii znowu odesłał, o czym *Brev: Roman:* powtarzam, tak szczęśliwie zágrzmiał, *filius tonitrui*, syn gromu, Jakob, że od owego czásu, aż po dziś dzień w Hiszpanii Wiárá Swięta Katolicka kwitnie. z Hiszpanii powrocił znowu do Jeruzalem, kędy Zydom y Pharyzeuszom z pisma świętego práwdziwe w Chrystusie Bostwo dowodził, á iż on iest Zbawiciel obiecany świátá całego, do wierzenia pobudzał, á gdy go przekonáć nie mogli, posłáli do Filozofa wraz Czarnoksiężnika Hermogenesa, ażeby on z nim w rzecz się wdawał, ále ten S. Jakobem wzgardził, nie chcąc y mowić z nim, posłał tylko ucznia swoiego Fileta, ażeby z Jakobem dysputował, ále pokonany od Jakoba do Hermogenesa wrocił, zalecaiąc mu Jego naukę, rozgniewány Czarnoksiężnik, czartom go trzymáć kazał, że się ruszyc nie mogł, Jakob Swięty posłał mu chustkę swoię ná znák, że

Bog rozwięzuie związánych według Proroka: *solvit compeditos Psal. 145. v. 7.* á gdy te słowa wymowił Filetus natychmiast wolnym został, y do S. Jakoba pobieżał, wiarę y chrzest przyiął. zemścić się chciał Hermogenes konfuzyi, więc posłał czarty, áby mu Jakoba przyprowádzili, alić opak się stało, bo gdy przyszli, Anioł Boży, czarty powiązał; tak iż wołali do Jakoba S. áby ich uwolnic kazał, y kazał. tam Hermogenes wiárę wyznał, y chrzest przyiąwszy, księgi czarnoksięskie popalił. obrażeni nie pomału żydowie oskarzyli Jakoba S. przed krolem Herodem, prosząc áżeby zginął, ále dziwna rzecz, bo w dzień śmierci, znowu iednego z oskarzycielow swoich do wiáry przywiodł, ktory ochrzcony, razem z Jakobem śmierć siekiery zamachem odniosł, y tak z ręki Heroda, on kielich, o ktorym przy powołániu z Chrystusem rozmawiał, wypił *potestis bibere calicem? possumus.* Tu uważáć, że prawdziwie Matka nasza Kościoł Swięty, miáłá y ma pociechę z Jakoba. czemuż? bo on naypierwey zá wiarę Chrystusową ze dwonastu Apostołow kielich męki wypił, kędy nie uważał, ná ow okrutny smutek y żal, że się z ową kolegow kompanią rozstawáć iemu samemu nayprzod przyszło, powtore że się nie lękał widząc śmierć przed sobą, á ieszcze tak tyráńską. Tu niechay uważáią ci, ktorzy ozięble Bogu służą, że ich iako konie cafaiące ostrogami, pobudzać potrzeba, kiedy przedtym, Jakoba Swiętego hamowáć raczey przystało, myślemy ále o sobie, áby nam się docześnie dobrze działo, Swięci Apostołowie myślili ále inaczey, iáko albowiem myśliwi u krola staráią się áżeby krolowi napędzili zwierzow, tam kędy on w puszczy ná stacyi czeka, áżeby ie swoim dostał postrzáłem, tak SS. Apostołowie (á między temi naypierwszy Jakob) stárali się áżeby zápámiętałych ludzi podobnieyszych do bestyi iak do człowieka, Krwią Páńską odkupionych, do Nieba kędy ich Chrystus czekał nápędzili, áby ich tam miłością swoią porażonych świátu y czartu wydarszy, pozyskał, to było figurowáno *Jerem 16. v. 16. mittam eis multos venatores, & venabuntur eos, de omni monte & de omni colle.* Tu niechay uważáią ci, ktorzy się śmierci lękaią, á przecie mizerny człowiek miałby uważáć, że dusza iego siedzi iák w więzieniu. co rozumiecie? gdyby kto z was był w więzieniu, y powiedziáno, nie wyidziesz ztąd poki się mury więzienia same nie obalą, o! iákżebyście pragnęli owey godziny, podobnie dusza ile mądra, ile nieśmiertelna, ile Boga prágnąca, mowić ma, o! gdy by prędko z tym więzieniem, ciáłem się rozstać, o! gdyby się iák nayprędzey obaliłá ta lepianka. tak niegdyś prágnął S. Cypryan męczennik, ktory, gdy sobie dekret czytany usłyszał, od Waleryana Cesarza, *gladio animadverti iubet.* przydał *Amen.* bá y Paweł Swięty na to więzienie narzekał, *infelix ego homo, qvis me liberabit de corpore mortis hujus. ad Rom. 7. v. 24.* Ale wracam się do Jakoba: Ciáło iego wzięli uczniowie y z porządzenia Boskiego z nim do Hiszpanii do Kompostelli miástá zápłynęli, áżeby tam nie mniey cuda czynił umarły, iák żywy, y większą ziełał pomoc z Nieba, iák żyiąc ná ziemi. iákoż Kompostella nazywa się *Campus stellæ*, pole gwiazdy. to Miásto kończy Hiszpánią, á więc niekiedy widziány był S. Jakob w postáci żołnierza, ná gránicy swoiey stoiącego y broniącego, Hiszpanii Krolestwa, ba y cáłey Europy, od Maurow, Machometow,

metow, iednym słowem od Turkow. tak iż mowić się o nim może, co S. Jan brat iego w obiáwieniu napisał. *Apoc. 19. v. 11. vidi. . . . ecce eqvus albus & qvi sedebat super eum, vocabatur fidelis, & verax, & cum justitia iudicat & pugnat.* widziałem á oto koń biały, á ktory siedział ná nim, zwano go wiernym y prawdziwym, á sądzi z spráwiedliwością y walczy. Jest Kwestia, czemu to *votum* rezerwowáne iest, peregrynuiącym do grobu iego do Kompostelli? y daie racyą, S. Antoninus Biskup Floręcki od Manlego citowány, iż mu Bog nadgrodził, áżeby ten ktory miał mniey uszánowánia od wiernych dla krotkości życia swoiego, niechay że maią więcey uszánowánia przynaymniey po śmierci relikwie iego, *ut qvod minus honoris & gloriæ cæteris Apostolis illi in vita collatum sit, propter brevitatem vitæ ejus, hoc quasi Divina munificentia supplevit, post mortem ejus reliqviis.* przy tym grobie odbieraią pielgrzymuiąc dewoci, wielkie łáski y cuda. á ieżeli Chrystus Pan, wsławił mocno Swiętego Jakoba zá żywota y po śmierci? toć nie tylko nazywáć się może synem gromu, synem żalu, ále y synem honoru y pociechy, dla Matki naszey kościoła Bożego. kończę.

Potestis bibere calicem? . . . possumus. Katolicy dotąd uważáliście kielich od Chrystusa dla Swiętego Jakoba z iedney strony, z drugiey strony prezentuię wam, ow kielich o ktorym Krol Dawid namienia *Psal. 10. v. 7. ignis & sulphur & spiritus procellarũ, pars calicis eorum.* ogień y siárka y wiátr nawáłności, część kubka ich, obierayciesz sobie ktory kielich pić macie, pierwszy iest zbawienny, drugi iest zguby wieczney. ále to podobno kielichami świátowego Bachusa napełnieni iestescie, á więc, nie prágniecie chcieyciesz posłucháć o sposobie. morze gdy wiátr wielki powstanie: wszystkie brudy y śmieci ktore z rożnych wpadáiących rzek nabráło, skołátane y podniesione wyrzucáć ná brzeg zwykło, otoż y serca wasze potylokroć reflexyami pobożnemi y instynktami Ducha Przenayświętszego dotknione, niecháy wyrzuci wszystkie brudy grzechowe z siebie, á będzie prágnęło zbawiennego kielicha łask Boskich, iákowey kto sobie życzy śmierci (bo podobno cięszki kielich Jakobow ná was) S. Jakobie wielki krolestwá Hiszpáńskiego Pátronie, wnies instancyą zá námi, niechay staniemy się synami Kościołá Bożego, nie tylko woiuiącego ále y tryąfuiącego, kędy by my mogli Jezusá Chrystusá y z tobą chwalić ná wieki wiekow. Amen.

KAZANIE XXII.

Ná Swiętą Annę.

Simile. . . . quærenti. . . . inventa una. Mat. 13.

Niekiedy Kościoł Swięty (w ktorym iesteśmy iáko mistyczne cegiełki) nazywa się krolestwo Niebieskie, iáko náucza S. Grzegorz Papież, *sæpe in sacro eloqvio, Regnum Cælorum præsentis temporis Ecclesia dicitur.* w tym krolestwie berło Krolewskie (ktoremu się kłániamy) trzyma Chrystus, iáko iuż prawdziwy Messyasz według Patryarchy Jakoba spełnionego proroctwá, *non auferetur sceptrum de Juda. . . . donec veniat qvi venturus*

rus eſt. Gen. 49. v. 10. názywa ſię Kroleſtwo Niebieſkie, *cælum à celando dicitur.* że w nim ſą wſzyſtkie taiemnice wiáry ukryte. tak ſię to z námi dzieie; iák kiedy owo zamorſkie frukta prowadzą kupcy, te poobwiane chowáią, áni ich widzieć, áni ſmakowáć można, odor ich tylko ſłyſzeć ſię daie, do poty poki do brzegu nie przypłyną, ná ktorym ſtánąwſzy, dopiero ie odkrywáią y odwiiáią, y dopiero ich pięknością cieſzy ſię oko, guſt ſmakuie, tak my ná tym świecie niby ná morzu, *hoc mare magnum & ſpatioſum manibus. Pſal. 103. v. 25.* to morze wielkie y ſzerokie odnogami, płyniemy pełni taiemnic Boſkich, te obwinione álbo zákryte, záſłonione wiáry kortyną konſerwuiemy w ſercách náſzych, ktorych poki żyiemy widzieć y guſtowáć nie możemy, zapáchem tylko, to ieſt nadzieią cieſzyć ſię pozwolono, iákże ná ląd brzeg ſzczęśliwey wieczności z tego świátá ná tamten przepráwiemy ſię, wtedy ie obaczemy w Bogu, ktory naſycaiący ieſt rozum y wolą y wſzyſtkie zmyſły zaſze, to było figurowano *Job. 9. v. 26. dies mei. . . pertranſierunt, qvaſi naves poma portantes* dni moie minęły. . . . iáko łodzie iabłka nioſące. co tedy zákryte przed oczyma naſzemi ieſt, tego ſię nie tykaymy, co odkryte, o tym pomowmy. I tak ſpytaymy ſię nas ſamych czego my to ná świecie ſzukamy? *ſimile. . . . quærenti*, ktorą drogą, kędy, y poco idziemy? ieżeli ſzukamy Boga? ná czyieſz podobieńſtwo? *ſimile. . . quærenti* punkt pierwſzy. moia rada ſzukáć Páná Boga ná podobieńſtwo Anny Swiętey, *inventa una* punkt drugi: o tym chcę mowić *Ad M. D. G.*

Co do pierwſzego. Szukamy podobno Páná Bogá naſzego ná podobieńſtwo owego bogaczá, ktory ſtroił ſię w purpurę y w biſior, y używał choynie ná káżdy dzień, áleć go nie ználaſł, áni w purpurze, áni przy obficie zaſtawionym ſtole, tak nieſzczęśliwy umarł y pochowány w piekle, *ſepultus in inferno. Luc. 16. v. 22.* Szukamy Bogá ná podobieńſtwo marnotrawnego ſyná, y mowiemy częſtokroć Oycze day mi ſubſtancyą maietność fortunę, oto nie mam nic w mocy moiey, á wyproſiwſzy á bardziey wymuſiwſzy przez importunią, nie oglądaiąc ſię na konſekwencye, oddalamy ſię od Bogá, á tak zamiaſt ſzukánia gubiemy Bogá, y rzatki ieſt ktoryby odebrał znowu ſukienkę pierwſzą, to ieſt łaſkę pierwſzą na Chrzcie świętym daną *ſtolam primam Luc. 15. v. 22.* Szukamy ná podobieńſtwo pięci głupich Pánien, kołácząc do Nieba: Pánie Pánie otworz nam, ále y tak go nie znáyduiemy, przyznáć ſię do nas nie chce, *neſcio vos Mat. 25. v. 12.* á więc ktoſz nie widzi, iż ſzukáć Páná Bogá naſzego ná podobieńſtwo bogatego, rozpuſtnego, oſpáłego, ieſt ſzukác źle y nie pożytecznie, nie zbawiennie. rzecze kto, to przynaymniey bogáctwá człowiekowi naprzykład ślepemu, przynioſą wzrok? utrapionemu w affikcyach zoſtaiącemu przynioſą pociechę? grzeſznikowi grzechy odpuſzczą? umarłego ożywią? odpowiádam bynaymniey, á ieżeli ták? po coż go tym torem y wzorem ſzukáć mamy? Co rozumiecie Páńſtwo moie, gdyby (mowię przez niepodobieńſtwo) obraz iaki, oſzpecony był od kogo, kędyby teſz poſzedł proſząc aby mu twarz náprzykład ſkazoną, ſplamioną, odnowiono, pewnie do Páná bogatego? nie, do rozpuſtnego ſyna młodzianá? nie, do Panney głupiey? nie, kędyſz proſzę? oto do ſamego tegoſz malárzá, ktory go malował, upewniam

ſzedł-

ſzedłby áby go popráwił, iáko ſwoiego dzieła *magiſter* álbo *inventor* wynalazca, tak człowiek ná podobieńſtwo y obraz Boſki ſtworzony, iákimżekolwiek nieſzczęściem dotkniony, á oſobliwie przez grzech śmiertelny znácznie oſzpecony, tylko od ſamego Boga iáko ſtworzyciela ſwoiego poprawiony, odnowiony być może. to było figurowano *Pſal. 50. v. 3.* gdy koronát Jzraelſki Dawid owe pokutuiące wymawiał ſłowá *Miſerere mei Deus.... dele iniqvitatem meam.* zmiłuy ſię ná demną Boże.... á według mnoſtwá litośći twoiey, zmaż nieprawość moię. O! Boże iakich ſpoſobow nie ſzukaſz, ázebyśmy do ciebie przyſzli? ieżeli honoru ſławy ſzukamy, woła Bog: *ſimile Regnum Cælorum homini Regi*, podobne ieſt Kroleſtwo Niebieſkie człowiekowi krolowi *Matt. 22. v. 2.* ieżeli ſkarbow, doſtatkow ſzukamy? woła; *ſimile eſt Regnum cælorum theſauro abſcondito*, podobne ieſt kroleſtwo Niebieſkie ſkarbowi ukrytemu *Mat. 13. v. 44.* Jezeli kontraktow kupiectwá życzemy ſobie, y prágniemy? woła: *Simile eſt Regnum cælorum homini negotiatori v. 45.* ná koniec ázebyśmy mu w ſieci (że tak rzekę wpadli) woła: *ſimile eſt Regnum cælorum ſagenæ miſſæ in mare*, podobne ieſt kroleſtwo Niebieſkie niewodowi zápuſzczonemu w morze *v. 47.* á gdy uważa, że nam nic nie pomoże, łáſki ſwoiey umyka y od nas odſtępuie, według proroka, leczyliśmy Babilon á nie ieſt uleczony, opuśćmy go *Jerem. 51. v. 9.* Ta ieſt nas wſzyſtkich (ſynow Adama) przywárá záſtárzáłá, że áni ná powaby y remonſtracye Boſkie nic niedbamy, áni głoſu Jego ſłucháć nie chcemy, áni o drogę ktorą byśmy doiść Boga mogli nie pytamy. trzymamy ſię niekiedy dwoch drog, álbo dwoiákiey ścieſzki, á to w tenczás kiedy iedną ręką chwytamy ſię práwá Boſkiego, drugą, świátowych doczeſności, chcemy ſię podobáć Bogu y ludziom, á ták chwytáiąc ſię tego y owego ſpoſobu, ná obudwu ſzkoduiemy, kſztałtem myśliwego pieſka, ktory zá dwiema ubiegaiąc ſię zaiączkami, obudwu poſtrada, żadnego nie dogoni. dla tego Ekklezyaſtyk przeſtrzega, *Fili ne in multis ſint actus tui C. 11. v. 10.* ſynu nie zabawiay ſię wielą ſpraw. Spyta kto kędyż Páná Boga ſzukáć mamy? odpowiádam w modlitwách, w uboſtwie, w pokucie, to było figurowáno *Pſal. 131. v. 6. ecce audivimus eam in Ephrata, invenimus eam in campis ſilvæ.* ſłyſzeliśmy o Maieſtacie Boſkim w Ephracie, ználeźliśmy go ná polách leśnych, to ieſt w trudách życia. y pokutuiąc. tak go ználazłá Anná Swięta, y to ieſt punkt drugi kazania moiego.

Co tak probuię. Anna Swięta będąc długo niepłodną, wyſzłá iákoby w puſtynią á przypátruiąc ſię ptaſzynom piſklęta karmiącym rzekłá, wſzakże ſzczęśliwſze te, iak ia ktora ſkonfundowána dziſiay w kościele Jerozolimſkim ieſtem od Jzachara kápłáná, o niepłodność, (z racyi iż niepłodne w ſtarym Zakonie miały nieczęść) gdy ofiárę moię wraz z mężem moim Joachimem odrzucił, y onąż wzgardził, á to rozmyśláiąc ſzukała Bogá iakoby w pokucie. Szukałá w uboſtwie, kiedy ná trzy częśći rozdzieliwſzy ſwoie dobra, iedne oddali kośćiołowi Bożemu y kápłánom, drugie ubogim, trzecie ſobie ná żywność y odzienie, ná właſną potrzebę zoſtáwili, á zátym ſzukáłá w przyſtoynym uboſtwie. Tu niechay uważáią ci, ktorzy nie tylko żeby mieli co dáć Kośćiołowi, ale ieſzcze wydzieráią, ci niechay ſię lękaią tego, co ſię z Heliodorem od Kro-

 la

la Azyi postánym stało, pokazáli się dway młodzieńcy, á obstąpiwszy zádali mu wiele plag áż upadł ná ziemię, *apparuerunt duo juvenes multis plagis verberantes, subito autem Heliodorus cecidit in terram 2. Machab. 3. v. 26. & 27.* Tu niechay uważáią ci (mowię do kogo należy) część iednę dochodow winni oddáć y łożyć ná kościoł, á tego nie czynią, y czynić nie myślą. Tu niechay uważáią ci, ktorzy kościelne naczynie y apparencyą profanuią, niechay się lękaią tego, co potkało Baltasara krola, o czym czytáć w piśmie świętym: rozkazał tedy iuż piiany, áby przyniesiono naczynie złote y srebrne.... y pili niemi krol, y przedni Panowie y żony, *præcepit ergo jam temulentus, ut afferrentur vasa aurea & argentea.... ut biberent ex eis Rex, & Optimates ejus, uxores &c. Dan. 5. v. 2. & 3.* Zawstydzi tych wszystkich Anna Swięta z mężem swoim Joachimem z Narodu Dawidowego, iáko y sama z tego też szłá pokolenia Krolewskiego y Kapłáńskiego, pisze o tym *Simeon Metaphrastes*, pisarz ná wschodzie sławny, y *Nicephorus.* Szukałá ieszcze Anna Swięta Bogá w modlitwie kiedy ná wzor Starozakonnych Pań nabożną byłá. Trzy Anny wspomina pismo święte, pierwszą ktora przy nabożeństwie y płaczu, *oravit ad Dominum flens largiter 1. Reg. 1. v. 10.* wyprośiłá sobie syná Samuela. drugą żonę Tobiaszá stárego á młodego matkę, ktora go opłákiwáłá, w podroży z Rafałem aniołem będącego, iáko dziecię swoie, tak dalece że ią mąż w płáczu hamował, *dixitq; ei Tobias noli flere Tob. 5. v. 26* Trzecią, Annę prorokinią wdowę, osmdziesiąt cztery lat maiącą, ktora nie odchodziłá z kośćiołá postámi y modlitwámi służąc wednie y w nocy Bogu. o tey czytáć *Luc. 2. v. 37.* ná podobieństwo mowię, tych, żyłá y modliłá się y szukałá łáski Boskiey Anna Swięta, á gdy tak Bogá szukáłá, patrzaymyż ználáziá, gdy wysłuchána iest, o co Páná Bogá prośiłá, dał iey Bog błogosłáwieństwo, dał corkę Nayświętszą Máryą Pánnę, dał potym y wnuka Chrystusa Jezusa. z tey nayświętszey pary powziętá honor y zbawienie, nie tylko dla siebie, ále y dla wszystkich ktorzy Maryą y Jezusa wyznáią y chwalą y onym do śmierci służą. Jest pytánie, przez co też płeć białogłowska podobáć się może Bogu? y odpowiádamy, przez cztery rzeczy pryncypalne. nayprzod przez obserwancyą przykazań Boskich, á to iest boiáźń Boska, bo napisano iest, *mulier timens Dominum, ipsa laudabitur Prov. 31. v. 30.* powtore przez nabożeństwo, y dla tego kościoł święty, uważáiąc wiele nabożnych białychgłow dał im tytuł, *devotus fæmineus sexus.* potrzecie przez iáłmużny elargicyą takowe bowiem pismo święte chwali, *manum suam aperuit inopi Prov. 31. v. 20.* paczwarte przez panieńską lub małżeńską, lub wdowią czystość y świątobliwość, ktorą Paweł Swięty nazywa sanktimonią, *sine qva nemo videbit Deum ad Hebræ. 12. v. 14.* bez ktorey nikt Boga oglądáć nie będzie, temi przynaymniey *de congruo* (mowię Theologicznie) záslużyłá sobie Anna Swięta być matką Maryi, a Babką Chrystusa, według owego aforyzmu, *cui datur plus de honore, plus invenitur de virtute, qvia honor est præmium virtutis.* Komu daią większy honor, znáć ma więcey cnoty, bo honor iest nadgroda cnocie. Powtarzam, dał Bog Annie S. honor, pierwszy, to było figurowáno *2. Paralip. 35. v. 3.* iáko bowiem manna byłá w skrzyni, á skrzynia lokownana była w świątyni Kościołá, *ponite*

arcam

arcam in ſanctuario Templi. tak Chryſtus był w Maryi, á Márya w Annie Swiętey, á iáko w Kościele pierwſze mieyſce miáło *Sanctuarium,* tak pierwſzy honor wzięłá Anná Swięta, że ſię przybytkiem ſkrzyni miſtyczney, w ktorey zámykał ſię Chryſtus, ſtałá. Dał Bog Annie S. łáſkę y honor, bo názywáć ſię może ziemią obiecaną, z ktorey doczekaliśmy ſię ſłodkiego á porządanego owocu, co było figurowáno *Num. 13. v. 24.* kiedy owo dway poſłáńcy z ziemie obiecaney przynieśli Jſraelitom ná drzewcu gáłąś winá, z iágodą iey, *abſcinderunt palmitem cùm uva ſua, quem portaverunt in vecte duo viri,* á zalecali ią wſzyſtkim Kaleb y Jozue. Dał honor, że názywáć ſię może wyſoką gorą, oſobliwe drzewo dzwigaiącą, z ktorego dwoiáki frukt mamy Maryą y Jezuſa, to było figurowáno *Ezechi: 17. v. 22. & 23. ſumā ego de medulla cedri in monte ſublimi Iſrael plantabo & erumpet in germen, & faciet fructum.... & habitabunt ſub ea omnes volucres,* ná gorze wyſokiey Jzráelſkiey záſzczepię ia (cedr) y wyniknie w gáłąſki, á uczyni owoc..... y będzie pod nim mieſzkáć wſzelkie ptáſtwo, to ieſt pod protekcyą, miſtycznego cedru Maryą. Konfrontuie ſię to piſmo z drugim *Eccles. 24. v. 17. quaſi cedrus exaltata ſum in Libano.* Dał honor bo Annę S. nazywa Hieronym S. Niebem z ktorego Maria ná wſchod wyſzłá niby gwiazda morſka, *hæc eſt cælum excelſum, de qua ſtella maris ad ortum proceſſit, Maria.* Coż z innych okoliczności iáki miáłá honor Anna S. ktoż poymie? á nayprzod z okoliczności konwerſacyi z Chryſtuſem Pánem máłą dzieciną. Moyżeſz że rozmawiał z Bogiem, dwá promienie ná kſztałt dwoch rogow wyniknęły z głowy Jego, *videbant faciem egredientis Moyſi eſſe cornutā Exodi. 34. v. 35.* toć y twarz Anny Swiętey z uſtáwicznego pomieſzkánia z Chryſtuſem iáśnieć muśiáłá. coż dopiero kiedy go ná rękách piáſtowáła: gdy pomoráńcze, cytryny, lub inne pachniące fruktá w rękach trzymamy, ręce przepachną, to mowić ſię może o piáſtuiącey uboſtwiony frukt, Annie Swiętey. coż dopiero z ucałowánia Páná iák ſzczęśliwa byłá: ſzczyciemy ſię z ucałowania ręki krolewſkiey, coż z Chryſtuſowey? dopieroż całuiąc w uſtá Páná, iákie mogło być ukontentowánie y rádość, ile z dobroci Páńſkiey nie bronił, iáko obiecał, o tym figura *Cant. 1. v. 1. oſculetur me oſculo oris ſui* w czym nad Magdalenę ktora nogi Páńſkie, nád Janá ktory ná pierśiách Páńſkich miał głowy ſkłonienie, ſzczęśliwſza. Sara, ná obietnicę tylko konſolacyi, *riſit,* rozśmiáłá ſię *Gen. 18. v. 10.* weźmyż miárę, ſamym ſkutkiem w rękách trzymáć, oglądáć, całowáć y piáſtowáć Páná, iák wielkie być muśiáło weſele, y konſolacya, ná ſercu Annie Swiętey? Coż z innych ieſzcze okoliczności. bo ieżeli to Dawida wynośić mogło, że był Dziádem Chryſtuſa, iáko ſam o ſobie powiedział *Pſal. 131. v. 11. juravit Dominus David veritatem.... de fructu ventris tui ponam ſuper ſedem tuam.* konfrontuie ſię to piſmo z nowym, *Luca 1. v. 32.* y da mu Bog ſtolicę Dawida Syná Jego, *dabit ei Dominus Deus ſedem David Patris ejus.* ieżeli mowię to go wynośić mogło, chociaſz tak dawno żył przed Chryſtuſem, y ieſzcze ták wiele ſtopni przeminąć miáło, do narodzenia Páná, dalekoſz bardziey Annę S. to záſzczycáło y cieſzyło, że byłá Chryſtuſa Babką w naybliżſzym ſtopniu. Coż z okoliczności Aniołow aſſyſtuiących Chryſtuſowi Pánu, wſzákże kędy dwor, tam y

ſludzy, á że Pan Jezus z Matką ſwoią Maryą znáydował ſię w domu Anny Swiętey, toć tám y Aniołowie być muſieli. bo ieżeli S. Fránciſzce Rzymiance aſſyſtowali (o czym iey życie świádczy) á czemu nie Chryſtuſowi? ztąd wnośić można, że wiele może Anna S. u Maryi y Chryſtuſa, według owego przyſłowia, *majorum rogare, eſt imperare*, ſtárśi gdy proſzą rozkazuią, funduie ſię to zdánie ná ſłowách Boſkich: *honora Patrem tuum & Matrem tuam Exodi 20. v. 12.* Ztąd mowić można, iż uprośić u S. Anny możemy co chcemy, bo ieżeli owo drzewo w Hermopolim (Piſze *Zozomenus Scrip: hiſt: Eccleſiaſticæ* pozyſkáło tę cnotę y łáſkę, że ſkorá iego ná wſzyſtkie defektá ludzkie zgodna y lakarſtwem ieſt, z racyi iż tam niegdyś owa ſpoczęná kompánia Jezus Marya y Jozef, idąc y umikaiąc prześládowánia Herodowego z Jeruſalem do Egyptu, dalekoż więkſze Anna S. odebráć muśiáłá łáſki y przywileie, z racyi iż Maria y Jezus w domu iey przemieſzkiwáli, y teraz razem znayduią ſię w Niebie. Co więkſza ſami SS. Páńſcy nas aſſekuruią, że u niey pozyſkamy o co prośiemy, tak czytáć Legendę *Xirixienſis C. 10.* że zá Stefana Krolá Węgierſkiego, w Mieście Makaria álbo Nuceria, ſyn iednego kupca imieniem *Emericus* ſtraciwſzy y roztrwoniwſzy fortunę. ſzedł do kompoſtelli náwidzić grob S. Jakoba, áżeby tak wſzyſtkiemu złemu ſtawił groblą, pokazał mu ſię w poſtáci pielgrzyma człowiek ieden (bez wątpienia Jakob S.) mowiąc: daleka ná ciebie droga, wroć ſię á bądź nabożny do Anny Swiętey Babki Chryſtuſowey, ktorey tam maſz ták wiele ołtarzow, á przyidzieſz do pierwſzego ſzczęścia, y ták ſię ſtáło. A tu iuż widzieć, z rozmaytych miar y przyczyn, iż ná wzor y podobieńſtwo Anny Swiętey, dobrze ieſt ſzukáć Boga, co było drugim punktem kazánia moiego. kończę.

Simile. . . . quærenti. . . . inventa una. I náczoż iuż ſzukáć więcey kogo, kiedy nam doſyć ná Annie Swiętey. ſzanuymyż ią katolicy, ile żeśmy winni, nie iákim práwem: bo Maria ieſt Mátką wſzyſtkich żyiących, á że Anna S. ieſt Matką Matki wſzyſtkich żyiących, toć Annie S. należy uſzánowánie od wſzyſtkich. do tego iż ią ſzánuią Aniołowie, SS. Páńſcy, toć y my ſzánowáć winni: ſzánuycieſz nayprzod y kochaycie ſtany Małżeńſkie, ſtany Pánnieńſkie, ſtany wdowie, ſzanuycie ſtarzy y młodzi, ſzánuymy wſzyścy, niechay ſzánuie cały narod ludzki, bo to Matka Maryi, á Babka Chryſtuſa ieſt, bo niepodobna áby iey modlitwy wyſłucháne nie były. Modlemy ſię tobie S. Páni, á ty tą poufałością ktorąś zá życia ná tym świecie do Corki y Wnuka ſwoiego miáłá, wnieś inſtancyą zá námi grzeſznemi, niechay nie giniemy ná wieki, ktorych Wnuk twoy odkupił Jezus Chryſtus, łáſki nam od Bogá trzeba, ty tłumaczyſz ſię łáſką, Maria pełna łáſki, Chryſtus ſzczera łáſka, ſpuść nam w potrzebách náſzych tych łaſk odrobinę, á my cię ſzánowáć, kocháć, y chwalić będziemy, docześnie y wiecznie. Amen.

KAZANIE XXIII.
Ná Błogoſłáwioną Kunegundę.

Prudentes vero. . . . dormitaverunt omnes & dormierunt. Matt. 25.

SEns Ewangelii ieſt ten, iż ná ow Adwent oſtatni Chryſtuſa Páná powſtá-

wstáną ludzie y wyidą z grobow swoich przeciw Oblubieńcowi Chrystusowi, y Oblubienicy, to iest Kościołowi tryąfuiącemu álbo Niebiánom, *Sponso & sponsæ*. Spyta kto czemuż tylko dusz dziesięć? ta liczba z liczona, zá niezliczoną się biorze, to było figurowáno *Gen. 31. v. 41.* gdy Jakob Labanowi wymawiał, *immutasti mercedem meam decem vicibus*, to iest niepoliczenie, konfrontuie się to pismo z drugim *Exodi 3. v. 6.* kędy Bog do Moyżeszá mowiąc, názywa się Bogiem trzech ludzi tylko, *Deus Abraham, Deus Jsaac, Deus Jacob*, á przecie Bog, Bogiem wszystkich ludzi iest. Rzecze kto, czemuż ci, maiący powstáć, pannami názwáni są, *virgines?* przez pánnę ma się rozumieć wiárá, bo iáko ta, pánná, ktora nienáruszona, ták wiárá ta prawdziwa, ktora nigdy przed Bogiem skázy nie cierpi, mowi S. Hieronym, *virgines appellantur.... quia mens eorum idololatriæ turba non constupratur* (tu niewierni niech uważáią, że wiárá ich iest czartu ofiará). Czemuż połowá tey liczby do Nieba nie wnidzie połowa wnidzie? odpowiádam, bo wiárá bez dobrych uczynkow nic wart, ztąd iest, że pięć pánien głupich postrzegszy się prosiły mądrych, *date nobis de oleo vestro.* iáko ptástwo w ziemi grzebiące y ziemią nákrywáiące się bespieczne od ptáśnika nie iest, śiecią ich nákrywa, ták rozum nász nákryty wiárą, niech nie tryąfuie, ieżeli dobrych uczynkow nie ma, potrzeba wiáry czystey, á do niey, obserwancyi przykazań Boskich dziesięć, *simile decem virginibus*, tákdálece, że ci tylko y te mądremi y rostropnemi są, co wiárę y przykazánie Boskie obserwuią. Czemuż drzymáły y zásnęły wszystkie? *dormitaverunt & dormierunt omnes?* odpowiádam, to znaczy, przeciąk życia nászego y spráwy nasze, w ktorym z drzymania przychodzi spánie, tak z iedney akcyi przychodzi druga, á ta zła lub dobra, otoż dziesięć panien zdrzymały się y zasnęły wszystkie, ále nie iednáko, rostropne tak się zdrzymały y zásnęły, że z grzechow powstały, y pokutowáły, záś głupie, tak się zdrzymały y zasnęły, że z grzechow nie powstáły y nie pokutowáły, tylko ná oko, ná apparencyą *surrexerunt.* o tych mowi S. Grzegorz, *dormire mori est, ante somnum vero dormitare, est ante mortem à salute langvescere.* że záś powstáły tylko ná oko, o tym *Psal. 72. v. 20. Domine, in Civitate tua, imaginem eorum ad nihilum rediges.* bo takie powstánie iest malowáne, dla tego połowa ich do Nieba weszło, połowá nie weszło. Tym co weszły do Nieba, dopomogły zasługi Chrystusa Páná, tego byłá figura *Psal. 67. v. 14. si dormiatis inter medios cleros &c.* to iest między dwiema szczęśliwościámi, ułatwiáią tłumacze, *idest inter duas sortes.* á te są: Wcielenie Chrystusa, y śmierć iego. Zkąd uważáć, iákiey mądrości, iákiey rostropności potrzeba, w życiu naszym, ieżeli chcemy, ábyśmy się dostali do Nieba, do poty sens Ewangelii. Co się tycze B. Kunegundy Pánny, ktorą zá Pátronkę korony Polskiey y Wielkiego Xięstwá Litewskiego *Clemens XI.* policzył, śmiem mowić że tę Ewangelią mocno uważáłá, więc w pierwszym punkcie, dowodzić będę iey mądrość, y rostropność, *prudentes vero.* w drugim punkcie, dowodzić będę w drzymaniu czułość *dormitaverunt.* ná większą Boga chwałę.

Co do pierwszego. Jest kwestia szkolna, ieżeli cnoty Theologiczne y moralne y inne, tak są skolligacone spokrewnione, że iedna bez

 dru-

drugiey w ſtopniu doſkonáłego człowieka Chrześciana, być nie może? pominąwszy Ethikow y Theologowow zdánia, z ktorych iedni przeczą drudzy pozwalaią iabym rozumiał że ſą ſkolligacone, gdy ie wszyſtkie w B. znayduię Kunegundzie. Miáłá ta nayprzod wiárę świętą, álbowiem wyszedszy ná świát, przyiąwszy chrzeſt święty, wyznáłá záraz y powitałá Nayświętszą Márią Pánnę (ktora w wierze naszey katolickiey ieſt Matką Zbawicielá Jezuſa Chryſtuſa) mowiąc *Salve Regina cœlorum.* Miáłá nadzieię ktora (iż tak po proſtu powiem) łaſką ieſt, ktorą ſię podpieramy y ná tey nádziei fundowáłá ufność, że od niey Chryſtus Pan ślub dziewictwá przyimie, ktory mu wraz ofiárowáłá. A gdy przymuszona, iść zá mąż muśiáłá, zá Bolesłáwá Xiążęcia álbo Krola Polſkiego, nie wątpiełá że y ſama zoſtánie w całości, y Męża zdewinkuie do podobnegoſz ślubu. I ſtało ſię, iuż Pánná zá Mężem, prośi rok darowánia ſobie czyſtości, pozwala Bolesław, prośi po ſkończonym roku, o drugi zmarſzczył ſię ná to Bolesław, wszakże pozwolił, prośi o trzeci, álić Krol rozgniewány. O! Moy Boże czego też nie poruszył Bolesław, iuż odieżdzał, iuż ná kolor obracał do innych ſerce, iuż ſpowiednika ſię rádził, y prośił áżeby Kunegundzie explikował, y reflektował, co ieſt ten Sakrament. Wszyſtko to ufnością w Bogu zwyciężyłá Kunegunda. *2 Reg. 14. v. 12.* Wzięna niegdyś audyencyą u krola Dawida iedná Matrona, więc mowi, *loqvatur ancilla tua, ad Dominum meum Regem verbum: & ait: loqvere: dixitq; mulier v. 13. . . . . omnes morimur, & qvaſi aqvæ dilabimur in terram v. 14.* wszyścy Nayiáśnieyszy Pánie umieramy, y iáko woda z gory ſpływa nadoł, ták przez korrupcyą natury wszyścy do upadku ſkłonni ieſteśmy, wszákże iednák nie dopuſzcza Bog upadáć, gdy łami nie chcemy, do czego prowadziłá miłam. Błogosłáwiona Kunegunda tę z Meżem rozmowę miáłá, Nayiáśnieyszy Pánie, przed ślubem małżeńſkim, poślubiłám czyſtość Bogu, á że przymuszonam byłá, do zámęścia, olądź prawdziwie ták, iáko nam wszyſtkim umieráć potrzeba, komu obowiązánam dotrzymáć ślubu, czyli Bogu czyli tobie? podobnie odpowiádáłá Spowiednikowi, o co chodziło? ieżeli o Sukceſſora Tronu? to nie ieſt pewna, ieżeli o oſierocenie Oyczyzny? to Bog nią opiekowáć ſię będzie, iezeli o ślubu pámięć toć Bog pierwszy do niego, áni Senat narzekáć, áni Rzeczpoſpolita ſpráwiedliwie może, kędy Boſka záchodzi krzywdá. W tym modlitwy czyniąc y poſty ściſłe, właśnie dniá dwudzieſtego czwartego, Czerwca, iákoby w obiáwieniu widzi Swiętego Jáná Chrzcicielá, do ktorego záwsze nabożna byłá, ten ią ciesząc wraz obiecuie: inszą (práwi) twarz Bolesław, po trzech dniách prezentowáć ci będzie, bo Bog twoię przyiął ofiárę. I tak ſię ſtáło, álbowiem po trzech dniách, te słowá Bolesław do Kunegundy wymowił: rozumiałem cale; że upor twoy był, o! Kunegundo, ále widzę dzieło y ſpráwá Boſka w tym ieſt, więc y ia w takowym przedſięwzięciu ciebie chcę náśládowáć: kędy uważáć, że iuż áni *divortium* rozwodu reſpektem Bolesłáwá, áni dyſpenſy reſpektem *votum* Kunegundy, nie trzeba było, y ták czterdzieści lat przepędziwszy ſpráwiedliwie Bolesław nazwány ieſt Pudykiem, álbo wſtydliwym. Tu uważaymy B. Kunegundy mądrość, *ſapientia, eſt Divinarum humanarumq; rerum cognitio.* tu uważáć

roſtro-

roſtropność, *prudentia eſt ratio, agibilium, hic & nunc.* Mądość roſtropność powinna być w głowie, ále boiáźń Boſka iák koroná ná głowie,ták uczyniłá B. Kunegunda. Im wyżſza oſoba tym piekniey mieć ſię powinna, tak Nieba ſą czyſtſze niż elementa, między elementami ogień, niż powietrze, niż wodá, woda niż ziemiá, ziemia niż *mixtum* álbo błoto, ták zwierzchność Krol naprzykład y Krolowa máią być czyſtſzemi w ſpráwách niż poddani. Niechay inni ofiáruią P. Bogu ſynow y corki, Kunegunda z Pudykiem ofiárowáli drzewo z owocem, gdy ſamych ſiebie. Co rozumiecie katolicy? pieknie to, Kiedy owo Pátryarcha Abraham, wyſłał ſługę ſwoiego, dla ziednánia żony, dla ſyná Jzaaka, wnet Rebeka, ſzáfuie proſzącemu, wodę, y nie tylko, ále y wielbłądom iego, *qvin & camelis tuis, hauriam aqvam Gen. 24. v. 19.* toć y to piekna, gdy Kunegunda, nád prozbę nie tylko ſwoię czyſtość, ále y Boleſłáwá Bogu ofiárowáłá. Pieknie to záśiádác ná Tronie, piekniey ná ſercách poddánych, ále naypiekniey, y w ſercu mieścić ſię Chryſtuſowym. Ani ſię ztąd wynośiłá Kunegunda, czego ſię w innych lękał Swięty Ambroży: *virginitatem, bonum qvam magnum video, tantum ei ne pereat. furem ſuperbiam pertimeſco.* Ztąd pomnażáłá uſtáwicznie miłość Boſką (á to byłá trzecia Theologiczna cnota) wiązáłá ſię do ukrzyżowánego Páná, wednie y w nocy ázeby czyſtośći ktorą mu poślubiłá, wyniośłością nie ſplámiłá, mowiąc *ſub umbra alarum tuarum protege me. Pſal. 16. v. 8.* żeby iey wiátr prożney chwały nie unioſł, udáłá ſię przytym y do miłości bliźniego, ażeby ták zatrudniáiąc życie ſwoie, dobremi uczynkami, á oſobliwie miłośiernemi, czáſu nigdy do grzechu nie miáła, iákoſz kto proſzę poydzie do grobu zá námi, ſądu oſtatniego czekaiąc, ieżeli nie uczynki? wſzyſcy odſtąpią przyiaciele, y krewni, y ſługy, ſame uczynki nie rozdzielne ſą, á te ieżeli dobre? o! iák śliczna aſſiſtencya, o tym *Apoc. 14. v. 13. opera enim illorum ſeqvuntur illos.* I tak ná ołtarzách nayprzod wiele złotá kłádłá, ſuknią, w Niedzielę kwietnią (procz dni innych) w ktorey w kościele byłá, by naybogatſzą ná ofiarę zoſtáwiáłá. Tu niech uważáią ci, ktorzy ſynow y corki ſwoie ſtroią ná podobieńſtwo kościołá, to było figurowáno *Pſal. 143. v. 12. filii.... filiæ eorum compoſitæ, circumornatæ ut ſimilitudo templi,* iákże to? ubogi Zakryſtyan, nie máiąc w co ubráć w dzień świętny, ołtarzá náprzykład Swiętey Katarzyny, obiera Swiętego Mikołáia, á ozdabia ow ołtarz Swiętey, y znowu wzáiemnie, to czyni z potrzeby, z niedoſtátku, ále ieżeli świátowi ludzie biorą, z krzywdą bliźniego, á ubieráią dzieci ſwoie iák kościelne obrázy, winni ſą nádgrody, álbo ieżeli ták do kościołá dáią, że innemu wzięli: ná nic ſię przyda ofiárá, iák ow Samſon, dawał trzydzieści prześcirádeł (ále z pobitych) y trzydzieści ſukien, ieżeli by mu był kto zgadał gatkę, *dabo vobis triginta ſindones, & totidem tunicas. Jud. 14. v. 12.* tak ieżeli z ludzi ukrzywdzonych? nie miła Bogu ofiárá. B. Kunegunda zdaleka od tych myśli, y takowych uczynkow byłá, ále co iey włáſnego było, to z ſiebie zdeymowáłá: á koscioły ſtroiłá y bogaciłá. Ubogich wiele poważała, niekiedy z karety wyśiádáiąc, nogi im całowáła. w Wielki Piątek czterdzieści ubogich karmiłá, umywáłá, okrywáłá. W intereśie krzywdy ludzkiey gorliwa byłá, ſpráwiedliwość adminiſtrowáć kazałá. Umartwienie w iedzeniu

niu y piciu refekcyą iey dużzy było, acz ciało omdlewało. Trwánia ná nabożeństwie tak wielkie, iż często y trzydzieści Mszy świętych ná dzień słuchała, á co czásu zbyło, ná ręczney robocie przepędziłá, szyiąc to Kościołom apparaty, to inne zabawy ná ozdobę ołtarzow czyniąc, *operata est consilio manuum suarum. Prov. 31. v. 13.* Zazdrościli tego czárci, więc idąc raz mrokiem do kościołá, pokazáłá się iey osoba wyższa niż kościoł, wszakże krzyżem świętym odpędziłá, á drzwi kościelne same się iey otworzyły. Tu uważáć Theologiczne y moralne cnoty, B. Kunegundy, pod rządem mądrości y rostropności, czynione, przy nieskażytelney czystości żyiąc z Pudykiem, nienáruszoną Panną, iáko nápisał *Vespasianus kochovius de laude Reginarii. Pol. de die homines, de nocte angeli, ad apparentiam conjuges, in spiritu verò separati.* Ani mowić, że byłá B. Kunegunda nabożna, ále o Polskę mniey dbaiąca: álbowiem wiedziáłá, co napisano, *Levit 2. v, 13. quid quid obtuleris sacrificii, sale condies.* Niechay iak kto chce tłumaczy, tak w sensie literalnym, iáko y moralnym, mowić się może, że to czyniłá Kunegunda. I na ten koniec, będąc w Węgrzech u Oyca swoiego Krolá Węgierskiego Belle, uprosiłá u niego gorę iednę soli, w ktorą pierścień swoy wrzuciłá, á potym gdy się w Bochni w Krákowskim, zuppy otworzyły, w pierwszym bałwánie wykopanym ow iey ználast się pierścień, ten poznáwszy Kunegunda, dzięki Bogu czyniłá, że cudá czyni tym, ktorzy go wiárą, nádzieią, y miłością szánnią. Tu uważáć spełniły się owe Chrystusa słowá *Matth. 17. v. 19. si habueritis fidem.... dicetis monti huic transi hinc illuc. & transibit.* stało się to, iáko pisze *Cromer* około roku tysiąc dwochsetnego pięćdziesiątego drugiego. Miáłá baczność o Polszcze, kiedy Mężowi Pudykowi woyny sukces, przeciw Tatarom uprosiłá. Miáłá stáránie, kiedy wiarę świętą w Polszcze pomnażáiąc, Kościoły y klasztory fundowáłá, iáko to Zakonu moiego w Krákowie, w Nowymmieście, w Sączu. Miáłá stáránie, kiedy o kanonizacyą Biskupa Krákowskiego S. Stánisławá Męczennika, do Innocencyuszá czwartego Papieżá, instáncyowáłá. Miáła stáránie y ma dotąd, kiedy Pátronką korony Polskiey być, godną się stáłá, z ktorego stáránia y opieki pochodzi, że dotąd Polszcze ná soli, iáko iednym skarbie nie schodzi. A gdy Jey Bog Krolá Pudyka zabrał. sama tym więcey świátu umieráć poczęłá, y to iest punkt drugi kazánia moiego. *dormitaverunt &c.*

Przez sen, rozumiem żyć świátu ná kolor, á w samey rzeczy oderwánie się od świátá, á podniesienie myśli, do samego tylko Páná Bogá, akcya iest. Takowy sen był figurowány w Adamie *Gen: 2. v. 21.* Mogł Bog Adamowi żywo kość wyiąć z boku, y towárzyszkę w życiu dla niego z niey uformowáć Ewę, á przecież ażeby mu to słodko przyszło, sen ná niego dopuścił to iest záchwycenie *extasim*, áby tak bolu nie słyszał (acz mogł żywo wyiąć bez bolu) ále tak przystáło áżeby nas nauczył, iż ile kroć świát porzucáć chcemy y iego doczesności, powinni będziemy usypiáć, to iest, bráć przed się rozmyślánie rzeczy Boskich, niebieskich, wiecznych, á ták łatwo od rzeczy ziemskich, doczesnych, generálnie świátowych oderwáć się potráfiemy, bez boleści serca, bez utęsknienia, y taki to sen Bogu iest miły, że Bog w nim dużę ludzką budzić

záka-

zákazuie. to było figurowáno *Cant. 8. v. 4. adiuro vos filiæ Jerusalem, ne suscitetis, neq; euigilare faciatis dilectam, donec ipsa velit.* Powtarzam, tákowe rozmyślánie o Bogu, o rzeczách przyszłych, iáko y przeszłych, y teráźnieyszych, spráwiedliwie snem názwáć się może, bo iáko przez sen ciáłá, wszystkie trawią się y uspokoiáią humory złe w człowieku, ktore są do niezdrowia okazyą, tak przez ten sen duchowny, trawią się y uspokoiáią wszystkie złe inklinácye, ktore są do pároxyzmu, álbo grzechu człowiekowi ná duszy okazyą. I znowu, iáko ci ktorzy nie sypiáią, są ná siłách ciáłá osłábieni, tak ci ktorzy rozmyślánia, nigdy w życiu swoim nie czynią o Bogu, doskonáłemi y mocnemi ná siłách duchownych być nie mogą. álbowiem racya, czemu są tacy, iest, że im bráknie ná śnie ciáłá, tak też racya, czemu są słabi na siłách duszy, iest że im braknie ná śnie ducha. Odezwie się kto y powie, to dla Zakonnikow y Zakonnic nauka, odpowiádam, nie tylko, y probuię pismem świętym, *Esther. 6. v. 1.* Krol Aswerus, pewney nocy, przynieść sobie rozkazał, historie y kroniki przeszłych czasow, y czytáć sobie rozkazał, á uważáiąc wielkie wielu zasługi pytał, co by też zá tę wierność, honoru y nádgrody tym należáło? *noctem illam duxit Rex insomnem, jussitq; sibi afferri historias, & annales, priorum temporum.... quæ cùm illo presente legerentur.... ait, quid pro hac fide, honoris ac præmii? v. 3.* kędy widzieć że y krolowie rozmyślániem się przeszłych rzeczy bawili: katolicy tyleśmy łask dobrodzieystw od Bogá ná szego odebráli, y nie mamysz o czym myślić? iákbyś my mu żá tę, że tak powiem wierność, honor y nádgrodę oddawali. To o przeszłych rzeczách do rozmyślánia materya, á o przyszłych co rzekę? większą część życia naszego, y owszem bez powrotu nigdy á nigdy nie skończoną, ná tamtym świecie przepędzáć mamy, ktora od łáski Boskiey dependuie, toć spráwiedliwie mamy o czym myśleć, nie tylko duchowni, ále y świeccy, gdyż wszyscy śmiertelni iesteśmy. Już to zły gospodarz, ktory o przyszłym nie myśli czásie, ażeby się miał dobrze, ták y my w sumnieniu nászym źle gospodáruiemy, ieżeli o przyszłych áwanturách, śmierci, sądzie, złey lub dobrey wieczności, nigdy nie myślemy. Ztąd iest, iż Błogosłáwiona Kunegunda po śmierci Małżonka Pudyka (ácz zá życia iego trzy śluby zakonne uczyniłá) ná pogrzebie iegoż, w kościele naszym Krák: prześcirádłem pokrywszy głowę, z siostrą swoią rodzoną Julentą Bolesławá Xiążęciá Kaliskiego żoną, á potym siostr nászych tuteyszych Gnieźnieńskich fundatorką, poklęknąwszy, o samym Bogu tylko, y czterech ostátnich rzeczách, rozmyśláć poczęłá, ták iż lud przytomny krzyknął. oboie pomarli, Krol śmiercią, á krolowa zakonem. Mało to, udawszy się do Sącza, kędy wiáno swoie miáłá, funduiąc klauzurę S. Klary Zakon, reguły S. Francisczka, názbieráwszy pánienek, w nim, z niemi, przemięszkałá, częścią rozmyśláiąc łaski y dobrodzieystwá Boskie, częścią chwaląc śpiewániem w Chorze Bogá, częścią uważáiąc ostatnie przyszłe rzeczy, ktorych słuchaiąc kazánia, y czytáiąc księgi dochodziłá. Nie mowcież proszę świátowi ludzie, że nie masz o czym myślić, wszák to Krolewskie słowá Ezechiaszá, *recogitabo tibi omnes annos meos, in amaritudine animæ meæ. Isai. 38. v. 15.* Ktoremu ná opłákánie grzechow, pozwolono lat piętnaście, *adiiciam super*

 dies

dies tuos annos qvindicem. v. 5. O krolowey także piſze Dawid *Pſal. 44. v. 9. aſtitit Regina a dextris tuis. . . . circumamicta varietate* ubrana w roznaytosci, hebrayſki text czyta *veſtibus ocellatis*, Swięty Epiphaniuſz, *multocula effecta eſt.* á ia przydaię y krolowey wiele oczu potrzeba, ma bydź Argusem ſtoocznym, to ieſt, mieć ná wſzyſtkie ſtrony oczy, ná rzeczy przeſzłe przyſzłe y teraźnieyſze. Co ſię tycze czytania: dziwna rzecz, że ſię tym brzydziemy, czym ſię prorocy nie brzydzili, y tak Dawid ſam o ſobie mowi, że w rękách miewał, kſięgę Jeremiaſzá proroka: *ego Daniel, intellexi in libris, numerum annorum, de qvo factus eſt, ſermo Domini, ad Jeremiam. C. 9. v. 2.* co więkſza ſam Chryſtus Pan, gdy mu w kośćiele Jerozolimſkim podano do czytania kſiąſzkę, czytáć ſię iey nie zbrániał, *& traditus eſt illi liber, Iſaiæ prophetæ. . . . Lucæ. 4. v. 17.* dziwna rzecz, nie przykrzy nam ſię czytáć, Politykow, Autorow, nauczáiących ſamey tylko galantomii, ſłuchać záś lub czytáć o rzeczách do zbawienia należących nam zaprzykro, á przecież prożna rzecz ieſt, ba choćby my y ſamych czytali Filozofow, ieżeli przy tym duchownych kſiąg czytáć nie chcemy. to było figurowáno *Pſal. 140. v. 6. abſorpti ſunt juncti petræ, judices eorum.* coż zá ſędziowie, coż zá opoka? o ktorą ſię porozbiiali, przez opokę ma ſię rozumieć Chryſtus Pan, przez ſędziow, według zdánia ſwoiego nauczaiący Filozofowie, Rhetorowie y tym podobni Skryptorowie, toż rozumieć y o teraźnieyſzych piſarzach, tych komparuiąc do náuki Chryſtuſowey, rozbiiaią ſię iák o ſkałę, nie moy to wymyſł ále Auguſtyná .S ktory piſząc ná pominiony text, tak kommentuie: *abſorpti ſunt juncti petræ (petra autem erat Chriſtus) ideſt comparati potentes docti, judicantes de moribus & ſententiam proferentes: dixit hoc Ariſtoteles: adjunge illum petræ, & abſorptus eſt. dixit hoc Pythagoras: dixit Plato: adjunge illos petræ, compara autoritatem illorum, autoritati Evangelicæ, abſorpti ſunt.* Nie tych, áni podobnych Autorow czytałá B. Kunegunda, ále Autora zbawienia naſzego Jezuſa Chryſtuſa Ewangelie, czytáłá o męce iego kſięgi, rozmyśláłá nie ográniczoną miłość iego ku ſtworzeniu ſwemu, á krotkość czáſu życia naſzego, reſpektem wieczności, te iey zabawy były zakonne, ten iey ſen wednie y w nocy. ztąd ieſt, że iey Bog dziwnie w Zakonie błogoſławił, czego od Boga rządáłá, uprośiłá. Brákło iey raz do picia wody, gdy ſię dla obleżenia Tatarow zamknęłá. wnet iey dway młodzianow przynieśli wina, ktorych áni pytáć, áni ználeść potym nie można było, bez wątpienia ániołowie byli. Brákło Sioſtrom Zakonnym wody, wnet láſką dukt zrodłu uczyniwſzy, wodę z trudnych mieyſc pod klaſztor ſprowadziłá. Sprowádzono raz trupa Brátá iey ciotecznego, od Węgrow utopionego, gdy ſię z Sioſtrámi modliłá, cudowna rzecz, wſtawáć z trunny trup począł, ktoremu rzekłá B. Kunegunda leż (práwi) leż w pokoiu, á gdy pytały Sioſtry, co byłá zá rácya, odpowiedziáłá, miáłám práwi obiáwienie, pierwſza, iż bez grzechu śmiertelnego umarł, druga, żeby ſię dla niego krwi ludzkiey wiele rozlać miało. O! dziwna Kunegundo, ná innych modlitwy, ludzie álbo umieráli tylko, álbo zmartwychwſtáli, ná twoię modlitwę, Bog y życie, y śmierć przywracał. Miiam inſze cuda, doſyć na tym, iż ták świątobliwie żyłá, máło ſnem ciáłá, więcey ſnem duſzy pośiłaiąc ſię B. Kunegunda, że przy

śmier-

śmierci ſwoiey S. O. Franciſzka miáłá: mowiąc uſtąpcie ſię, czy nie widzicie S. Franciſzka. Tu niechay biorą przykład Pánienki, tu niechay ſię uczą mężatki, tu niechay uważáią wdowy, w czym by mogły náśládowáć B. Kunegundę ia kończę.

Prudentes vero.... dormitaverunt &c. Boże żywy Oblubieńcze duſz naſzych, z ktorego łáſki mamy wiárę, nadzieię y miłość, z ktorego łáſki mamy roſtropność, ſpráwiedliwość, wſtrzęmięźliwość, y ſtateczność w ákcyach y zamyſłách náſzych, przez ktorego mądrość, Krolowie y Krolowe rządzą ná świecie, y doſkonáłością życia ſwoiego ſwoim dáią wzor poddanym, ſpraw miłościwie, niechay przez intercesſyą B. Kunegundy, tak żyiemy ná świecie, żebyśmy ſię tobie podobać mogli. Wiemy iż przydzie ten czás, kiedy głos da ſię ſłyſzeć *clamor factus eſt, ecce ſponſus venit. exite obviam ei,* więc Pánie day nam tu dobrych uczynkow pomnożenie, żebyśmy po śmierci naſzey z prożnemi lampami nie zmartwychwſtáli, ażeby duſze náſze iáko głupie Pánny, od duſz zaſłużonych, iáko od mądrych Pánien wyłączone nie były. Zgołá day nam pamięć dziſieyſzey S. Ewangelii, day pámięć życia świątobliwego dziſieyſzey Solennizantki, day pámięć bania ſię Ciebie, boś ty ſam ieſt Pánem życia náſzego, y śmierci náſzey. Amen.

KAZANIE XXIV.

Ná Swięty Wáwrzeniec.

Niſi granum &cc. ſi autem mortuum fuerit, multum fructum affert. Joan. 12.

KTokolwiek doſkonále uważá dziſieyſzą Ewangelią z iedney ſtrony, y ktokolwiek zapátruie ſię ná dziſieyſzego Solennizanta Archilewitę Diakona á bardziey Archidiakoná Rzymſkiego (rodem Hiſzpáná) S. Wawrzeńca z drugiey ſtrony, przyznáć powinien, iż Kościoł Swięty Duchem Przenayświętſzym rządzony, właśnie z proporcyą ná dzień Jego Uroczyſty, tę Ewangelią náznáczył, w ktorey Pan Jezus miał kazánie o ziárnie. Albowiem iáko ziarno wrzucone w ziemię zdáie ſię obumieráć, y rolnik ſpráwia mu pogrzeb, ále ſię turbowáć nie trzeba, ożyie y frukt przynieſie, ták Swięci Męczennicy lubo náczás umieráią, iednák nie ná wieki, ożyią z wielką pochwałą, y owſzem, y teraz zyią w ſławie nieśmiertelney. powtore, iáko ziárno zdáie ſię wiele ucierpieć, gdy go to cepem biią, to młyńſkim kruſzą kamieniem, to w piecu pieką, iákoto naprzykład z ziarná chleb mamy, ktory ná ſtoł kładziemy y ſtaie ſię człowiekowi pośiłkiem, tak SS. Męczennicy lubo wiele y rozmaycie cierpią, iednák to z ich honorem y nie bez pośiłku duchownego dla nas, to było figurowáno *Jſai. 21. v. 10. tritura mea, & filii areæ meæ,* młodźbo moia, ſynowie boiowiſka moiego. ále że nieco ma w ſobie zawiłości pierwſzy text odemnie záłożony, więc wam go dziś w pierwſzym punkcie wyexplikuię, *niſi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, ipſum ſolum manet.* w drugim punkcie powiem na pochwałę S. Wawrzeńca, iż przez męczenſtwo ſwoie wydał frukt wieloraki, *ſi autem mortuum fuerit, multum fructum affert.* ná więkſzą Boga moiego chwałę.

Co do pierwszego. Przez to ziárno ma się rozumieć Pan Jezus, ktory gdyby był nie umarł, zostałby się był sam, *ipsum solum manet.* iáko ná przykład Adam, poki Ewy nie miał, poty nazywał się sam, zkąd Bog powiedział, *non est bonum esse hominem solum Gen. 2. v. 18.* iákże mu Ewę przydał, iuż nie był Adam sam, y byłá to figura, między Chrystusem y Kosciołem, iáko mowi Swięty Paweł *Sacramentum hoc magnum est, ego autem dico, in Christo & in Ecclesia. ad Ephes. 5. v. 32.* Sakrament to wielki iest, á ia mowię w Chrystusie y w Kościele. Ale iákże sam? wszakże Chryste miał bys był ieszcze Aniołow. odpowiem prawda, lecz więcey Chrystus ukochał człowieka niż Aniołow, wszák nápisano, *deliciæ meæ esse cum filiis hominum. Prov. 8. v. 41.* nie miło było Chrystusowi bez człowieka, tak właśnie, iáko kiedy owo przyiaciel przyiaciela w domu nie ogląda, z racyi naprzykład, iż w drogę odiachał, iákże się turbuie, iakże tęskni, iákże wzdycha, modli się áby go nayprędzey widzieć, ba choćby był y w naywiększych wesołych kompániach, nie są miełe do poty, poki swoiego nie obaczy kochánia, áni mowić wszákby ieszcze mogł mieć swoich pokrewnych? prawdá, ále że się iedynie w iednym zakochał, zánic mu inni. Podobnie Zbawiciel iedynie Narod ludzki ukochał, tego prágnął, áni ánielskie duchy, áni mieysce, áni Niebieskie zabawy kontentować go mogły. Tu záwołać o Chrystusie, istna dobroci, ty szukasz człowieka y ostáć się bez niego nie możesz, á człowiek przeciwnym sposobem ciebie nie szuka, y cale obeyść się bez ciebie usiłuie. Tu uważáć niewdzięczność narodu ludzkiego niekorrespondencyą affektu, nád ktorą nic cięszkiego, kocháć á nie być kochánym, szukáć á niebyć szukanym. ále y to ieszcze mało. Chrystus nie tylko iż sam bez człowieka przestawáć nie chce, *ipsum solum manet.* ále nádto chce zá niego umieráć, *nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit.* coż iest umieráć chce koniecznie? álboż nie dosyć było kroplę krwi wylac? ile ubostwioney, ile waloru nieskończonego? prawda, ále okrutna miłość náchyliłá go do męczeństwá większego, nachyliłá do śmierci, według owego, *potuit gutta voluit unda,* y tak gdy się Chrystus stał ubogim, my bogatemi, gdy łáknął my násyceni, gdy przez śmierć upadł, *cadens in terram,* my ná żywot wieczny powstáli, y ták obsity to mistyczne ziárno frukt owoc wydáło, to było figurowáno *Isai. 53. v. 8. generationem ejus qvis enarrabit?* rodzay iego ktoż wypowie? co iáko się o Chrystusie ma rozumieć, dodał prorok, záraz, *qvia abscissus est, de terra viventium, propter scelus populi mei, percussi eum, v. eod:* bo wycięty iest z ziemi żyiących, dla grzechu ludu moiego dotknąłem go, te generacye przez Ewangelie Chrystusa ustámi powiedziáne, iák się znowu rozmnożyły y multyplikowáne są, w nawroconym nayprzod Zydostwie y pogánach, potym w samych Chrześcianinách, ktoż policzy? konfrontuie się to pismo stare z nowym *Apoc. 7. v. 9.* kiedy Jan Ewangelistá poráchowáć nie mogł stoiących przed Tronem Boskim rzesze, *vidi turbam magnam qvam dinumerare nemo poterat &c ex omnibus gentibus.* tak przez tę y tak okrutną śmierć profitował Pan Jezus, te oba pisma funduią się ná owey figurze *Gen. 22. v. 16.* kędy Bog obiecuie Abrahama pokoleniu błogosławić y rozmnożyć go iák gwiazdy ná Niebie, z racyi że Jzaaka ofiárowáć ná gorze

rze

rze *Moria* po hebrayſku zwaney, połácinie *Dominus videt* po polſku Bog widzi, nie wątpił, áni ſię też Jzaaczek wypraſzał, *quia non pepercisti filio tuo unigenito, propter me, benedicam tibi, & multiplicabo ſemen tuum*, ktoż wątpi że to był *typus* Chryſtuſa Páná, poſłuſznego Oycu Przedwiecznemu ? za co wſzyſtkie narody w wierze świętey rozmnożone. Tu iuż widzieć frukt owoc duchowny, ktory pożytkowáło ziárno obumarłe Jezus Chryſtus z miłości ku człowiekowi, iż ſam być y żyć nie chciał, *niſi granum &c ipſum ſolum manet*. I ta to ieſt ſzczera, y prawdziwa y proſta, pomienionego textu explikacya, álbo wytłumaczenie.

Co do drugiego. Swięty Auguſtyn *Ser.* 2. *de SS. Martyribus* tak mowi, *abſq; injuria Sanctorum in perſecutionibus defunctorum dicere liceat, carnem afflixiſſe, libidinem ſuperaſſe, avaritiæ reſtitiſſe, de mundo triumphaſſe, pars magna martyrii eſt.* Kędy dwoch rzeczy náucza, pierwſzey, iż lubo ci ſą męczennikami, ktorzy zá wiárę od prześládownikow, tyranow, śmierć podięli, ále też y tych przynaymniey w częśći ma za męczennikow, ktorzy ciało ſwoie trapili, żądze cieleſne zwyciężali, łákomſtwo od ſiebie oddalali, y tak nie tylko z ſiebie ále y z świátá tryąfowáli. Co ia applikuię do S. Wawrzeńca iż on y pierwſze y drugie ponioſł męczeńſtwo, bo ieżeli mowić ſię może, że poſt święty ieſt affikcyą ciáłá, S. Wawrzeniec tak mártwił ſwoie ciáło, iż życie iego całe może ſię záwſze názwáć z poſtem. Mowić śmiele mogę, iż poſt, od iedzy y picia umartwienie, ieſt to wielki nieprzyiáciel ciáłá, ná ktory ſię nie ieden kwaſi, marſzczy, iáko ná tego ktory zwolna męczy, iednák rozumieć nie chcemy, z iákim to ieſt profitem zdrowia náſzego, umartwienie, y zaſługą przed Bogiem, ponieważ poſt hamuie od złego, y czyſte rodzi myśli, ciáło wſtrzymuie y ſpoſobnym go do wſzyſtkiego dobrego czyni, tego tedy tyráná nayprzod do ſiebie przypuścił S. Wawrzeniec, aby ſię do dalſzego męczeńſtwá uczynił ſpoſobnym. A tu uważáć frukt wydał, bo każdy ztąd mieć może duchowną naukę, y duſzę ſwoię poſtem świętym poſilić, do zaſługi. Krewkość też naturálną y gorącość gaśić umiał, takdalece iż S. Leo Papież w dziſieyſzych lekcyach kościelnych Pacierzy, názywa go niezmázánym, *cui Levita caſtiſſimus &c.* czyſtość tedy záchowáć w młodości kwieciu, ieſt to drugi tyran, y tak ſię popiſáć, ieſt każdego nie takiego napráwić álbo zbudowáć, y to ieſt frukt drugi Wawrzeńca S. A kiedy S. *Sixtus* drugi, Papież, był prowádzony do więzienia, mowił S. Wawrzeńcowi áżeby kościelne ſkarby ubogim rozdał, uczynił tak S. Solennizant, y nic ſobie nie zoſtáwuiąc, ſzedł nocą czymprędzey, á ſzáty y ſkarby kościelne pobrawſzy ſzukał ubogich kátolikow y Kapłánow ktorzy ſię przed tyranem Waleryanem Ceſarzem kryli, y trafił ná gorę *Celium*, tam u iedney pobożney wdowy nalazſzy wiele Chrześcian, nogi im umywáiąc pierwſzą część pieniędzy rozdał. Szedł potym na ulicę zwáną *kanaria*. tam takze ználazſzy katolikow, drugą część, nogi umywáiąc oddał, ſzedł daley, á w pieczárach Nepocyáńſkich trzydzieści ſiedm oſob Chrześcian ználazſzy, tym trzecią część co było kościelnego ofiárował, tak o nim piſze S. *Laurentius Juſtinianus, martyrum circuibat criptas, ſanctorum lavabat pedes.* Tu widzieć chciwość ſkarbow, ktora do łákomſtwá dyſponuie, zwyciężáć, ieſt to przepuścić ná ſiebie trzeciego tyráua, á tym ſamym ieſt to bli-

źniemu dáć dobry z siebie przykład, to uczynił S. Wawrzeniec y wydał z siebie frukt trzeci. Ze świátá także tryąfowáć, ieżeli część męczenstwa iest? uczynił y to S. Wawrzeniec, kiedy obietnicami honorow od Waleryana wzgardził, y był to czwarty tyran, y frukt czwarty Wawrzeńca S. miarkuymy po sobie, iák to nie miło y serce dręczy, kiedy nas honor iáki minie, toć samemu sobie to zádáwáć y prywowáć się Cesarską łáską, iest siebie samego męczyć. Nástąpiłá potym groźba, kiedy o skarbach Kościelnych tylo tylko zwierzył się S. Solennizant, iż ie ubogich ręce do Nieba przeniosły, nieznáiący Nieba Cesarz Bożkom ofiáry czynić kazał, Wawrzeniec S. nie chciał zakazu prawdziwego Bogá łamáć, *non habebis Deos alienos coram me Exo. 20. v. 3.* y był to piąty tyran, y frukt piąty. Obiecano potym Wawrzeńca żywo palić, piec, męczyć ná ciele, pozwolił ná to S. Lewita, á gdy iuż ná kracie żelazney od katow położony leżał, á ogniem zewsząd obłożony, ktoż nie przyzna iż ten element, ktory iest między wszystkiemi naymocnieyszy, bo niemaż nic co by mu się oprzeć mogło, czego by nie zniszczył, był szostym tyránem ná Swiętego, á męczennika pożytek szusty: boć prawdziwie mogł w owym ogniu o sobie mowić *igne me examinasti, & non est inventa in me iniqvitas. Psal. 16. v. 3.* Boże probowałeś mnię, w ogniu, nie pokazáłá się we mnie niepráwość. W tym ogniu gdy cierpliwość záchował był to tyran siodmy y frukt siodmy, á gdy w perseweranćyi wytrwániu pokazał statek do końca, był to tyran osmy, y frukt pożytek osmy. Samey tylko wiáry, nádziei, y miłości Boskiey zá tyráná nie miał, w ktorych cnotách umieráć prágnął. Tu uważáć, wielorakość fruktu mistycznego ziarna Wawrzeńca Swiętego, gdy się rozmaytemi męczeństwámi przed Bogiem popisał, iedne sam sobie zádáiąc, drugie mile od Waleryana Cesarzá przyimuiąc *si autem mortuū fuerit multū fructū affert.* Tu uważaymy ieżeli iesteśmy takim ziarnem, iák S. Wawrzeniec fruktyfikuiącym? podobno katolicy iesteśmy plewami nie ziarnem, nie zdamy się do gumna Niebieskiego, to było figurowáno gdy Jan S. Chrzciciel pokutę ná puszczy przepowiedáiąc mowił o Bogu, *cujus ventilabrum in manu ejus Luc. 3. v. 17.* ktorego szufla w ręku iego, ná coż? oto dodaie daley, y wychędoży boiowisko swoie, y sprowádzi przenicę do spichlerzá swego, á plewy spali ogniem nieugaszonym, *purgabit aream suam & congregabit triticum in horreum suum, paleas autem comburet, igni inextingvibili: v. eod:* Tu niechay uważáią ci, ktorzy nie chcą nic dla Nieba ucierpieć, á życzą sobie wnim mięszkáć. Iżalisz chcą áżeby im inszą bramę do Nieba Bog sporządził, y otworzył, nie tę ktorą Swięci Páńscy wchodzili y wchodzą, mnie wierzcie katolicy, iż inszey bramy do Nieba nie masz, tylko brama zwycięstwá, ciáłá, świátá, y czarta, iáko z nieprzyiacioł nászych wykonany tryąf. bramy przez dogadzánie ciáłu, służbę świátu y czártu do nieustáiącey dobrey wieczności nie masz, a dotego dam podobieństwo: gdyby Krol iaki, idąc do miástá szedł wspániáłą bramą, y tak wiele assistencyi zá nim, z pierwszych przyiacioł, osob y dystyngwowanych ludzi rozmaytego narodu, co rozumiecie? gdy by uparty krąbrny y niebaczny iáki człowiek wzgardził tą bramą, iść nią nie chciał, ále sobie z boku w inszym mieyscu drzwi nowe wybiiáć kazał, y z tą
kondy-

kondycyą wniść by inaczey do miasta za krolem nie chciał, byłaż by to rzecz chwalebna? y rozumna; toż rozumieycie, o Niebieskim Mieście respektem dusz nászych, Krol nász Pan Jezus Nazárański Zbawiciel, Odkupiciel, Dobrodzi nász, bramą, uciśnienia, trudow, boleści, męczeństwá y tyráńskiey śmierci wszedł do Nieba, iáko sam o sobie powiedział *oportuit Christum pati, & ita introire in gloriam suam Luc. 24. v. 26.* á my by chcieli iść inszą bramą do Nieba? to cale nie tylko nie przystoi, ále y nie podobna, dla czego uważaymy S. Wawrzeńca modlitwę, do Chrystusa Páná, gdy ná owey rozpaloney ogniem kracie spoczywał, mowił: *gratias tibi ago Domine, quia ianuas tuas ingredi merui,* kędy widzieć że nie zá inszą bramę dla siebie zgotowaną Panu dziękował, tylko zá tę ktorą wszedł Chrystus, *ianuas tuas.* y wraz uważać iż dodał *merui* wniść zasłużyłem, toć bez zasługi wniść do Nieba nie możná, á iákaż zasługa potrzebna, wygadzánie ciáłu? nie, bogástw zbieránie? nie, honorow świátowych ambit? nie, to złość gniew, zazdrość, lenistwo, obżarstwo, potrzebne? nie. á ieżeli nie, toć cnoty tym akcyom przeciwne, są do Nieba koniecznie potrzebne. Ani Bog tak prágnących być w Niebie odstępuie, to było figurowáno *Exodi 27. v. 4. . . . facies craticulam in modum retis æneam. . . . pones subter arulam altaris.* kratkę ksztáłtem sieci miedziáną zrobisz, y położysz pod ognisko ołtarzá, tá kratka byłá ná to ażeby ná niey ofiáry czyniono, tę widzieć figurę SS. Męczenników, á osobliwie S. Wawrzeńca, mowi daley pismo *Levit. 2. v. 7.* (to iest w księgach práwá ceremonii przez Moyżeszá opisanego) *sin autem de craticula fuerit sacrificium, æque simila oleo conspergetur,* ieżeli z rostu będzie ofiárá, biała mąka, oliwą będzie zaczyniona, y takie chleby pieczone ofiarowáno przez ręce kapłanow P. Bogu, pieczono iák chleb z mąki Wawrzeńca, więc oliwą skropić go było potrzeba, przez oliwę rozumiem łáskę Bogá mojego, bez ktorey wszelkiego ogniá ugasić, y wraz wiáry świętey nie odstąpić, każdemu żyiącemu trudno, konfrontuie się to pismo z drugim *Psal. 44. v. 8. dilexisti justitiam, & odisti iniqvitatem, propterea unxit te Deus, Deus, tuus oleo letitiæ,* umiłowałeś sprawiedliwość á nie nawidziłeś nieprawość, przeto cię pomazał Bog, Bog twoy, oleykiem weselá, kędy przez oley, oliwę, ma się rozumieć námászczenie łáską, ktora przynosi rádość, wesele w nieskończoney dobrey wieczności, iáko tedy Wawrzeńca nie odstąpił Bog, w cierpieniu ogniá, tak w żadney dolegliwości, utrapieniu, y męce dla Boga, Bog nie odstąpi, y owszem wspomoże łáską człowieka. To się pokazáło ná S. Solennizancie; kiedy álbowiem ná owym roście álbo kracie był od katow pieczony, do patrzących mowił *versa & manduca.* iuż się práwi upiekło ciáło moie, po iednym boku, przewroć á pożyway, ná co *Ludovicus Granatensis Serm. de S. Laur.* tak pisze, *agnosce Imperium Romanum, non modo ab uno adolescente superatum, sed etiam irrisum ac contemptum,* uważ y przyznay Páństwo Rzymskie, iako od iednego młodziana, iesteś nie tylko zwyciężone ále y wyśmiane! Páństwo Rzymskie dwoiáko się ná ow czás mogło rozumieć, raz co do rządu świeckiego, y byli Cesarzámi pogánie iáko Waleryan, za Sixtusa II. Papieżá, ktory trzema dniámi przed S. Wawrzeńcem umęczony, drugieraz co do rządu duchownego według władzy Apostolskiey, w pierwszym sensie

Rzym był wyśmiany, w drugim ſenſie nie był wyśmiany: y owſzem, wyſławiony przez męczeńſtwo S. Wawrzeńca, bo iáko Jerozolima niegdyś tryąfowáłá w Szczepanie S. tak Rzym tryąfował w Wawrzeńcu S. Mowcie ſłuchacze moi, iż wiele ſię wſłáwił *Mutius Scævola*, mąż odważny, gdy ná znák kochánia Oyczyzny, rękę w ogień włożył y palił, więcey uczynił Wawrzeniec S. gdy całego ſiebie w ogień wrzucić nie wątpił. Mowcie iż owe trzech pacholęta, w piecu Babilońſkim wiele odwagi pokazáły, prawdá, ále więcey Wawrzeniec Swięty. Mowcie że Eliaſz ná ogniſtym wozie iezdził, prawda, ale więcey uczynił Wawrzeniec Swięty. Mowcie iż Seraphinowie w ogniu miłości goreią, prawda, ále w dwoiákich ogniách gorzał S. Wawrzeniec, w ogniu miłości Boga, y elementarnym. Takie to było męczeńſtwo Wawrzeńca, że czarci patrząc uciekali, co tak obiáśniam. *Tobiæ 6. v. 5.* kiedy owo Raphael Anioł, młodemu aſiſtował Tobiaſzkowi, á nogi iego záſtráſzyłá w rzece Tygrys, ryba, wziąść ią ánioł kazał, pyta ſię Tobiaſzek w drodze iuż, Aniołá, co znáczy ? żeś mi ſerce tey ryby, żołć, y wątrobę záchowáć kazał? odpowie Anioł, ſerca tego cząſtkę gdy włożyſz ná węgle, ogniá dym odpędza wſzelkie czártoſtwo, *cordis ejus particulam ſi ſuper carbones ponas, fumus ejus extricat omne genus dæmoniorum, v. 8.* żołć záś, ná oczy pomocna, wątroba także od czárta broni, y w ſamey rzeczy práktykował to Tobiaſzek, gdy ślepego Oyca ſwego uzdrowił żołcią, iako czytáć *C. 11. v. 13.* y czarty pieczoną wątrobą odpędzał, iáko czytác *C. 8. v. 2.* Coś więcey uczynił z ſiebie S. Wawrzeniec, kiedy iuż nie rybę, ále ſiebie ſamego ná roſtcie ogniſtym położył, á nie tylko ſerce, ále wſzyſtkie wnętrznosci w ſobie palił, wnet czarty odgániał, kiedy patrząc na męczeńſtwo iego, zániechâli czartowſkich błędow niektorzy pogánie, wzrok przywracał, gdy ſię wielu w wierze świętey przeyźreli, ba y ſami grontowniey w ſtatku umacniáli ſię Chrześcianie, iákoby chciał nauczyć Wawrzeniec, iż tak Chryſtus Pan ná opoce Piotrze, ſwoię ufundował wiárę y kościoł katolicki, że mu żaden człowiek, y ſamo piekło ſzkodzić nie potráfi. I dla tego podobno z Duchá S. dano ná chrzcie Imię od Lauru Wawrzeńcowi, iż miał tryąfowáć z poganow y czártow, iákoż był ten zwyczay w Rzymie zá pogáń, iż tryąfatorow ná wozie w laurze wieziono, niewolnicy záś woz ciągnęli, do tey pompy, byłá kondycya, ażeby pięć tyſięcy przynaymniey nieprzyiacielá zwyciężyć, większym práwem mogłby ſię dopomnieć dziś Solennizant, áby go adorowáli czárci, lękali pogánie y odſzczepieńcy, záś katolicy iuż nie ná wozie ále ná ſercách ſwoich oſadziwſzy, iáko iuż ukoronáwánego od Bogá zwycięſcę kocháli, y w gorę pochał wynośili, częścią iż wieloraki z ſiebie frukt wydał, y pożytek, częścią iż ogniſtym ſwoim męczeńſtwem, świát oświecił, y do kochánia Boga zápalił. kończę.

Niſi granum &c. ſi autem &. Powſzechnie obieramy ſobie Pátronow w przygodách náſzych, iákoto S. Sebaſtyana y Roſalią S. y Rocha S. od powietrza, Mikołaiá S. w ſieroctwie, Apolonią S. od bolenia zębow. Nepomucena S. od obronienia nieſławy, Iwoná Swiętego w ſpráwách prawnych, Antoniego S. w rzeczách zgubionych, obierzmyż ſobie dziś, Wawrzeńca S. zá obrońcę od ogniá, y mowmy S. Solennizancie,

broń

broń nas od słonecznych upałow, od ogniá pioronowego, od ogniá cielesnego od ogniá przypadkowego, álbo pogorzeliska, od ogniá piekielnego, od ogniá ná koniec czyśćczowego, boś wielorako záſłużył sobie u Bogá łáskę niechay z tobą (ktory przez tysiąc y kilkaset lat znayduiesz się w Niebie) dostánie się nam Boga widzieć, tego, ktory ciebie docześnie y wiecznie od złego bronił, y chwalić jego ná nigdy á nigdy nieskończoną wieczność. Amen.

KAZANIE XXV.

Ná Wniebowzięcie Nayświętszey Maryi Pánny.

Unum necessarium. Maria optimam partem elegit. Luc. 10.

JEst to podobno tákowy Ewangelii Swiętey rozkaz, ążebym przy doroczney Wniebowzięcia Maryi Festywie nie wiele y to co potrzebnego powiedział. *unum necessarium.* Powiem tedy z okoliczności Maryi żal, y radość. żal Ziemiánom z zabráney Maryi, rádość Niebiánom z prezencyi Maryi. Jakoż ktoż poymie iák Niebo przyięło Maryą? to było figurowáno *3. Reg. 10. v. 2.* kiedy owo Krolowa Sabba przyiachàwszy do Jeruzalem z wielkim pocztem y bogactwy, wonnościámi, złotem, y drogiemi kámieniámi, weszła do krola Salomona *Regina Sabba ingressa Jerusalem, multo cum comitatu & divitiis &c. venit ad Regem Salomonem.* y mowiłá do niego wszystko co miałá w sercu swoim. tak przyniosłá z sobą Marya wielość y nieporáchowáną liczbę cnot świętych, łásk Boskich, y zasług swoich: ze strony witaiących, iáko Ociec Przedwieczny Swoię Synową przywitał *veni coronaberis Cant. 4. v. 8.* iáko Syn Boski matkę swoię przyiął, iáko Duch Przenayświętszy oblubienicę swoię rad oglądał, iáko Aniołowie Archániołowie, Xięstwá Mocarstwá, Trony, Maiestaty, Herubinowie, Serafinowie, kłániáli się nisko swoiey krolowey, z iákim affektem Oycowie Swięci ktorzy poprzedzili w Niebie Máryą, czynili *Salve.* iáko nayprzod cieszył się Adam, że kość z boku swoiego obaczył, iáko się uradował Noe, że Maryą, ktorą on przez gołębicę simbolizował, rosczkę oliwną pokoiu niosącą niegdyś, á dzis do Nieba powracaiącą obaczył, iáko uweselony Moyżesz, z widoku skrzynie owey mistyczney, w ktorey manna zamknięta była Chrystus Jezus. Jáka byłá ciżba do przywitánia między Pátryárchámi, iáko to Abráhámem, Izaakiem, Jakobem, Jozefem, między Prorokámi iákoto Dawidem y Innemi, między kapłánámi, iákoto Aaronem, Melchisedechem, Zacharyaszem, y wielą innych, między spráwiedliwemi, iákoto Ablem, Lotem, Jobem, między Pániámi iáko to Ewą, Sarą, Rachelą, Judithą, Esthérą, między niewiniątkámi od Heroda pobitemi, ná koniec między wielkim tumultem y gminem Swiętych Niebiánow, ktorych Jan S. Ewangelista widział, y świádczy iż zráchowáć nikt nie mogł, *vidi turbam magnam quam dinumerare nemo poterat . . . stantes ante Thronum Apoc. 7. v. 9.* im tedy większa rádość w Niebie byłá, tym większy żal rośnie na sercách nászych bez Máryi. Stáraymysz się katolicy ążebyśmy y my witali się w Niebie z Maryą, á uymie nam się żalu, bo ia powiem w pierwszym punkcie, iż naypotrzebniey-

ſza nam ieſt iedność z Bogiem *unum neceſſarium.* w drugim punkcie ſpytam, co to byłá zá cząſtka naylepſza, ktorą ſobie ná ziemi y w Niebie Nayświętſza Marya Pánná obráłá, *Maria optimam partem elegit.* y ieżeli matka náſza kościoł Swięty dobrą ſobie obráłá cząſtkę, gdy dziś w Niebowzięcie Máryi Pánny celebruie? Ta materia kazánia moiego, ná więkſzą Boga moiego chwałę.

Co do pierwſzego. Przez to ſłowo od Chryſtuſa do Marty rzeczone, rozumieią niektorzy, że Chryſtus według okoliczności ſtaráiącey ſię w domu ſkrzętnie o koło kuchni Marty, chciał náuczyć, iż *natura paucis contenta,* doſyć ná żołądek iedna potráwá, álec Chryſtus cale o tym y nie myślał, bo ſam o ſobie powiedział *Jan. 4. v. 34. meus cibus eſt, ut faciam voluntatem ejus qvi miſit me.* moy pokarm ieſt, ázebym czynił wolą tego, ktory mnię poſłał. Heretycy przez to ſłowo *unum neceſſarium.* rozumieią, iż tylko iedná wiárá do zbáwienia potrzebna, ále to fałſz, bo wiárá bez dobrych uczynkow obumarła, *fides ſine operibus mortua Jacobi 2. v. 26.* puſzczáć ſię przez rzekę, płynąc á rękami nie robić, cale do brzegu przybyć nie można. Inni przez to, *unum neceſſarium,* rozumieią, iż człowiekowi tylko iedná nádzieiá do zbáwienia potrzebna, ztąd ieden bluźnierca śmiáł wymowić: *fortiter ſperandum, fortiter peccandum, quia bonum Dominum habemus.* ále y to omyłká, bo w tę nádzieię grzeſzyć nie potrzeba. Sylweira przez to, *unum neceſſarium* rozumie náypotrzebnieyſzą rzecz zgadzánie ſię z wolą Boſką y złączenie ſię z wolą Boſką y złączenie ſię z Bogiem ná wieki, *per unum, intelligitur unitas mentis cum Deo.* á iákże mamy przyść do tego, oto przez ſerdeczną miłość Jego, ktora ieſt ſzrodkiem do tego końca. dam podobieńſtwo: iáko náprzykład złotnik maiący gotowe ogniwa do zrobienia łáńcuſzka, nie zrobi go bez ogniá, tak nie możemy w iedności żyć z Bogiem, poki nas z nim prawdziwa á gorąca nie ſpoi miłość, dla tego nápiſáno ieſt, iż między cnotami ta naywiękſza, *major autem horum eſt charitas 1. Cor. 13. v. 13.* y kędy ieſt miłość tam ieſt iedność z Bogiem. Zaś *Caſſiano* do tego *unũ neceſſariũ* iedná rzecz nam potrzebna, tak ſię przymawia: *unius Dei intuitus & contemplatio, eſt nobis neceſſaria,* naypotrzebnieyſze nam, widzenie iednego Bogá y w nim ſię zátapianie, to było figurowáno *Pſal. 36. v. 4. unam petii à Domino, hanc reqviram, ut inhabitem in Domo Domini omnibus diebus vitæ meæ.* o iednę, (rozumiey rzecz) prośiłem Páná, y tey ſzukáć będę, ážebym mięſzkał w domu Páńſkim po wſzyſtkie dni życia moiego, o to ſię tedy mięſzkánie w Niebie nam iedynie ſtáráć potrzeba. iákoż każda rzecz do ſwoiey dąży mety, y tak kamień ſwoią naturálnosci cięſzkością do ſwolego waży ſię *centrum* ziemi. ogień do ſwoiey ſfery w gorę ſię wydziera y wybiia, woda y powietrze chcą być w ſwoich mieyſcach, rybie gdy w ſwoim nie ieſt mieyſcu nie może być dobrze, obumiera, morze czyni flux y reflux, toć y człowiek do Boga od ktorego ieſt ſtworzony, ſwoy wolny ma dyrygowáć ápetyt, każdy człowiek prágnie być ſzczęśliwym, kędyż tego ſzukáć ieżeli nie w Niebie, y znowu im więkſza ſzczęśliwość, tym ſię bardziey człowiekowi podoba, Bog ieſt naywiękſza ſzczęśliwość, toć ſię naywięcey podobáć ma człowiekowi, á kiedy iey ná ziemi nie máſz, toć ieſt w Niebie. bo tam nie máſz tylko

ży-

żywot, bez śmierci, młodość bez stárości, zdrowie bez choroby, pokoy bez niezgody, delektacya bez uprzykrzenia, piekność bez obrzydzenia, wolność bez niewoli, bespieczeństwo bez boiáźni. I toć to iest, iż Páweł Swięty niekiedy ná mieszkánie tego świátá nárzekał, rozłączenia ciáłá z duszą prágnął, á złączenia się z Chrystusem, *coarctor autem è duobus, desiderium habens dissolvi, & esse cum Christo. ad Philip. 1. v. 23.* iestem ściśniony ze dwoyga, prágnienie maiąc rozwiązánym być, y być z Chrystustusem. kiedy owo wychowány chociasz krogulec, wyleci z ręki człowieká myśliwego zá ptaszyną, zwabiony znowu, iákże sobie owe ná nogách pyskiem odciąga odrywa pęta, chcąc być w wolności, do podobney páftwy; tak się to stáło z S. Páwłem záwołány extatycznie do trzeciego Nieba, o iákże mu to záſmákowáło, iż znowu wzdycháć począł *infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus ad Rom. 7. v. 24.* nieszczęśliwy ia człowiek kto mnie wybawi z ciáłá tey śmierci. Tu uważaymy ieżeli S. Páweł, lubo iuż był nieiáko w Niebie, á prágnienia przecię nie ugasił; tam wrocenia się y mięszkánia z Chrystusem, dalekoż bardziey my ludzie, ktorzyśmy áni Chrystusa, áni Nieba nie widzieli prágnąć nie winni? y ieżeli iedno szczenię zamknięte skomli y wydziera się zá Pánem, coż dopiero rozumna duszá, czego nie winna czynić, ázeby się nayprędzey zá Chrystusem do Nieba dostáłá. Gdyby nam przyszło pytáć (mowię z rewerencyą) Matki náſzey dziś w Niebowziętey Nayświętszey Máryi Pánny, ieżeli też kontenta uspokoiona, że się do Nieba z tego świátá dostáłá? pewnieby wyznáła, iáko ma nieustáiącą ná sercu rádość, że iuż iest w błogosłáwionym terminie, y nayszczęśliwszym, ktorego dawno prágnęłá. to było figurowáno *Cant. 8. v. 1. quis mihi det te fratrem meum. ... ut inveniam te foris, & deosculer te, & jam me nemo despiciat.* Ktoż mi da ciebie brata molego. ... ábym cię nálázła ná dworze, y całowáłá cię, á iuż mnię nikt nie wzgardził. co Salomon o duszy náſzey, to ia przez aplikacyą o Maryi mowić mogę, prosiłá Nayświętsza Márya Pánna, aby przez podobieństwo była Chrystusa siostrą, á tak by byłá Niebieskiego krolestwá wspołdziedziczką z Chrystusem, prosiła y życzyłá sobie exosculacyi, y otrzymáłá dziśiay, przez pocałowánie w sensie duchownym, rozumiem, duszy wolą y rozum, te to dwie potencye są usta, nasycaiące się Bogiem, iáko náuczamy Theologowie *Beatitudo formalis, consistit in utroq; nempe in Visione Dei & fruitione.* rozum widzi, wola kocha, y tym się delektuie y żyie. daley mowi *ut jam me nemo despiciat*, bo w Niebie będąc á tobą się Chryste ciesząc, więcey ziomkom moim ludziom ná świecie żyiącym, u ciebie sprawić y wyprosić mogę, ku własney ich potrzebie y zbawieniu. u Aniołow więcey estymowána będę, samemu czártu większey przydam o mnię apprehensyi, ktory przeciwnik moy iest, *nemo despiciat.* A tu iuż widzieć, iż ieżeli Nayświętszey Máryi Pánnie byłá potrzebna iedność z Bogiem, toć bez komparacyi nam grzesznikom potrzebna *unum necessarium.*

Co do drugiego: Część, rzecz, iáko może być zła, gorsza y naygorsza, tak też, może być dobra, lepsza y naylepsza, iáko trzy gradusy są złości, tak y dobroci, więc też troiáka być może elekcya w woli naszey, lub dobrego, lub lepszego, lub naylepszego, dobra poznáie się respektem złego, lepsza część poznáie się respektem dwoch dobrych, naylepsza po-

 znáie

znáie się respektem dwoch lepszych, ktora tedy byłá cząstká naylepszá od Maryi Pánny obrána, na ziemi, tak pokazuię. Dobra to iest, po národzeniu swoim być poświęconym, co odbieráią malinkie ná chrzcie świętym dzieci, ále lepsza byc poświęconym w żywocie matki swoiey, iáko Jan Chrzciciel, ále naylepsza, w punkcie poczęcia, y tę cząstkę obráłá sobie Maria. Dobra to rzecz, zá grzechy żáłowáć iáko Piotr S. ále lepsza śmiertelnym grzechem P. Bogá nigdy nie obrázić, ále naylepsza nie obrázić y powszechnym, y tę cząstkę obráłá sobie Marya. Obráłá sobie Nayś. Marya Pánná wiele innych cząstek naylepszych, iákoto w cnocie czystości pokory, y życia perfekcyi. I tak dobra to iest, być w stanie małżeńskim, *honorabile connubium & thorus immaculatus. ad Hebr. 13. v. 4.* ále lepsza w pánnieńskim zostáwáć stanie, za co *aureola virginum,* ále naylepsza być Matką przy nienárusżonym Pánnieństwie, y tę cząstkę obráłá sobie Marya. Dobra to iest, być pokornym posłusznym, *obedite Praepositis vestris. ad Hebrae: ult. v. 17.* ále lepsza y rownego sobie szánowáć *honorate invicem. ad Rom. 12. v. 10.* ále naylepsza y niższemu od siebie się uniżyć *qui major est in vobis, fiat sicut minor Luc. 22. v. 26.* tę cząstkę obráłá sobie Nayświętsza Maria, gdy się upokorzyłá Bogu, potym szánowáłá Jozefa, y niższą od siebie wizytowáłá Elżbietę. Dobra to iest, życie prácowite, iáko czyniłá Martá, lepsze życie zatapiáiące się w Bogu, iáko czyniłá siostrá iey Marya, ále naylepsze życie złączone z oboyga, y tę cząstkę obráłá sobie Nayświętsza Pánná Márya, krzątáłá się w interesie malinkiey dzieciny Chrystusa, iuż w Bethleem, iuż w Egypcie, iuż w domu Názáreth, karmiąc piersiámi Páná, sukienkę robiąc &c to było figurowáno *Ecclesiastici 24. v. 14. in habitatione sancta coram ipso ministravi,* w pomieszkániu świętym służyłam przed nim, zátapiáłám się wraz o niebieskich rzeczách o Bogu, bo to chrześciański charakter *conversatio nostra in coelis ad Philip. 3. v. 20.* obcowánie násze w Niebie. á iáko mowi S. Hieronym álbo się modliłá, álbo czytáłá, álbo po w Niebowstąpieniu Chrystusowym, wizytowáłá mieysca święte, iáko to národzenia, w Jerozolimie zás, mieysca męki, mieysce grobu, mieysce Wniebowstąpienia, y inne, obráłá sobie tedy Nayś: Maria Pánná cząstkę naylepszą ná ziemi, obráła wraz y w Niebie co tak pokazuię. Albowiem, piękna to nie sprzeciwiáć się wyrokom Boskim, umieráć, lepsa iest zmartwychwstáć, ále naylepsza z duszą y ciáłem zabráć się do Niebá y krolowáć, tę cząstkę obráłá sobie Maria. Dobra to iść do cyszczá, bo tám każda duszá w łasce Boskiey, lepsza tam nie być, ále ná tym świecie karę ponieść, ále naylepsza áni tu, áni tam karáną nie być, y tę cząstkę obráłá sobie Maria, kiedy ná żadną nie zásłużyłá karę. Dobra to być wywyższoną nád ániołow, lepsza nád Herubinow, naylepsza nád wszystkie chory ánielskie, y tę cząstkę obráłá sobie Marya, to o niey Kościoł S. mowi *exaltata es super choros Angelorum. S. Dei Genitrix.* Dobra to sprawiedliwych mieć w opiece, ázeby nie upadli, lepsza grzesznikom pokazáć miłosierdzie, ále naylepsza w godzinę śmierci, tych y owych rátowáć od czárta, y tę cząstkę obráłá sobie Mária, *& hora mortis suscipe* prosi kościoł Swięty Máryi. A tu iuż widzieć, iáko naylepszą cząstkę obráłá sobie ná ziemi y w Niebie Nayświętsza Márya Pánná. *Optimam partem elegit.* Jeżeli záś Matká násza kościoł

świę-

święty dobrą sobie obrałá cząſtkę, gdy Wniebowzięcie Nayświętſzey Máryi Pánney obchodzi y celebruie? to mi pokazáć zoſtaie. *Cant. 7. v. 1.* napiſano ieſt, *qvàm pulchri ſunt greſſus tui, in calceamentis filia Principis.* iákoż ſą piekne ślády twoie w obuwiach corko Xiążęca! żebyśmy te ślády w obuwiách zrozumieli, potrzá nam przypomnieć mieyſce piſma świętego *Exodi 3. v. 5.* Paſł Moyżeſz ná gorze Synai owieczki, w tym widzi krzak ogniſty, y mowi do ſiebie, poydę y obaczę ten widok, álić głos ſłyſzy, *ſolve calceamentum*, zdym obuwie, ieżeli chceſz przyſtąpić. figurá to byłá, iż poki żyie człowiek, obaczyć P. Bogá iáki ieſt w ciele ſwoim nie może, gdy tedy oblubieniec niebieſki chwali Nayś: Máryą Pánnę, z ślądow y obuwia, *qvàm pulchri greſſus tui, in calceamentis!* znáć iż nie tylko z duſzą ále y z ciáłem poſzłá do Niebá Márya, álbowiem przez ślády y obowie rozumiem Wniebowzięcie Nayświętſzey Máryi. Konfrontuie ſię to piſmo ſtáre z nowym *Apoc. 12. v. 1,* kiedy owo w obiáwieniu widział Jan S. białogłowę á pod nogami iey Xiężyc *mulier. . . . & Luna ſub pedibus ejus.* trza wiedzieć, iż z plánet, nayprędzey ſwoy kurs odpráwuie Xiężyc, álbowiem Saturn w lat trzydzieści, Jowiſz w lat dwádzieściá, Mars we dwá lata, ſłońce w rok odmienia bieg ſwoy, Xiężyc w dni dwádzieściá y ośm, byłá tedy figurá iż prędzey niż uniwerſalne zmartwychwſtánie ciał ludzkich będzie, Márya zá przywileiem oſobliwym pierwey bieg ſwoy odpráwić miáłá do Niebá, *luna ſub pedibus ejus.* To było figurowáno także. *Pſal. 131. v. 8.* kiedy owo Dawid (z ktorego krwi Márya) prorokował mowiąc o Chryſtuſie y Máryi, *ſurge Domine in reqviem tuam, tu & arca ſanctificationis tuæ.* powſtań Pánie do odpocznienia twoiego, ty y ſkrzynia poświęcenia twego ná co *Richardus à S. Laurentio L. 10. de Laudibus Mariæ* tak kommentuie, *exurge Domine poſt laborem paſſionis tuæ per aſcenſionem, & arca ſanctificationis tuæ per aſſumptionem.* powſtań ná odpoczynek Pánie do Niebá, po prácy y męce twoiey, przez Wniebowſtąpienie, y ſkrzynia poświęcenia twoiego przez Wniebowzięcie, konfrontuie ſię znowu to piſmo z drugim, *multiplicatæ ſunt aqvæ, & elevaverunt arcam in ſublime à terra, Gen. 7. v. 17.* wezbráły ſię wody y wyniosły korab Noego wyſoko od ziemi, iáko tedy wody wyniosły korab y osiádziły ná gorách Armenſkich *in montibus Armeniæ. Gen. 8. v. 4.* tak niezliczone Bogá moiego łáſki, wyniosły Máryą ná gory Empireyſkie. Są y inne racye ciekawych konwinkuiące, iáko Márya z duſzą y ciáłem ſwoim przenieſiona do Niebá. Bo ieżeli názywamy y wierzemy, Máryą być łáſki pełną? toć nie tylko ná duſzy ále y ná ciele. Jeżeli Adam y Ewá w ciáłách ſwoich byli w ziemſkim Raiu, toć y nowy Adam y nowá Ewá Márya w Niebie, á iáko pierwey Bog ſtworzył Adama potym Ewę, tak przyſtáło áżeby pierwey było Wniebowſtąpienie Chryſtuſá, potym Wniebowzięcie Máryi. Jeżeli przy zmartwychwſtániu Chryſtuſa, groby ſię pootwieráły y wiele ciał Swiętych ktorzy byli poſnęli powſtáło. . . . y weſzli do Miáſtá Swiętego y pokazáli ſię ludziom. *& monumenta aperta ſunt, & multa corpora Sanctorum, qvi dormierunt, ſurrexerunt. . . . venerunt in ſanctam civitatem, & apparuerunt multis. Matt. 27. v. 52.* toć przyſtáło y Máryi po záśnieniu ſwoim (lubo nie záraz potym) powſtáć z ciáłem do Niebá. Jeżeli ztąd iż byłá Mátką iego, mowiemy, iż ią w poczęciu od grzechu pierworodnego zachował,

wał, y w czáſie rodzenia, bez bolu? toć y po śmierci ućcił ią reaſſumpcyą ciáła, nie inaczey tylko przez excepcyą od generalnego, w proch ſię roſypánia dekretu, o ktorym *Gen. 3. v. 19. pulvis es, & in pulverem reverteris.* Jeżeli ućcił Chryſtus naturę ludzką, gdy ią wziął do Nieba, á czemuż nie *Maryą?* mowię zdániem S. Auguſtyna. *Caro Jeſu Chriſti, eſt caro Virginis Mariæ, qvam ſuper aſtra tranſvexit, honorans omnem naturam humanam & multo magis maternam.* ile kiedy Boſkie wyroki, *honora Patrem tuum & Matrem. Deuter. 5. v. 16.* ćcíy Oyca twoiego y Matkę. Jeżeli prawdziwie y dziś, Chryſtus ieſt Synem Maryi? záś według Philozophow, *correlativa poſita ſe ponunt, perempta ſe perimunt: (Ariſt: de Præd: relationis.)* ieżeli tedy Maria z ciáłem w Niebie nie ieſt, tylko Jey duſzá; toć duſzá Maryi nie może ſię dziś zwáć człowiekiem dopieroż Matką, gdyż duſza przez ſię, iáko y ciáło przez ſię, nie może ſię zwáć człowiekiem, tylko wraz obie części złączone. Jeżeli Marya dotąd w Niebie ciáłá nie ma, toć nie ma doſkonáłey w błogoſłáwieńſtwie ſwoim perfekcyi? czego mowić nie można. Ná koniec przyſtáło ze ſtrony Chryſtuſa, wſzakże mądry krol Monarcha konſerwuie ſwoy Páłac, w ktorym ſię rodził y mięſzkáł, toć y Chryſtus ſwoy przybytek konſerwowáć chciał, á że lepſzey konſerwacyi być nie może iák w Niebie, toć Marya z ciáłem w Niebie. Przyſtáło ſtrony Aniołow, áby pátrzyli ná ſwoią krolową w ciele iuż uwielbionym. Przyſtáło że ſtrony ziemiánow, áżebyśmy mieli zaſzczyt z Matki naſzey. Nie myli ſię tedy kościoł Swięty gdy pobożnie wierzy, iż Nayś: Marya Pánná z duſzą y ciáłem ieſt wzięta do Nieba, o tym świádczy *Surius,* ktory cytuie Dioniſyuſza Areopagitę, ktorego S. Páweł Doktor narodow nawrucił, y S. Damaſcen *Ser: pro hoc Feſto.* z dawnych wzięniśmy tradycyi &cc. iż po záśnieniu w Jeruzalem Maryi (przy ktorey cudem y wolą Boſką, zeſzli ſię, y byli Apoſtołowie SS.) przenieśione ciáło Máryi do Gethſemanu, tam po trzech dniách nie ználezione, głos tylko annielſki ſłyſzány, y ſpiewánie, zkąd wnośili, iż ten ktory ſam dniá trzeciego zmartwychwſtał Chryſtus Jezus, chciał mieć y z ciáłem Matkę ſwoię uwielbionym, prędzey nád wſzyſtkich ſynow y corki Adama, w Niebie, iáko ſię z niektorych textow Piſma świętego dowodziło, przenieśiona záś z tego świátá, w roku wieku ſwoiego, ſiedmdzieśiątym drugim iáko piſze *Marchantius,* y *Juſtinus Miechovien: Ord. Præd.* w łat nie bardzo wiele po Wniebowſtąpieniu Chryſtuſowym. kończę.

Unum neceſſarium. Maria optimam partem elegit. Trynmfuyże iuż Wielka Wielkiego Boga Mátko Nayświętſza Márya Pánno, dziś w Niebie od wſzyſtkich Duchow uſzánowána, bo ieżeli dla Marty y Magdaleny zaſług, Chryſtus wſkrześił Łazarzá, á iákże ciebie dla zaſług twoich, więcey uſzánowáć nie miał, to ieſt wſkrzeſzeniem y uwielbieniem twoiego ciáłá. Spiewamyć dziśiay o! Goſpodzie uwielbiona, nád Niebioſa wynieśiona &c. podáiemyć iáko Krolowey náſzey ſuplikę, day nam u Syna twoiego dobre ſłowo, niechay w wieczności w ktorey ty mięſzkaſz, doſtánie nam ſię cząſtka, ábyśmy wypłáciwſzy dług śmiertelności w Niebie byli, kędy Ty z Bogiem Oycem y z Synem y Duchem Swiętym żyieſz y kroluieſz ná wieki. Amen.

KAZA-

KAZANIE XXVI.

Ná Swięty Bartłomi.

Erat pernoctans in oratione Dei. . . . vocavit. Lucæ. 6.

INáczey świát, ináczey Bog wokuie *vocavit*. ſpyta kto iákże to? bo świát w ſwoich elekcyach mocno ſię myli, niegodnych ná mieyſcách wyżſzych, godnieyſzych ná mieyſcách niżſzych oſadza, właśnie ták iák niebaczny w domu Páná ſwoiego ſługa, ktory kredens náprzykład tam uſtawia kędyby być miáło łoſzko, tam ſtoł kędy ſtołek być miał, miotłę ná widoku, á obraz w kącie, kędy miotły mieyſce lokuie, ále przydzie ten czás kiedy ſtołki y krzesłá poustáwia Pan, iák *ad menſam juſtitiæ*, ná oſtáteczynym záſiądzie ſądzie, uſtánowi owieczki ná práwey, kozły ná lewey ſtronie, *ſtatuet oves quidem à dextris ſuis, hædos autem à ſiniſtris. Matt. 25. v. 33.* á wzgardzeni iák niegdyś od świátá Bartłomi Swięty, ſiedzieć będą ná krzesłach pierwſzych Apoſtołowie *ſedebitis & vos ſuper ſedes duodecim, judicantes Matt. 19. v. 28.* á owi świátowi Honoryuſzowie popłyną z czaſem upływáiącym nádoł do piekłá, iák zdechła ryba z wodą, to było figurowáno *Jud. 5. v. 21. torrens Ciſon traxit cadavera eorum.* potok Ciſon niosł trupy, mowi piſmo, kiedy owo przeciw Zyzarze Hetmanowi krola Jabin, otrzymano zwycięſtwo: tákto poki włos trzyma ſię krolewſkiey głowy, poty go ſzánuią, iákże ná ziemię upadnie po nim depczą, ták poki Bog wſzechmocnością ſwoią trzyma świát, á na nim lekkomyślnym złym dyſſimuluie, poty ſię świátowa pompa odyma, iákże trząśnie nim, poſpada wſzyſtko co ná gorze było, y zdeptáne będzie. Spyta kto czemuż Bog te porządki czynić będzie? odpowiem bo źle záſłużonym złą nádgrodą, dobrze záſłużonym dobrą nádgrodą płacić obiecał, *reddet unicuiq; ſecundum opera ejus. Matt. 16. v. 27.* Smiem mowić iáko SS. Pátryárchowie w ſtarym, tak SS. Apoſtołowie w nowym teſtámencie ſzánowáni być máią, bo oni wiárę Chryſtuſową rozſiewáli Narodom ludzkim, tak iż y nam ſię w tey wierze zoſtáwáć doſtało, ba y nie tylko rozſiali wiárę, ále y zá wiárę męczennikami zoſtáli, *vobis donatum eſt. . . . non ſolum ut in eum credatis, ſed ut etiam pro illo patiamini. ad Philip. 1. v. 29.* ztąd ieſt, iż kościoł święty Duchem Przenayświętſzym regulowány, podáie nam do uſzánowánia S. Apoſtołá Bałtłomieiá, iáko u Chryſtuſá záſłużonego Miniſtrá, wraz czyta nam Ewangelią tę w ktorey Łukaſz Swięty, o Chryſtuſie nápiſał, *erat pernoctans in oratione Dei.* trwał w nocy ná modlitwie Bożey, nie wątpię dla tego, iż też y Bartłomi S. przeſtawał ná modlitwie, (iáko żywot Jego świádczy) ſto rázy, ná dzień, ſto razy ná noc przyklękał. Więc dla duchowney nauki powiem w pierwſzym punkcie, co zá ſkutek z modlitwy, álbo czym S. Bartłomieiá uczyniłá modlitwá? *erat pernoctans &c.* w drugim punkcie, iáko záſłużony u Bogá Bartłomi. kiedy ná powołánie *vocavit*, ze ſkory wyſkoczył, *Ad M. D. G.*

Co do pierwſzego. *Mar. 14. v. 32.* Gdy Zbawiciel naſz Jezus Chryſtus, wkrotce przed śmiercią, miał ſię z ową Jerozolimſką chałaſtrą potykáć, wprzod ná modlitwę do ogrodu Gethſemáńſkiego poſzedł,

przybráwszy sobie trzech Uczniow Piotra, Jakoba y Jana, coż się stáło? oto mowi do nich te słowá, zostańcie się tu, siedźcie tu, áż się pomodlę, *sedete hic donec orem*, á gdy wyszłá pauza, zdrzymáłá się ułomność ludzka, wráca się Pan y mowi *sustinete, & vigilate*, trwaycie y czuwaycie, á sam poszedszy, upadł ná ziemię y modlił się *procidit in terram & orabat*, á skończywszy do Oyca Przedwiecznego modlitwę, znowu powráca y nápomina znowu, ażeby nie spáli, ále czuwali, *vigilate & orate ne intretis in tentationem*, á sam znowu na modlitwę poszedł, *& iterum abiens oravit*. Tu uważáć iż trzykrotnie nalazł śpiących Pan, tu uważáć, iż trzykrotnie nápominał, tu uważáć iż trzykrotnie ná koláná upadał, gdy tędy S. Apostoł Bartłomi tylokrotnie ná koláná ná modlitwę upadał, we dnie y w nocy, uczyniłá go naypzrod modlitwá prawdziwym Chrystusa náśladowcą, co iest rzecz wielkiego momentu. Tu niechay uważáią ci, ktorzy się wstydzą, ieżeli nie w domu przynaymniey w kościele w Domu Boskim, ná modlitwę przyklękáć, á ieżeli nie? przynaymniey przed Nayświętszym Sakrámentem ná koláná upáść. Spowszechniał á bárdziey zániedbany *Cultus Latriæ*, dopieroż Swiętym Páńskim inklinacye, klękáć nam nie wygodno, dopieroż nie modno, o! iákże nas swego czásu záwstydzi S. Solennizant dzisieyszy, dowodząc że mu to bez náprzykrzenia było, y mody postponowáć nie lękał się, wolał náśladowáć Chrystusa samego, iák świát cáły. Tu powtore niechay uważáią ci, ktorzy czuwáć trwáć w nocy ná modlitwie nie chcą, ba co większa y wednie, á mieliby wiedzieć, iż od owych słow Chrystusowych *vigilate & orate ne intretis in tentationem*, początek swoy wzięły Wigilie, álbo czuyności, y nocowánia, ná modlitwách, ktore były w pierwszym kosciele zwyczáyne wszystkim Chrześciánom, ná każde Uroczyste święto, iáko świádczą S. Cypryan Biskup Kartagiński y Męczennik, *de Oratione Domini*: ktory żył około roku dwochsetnego pięćdziesiątego osmego. y S. Hieronym *adver: Vigilan: Epis: 53.* ktore to Wigilie przy samym teraz tylko zostáły się Duchowieństwie. A ieżeli to nie podobna rzecz? iák proszę wytrzymał Krol Jzráelski Dawid, *anticipaverunt vigilias oculi mei. Psal. 76. v. 5. & meditatus sum nocte.... & scopebam spiritum meum v. 7.* Jeżeli to nie potrzebna? poco Jeremiasz rádzi *Thren. 2. v. 19. lauda in nocte, in principio vigiliarum, effunde sicut aquam cor tuum ante conspectum Domini.* wstań chwal w nocy ná początku straży, wyliy iáko wodę serce twoie, przed obliczem Páńskim. Jeżeli nie pożyteczna rzecz iest? poco nam Zbawiciel Jezus dał z siebie przykład, ktory procz Ogroyca, trwał ná modlitwie całe nocy, iák y dziś w Ewángelii mamy, *erat pernoctans in oratione.* Odważamy się w piekle trawić noc owę długą, á nigdy nie skończoną po śmierci, á lękamy się zá żywota przynaymniey połowę nocy ná pokucie za grzechy násze odpráwić? ktoż iest tak kamiennego serca, że krwáwemi nie záleie się łzámi, że ták niezliczone nocy ná marnościách, prożnościách świátowych przepędził, á w żadney, ná chwałę Boską kwadránsa nie wymierzył, w żadney o interesie zbáwienia swoiego nie pomyślał, preferencyą czyniąc interesow doczesnych nád wieczne. Pytacie czym uczyniłá Bartłomieiá S. modlitwá? odpowiadam, iż powtore uczyniłá go zwycięscą czartow. Albowiem czárci są to iák iedne muchy, co wszę-

dzie

dzie zágląádáią, dlatego podobno Xiąžę ich Beelzebub názywa śię *Deus muſcarum*, á iáko S. Tomaſz Doktor Anielſki mowi, *dicitur Deus muſcarum, propter turpiſſimum ritum ſangvinis immolatorii, ratione cujus, multæ muſcæ congregabantur, ideo credebant illum dæmonem principem dæmoniorum*, u ſtárych pogán krwáwa ofiárá bywałá, to ieſt ludzi ná ofiárę Bożkom zábiiáno, więc tego Bożka ktoremu to czyniono *Deus muſcarum* zwáno, z rácyi, iż do tey krwi zlátywały śię muchy, ná te tedy muchy lepſzey trucizny nie maſz iáko modlitwá. ieżeli zas czárci ſą muchámi, o tym námienia Ekkleſiaſtes *C. 10. v. 1. muſcæ morientes, perdunt ſvavitatem ungventi*, muchy zdycháiące, pſuią wonność oleyku, y byłá to figurá, iż czárci obumarli w łaſce Boſkiey, á przeto ſprzeciwiáią śię modlitwie y chcą ią ſkazić, iáko zás modlitwą można ich odpędzáć, to było figurowáno w Dawidzie, *Pſal. 17. v. 35.* ktory dziękuiąc P. Bogu zá zwycięſtwo z nieprzyiacioł widomych y niewidomych tak mowi, *qvi docet manus meas ad prælium, & poſuiſti ut arcum æneum brachia mea & dediſti mihi protectionem ſalutis tuæ.* ktory uczy ręce moie do boiu, iáko łuk miedziány rámioná moie, y dałeś mi obronę zbawienia twego. ſpyta kto ná coż tá komparacya rámion do łuku? oto chciał Dawid wyrázić, iż kiedy prośiemy P. Bogá o co tedy rámioná do Niebá podnośiemy, ręce ſkłádamy, á z uſt náſzych modlitwy iáko ſtrzáły rzucamy y ſkutek prożby otrzymuiemy, dla tego mowi S. Ephrem Syryiczyk w Ceſaryi kápłan, *verè enim arcus æneus eſt contra inimicos, expenſa in oratione manus.* y ſpráwiedliwie z Niebá ſzukamy pomocy. albowiem człowiek między nieprzyiacioł́ami ták widomemi iáko y niewidomemi ma śię tak, iák owi ludzie co ſą w obleżeniu, ktorzy ieżeli nie ſzukaią protekcyi od ſwoiego Monarchy, o ſukkurs, ieżeli nie proſzą, tedy pewna ich niewola czeka, ile kędy obtoczeni zoſtáią nieprzyiacielá liczbą wielką iák potráwá muchámi, S. Bartłomi gdy tylokrotnie, we dnie y w nocy ná modlitwę przyklękał, ręce ſkłádał, ramioná ku Niebu podnośił, mnoſtwo czartow od śiebie odgániał, y nie tylko od śiebie ále y od bliźnich. Albowiem wziąwſzy po zeſłániu Duchá Przenayświętſzego przed śię drogę do Indii, y do ziemie Ormiańſkiey, kędy to czártow iák much niezliczona liczba mieſzkałá, tam rozkazał iednemu bałwánowi ktory był więkſze między innemi obmomienia poganom czynił, zwánemu Aſtaroth, ażeby wſzyſtkie inne (nie tylko ſwoy) poſągi połamał y potłukł, ktorych prożnie ádorowáli ludzie, y muśiał to uczynic, ſkarżąc śię ná S. Bartłomieiá w te ſłowa: *Deus veſter catenis igneis religatus eſt, ita ut nec loqvi nec reſpirare valeat, ex qvo Bartholomæus Apoſtolus Dei Civitatem iſtam ingreſſus eſt.* ách mnię (mowił czárt) w rácam śię do piekłá, mowić nie mogę, iák Apoſtoł Boſki Bartłomi do tego miáſtá wkroczył, y tak dwánáście miaſt y krola Pálemoná do wiáry Chryſtuſowey S. Bartłomi pozyſkał. Tak modlitwą zwyciężał czartow Bartłomi, że ſami ſzatani nie ſkárżyli śię ná nic, tylko ná ſamę iego modlitwę, mowiąc do niego te ſłowá, *Apoſtole Dei Bartholomæe, nos incendunt orationes tuæ*, więcey nam tá modlitwá ſzkodzi Bartłomieiu, niż ogień piekielny, dla tego *Dionyſius Carthus: Ser. 1. de S. Bar.* názywa go, *vulnerator diaboli, oratione qvidem dæmones perſeqvebatur, &c.* Tu niechay uważáią ci, ktorzy iákąś familiárność iák z muchámi z czartami maią, że

ich nie tylko modlitwą, nie odpędzáią od śiebie, ále nádto ná języku ich záwsze máią, ustawicznie ich wspominaiąc. Potrzecie, modlitwá uczyniłá S. Bartłomieiá zwycięscą świátá, álbowiem nie tylko iż nic nigdy nie pretendowáł, y nie brał od świátá, ále ieszcze y własną skorę iemu oddał. To słysząc, ná kimże proszę skorá nie zádrzy? pasy drzyć z człowieka, tak strászna scena. że ledwo oko pátrzyć wytrzyma, dopieroż cierpiącemu iákowa boleść ktoż poymie? ná iákimże to fundamencie S. uczynił Bartłomiey? oto ná owym *Lucæ 22. v. 36.* kiedy mowił Chrystus do Uczniow swoich przed poimaniem swoim, *vendat tunicam suam, & emat gladium.* przyszedł czás, wolno wam teraz suknią sprzedáć á kupić miecz. Dziwna rzecz, Chrystus przyszedł ná świát áżeby pokoy zostáwił y ugruntował, á Uczniom swoim woiowáć mieczem radzi y pozwala? wytłumaczcie proszę od Kościołá Bożego odszczepieńcy, ktorzy mowicie, iż pismo święte nie potrzebuie tłumaczenia, á gdy nie umiecie? słuchaycie S. Ambrożego Biskupa Mediol: ktory tak glossuie: *est gladius passionis, ut exuas corpus, & ematur tibi sacri corona martyrii,* to iest dla wiáry, dla zbawienia, dla miłości Boskiey, umieráć álbo co iedno iest, rozłączyć duszę od ciáłá, z ciáła się wyzuć nic zdrożnego nie iest, będzie zá to *aureola martyrii,* álbo dystyngwowána męczeńska korona. To Chrystusowe zdánie, sam tylko między Uczniámi Bartłomiey zdał się záchowáć, gdy się ze skory odrzeć dopuścił, niby nowy męczeństwá sposob wynayduiąc. Tu niech uważáią ci, ktorzy nie tylko swego nie ustępuią, ále y to, co nie ich iest, bliźniemu wydzieráią. Tu niechay uważáią ci, ktorzy tak się skleili ze świátem, iż prędzey by Boga, niż rozkoszy dla ciáłá odstąpili. Poczwarte, modlitwá uczyniłá S. Bartłomieiá, zwycięscą sámego siebie. S. Bernard klarewallu Opat tak mowi: *laboriosum non est homini relinqvere sua, sed laboriosum est valdè relinqvere se ipsum.* mniey prácowita rzecz iest, odstąpić człowiekowi, to co miał do pożycia, ále odstąpić woli swoiey y samym sobą wzgárdzić, wiele pracy żádać sobie potrzeba, iest takowych wielu ktorzy fortece, y woyska przeciwne znieśli y zwyciężyli, przekonáli, ále takowych máło, ktorzyby siebie samych zwyciężyli y pokonáli, są słowá Seneki, *innumerabiles sunt, qvi Urbes, qvi populos habuere in potestate sua, paucissimi qvi se.* Dokazał y tego modlitwą S. Apostoł Bartłomiey: kiedy wszystkie swoie passye zwyciężył y samego siebie od siebie oddalił, bez naymnieyszey niecierpliwości znáku. Tu niechay znowu uważáią ci, ktorzy się nie rozumem rządzą, ále pássyami, idą zá pewodem woli nie sumnienia, dopieroż ząb zá ząb się wadząc, dla mizernego iákiegoś punktu honoru, dla niecierpliwości nagle, mizernie, giną, y czártu się dostáią, áżeby niemi rządził, ktorzy samemi sobą rostropnie rządzić nie chcieli: do poty o powadze y walorze modlitwy S. Bartłomieiá.

Co do drugiego. Certował niegdyś wiátr z słońcem, że w podroży mocno ubránego rozebráć z sukni potráfi człowieka, ále gdy do proby przyszło, im więcey furyi wiatr wywierał, wichrem strászył y szumem, tym więcey ow podrożny swoie do śiebie przytulał suknie, gdy zás słońce swoie rozpuściło promienie, ukryć się przed gorącem nie mogł, topić się prawie od słońca począł, krotko mowiąc, suknie zrzuciwszy á

iść nie mogąc odpoczywáć począł, y ták wygrána słońcu przypisana. to bayka, to prawda, że miłość mistycznego słońca Chrystusa, tak S. rozgrzałá Bartłomieiá, że mu się y przy skorze włáney zostáć nie przyszło. Mało to, że Herkules z pobitych od siebie strásznych zwierzow y bestyi ná sobie skory nośił, ná znák zwycięstwá. Mało to, że ieden kostera (iáko pisze Paschasius) do gry przywiązány chciwie będąc, umieráiąc to sukcessorom zostawił, áżeby po śmierci z giczel iego narobiono warcabow, szachow, á z trupa iego skorę zdiąwszy żeby ná niey ciskáli kośći y gráli pozwolił. Mało to, iż Jan Zyska (iáko pisze *Æneas Sylvius*, potym *Pius II.* Papież *in Hist. Boemica* (46.) Czech, zá żywota swego záwsze się pokazywał głownym katolikow nieprzyiacielem, przy śmierci w testamencie nápisał, áżeby pozostáli krewni z ciáłá iego skorę zdiąwszy zrobili bęben, y ná nim ludzi przeciwko katolikom werbowáli. mało to mowię y czyli rzecz byłá potrzebna, niechay mądry osądzi Auditor, to chwalebna y wielka rzecz iest, iż Bártłomi S. żywo z siebie nie po śmierci dla Chrystusowego imienia skorę zdeymowáć dopuścił. Namienił tylko Zbawiciel iż Apostołow miał posłáć do wilkow *ecce ego mitto vos, sicut oves in medio luporum. Matt. 10. v. 16.* to iest do nieprzyiacioł wiáry, domyślił się reszty Bartłomi, że skorę zdzieráć będą wilcy, y nic się nie zasmucił, wiedział że to było figurowáno w Jonacie 1. *Reg.* 18. v. 4. kiedy owo mały Dawidek zwyciężył kamykiem z procy Goleatha Filistina, tak się w nim rozkochał Jonathas, iż ná dokument niezmyślonego affektu, zdiąwszy z siebie suknią iemu oddał, *expoliavit se Jonathas tunica.... & dedit eam David.* piekne przyznam się affektu symbolum, ále nierownie pieknieysze uczynił S. Bartłomi, gdy iuż nie z sukni, ále żywo ze skory się dla Chrystusa wyzuł. Powtarzam, námienił tylko Zbawiciel, *Mat. 5. v. 40. qvi vult tecum judicio contendere, & tunicam tuam tollere, dimitte ei & pallium*, temu ktory się chce z tobą práwem rozpieráć, á suknią twoię wziąść, puść mu y płaszcz, domyślił się więcey S. Bartłomi, y skorę, nie tylko płaszcz, nie tylko suknią, sprzeczáiącym się o wiárę Swiętą oddał tyránom. Albowiem namowili kacermistrza męża Astyages zwánego (wzwyż pomienionego Palemona krola brátá rodzonego) w Albanie w większey Armenii, áżeby Bartłomieiá S. iáko tego ktory nowośiewcą iákimsiś się czyni wiáry nie słycháney, iáko tego ktory bożki znieważa, iáko tego ktory ważył się y krola, y tylo z nim ná dworze ludzi, y w miástach mięszkáiących obywátelow, ná swoie náuki przekonáć, przewieść, nie inszą śmiercią y męczeństwem ukaráć, tylko złupieniem skory. Co rozumiecie katolicy? nie tylko strách patrzyć, ále wstyd o tym mowić, co to zá męczeństwo było, kiedy owo *Gen. 37. v. 31.* przynieśli brácia suknią we krwi kozłá zmaczáną do Jakoba oyca, udaiąc że Jozefa zwierz zamordował, o! iákże pátrząc ná owę sukienkę oycowskie strapiło się serce, coż dopiero, gdy by byli prawdziwą (czego Bog záchował) zdiąwszy skorę do niego przynieśli? miarkuycież, iáka boleść byłá ná sercu. S. Bartłomieiowi ná włásną patrzyć skorę, álbowiem dopiero po zdięciu skory mieczem był ścięty. Jak tą skorą przyozdobił kościoł święty Bartłomi, trudno wymowić, S. Augustyn nazywa go purpuratem, że wtedy stánął w oczách niewdzięcznikow cały we krwi,

 á sko-

á skora iego w Kościele Bożym stanęłá zá czerwone festony, szpalery naydroższe, Tron mistycznego baranka Jezusa Chrystusa zdobiące, to było figurowáno *Exodi 39. v. 33.* gdy owo Bog Moyżeszowi rozkazał *facies. ... opertorium de pellibus arietum rubricatis.* zrobisz. ... zákrycie z skor báránich czerwono farbowánych, *Apostoli pelles arietum sunt, usq; ad martyrium rubricati,* słowá pomienionego Biskupa Hypponu. Ba y nie tylko Kościoł święty woiuiący przyozdobił skorą swoią S. Bartłomi, ále y kościoł tryąfuiący, y całe Niebo, to podobno było figurowáno *Psal. 103. v. 2. extendens Cœlum sicut pellem.* Bog wyciągnął niebieskie sklepienie iák skorę, iákże to? oto prezentowáli podobno Aniołowie Swięci męczeńską Bartłomieiá Chrystusówi Pánu skorę, á więc ią ná Niebie rozciągnąć kazał, iáko strászną tyrannii scenę, ná widok całemu świátu, rany w sobie iák gwiazdy ná Niebie maiącą. Tu niechay się wszyscy odszczepieńcy y poganie wstydzą, swoiey roboty, niechay uważáią niewierni, iáko w wieczney pamięci y nadgrodzie u Bogá niewinność, niech sądzą ieżeliby to daremnie y prożno SS. Apostołowie męczyć się dopuszczali, gdyby wiárá Chrystusowá nie byłá iedynie szczegulnie dobrą, ieżeli by się cieszyli z swoiey niedoli, y náśmiewiska, iáko się żyiąc cieszyli, *ibant Apostoli, gaudentes. ... quoniam digni habiti sunt pro nomine Jesu contumeliam pati. Actorum 5. v. 41.* Ná koniec sam czárt niechay się teraz wstydzi, ktory ná Joba mark maiąc powiedział o iego skorze, *pellem pro pelle... homo dabit &c. Job. 2. v. 4.* skorę za skorę y wszystko swoie da człowiek, áżeby tylko ná zdrowiu ucalony został, tłumacze glossuią, *idest rem minus charam, pro magis chara,* to iest dáć gotow człowiek dobro honoru, sławy, dobro fortuny, złoto, włości, áżeby przynaymniey przy zdrowiu się utrzymał, otoż się mylisz szátánie, kiedy o zdrowie cielesne, o życie doczesne nie dbał S. Bartłomi, ále o to naywięcey áżeby dusze męką Chrystusa odkupione iemuż pozyskáć mogł, á tobie wydrzeć. I nie chciał tego Bog Wszechmogący Bartłomieiowi darmo. Albowiem gdy ciáło iego w skrzynią cłowiáną pogáństwo włożyło, y w morzu utopiło, przypłynęło sprawą Boską do wyspu Lyparis y od Chrześcian wzięte, potym do Benwentu Miástá Włoskiego oddane, ná ostátek z tamtąd do Rzymu od Ottona II. Cesarza przeniesione. Kędy też y kościoł pod imieniem iego, Bogu ná chwałę nieustálącą y pámieć, wystáwiony. kończę.

Erat pernoctans in oratione Dei. ... vocavit. Katolicy ciężko nam drzeć się że skory dla Imienia Chrystusowego, zá wiarę, y dla włásnego zbáwienia, podaię wam sposob inszy S. Páwłá: *ad Colos: 3. v. 9. expoliantes vos veterem hominem cum actibus suis, & induentes novum* martwiicie ciáło wasze, wyzuycie człowieka stárego, przyobleczcie się w nowego z uczynkami waszemi, czemuż? bo przydzie ten czás, kiedy nas śmierć ze skory odrze, á wszechmocność Boska znowu nas przyodzieie *rursum circumdabor pelle mea. Job. 19. v. 26.* wtedy nie rychło będzie odmieniáć złe życie w dobre. S. Bartłomieiu niechay się zá skory násze nie wstydziemy, okryi nas skorą twoią męczeńską, áby plámy grzechowe ná sumnieniu naszym, nie tak się iásno wydawały, przy protekcyi twoiey, y prozbie zá námi, á gdy to wskoramy? chwalić Bogá z tobą ná całą wieczność prágniemy. Amen.

KAZA-

KAZANIE XXVII.

Ná Swięty Joachim.

Liber. . . . genuit. Matth. 1.

KOściol Swięty przy Feście Swiętego Joáchimá, prezentuie nam księgę rodzáiu Jezusá Chrystusá, w ktorey doczytuiemy się tak wiele Pátryárchow, Prorokow y Krolow. coż ztąd zá pochwałá Joachimowi Swiętemu wynika? ieżeli Pátryárchowie są gorámi wysokiemi, Prorocy págorkami, tych wszystkich, że tak poprostu powiem Wnuk Joáchima, Jezus Chrystus przeskoczył, to było figurowáno *Cant. 2. v. 8. ecce iste venit saliens in montibus, transiliens colles*, oto ten idzie skacząc po gorách przeskakuiąc pagorki. ieżeli Krolowie prym trzymáią u ludzi, y pod swoim Tronow Maiestatow cieniem, szukác poddanym protekcyi każą, w tey prerogatywie przewyższył Wnuk Joachima, Jezus Chrystus Krolow, to było figurowáno *Jud. 9. v. 15.* kiedy owo w paraboli drzewom certowáć kazano o krolestwo, co żywo się wymawiáło, *Rhamnus* się nie wymowił, *si verè me regem vobis constituitis, venite & sub umbra mea requiescite.* ieżeli mnię prawdziwie krolem obieracie, podźcież, á odpocznicie pod cieniem moim. Konfrontuie się to pismo z drugim *Thre. 4. v. 20. Spiritus oris nostri Christus Dominus captus est, in peccatis nostris, cui diximus: in umbra tua vivemus in Gentibus.* Duch ust nászych Chrystus Pan, poimany iest w grzechach nászych, ktoremuśmy mowili, w cieniu twoim żyć będziemy między národámi. Powtarzam wspomina Mateusz Krolow, coż o nich mowić? chyba to co nápisano *4. Reg. 13.* iáko Krolowie szanowáli prorokow, kiedy bowiem Joaz Krol nawiedzał chorego Elizeuszá, płącząc do niego mowił; Oycze moy! Oycze moy! wozie Izráelski, y woziciełu, *Pater mi Pater mi, currus Israel, & auriga ejus. v. 14.* y kazał krolowi Elizeusz łuk swoy przynieść y strzáły, á okno otworzyć, á gdy on włożył rękę swoię ná łuk, położył Elizeusz ręce swoie ná rękach Krolewskich, á tak strzeláiąc prorokował mu o porażeniu Syriey, *cùm posuisset ille manum suam, superposuit Eliseus manus suas, manibus Regis v 16.* o! iáko teraz przeciwnie się dzieie krolowie bowiem prorokom trzymáią ręce, nie Prorocy krolom, á strzeláć im według zdánia swoiego każą, zkąd też nie przychodzi w krolestwách, tylko do zámięszánia rzeczy y niepomyślnego skutku, á przecieższ nie ták náucza pismo święte *Deuteron. 17. v. 18.* kędy o krolách iák się máią rządzić spráwá: naucza Bog przez Moyżesza. *postqvam autem sederit in solio Regni sui: describet sibi Deuteronomium legis hujus in volumine. . . . accipiens exemplar à sacerdotibus. . . . ut discat timere Dominum Deum suum. . . . ut longo tempore regnet & filii ejus.* gdy záśiędzie Krol ná stolicy krolestwá swoiego wypisze sobie práwá zakonu tego, ná księgách, wziąwszy exemplarz od kapłánow. . . . y będzie czytał. . . . áby się uczył bać Páná Boga. . . . áby ná długi czás panował on sam y synowie iego. Dlatego katolicy naszá rzecz iest, prosić P. Boga zá krolow iáko obliguie Páweł S. *1. ad Tim. 2. v. 1. obsecro igitur primum omnium fieri obsecrationes, orationes, postulationes. . . . pro regibus, & omnibus qui in sublimitate sunt,* proszę tedy nayprzod, ázeby były czynione prozby

modlitwy, przyczynienia, zá Krolow, y tych ktorzy ſą ná wyżſzym ſtopniu. Alec ia inſzą znáyduię racyą, czemu nam dziś kościoł święty, Mateuſzá kſięgę prezentuie, przy Feście S. Joachima, gdy powiem w pierwſzym punkcie: ná pochwały S. Joáchima idącego z pokolenia krolewſkiego, á Dziádá Chryſtuſowego, można piſać kſięgę *Liber.* w drugim punkcie, iż Bog do czáſu tylko Joachima umartwił, á ná cała wieczność ukonſolował, *genuit. Ad M. D. G.*

Co do pierwſzego. S. Jan Ewangeliſta kſięgę prologiczną záczynáiąc ſwoiego obiáwienia, záczyna ią od cierpliwości, *ego Joannes Frater veſter, & particeps in tribulatione, & regno, & patientia in Chriſto Jeſu. Apoc. 1. v. 9.* ia Jan Brat wasz y ucześnik ucisku, y w kroleſtwie, y w cierpliwości w Chryſtuſie, Jezuſie. nie mogłżeś Janie od inſzey cnoty zácząć prologu twoiego, tylko od cierpliwości? znáć że to cnota między inſzemi więkſza, kiedy iey prim dawáią. Podobnie ia gdyby mi przyſzło piſáć kſięgę ná pochwałę S. Joachima Pátryárchy, á Dziáda Chryſtuſowego, záczął bym ią od świętey cierpliwości iego, y byłby to rozdział pierwſzy, álbowiem gdy trzydzieści lat z Anną S. pociechy oczekiwał, ſtánęło mu w oczách owo piſmo *Iſai. 38. v. 12. generatio mea ablata eſt, & convoluta eſt à me &c.* wiek moy przeminął, y zwiniony ieſt, iáko namiot paſterſki, czekałem nie dał mi Bog dzieci, poydę iák dziecko do grobu, z drugiey ſtrony, przyſzło mu ná myśl owo błogoſłáwieńſtwo dla innych, ktorego on nie miał, *non erit apud te ſterilis utriusq; ſexus. Deuter. 7. v. 14.* nie będzie u ciebie niepłodnego oboiey płci. tak między cudzym ſzczęściem á ſwoim nieſzczęściem zoſtáwiony będąc, medytował, á zmiarkowáć nie mogł S. ſtarzec co z nim Bog dyſponował. ále to ieſzcze mało, to więkſza, nád czym ſzczerą potrzá uczynić kompaſſyą (bo wiem, że ſię práwie śmierci rowna, być w złey opinii y dyzhonorze) iáki potkał S. Pátryárchę Joachima, ſzedł ten do Jeruzalem, w dzień poświęcenia kościołá, y Bogu ofiárę przynioſł, Izachar naywyżſzy kápłan, iego ofiarę przyiąć nie chciał, mniemaiąc iż dla iákiego ſkrytego grzechu Bog mu nie błogoſłáwił, coż czyni Joachim? oto dla wſtydu y do Bethleem w dom ſwoy iść nie chciał, ále ná puſte udał ſię mieyſca, y tam tylekroć rzewliwemi zálewał ſię łzámi, ilekroć widział ptaſzyny gniezdzące ſię po drzewach, ſzczęśliwſze, ze piſklęta ſwoie oglądáć mogły, ktorego on ſzczęścia nie miał, ſzukał ſam w ſobie grzechu iáko Dawid: *ſcopebam ſpiritum meum Pſal. 76. v. 7.* umiatał ducha ſwoiego, ále śmieci ználeść nie mogł, kto to doſkonáłym zważy umyſłem, przyzna, że ſię ſerce pękać od żalu muśiáło, átoli iednák mąż święty wſzyſtko cierpliwie znośił. Z okazyi tego Swiętego cierpliwości, mogłby piſać drugi rozdział w kſięgdze, iáko ſtan małżeńſki, má ſię uczyć cierpliwości w oczekiwániu potomſtwá od Boga, iako oczekiwał Abraham z Sary, Zacharyaſz z Elzbiety, dziſieyſzy Swięty Solennizant z Anny. Z okazyi S. Joachima mogł by piſáć Rozdział trzeci, w kſiędze, animuiąc każdego człowieká ná świecie żyiącego do cierpliwości, bo to ieſt charakter każdego Chrześcianina, dla tego Kapłan do penitenta po ſpowiedzi mowi, *ut, qvid qvid boni feceris, vel mali ſuſtinueris, ſit tibi in remiſſionem peccatorum,* cokolwiek dobrego uczyniſz, álbo złego ucierpiſz, niechay ci będzie ná odpuſzczenie grzechow.

ba y

ba y S. Chryzoſtom *Hom. 5. ad populum.* naucza, *cum rebus adverſis premimur, gaudeamus, hoc eſt enim peccatorum expiatio.* gdy ná nas przeciwnośći biią, cieſzmy ſię, bo te grzechy gładzą y myią. Mogłby piſáć rozdział czwarty, zálecaiąc wſzyſtkim generalnie żyiącym cwiczenie ſię w cierpliwośći, ná odſiecz tentacyom wſzelkim, á oſobliwie czártu, bo to ſuknia żołnierſka, woienna zbroiá ieſt, mowię uſtámi Swiętego Páwłá *ad Colos: 3. v. 12. induite ergo vos.... viſcera miſericordiæ, benignitatem, humilitatem, modeſtiam, patientiam,* przyobleczcieſz tedy.... we wnętrznośći miłoſierdzia, w dobrotliwość, pokorę, w cichość, w cierpliwość, á to záwczáſu, bo iáko żołnierz prawdziwy w poſrzod pokoiu exercituie ſię, áby gdy woyná będzie, był śmiáło gotowym y bitnym, tak Chrześcianin ma ſię w cierpliwosci cwiczyć ážeby ná odpor, nieſpodziane uderzáiącym był gotowym. To z okazyi cierpliwośći: coż z rácyi poſtow, mogł by piſáć rozdział piąty, z racyi iałmużny, álbo podzielenia dobr właſnych, ná trzy częśći, iednę ná kościoł y kápłány, drugą ná ubogich, trzecią ná właſne potrzeby, iáko podzielili Joáchim z Anną S. mogł by piſáć rozdział ſzuſty. coż z rácyi gdy iuż pożądáney doczekali ſię pociechy Nayświętſzey Maryi Pánny, rozdział ſiodmy. coż znowu z racyi doczekanego Wnuka Ubłogoſławionego Jezuſa Chryſtuſa rozdział oſmy, ba y nie zliczone mogłby piſáć rozdziały w kśięgze ná pochwały S. Joachima, iáko piſali o nim, S. Grzegorz Niſſeńſki, Swięty Jan Damaſcen, Swięty Cypryan, Swięty Epiphaniuſz S. Wincenty Ferreryuſz y inni.

Co do drugiego punktu. Bog Wſzechmogący cale nie chce, áżeby wybráni iego w zupełnym zawſze opływáli ſzczęściu, ážeby podobno nie zápomnieli o Bogu, ná ſwoie gorſze, iák ow Ewangeliczny w paráboli bogacz, do ſiebie mowiący, maſz tylo zgromadzonych ná wiele lat doſtatkow, odpoczywaj, iedz, piy, używaj, álić mu odpowiedziáno, głupcze! oto tey nocy duſze twoiey upomináć ſię od ciebie będą, *ſtulte! hac nocte animam tuam, repetent à te, Luc. 12. v. 20.* Bog tak z wybranymi czyni, iák mądrzy z winem, wody przylewálą áżeby nie ſzkodziło głowie, ták Bog do ſłodkich ſukceſſow przydáie piołonu, goryczy, przykrośći, przeciwnośći, áżebyśmy potym nie nárzekali, tak iák ow w Pſalmie *101. v. 11. elevans alliſiſti me,* podniosſzy roſtrąciłeś mnie. Bog tak z námi poczyna, iák kochány dzieci Ociec, nie żáłuie niczego, wyiąwſzy coby nam ſamym ſzkodzić miáło, iák owemu marnotrawnemu w paraboli wymuſzona ſkrzętnie á nie porządnie od Oyca porcya ſubſtancyi, do tego uboſtwá przywiodłá, iż potym radby był napełnił żołądek ſwoy młotem, ktore iadáły wieprze, á nikt mu nie dawał, *cupiebat implere ventrem de ſiliqvis, qvas porci manducabant, & nemo illi dabat Luc. 15. v. 16.* A ztąd każdy dorozumieć ſię może, iż Bog, ludzi náczáś martwiący ma ſpráwiedliwe racye, ktorych my nie zważywſzy częſtokroć ná Bogá nárzekamy, ztąd owe bluźnierſtwá, ztąd pochodzą owe do nabożeńſtwá oziębłośći, ztąd do dobrych uczynkow leniſtwo, ztąd gniew, nienáwiść y inne niechęci. á przeięſz nieſłuſznie, bo iáko ná bilancy, gdy ná iedney wadze ciężar kłádziemy, druga ſię do gory podnośi, tak Bog dwie częśći w człowieku uważáiąc, duſzę y ciáło, ná ciáło kłádzie dolegliwość utrapienia ciężar, áżeby duſzá ktora ſię do ziemſkich rzeczy miáłá, podnio-

nioſłá ſię miłością w gorę, ku Niebu do Boga. y za złe mieć Bogu tego nie należy, álbowiem przez przeciwności, wyciera ſię człowiek iáko náczynie okopcone od ogniá, łáśnieie piekniey, iák świeca, gdy iey ſzczypcámi poprawiaią. Miał tedy miał Bog rzetelne y ſpráwiedliwe racye, że nierychło prágnienie y chęci Joachima Swiętego ugáśił, rosą ową Niebieſką Nayswiętſzą Máryą. Miał nayprzod ze ſtrony S. Joachima, miał powtore, ze ſtrony całego Swiátá, potrzecie ze ſtrony ſamego ſiebie. ze ſtrony S. Joachima bo powſzechnie milſzy ten ſkutek, ktory oczekiwány długo, im dłużey czekał Tobiaſz wzroku, Job utraconego zdrowia y fortuny, z tym więkſżym ukontentowániem powrocone odebráli. To było figurowáno *Deuter. 32. v. 13.* Gdy owo Moyżeſz wyrzekł: Boże dla ludu tego, uczyniłeś, ażeby miod ſſał z opoki, *ut ſugeret mel de petra.* konfrontuie ſię to piſmo z drugim *Pſal. 80. v. 17. de petra melle ſaturavit eos.* naſycił ie miodem z opoki, á w ſamey rzeczy, iſtocie, była to ſzczera kryniczna wodá, ktorą Moyżeſz wyprowádził. czemuż ią miodem názwano? daią racyą Oycowie Swięci, iż owa woda zá ſłodki miod, nektar ſtánęłá, z rácyi iż oczekiwána. Druga racya ze ſtrony Joachima, iż z niepłodnych wydány owoc, doſkonálſzy y świętſzy, im w więkſzey ſtarości poczęty, bo nie z krewkości ciáłá, ále z oſobliwſzey Boſkiey dyſpozycyi álbo przywileiu, tak w ſtarym teſtamencie, był ná świat wydany Jzaak, Samſon, Samuel. á w nowym S. Mikołay z Tolentynu, S. Staniſław Biſkup, S. Ludwik krol Francuſki, S. Remigi, S. Romuald y inni. Miał Bog rácyą, ze ſtrony całego świátá, dla poięcia ludzkiego taiemnic nadprzyrodzonych, álbowiem potrzeba było áżeby Nayświętſza Marya Pańna powiłá Syná Chryſtuſa, á, więc potrzeba było wprzod, áżeby ná świat wydáli niepłodni Rodzice corkę, ták mowi S. Damaſcen *voluit Deus, ut Joachim & Anna poſt longam annorum ſterilitatem, miraculo prolem impetrarent, ut ſic per minus miraculū ad miraculorū omniū maximū, via ſterneretur.* Ná koniec miał Bog racyą, ze ſtrony ſamego ſiebie. álbowiem ta Nomenklatura Joachim, tłumaczy ſię według S. Epiphaniuſza *præparatio Domini* przygotowánie Páńſkie. coż proſzę zá gotowości czynił Bog w S. Patryarſze Ioáchimie Swiętym? záczym odpowiem wprzod weźmy ſobie podobieńſtwo. kiedy Jan Swięty Chrzciciel, miał ſię począć w żywocie Elżbiety, Bog Wſzechmogący wprzod, czynił iákieś gotowości w Rodzicach, do Záchároyaſza ániołá poſłał, milczeć mu kazał *eris tacens Luc. 1. v. 20.* á iáko ieden z Aſcetow mowi, *mundabat longo tempore Dominus ſanctitatis hoſpitium,* przez długi czas oczyſzczał Bog goſpodę, konſiſtęncyą dla Janá, á ieżeli dla Janá to czynił Bog? á czemu nie dla Máryi, wprzod tedy Bog przyſtraiał Joachima w cnoty święte wiáry, nádziei, miłości, cierpliwości y inne dobre uczynki, wraz y Annę Swiętą, áżeby ſię ſtáli gotowością dla maiącey bydź poczętey Nayświętſzey Máryi Matki Boſkiey, *præparatio Domini.* dla poięcia dam podobieńſtwo, iáko malarz gdy chce portret naywſpániálſzey oſoby odmalowáć, dobiera pierwſzych kolorow, tak Bog chcąc wydáć Máryą ná świát, á obráć ſobie zá Mátkę, według generacyi Syná Jezuſa Chryſtuſa doczeſney, chciał żeby byłá poczęta z pierwſzych cnot S. Joachima y Anny, y ztąd to ieſt, iż do czáſu martwił. Ale ná cáłą wieczność potym ukonſolowáł, co tak probu-

ię,

lę. Umartwił Bog Joachima do czásu, bo do lat trzydzieſtu, w ktorych mogł ſobie owe ſłowá Pſalmu *38. v. 8.* ſpiewáć: *& nunc quæ eſt axpectatio mea?... & ſubſtantia mea apud te eſt.* lat tylo oczekiwam Pánie, podzieliłem ſubſtancyą moię, y rozdałem na trzy częśći, wſtydziłem śię y zapalał w kośćiele Jerozolimſkim, y z Zoną moią, ty wieſz iaką miałem konfuzyą *tu ſcis confuſionem meam Pſal. 68. v. 20.* odpowieda Bog, zá to poſełam (według rewelácyi Swiętey Brygitty) do ciebie Anioła, ażebyś wiedział, że czas przyſzedł będzieſz miał corkę, á z niey Wnuka Jezuſa Chryſtuſa, ktorych dzieci, ani ziemiá, áni Niebo, nigdy nie mieli, ktore to potomſtwo gdy trwáć będzie ná cáłą wieczność, tobie nieſkończona konſolacya. O! nie porownána nigdy nowina, iákoś mogłá Joachima S. ucieſzyć, ktoż poymie? *ad Hebræ. 3. v. 5.* ſprzeczáli śię żydzi z Páwłem Swiętym, iż Moyżeſz był ten człowiek y takowy, ktory więcey powinien być ſzánowány niż Chryſtus, ná co S. Paweł dał taką replikę, nie tak práwi ieſt, co inſzego ieſt być ſługą, co inſzego Pánem, Moyżeſz wprawdzie był wiernym, we wſzyſtkim domu iego.... ále Chryſtus iáko ſyn w domu ſwoim, *Moyſes qvidem fidelis erat in tota domo ejus, tanqvam famulus.... Chriſtus verò tanqvam filius in Domo ſua,* to ia áplikowáć mogę do Swiętego Joachima, było tak wiele mężow Swiętych, w ſtarym teſtamencie, dopieroż w nowym, ále tych wſzyſtkich przewyżſza Joachim Swięty w ſzczęściu ſwoim, álbowiem tamci názwáć śię mogą ſługami Chryſtuſa, ſam tylko Joachim Swięty przez krwi konnexyą, *per lineam rectam,* w familii y Domu Chryſtuſa był naybliżſzym, bo naturalnym Dziádem Jego, y dla tego kośćioł Swięty, w kollekcie dziśiay ná Mſzy Swiętey ſpiewa, *Deus qvi præ cæteris Sanctis, Sanctum Joachim elegiſti &c.* á przeto w Domu Chryſtuſa Goſpodarz y Pan. Rzecze kto wſzak Jozef Swięty był Oycem Chryſtuſa? prawdá, ále domniemanym, wſzak tak Hieronymie Swięty, *deſponſata Virgo Joſeph, ne lapidaretur à Judæis, ut adultera.* wſak tak S. Ignacy Męczenniku, (iáko czytamy w pacierzu Kapłáńſkim) *ut partus ejus celaretur diabolo, qvi eum putabat non de virgine ſed de uxore generatum.* Smiem mowić iż więcey ukonſolował y wyniośł Joáchima Swiętego Bog, ániżeli Pátryárchę Abrahama, bo ieżeli Abrahámowi powiedziáno, *multiplicabo ſemen tuum ſicut ſtellas cœli Gen. 26. v. 4.* rozmnożę naśienie twoie iáko gwiazdy ná Niebie. ieżeli potym wnuk iego Jakob miał dwunaſtu ſynow, tak dwunaſtu Apoſtołow miał wnuk Joachima Chryſtus, ktorzy przez rozśiewánie świętey Ewangelii niezliczoną liczbę gwiazd, to ieſt, duſz świętych przyſpoſobili do Nieba, mowił to niegdyś śmiáło Páweł Swięty *1. Cor. 4. v. 15. per Evangelium, ego vos genui* przez Ewangelią, ia was zrodził, to Páweł tylko przez antonomazyą Apoſtoł, coż inni? coż przez tylo lát? coż áż do dniá dziśieyſzego? coż áż do dniá ſądnego? ieżeli Abráhám miał ſyná ktorego ná gorze Moria ofiarował Bogu, Izaáka, to był *typus,* ále to rzecz ſáma że wnuk Joachima S. Jezus Chryſtus ná gorze Kalwaryi, zá cáły narod ludzki Oycu Przedwiecznemu ofiarę uczynił, ná drzewie krzyżowym, y Niebo nam śmiercią ſwoią otworzył. Tu znowu záwołáć należy, o! wielka dla S. Joachima konſolacya, o! wielka ſławá, o! wieczny y nieſkończony honor. Zgołá nigdy bym nie ſkończył kazánia, gdy bym Joáchima

Swiętego serca konsolacyą ná ziemi y w Niebie chciał wyliczáć. I ztąd iest że przezorny tuteyszy Arcypasterz, z pozwoleniem Stolice Apostolskiey, przybrał go Polszcze nászey zá Pátroná kroleſtwá. kończę.

Liber.... genuit. Máło o tobie mowiłem S. Pátryárcho, bo też *magnorum non est, laus, sed admiratio,* ále cię o wiele prosić mam, uproś nam nayprzod cierpliwość w okolicznościách Oyczyzny, bo tak obiecał wnuk twoy Ubostwiony Jezus Chrystus, *beati qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur Mat. 5. v. 5.* za cierpliwości cnotę bywa spodziewána rádość, uproś nam świątobliwe życie, ázebyśmy Chrystuſa Jezuſa, Wnuka twoiego, nigdy niczem nie obrażáli, uproś nam iuż popełnionych grzechow odpuszczenie, uproś wszystkim niewiernym do Boga się náwrucenie, uproś całemu świátu prawdziwe Boga poznánie, uproś ná koniec szczęśliwe wszystkim nam skonánie, á po śmierci wyrob nam przystęp do Chrystuſa, y wieczne pomieszkánie, gdzie by my go widzieć, y chwalić mogli, z tobą ná wieki. Amen.

KAZANIE XXVIII.

Ná Národzenie Nayświętszey Máryi Pánny.

Liber.... de qua natus est Jesus. Mat. 1.

JAko kopácz poty ziemię kopie, kámienie odwála, poki się szczerego zá ponętą żyłki nie dobierze złota, tak S. Mateusz poty się sforcuie, poty ziemskich owych ludzi Pátryárchow, Krolow y innych wspomináiąc dobywa. y ná stronę odwala, pokiby nie doszedł genealigicznie do Máryi, z ktorey narodził się Jezus, *de qua natus est Jesus.* to było figurowáne *Isai. 9. v. 10.* kiedy Izaiasz prorokuiąc o przyściu Chrystuſa wyrzekł *lateres ceciderunt, sed quadris lapidibus ædificabimus,* cegły upadły ále kwádrátowym kamieniem fundowáć będziemy, to iest wszystkie głowy od Abraama y daley, poległy, z ſamey tylko Máryi y Jezuſá korrupcyi nie masz, z tych kościoł święty nowego testamentu budowáć wystáwiáć będziemy. álbo też Mateusz S. czyni dziś w Ewangelii tak, iák ow Arytmetyk, ktory wyráchowáwszy wiele liczby, ná końcu kłádzie summę, ták wyráchowáwszy Pátryárchow Krolow y innych, ná końcu tych kłádzie summę, to iest Máryą y Jezuſa. Albo też Ewangelia dziś u Mateusza S. iest to genealogia, á genealogia iest drzewo, iák mowią *Arbor genealogiæ* drzewo ma korzenie w ziemi, uważaymyż, idzie wilgoć z ziemi w korzenie, z korzeni w pień, z pniá w gáłązki, z gałązek w kwiát, z kwiáru frukt dopiero się rodzi, tak z ziemi prawda Márya bo z Joáchima y Anny S. krwi pochodzi, ci z innych znowu y daley, ále z tą differencyą, iż co inne kwiáty winne korzeniom, te ziemi wilgoci, Mária kwiát inaczey, bo z fruktu ma refuzyą łáski, dla siedie, nie z ziemi, tego byłá figurá, gdy owo rzekłá Elżbieta *Luc. 1. v. 42. benedicta tu inter mulieres, & benedictus fructus ventris tui.* kędy iáko czyta *Theophilactus* Bulgarii Arcybiskup, ta partykula &, nie iest iákoby łączącą, ále ráczey iest przyczyną błogosłáwieństwá, iáko by chciáłá powiedzieć, błogosłáwiona iesteś, bo cię ubłogosłáwił owoc żywota twoiego. Ani może być

trudność

trudność, czemu od Adama nie zaczął Ewangelii S. Mateusz? bo dopiero w pokoleniu Abráhámá, (procz *Gen. 49. v. 10.*) wyráźniey był obiecany Messyasz Jezus Chrystus w owych słowách *benedicentur in te, & in semine suo, cunctæ tribus terræ. Gen. 28. v. 14.* będą błogosłáwione w tobie y w naśieniu twoim, wszystkie pokolenia ziemi. Czego tedy doczytałem się w kśięgdze Mateuszá S. to wam powiádam, záś ná pochwałę Máryi, z okazyi teyze kśięgi, powiem w pierwszym punkcie, iż iáko z liter co chcesz złożysz, tak z národzoney Maryi co chcesz mieć możesz *liber*, w drugim punkcie, toż samo ná pochwałę Maryi powiedzieć dosyć, národziłá się Marya, z ktorey potym národził się Jezus, *de qva natus est Jesus.* o tym chcę mowić ná większą Boga moiego chwałę.

Co do pierwszego. Litera *à litura* (pisze *Calepinus*) ma swoię denominacyą, iż ią nápisáć y zmázáć można. Nie pytam ktora z nich stársza, lubo *Pithagoras* nazywał literę Y, zkąd przysłowie *litera Pithagorica.* iákoż ta litera Y, według S. Hieronyma *Epis. ad Lætam. T. 1.* wielkiey byłá existimacyi, ztąd iż doskonałego znáczyłá człowieka, ktory áni ná tę áni ná owę ważył się stronę, ále sobie prostą obierał drogę. ia bym sądził literę naygodnieyszą *a.* y *m.* z racyi iż się Bog od niey nazywáć zaczyna *Alpha Apoc. 1. v. 8.* zkąd litery nazywamy Alphabetem, iákoby początkiem wszelkich umieiętności, *m.* z racyi iż iest początkiem Imienia Maryi. ále to pominąwszy rożni o literách dáią swoie zdániá, iedni zawiásami świátá *cardines mundi*, drudzy skarbem ie intytułuią, iákoz tam skarb gdzie mądra głowa. inni zowią ie kwiátami ktore prácowitych wieńczą głowy, inni nazywaią ie instrumentem głośnym y porządnym *consonantes, & vocales.* dosyc na tym, iż iako drzwiami na zawiasach iak chcesz skieruiesz, skarbem co chcesz kupisz, kwiatem co chcesz przyozdobisz, na instrumencie co chcesz wygrasz, tak z liter co chcesz złozysz. Nie cięszko było *Joanni Baptistæ Agnensi* z liter tych. *Ave Maria gratia plena, Dominus tecum*, sto pięćdziesiąt pięć anagrammatow złożyć, á ciemnemu iuż Bieżánowskiemu w Akademii Krakowskiey Proffessorowi sto pięćdziesiąt pięć epigrammatow nádyktować. záda kto komu *imparitatem?* dokądże *refugium?* do liter do manifestow, protestacyi, dekretow, y wywodow z dawnych kśiąg Oyczyzny. zada *illegitimitatem* dokądże? do liter, do metryki, toż y w innych okazyach honoru ludzkiego y Boskiego, czynić my zwykli, też w milionowych potrzebách z liter mamy obrony, dochodząc z pisma, y samego świátá początkow. ná koniec z liter obszerne mieć możesz Biblioteki. iáko tedy z liter co chcesz masz, tak z nowonárodzoney Maryi co chcesz mieć możesz. A między tymi, co też człowiekowi naypotrzebnieyszego iest, iáko zbawienie, obroná od piekłá, uchronienie się czyśca, y łaską u Boga, to katolicy mieć możemy z Maryi. *Ecclesiastici 24. v. 8.* napisano iest, *gyrum cœli circuivi sola, & profundum abyssi penetravi, & in fluctibus maris ambulavi, & in omni terra steti.... & in omni gente primatum habui.* samám obeszłá okrąg Niebios, y przeniknęłám głębokość przepáści, chodziłám po odnogách morskich, y stánęłám ná wszystkiey ziemi.... y w całym narodzie przodkowáłám. Aczkolwiek to pismo rozumieią inni o Mądrości niestworzoney, ia do Máryi aplikowáć mogę. ktoz po Bogu iest tak wielką álbo Wielmożną Pánią?

nią? áżeby niebem piekłem, czyscem władnąć mogłá, y prim miáłá między żyiącemi? ieżeli nie Marya. A nayprzod iáko Niebem władnie to było figurowáno *Gen. 32. v. 26.* kiedy owo Pátryarchá Jokob pásował się cała noc zániołem, takdalece że mu Anioł wyłomáć się nie mogąc, do myśli y prágnienia odpowiedział, *dimitte me jam enim ascendit aurora.* puść mnię bo iuż iutrzenka wschodzi, przez Jakoba ma się rozumieć nátura ludzka, ktora po grzechu Adama, iákoby w ciemney zostawáłá nocy, przez ánioła ma się rozumieć sprawiedliwość Boska, pásowáłá się tedy natura ludzka z Bogiem, do poty poki iutrzenka mistyczná Marya nie przyszłá ná świát, to iest poki się nie narodziłá Márya, ktora miáłá być początkiem odkupienia nászego, iáko Ewa w Ráiu byłá początkiem gniewu Boskiego, konfrontuie się to pismo z drugim, *Cant. 6. v. 9. quæ est ista quæ progreditur, quasi aurora consurgens?* powtarzam weszła iutrzenka, ále Jakob poty ánioła nie puścił, poki mu nie pobłogosłáwił, á więc mowi pismo, *benedixit ei in eodem loco v. 29.* pobłogosłáwił Bog plemie Jakoba z ktorego národziłá się Maria, z ktorey potym národziło się nam zbáwienie Jezus Chrystus. bo iáko mowi *Rupertus* Tuicyeński Opat, *sicut aurora est finis præteritæ noctis, & initium diei sequentis, sic nativitas Mariæ, est finis dolorum, & initium consolationis.* Tu iuż widzieć iák Niebem władnie. Marya piekłem rządzi, bo napisano iest, *ipsa conteret caput tuum & tu insidiaberis calceaneo ejus Gen. 3. v. 15.* Ona skruszy głowę twoię, á ty iey pięcie sprzeciwiáć się będziesz. tu widzieć, iáko władnie piekłem, bo to znaczy *& profundum abyssi penetravi.* W odnogách tesz brodziłá morskich, iákże? oto piekło iest morze ogniste, á czysciec może się nazywáć odnogą iego, brodzi tam Marya tylekroć ile kroć swoią instancyą wyprowadza dusze do Nieba, tak mowi S. Bernardyn Seneński *B. Virgo in purgatorio dominium tenet, propterea inqvit: in fluctibus maris ambulavi, pœnæ siqvidem purgatorii dicuntur fluctus, qvia transitoriæ sunt, dicuntur maris qvia amaræ, ab his tormentis liberat suos devotos Maria.* Tu widzieć, iáko czyscem rządzi. ná każdey też ziemi u ludzi prym trzyma, bo iest Matką Boską, tak iák ią ogłosiły Sibille, *virgineo conceptum ad alvo &c.* iáko nasza náucza nas wiárá, iáko sama o sobie świádczy, *fecit mihi magna qvi potens est. Luc. 1. v. 49.* Tu widzieć, iáko prym trzyma, á ieżeli prym trzyma toć ma u Boga łáskę pierwszą, *primatum tenui.* Co do łáski należy, ma łáskę u Bogá, kiedy ią Bog, Miástem ucieczki dla nas obrał y uczynił. to było figurowáno *Cant. 8. v. 8. soror nostra parva.... qvid faciemus sorori nostræ?.... si murus est, ædificemus super eum propugnacula.* siostrá nászá máła.... coż uczyniemy siostrze nászey? ieżeli murem iest, zbudúymyż ná nim bastiliony. komuż to proszę lepiey służyć może iák Máryi? dziś národzoney, ktorą názwáć mozemy malinką siostrą nászą *parva.* o ktorey myśliłá Troyca Nayświętsza, co z nią czynić? uradzono áby byłá murem bastilionami przyozdobionym, to iest łáskami, áżeby tak uciekaiący się każdy grzesznik do niey, był bespieczny iák zá murem, konfrontuie się to pismo z drugim, *Numeror: 29. v. 2.* Kiedy owo Bog wszechmogący do Moyżeszá mowił, áżeby Jzráelitowie dla delinkwensow osobliwie zaboycow wyznáczyli miásto, do ktorego by się uciekáć mogli y w nim być wolnemi, *præcipe filiis Jsrael, ut dent Levitis Urbes....*

sex

sex erunt ad fugitivorum auxilia separata, ut fugiat ad ea, qvi fuderit sangvinem v. 6. My katolicy my grześznicy, możemy śię názwáć zaboycami Chrystuśa syná Máryi, á więc kędyż ucieczka nászá? oto do Máryi. I dla tego S. Damaścen o Maryi napisał, *murum & propugnaculum Mundi, id-est illibatam Matrem tuam Christi, magna jam diu confidentia laudo.* A chcemy nazowmy Nayświętszą Máryą Pánnę Páłácem, w ktorym Krol Niebieski ubostwiony Chrystus mieszkał, á iáko z Páłácu wszystkie wychodzą od Krola mandaty, protekcye, przywileie, urzędy, dignitarstwa, iáko czytamy: Dwor tak chce, Dwor tak kazał &c. tak rozumieymy o mistycznym Páłácu Máryi, że przez iey instancyą wszystkie Bog dla nas świádczy łáski, y wysłuchuie prożby. nazowamy Máryą *Universitas*, á iáko w tey wszelkiey nauczáią mądrości, y do wyższego honoru y graduśu promowuią y wieńczą, tak Mátká nászá Máryá Pánná, uczy nas wszelkiey dobroci y mądrości y promowuie do Nieba po koronę. Chcemy názowmy Máryą morzem, á iáko w morzu są niezliczone wody krople, ták w Máryi są niezliczone od Boga łáski dane, to było figurowáno *Gen. 1. v. 10. congregationes aqvarum apellavit Maria.* A tu iuż uważáć, ieżeli w Maryi są ták niezliczone łáski, z drugiey strony, ieżeli żyiącemu człowiekowi naypotrzebnieysze rzeczy są te, zbáwienie, obrona od piekłá, ochrona od czyśćcza, y łáská u Maiestatu Boskiego? á to Marya może? toć iáko z liter co chceśz złożyśz, tak z národzoney dziś Nayświętszey Máryi Pánny, co chceśz mieć możeśz. y to to iest com w pierwszym punkcie z Themy *liber* założył.

Co do drugiego. *Numerorum 13.* Kiedy lud Izráelski mruczeć począł przeciwko Moyżeszowi, że ich do ziemie obiecáney Chanaan prowadził, ktorey oni áni zrozumieć áni poiąć nie mogli, więc rozmowiwszy śię Moyżesz z Bogiem, wysyła z każdego po dwoch mężow, ażeby z owey ziemi frukt ná znák iey obfitości przynieśli, y przynieśli gałąź winną z iágodą, *absciderunt palmitem cum uva sua, qvem portaverunt in vecte duo viri. v. 24.* spytáć by śię czemu nie kazał Moyżesz przynieść, złota, śrebrá, lub drogich kámieni nośić, ále frukt? odpowiem iż ná konwikcyą y poznánie ziemi, iakowa byłá, nie mogło być lepszego znáku y dowodu, nád iey owoc, z kąd ia wnoszę, iż ieżeli z fruktow, ziemię chwalić można, y dosyć ztąd ma zaszczytu, iż buyna rodzayna, toć y Nayświętszą Máryą Pánnę, nam przez prorokow obiecáną, dosyć iest chwalić ztąd, iż śię národziłá Pánná, z ktorey potym miał być frukt, owoc żywota iey, grono winne, iágodá w práśie krzyżowey krew iák wino daiąca. dla tego mowi Gerson Paryski Akademii odzoba, *Ser. de Nat. Mar: solvitur Qvæstio, cur de Mariæ.... præconiis & dignitatibus, excellentiis virtutibus ac gestis, ampliora non tradit scriptura? qvia ex eo, qvod de ea natus est Jesus, velut qvodam principio fæcundissimo.... habet devotè contemplantis animus, unde faciliter assurgat, ad laudes qvaslibet Mariæ.* Coż zá pochwałá ztąd formowáć śię może? mowiąc: narodziłá śię Márya z ktorey ma śię rodzić Jezus? oto *Isaiæ C. 11. v. 1.* napisano, *egredietur virga de radice Jesse, & flos de radice ejus ascendet.* wynidzie rószczka z korzenia Jessego, y kwiát z korzenia iego wyrośnie, zda śię to być przeciwko ordynaryinemu kwiátow rodzeniu, bo kwiát z latorośli, nie skorzenia bywa, záś

latorośl z korzenia wynika, powiedzieć było, wyniknie latorośl z korzenia, á z latorośli kwiat; dobrze dobrze katolicy Duch Swięty przez Proroka ustá powiedział, żeby kto nie rozumiał, iż Chrystus wziął ciáło ze krwi inszey, nie z samey tylko Matki Maryi, więc potrza było powiedzieć, iż zkąd latorośl Marya, ztąd y kwiát Jezus, to iest bez Oyca náturálnego urodził się Jezus: konfrontuie się to pismo z drugim *Psal: 131. v. 11.* kędy o sobie mowi Dawid *juravit Dominus David &c. de fructu ventris tui, ponam super sedem tuam.* tu widzieć, nowy sposob mowienia, czego inaczey rozumieć nie można, tylko, iż z Pánny narodzi się owoc, ktora to Pánná od ciebie Dawidzie *per lineam descendentem* pochodzić będzie. zkąd ia wnoszę, iż ieżeli Chrystus urodził się, ze krwi tylko Maryi bez męża, toć tylko z Maryi Syn Boski, wziął ciáło ná siebie, á możesz być większy honor, iż Syn Boski nosił ná sobie krew Pánnieńską? to iest możesz być większy honor iż Marya byłá samá Mátką Boską? I táć to iest dla ciekawych odpowiedź, czemu kościoł Swięty nie opisuie cudow o Maryi zá życia Jey ná świecie, opisuie zás o Chrystusie? bo Chrystus, dla oświádczenia iż Był oraz Bogiem, tego potrzebá było, áżeby cuda iego opisác, zás Nayświętsza Márya Pánna, że była tylko człowiekiem, á urodziłá człowieka Boga, cud naywiększy uczyniłá, á przeto cudu większego nie trzeba było. dlatego mowi S. Anzelm Biskup Kantuaryiski *de excell: Vir. c. 2. hoc solum de S. Virgine prædicari qvod Dei Mater est, excedit omnem altitudinem, qvæ post Deum dici, vel cogitari potest.* á S. Bonawentura Kardynał y Biskup Albanu *in Spec. c. 8. majorem mundum potest facere Deus, majus cælum potest facere Deus, majorem qvàm Matrem Dei nonpotest facere Deus.* I ztąd iest, iż Mateusz S. dziś w Ewangelii genealogią Maryi wyprowadzáiąc, pominąwszy niektorych, kończy: z ktorey narodził się Jezus, *de qva natus est Jesus.* bo sądził iż to naywiększy panegiryk dla Maryi, y naywiększa rzecz iest, powiedzieć y nápisáć, iż Márya byłá Matką Boską. tak naucza S. Piotr Damian Kardynał y Biskup Ostieński, *aliqvando in S. Scriptura certi causa mysterii aliqvid prætermittitur, ut ipso qvasi clamante silentio, magnum aliqvid sentiatur.* Jákoż kiedy owo Chrystus pytał Apostołow: á wy co o mnie rozumiecie? rzekł Piotr ty iesteś Chrystuś Syn Bogá żywego. *tu es Christus Filius Dei vivi Mat. 16. v. 16,* kędy Piotr S. dwie generacye wyznał w tym terminie Chrystus, iednę od wiekow iáko Syná Boskiego, drugą w czasie, iáko Syná Máryi, według ciáłá, á ieżeli Chrystusowi tak się ten Panegiryk podobał, iż zá niego dał Piotrowi klucze do Nieba? *tibi dabo claves v. 19.* y Sukcessorem go swoim deklárowáł, toć nie masz pochwały nád tę, być Synem Máryi, álbo tesz inszych pochwał Márya nie chce, nad tę, że iest Mátką Chrystusową. dlatego podobno y Páweł S. w Niebieskiey Akademii doktorowány, w swoich listách więcey pochwały o Maryi nie pisał, tylko tę, że z niey urodził się Jezus. *misit Deus Filium suum factum ex muliere. ad Galat. 4. v. 4.* dla obiáśnienia dam ieszcze podobieństwo. Powszechnie malarze gdy maluią Niebo, tak iáko się reprezentuie w nocy, maluią niby czarno pochmurno, y tylko gwiazdami y Xiężycem przyozdobione, zás kiedy maluią Niebo ták iáko iest wednie, nie maluią gwiazd y Xiężyca, ále tylko Słońce, ná ktorym Niebu y dniowi dosyć, Marya

dziś

dziś narodzona, ieſt to Niebo żywe, bo kędy Bog tam y Niebo, to Niebo, otwiera ſłońce miſtyczne Jezus, á więc nie dziw, że innych czynow Jey od narodzenia, áż do śmierci, nie opiſuią Piſarze, gdyż to urodzone ſłońce miſtyczne Jezus, wſzyſtko ćmi y przewyżſza, a dotego Márya o inſze świátełka nie dba, gdy z zodyaku żywota Jey ma wſchodzić ſłońce według owego, nie dbam o gwiazdy gdy mi ſłońce świci, nie dba Marya o inne pochwały, gdy Jey być Matką Chryſtuſa ieſt doſyć. poco piſać, głoſić iákie od przeyźrenia, przeznáczenia, y národzenia ſwoiego Marya miáła zaſługi, łáſki, cnoty, pochwały, prerogatywy, dziełá heroiczne, cudá, powagę, honor, &c. ktore annielſkie nie tylko ludzkie rozumy przechodzą, kiedy dwiema ſłowy to wſzyſtko zámknąć można, *de qva natus eſt Jeſus*, z ktorey narodził ſię Jezus, dla tego S. Tomaſz Doktor Anielſki powiáda, y mądrze: *Humanitas Chriſti: fruitio Dei, & B. Virgo, ex hoc qvod Mater Dei eſt, habent qvandam dignitatem infinitam, ex bono infinito, qvod eſt Deus, & ex hac parte, non poteſt aliqvid fieri melius T. 2. Q. 26. Art. 6.* Wychodzi tedy iuż ná świát Nayświętſza Márya Panná, wſzyſtkiemu narodowi ludzkiemu ná pociechę, ſobie y Bogu ná honor, ſamemu tylko czártu, ná konfuzyą y wieczną zgubę, to było figurowáno u Patyenta orientalnego Joba *C. 40. v. 20. an extrahere poteris Leviathan hamo.* potrafiſz wyciągnąć Lewithána wędą? mowił Bog do Joba, gániąc pychę czarta, niby wielkiego wieloryba. przez Lewiathan, ma ſię rozumieć ryba, morſkie *monſtrum* wieloryb, zkąd Thalmut zwodził żydow, iż tę rybę ná tamtym świecie ieść będą, dlaczego niektorzy z nożámi ſię chowáć każą, my katolicy rozumiemy czártá, coż ſię ztąd zámyka? oto wychodzi Nayświętſza Márya Panná, ná morze świátá tego dziſiay, niby iedná miſtyczna węda, wkrotce maiąca wydáć robaczka Chryſtuſa Paná, iáko Dawid w Pſalmie o męce iego nápiſał *Pſal. 21. v. 7. ego vermis & non homo:* ná uwikłánie y zgubę czárta, iáko wyżey napiſano u Joba w pomienionym rozdziale 40. *v. 19. qvaſi hamo capiet eum.* y ktoſz ſię znárodzenia cieſzyć nie będzie? Rodzcie ſię przy narodzinách Maryi koncepta, zlatuycie mądre piorá, wyrażaycie pochwały Máryi, macie tylo okoliczności, náprzykład národziła ſię Nayświętſza Marya Pánná *in Autumno*, kiedy według niektorych świát był ſtworzony, y frukta doyźráłe, ázeby podobno co Ewa ſtráciłá Márya náprawiłá. to było figurowáno *Cant. 7. v. 13. omnia poma nova & vetera dilecte mi, ſervavi tibi.* wſzyſtkie iábłka nowe y dawne kochánie moie, záchowałam tobie, to ieſt wſzyſtkie figury, proroctwá, y taiemnice w zakonie álbo práwie Boſkim nápiſane, dziś ſię o mnię y tobie Chryſte wypełniáć záczynáią, ktorych okazyą nieiáką było iábłko zerwáne w Ráiu od Ewy, te y inſze pochwały mądre głowy wyrządzaycie Máryi. ia kończę.

Liber.... de qva natus eſt Jeſus. Podźmyż iuż do kolebki Máryi, z naygłępſzym uſzánowániem, witaiąc Krolową naſzą. y mowiąc: prawda ieſt, iż nápiſał Ekkleſiaſtes *melior eſt dies mortis, die nativitatis, C. 7. v. 2.* lepſzy dzień śmierci, iák národzenia, ále ſię to o nas mowić może y rozumieć, nie o národzeniu twoim S. Pánno, bo my národzili ſię, *filii iræ*, ſynámi corkami gniewu Boſkiego, ty corką łáſki, dotego národziłáś ſię Mátką Boſką, iáko cię kościoł święty wita *Salve Sancta Parens*

rens, witay Swięta Matko, bądź że y nam Mátką, álbo Mátką náſzą, *monſtra te eſſe Matrem*, Mátką w ſzczęściu y nieſzczęściu, Mátką przy národzeniu náſzym, y Matką przy śmierci, á naybardziey kiedy *Liber ſcriptus proferetur*, w tenczás kiedy grzechow náſzych kśięgę y ſtráſzną regeſtrátę ná ſąd oſtátni przynieſą, niechay nie giniemy raz ſynowie Ewy, drugieraz ſynowie twoi, á my cię zá to wychwaláć, ſławić będziemy ná wieki. Amen.

KAZANIE XXIX.

Ná Podwyżſzenie Krzyżá Swiętego.

Et ego ſi exaltatus fuero.... ambulate dum lucem habetis. Joan. 12.

ZNálezienie Krzyżá Chryſtuſowego, przez to ſię rozni od Podwyżſzenia álbo podnieśienia, iż ználezienie ſtáło ſię, przez S. Helenę konſtantego Ceſarza matkę, do ktorego ználezienia kooperował S. *Qvirianus à qværendo* názwány, potym *SSmi Sepulcbri Jeroſolymitani Cuſtodum Can. Regul:* Profes, Biſkup y Męczennik: záś podwyżſzenie álbo podnieſienie tegoż Krzyżá, ſtáło ſię przez Herakliuſzá Ceſarzá Rzymſkiego, ktory ten kleynot zabrany od Kozdroaſzá Krolá Perſkiego (u ktorego był lat czternaście w niewoli) odebrał, y z Perſyi do Jeruzalem w oczách Zácharyaſzá Biſkupa Jerozolimſkiego, ná toż mieyſce kędy był, tenże Krzyż, wprowádził y oblokował, zkąd dziś ná pámiątkę Swięto. Aleć lubo Krzyż odebrány ieſt, wſzakże iednák Ziemiá Swięta znowu w niewoli Tureckiey. czemu? odpowiem niżyi. Sens záś dziśieyſzey Ewangelii ieſt ten. Mowił niegdyś Pan do żydow: teraz ſąd świátá náſtępuie, á Xiąże świátá uſtępuie. przez świát máią ſię rozumieć, dumni złośliwi y bezbożni ludzie, ktorych Hetman czárt ieſt, otoż ná maieſtacie Krzyżowym przez mękę moię (mowi Pan) oſądzę to wſzyſtko, á zwiedzionych ludzi, wraz pokutuiących do Uczeſnictwá krwi y zaſług moich przypuſzczę, y do Nieba z ſobą wezmę, *omnia traham ad me ipſum.* Powtarzam czárt uſtąpić muśi, *eiicietur foras.* bo cały práwie świát iuż ſię do zguby náchylił, iuż nim rządzić począł Xiąże ten ciemności, wziąwſzy práwo przez grzech Ewy w Ráiu, w ktorym wſzyścyśmy upadli. to było figurowáno 2. *Reg. 9.* kiedy owo Krol Jzráelſki Dawid, użalony ſyna Jonathy ná obie nogi kulawego, z rácyi upuſzczenia od mamki, nie tylko mu wſzyſtkie dobrá po Saulu oddał, ále oraz do ſtołu Krolewſkiego przypuſzczać go kazał: ten ſyn zwał ſię Miphiboſeth, *porro Miphiboſeth habitabat in Jeruſalem, de menſa Regis jugiter veſcebatur, & erat claudus utroq; pede v. 13.* kędy widzieć umbrę, iáko Matká naſzá Ewa nas dzieci ſwoie źle piáſtuiąc, á ſięgaiąc iábłka w Raiu, nieiáko upuściłá y kulawemi uczyniłá, otoż dziś ſąd świátá, ná krzyżu záſiada Chryſtus, czárta karze, nam kulawym drzewo krzyżowe ná podporę dáie, y Stoł nam Sakrámentalny z krwi y ciáłá ſwoiego świętego, do ſkończenia świátá teſtamentem leguie y náznacza: ślepocie záś żydowſkiey wykala oczy, że mu do Nieba wrácáć potrzeba, iáko przepowiedział tenże Krol Dawid y Prorok *Pſal. 7. v. 8. ſynagoga populorum circumdabit te, & propter hanc in altum regredere.* dotknę ia ſię tego, gdy powiem w pierwſzym

wſzym

wſzym punkcie. dla czego Pan Chryſtus krzyżową ſobie śmierć ná okup Swiátá obrał? *& ego ſi exaltatus fuero.* w drugim punkcie, dam oświecáiące *motiva* do kochánia Krzyżá Chryſtuſowego. *ambulate dum lucem habetis.* Ná większą Bogá chwałę.

Co do pierwſzego. Ze potykały inſze Chryſtuſa Páná śmierci, mamy o tym *Luc. 4. v. 29. duxerunt illum uſq; ad ſupercillium montis.... ut præcipitarent eum*, ále tego Pan nie dopuścił. Chcieli go znowu ukamienowáć, iáko czytamy *Joan. 8. v. 59. Judæi tulerunt lapides ut jacerent in eum*, ále y tego nie dopuścił. Czemuż tedy Krzyżową śmierć chętnie przyiął? odpowiádam, bo tak przyſtáło, áżeby iáko, z drzewá śmierci był początek w Raiu, tak z drzewa Krzyżowego odkupienie náſze wynikło, *ut qvi in ligno vincebat, in ligno quoq; vinceretur*, śpiewa Kościoł Swięty *Præf. de cru:* to záraz było figurowáno *Gen. 3. v. 8* Kiedy owo Protorodzic náſz y Ewá ukrywali ſię po grzechu przeſtępſtwá w drzewie, *abſcondit ſe Adam, & uxor ejus.... in medio ligni Paradiſi.* ba y nie tylko, ále iáko piſze S. Cypryan Biſkup Kartaginſki *Serm. de Reſurr. Adam in Calvaria humatus. in loco ubi crux fixa arat, traditur ab antiqvis.* I lubo w Jerozolimie Adam nie umarł, ále przy Arbea y Hebron, iednák kości iego, podczás uniwerſalnego katakliżmu, záchowáne w korabiu być miały. A gdy Noe ſynow dzielił, dáiąc ziemię Judzką Semowi, dał mu y głowę Adama, tę ná owey gorze ktora potym názwána Kalwaria pochował, tam właśnie krzyż Chryſtuſow poſtáwiony być miał, y krew Páńſka ná owę trupią głowę ściekałá. co zdaie ſię ſtwierdząć S. Páweł Doktor narodow w Liście do Epheſow *C. 5. v. 14. ſurge qvi dormis, & exurge à mortuis, & illuminabit te Chriſtus.* Powtore przyſtáło na krzyżu, Pánu umieráć, áżeby poświęciwſzy ziemię nayświętſzemi chodząc nogami, poświęcił też y powietrze, przeciwko mocom powietrznym, *ut ſanctifiaret aërem, qvi ſanctificaverat terram ambulando*, mowi S. Chryzoſtom. Potrzecie chciał być podwyżſzony ná krzyżu, áżeby ták ná cztery części świátá, widziáne być mogło dzieło, odkupienia náſzego, mowi *Lactantius Firmianus. ut ad eum agnoſcendum pariter atq; colendum, cunctæ nationes ex omni orbe concurrerent.* Poczwarte, áżeby miłość ſwoię pokazał, rękami ſwoiemi chcąc nas wſzyſtkich do ſiebie przytulić, zágárnąć, y zábráć do Nieba z ſobą, ná ten koniec ręce ſobie wyciągnąć dopuścił, o czym prorok, *expandi manus meas tota die ad populum Jſai. 65. v. 2.* Popiąte daie racyą S. Auguſtyn *Serm. 59. in App: de Diver:* nie chciał być ukamienowány áni mieczem zábity, bo byśmy tak kamieni iáko y żelazá, niby zbroi ná obronę przeciw widomym y niewidomym nieprzyiacielom łatwo nośić nie mogli, przy ſobie, záś krzyż święty łatwuſinko nośić możemy, *noluit lapidari aut etiam gladio percuti, qvod videlicet nos ſemper nobiſcum, lapides aut ferrum, ferre non poſſumus, qvibus defendamur, elegit verò crucem, qvæ levi motu manûs exprimitur, qva & contra inimici verſutias obarmamur.* to było figurowáno *Pſal. 143. v. 1.* Kędy owo Dawid dziękuię Bogu mowiąc: Błogoſłáwiony Pan Bog moy, ktory uczy ręce moie do utarczki, á palce moie do woyny.... *qvi docet manus meas ad prælium. & digitos meos ad bellum.* ná ktory text Theodoretus Biſkup Cyreńſki Kościołá Wſchodniego Ociec, tak gloſſuie.... *à tyrannide liberati, à*

Deo manibus & digitis docti sumus, manibus qvidem justitiam operantes, & digitis crucis signum frontibus, imponentes &c. y ná ten koniec tych dyspozycyi świádkow chciał mieć Pan Chrystus, Nayświętszą Máryą Pánnę Mátkę swoię, y Janá pod krzyżem stoiących. Poszoste, ná krzyżu chciał umieráć, álbowiem ofiárá każda powinná mieć swoię mensę, Chrystus był ofiárą Oycu Przedwiecznemu zá grzechy násze, á więc ná ołtarzu krzyżowym przystało ią czynić y odpráwić, niosąc drzewo krzyżowe ná włásnych rámionách, ná oświádczenie prawdziwych chęci, y nie przymuszoney woli, y pragnienia, to było figurowáno *Gen. 22. v. 6.* kiedy owo Pátryárchá Abráham syná swoiego Jzaaká ná gorze *Moria* miał ofiárowáć, kazał mu nieść drwá ná podpał, całopalney ofiáry, *tulit qvoq; ligna holocausti, & imposuit super Jsaac filium suum.* Posiodme, chciał umieráć ná krzyżu, bo krzyż znáczył maiestat, álbo berło Krolewskie, ostátniego práwie figurę sądu chciał oznáczyć Zbáwiciel, między złym y dobrym wisząc łotrem, iáko powiedział sam o sobie *Matt. 25. v. 34. tunc dicet Rex, his qvi à dextris ejus erunt &.* co by się pewnie w inszey machinie lub instrumencie śmierci, tak rzeczywiście nie wydawáło, y taiemnice nie tak by się odkryć mogły. Poosme, chciał umrzeć ná Krzyżu, ázeby cały świát wiedział y pewny był, iż przybicie rąk y nog iego do Krzyżá, iest odkucie nas z kaydan, z pęt, iest wydzwignienie z niewoli, z więzienia czartowskiego, ná to się krwią Pan z rąn swoich płynącą podpisał, mowię ustami Swiętego Páwła *chirographum decreti, qvod erat contrarium nobis, & ipsum tulit de medio, affingens illud cruci: ad Colos. 2. v. 14.* I te to są kongruencye, dla czego sobie Chrystus śmierć krzyżową obrał. Ten tedy krzyż przez konieczność wiáry Chrześciáńskiey winni iesteśmy szánowáć y kocháć, iáko w umbrze uszánował go Jákob *adoravit Jsrael summitatem virgæ* (mowię według Siedmdziesiąt tłumaczow) *Gen. 47. v. 31.* czemuż wierzchołek rozgi? bo w krzyzu naywyższa męka byłá, naywyższa też Chrystusá w nim sławá, iákoby nád tę mękę y nád tę sławę nie było nic wyższego. Powtarzam ten krzyż winniśmy kocháć, y to iest punkt drugi kazánia moiego.

Co tak probuię: á nayprzod, mowić mogę żeśmy daleko szczęśliwsi od Národu Zydowskiego: álbowiem, lubo ten narod nas dawnością wieku, y wiárą stárego tastamentu poprzedził, wszákże iednák nie pozyskali tego co my Chrześciánie. to podobno było figurowáno *Numer: 13. v. 24.* Kiedy owo do ziemie obiecaney od Zakonodawcy Moyżeszá exploratorowie postáni byli, powracaiąc przynieśli ná drągu grono winne, ázeby wierzał lud Jsraelski, iáko tám rodzayna ziemiá iest, *pergentesq; usq; ad terram botri, absciderunt palmitem cùm uva sua, qvem portaverunt in vecte duo viri,* kędy uważáć, iż gdy tę gałąz dwáy nieśli, szedł ieden za drugim, ten ktory przodkował grona tego nie widział, áni iágody ieść nie mogł, drugi záś idący zá nim, y widzieć y kosztowáć mogł iágodę, podobnie narod żydowski nas poprzedzáiący, oraz poprzedzáiący národzenie Chrystusowe y śmierć iego, áni ciáłá Páńskiego widzieć, áni go pod przymiotami uwinionego kosztowáć nie mogł, czego nam się następuiącym po nich dostáło. Ze záś Chrystuś Pan może się názywáć gronem winá świádczę się pismem *Cant. 7. v. 8. ascendam in palmam & ap-*

prehendam fructus ejus, & erunt ubera tua ſicut botri: wſtąpię ná pálmę, y wezmę owoce iey, á będą pierśi twoie iáko groná winne. czemuż ná palmę? bo iáko palma nie rychło frukt wydaie, lecz dobry y ſmákowity, tak ſię przez alluzyą do krzyżowego drzewa mowić może, że nie rychło, ále zbawienny frukt wydało. Powtarzam ſzczęśliwſi ieſteśmy nád narod żydowſki nas poprzedzáiący, ále w tym nieſzczęśliwi, że maiąc tylo ſpoſobow do wdzięczności Chryſtuſowi do tey ſię nie znamy. O! iákże to podobno záwſtydzi nas, gdy ſwego czáſu im folgi, á nam exprobracyi y kary przyczynią. I ztąd ci podobno ieſt, że y ziemia Swięta (Jeruzalem rozumiem) iuż kilka razy wydziera ſię z rąk Chrześciańſkich, czemuż? bo podobno nie umieliśmy iey ſzánowáć. Zagadnie kto, wſzak nie ſą lepsi Sáráceni, ktorzy ią trzymaią? prawda odpowiádam, lecz obrzydliwśi ſą ci ktorzy począwſzy dobrze, źle kończą, niżeli ci, ktorzy zawſze iednácy, iáko naprzykład, ten obrzydliwſzy ieſt, ktory rękę położywſzy ná płok, wſtecz ſię coſa, niżeli ten ktory nigdy nie kładł, y tak w podobney okazyi cytuię piſmo *Jud. 2. v. 20.* owę ziemię obiecaną rozgniewany Bog odebráć obiecał Jzraelitom, że nie dotrzymali przymierza z Bogiem, *iratusq; eſt furor Domini, in Jſrael, & ait, qvia irritum fecit gens iſta pactum meum.... & ego non delebo gentes.* Smutne wſpomnienie ziemia święta w niewoli, czemuż? to pewnie ſtało ſię to, dla zaſług trzymaiących? bynaymniey, toć dla grzechow podobno naſzych, *injuſtitia noſtra hoſtium eſt auxilium,* atteſtacya Pelluſioty *L. 1. Epiſt. 294.* Nie potrzeba ſię dziwić, że niekiedy nas nieprzyiaciel prześladuie, gdy widzi, że nam nieſpráwiedliwe życie przodkuie, tak *Pacatius* piſząc panegyryk ná pochwałę Theodozyuſzá, á Maximina załuiąc, w poſtaci niby iego mowi, *à tergo premor hoſtibus, à fronte criminibus &c.* Albożby y Scipio był niegdy Rzym odebrał, gdyby był nie upatrzył rozpaczy w Rzeczypoſpolitey, zdanie S. Auguſtyna *Serm. de Civit Dei L. 2. C. 33. neq; enim ille cenſebat felicem eſſe Remp: cum ſtantibus mœnibus, & ruentibus moribus,* mury ſtały, ále ſię dobre uczynki waliły y upadáły. Ziemia święta w niewoli, ktoż winien? Kiedy Samarya była w obleżeniu, y w głodzie ſtráſznym, że nie tylko gnoy gołębi, ále też y właſne dzieci, matki iádły, *coximus ergo filium meum, & comedimus 4. Reg. 6. v. 29,* był też tam y Elizeuſz niewinny, wſzakże nie dla ſwoiey winy, lecz Jſraelſkiey. Tak y prorocy byli w niewoli, Jzaiaſz w Jeruzalem za czáſow Krolá Ezechiaſza, Ezechiel prorok był w niewoli Babilońſkiey, kędy żydom prorokował. Daniel także, *de filiis captivis Juda, Dan. C. 6. v. 13. in lacum leonum v. 16,* Ziemia święta w niewoli, wſzakże iednak peregrynuiących do niey Bog zaſługi przyimuie, y nádgradza. Ziemiá święta w niewoli, wſzákże iednák więcey kocháiących ią reſpektuie Bog, iák trzymaiących, męczennikow iák tyránow, y owſzem dam pododieńſtwo, każemy ſobie ſrebrną waſę ná ſtoł złotnikowi robić, tu bez młota ſię nie obeydzie, wſzakże iednák waſę, nie młot kochamy. Ziemia święta w niewoli wſzakże ſię przecię kiedy do nas powroci, według ſłow Pańſkich, *protegam Urbem hanc, & ſalvabo eam, propter me & propter David ſervum meum 4. Reg. 19. v. 34.* Zachęcam ia dziś przy święcie Krzyżá Chryſtuſowego, owego Archipoéty Horacyuſzá ſłowy *L. 3. Ode. 2. Dulce &*

decorum est pro Patria mori: ieżeli Ziemia święta w niewoli iest, wszakże wola násza w niewoli nie iest? Ale dopokiż ia narzekaniem bawić się będę? mamy cząstki Krzyżá Chrystusowego po całym rozebráne świecie, te przynaymniey szanuymy, całuymy, te *cultu Latriæ* adoruymy, kiedy samey ziemi ná ktorey Krzyż stał, całować nie możemy. Ani mowić, że weneracya Relikwii iest to matka bałwochwalstwa *mater idololatriæ*, álbowiem Moyżesz kości Jozefa do Palestyny z sobą z Egyptu zabrał, y pochowáli ie Synowie Jzráelscy w Sichem, w owey ziemi ktorą był ociec iego Jakob, zá sto owiec młodych kupił, *Josuæ. 24. v. 32.* ktore też mieysce Chrystus Pan zdawał się wizytowáć *Joan. 4. v. 5. venit ergo in Civitatem Samariæ, quæ dicitur Sichar, juxta prædium quod dedit Jacob, Joseph filio suo*, kędy też y Samarytankę náwrocił, przy owym źrodle, álbo studni Jakoba; kędy uważáć: pierwsza, iż ieżeli Moyżesz bałwochwalstwá nie popełnił. toć y my katolicy szánuiąc Relikwie: powtore iż tam Chrystus szedł niby náwiedzáiąc mieysce, potrzecie że tam nawrocił Samarytankę, niby dla zasług owych Oycow ktorych kosci w owey ziemi pochowáne były. tu należy mi wspomnieć co pisze Sylweira *Tom. 1. Lib. 2. Q. 14. n. 63. valde freqvens est, quod multa accipiamus bona, à loco, in quo sanctorum reliqviæ jacent, & Deus ab amicis suis est obseqviis honoratus.* á ieżeli kości Jozefa godne były uszánowánia, toć nie rownie bardziey drzewo krzyżá Chrystusowego. Tu niechay uważáią odszczepieńcy, iák błądzą, okruchy złota y srebra pilno y delikatnie chowáią, y znowu dawne naczyniá Antenatow swoich złote, y kleynotne sztuki, w skarbach zamykaią, ná pámiątkę swoich Przodkow, á krzyżem Chrystusowym, odrobinami iego miotaią, y gardzą, ktorego nie prosty człowiek, ále ubostwiony záżywał, nosił, y dotykał się ciáłem swoim y poświęcił Chrystus. Głupiemi nas w tey mierze czynią, niesprawiedliwie, iákbyśmy się do drzewá modlili, chociasz kościoł święty w Litaniách nie czyta, Krzyżu święty modl się zá námi, ále raczey przez Krzyż y mękę twoię wybaw nas Pánie. Záwstydzi swoiego czásu, iedná białogłowa tych pseudomędrkow, ktora się dotykałá száty Chrystusa Páná *Matth. 9. v. 22.* y uzdrowioną zostáłá, áni iey tego Pan nie zgánił, toż samo mowić można o krzyżu. y znowu, ieżeli zá spráwą Boską chustka Páwłá S. *Actor. 19. v. 12.* cień Piotrá S. *Actor. 5. v. 15.* chorym pomagał, ieżeli Elizeuszá kości trupie, zmarłego człowieka wskrzesiły, *4. Reg. 13. v. 21.* á czemu o krzyżowym Chrystusa drzewie wątpić mamy. Rzecze kto, ále ia relikwii Krzyżá Chrystusowego nie mam? odpowiadam to figurę iego szánuy, y iey záżyway, rozmyślaiąc krzyżową Chrystusa mękę, á tak gdy iuż poymuiecie w rozumie wászym Krzyż, dam wam *motiva* do kochánia iego. Pierwsze *motivum* bo iáko chorągiew dystyngwuie zołnierzy ktorego wodzá są, tak krzyż Chrystusa dystyngwuie nas od wszystkich niewierzących w niego, y znowu iáko bez chorągwi znáku błądzące żołnierze są, ták niewierni błądzić będą iák owce odrzucone y nárzekáiące o tym *Psal. 73. v. 9. signa nostra non vidimus.... & nos non cognoscet amplius.* Drugie *motivum*, gdyby wam Krol iákowy Monárcha, dał pieczęć, herb, nobilituiący was, iżalisz nie sławilibyście się w nim, do honorow pierwszy gradus maiąc y mieysce, toż rozumieycie y okrzyżu Chrystusowym, re-

spe-

ſpektem práwá y wſtępu do Nieba: to było figurowáno w literze *Tau* hebrayſkiey, o ktorey y u Proroka y w obiawieniu, *ſignemus ſervos Dei noſtri, in frontibus eorum Apoc. 7. v. 3.* czemu ten herb na czole? bo to mieyſce ſzánownieyſze w człowieku dawno uználi y pogánie, iáko Cicero, *ianua animi frons eſt*, y ná innym mieyſcu *Orat. in Catil:* tak mowi: *ſit ſcriptum in fronte uniuscuiusq; civis, qvid de Republica ſentiat.* tą literą wſzyſtkie ſwoie Threny álbo lamenty (ktore porządkiem iáko obiecadło, żydowſkie idzie,) napiſał, kończy y pieczętuie Jeremiaſz. Trzecie *motivum* bo pod tą figurą, mamy cień, á w cieniu zdrowie: poymuycie katolicy podrożnych ludzi, w upale ſłonecznym ſzukaiących cienia pod drzewem, o! iák miła ochłoda, toż rozumieycie o Krzyżu Chryſtuſowym drzewie, co było figurowáno *Malachiæ 4. v. 2. orietur vobis.... Sol juſtitiæ, & ſanitas in pennis ejus.* Wznidzie wam.... ſłońce ſpráwiedliwości, á zdrowie w ſkrzydłách iego. Niewidzieliście ſłońca z ſkrzydłámi, coż zá podobieńſtwo? álbo *Ænigma*? odpowiadam, ieſt to hieroglifik Chryſtuſa Páná, Chryſtus ieſt miſtyczne ſłońce, to weſzło ná świát przy národzeniu, á rozpuściwſzy promienie wiáry świętey ná cztery części świátá, ná czworrogatym zachodzi Krzyżu, á ręce iáko ſkrzydłá wyciągnąwſzy cień zbáwienny nam czyni, *& ſanitas in pennis ejus.* Czwarte *motivum* bo krzyż Chryſtuſow ieſt wſzelkiey łáſki początkiem y inkrementem, wſzyſtkim tym ktorzy w nim pokłádaią nádzieię, to było figurowáno *3. Reg. 17. v. 12.* w ſkłádáiącey dwá drewna Sareptańſkiey białeygłowie, *en colligo duo ligna*, á gdy przy ſwoim uboſtwie zgłodniáłego poſiliłá Eliaſzá, od owego czáſu, áni garniec mąki nie uſtał, áni banki oliwy nic nie ubyło, *hydria farinæ non defecit, & lecythus olei non eſt imminut9 v. 16.* Piąte *motivum*, bo nam ten Krzyż ieſt prezerwatywą, od wſzelkiego złości ludzkiey iádu, y trucizny. y tak przeżegnawſzy ſobie, podány iadowity kielich, Jan Swięty Ewangeliſta, nic mu nie ſzkodził. Szoſte *motivum*, álbowiem nim czárta odgániamy, iáko álbowiem y olbrzyma konfunduie kij, ktorym niegdyś był pokonány, ták czarta, krzyż Chryſtuſow, co większa y niewierny żyd, raz ſię był nim obronił czártu, iáko piſze S. Grzegorz *L. Dialog.* gdy ſobie go ná czole uczynił, więc rzekł czart, *vas qvidem vacuum, ſed ſignatum.* W Krzyżu Swiętym wſzelka obrona: co rozumiecie, co byście czynili będąc w polu á przeciwko wam wyſzedł ſtráſzny á pożeraiący zwierz, iżaliſz nie zabieralibyście ſię do bliſko ſtoiącego drzewa, iáko do oſtátniego ſalwowánia ſię ſpoſobu? toż rozumieycie o krzyżu Chryſtuſowym, tráfia ſię wam być w okrutnych pokuſách, od beſtyi piekielney czárta, nie zbytych tentacyách, uciekaycieſz ſię do krzyża Chryſtuſowego, podnoście myśl wáſzę do niego, poty poki owa beſtya nie ominie, poki nie odſtąpi, o tym orientalny pacient Job, (naywięcey od czártá kuſzony) podobno prorockim duchem wyrzekł, *lignum habet ſpem, Job c. 14. v. 7.* iákoby chciał powiedzieć, w drzewie ktore ma ſwego czáſu Meſſyaſz krwią ſwoią poświęcić, iedynie nadzieiá. Siodme *motivum*, álbowiem Krzyż Chryſtuſow, ieſt nam wſzyſtkim kluczem do Niebá, o tym Prorok.... *& dabo clavem domus David ſuper humerum ejus, & aperiet, & non erit qvi claudat, & claudet & non erit qvi aperiat Iſai. 22. v. 22.* coż zá klucz ná rámieniu Páńſkim otwieraiący Niebo,

zamy-

zámykáiący piekło? ieżeli nie Krzyż Chryſtuſow, konfrontuie ſię to pi-
ſmo ſtare z nowym, *Apoc. 3. v. 7.... hæc dicit.... qvi habet clavem Da-*
vid, qvi aperit & nemo claudit &c. y lubo mogło by ſię to tłumaczyć inaczey, iż
cały Pſałterz Dawida Królá, ſtał ſię kluczem, nie tylko Prorokom ále y nam
wſzyſtkim wiernym, do zrozumienia piſma, y figur, o Chryſtuſie Pánu,
wſzakże, iednák o krzyżu Chryſtuſowym bardziey tłumaczyć można,
ktory idąc z pokolenia Dawida drzewo Krzyżá przyzwoitym ſpoſobem
ná rámieniu noſił. Oſme *motivum* do kochánia Krzyżá, bo nam gene-
ralnie we wſzyſtkim, iednym ſtał ſię dobrodzieiem, záś náturalnym prá-
wem zá dobrodzieyſtwo wdzięczność należy, świádczy Seneka Anneuſz
L. de Beneficiis, qvi gratus futurus eſt, ſtatim dum beneficium accipit, de red-
dendo cogitat. A tu iuż, gdym wam dał pobutki do kochánia Krzyżá
Páńſkiego, iedno ieſzcze áżebyście uczynili, potrzebna rzecz ieſt. coż
takiego? oto áżebyście też y waſze krzyżyki cierpliwie znośili, dla po-
zyſkánia zbáwienia: á to z tych przyczyn, pierwsza, że Chryſtus Náu-
czyciel naſz krzyż dzwigał, z mieyſca dekretu, áż ná gorę Kalwarii, idąc
wraz z owemi łotrámi dwiema, ktorzy tákże ſobie Krzyże nieśli, (bo
był taki ná ow czás zwyczay) *bajulans ſibi crucem exivit.... Joan. 19. v.*
17. á ieżeli Chryſtus Krzyż dzwigał, toć y my Krzyżá nośić, wſtydzić
ſię nie powinni. druga iż náturalnym práwem, gdy dway ſą w drodze,
á ieden ciężar dzwiga, należy żeby y drugi dzwigał, ile że obudwu in-
teres tak każe, katolicy Chryſtus dzwigał Krżyż, w náſzym intereſie, toć
też y my go dzwigáć powinni, y to to ieſt, co powiedział Jezus *Matth.*
16. v. 24. ſi qvis vult venire poſt me,.... tollat crucem ſuam, & ſeqvatur me.
Jakie by to záś Krzyże mieli my nośić S. Grzegorz *Hom:* ná tęż Ewan-
gelią ułatwia, *duobus modis crux tollitur, aut dum affligitur corpus, aut dum*
affligitur animus. nie ukontentowánie ná ciele, nie ukontentowánie ná
rozumie y woli, ſą to krzyże dla człowieka, znośmyż ie cierpliwie, to
ieſt z wytrwániem do końca: álbowiem iáko przebywáiącym rzekę nie-
beśpieczna rzecz ieſt, wniść ná táki moſt, ktory ma z brzegu iednego po-
czątek, ále końca nie ma, ná drugi brzeg, tak nam niebeśpieczna rzecz,
z tego ná tamten przeprawiáiącym ſię świát, poczynáć życie w krzyżu,
á kończyć w niecierpliwości, ile że Pan Jezus, zrobił nam doſtatni moſt
z Krzyżá ſwoiego y beśpieczny, *Xſtus Pontifex, ad Hebræ. 9. v. 11.* to ieſt
pontem faciens. Powtarzam, do końca życia náſzego, kochaymy Krzyż
Chryſtuſow, á náſze utrapienia cierpliwie do śmierci znośmy, choćby
pokuſa wołáłá, *deſcende de cruce Matt. 27. v. 40.* zwodzić ſię nie daymy.
Stała Nayświętſza Marya Pánná y Jan Swięty pod Krzyżem, áż do ſko-
nánia Páńſkiego, tak y my, áż do ſkonánia nie odſtępuymy od Krzyżow,
áby ſię náſz duſzny nieprzyiaciel nie náśmiewał z nas, iák z owych Jzrá-
elitow, ktorzy wyſzedłſzy z Egyptu, do ziemi obiecaney, á przypomniá-
wſzy ſobie garki z mięſem, *ollas carnium. Exodi 16. v. 3.* mruczeli ná Moy-
żeſzá, poco ich wyprowádził. kończę.

Et ego ſi exaltatus fuero.... ambulate &c. Ukrzyżowány Pánie Je-
zu Chryſte, głęboko ádoruiemy Ciebie, á Krzyż twoy dla ciebie, żeś go
uboſtwionym ciáłem y krwią twoią poświęcił, będąc gwoździami do nie-
go przybity, á iáko winne latorośli wiążą do drzewá, áżeby w gorę

rosły,

roſty, tak my wiążemy ſię do drzewá twoiego Krzyżowego, prawdziwą wolą y affektem, pokornie żebrząc, áżebyśmy od wſzelkich upadkow wolnemi byli. Dwa terminy ſtráſzne, ách! ſtráſzne do odpráwienia czekáią nas, śmierć, y ſąd twoy oſtáteczny, niechayże nam ten inſtrument męki twoiey nayświętſzey, obroną będzie, wołaycie teraz ze mną nabożni ſłuchácze, co macie potym mowić: przez Krzyż y mękę twoię, od złey śmierci y niepomyślnego ſądu, wybaw nas Chryſte Pánie. Amen.

KAZANIE XXX.

Ná Swięty Máttheuſz.

Initium Sancti Evangelii ſecundum Matthæum. Eccleſia Matthæum nomine. Matt. 9.

GOtuiąc Kazánie ná S. Máttheuſz, zámyśliłem ſię iák malarz nád obrázem, chcąc dokłádny temu Swiętemu Apoſtołowi y Ewangeliście wydáć pochwáły promień. Ten to ieſt, ktory ná mgnienie oka Chryſtuſowego wſtał od funkcyi, y poſzedł zá nim. Ani ſłuſznie Porphiriuſz y Julianus (o wiárę podeyźráni) z tego ſię niegdyś urągali, zadáiąc álbo Hiſtorykom niewiádomość, álbo głupſtwo tym, ktorzy tak prędko zá Chryſtuſem poſzli: bo dziwna rzecz? iakby to magnes miał więkſzą moc, ſkrycie ciągnąć żelazo, burſztyn ſłomę, niż Uboſtwiony Chryſtus grzeſznika, ktorych iż dobrze refutuie S. Hieronym. *L. 1. Comm. in C. Matth.* ia milczę, Ten to ieſt, ktory piſząc Ewangelią w ziemi Zydowſkiey, nie wprzod kogo innego oſkarżył iák ſiebie, że był publikanem, y ták káżdemu żyiącemu człowiekowi przyſtoi, to było figurowáno przez Salomona *Prov. 18. v. 17. juſtus prior eſt accuſator ſui.* Ten to ieſt ktory w Murzyńſkiey ziemi, zmarłą Krolewſką corkę wſkrzeſiwſzy, Krola potym y Krolową, y całą Prowincyą do wiáry nawrocił, á gdy Hirtakus Tronu ſukceſſor, chciał wziąść corkę Krolewſką zá żonę, bronił S. Mattheuſz, kazániem dowodząc, iż ktora Bogu poślubiłá dziewictwo, iáko ta, oblubieńca według świátá mieć nie może, y tak przy ołtarzu podczás ſtráſzney ofiáry zámordowány, iáko niegdyś Zacharyaſz od żydow, *ſangvis juſtus qvi effuſus eſt.... Zachariæ filii Barachiæ, quem occidiſtis inter Templum & altare. Matth. 23. v. 35.* w tych tedy myślach, máiąc Biblią otworzyłem, y ználazłem Ewangelią Mattheuſza S. pierwey położoną niż Marka, Łukaſzá y Janá Ewangeliſtow, z racyi iż ten Swięty nayprzod ią piſał, po Hebrayſku, w ktorey ſię znáyduie Genealogia Chryſtuſowa, národzenie, życie, śmierć, zmartwychwſtánie &c. y wraz wziąłem *motivum* ná pochwałę Jego powiedzieć, iż ztąd naywięcey zaſzczycony Mattheuſz S. iż naypierwey Swiętą napiſał Ewangelią. *Initium Sancti Evangelii ſecundum Matthæum.* punkt pierwſzy. Czemu by záś powołánie ſwoie w tych terminach zamknął? *Matthæum nomine,* widział y powołał Chryſtus, Mattheuſzá imieniem, wydam z ſekretu, bo ſię przy nawroceniu ſwoim, tak w rzeczy ſamey odmienił Mattheuſz, że go Imię tylko zoſtáło, *Matthæum nomine.* Punkt drugi. O tym chcę mowić *Ad*

Co do pierwszego. Lubo ten tytuł *initium S. Evangelii*, Kościoł Swięty każdemu z Swiętych Ewangelistow dodáie, iednák większym iákoby sposobem Swiętemu przystoi Mattheuszowi. Wyznáię ia, iż ci Swięci czterech Ewangelistow dobrze się figuruią przez owe cztery rzeki, w Ráiu od Boga wyprowádzone *Gen. 2. v. 11.* Phison, Gehon, Tygris, Euphrates, dosyć drogie y pożyteczne. Wyznáię iż owá skrzyniá od Moyżeszá prowádzona od Jzráelitow uszánowána, dobrze simbolizowáłá Swiętych czterech Ewangelistow, álbowiem w niey práwo Boskie zamknięte ná czterech polegało kołách złotych.... *quatuor circulos aureos, quos pones per qvatuor arcæ angulos. Exodi 25. v. 12.* Wyznáię iż wszyscy czterech Ewangelistowie, mogą się nazywáć exploratorowie od Jozuego posłáni, ktorych Rachab, to iest świát ten, álbo duszá náleźá, w dom swoy przyięłá y przechowáłá, zostáwuiąc sobie sznurek czerwony w oknie, ná znák podobno krwáwey męki Chrystusá.... *si signum fuerit funiculus iste coccineus, & ligaveris eum in fenestra, Josue 2. v. 18.* y wygráłá wpośrzod nieprzyiaciela obroniona zostáłá, *sola Rahab meretrix vivat, cum universis, qui cum ea in domo sunt, abscondit enim nuntios, qvos direximus, C. 6. v. 17.* sámá Rahab niechay żywa zostánie, z domownikami, álbowiem zátaiła posły, ktorych my wysłáli. Wyznáię, ci czterech Ewangelistowie mogą się názwáć, owemi cztérema do Joba posłámi, ktorzy mu gwałty od czártá poczynione donośili, każdy z osobna, o sobie mowiąc *& evasi ego solo ut nuntiarem tibi, Job. 1. v. 15.* y uszedłem ia sam, ażebym ci oznaymił, z tą differencyą, iż tamci czárta gorę nád Jobem maiącego, zás nasi nunciuszowie Chrystusá gorę nád czártem maiącego, nam donieśli, iásniey powiem Swięci Ewangelistowie są *boni nuntii*, iákoż *Evangelium* tłumaczy się *faustus nuntius*, pomyślne sprzyiaiące poselskie słowo, tak właśnie, iáko dla sprágnionych nie mász iák napoy zimny, tak dla oczekuiących pociechy nie masz nád dobrą nowinę, to było figurowáno *Prov. 25. v. 25. aqua frigida animæ sitienti, & nuntius bonus de terra longinqva.* á takim był Mattheusz S. czemu? bo on naypierwey Swiętą o Chrystusie, nápisał nam Ewangelią. Jemu to należy, co *Ecclesiastici 15. v. 5.* napisano, *in medio Ecclesiæ aperiet os ejus*, wpośrzod Kościołá otworzy usta iego, to iest prętko po Wniebowstąpieniu, ow pozostáły od Chrystusá Kościoł, álbo zgromadzenie wiernych, mieli słyszeć y czytáć iego Ewangelią, *in medio*, tak właśnie, iáko dobry kupiec wpośrzod miástá, z swoiego wora piękną prezentuie przenicę, tak słowa Bożego ziárno, wpośrzod zgromadzenia ludzkiego narodu, przekładał rozumnym oczom Mattheusz. Ná koniec wyznáię, iż wszyscy czterech Ewangelistowie zarowno u Proroka Ezechiela figurowáni byli *C. 1. v. 5.* przez pełno oczyste zwierzęta, ná cztery części świátá patrzące, idące á nie wrácaiące się, *gradiebantur nec revertebantur v. 12.* to iest, że mieli być pozabiiani, wrocić się nie obiecywáły. y lew iest krolem zwierząt, y woł iest wodzem prácowitey trzody, y orzeł pierwszy między ptástwem, iednák człowiek wszystkich przewyższa iáko nayślachetnieysza kreatura, iest zdánie S. Antoniego Padewskiego, Zakonu moiego *Serm. 3. de Evangelistis. Leo rex ferarum, vitulus dux armentorum, aquila rex avium, & homo nobilissima creaturarum*, zkąd y Ezechiel nayprzod wspomina, postáć człowieka *similitudo.... facies hominis &c.*

&c. v. 10. Ale rzecz kto, poiąć przy trudno, ażeby Mattheusz miał być dlatego naywięcey zaszczycony, iż nayprzod Ewangelią Chrystusa pisał? tak iest nie inaczey, álbowiem, być pierwszym do złego iest źle, być pierwszym do dobrego iest dobrze, y lubo koniec rzeczom przydány, dobrze ie magnifikuie, wielbi, wynośi, *si finis bonus laudabile totum*, ále y początek bez cenzury, ma swoy walor y estymacyą, zgadza się náto Philozof *Arist. Sect. 10. Problem. principium rei cujuscunq; maximum est, qvippe qvod rei dimidium sit*, iákbyś miał połowę pracy, gdy rzecz záczątes, á ieżeli zacząć rzecz y prácowite dzieło, iest dobrze? dopieroż záczące wprzod iák inni? dopieroż záczące chwalebnie? Zgadza się ná to, *Jurisconsultus L. 1. de origine juris: cujuscunq; rei principium, est potissima pars*, y sprawiedliwie, bo co záczęte nigdy nie iest, nigdy do końca nie przydzie. Zgadza się ná to Patryárcha *vitæ monasticæ* Bazyli Swięty *Orat. 2. de jejunio. qvarum rerum initia recusantur, in iis procul dudio totum reiicietur*, kto początku nie chce, ten y połowy y końca nie chce, toć przeciwnym sposobem, kto zaczyna, chce y połowy y końca, y przy pomyślnych początkach zda się człowiek w wotach swoich y uprágnioney woli koniec widzieć. To com powiedział iest prawdá, y byłá figurowana *Jud. 1. v. 12.* Pod Wodzem Judy, gdy ciągniono do ziemi obiecaney álbo Chananenskiey, rzekł mąż ieden názwany Caleb, do ludu Bożego, ániмuiąc go w te słowa: kto podbiie Miasto Cariath Sepher, dam mu Axę corkę moię zá żonę, *qvi percusserit Cariath Sepher, & vastaverit eam, dabo ei, Axam filiam meam uxorem.* Tostatus Biskup Abuleński Hiszpan tak tłumaczy, *Caleb non intelligitur, qvod aliqvis de Israelitis deberet percutere Urbem, sed intelligitur de isto qvi primo irrüperet in Urbem*, nie za to dawał Caleb mąż corkę, ktoby sam ieden miásto podbił, iáko sam ieden zwyciężył Dawidek Goleatha, ale zá to, kto by pierwszy rzucił się do attaku, y był przykładem innym, (iák ow Gedeon przeciwko Madyanitom, dawał ludowi w ręce trąby, flasze y pochodnie, á co sam wprzod czynić będzie, to y im rozkazywał czynić y ánimował, *qvod me facere videritis hoc facite. Jud. 7. v. 17.*) y ználast się mąż Othoniel, ktory się rzucił wprzody ná miásto rzeczone, y wziął w rekompensę Axę, corkę Caleb zá żonę, y słusznie, bo początek iest zrzodło, z ktorego wypływa koniec, iest korzeń z ktorego wynika drzewo, á z drzewa oczekiwany owoc, pożytek, iest walec z ktorego rzecz zawikłáną pomyślnie snować można, kto tedy wynaydzie początek, kto pierwszy pocznie, temu pierwsza pochwałá, pierwsza nádgroda, y pierwsza ná głowę należy korona. Takim był Mattheusz S. ktory przeciw wszystkim niewiernym, naypierwey do piora się zabrał, ná wiekopomną prawdy Chrystusa pamiątkę, toć iemu ztąd naywięcey wynikło pochwały z piorá, że między Ewangelistámi w lat (według wielu) siedm nayprzod nápisał Ewangelią, bowiem Marek Swięty w lat dziesięć, Łukasz S. w látach poźnieyszych, Jan Swięty ieszcze poźniey, po w Niebowstąpieniu Chrystusowym pisali Ewangelią, o czym Sylwelra Zakonu Karmelitáńskiego *in 6. Evang. Tom. 1. f. 4.* Swiętemu Mattheuszowi iáko pierwsza należy pochwała, świádczę się S. Piotrem Daminem (był to Ostieński Biskup) ktory *ser. 49. de Matth.* tak pisze: *ut audacter dicam, nemo post Christum est, cui magis debeat Universalis Ecclesia, Matthæo, qvia imus omnium*

Evangelium scripsit, & scribendi cæteris Evangelistis viam aperuit, tanqvam dux vexillum seqventibus prætulit.... & qvem cæteris novimus primum, non ambigimus.... tenere primatum. Jákož, summa ſtarego teſtamentu ieſt ſumma nowego, w ſtarym Teſtamencie ieſt zákrycie nowego, á w nowym ieſt obiáwienie ſtárego, álbo co iednoż ieſt. w ſtarym Teſtamencie ieſt nowy ukryty, á w nowym ieſt ſtáry odkryty, dlatego Pan Jezus powiedział, łatwiey Niebu y ziemi przeminąć, niż iedney kreſce z zakonu upaść *Luc. 16. v. 17.* kędy pokazuie, iż nowy zakon, nic inſzego ieſt, tylko wypełnienie ſtarego, á iáko początek ſtarego teſtamentu wyſzedł z głowy Moyżeſza, począwſzy od kſiąg Rodzáiu, do kſiąg pięci *inclusivè* ktore po grecku nazywáią ſię *Pentateucon.* tak początek nowego Teſtamentu, wyſzedł z głowy Mattheuſza, począwſzy od kſięgi Rodzáiu Jezuſa Chryſtuſa, áż do Rozdziału dwudzieſtego oſmego, y znowu iáko Moyżeſz, ztąd wielce wſławiony y záſzczycony, że ſtáry zaczął piſać Teſtament, tak Mattheuſz, ztąd nie mniey wſławiony y záſzczycony, że naprzod nowy záczął piſáć Teſtament, á im dokładniey tym chwalebniey ztąd możemy miárkowáć, iż częſto prawowierni zażywamy piſma Jego, (mowię uſtami Arcybiſkupa Januenſkiego *Jac. de Vorag:* Zakonu S. Dominika) *in Ecclesia freqventatur tria, Psalmi David, Evangelium Matthæi, & Epistolæ D. Pauli.* Miiam co inni piſzą ná pochwałę tego Swiętego, chwaląc go pod ſymbolum iednego kamienia, z owych dwunaſtu, w Obiáwieniu S. Janá *Apoc. 21. v. 19.* widzianych, iáko to Alexander *de Ales* Zakonu moiego, y wielu innych, doſyć ná tym, że od wſzyſtkich ma ſwoie zalecenie pierwſze, dziſieyſzy Solennizant.

Co do drugiego. Ten ſię odmienia, kto naprzykład z bogaczá ſtaie ſię dla Chryſtuſa ubogim, ále S. Mattheuſz dla Chryſtuſa ſtał ſię ubogim, toć ſię odmienił. *Mar. 10. v. 25.* mowieł niegdyś do rzeſzy Chryſtus, *facilius est camelum per foramen acûs transire, qvam divitem intrare in Regnum Dei.* Tu uważáć, czyli to przez termin *camelum*, będziemy rozumieć wielbłąda, czyli ſznur, linę, do morſkich okrętow, czyli w ſenſie moralnym będziemy bráć ináczey, wſzelako rzecz trudna y niepodobna zdáie ſię, ażeby przez ucho igielne przeſzłá. Hugo *Carensis* Zakonu Kaznodzieyſkiego Kardynał tak gloſſuie, *camelus unum habet pondus, sed divites duo, aliud possessionum terrenarum, aliud peccatorum, ideo difficilius &c.* wielbłąd ma ieden ciężar, garb ná grzbiecie, bogacze dwá, ieden ziemſkich poſſeſſii, drugi grzechow włáſnych, á przeto trudniey &c. te dwa garby, te dwa tłomoki, przeſzkadzáią wciſnąć ſię w fortę Niebieſką, y przywodzi záraz dwa mieyſca piſma Swiętego, pierwſze u tegoż Ewangeliſty Márká *v. 17.* przyſzedł do Chryſtuſa człowiek ieden, pytaiąc, iákimby ſpoſobem wſzedł do Kroleſtwá Niebieſkiego? odpowiedział Jezus záchoway przykazánie, nie zabiiay, nie krádni &c. replikuie ten, iż to wſzyſtko zachował, odpowie Jezus, iedno tedy ieſzcze uczynić maſz, ſprzeday co maſz day ubogim, zápłácono będzie ci w Niebie.... *vende & da pamperibus.* coż ná to? oto mowi Ewangeliſta, ow człowiek záfráſowány, zá chmurzony, ſmutny odſtąpił od Chryſtuſa, *contristatus in verbo, abiit mœrens,* czemuż? bo miał wiele maiętności, *erat enim habens multas possessiones,* w tym obrociwſzy ſię Jezus do Ucżniow

rzekł:

rzekł? synaczkowie, iákoż trudno tym, ktorzy w pieniądzách ufność po-kłádalą, wniść do Krolestwá Bożego *Filioli &c. v. 24.* Drugie mieysce Pisma Swiętego przywodzi (tenże Hugo) *Exodi 14. v. 22.* gdy pyta, czemu to Bog pzreprawiáiąc lud Jzráelski przez morze czerwone, nie ná łodziách owę wodę przebywáć im kazał, ále ráczey z wody iákieś muřy poczyniwszy, po samym groncie ziemi, iść im dopuścił suchą nogą *per medium sicci maris*, y resolwuie sobie, cięźały Jzráelitom worki z pieniądzmi (żydowie byli) á więc mało wierni większą nádzieie w włośiách, ufność w złocie iák w cnocie mieli, á przeto takowym grontu potrzeba było, áżeby po ziemi chodzili, ktorzy obietnicom Boskim nie wierzyli, wszakże iż Piotr Swięty wszystkiego odstąpił dla Páná, *ecce nos reliqvimus omnia*, lekko y łatwo po wodzie chodził *Matth. 14. v. 29.* łatwiey tedy wielbłądowi przez ucho igielne przechodzić, ktory ieden tylko garb ma, niż bogaczowi dwa garby máiącemu, ieden possesyi, drugi grzechow. Ale y także żaden bogacz w Niebie nie będzie? bynaymniey, bo iáko gdyby prześládownikow tyranow nie było, nie było by y męczennikow, tak gdyby bogáczow (ktorzy są podskárbiemi ubogich) nie było, nie miał by kto sierotom, żebrakom chleba kawałka podać. Mattheusz S. był to (że tak okoliczność każe) powiem, wielki wielbłąd, y owszem więcey, bo dwa garby maiący, wielość pinięd̄zy y wielość grzechow, dwa wory, dwá tłomoki ná sobie dzwigał, iákże przez bramę niebieską, niby przez igielne ucho przeszedł? oto wszystko z siebie zrzucaiąc y oddalaiąc *reliqvimus omnia.* zkąd la wnoszę, ieżeli tak się ten mąż S. odmienił przy náwroceniu swoim? toć go tylko imię zostáło, *Matthæum nomine.* Ten się odmienił, kto z murzyná stał się czystym łábędziem, S. Mattheusz z murzyná niby ná sumnieniu, stał się białym, toć się odmienił. *Jerem. 13. v. 23.* pytał się niegdyś grzesznikow prorok, ieżeli może odmienić murzyn skorę swoię, álbo pard pstrociny swoie, to y wy będziecie mogli dobrze czynić, náuczywszy się złego, *si mutare potest æthiops pellem suam, aut pardus varietates suas, & vos poteritis bene facere, cùm didiceritis malum.* Cięszko, ách! cięszko grzesznikowi ile przyzwyczáionemu do złego, w dobrego się odmienić, ále y także żaden z grzesznikow nałożnych w Niebie nie będzie? y także nieszczęśliwym umieráć muśi? prawda iest katolicy, iż murzyn w sensie literalnym Jeremiaszá słowá y pararellę biorąc, odmienić naturalnie czarney skory w białą nie potrafi, iednák biorąc podobieństwo w sensie moralnym (iák się godzi) z grzesznika człowiek świętym byle chciał być może. brácia grzesznicy nic nie traccie nádziei, wołam do was, byleśmy teraz záraz nie odwłocznie żałowáli zá grzechy, z umysłem przy prawdziwym żalu więcey nigdy nie grzeszyć. Spyta kto zkądże fundament? odpowiádam, wszák y wągle są czarne, átoli gdy im ogniá dodasz nabierą iásności, tak ogień miłości Boskiey kopeć grzechu, z duszy naszey znieść może y potráfi: to było figurowáno *Cant. 1. v. 4. nigra sum, sed formosa.* (mowi oblubienica dusza ludzka do Oblubieńca Boga) czarna iestem, iednák piekna, to iest ná obraz Boski stworzona, nie zechce Bog obrázu swoiego wzgardzić y potępić, może mnię gdy pokutowáć będę zawołáć, y łáską swoią obetrzyć *trahe me post te. v. 3.* konfrontuie się to pismo z drugim, *asperges*

ges me hyſſopo & mundabor, lavabis me & ſuper nivem dealbabor, tak prośił
pokutuiący Dawid, y tak ſię z nim ſtało *Pſal. 50. v. 9.* Swięty Mattheuſz,
w tym ſenſie był murzynem, duſza iego czarna, *nigra ſum*, iednákże przy
łaſce Boſkiey, ſtał ſię czyſtym łabędziem, obmył bez wątpienia poku-
tnemi złámi kryſtał ſumnienia ſwoiego, ná ktorym ſtłuczonym Bogá obraził,
gdy z publikana ſtał ſię Apoſtołem y Ewangeliſtą. Ten ſię odmienia, kto
z niedowiárka ſtaie ſię prawdziwym, według pierwiaſtkowey Chryſtuſo-
wey náuki, ktora nie ieſt dziś inſza, iáko zá życia iego byłá, Mattheuſz
Swięty z niewiernego ſtał ſię prawdziwym, wyznawcą, y męczennikiem,
toć ſię odmienił. Tu niechay uważáią ci, ktorzy fałſzuią Ewangelią tym
ſamym, gdy tego náuczáią czego Chryſtus y Ewangeliſtowie nie náuczá-
li, niechay ſobie wſpomnią odſzczepieńcy, czytáiąc całą Mattheuſzá S.
Ewangelią, ieżeli tego náuczał Chryſtus, czego náuczał Luther, álbo
Kalwin, ieżeli ich ſekta dobra ieſt, ktoryż z nich w ſwoiey wierze cudá
czynił? (chyba zádziwiáiące ániołow y niebianow grzechy) záś powie-
dział Chryſtus *Joan. 14. v. 12.* kto we mnie wierzy, uczynki ktore ia
czynię y on czynić będzie, y większe nad te czynić będzie, *& majora ho-
rum faciet.* co ſię tknie tego textu, pieknie według ſwoiego zwyczáiu tłu-
maczy go S. Hypponu Biſkup Auguſtyn, *qvia qvod Deus facere ſalva li-
bertate humana non poteſt, hoc facit ſi vult homo.* prawda ieſt, iż łáſki Bogá
do tego potrzeba, ále y woli ſtarania człowieka potrzeba, bo go ſtwo-
rzył z rozumem y wolą, ktorey gwałcić nie chce, z tąd owo *axioma: cre-
avi te ſine te, ſalvare te non poſſum ſine te.* prawda, między cudámi liczyć
ſię może S. Mattheuſzá wokacya, wſzákże iednák wolą ſwoią koopero-
wał iey Mattheuſz, czego ſię odſzczepieńcy nie doczekaią, ieżeli woli
ſwoiey do náwrocenia ſię nie przyłożą. Ale coż mnie z nieczułemi ka-
mieniámi zá rozmowá? ktorych twárdość y upor przewyżſza rozum y
wolą, á ſwawola myśli cukruie y łágodzi. wrácam ſię do náwroczone-
go Mattheuſzá, y powtarzam. Przy náwroceniu ſwoim nie ten Matthe-
uſz co był, toć ſię odmienił. Przedtym Mattheuſz ná cle ſiedzący pro-
wentow, podatkow Piſarz, ná przyncypałá ſwoiego Ceſarzá, teraz Pi-
ſarz Ewangelii, á Piſarz naypierwſzy. Przedtym Mattheuſz Pan, teraz
ubogi, w ſamo tylko ubóſtwo y cnoty święte bogaty. Przedtym Mat-
theuſz pieniądze ráchuiący, teraz już tylko z ſwoim właſnym rachuie
ſię ſumnieniem. Mattheuſz przedtym uſtáwicznie ſiedzący, teraz uſtá-
wicznie chodzący, około zbáwienia národow, iáko to w murzyńſkiey
ziemi, kędy utrzymywał (iáko ſię wyżey powiedziáło) śluby czyſtości
uczynione Bogu. Tu niechay uważáią ci, ktorzy takowe śluby zá nic
ważą, á ieżeli tradycyom o S. Mattheuſzá życiu w murzyńſkiey ziemi nie
wierzą? iákoż trádycyom o życiu y nauce ſwoiey ſekty Autorow, wie-
rzyć mogą? Na koniec przedtym Mattheuſz ſługa y niewolnik świátá,
teraz ſługa Chryſtuſow, y owſzem przyiaciel, *vos amici mei eſtis Joan.
15. v. 14.* toć ſię odmienił. kończę.

Initium S. Evangelii &c. Matthæum nomine. A komuż tę *metamor-
phoſim* odmienienie ſię, przypiſać principalnie? ieżeli nie twoiey łaſce
moy Boże? *hæc eſt mutatio dexteræ Excelſi: Pſal. 76. v. 11.* á gdy tak wo-
łamy do Bogá katolicy, woła też Bog do nas każdego, *aut mores aut no-*

men

men muta, álbo zwyczáie złe katoliku, álbo Imię, Chrześcianina odmień. S. Mattheuszu przyczyń się zá námi, niechay tá nauka, ktorąś z ust Chrystusowych wynotował, do uszu twoich słysząc, á ná Páná oko w oko patrząc, prożno nam podána nie będzie, trybem twoim do Páná chcemy się náwrocić, sumnienie odmienić, świáta się wyrzec, á w początku do dobrego uprzedzáć się, ná służbie Chrystusa samego, ktory z tobą w Niebie żyie y kroluie ná wieki. Amen.

KAZANIE XXXI.

Ná Swięty Michał.

Quis, putas, major est in Regno Cœlorum? Angeli eorum. Matth. 18.

SEns Ewangelii iest ten: iż widząc Uczniowie nieiákie przywileie dla Piotrá od Chrystusá, iáko to gdy y owę didráchmę, z ust ryby nie komu inszemu wyiąć Pan kazał, tylko Piotrowi, mowiąc: zápłać zá mnię y zá śiebie *Matth. 17. v. 26.* więc záraz w drodze idąc zá Chrystusem do Kapharnaum, wszczeni kwestyą między sobą, kto będzie stárszym z nich, w Krolestwie Niebieskim: zaś przyszedłszy do domu pytał się Pan, o czym rozmawiáli w drodze? iáko pisze Márek Swięty *C. 9. v. 32. quid in via tractabatis?* zámilkli zrázu, lecz pomiárkowáwszy że wiedział Ubostwiony Pan ich myśli, więc przystąpiwszy pytali, ktoby był większym w Krolestwie Niebieskim? ktoryż z nich wrzucił to pytánie? *Alphonsus Tostatus* Biskup Abuleński, rodem Hiszpan Doktor Salmatyceński, ow to ktory wstáwiony między Oycami *Concilium* Bazylieńskiego, ná stáry y nowy Testament Kommentator, powiáda, iż Judasz Iskariot idąc zá zdániem Cyrillego. *p. 6. passio inanis gloriæ, invasit qvendam Apostolorum.* iákoż łatwo wierzyć, bo ten wielkie miał w głowie chimery, á w sercu przewrotność, zazdrość, pychę, złodzieystwo, á że był niegodnym godnieyszym się czynił: tak ci to bywa, *parvæ curæ loqvuntur, ingentes stupent*, mniey prácuiący, niezásłużeni domawiáią się o honor, zasłużeni milczą y dziwuią się: to było figurowáno *Jud. 9. v. 8. ierunt ligna ut ungerent, super se regem.* kędy widzieć certuiące drzewa o krolestwo, choć mniey godnieysze, á w Ráiu owym ziemskim, choć były nierownie zacnieysze szczepy, y drzewa, ba y owo drzewo *scientiæ boni & mali. Gen. 2. v. 9.* przecież nie czytamy, áżeby się o prym dobiiały. Jest wielkie podobieństwo, że to Judaszá sztuka: álbowiem odpowiedział Pan: ieżeli się nie stániecie malinkiemi nie wnidziecie do Krolestwá Niebieskiego, zkąd poznać, iż gdy Chrystus nie odpowiáda, kto będzie większym, ále kto się nie uniży, nie w nidzie &c, oznacza iż pierwey Iskáryot miał się pytáć, iák wniść do Nieba, potym, kędy go posádzą? álbo też czynił Pan álluzyą do owych Sklopetaryuszow, strzelaiących do tarczy do cylu, czynią ci, maluią, malinkie kołko, kto trafi ten krolem, ták do Nieba iest ciásna fortka, *arcta via est, qvæ ducit ad vitam, Matt: 7. v. 14.* nie pychą wyniosłością rozdęty, ále malinki pokorny do niey trafic, y w nię wcisnąc się może, do poty o ludziách, á o Aniołách co rozumieć? odpowiádam toż samo, y o Aniołách, y między nimi pokorá y zasługi

 po-

popłacáły przy swoim stworzeniu, ták náuczáią Theologowie *Trac. de Creat: Angel:* w ktorym instansie Lucifer zgrzeszył, w tym S. Michał dziś Solennizant sobie u Bogá zásłużył wiele: ále coż się rozwodzić z dyskurfem? gdym tu z tą propozycyą przyszedł. iż S. Michał Archi ánioł Xiążę milicyi ánielskiey z pokory powstał, *major:* punkt pierwszy, w drugim punkcie, mowić będę o ániołach, *angeli eorum.* ná większą Bogá moiego chwałę.

Co do pierwszego. *Dan. 12. v. 4.* Daniel prorok názywa S. Michałá Xiążęciem Wielkim, *Michael Princeps magnus*, zkądże to proszę? wszakże są wyższe chory Anielskie, Trony, Páństwá, Mocarstwá, Herubinowie, Seraphinowie? prawda, ále według rewelacyi S. Brygitty, y innych wiádomości pisma, kiedy obiáwiono było Luciferowi, iż przyść miał ná świát Messyasz Chrystus, powiedziáno, iż ty będziesz podnożkiem iego, sposponował to sobie Lucifer, mowiąc: ia będę podobny Nayważszemu, *similis ero Altissimo,* świádczy Jzaiasz *C. 14. v. 14.* ktoż się ujął zá Bogiem? zá Chrystusem? Michał Swięty, dla tego *Michael* tłumaczy się *qvis ut Deus.* Tu dwie rzeczy uważaymy. pierwsza bronił honoru Boskiego, druga, iż gdy się Lucifer podnosił, S. Michał się uniżał, á przeto pokora, ktora wszystkich do gory wynosi y iego wyniosłá, są słowá Nayświętszey Maryi Pánny *Luc. 1. v. 52. deposuit potententes de sede, & exaltavit humiles.* Podźmy do pismo Swiętego. O Moyżeszu to czytamy, iż gdy umarł sto dwádzieściá lat maiąc, pochowány iest, ále nikt nie wie o grobie iego, *& non cognovit homo sepulchrum ejus, usq; in presentem diem Deuter. 34. v. 6.* ktoż ten grob ukrył? Swięty Michał, kędyż o tym pismo? *Judæ Apost. Epis. Can. v. 9.* to iest w Liście powszechnym Judas Apostoł, wyraża, iż gdy spor był, o ciáło Moyżeszowe, nie chciał S. Michał podnieść sądu bluźnierskiego, ále rzekł: niech ci Pan rozkazuie czárcie, *cum Michael Archangelus cum diabolo disputans, altercaretur, de Moyse corpore, non est ausus judicium inferre blasphemiæ, sed dixit, imperet tibi Dominus.* kędy znowu dwie rzeczy uważáć możemy, pierwsza iż S. Michał bronił honoru Boskiego, álbowiem czárt chciał, grob Moyżeszá zostáwić wiádomym, áby tak łatwo Jsráelitow w báłwochwalstwo wprowádził, iáko wprowadził do adoracyi owego cielca *Exod. 32. v. 6.* nie chciał ná to pozwolić S. Michał, gdyż by to było w brew Bogu, szánowáć y mieć ciało zmarłe zá Bogá, takie zdánie iest S. Piotrá Damiana Kardynałá y Biskupa Ostieńskiego, *ut tolleretur occasio idololatriæ ab Israelitis, sepulchrum abscondit S. Michael.* druga: iż S. Michał nie przeklinał czártá, nie łáiał, przez co wielki akt pokory przed Bogiem oświádczył, mowiąc *imperet tibi Deus,* niechay tobie Bog rozkazuie, iemu álbowiem samemu mścić się wolno, *mihi vindicta, & ego retribuam, ad Hebr. 10. v. 30.* przez co nam wszystkim dał náukę, iáko y my chańbić y szkalowáć nieprzyiacioł naszych nie mamy dopieroż ich fromocić y onym bluźnić, *non est ausus indicium inferre blasphemiæ.* Ta tedy pokorá podobáłá się wielce P. Bogu nászemu, dla ktorey wyniosł go Bog y do rozmaytey zażywał expedycyi. Pierwsza expedycya byłá. Kiedy owo Sennacherib, zá rządow Krola Ezechiaszá, z woyskiem przyszedł ná odebránie Jerozolimy, udał się ná modlitwę Ezechiasz, upewnia Krola Jzaiasz, w te słowá: to

mowi

mowi Pan, Sennacherib Krol Assyryiski nie wnidzie do miáſtá tego: cóż ſię dzieie oto, ſto ośmdzieſiąt pięć tyſięcy trupem woyſka położył ánioł, świádczy literá Páńſka, *nocte illa, venit angelus Domini & percussit in castris Assyriorum centum octoginta quinq; millia.* 4. *Reg.* 19. *v.* 35. ktory to tam był ánioł nie czytamy, wſzákże iednák S. Tomaiz *à Villanova* Arcybiſkup Walencki. rozumi Swiętego Michálá, *Archangelus Michael fuit, qui potentissimum exercitum Sennacherib, Assyriorum Regis interemit.* Druga expedycya byłá *Dan.* 10. *v.* 13. Trza wiedzieć iż nie tylko każdy człowiek, ále y każda Prowincya ma ſwoiego z opatrzności Bogá Aniołá, iákoby zá ſtrożá, przeto gdy Anioł Perſow umawiał ſię z aniołem ſynágogi żydowſkiey w niewoli zostáiącey w Babilonii, w ten ſpoſob, állegował ten, iż przyſtoi dłużey bawić Zydom w Babilonii, z racyi że wielu Perſyanow náwracali ſię do wiáry prawdziwego Boga, przez konwerſacyą z niewolnikami, ow záś mowił, iż Bog nie więcey, iák ſiedmdzieſiąt lat, naznaczył czáſu niewoli, iáko y Zacharyaſz prorok modląc ſię wſpominał P. Bogu. . . . *usq; qvo tu non misereberis Jerusalem & Urbium Juda, qvibus iratus es? iste jam septuagesimus annus est. Zachar.* 1. *v.* 12. coż ſię ſtało? oto modlącemu ſię Danielowi (wraz w niewoli będącemu) pokazał ſię Anioł pomienioney Synagogi Judzkiey, donoſząc mu, wyſłucháne ſą modlitwy twoie, wſzakże iednák wprzod trudnił mnie, dwádzieściá y ieden dni ánioł Perſow, álić przyſzedł mi ná pomoc Archánioł Michał á ten ieſt Xiąże wasz *Michael uns de Principibus primis venit in adjutorium meum Dan.* 10. *v.* 13. (nie byłá to woyná orężem ále rácyami, znáć ieſzcze wola Boſka zupełnie im nie byłá obiáwiona.) Tu uważáć iż ta expedycya wielkiego momentu byłá, á nie komu inſzemu powierzona tylko S. Michałowi, áby kościoł, wiárá, ná ow czas utrzymana byłá w całości przy Synágodze Judzkiey, y wſpomnionych prorokach, iáko przepowiedział Jeremiaſz Prorok. *C.* 29. *v.* 10. *hæc dicit Dominus: cum cœperint impleri in Babylone septuaginta anni, visitabo vos.* Trzecia expedycya była ktorą zaczym opowiem, pierwey wſpomnę niektore funkcye Niebieſkich nieśmiertelnych Duchow: piekna to iż przed maieſtatem Boſkim ſtoią Seraphinowie, o ktorych Jzaiaſz *c.* 6. *v.* 2. *Seraphim stabant.* piekna to, iż przy drzwiách Raju ziemſkiego czuwa Herubin, *collocavit aute paradisum voluptatis Cherubim Gen.* 3. *v.* 24. pieknie to, że archánioł Raphael na usługi Tobiaſzowi posłány wiernie służył, *ego enim sum Raphael angelus. Tob.* 12. *v.* 15. ále y to piekna, że w intereſie zbáwienia całego świátá, wſzyſtkich ludzi ná świecie żyiących (powiem y wſzyſtkich ániołow, według Chrześciáńſkiey Theologii) S. Michał do Chryſtuſa Páná był posłány. Zágadnie kto, to Archániołá Gabryela funkcya byłá: kiedy owo do Nayświętſzey Maryi Panny był posłány ſtrony wcielenia taiemnice zá kooperacyą Duchá Przenayświętſzego iáko czytáć *Luc.* 1. *v.* 26. *missus est Angelus Gabriel à Deo &c.* odpowiádam prawda, był Nuncyuſzem z Konſyſtorza Troycy Nayświętſzey był ambaſiatorem, áblegatem, iednákże ná dokończenie tego intereſu, ktoż był posłány? Michał Swięty, kiedy owo w Ogroycu Oycu Przedwiecznemu modlił ſię Pan *Luc.* 22. *v.* 43. pokazał mu ſię w ciężkości ánioł, posiláiąc go *apparuit. . . . angelus de cælo confortans eum.* iáki to tam był posiłek mi-

miiam, dla rożnych zdánia tłumaczow, ze záś pośilał go S. Michał, cy-
tuię Dionizego Kartuzyaná, Swiętego mężá, Ruremundi Professa, Pismа
Swiętego tłumacza, po Augustynie, y Biskupie Abuleńskim Tostacie,
znácznego, iáko pisze Trithemius Zakonu S. Benedykta Skryptor Koscio-
łá Bożego. *probabile est, angelum istum fuisse Michaelem, tunc principem syna-
gogæ.* tego podobno byłá figura *Zachar. 3. v. 1.* kędy owo Jezu wielki
Kapłan, z sukien szpetnych zwleczony był, á dáno mu chędogie, á sza-
tan stał, y iemu się sprzeciwiał, *Jesus erat indutus vestibus sordidis. v. 3.*
ná ktore mieysce mowi S. Hieronym Kościołá Bożego Doktor, *tam diu-
dicitur habere vestimenta sordida, qvàm diu portat peccata nostra.* iáko tedy w
Niebie czartu Luciferowi był przeciwny S. Michał Archánioł, ták po-
tym y ná ziemi w Ogroycu Gethsemanskim. Czwarta expedycya byłá,
o ktorey Jan Swięty Apokaliptyk *C. 8. v. 2.* kiedy owo widział siedmi
áníołow stoiących przed ołtarzem Boskim, á ieden z nich przystąpiwszy
wziął thuribularz álbo kadzilnicę, y dano mu kadzidła wiele, áżeby od-
dał z modlitew wszystkich Swiętych, y wstąpił dym kadzidłá, z rąk ánio-
ła przed Maiestatem Boskim, *vidi septem angelos, stantes in conspectu Dei. . .
angelus stetit ante altare habens thuribulum aureum, & data sunt ei incensa mul-
ta, ut daret de orationibus Sanctorum. . . . & ascendit fumus &c.* ktorzy by to
byli áníołowie siedmi? odpowiádam *Michael, Gabriel, Raphael, Uriel, Sa-
latiel, Jehudiel, Barachiel,* ták było obiáwiono B. Amadeowi, świádczy
kronika Kościołá S. Maryi Annielskiey w Rzymie: do ktorych siedmi á-
niołow z nabożeństwá, iest pámiątka, álbo málowáne obrázy, procz Rzy-
mu, w Sycylii, w Wenecyi, w Panornie iest Kościoł pod tytułem ich fun-
dowany: tłumacze pisma Swiętego názáwáią ich wszystkich Archianio-
łámi iákoż dochodzić można, bo napisano iest, *Tob. 12. v. 15.* o iednym
z tych kompanii, ktorego znamy bydź Archániołem, *ego sum Raphael An-
gelus unus de septem, qvi astamus ante Dominum:* Bez wątpienia tedy S. Mi-
chał ten thuribularz trzymał, y trzyma, co się poznawáć dáie y z innych
okoliczności, álbowiem kapłan każdy, przy Mszy Swiętey Solenney trzy-
kroć wspomina S. Micháłá, pierwszy raz w ministránturze. drugi raz be-
nedykuiąc kadzidło, w tych słowách: *per intercessionem S. Michaelis &c.*
trzeci raz po konsekrácyi w kanonie, gdy mowi. . . . *jube hæc perferri per
manus Sancti Angeli tui &c.* Tu uważáć, iż iáko w starym Testámencie,
Swięty Michał był Prefektem Kościołá Synágogi, tak w nowym testamen-
cie tęż ma funkcyą, áżeby przez niego modlitwy násze, prezentowáły
się Pánu Bogu, funduiące się ná zasługach niewinney męki Zbawiciela
naszego Jezusa Chrystusa: dodáie oraz Jan Swięty w obiáwieniu, że
pominiony ánioł wziąwszy z kadzilnice owey rzucił ná ziemię, *misit in
terram v. 5.* y dały się słyszeć gromy, głosy, błyskawice, coż to znáczy-
ło? zaiste nie zemstę y karę iákową, ále raczey pobudkę y zapalenie, do
większey á większey miłości Boga, ktorą pobudkę maią czynić, wszy-
scy ministrowie Kościołá Chrystusowego, ktorym zlecone iest staránie
około dusz ludzkich, to iest Pasterzom, Spowiednikom, Kaznodzieiom,
y innym podobnym Kapłánom, administrowáć mogącym Sakramenta, ci
powinni strofowáć, karcić, strászyć karániem sądu ostatniego grzeszni-
kow, oraz dobrze czyniącym obiecywáć chwałę y zapłátę, wieczną. Po-

wta-

wtarzam ten ogień rzucony ná ziemię nie znaczył zemſty y kary: to było figurowáno. Kiedy owo Noe całopalną Bogu ofiárę czynił, dym w gorę wſtępował, á Bog ubłagáć ſię dał *Gen. 8. v. 21. odoratus eſt Dominus odorem ſvavitatis: & ajt, neqvaquam ultra maledicam terræ.* Piąta expedycya była, ná gorę zwáną *Garganus*, kędy ſię iuż oczywiście S. Michał obiáwił, zá Gelazyuſzá I. Papieżá, ktorey apparycyi dzień obchodziemy, dniá oſmego Maja: zás potym Bonifacyuſz Papież, to mieyſce ná ktorym ſię obiáwił S. Michał, dedykował Bogu ná kościoł, pod tytułem tegoż Archániołá, tey dedykacyi dziś dzień obchodziemy, do tego mieyſca pielgrzymuią ludzie nabożni, ba y Otto Ceſarz pieſzo to mieyſce náwiedzał, ieſt w Kroleſtwie Neapolitáńſkim ná kſztałt groty Kościoł wycięty w ſkále, Káplice podziemne, y fontanna wiele chorob uzdrawiáiąca. *Brev. Rom:* kędy widzieć, że ná obronę wiáry, y iey pomnożenie, kościołá Chryſtuſowego większą ſławę, ten Swięty Archánioł poſłány był, y ieſt, opiekunem wſzyſtkich wiernych. A że tu przytoczę, iáko ten Swięty y ſamę Polſkę bronił: álbowiem kiedy pod Lublinem Leſzek Czarny przeciwko Jadzwingom miał woynę, pokazał ſię Polakom iákoby ná drzewie S. Michał, z nádzieią wiktoryi, ná pámiątkę czego, ná owym mieyſcu Kościoł pod tytułem S. Michałá wyſtáwiony ieſt. Szuſta expedycya, że ten Swięty nád wſzyſtkiemi áníołami ſtrożámi, ktorzy nas pilnuią żyiących zda ſię mieć komendę. Co ſię pokazuie z śiodmey expedycyi. Albowiem S. Páweł Doktor Narodow *1. ad Theſſal. 4. v. 15.* námienia, że zá odgłoſem trąby Archánielſkiey z ſtąpi Chryſtuſ z Nieba, ná uniwerſalny ſąd, wſzyſtkich pod Niebem niegdyś żyiących, ázeby zmartwych powſtáli *ipſe Dominus in juſſu, & in voce Archangeli, & in tuba Dei, deſcendet de cœlo &c.* to było figurowáno *Numer. 22.* Kiedy owo ánioł Boży, Bálaamowi ná oślicy iádącemu zaſtąpił, wdrodze ciaſney, między dwiema płotami, to ieſt między ſtráchem, y nádzieią, między Niebem y piekłem, *ſtetit angelꝰ in ãgiſtiis duarũ maceriarũ v. 24.* á oślica upadłá pod nim, to ieſt ciáło naſze do grobu wpada, *aſina cõcidit ſub pedibus ſedentis v. 27.* duſzá záś iáko iezdziec, ieżeli źle czyni, lękáć ſię ma, y iemu ſię oddawáć, mowiąc, *peccavi v. 34.* wtedy mowię, gdy obaczemy S. Michałá, nam drogę zaſtępuiącego ná ſąd oſtáteczny, prośić pokornie mamy, o protekcyą, dlatego, Kościoł Swięty w Mſzy Rekwialney wſpomina S. Michałá, w offertorium ſuplikuiąc; ázeby duſze zmarłych prezentował Pánu Bogu, y miał ie w opiece: *ſed ſignifer S. Michael, repræſentet eas, in lucem ſanctam.* Tu uważáć ſubalternacyą duſz naſzych do kommendy y dependencyi S. Michałá, ktory ná ow czas od czártá bronić nas nie wymowi ſię, á to iego oſtátnia expedycya będzie, tę ſobie zaſłużył, także przez wzyz pomienioną wierność y pokorę, na ktorego też uſzánowánie S. Ociec moy y Patryárchá Franciſzek czterdzieści dni pościł.

Co do drugiego punktu. I ktoż wierzyć nie będzie, kiedy ſam P. Jezus w Ewangelii dziś świádczy, że nam, Swięci Aniołowie ſtrożowie ſłużą *angeli eorum ſemper vident, faciem Patris.* to ieſt ſłużba nam, nic im nie przeſzkadza do widzenia Boga, iáko przeciwnym ſpoſobem, czártowſkie tułanie ſię po świecie, nie czyni wolnemi onych od mąk piekielnych, to com powiedział ieſt Theologia Chrześciańſka, ktorą kto chce

chce wiedzieć niechay czyta Traktat *de Dæmonibus*, choć Zak: moiego Maſtriuſzá. Ani mowić że tych ániołow ſtrożow nie widziemy, bo ániołowie ciáłá nie maią, ſą duchy nieśmiertelne, biorą iednák poſtáć ludzką w potrzebie, o tym piſmo *Gen. 18. v. 2.* kiedy owo pokazáli ſię Abráhamowi. Moy Boże! dałbyś tę łaſkę Auditorowi moiemu, ktorąś dał niegdyś Elizeuſza ſłudze, zwánemu Giezi *4. Reg. 6. v. 15.* ten niegdyś w nieſzczęściu obleżenia od Syryiczykow nárzekać począł, *heu! heu! heu! Domine mi qvid faciemus?* weſtchnął Elizeuſz do Boga, mowiąc Boże otworz oczy tego, áżeby widział, y otworzył Pan oczy ſłużebnika y uyzrał, a owo gorá pełna koni y wozow ogniſtych około Elizeuſzá, *& aperuit Dominus, oculos pueri, & vidit &c.* to byście obaczyli, ná obronę waſzę, niezliczoną liczbę ániołow ſtrożow. Wierzył temu niegdyś, S. Hieronym, kiedy ná dziſieyſzą Ewangelią piſząc mowi *L. 3. Commentariorum: magna dignitas animarum, ut unaqvæq; habeat ab ortu nativitatis, in cuſtodiam ſui, angelum cuſtodem.* y przytwierdza to piſmem, z obiáwienia, Sekretarza Pańſkiego Janá *Apoc. 2. v: 1. Angelo Epheſi ſcribe:* ná ktory text dziwnie, według zwyczáiu ſwoiego, kommentuiącego Sylweirę Zak. Karmelit: do uwagi czytáć należy. Święci Aniołowie ſtrożowie, ſą częścią uſzy Páńſkie dla nas, to było figurowáno *Pſal. 129. v. 2. fiát aures tuæ intendentes.* ſą częścią oczámi Páńſkiemi dla nas, to było figurowáno *Pſal. 33. v. 16. oculi Domini ſuper juſtos,* ná co *Philo: Hebræ: angelos vocant ſacræ literæ &c.* ci, co widzą, co ſłyſzą reportuią Bogu, iuż ſię rodzących iuż umieráiących ludzi, aczkolwiek Boſka przezorność głębią umieiętności y wiádomości wſzyſtko ſobie ma przytomne y nie zaſłonione. Wierzył temu Jakob, kiedy owo widział drabinę, á ná niey ániołow zſtępuiących, y wſtępuiących do Nieba *Gen. 8. v. 12.* Wierzył temu Eliaſz *3. Reg. 19. v. 5.* kiedy mu podpłomyk y kubek wody ánioł przynioſł. Wierzyłá temu Agar ſłużebnica, kiedy iey ánioł perſwádował, áżeby ſię do Páni ſwoiey Sary wrociła *Gen. 16. v. 8.* Wierzyłá temu Judytha *C. 13. v. 20.* kiedy iey ánioł do odięcia głowy Holefernoſowi dopomogł. Wierzył temu Paweł S. kiedy ániołow tylokroć wſpomina, á oſobliwie *ad Hebræ. 1. v. 14. nonnè omnes ſunt adminiſtratorii ſpiritus, in miniſterium miſſi propter eos, qvi hereditatem capient ſalutis,* iżali wſzyſcy nie ſą duchowie uſługuiący, ná poſługę poſłáni dla tych, ktorzy dziedziſtwo zbáwienia wziąść maią. Wierzyć y my powini, co tak pokazuię: Zli ániołowie miáłem mowic czárci, áleć to iedno, ſtáráią ſię (że niektorych wſpomnę) *Aſmodæus Tob. 3. v. 8. Behemoth Job. 40. v. 10. Beelzebub. Matth. 12. v. 27.* ſtaraią ſię mowię, áżeby duſze ludzkie ſprowádzić do piekłá, toć przeciwnym ſpoſobem ſtáráią ſię ániołowie dobrzy, áżeby duſze ludzkie, ſprowádzić do Nieba, ile męką Páńſką odkupionych. aſſumpt probuię, ſłowy Wikaryuſzá Chryſtuſowego *1. Pet. 5. v. 8. diabolus.... circuit qværens &c.* konfrontuie ſię to piſmo nowe ze ſtárym, *Job. 2. v. 2. circuivi teram.* konſekwencya iáſna. Powtore: ktoż powie? czemu P. Bog zwierzętom czwornogim, dał pazury, oſtre kły, kopyta, rogi ná obronę, latáiącym ſkrzydłá, pływáiącym ſkrzela, czołgaiącym ſię żądła &c. ſamemu tylko człowiekowi nie dał obrony, że oręże przy boku, lub kii w ręku, trzymáć my zwykli. kátolicy ia bym rozumiał dlatego, że

każde-

każdemu człowiekowi przydał ánioła ſtrożá, mowię ná fundamencie Pſalmographa Ukoronowánego Proroka Dawida *Pſal. 90. v. 11. qvoniam angelis ſuis mandavit de te, ut cuſtodiant te.* I ná ten koniec, dopuścił Bog, niekiedy pokazywáć ſię im poludzku, dla poięcia lub konwerſacyi z ludźmi, w młodym wieku, iáko ſię pokazywáli w ſtárym y nowym Teſtamencie *Mar. ult. v. 5.* ná znák że ſię nigdy nie ſtárzeią, z otwártą głową, ná znák rewerencyi przed Bogiem, bo tego y proſty Pan od ſługi ſwego cierpieć nie może, z krzydłámi dla wyrázenia prętkości, boso dla domyślenia ſię że im nic nie zawadza, do ſpráwienia intereſu, podobnie kazáno zdiąć obuwie Moyżeſzowi, że być miał poſłem do Pháraona *Exodi 3. v. 5.* w bieli, dla widoku kandoru y rzetelności. Spyta kto iákże dawno uſługuią ludziom? odpowiádam, bądź náznáczeni ſą od zrzucenia Lucifera z ſer Niebieſkich, bądź, iák prętko Ewa zdrádzona od wężá, tym ſię Przezaczny nie zatrudniay Audytorze, doſyć nátym że ſię według wielu mądrych zdánia, przyczynił do tego S. Michał, tak prętko iák prętko w Niebie podnioſł bunt wſpomniony anioł. Spytacie á czemuż SS. nie bronią Strożowie tylo grzeſznych duſz ludzkich? odpowiádam my ſami winni, ieżeli ich nie ſłuchamy, wſzakże ſię Aniołowie cieſzą z pokutuiącey duſzy, ſłowa Chryſtuſa, *gaudium erit coram angelis Luc. 15. v. 10.* ſmucą z grzeſzącey a ſmutek ich, rowna ſię gorzkiemu płáczu ludzkiemu, ſłowa Jzaiaſzá *angeli pacis amare flebant C. 33. v. 7.* tylekroć ilekroć, zakámiałość grzeſznika do Boga powrocić ſię nie chce. kończę.

Qvis, putas, &c. angeli eorum. Wielkiego momentu rzeczy, podleniście ſię Swięci Aniołowie, wſzákże obecność Boſka, ná to wam przydána, ażebyście pátrząc ná Bogá, tym delikatniey y pilniey duſz ludzkich ſtrzegli. Tu niechay uważáią ci, ktorym ſtraż duſz ludzkich powierzona ieſt, iáko Paſterzom, oſtrożne w tym było *Concilium* Trydentſkie *Seſſ. 24. c. 1. de refor. Eccl.* gdy do nich mowi: *onus angelicis humeris formidandum &c.* Swięty Michale, dziś twoie Swięto, álbo dedykacya, álbo Bogu Kościołá pod tytułem twoim poświęcenie, iáko Xiążęciu wſzyſtkiey milicyi Anielſkiey, nie wątpię, że tobie naymilſze Swięto, widzieć człowieka Bogu poświęconego, ſamemu tylko ſzczerze y czyście ſłużącego Bogu, ſprawże nam, ażeby każdy z nas człowiek był iák ánioł: á kiedy ow ſtráſzny przydzie termin, że przy śmierci y ná dniu ſądnym, z czártem walczyć będziemy, tey znákomitey expedycyi, ktorey ſię podiął, miłościwie dokończyſz, przyczyń odrobinę zaſług Chryſtuſowych do bilaney twoiey, ażeby duſzá náſzá złość czartowſką przeważyła, á ták Bogu nie uſtaiąca chwałá, á twoiey funkcyi, honoru inkrement wyniknie. Amen.

KAZANIE XXXII.

Ná Swięty Franciſzek Aſſyſki.

Et revelaſti ea parvulis. . . . diſcite. Matth. 11.

OKazya do pomienionych wymowienia ſłow Chryſtuſowi Zbawicielowi náſzemu, ztąd przyſzłá. Iż gdy Uczniow ſwoich owego czáſu do rożnych Miaſt poſłał ná rozśiewánie Ewangelii, á z pożytkiem

kiem duſz ludzkich powrocili, iáko czytáć *Luc. 10. v. 17. reverſi ſunt au-tem ſeptuaginta duo cum gaudio, dicentes, etiam dæmonia ſubiiciuntur nobis, in nomine tuo:* wyrzekł Zbáwiciel *confiteor &c.* (ieſt to *phraſis hebraica*) dzię- kuię Oycze.... żeś te rzeczy przed mądremi ukrył, á obiáwiłeś ma- linkim: do poty ſens Ewangelii. Co głęboko uważáiąc S. Franciſzek, dziś Solennizant, iáko cały w Ewángelii zatopiony, z iedney ſtrony, mo- cno prágnął tey malinkości, ážeby tak, ſtał ſię godnym, być ſługą Chry- ſtuſa; z drugiey ſtrony, uważáiąc, iáko ſam Pan Jezus, ſtał ſię dla nas malinkim, nie biorąc Adama wzroſtu, y wieku w Unią Hipoſtatyczną, ále malinkiego ſynaczka, o tym prorok, *parvulus enim natus eſt nobis. Iſai. 9. v. 6.* dotego w malinkim Sakramentalnym zamknął ſię cirkule, áby ſię do uſt náſzych y ſerca wciſnął, y znowu uważáiąc, że ſię tenże Pan Jezus, narodził, żył, y umierał, ubogo, uważáiąc iż to czynił z wiel- kiey miłości ku národowi ludzkiemu, takdálece, iż ſerce iego okrutną goraiąc miłością, niekiedy ná łzy topiło ſię, *flevit,* ſwiádczy Łukaſz S. *Luc. 19. v. 41.* wziął ſobie ten ſpoſob, zá obraz y cel życia ſwoiego, ni- by Moyżeſz, ow w figurze abrys, *inſpice, & fac ſecundum exemplar, Exo- di 25. v. 40.* Więc ia o Patryárſze y Fundatorze Zakonu moiego, powiem ile mogę rzetelniey, boć ile nátym mieyſcu kłamáć ſię nie godzi, nie po- chlebiáiąc iáko ſyn Oycu: w pierwſzym punkcie, iż Franciſzek naybar- dziey ſię o to ſtarał, áżeby był między wſzyſtkiemi naymnieyſzy, nayu- bożſzy y naywięcey Chryſtuſa uboſtwionego kochaiący, *& revelaſti ea parvulis.* Punkt drugi, náuczy nas, kto był Franciſzek. *diſcite.* O tym chcę mowić *Ad M. D. G.*

Co do pierwſzego. Chciał być naymnieyſzym, ztąd poznáć, iż napiſawſzy Regułę według Ewangelii, ſzedł do Oyca S. Innocencyuſzá III. áżeby mu ią władzą Apoſtolſką potwierdził, dawáno mu tytuł *Præ- dicantium penitentiæ.* wymodlił to ná Oycu S. áżeby ſię názywał y ſam, y Bracia iego *Ordo Fratrum Minorum,* Zakonnik y Zakon Bráci Mnieyſzych. Dla tey maluczkości każąć raz przed Biſkupem, po ſkończeniu, gdy Bi- ſkup mowił do ludu ſłuchaiącego: dziękuycie Bogu że wam iákiegoś człowieka podłego, ále pobożnego y przykładnego, mądrze náuczáią- cego przyſłał, dowiedziáwſzy ſię Franciſzek o tym, ſerdecznie dzięko- wał że go podłym názwał: *in veritate dico Domine Epiſcope, quod magnum feciſtis mihi honorem, quando me tali dignati eſtis titulo.* Dla tey maluczko- ści, kápłánem być nie chciał dla tey maluczkości, Generalſki Urząd złożył. dla tey, nie chciał, áżeby y nád nierozumnym ſtworzeniem Bo- ſkim gorował, ztąd pochodziło, że y do owieczek mowił, brácie owie- czko, bracie mucha, brácie wilku: y owſzem nie tylko nád zwierzęta żyiące, ále wraz y nád nieczułe nieżywe kreatury wynośić ſię chronił, ztąd pochodziło, iż modląc ſię, mawiał: *Lauderis Domine Deus, propter omnes creaturas tuas, ſpecialiter propter honorabilem fratrem noſtrum ſolem, qui dieſcere facit &c. Lauderis Domine Deus meus, propter ſororem noſtrā lunam & ſtellas &c....* á długo wyliczáiąc kończył: *Lauderis Domine Deus propter noſtram matrem terram, quæ nos ſuſtentat & alit.* Tu uważáć, nie chciał ſię wyno- śić wyżey nád Joba, Boſkiego ſługę, ktory mowił, *putredini dixi, pater meus es, mater mea, & ſoror mea vermibus. C. 17. v. 14.* Ztąd pochodziło

że

że śię naywiękśzym grześznikiem być śądził ná świecie: álbowiem (świátczy S. Bonáwenturá) iż Socyuśzowi iego Ruffinowi rewelował Bog: ośobliwśzą (powiáda) zgotowałem dla Fráncisżka koronę: ucieśzony Socyuśz pyta Francisżka, co by o śobie rozumiał? dał odpowiedz, iż ieśtem między grześznikámi naywiękśzy, replikuie śocyuśz, iák to być może, wśzak nie ieśteś łotrem, zaboycą &c. iáko inni? odpowie Fráncisżek, prawdá, ále gdyby był Bog, im dał tę łáśkę, ktorą mnie dał, záiśte byli by wdzięcznieyśzemi nierownie niż ia, nádto, gdyby mnię Bog odśtąpił, ták iáko onych, pewnie bym większe niż oni grzechy popełnił, kędy widzieć, iż z tey málinkości wynikła pokora iák oliwá na wierzch, ktora iáko *pars prudentiæ*, część rośtropności rządziła Francisżkiem przed Maieśtatem Bośkim uniżáć śię. z tey maluśkości pochodziło że śię na tym mieyścu kędy złoczyńcow chowáno po śmierci pochowáć kazał. I ná to wyśzło że Fráncisżek śtał śię Beniaminem drugim: śmiem mowić to było figurowáno *Gen. 43. v. 29. iste est frater vester parvulus.* bo iáko Jozef dawáiąc chleb braci *ponite panes v. 31.* dał większą część Beniminowi ktorego więcey kochał iż piącią częśći przechodziła innych, *majorq; pars venit Beniamin, ita ut qvinq; partibus excederet. v. 34.* tak więcey Chryśtus uśzánował nád innych Fráncisżka, gdy mu dla owey malinkości, pięć ran śwoich nayświętszych udzielił. Starał śię Fráncisżek áżeby był między wszyśtkiemi nayuboższy. Ztąd to dało śię poznáć, kiedy zaczym był ieśzcze do Rzymu po approbacyą Reguły pośzedł, wyzuł śię ze wśzyśtkiego co miał, y przed Biśkupem Aśsyśkim śię wyrzekł, y śuknią właśną ktorą nośił oycu rodzonemu oddał, mowiąc, śmieley teraz mowić będę pacierz: Oycze nas ktoryś ieśt &c. Uczynił podobnie iák Elizeuśz, ktory powołány od Eliaśzá, odchodząc dwá woły zabił, á z pługu rolniczego ogień znieciwśzy, ugotował ludowi y iedli, *tulit par boum & mactavit illud, & in aratro boum, coxit carnes & dedit populo 3. Reg. 19. v. 21.* y wziąwśzy śię pośzedł żá Eliaśzem. tak Francisżek z pługu świátowości śię wyprząg, co było świátowego świátu oddał, márność y ponętę iego śpalił, á do iárzma Chryśtusowego śię záprząg, według dzisieyśzey Ewangelii *jugum meum est svave.* y zá nim pośzedł. Swiát Francisżek tak śobie miał y ważył, iáko ma, y waży pielgrzym y przychodni, iákoż kto śię dziedzicem na świecie czyni, ten w Niebie być nie chce, chyba pielgrzymem y przychodniem, ná czás, krotki y omały iákoż prawdę mowiąc, nie mamy śię zwáć dziedzicami ná tym świecie, to było figurowáno *Psal. 38. v. 13. advena ego sum apud te, & peregrinus, sicut omnes Patres mei*, mowił niegdyś Krol Jzraelśki Dawid, y żeby kto nie rozumiał, że śię to ma rozumieć tylko do ziemie obiecaney, reśpektem Jzráelitow, przywodzę inne piśmo, kędy Bog zakazuie ziemie nie przedawáć, tylko do czáśu, toż rozumieć y o kupnie, *terra qvoq; non vendetur in perpetuum, qvia mea est, & vos advenæ & coloni mei estis. Levit. 25. v. 23.* y dla tego podobno że Memrod potomek Kaina, fundował śobie wierzą ku Niebu, á to niby ná wieki, *venite faciamus nobis Civitatem, & turrim. Gen. 11. v. 4.* wziął mu ią Bog, rozpruśzył y dał ubogim, *dispersit dedit pauperibus. Psal. 111. v. 9.* A ná inśzym mieyścu powiedział tenże Dawid, *mendicus sum & pauper Psal. 39. v. 18.* żebrak ieśtem y ubogi, co inaczey tłumá-

czyć nie można, tylko iż tak dobrá doczeſne miał, iákby nie iego były,
ále cudze y pożyczáne. Tu niechay uważaią ci, ktorzy fortunę złoto
zá Boga maią: ubostwem ſię brzydząc, podobni ſą do Nabuchodonozo-
ra Krola, ktory złotą ſtatuę adorowáć kazał, á rzadki Sidrách, Miſach,
Abdenago, ktory by ſię z tego wymawiał, *adorate ſtatuam auream Dan. 3.*
v. 5. I ten to ieſt bałwan, ktoremu ſię kłániamy. Nie kłaniał ſię temu
bałwanowi Franciſzek, zdał ſię ná Boſką prowidencyą, ktora nikogo nie
zawodzi. To nie tylko figurowáno ále w ſamey rzeczy było, kiedy o-
wo do Lewitow należáło, co rok trzeci dzieſięciny zbieráć, y te, ná ſie-
roty, wdowy, pielgrzymow, y innych ubogich rozdawáć kazáno, y iák
chwalebnym ſpoſobem, proſzę uważáć, *anno tertio ſeparabis aliam decimā,*
ex omnibus quæ naſcuntur tibi eo tempore, & repones intra ianuas tuas, Deuter.
14. v. 28. Oleaſter Zakonu S. Dominika, tak ná ten text kommentuie,
we drzwiách domu twoiego położyſz, álbowiem ieſt wielu takowych lu-
dzi, ktorym, ile godnieyſzym, lub znáiomym, wſtyd, wſtręt czyni, że-
bráć, *verentur ſæpiſſimè pauperes preſertim honorati, faciem divitum videre, &*
ab eis, eleemoſynam petere, ut ergo pudori illorum parceret, præcipit alimenta,
intra portas reponere, unde pauper ea ſine verecundia tollere poſſit. Powtarzam
nie kłániał ſię temu bałwanowi Franciſzek, zdał ſię ná Boſką opátrzność,
y dla tego częſtokroć w życiu ſwoim mawiał, y owſzem zá zwyczay u
niego było wſpomináć *Deus meus & omnia,* Bog moy y wſzyſtko. iák by
wſzyſtko miał gdy Bogá miał, ná ſiebie łáſkáwego, á gdy tak nic nie miał
tylko Bogá, toć był nayuboższy, według świátá, iáko ſam prágnął nay-
bogatſzy záś według Boga gdy iego miał. Stárał ſię ná koniec Fránci-
ſzek áżeby był między wſzyſtkiemi ludźmi, naywięcey Chryſtuſa ko-
cháiący. Ztąd to, dáło ſię poznác, gdy rozmayte *Cantica* álbo pieśni z
miłości ku Chryſtuſowi Pánu piſał, y śpiewał, á gdy go raz ná począt-
kach ieſzcze ſwoiey zakonności napadli w leśie łotrowie, kto by był, pytáiąc
y co śpiewał, dał z śiebie ſpráwę: *præco ſum Magni Regis.* tak śpiewáiąc,
pobudził wſzyſtko ptáſtwo do śpiewánia ná chwałę Bogu, y owſzem nie
tylko do śpiewánia, ále potym y do ſłuchánia ſłowá Bożego, y owſzem
nie tylko ptáſtwo ále y ryby w morzu, náuczał iák ociec dzieci, áżeby
Dobrodzieiowi ſwoiemu dziękowały Bogu, że ich ſtworzył, przyodział,
y żywi. Dało ſię poznáć y ztąd, że tak wiele Liſtow piſał, począwſzy,
ab Epiſtola: ad Univerſos Chriſti Fideles &c. iáko czytáć, *de La Haye,* wſzy-
ſtkie zebráne, y porządnie wyráżone, ktoremi miłość do Chryſtuſa za-
lecał, á ſtan y kondycyą ſwoię oznaymiał: że tak wiele modlitew do Chry-
ſtuſa ſkomponował: że tak wiele Apophthegmatow powiedział, do zbu-
dowánia, y ná náukę drugim, tych rachuie ſię 57. ia iedno powiem,
potkał raz ubogiego, więc mowi do Socyuſza, tego ubogiego trza okryć,
tym płaſzczem, co noſzęmy, álbo raczey trza mu go oddáć, bo nie naſz
ieſt, pożyczono álbowiem nam, do poty pokibyśmy, uboższego nie zná-
leźli, *oportet, Frater, mantellum hoc, qvod ſuper habitum porto, reddamus pau-*
perculo iſti, nam ipſius eſt, mutuo enim accepimus, donec pauperiorem continge-
rit invenire. Apoph. 40. zkąd wſzyſtkim pod ſłońcem żyiącym do wy-
rozumienia przykład, częścią że nic ſwoiego ná świecie nie mamy, czę-
ścią, że y ubogi ubogiego, álbo uboższego, okryć winien, częścią iż kto

okry-

okrywa ubogiego okrywa ſamego Chryſtuſa, iáko mamy o S. Marcinie
Hiſtoryą, y innych wielu Swiętych. Kollokwiow álbo rozmow Fran-
ciſzkowych rachuie ſię 51. coż parabol, exemplow, prophetii, benedyk-
cyi, iuż napiſanych, iuż mowionych, o Bogu y do Boga expreſſyi, nie-
zráchowána liczba. Poznáć było y ztąd, że mękę Chryſtuſa Páná uſtá-
wicznie rozmyślał, że bráci do Zakonu ſwoiego zbierał, áżeby mu do-
pomogli Chryſtuſa kocháć. Wołał z Pſalmiſtą *funes ceciderunt mihi in præ-
claris Pſal. 15. v. 6.* ſznury przypadły mi ná oſobliwych, coż to zá ſznu-
ry y ná kogo? oto ſznury ſą cnoty święte, ktoremi ſię kto przepaſze,
lepiey powiem zwiąże, známienite odbierze w rekompenſę dziedzictwo,
to ieſt Niebo, *etenim hereditas mea, præclara eſt mihi. v. eod:* temi ſznura-
mi wiążmy ſię oraz do Krzyżá Chryſtuſowego, bo Chryſtus dla nas do
kolumny był przywiązany. Ztąd pochodziło że ſię po śniegu, y cier-
niách dobrowolnie walał, dręcząc, y biiąc ciáło ſwoie, áżeby było po-
ſłuſzne ná kochánie ſamego Chryſtuſa. Ná oſtátek wołał niekiedy pu-
blicznie chodząc, wobec ludziom, *Deus amor meus, & nemo ipſum amat.*
Bog miłość moiá, á nie maſz ktoby go kochał. Tu uważáć, y mierzyć
miłość Franciſzka. Ale y także ſam tylko Franciſzek kocháć P. Bogá
będzie, á my nie będziemy? Powiedzcie mi proſzę Katolicy, ktore też
mieyſce prawdziwe, właſne człowieka ieſt? nie świát, bo wam go przy
śmierci odbiorą, nie piekło, bo tam z was żaden być nie chce, nie Nie-
bo, bo ná łáſce Boſkiey ieſt, wam go dáć, y nie dáć, coż tedy mieyſcem
człowieka ieſt? odpowiem Bog ſam. dla poięcia dam podobieńſtwo. U-
ważáliście ptaſzynę w klatce, tey daią wygodę, ma z ubie do iedzenia,
ma wodę do picia, czegoż tedy tu y owdzie bezuſtannie biega, zazie-
ra, y ſzuka ktorędy by wyleciáłá? nie wątpię dla tego, iż iey mieyſce
powietrze ieſt, urodziłá ſię do latania, toż rozumieycie o duſzy waſzey
ſiedzi ták iák w klatce glinianey, przecieſz iednák, lubo opieſzále rada-
by ſię z Bogiem złączyć, czemu? bo iey dał trzy potencye, pámięć ro-
zum y wolą. ktoremi miarkuie że na świecie wiekowáć nie można, w
piekle źle, Niebo ná łáſce Páńſkiey, kędyż *refugium?* tylko do Bogá, iá-
ko do początku y końca wſzyſtkich rzeczy, y człowieka, á ieżeli tak?
czemuż P. Bogá naſzego nie kochamy? dla tego S. Páweł mowił *coar-
ctor. . . . deſiderium habens diſſolvi, & eſſe cum Chriſto. ad Philip. 1. v. 23.* y
S. Franciſzek umieráiąc, do Bogá wołał, *educ de cuſtodia animam meam
Pſal. 141. v. 8.* Powtore uważáliście tryangularny ſtatek, co rozumiecie
czyli ſię włoży w niego ſtatek okrągły, zaiſte włoży ſię, ále auguły trzy
będą prozne, włożcieſz w niego podobny tryángularny ſtatek, wſzákże
kwádrowáć będzie, toż rozumieycie o Bogu reſpektem duſzy waſzey,
duſzá ma trzy potencye pamięć, rozum, y wolą, włożcieſz cały świát kto-
ry ieſt figury ogrągłey (mowię przez niepodobieńſtwo) w tę duſzę wá-
ſzą, zaiſte trzy anguły to ieſt te trzy potencye ieſzcze nie náſycone bę-
dą, niechayże duſzá wáſzá przyimie do ſiebie iednego Boga we trzech
oſobach Troycę Swiętą wſzakże rozum, pamięć, y wola naſycone będą,
bo Bog iedynie, zupełnie, nieſkończenie naſycaiący ieſt, y nápełniáiący
á ieżeli tak ieſt? toć my Paná Bogá kocháć powinni. Potrzecie, kocha-
my Brátá rodzonego naprzykład że náſz ieſt, kocha inny ſyna, że iego

ieſt, á ktoż bardziey twoy człowieku ieſt? ieżeli nie Bog, ktory cię ſtworzył, odkupił, y dotąd że żyieſz utrzymuie; od ktorego dependuieſz, iák promień od ſłońca, á ieżeli ták? że Bog bardziey naſz ieſt, iák Brat, ſyn &c. toć my go bárdziey kocháć powinni, á ieżeliście go dotąd nie kocháli, uczcieſz ſię od Fránciſzka, ktory iáko prágnął być między wſzyſtkiemi naymnieyſzy, między wſzyſtkiemi nayuboższy, ták prágnął Xſa Uboſtwionego kocháć między wſzyſtkiemi naywięcey, ubiegaiąc ſię ták, iák owi dwáy Uczniowie do grobu Chryſtuſa w Hierozolimie, y ieden drugiego wyścignął, *ille alius diſcipulus præcucurrit. Joan. 20. v. 4.*

Co do drugiego punktu. Kto był Fránciſzek? odpowiádam, był człowiek ſam nie tylko pokutuiący, ále też pokutę ogłaſzáiący, z Bogiem certuiący, y od zguby świát broniący. *Jonæ 3. v. 2.* Rozkazał Bog wſzechmogący Jonaſzowi prorokowi iść do Miáſtá Niniwen y pokutę ogłaſzáć, inaczey náſtąpi kará, Miáſtá wywrocenia, *vade & prædica in ea prædicationem &c.* uczynił tak Jonaſz, á wyſzedſzy z Miáſtá, ſiadł ſobie ná przeciw ſłońca, y uczynił ſobie chłodnik, y ſiedział pod nim w cieniu, ażeby uyźrał co ſię będzie dziać z Miáſtem, *fecit ſibi umbraculum, & ſedebat ſubter illud in umbra, donec videret qvid accideret Civitati C. 4. v. 5.* Certował potym z Bogiem, czemu nie karał Bog Niniwitow iák obiecał? ález náuczony od Bogá, że pokutę widział y popráwę, zamilkł. Podobnego coś ſtało ſię z Fránciſzkiem, wtedy żył kiedy złość Henryka II. Ceſarza powſtáła, y prześládowánie Kościołá Bożego (zá Honoryuſza III. Grzegorzá IX. y Alexandrá IV) ktory ſprzyiał Saracenom, więc począł pokutę ogłaſzać, karą Boſką grozić, á potym śiadſzy w Zakonnych cieniach, rozmyśláć począł, owe ſłowa Dawida, *tempus faciendi Domine, diſſipaverunt legem tuam Pſal. 118. v. 126.* uważał co ſię będzie daley działo z złością grzeſznikow, nieiáko certowáć z Bogiem począł, według owego textu, *dum ſuperbit impius, inceditur pauper. Pſal. 10. v. 2.* álić cierpliwością y miłośierdziem Boſkim wyuczony, *diſcite qvia mitis ſum*, prośić raczey żá grzeſznikami począł, y zá zgubą ludzi, krwią Chryſtuſową odkupionych, modlitwámi obſtawał. Pytacie kto był Fránciſzek? odpowiem w podobieńſtwie. Proſzony niegdyś *Apelles* malárz, ażeby olbrzyma odmálował, coż czyni? oto odmalował ná tablicy palec olbrzyma, ktory dwoch ludzi dimenſyą według ſwoich czynili reguł, przez co oznaczył, że z pálca, dośyć będzie olbrzyma poznawáć, Katolicy prezentuię ia wam dziś rękę zránioną Fránciſzka S. Oyca y Patryárchy moiego, á wy ſobie wnoście kto był Franciſzek. Gdy Liſt czytacie, patrzycie ná pieczęć czerwoną, y domyślacie ſię czyi herb, y kto do was piſze, podobnym ſpoſobem ná ręce Franciſzká gdy widzicie pieczęć, álbo znák ran Chryſtuſa Páná, wnośc ieſz ſobie, że Franciſzek być muśi Liſtem do was od Chryſtuſa piſanym, w ktorym rozmayte nauki, y życia przykłády, dla oboiey płci, ſą wyrážone, *epiſtola noſtra vos eſtis. 2. ad Corin. 3. v. 2.* W tym Liście doczytacie ſię iákoście mękę Chryſtuſa rozmyśláć winni, iako Zbawiciela ſwoiego, y owſzem ten Liſt nie iedną ále pięciu pieczęnciami zápieczęntował Chryſtus, ażebyście ſobie przypomnieli iák wiele większych ran dla was Pan ucierpiał. Tu zawołáć, o! Boże o! Jezu naydobrotliwſzy, cożeś dla nas uczynił, żeś znowu rány twoie ponawiáć

ra-

raczył, ná przypomnienie nam odkupienia naſzego, dodam więcey, o! Boże o! Jezu cożeś uczynił, żeś tak malinkiego człowieka, Fránciſzka, do tego zażył; odpowiem Katolicy, náuczyć podobno chciał Chryſtus wſzyſtkich nas *diſcite*: że niekiedy do czytánia, lepſza máła świeca, iák pochodnia, ktora fumu álbo dymu wiele wydáie, y ćmi czytaiącego, nie ták świeca, otoż malinkiego, ubogiego, Fránciſzka Chryſtus ná to obrał, y do nas poſłał, pieczętuiąc go ránámi ſwoiemi, áżeby był nie tylko Liſtem, ále świecą miſtyczną, nas oświecaiącą, wſzákże iednák z tego ſię Fránciſzek nie wynośił, wzmiánkę tylko nie iáko z Páwłem czyniąc, *ſcio hominem in Xſto 2. ad Cor. 12. v. 2.* Pytacie kto był Franciſzek? prezentuię wam Fránciſzka po śmierci ſtoiącego, iáko Grzegorz IX. widział, *ante obitum mortuus, poſt obitum vivus.* Zadziwi to nie iednego, y ſpyta, czemuż Franciſzek po śmierci, ſtoiący? odpowiádam częścią ztąd, iż Bogá gorąco kochał, częścią ztąd iż iáko zá żywota nigdy nie upadł, tak y po śmierci trybem ſtoiących pokazał ſię Serafinow, *Seraphim ſtabant. Jsai. 6. v. 2.* dlátego Franciſzek przez antonomazyą názwány Seraficzny, iáko też y dla tego, że ná owey Alwernu gorze od Chryſtuſa w obrázie ſześcioſkrzydláſtego Serafina rany odebrał. Powtarzam Fránciſzek po śmierci ſtoiący, zkąd łatwo wnośić, co był zá człowiek zá żywota. *4. Reg. 13. v. 21.* Mowi litera Páńſka, iż tam niegdyś nioſąc trupa do grobu grobarze, nápotkawſzy łotrow, ſtrworzeni wrzucili trupa do grobu Elizeuſzowego, ktory ſkoro ſię dotchnął kości Elizeuſzowych, ożył człowiek y ſtanął ná nogi ſwoie, *cum tetigiſſet oſſa Elisei revixit homo, & ſtetit ſuper pedes ſuos.* iáko tedy wydało ſię po śmierci, kto był zá żywota Elizeuſz, że był mąż święty, Bogu przyiemny, y owego Sunamitki ſyna, o ktorym *4. Reg. 4. v. 34.* wſkrześił. tak ſię wydało po śmierci Franciſzka (ktory ſiedmi umarłych wſkrześił, nie tylko ále y ſam wſtał y cudownie ſtanął) kto był, *poſt obitum vivus.* Tak to śmierć ſama, doſkonałe życie probuie y świádczy. Tak niewinność umarłego Chryſtuſa, pokazáła ſię niemniey przez umarłych, iáko mowi S. Mattheuſz, *& monumenta aperta ſunt, & multa corpora Sanctorum, qvi dormierunt, ſurrexerunt C. 27. v. 52.* Tu ſpełniáć ſię poczęło, co S: Páweł powiedział *qvi in Chriſto ſunt, reſurgent primi.* Tu zawołáć z Dawidem, *venite & videte opera Dei, terribilis in conſiliis ſuper filios hominum Pſal. 65. v. 5.* Tu zawołaymy ſami nád ſobą: Franciſzek umarły powſtał, á my żywi między trupami leżemy, ſpytacie iákże? oto náucza *Philo* Zydowin, *lex Dei, mortua eſt & viva, mortua eſt, qvæ tantum intelligitur, viva, qvæ exercetur.* otoż między tylo trupami zoſtáiemy, ile przykazánia Boſkiego rachuiemy, á iego nie obſerwuiemy, á przecie dziwna rzecz, iż wolemy zawſze, przeſtawáć z iednym żywym, iák z dzieſiącią zmarłemi ludźmi (nie mowię tu żeby Boſkie przykazaniá iuż wigoru nie miały, ále że iuż ie przez nieobſerwancyą, uśmierciámy.) Pytacie ieſzcze kto był Franciſzek? odpowiádam pytaycie ſię owego Opata názwiſkiem *Joachimus Calaber, Abbas Monaſterii Florenſis*) Zakonu S. Benedykta, ktory go przepowiedział wielą lat wprzody, zánim ſię S. Franciſzek národził, pytaycie owego Opata, tegoż Zakonu ktory Franciſzkowi owę kapliczkę, gdzie dziś Porcyunkula darował. Pytaycie Janá Trithemiuſa tegoż Zakonu Opata Spanhe-

 mlń-

mińskiego, o nim piszącego, y innych wielu, ktorzy o nim pisali. Czytaycie Bullę Porcyunkuli, czytaycie y tych ktorzy się y teraz ku nim affektem unoszą, iáko Benedykta XIV. List Papiski, ktory tę Bazylikę w ktorey spoczywa, ná *Patriarchalną* wyniosł godność. Spyta, zá coż, takowe Fránciszkowi od Bogá łáski y przywileie? iużem namienił, wszákże powtorzę, oto że náśládował Chrystusa. Poymuycie katolicy cień, ten to czyni, co czyni człowiek, chodzi człowiek, czyni to cień, klęczy człowiek czyni to cień, wyciągnie ręce człowiek, czyni to cień, Zbawiciel Jezus, iest Bog y człowiek wcielony, co czynił Jezus, náśládował Fránciszek, iuż to chodząc á náuczáiąc, iuż to klęcząc á modląc się, iuż to ręce ná Krzyż wyciągáiąc y cierpieć prágnąć dla Chrystusa, czyncieź y wy tak, á łáski y przywileie od Ubostwionego Jezusa odbieráć będziecie, w życiu waszym y po śmierci. kończę.

Et revelasti ea parvulis.... discite. O! Seraphiczney doskonáłości mężu, Francziszku S. ktoryś nie tylko w Włoskich kraiách, iáko w oyczyźnie twoiey słynął, ále też y w Polszcze zászczycony, świádkiem tego Wielkapolska, á pryncipalnie Archidyecezya tuteysza, gdy dzień dzisieyszy, ná pámiątkę zwycięstwá pewnego (iáko pisze Jodocus) z nabożeństwem obchodzi. weźmieyże y wdálszą protekcyą ten kray, y owszem y całą koronę Polską, ná herbownych rękach twoich utrzymuy, á my cię zá to wychwaláć będziemy. żeś był prawdziwym náśládowcą Chrystusa, cudowny zá żywota, cudowny po śmierci, tak ná ziemi, iák w Niebie, u Bogá w łásce, ktoremu niechay będzie chwałá ná nieustáiącą wieczność. Amen.

KAZANIE XXXIII.

Ná Przeniesienie Swiętego Woyciechá.

Et qvi non bajulat crucem.... non potest esse meus discipulus. Luc. 14.

ALboż to nie piekne szczerozłote kosztownemi obsypane kleynotámi Cesarskie korony, álbo nie piekne Krolewskie Trony? Albo nie piekne Xiążęce Mitry, y gwiazdy? álbo nie piekne Hetmánskie buławy, żołnierskie Horągwie, rycerskie pásy? w stanie duchownym, álbo nie śliczne Papieskie Triregia, Kardynálskie kapelusze, Biskupie infuły, Doktorskie togi, birety, y pierścienie? á przecię Zbáwiciel Jezus w dzisieyszey Ewangelii nie zaleca, tylko same człowiekowi Krzyże, kiedy wyráźnie y dokładnie powiáda, iż nie może być ucznieem moim, kto krzyżá nie zna, *& qvi non bajulat crucem suam &c.* czemu? iá bym rozumiał, temu, iż się Bog ná osoby nie ogląda, to nápisano iest *Actor. 10. v. 34. non est personarum acceptor Deus.* słowá S. Piotrá. Konfrontuie się to pismo z drugim, *ad Coloss. 3. v. 11. ubi non est gentilis & judæus, circumcisio & præputium, Barbarus & Scytha, servus & liber, sed omnia. & in omnibus Christus,* gdzie nie masz poganina y żyda, obrzezánia y odrzesku, Barbarzyna y Tatarzyana, niewolnika y wolnego, ále wszystko y we wszech Chrystus. Ztąd iest, iż záraz po śmierci Chrystusowey prawdziwi Chrześcianie nie stárali się, o więcey, iáko iedne krzyżyki, áby mogli co dla Imienia Páńskie-

ſkiego ucierpieć, iákoż y ucierpieli, o tym w Dzieiách Apoſtolſkich, kiedy owo wypuſzczeni z więzienia Apoſtołowie, ſzli z obliczności cieſząc ſię iż ſię ſtáli godnemi dla Imienia Jezuſowego cierpieć zelżywość, *Actor. 5. v. 41.* Po nich także, nie przerwanym nigdy ſpoſobem, náſtąpili inni Chrześcianie, ktorzy cierpieli dla Chryſtuſa, iednego wſpomnę S. Cypryaná Biſkupá Carthaginſkiego, około R. P. dwuchletnego pięćdzieſiątego oſmego, ktory oſkarzony przed niewiernemi, że był Chryſtuſa Ucznlem, więc obwiniony przywołany do ſądu, gdy go pytano, ty ieſteś Cypryan, Chrześciánin? odpowiedział ieſtem: a gdy mu dekret czytano śmierci, *Thaſcium Cyprianum gladio animadverti placet.* rzekł: Amen. Byli po tych y inni w náſtępuiacych wiekach, iáko to około roku dziewięćſetnego dziewięćdzieſiątego ſiudmego, dziś Solennizant, niegdyś Czeſki, Węgierſki, Polſki y Pruſki Apoſtoł, y męczennik, Arcybiſkup Gnieżnienſki Woyciech Swięty, ten według Ewangelii mocno w krzyżu ſię kochał, y żył wzorem Chryſtuſa Pána, y umierał. Więc S. Pátronie wydam cię z ſekretu, y przy Oyczyſtey twoiey roży, *ſub roſa* miec nie będę, żeś nie tylko S. Arcybiſkupie krzyż nośił, áleś go y cierpiał, *& qui non bajulat crucem*: punkt pierwſzy; nie zda ſię do ſzkoły Chryſtuſowey, kto Krzyżá nie cierpi, *non poteſt eſſe meus diſcipulus* punkt drugi. *Ad M. D. Gloriam.*

Co do pierwſzego. A nayprzod że S. Woyciech Krzyż nośił, mieyſca tu wątpliwości nie ma, bo był Arcybiſkupem, ktory to Palliuſz álbo ſtroy ArcyBiſkupi co znáczy? odpowiáda Jzydor Pelluzyota *L. 1. Epiſt. 136. illud enim amictulum ex lana contextum, quod illi geſtant humeris, ovis illius quam Dominus aberrantem quæſivit, inventamq; humeris ſuis ſuſtinuit, pellem deſignat.* Ale że y w inſzym ſenſie Krzyż nośił, tak to pokazuię. *Apoc. 7. v. 2.* Widział Jan S. w obiáwieniu ániołá, wſtępuiącego od wſchodu ſłońcá, maiącego pieczęć Bogá żywego, ten záwołał wielkim głoſem, do czterech ániołow karę w rękach trzymaiących, ażeby nie ſzkodzili ziemi y morzu, pokiby nie náznáczył ſług Boſkich ná czołách, *habentem ſignum Dei vivi.... donec ſignemus ſervos Dei noſtri, in frontibus eorum.* Przez tego Aniołá niech mi ſię godzi rozumieć S. Woyciecha, Krzyż Chryſtuſow pieczęć álbo znák Boga żywego, iáko charakter wiáry ná czole maiącego, á przez czterech ániołow, ná czterech węgłách ſtoiących, y karę trzymaiących niech mi ſię godzi rozumieć, ſpráwiedliwość Boſką, wiſzącą nád czterema Monarhiami, álbo Páńſtwámi to ieſt Czeſką, Węgierſką, Polſką y Pruſką ziemią. Przerwie mi kto y ſpyta, coż to zá pieczęć byłá, ktorą miał ánioł, y ktorą pod Niebem żyiących ludzi znáczył, áby wolnemi od kary Boſkiey byli? odpowiádam litera *Thau*, o ktorey y Ezechiel prorok námienia *C. 9. v. 6. ſuper quem videritis thau, ne occidatis.* y byłá to literá oſtátnia w alphabecie Hebrayſkim koniec znácząca, ták iáko w Greckim *alpha*, znáczy początek, á *omega* koniec, o czym *Apoc. 1. v. 8.* czytać. *ego ſum principium & finis:* bo iáko mowi S. Hieronym Kośćiołá Bożego Doktor, y ięzykow wiele świádowy *L. de Nominibus Hebraicis*: *omnes literæ hebraicæ, propriam habent ſignificationem,* kto tedy miał tę literę ná czole u Ezechiela y Apokaliptyka, znák był, iż miał przed oczymá Bogá, ktory ieſt wſzyſtkich rzeczy ko-

niec, tey litery záżywáli żydowie zá czásow Ezechielá, kſztałt krzyżá maiącą, iako ią y Grecy y Łacinnicy wyznáią. Powtarzam wiſiałá plaga Boſka nád temi cztyrema Páńſtwámi, coż czyni S. Arcybiſkup Woyciech? prośi Páná Bogá moiego, ážeby tych ſurowych dekretow exekucyi nie czynił, poki by wprzod, niektorych przynaymniey (iezeli nie wſzyſtkich) tą ſpodziewáną obroną Krzyżem Chryſtuſá, to ieſt wyznániem wiáry, w tych Páńſtwách nie uzbroił, *donec ſignemus ſervos Dei noſtri, in frontibus eorum.* I tak pokazał ſię nayprzod, ten S. Anioł, w Czechach Prażanom, kiedy im Krzyż Chryſtuſow, iáko charekter wiáry, iáko klucz, álbo drábinę do Nieba prezentował, y zalecał. Ale ách! niebaczni Czechowie, procz innych exorbitancyi y rozpuſty, dzieci ſwoie żydom przedawáli, święta gwałcili, poſty łamali, nikogo ſłucháć nie chcieli, á wſzyſtkie náuki Chrześciáńſkie iáko śmieci od ſiebie odmietali. Zadziwiło to S. Mężá, y ná ſercu okrutnie dotykało, coż czyni? záżywa owego ſpoſobu, ktory czytał *Apoc. 11. v. 1. & 2. datus eſt mihi calamus, ſimilis virgæ, & dictum eſt mihi, ſurge & metire Templum Dei, & altare, & adorantes in eo. atrium autem qvod eſt foris templum, eiice foras & ne metiaris illud.* y dáno mi trzcinę podobną laſce, y rzeczono mi, wſtań, á mierz kościoł Boży y ołtarz y modlące ſię w nim, á ſień ktora ieſt przed kościołem wyrzuć precz, á nie mierz iey, álbowiem dána ieſt pogánom. S. Woyciech trzymaiąc w ręku kiı Paſterſki *paſtoralem baculum* grozi nayprzod owieczkom ſwoim do popráwy żywota, á gdy to nie pomogło, czyni z niego iákoby miárę, *datus eſt mihi calamus, ſimilis virgæ,* y ná cztery części dobrá Kościelne dzieli, iedne ná kościoł, drugie ná kapłány y kleryki ſwoie, trzecie ná ubogich, czwarte ná wyżywienie ſiebie, reſzte doczeſnych rzeczy depce y wyrzuca, te álbowiem znáczą przyſionek, *atrium autem qvod eſt foris templum, eiice foras, & ne metiaris illud,* y odſtępuie y odchodzi. kędyż? umyślił iść do Jeruzalem, á będąc wprzod w Rzymie, wſtąpiwſzy do Kaſſynu, wolą ſwoię zá rádą Opata Kaſſyańſkiego odmienił. Przymuſzony potym, wrocił ſię do Biſkupſtwa Práſkiego, ále gdy ieſzcze gorſzych, ániżeli byli Czechow zaſtał, odſtąpił znowu y puścił ſię do Węgier ten Swięty w ciele ludzkim Anioł, y tám nieco Węgrow naznáczywſzy znákiem Krzyżá Chryſtuſowego, udał ſię do Polſki, wprzod do Krákowá potym do Gniezná, ktorego Xiążę Polſki Boleſław Chabry mile przyiął, gdzie ná ow czás Robert Arcybiſkup umarł, więc zá konſenſem Papieſkim od Boleſłáwá uproſzony Arcypaſterzem zoſtał, y owe nowe Chrześciany Polaki w wierze świętey pośilał, zbawienną im przez krzyż Chryſtuſow do Nieba drogę pokazuiąc, owey ie Pieśni bardzo nábożney, y artykuły wiáry w ſobie zamykaiącey ucząc, ktora ſię záczyna: Bogarodzica: &c. ktorey zazywáli Hetmani dawni y Recerze Polſcy gdy ſię z Pogánámi, z Turkami, z Wołochámi, z Moſkwą álbo Tataramı potykáć mieli. Tę pieśń kto umiał, iedno było, iákoby naylepiey umiał katechiſm. Tę pieśń kto śpiewał, od Boga potrzeby ſwoie, łatwo wypraſzał, álbowiem ta pieśń práwie z Ducha Swiętego przez Woyciechá inwentowana byłá, mowic to mogę z prorokiem, *& immiſit in os meum, canticum novum, carmen Deo noſtro. Pſal. 39. v. 4.* Tę pieśń ná wiekopomną pamiątkę Polacy chowáć w ſercu ſwoim winni, iáko wiáry ſwoiey pierwiaſtki,

ſtki,

ſtki, y początki, álbo elementa. Tu iuż widzieć iáko S. Woyciech trzy Páńſtwá ile mogł, znákiem litery *Tau* ná czołách náznaczył, y dotąd od kary Boſkiey, ktora (w zaniedbániu wiáry być by mogłá wielka) obronił. *nolite nocere...., donec ſignemus ſervos Dei noſtri.* Ale to ieszcze zdawáło mu ſię mało, więc opatrzywſzy dobrze Polakow, á drogiemi słową Bożego maściámi grzechowe pozawiáwſzy rány, pomknął ſię ten ánioł, kędyż? do Pruſow, kędy byli ſrodzy pogánie, á ná pytynie kto by był? odpowiádał ieſtem ſługá Boſki ktory ſtworzył Niebo y ziemię, wierzcie w Chryſtuſa ktory was odkupił, á chrzciycie ſię ná grzechow wáſzych odpuſzczenie. y ták po miáſtach y wioſkách wiárę Chryſtuſá rozſiewáiąc chodził, wſzákże náśmiewáli ſię z niego Pruſſowie, y upátrzywſzy czás Swiętego Woyciecha w polu, ofiárę Páńſką álbo Mſzą Swiętą maiącego, ſiedmią zámordowali włoczniámi, á ciało iego porąbawſzy, ná drzewie záwieśieli, w roku iákom wyżey powiedział dziewięćſetnym dziewięćdzieſiątym ſiodmym. A tu iuż widzieć znowu iż S. Woyciech czwarte Páńſtwo Krzyżem Chryſtuſa znácząc, był prawdziwym owym Apokaliptycznym ániołem. Tu widzieć że Krzyż Chryſtuſow nie tylko nośił ále go y ucierpiał, gdy ſztuki y części ciáła iego ná drzewie záwieſzone, każdy mogł oglądáć, *& qvi non bajulat crucem ſuam &c.* Tu niech uważáią odſzczepieńcy, dawność Mſzy Swiętey w Polszcze. czemuż ſię z zwyczáiow tych y práktyki Kościelney urągáią? śmiem mowić iż to ſą myſzy y ſzczury, ktorych z domu ſwoiego Polſká pozbyć nie może. Powtarzam: ciáło rozśiekane S. Woyciecha Pruſowie ná drzewie porozwieſzáli, iáko ſtráſzną tyránnii operę, y dogodzili Swiętemu, tego też prágnął, ážeby trybem Chryſtuſa ná drzewie wiśiał dyſcypuł. Miał Chryſtus translacyą kiedy owo Ciáło iego Nayświętſze, ba ieſzcze będąc żywym, zá trzydzieści ſrebrnikow ſprzedáne, *acceperunt triginta argenteos pretium appretiati Matth: 27. v. 9.* do grobu przenieśione było, miał y S. Woyciech translacyą, kiedy ciáło iego od Pruſow ſprzedáne, ſzczęśliwie ztámtąd do Trzemeſzná, potym do tey tu Przeświętney Katedry przenieśione było, zkąd Polacy dziśiay przenieśienia iego pámiątkę obchodziemy, iáko ten w ciele ludzkim ánioł, od Bogá poſłány, ná męczeńſtwie ſwoię legacyą ſkończył. *Martyr.* według S. Auguſtyná *Serm. 32. de SS.* z greckiego, tłumaczy ſię ná łacińſkie *teſtis*, świádek, y tak kto zá wiárę Chryſtuſa umiera, dáie świádeſtwo, że wierzy w Chryſtuſa. Woyciech Swięty świádkiem gdy męczennikiem, wiáry Chryſtuſowey, zaiſte *teſtis omni exceptione major*, tak ze krwi, iáko z zarliwości w czterech Páńſtwach, á kędyż proſzę odſzczepieńcy takich świádkow waſzey wiáry macie? macie wprawdzie męczennikow wielu, ále w piekle, im záś bardziey wiárę katolicką Rzymſką zátrzeć chcecie, tym bardziey w herbowney roży Woyciechá S. pachnie, ktory ią y w Rzymie będąc wyznawał. *veritas qvo magis oppugnatur, eo magis illuſtratur, & ſicut aromata eo magis redolent, qvo magis conteruntur. Barboſa.* S. Woyciechu wielki przed Bogiem y ludźmi Arcypaſterzu wyrobiłeś Boleſłáwowi Chobremu Xiążęciu Polſkiemu koronę, ktora czyli byłá przyſłaná od Ottona Ceſarza, czyli iáko piſze Baroniuſz od Oyca Swiętego, dość ná tym że Boleſław w teytu Swiątnicy Boſkiey, pierwſzy odebrał Polſką koronę, y

 zá

y zá twoim faworem koronowány, czemuż? boś swolę więcey ukochał owczárnią, że słow owych zażyię *Esther 2. v. 17. adamavit eam.... & posuit diadema regni in capite ejus.* Wyrobiłeś mu u Bogá że y kolumny żelazne, ná wschod y zachod słońca, Pánstwo swoie oddzieláiąc stánowił, że potym Czechy, Niemce, Morawice, Kászuby, y Pomorzany gromił. wyrobze y nam nád odszczepieńcami zwycięstwo, uproś nam nieustaiącą Krzyżá Chrystusowego miłość, á w Krzyżu niezmázaną wiárę, ażeby każdy z nas maiąc odebrány znák Krzyżá Chrystusowego, ná Chrzcie świętym, *signum Dei vivi, in frontibus eorum,* wiecznie nie zginął, ále ráczey Niebieską odebrał koronę.

Co do drugiego punktu. Aczkolwiek Pásterzow krzyż nośić y iego cierpieć naywięcey zdobi, to było figurowano *Apoc. 2. v. 1.* kiedy owo Janowi ná wyspie Patmos z Niebieskiey poczty pisać kazáno, *scribe: hæc dicit.... qui ambulat in medio septem candelabrorum aureorum.* kędy widzieć, że ten co się przechodził między szczerozłotemi lichtarzámi był Naywyższy Pásterz Pan Jezus, attencyą czyniący nád wszystkiemi Przełożonemi Kościołow, ktorzy iako świece ná lichtarzách w Kościele przykłádnie iáśnieć máią, czystością, wiárą, y miłością, y krzyżykow cierpieć iskry parzące, y lubo śiedm Anniołow, (miałem mowić lichtarzow áleć to iedno) Jan Swięty wylicza (iák mu wyráchowáno) *Angelo Ephesi Ecclesiæ scribe Apoc. 2. v. 1.* á w wierszu iedynastym, w Rozd. pierw: *mitte septem Ecclesiis, quæ sunt in Asia, Epheso & Smyrnæ, & Pergamo, & Thyatiræ, & Sardis, & Philadelphiæ, & Laodiciæ,* iednák według tłumaczow, przez te śiedm znaczy się *universitas* Kościołow wierzących, y do wszystkich generalnie mowa, konfrontuie się to pismo z drugim, kędy Chrystus powiedział *Bonus Pastor animam suã dat Deo pro ovibus suis. Joan. 10. v. 11.* Wszákże iednák nie iest myśl moiá kogo męczennikiem czynić, álbo wszystkich ná świecie żyiących krzyżowáć ludzi, bo by pewnie nie ieden powiedział, *durus est hic sermo. Joan. 6. v. 61.* Krzyż prawdá od męki *crux à cruciatu* ma swolę denominacyą mowi Grammatyk Chrześciański, átoli troiáko rozumieć się może. Albo ten ktory Chrystus ná gorę Kalwaryi dzwigał, á tego, ktoryż człowiek Athlas udzwignąć potráfi? do ktorego dzwigánia Chrystusowi domogało Bostwo. Powtore, Krzyż, są wszystkie męki Chrystusa, ále y z tych, ktoż naymnieyszą mękę podeymie się dzwignąć? w ktorych Chrystusa wspierało także Bostwo. Krzyż trzeci, są wszystkie utrapienia y dolegliwości, ktore człowiek żyiąc dla Chrystusa cierpieć może gdy zechce, y w tym sensie, dziś w Ewangelii mowi Pan, *& qui non bajulat crucem suam &c.* Spyta kto kędyż tych krzyżykow szukać? y owszem pytam się y ia, kędy tych krzyżow nie masz? ktory stan iest bez Krzyżow? mnie nie wierzycie? słuchaycież S. Chryzostoma *Hom. 67. ad pop. Antioch: omnes cujuscunq; sortis sunt, varias crucis causas habent, hic quidem ab uxore, hic à filio, alter à servo, alier ab amico, alter ab inimico, ex vicino qvidam, qvidam ex fortunarum jactura.* Krzyżow szukáć nie potrzeba ále ie cierpieć. Przykro ci záchowáć Ewángelią? otoż Krzyż. Przykro ci krzywdę urázę dárowáć, otoż Krzyż. Nie wielka rzecz záprzyć się śiebie samego, á przecięsz krzyżem názywamy, y ten Krzyż cierpieć Chrystus rádzi, *qvi vult post me, venire abne-*

get

get ſemet ipſum Lucæ. 9. v. 23. Pytacie coż ieſt záprzyć ſię śiebie ſámego? poymuycie Páńſtwo moie Protorodzica náſzego kiedy go Bog ſtwarzał, pierwey uczynił lepiankę, potym tchnął, ná nię, y ożył człowiek, kędy ciáło y duſzę uważaycie, niechayże ſię duch, ciáłá záprze, mowiąc iuż ia nie ten, dobrze ſię znegował y reformował, y to ieſt Krzyż, á tym ſamym grádus Chrześciánina do doſkonáłośći dążącego, więcey powiem profeſſya katolicka ieſt być doſkonáłym, á ta bez Krzyżá obeyść ſię nie może: áni nárzekáć że Chryſtus wiele Krzyżow radzi, gdyż wiele rozmaytych w nas defektow, á iáko medyk rożne aplikuie medycyny, tak Protomedyk Chryſtus rożne proponuie krzyżyki, ażeby rożne náſze defektá zleczył. Ani przez te Krzyże śmierci ſię lękáć mamy, bo mowi S. Páweł *2. Cor. 4. v. 16. licet is, qvi foris eſt noſter homo corrumpatur, tamen is qvi intus eſt, renovatur de die in diem.* Ten krzyż S. Páweł cierpiał: ſpyta kto, wſzák Swięty Páweł ukrzyżowány nie był, prawdá y ia bym ſię temu dziwował, dlaczego nápiſał o ſobie. *ad Galat. 2. v. 19. Chriſto confixus ſum cruci,* gdy bym nie wiedział co nápiſał S. Bonawentura. *duplex eſt crux, una materialis altera ſpiritualis, una in corpore exterior, hæc in corde interior, crux corporalis bonorum eſt & malorum, ſed ſpiritualis eſt tantum beatorum,* cierpiał tedy S. Páweł od náwrocenia ſwoiego Krzyże w oboim ſenſie, raz gdy cierpiał ná ciele zewnętrznie, *ter virgis cæſus ſum. 2. Cor. 11. v. 25.* drugi raz ná duſzy wewnętrznie, przez kompaſſyą nád bliźnim *qvis infirmatur, & ego non infirmor? v. 29.* co tedy Paweł Swięty kiedy rádził, to y ſam czynił; prawdziwy Chryſtuſa dyſcypuł. Potrza tedy koniecznie doſkonáłemu Chrześciáninowi Krzyż dzwigáć, á ten ſwoy nie cudzy, *crucem ſuam.* Spytacie czemuż zá Chyſtuſem Cyreneńczyk Krzyż dzwigał? o czym *Luc. 23. v. 26.* odpowiadam y owſzem to była figura, żeśmy grzeſznicy, co cierpieć, dla Chryſtuſa powinni, álbo też byłá dla wſzyſtkich odſzczepieńcow przeſtroga, ktorzy ſię ná záſługi Chryſtuſa Páná ſpuſzczáią, á ſami nic cierpieć nie chcą, prawdá záiſte ieſt, iż záſługi Chryſtuſa Pána ſą nieſkończonego waloru, według Theologow práwowiernych, ále też y náſzey pracy dołożyć potrzeba, tá náuká ieſt przeciw tym, ktorzy omylnie rozumieią, że nam záſługi do Nieba nie potrzebne, iákby to Chryſtus niepotrzebnie zapowiedział, z czego nas examinowáć ná Sądzie będzie, *Matth. 25. v. 34. tunc dicet Rex his, qvi à dextris ejus erunt venite benedicti, eſurivi enim & dediſtis mihi manducare &c.* Powtarzam krzyż ſwoy dzwigáć potrzeba, czemuż nie cudzy? mądrze Nauczyciel Jezus powiedział, bo inſzy ieſt Krzyż Monárchow, Krolow, Panow, bogatych, inſzy ubogich, y znowu inſzy duchownych, inſzy świeckich: otoż należy ażeby każdy ſwoiego ſtanu Krzyż noſił. ále ách! moy Boże, iák częſto cudzy Krzyż zdáiemy ſię dzwigáć, nie ſwoy, iákże to? oto krol mowi, lepiey było być proſtym Pánem, Pan lepiey by być Krolem, ubogi mowi lepiey przecię być bogatym, á bogaty nárzeka że nie wie co z pieniądzmi robić y kędy ie dáć, lub ſchowáć, ten nárzeka ná ſtan czyſtośći, ow ná ſtan małżeńſki, y tak wielu ludzi nie chcą Krzyżá ſwoiego cierpieć, w lepſzey maiąc opinii, ten ſtan, w ktorym nie ſą: podobni ieſteśmy ludzie ná tym świecie, do owych w łodziach ſwoich nawiguiących flißow, ktorzy cudze náwy názywáią ſzczęśliwſze iák ſwo-

swoie, nawy nasze są stany nasze, wiátry są przeciwności, w każdey tedy náwie, to iest stanie, prácowáć potrzeba, ieżeli utonąć nie chcesz, á tym cnotliwiey, im chwalebniey do brzegu przypłynąć prágniesz, iákoż cnota názywa się *virtus*, *quòd vim infert homini*, opieráć się należy przeciwnym wiátrom, á to iest Krzyż cierpieć, y szczęśliwie do brzegu szczęśliwey wieczności przypłynąć. A tu iuż miarkuycie nabożni słuchacze, ieżeli krzyżow swoich w stanie naszym cierpieć nie chcecie. Uczmy się od S. dziś Solennizanta, ktory nie tylko w swoim zbáwienia interesie krzyż cierpiał, w rożney okoliczności, ále też cierpiał y w okoliczności bliźniego iákom iuż powiedział. kończę.

Et qui non bajulat crucem suam. . . . non potest &c. Przydzie ten czás, kiedy y my mieć będziemy przeniesienie násze, to iest po śmierci kości nasze przeniesione będą z domow nászych do grobu, do dołu, zkąd przeniesieni będziemy ná gorę Jozefat, z tamtąd nie wiemy dokąd droga nam przypadnie; w on dzień sądu ostátniego Krzyż Chrystusow widzieć będziemy ná Niebie, oboiey płci Swięci y Swięte Pánny Męczennicy y męczenniczki, y tylo wybránych popisywáć się będą z swoiemi przed Chrystusem Krzyżykami, o! iáki tam strách będzie, ieżeli Sędziá powie tym wszystkim ktorzy nic dla niego nie cierpieli, nie może być ten Chrzescianin Uczniem moim, ze Szkoły moiey, bo Krzyżá nie ma, *non potest meus esse discipulus.* Polacy iesteśmy orła Polskiego synowie, gniezdzić nam się ná drzewie Krzyżá Chrystusowego przystoi, wyrzucaymy piora stare, złego życia nászego, á odradzaymy się w nowe, ázebyśmy się nimi popisac mogli w księgę żyiących, y ná niebieskie wylecieć pola. Swięty Arcybiskupie Woyciechu, modl się, przyczyń się zá námi niechay nie tylko Krzyż figurę, znák, pieczęć, charakter wiáry nośiemy, ále wraz Krzyż pokuty; Krzyż spowiedzi, Krzyz żalu, Krzyż zádosyć uczynienia za grzechy násze, ázebyśmy zgodni byli do iedneyże owczárni Chrystusowey, w ktorey ty żyiesz szczęśliwy ná wieki. Amen.

KAZANIE XXXIV.

Ná Błogosławiony JAN KANTY.

Sint lumbi vestri præcincti - - - - - & si venerit in secunda vigilia & si intertia vigilia. Luc: 12.

SEns Ewangelii iest, ten, iż nas dwie rzeczy minąć nie mogą, śmierć y sąd ostateczny, więc Zbawiciel nász Jezus Chrystus z nieporownáney ku nam dobroci, ostrzega nas, y podáie nam sposoby, iákiey gotowości zażyć mamy ná te dwá nieuchybne terminy, w ktorych on pokaże nam się Sędzią, ieżeli błogosławionemi nazwać się będziemy godni, *beati servi illi.* y ná ten koniec czyni alluzyą, albo podobieństwo do wiernego sługi. Jáko albowiem ten, wiernym sługą Páńskim názwać się może kto przystoynie się przybrawszy y opasawszy, pochodnią w rękę wziąwszy, w cierpliwości czeka Páná swoiego, albo przeciw niemu wychodzi, z racyi omieszkania, dla sprawiedliwych iemu wiadomych, przyczyń, ták ten człowiek błogosławiony będzie, ktory przybrawszy

wszy się w cnoty święte, y przepasawszy się wstrzemięźliwością od złego, z umysłem nigdy nie grzeszyć, á w ręku dobre uczynki trzymáiąc, czeká Páná swoiego, to iest Zbawiciela Jezusa Chrystusa Sędziego, lub przeciw niemu wychodzi, pokazuiąc się czuwáiącym ná przyście iego, oraz pragnąc usłyszeć pomyślne dla siebie błogosławieństwo, *beati servi illi.* To podobieństwo do sługi wiernego, konfrontuie się z owym podobieństwem albo parábolą, o ktorey Chrystus *Matth: 25. v. 6.* podobne iest krolestwo Niebieskie dziesięci Pánnom, ktore wziąwszy lampy swoie, wyszły przeciw Oblubieńcowi, wszakże nie wszystkie do Niebá weszły, pięć dla niegotowości opoźniły, y stały się błogosławieństwa nie godnemi. To było adumbruwáno *Jud: 7. v. 16.* Kiedy owo Gedeon przeciwko Madyánitom lud swoy szykuiąc, pochodnie w flaszach mieć im kazał, *lampades in medio lagenarum*, y szczęśliwie ich zwyciężył przy owym świetle, tłukąc szkło, albo iednę o drugą flaszę *cœperunt buccinis clangere, & complodere inter se lagenas v. 19.* Kędy widzieć figurę, iż ciáło nasze tłucze się iak szklany lub gliniany garniec, czart iednak nieprzyiaciel nász zwyciężony będzie, ieżeli światłość dobrych uczynkow mieć w ręku, y czuwáć z tym świátłem aż do nocy, to iest, do godziny śmierci nászey będziemy. Czemu záś dzień sądu ták uniwersalnego, iáko pártykulárnego, y owszem dzień śmierci nászey nam niewiádomy? dáie racyą S. Augustyn, *voluit Deus, ut diem ultimum ignoraremus, ut ab omnibus caveremus.* Poymuycie Kátolicy w podobieństwie, ma kto siedmi nie zbytych w domu swoim domwnikow, od iednego ma zginąć, wszákże wszystkich się chroni y wystrzega, otoż siedm dni w tygodniu iest, ieden wam śmierć przyniesie toć wszystkich lękać się, y gotowemi być potrzebá: powiem ia iednak w pierwszym punkcie, komu to pryncypalnie tákowy gotowości sposob, w życiu swoim, Zbawiciel zachowáć każe? *sint lumbi vestri præcincti.* w drugim: z okoliczności dziś Solennizánta B. Janá Kántego, powiem: iż w cáłym życiu swoim był chwalebnym wigilancyuszem. *& si in 2da vigilia, & si in tertia vigilia.* Ná większą Bogá chwałę.

Co do pierwszego: Dwoiácy są ludzie ná świecie: iedni są ktorym o swoie przynaymniey zbawienie stáráć się náleży, inni są, ktorzy nie tylko o swoie, ale y o innych zbawienie stáráć się powinni. Ci ktorzy o swoie przynaymniey zbawienie stáráć się winni, máią bydź przepásani *præcincti*, kształtem, gdy człowiek z łoszka wstáie, bierze ná siebie sukią iednę y drugą, á gdy się przepaszę, znákże się ubrał y wyniść z domu gotowy iest, mieć też świátło dobrych uczynkow powinien, przynaymniey áżeby iemu przyświcáło, ná támten świat, y wraz oświcało, iż nie ma wątpić, ale mieć nadzieię spodziewánego á obiecánego zbawienia. Ci zaś ktorzy winni są, y o cudze koniecznie stáráć się zbawienie, máią się przybieráć więcey, máią stroyniey chodzić, máią się mocniey uzbráiáć, bo suknia, pas rycerski, nie tylko im, ma bydź pożyteczna, pochodniá tákże nie tylko im, ma przyświecać, ale y wielu innym. *Matth: 10. v. 10.* Nie każe Chrystus Pan Uczniom bráć dwoch sukien, áni obuwia, áni laski w rękę, *neq; duas tunicas, neq; calceamenta, neq; virgam*, spyta kto, pocoż dziś w Ewangelii przybieráć

 się

się każe? odpowiádam, słuchaymy S. Piotra Xiążęcia Apostołow, pytał się ten Chrystusa Páná (iáko w przeciągu dzisieyszey Ewangelii *Lucæ* 12. *v.* 41. czytáć) do kogo by to podobieństwo Pan mowił? *Domine ad nos dicis hanc parabolam? an & ad omnes?* odpowiedział Jezus *verè dico vobis v.* 44. kędy widzieć, iż pierwsza część paráboli iest do wszystkich ludzi żyiących, o ktorey wyzyi mowiłem, zaś druga część ktora się poczyna, z tąd *& vos similes hominibus &c.* iest do wysadzonych ná urząd, albo godnieyszych ludzi, do Ministrow, iácy potym byli Apostołowie duchowni, ktorzy im są cnotliwsi tym się im bardziey mieć ná pieczy trzeba, czemuż? bo zá cnotą nienawiść chodzi, *virtuti invidia comes,* á im większe kto ma cnoty, tym więcey podlega impeticii y przeciwnościom. To było figurowano *Numer:* 23. *v.* 7. Kiedy owo Krol Moabitow Bálak solicytował proroká Baláam, áżeby idącemu przez puszczą ludowi Izraelskiemu złorzeczył, więc mowił do niego te słowa, *veni maledic Jacob, propera, & detestare Israël:* Siedmdziesiąt tłumáczow czytaią, *veni maledic Jacob, veni & supermaledic Israël,* podź, á złorzecz Jákobowi, śpiesz się á przeklinay Izraelowi: poco tu Krol Moabitow Balak, dwie máledykcye czynić każe? iednę mnieyszą, drugą większą, kiedy Jakob, á Izrael, iest to iedno, lud też gdy pochodził od Jakoba, tym samym pochodził od Izraelá? ia bym rozumiał dla tego, iż Jakob poki się nie pasował z Aniołem *ecce vir luctabatur eùm eo. Gen:* 32. *v.* 24. poki Bogá nie widział., *vidi Deum. v.* 30. do poty nie był tak wielkich cnot y kwalitec mąż, iakże go Bog, temi łaskámi udarował, znalazło zaraz y upastrzyło zawistne oko, iakby go prześladować dwoiako, raz iáko prostego człowieka syná Izaáka, drugi raz, iáko Izraela ktory tytuł, wziął od Aniołá, zá cnoty swoie, tego zdánia iest y Origenes *Hom:* 15. *in num:* .... *ubi autem profecerit Jacob, ad videndum Deum, tunc non solùm maledictis, ab inimico, sed supermaledictis impugnatur.* Cnota tedy im wyższa tym więcey ma się uzbraiać, iáko Duch Przenayświętszy mowi, o Kościele powszechnym, rownáiąc go do wieży Dawidowey, *sicut turris David collum tuum .... mille clypei pendent ex ea, & omnis armatura fortium Can.* 4. *v.* 4. Człowiek tedy z ktorego Kościoł się buduie, według S. Piotra Apostoła, *& ipsi tanquam lapides vivi superædificamini, domus spiritualis. Epis.* 1. *c.* 2. *v.* 5. ile godnieyszy y cnotliwszy ma się uzbraiáć, Jákże? oto ma mieć pas Rycerski troiáki, pierwszy skorzany, to iest pámięć śmierci, tę pámięć nośił Eliasz 4. *Reg.* 1. *v.* 8. *zona pellicea accinctus renibus,* w nowym testamencie nosił Jan S. anachoreta *Marc.* 1. *v.* 6. *zona pellicea circa lumbos eius:* drugi lniany, to iest pas biały czystość sumnienia znaczący, taki Bog Aaronowi Kapłanowi mieć kazał, *accingetur zona linea. Levit.* 16. *v.* 4. áby tak czystego Bogá, czystą ofiárą traktuiąc y sam był czysty, albowiem z nieczystych rąk z nieczystego połmiska nieprzyiemna potrawa: trzeci pas złoty takim Jan S. Ewángelista, samego Chrystusa przepasanego widział *vidi ... similem filio hominis ... præcinctum ad mamillas zona aurea Apoc.* 1. *v.* 13. á ten pas miłość znáczy, kto się tak uzbroił, iuż że dobrze się uzbroił? iuż że przeciw nieprzyiácielom widomym y niewidomym gotowy? iuż że ná sąd partykularny y uniwersalny z tego świátá ná támten wyniść śmiało może? podobno ieszcze, bo mowi dziś w Ewangelii

gelii

gelii Chryſtus, *& lucernæ ardentes in manibus veſtris.* niech będą pochodnie
gorające w rękach wáſzych, coż proſzę pochodnia czyni? oto przyświ-
ca nie tylko temu kto ią trzyma, ále y innym idącym, tak do perfekcyi
Chrześciáńſkiey doſkonáłości należy, nie tylko ſobie przyświcáć, náuką
mądrością y dobrym przykłádem, ále innym także, y gdyby można ca-
łemu świátu. Dla tego podobno Pan Jezus w dziśieyſzey Ewangelii nię
iednę pochodnią mieć y trzymáć każe, ále więcey, gdy mowi w wiel-
kiey liczbie *lucernæ.... in manibus.* Tłumacze piſma Swiętego kommen-
tuiąc ná ten text, czemu w obudwu rękách pochodnie Chryſtus trzymáć
kazał, ták mowią, ażeby mądry y doſkonáły człowiek nie dzielił ſię przy-
ſługą ofiárą z Bogiem, połowę Bogu, połowę czártu dáiąc, to było fi-
gurowáno, *Gen. 4. v. 5.* kiedy owo Kain ofiárę Bogu oddawał, Bog iey
przyiąć nie chciał, czemuż? dáie rácyą S. Auguſtyn *L. 15. de Civit. C.
8. ſacrificium tuum mihi diſplicet, nam qvamvis obtuleris ut debeas, malè ta-
men diviſiſti, nam hoſtiam unâ manu dediſti, cor alterâ retinuiſti.* Siedm tyl-
ko z głowy włoſow udzielił poniewolny Samſon, gdy mu ie hytra Dali-
la barwierzowi odiąć kazałá, *vocavitq; tonſorem & raſit ſeptem crines ejus.
Jud. 16. v. 19.* patrzaymyż zdáłá ſię moc Boſka od niego odſtąpić, wpadł
w ręce Filiſtynow, czemuż? bo ſię przeniewierzył Bogu, gdy ſię ſekre-
tu o ſiłách Dalili zwierżył, zdánie Sylweiry *T. 4. L. 6. Q. 5. Deus enim
non vult hominis partem ſed totum hominem, ita ut nec unus capillus, alterius
obſequio inſerviat.* Można by ieſzcze mowić, iż dlatego Chryſtus w obu-
dwu rękách pochodnie trzymáć kazał, ażeby ſię duchowni rożnili od
świátowych ludzi, ktorych obydwie ręce ná zmázánie ſię krzywdą bli-
źniego gotowe, to podobno myślał Dawid Monárchá Páleſtyńſki, gdy
wyrzekł, przydzie ſwoiego czáſu Sędziá y zemści ſię krzywdy, *ad faci-
endam vindictam in nationibus. Pſal. 149. v. 7. ad alligandos reges eorum in
compedibus, & nobiles eorum in manicis ferreis*, ażeby powiązáno Krole ich
pętami, á Szchláchtę ich żeláznemi okowámi, tych nogi karáć ma, że
ſzli kędy ich áppetyt prowádził, owych ręce, że niegodziwie bráli. Mo-
żna by mowię, rożnie tłumáczyć intencyą Chryſtuſa, dlaczego obydwie
ręce pochodniámi zabawne być chciał, doſkonáłych diſtingwowánych
mężow w Kościele ſwoim, átoli iednák inſzą upatruię rácyą, y ta ieſt,
iż wiele ieſt ná świecie ciemności, przeto wiele potrzeba świátłości.
Weźmy ſobie ná przykład Liſt S. Janá Ewángeliſty ten *Epis. 1. C. 2. v.
11. qvi autem odit fratrem ſuum, in tenebris ambulat.* kto nienáwiedzi brá-
tá ſwoiego w ciemnościách ieſt, y w ciemnościách chodzi, to ieden grzech
co ciemności przynośi, coż inne grzechy śmiertelne, zgołá ile grzechow
tyle ciemności, y owſzem iezeli więcey grzeſznikow ná świecie áníże-
li Bogoboynych, toć więcey ludzi ná świecie chodzi w ciemnościách, iák
w świetle, á ieżeli ták ieſt? toć ſpráwiedliwie wiele potrzebá świátłá,
ſint lucernæ ardentes in manibus veſtris. nád to pochodniá mądrości wyſo-
kiey, zgubić może ciemność nieumieiętności ále nie pychy, wynioſło-
ści, ambicyi pamrokę y ślepotę, pochodniá znowu pokory, zgubić
może pychę ále nie łákomſtwo, pochodniá wiáry zgubić może, niedo-
wiárſtwo, ale nie nieczyſtość y tam daley, á zátym z tych przyczyn, po-
trzebá wiele pochodni, á te naydoſkonálſzym ludziom oddał Zbáwiciel
w rę-

w ręce według dźiśieyszey Ewangelii: *& vos similes hominibus expectantibus* y nie chce Pan Jezus nikomu tego, bez nádgrody, bo nápisano iest, *Dan. 12. v. 3. & qui ad justitiam erudiunt multos, quasi stellæ in perpetuas æternitates.* á ktorzy ku spráwiedliwości wprawuią wielu, iáko gwiazdy iáśnieć będą ná wieki wieczne. Nie chce tey pracy dármo Jezus, kiedy dziś takowym beatifikacyą ogłasza, *beati servi illi.*

Co do drugiego punktu. Wiedział o tym B. Jan Kanty, dlatego cáłe życie swoie ná to łożył, áżeby był ták przybrany *præcincti*, ták goráiące trzymał pochodnie *lucernæ.* Odezwie się kto y spyta, wszák Pan Jezus dziś w Ewangelii nie obliguie cáłego życia łożyć ná wigilancyą czuwánie, ále tylko dwá wieki, *& si venerit in 2da vigilia, & si in tertia vigilia venerit &c.* á ieżeliby przyszedł, o drugiey straży, á ieżeliby przyszedł o trzeciey straży, y zástał gotowym człowieka, *beati.* zás całe życie komponuie się z czterech wiekow według Filozofow, *ætas est quadruplex, infantia, pueritia, virilitas, & senectus:* prawdá záiste iest, wiedział o tym B. Jan Kanty, ale też y o tym wiedział, że Bog Wszechmogący dwá wieki nam dyssymuluie, pierwszy y ostátni, pierwszy z racyi dziecinności, w ktorey doskonáłego rozumu nie mamy, ostátni z rácyi stárości, ktora wystárczyć nie może ná dostáteczną usługę Páńską: to było figurowáno *Ezechi. 37. v. 9.* kiedy owo czterema wiátrom kazał Bog prácowáć nád wyschłemi kościámi, *hæc dicit Dominus Deus: à quatuor ventis, veni spiritus, & insuffla super interfectos istos, ut reviviscant,* y dlatego podobno ná Adámá raz tylko Bog tchnął, *inspiravit in faciem ejus, Gen 2. v. 7.* tu zás trzebá było kilku wiátrow, przez co byłá figurá, iż starego człowieka, cięszko żywym zaraz uczynić, zás z świeższey ziemi, z iákiey był Adam łatwiey, ták y Medycy większe stárszym dawáią lekárstwá, iák młodszym. Powtarzam wiedział o tym B. Jan Kanty, ále też y otym wiedział co *Amos 8. v. 1.* nápisáno, coż nápisáno? pokazał mi Bog (mowi prorok) á oto kii haczysty przy drzewie iabłoni, *ostendit mihi Dominus Deus, & ecce uncinus pomorum,* y pytał mnie się, co ty widzisz proroku, y odpowiedziałem kii haczysty, y rzekł Pan, *venit finis super populum meum Israel,* otoż przyszedł koniec ná lud moy Jzraelski, coż prorokuie się za konnexya kiia haczystego, do śmierci ludu? odpowiádam wielka: iáko álbowiem kii haczysty z drzewá iabłoni, nie tylko młodociáne, ále też y źrzelsze, y dostałe, y zgniełe fruktá zrywa, słowem czworákie, ták śmierć herbowną swoią kosą nie tylko ludzi w dziecinstwie, nie tylko w młodości, ále też y w porze samey, y w stárości do grobu sprowadza: przystoi tedy w káżdym wieku być wigilancyuszem álbo czuwáiącym. Błogosłáwiony tedy Jan Kanty lubo w szrednich dwoch wiekách (iáko się pokaże) więcey prácował, według Ewangelii, *& si venerit in 2da vigilia, & si venerit in 3tia vigilia &c.* wszákże iednák w pierwszym y ostatnim wieku nie prożnował, częścą iż dzień śmierci nie iest nam wiádomy, áni wiemy w ktorym wieku pomrzemy, części iż dni nászé miiáią się iák łodzie iábłka niosące, o tym *Job. c. 9. v. 26. dies mei.... pertransierunt quasi naves poma portantes.* A tu iuż posłuchaymy, iáko w wieku pierwszym był Wigilancyuszem álbo czuwáiącym: kiedy národziwszy się w Kętách, (ztąd názwány *Cantius*) podrosszy w leciech, udał

się

ſię záraz do Szkoł Akádemii Krákowſkiey, ktora ieſt *Filia Regum*, y ná to Krolewſkiemi autoryzowána Sceptrámi, znáć z inſpirácyi Duchá Swiętego dowiedział ſię, iż *bona opera ſpiritualia excellunt corporalia*, iáko náucza y Tomaſz S. Anielſki Doktor *2da primæ. Q. 33. Art. 1. in cor.* między ktoremi ieſt, *ignorantes docere*, więc ſię uczyć począł, ażeby innych náuczał, w mnieyſzych ſzkołách deklinował od złego. w więkſzych, (iáko ieſt Filozofia) śmierć rozmyślał, iáko powiedział *Plato, Philoſophia, eſt meditatio mortis.* tey ſię ucząc pamiętał co napiſał Doktor Narodow Páweł Swięty. *videte ne quis vos decipiat, per philoſophiam...ſecundû elementa mundi, & nòn ſecundùm Chriſtum, ad Coloſ: 2. v. 8.* ná co gloſſę czyni S. Cyrill Alexandryiſki, ow to Wſchodniego Kościołá Ociec, ktory przeciw Neſtoryanom y innym piſał *L. 1. Stromatum: multi in materia demerſi, in rebus autem fidei humana ratio conticescat, ſequatur ut ancilla, nòn ducat.* Wzdychał do Niebá rázem z Salomonem, *dabis ergo ſervo tuo cor docile, 3. Reg. 3. v. 9.* częścią z Dawidem, *da mibi intellectum. & ſcrutabor legem tuam, Pſal. 118. v. 34.* á proſząc ták, prośił Duchá Przenayświętſzego, o mądrość, boć duſzę miał rozumną, w tym uczyć ſię Teologii záczął, ſpekuluiąc *attributa* Boſkie, iáko Bog ſpráwiedliwy, iáko miłośierny, iáko wſzechmocny ieſt, y więcey. Uczył ſię innych ſciencyi, ktore ta Przeświętna *Univerſitas* nieprzerwánym nigdy ſpoſobem, y obfitą dla wſzyſtkich Oyczyzny ſynow kornukopią, ſzáfowáć y trádowáć zwykłá, á gdy ták był pełny rozlicznych náuk, do Profeſſorſkiego y Doktorſkiego promowowáłá go cnotá biretu. Tu widzieć ná czym pierwſze dwá wieki przepędził, tu widzieć przybránego *zona pellicea* (o ktorey w pierwſzey częśći kazánia moiego mowiłem) tu widzieć przepaſánego ſługę *precincti.* Trzeci wiek od Kápłáńſtwá záczął, nád ktory charakter nic chwalebnieyſzego, mowi Duch Swięty, przez Ekklezyaſtyka, *fungi ſacerdotio & habere laudem, & glorificare populum in nomine ejus. C. 45. v. 19.* tu widzieć było B. Janá Kantego w ſtroiu Kápłáńſkim, y w kandorze ſumnienia, *zonam lineam*, álbowiem w tym ſtanie ciáło duchowi podbiiał, ażeby mu do ſłużby Boſkiey, świętego dopomagáło towárzyſtwá, á ták co w przeſzłych dwoch wiekách, álbo ſiebie, álbo innych náuczał, potym iuż tylko innych, wiedząc iż to doſkonáłości Kapłáńſkiey funkcya. ná ten koniec, w Olkuſzu podiął ſię być Páſterzem, ażeby ſię owey trzodzie Chryſtuſowey, w intereśie zbáwienia cokolwiek przyſłużył, wſzákże iednák Akademii nie odſtąpił, ále ráczey przyczynił ſobie do pracy, być w niey, oraz y Proffeſſorem Duchownym. I tak, náuczał iáko mamy mártwić ciáło náſze, kiedy od gęby odeymuiąc potráwy łáknącym dáwał, náuczał iáko ubogich, (ktorym Bog z ſkrytych ſwoich ſądow uymuie opátrzności) ſupplementowáć y okrywáć mamy, częſtokroć y obuwie właſne ná drodze im dáiąc, częſtokroć y właſnego płaſzczá nie żáłuiąc, według owey porády, *fac eleemoſynam: & de veſtimentis tuis nudos tege. Tob. 4. v. 7. & 17.* Nauczał iáko prawdę mowić á kłámſtwá ſię wyſtrzegáć mamy, ztąd ieſt, iż gdy czterykroć rázy progi Apoſtolſkie Rzymſkie náwiedzał, tráfiło ſię że przed napáścią łotrow wyznáć zápomniał, iż miał nieco pieniedzy ná podroż więc wołáiąc zá nimi, oraz oddał. Náuczał, iáko zbáwienna rzecz ieſt, mękę Chryſtuſową rozmyśláć, zkąd ieſt, iż y do Jerozolimy

peregrynował, kędy wraz przed Turkami wiarę prawdziwą Chryſtuſową wyznáć nie wątpił. Nauczał, iáko ſię mamy chronić ſzkálowania bliźniego, y ná ten koniec, niekiedy ná ſciánách piſał, tákowe napomnienie. *conturbare cave, non eſt placare ſuave. Diffamare cave, nam revocare grave.* Tu uważáć, przepaſanego *præcincti: zona aurea.* Tu widzieć, pochodnie goráiące dobrych uczynkow w Kantym. *lucernæ ardentes:* kiedy ten pas trzeci, ktory miłość znáczy, nie ták do ſiebie, iáko do bliźniego obracał, kiedy tymi pochodniámi, nie ták ſobie iák bliźniemu przyświcał, przez co záſłużył ſobie, ná nigdy niewygaſły przed Bogiem y ludźmi ſławy promień. Smiem mowić katolicy, B. Janowi Kantemu to ſłużyy, co Prowerbialiſtá z Duchá Swiętego, o pobożney duſzy nápiſał *C. 31. v. 17. accinxit fortitudine lumbos ſuos, roboravit brahium ſuum: guſtavit & vidit quia bona eſt negotiatio ejus, non exingvetur in nocte lucerna ejus.* przepaſałá mocą biodrá ſwoie, y zmocniłá rámioná ſwoie, ſkoſztowałá y zważyłá że dobre ieſt kupiectwo iey, nie zgáśnie w nocy kagániec, pochodniá iey. Czwarty wiek od ſtárości záczął, to pewnie ſzánowáć ſię kazał? według owego textu *Levit. 19. v. 32. coram cano capite conſurge,* przed ſędziwą głową powſtań. bynaymniey, ſzánował wſzyſtkich ſtárſzych, ále ſiebie ſamego nie ſzánował, ná ziemi, ná poduſzce kamienney, nocy ſwoie odpráwiał rozmyśláiąc owe Sapientá Páńſkiego ſłowá.... *ſenectus venerabilis eſt, non diuturna.... ætas ſenectutis, vita immaculata C. 4. v. 8.* ſtárość ućciwa ieſt, ále nie długo wieczna, áni ná liczbie lat záladzáć ſię powinná, lecz ſędziwością roſtropność człowieka ieſt, á wiek ſtárości, żywot niepokalány: w tey ſtárości, iuż ná ſámym tylko rozmyślániu Stworcy ſwoiego przeſtawał, ſzperáiąc w ſumnieniu ſwoim, ieżeliby iákiego proſzku nie było, mowiąc z Dawidem *ſcopebam ſpiritum meum Pſal. 76. v. 7.* ná wſzyſtkie oglądał ſię ſtrony, po ſobie patrząc, ieżeli ſię dobrze ná przyście Oblubieńca Chryſtuſa Páná przepaſał, przybrał, przyſtroił; y dobrze: bo mowi S. Antoni Padewſki Zakonu moiego ozdoba, tłumacząc ten text, dziſieyſzey Ewangelii. *ſint lumbi veſtri præcincti: in tribus conſiſtit perfectio viri juſti, ſcilicet in cohibitione vitiorum, in profectu virtutum, & in deſiderio ſupernorum,* záś dwie pochodnie, ſą ſtrzec ſię złego, á dobrze czynić, *declina à malo. & fac bonum. Pſal. 36. v. 27.* (*Serm. 2. de Confeſſ.*) Już tylko widzieć było ná koláná uklękaiącego B. Janá Kantego, przed Obrázem Zbáwicielá moiego, iak niegdy Páweł S. *hujus rei gratia flecto genua. ad Ephes: 3. v. 14.* y ták modląc ſię, ſtał ſię godnym rozmawiáć z Pánem Jezuſem, á po tych rozmowách, rozłączyć ſię z ciáłem prágnął, nie dlatego żeby mu ſię pas recerſki troiáki z świátem ciáłem y czártem, náprzykrzał, nie dlatego, żeby mu ſię trzymáć goraiących pochodni chneło, ále inſtinktem nárurálnym, y kochániem mowiąc, ktoż by ſobie nayprędzey widzieć Bogá w Niebie nie życzył, y nim ſię cieſzyć ná wieki? tego prágnął ow prorok Habakuk (*C. 3. v. 16. ingrediatur putredo in oſſibus meis, & ſubter me ſcateat, ut reqvieſcam in die tribulationis, ut aſcendam ad populum accinctum noſtrum.* niech wnidzie zgniłość w kości moie, á podemną niech ſię zámnoży, ábym tylko odpoczął w dzień utrapienia, ábym wſtąpił do ludu naſzego przepaſánego: tego prágnął y B. Jan Kanty, przy ſtárości náſtąpiła y chorobá, czárt w po-

ſtáci

ſtáci iáſkołki zálatywał, ále go iák niegdyś od ofiary Abráham, odganiał Jan Kanty. *deſcenderant volucres*: *& abigebat eas Abraam Gen. 15. v. 11* y tak wſzyſtkim odpuſzczáiąc y od wſzyſtkich odpuſzczenia pragnąć, Sakrámenta przyiąwſzy w Bogu záſnął. A tu znowu widzieć że nie tylko *in 2da vigilia, & 3tia.* ále przez całe życie, gdy przez cztery wieki był czuwáiącym, álbo Wigilancyuſzem Jan Kanty. Tu znowu záwołáć *Beati ſervi illi, quos cùm venerit Dominus, invenerit vigilantes.* kończę.

Sint lumbi veſtri præcincti. & ſi venerit in 2da vigilia &c. Idziemy iuż do ciebie B. Janie Kanty, iáko ludzie nie przepaſáni ále rozpaſáni ná wſzyſtko złe, idziemy, w ręku dobrych uczynkow nie maiący, pokornie przed grobem twoim, kędy ſię kosci twoie znayduią żebrząc, ábyś nas przeminił w czuwáiących, iako dziś Chryſtus po nas wyciąga, bráknie nam wiele, reſpektem świętego życia twoiego, niechayże przynaymniey przy śmierci w zgonie náſzym, trzymamy świcę, znák wiáry, nádziei, y miłości Bogá, niechay tey świece nie gáśi nikt, tylko łzy náſze pokutne, á my to twoiey intercesſyi, do miłośierdzia Boſkiego przypiſzemy, ktoremu niechay będzie chwałá, w Swiętych Jego. Amen.

KAZANIE XXXV.

Ná SS. Szymon, y Tadeuſz.

Ut diligatis invicem. . . . de Mundo non eſtis. Joan. 15.

SWięta pará Szymon y Tadeuſz ciotecznie rodzeni Brácia, doſtali od Chryſtuſa mandat, ażeby ſię kocháli, *ut diligatis invicem.* Piekna to záprawdę mieć w kochániu pomoc y w pomocy kochánie, *frater qui adjuvatur à fratre, quaſi civitas firma. Prov. 18. v. 19.* átoli iednák ieżeli tylko w Bráterſkim, lub Apoſtolſkim kole prawdziwa toczyć ſię powinna miłość, y z cyrkułu iakoby kolei wykraczáć nie ma *invicem*? ktoż Chryſte Pánie nieprzyiacioł twoich y ſwoich kocháć będzie ? ile ná inſzym mieyſcu piſma kazałes, nieprzyiacioł kochác *diligite inimicos veſtros Luc: 6. v. 27.* kto ſzczerą uczyni kompasſyą nád dzikiemi Afrykanámi ? *Africa monſtrorum mater*, kto między Babilończykami y Indyanámi uśmierzy diffidencye, trádukcye, amniſtyą ? ktore iuż upadáią, *cecidit, cecidit Babylon. Jſai. 21. v. 9.* Kto Perſyą Syrią, Arabią, y w nich mieſzkaiące duſze, ktoreś ty drogo, bo krwią ſwoią naydroższą zápłácił, *empti eſtis pretio magno. 1. ad Cor. 6. v. 20.* piekielnemu ſmokowi z paſzczy wydrze: wſzákże, nie turbuymy ſię, dobry Przedwieczna mądrość, uczyniła w ludziách bogoboynych porządek miłości, to było figurowáno *Cant. 2. v. 4. ordinavit in me charitatem*, to ieſt każda prawdziwie kocháiąca P. Boga duſzá, zna ſię do tego, kochác kogo po Bogu powinna. Nie był by dziśieyſzy Swięty Apoſtoł Szymon *zelotes*, żeby zelowáć nie miał, o zbawienną duſz ludzkich miłośc, áni Tadeuſz tłumaczył by ſię z hebráyſkiego *Lebbæus* co znáczy *corculum* ſerduſzko, żeby tylko ſerce miał do ſiebie, álbo dla Szymona Brátá, a nie dla innych bliźnich, powiem ia w pierwſzym punkcie, tak ſię SS. Apoſtołowie Szymon y Tadeuſz ſerdecznie kocháli, że ſię y trzeciemu doſtáło, á co iedno ieſt, nie byli tak ſkąpi dziſieyśi Swięci

Solennizanci, áżeby tylko dla siebie mieli miłość, bo tey miłości, y o wszem y iedności, y pokoiu obcym narodom udzielili, *ut diligatis invicem.* w drugim punkcie, iż Szymon y Tadeusz Apostołowie, nie byli to ludzie ze świátá, ále dla świátá, *de Mundo non estis.* o tym chcę mowić ná większą Bogá chwałę.

Co do pierwszego. Ze ci dwáy Swięci Apostołowie między sobą stateczną zachowáli miłość, koniec pokaże ich życia, od ktorego ia záczynam, boć to mowią mądrego, bráć rzeczy od końca. Razem Apostolską po zesłániu Duchá Przenayświętszego zaczeni funkcyą y podroż, ále ná rożne potym rozchodzili się mieysca, dla narodu ludzkiego wygody, razem się iednák do Persyi zeszli, y razem męczeńskie odebráli pálmy. Miłość ich rázem wybuchnęłá, y morze náśládowáłá, ktore wychodzące y wrácáiące do siebie rzeki otwartym przyimuie łonem, bynaymniey zá złe nie maiąc, lubo rok y drugi, iedne po drogich minerałách, drugie po błotách, y gęstych czołgaią się mułach, dosyć ná tym iż dla wszystkich do czerpania iednákie y niezbronne, nie rychło powracaią. Ile zas razem z sobą przestawáli radą Izaiaszá, *stemus simul Isai. 50. v. 8.* álbo chodzili, obcym narodom dostátecznie miłość oświádczyli. Jákoż ná tym prawdziwa wiesza się miłość, żyć nie tylko sobie, kochać nie tylko siebie, *non sibi soli vivere sed aliis proficere.* mowi Seraficzny Zakonu moiego Bonawentura Swięty Kardynał, y Biskup Albanu. Jest kwestia u Theologow moralnych co to iest, że o Bogu Oycu wyráźnie mamy, iż záśiada ná Tronie Maiestacie, świádkiem prorok Izaiasz *C. 6. v. 1. vidi Dominum sedentem super solium.* Psalmograf tákże Dawid świádczy o Bogu Synu, że ná práwicy záśiada u Oyca *Psal. 109. v. 1. dixit Dominus, Domino meo, sede à dextris meis.* konfrontuie się to pismo stare z nowym, kiedy Apokaliptyk Jan Swięty toż samo w obiáwieniu widział *Apoc. 22. v. 3. sedes Dei & Agni.* o Bogu zaś Duchu Przenayświętszym áżeby siedział y odpoczywał wzmianki w piśmie swiętym nie mamy? mnie się ták zdáie, że ponieważ Ociec Przedwieczny názywa się wszechmocność, *omnipotentia.* Syn mądrośc *sapientia.* á Duch Przenayświętszy obuygá Osob niestworzona miłość, *amor,* zás kochánie spoczywáć nie zna, ztąd iest, iż o Duchu Przenayświętszym áżeby siedział y odpoczywał, nie czytamy. Powtarzam nie odpoczywa miłość, ognista będąc nie gaśnie, *amor quiescere nescit,* dlatego Duchá Przenayświętszego w potrzebách naszych wzywamy, *Veni Sancte Spiritus &c.* Przydź Duchu Przenayświętszy napełni serca wiernych, y twoiey miłości wznieć w nas ogień. Dlatego *Author Imperfecti:* álbo co iedno iest S. Chryzostom, w księdze dla prewencyi śmierci niedokończoney, głęboko uważáiąc czemu Duch Przenayświętszy wziął ná siebie gołębia postáć, gdy się ná tym prezentował świecie? dáie rácyą. bo gołąbek iest symbolum znak y figura miłości, *ideo Spiritus Sanctus speciem columbæ suscepit. quoniam columba præ omnibus animalibus, est cultrix charitatis.* á ia przydaię nie tylko Duch Przenayświętszy iest oznaczáiący miłość ále y iedność, kiedy rozmaytość ięzykow ná iednę zgodził wiárę, ále y pokoy, to było figurowáno *Gen. 8. v. 11.* kiedy owo gołąbek roszczkę oliwną znák pokoiu Noemu do korabiu przyniosł. Katolicy, nie myślę ia tu dzisieyszych

Swiętych Apostołów názywáć Bogámi, bo iáko sam w iednego wierzę, ták nikomu wielości Bogow przypuszczáć nie radzę (lubo ich pogánie przyprowadziwszy do Krolá zwánego Edesse, názwáli Bogámi, dla cudow ktore w nich Bog prawdziwy czynił) *isti o! Rex, sunt Dii latentes, in humana carne*, miłościwy Krolu ci są, Bogowie w ludzkim ciele (są ich słowá) iáko pisze *Dionisius Carthus*: ále tylko tę Swiętą parę chcę do iednych przyrownáć ptásząt álbo gołąbkow, po polách y lásach Jndyiskich látáiących, miłość, iedność, y pokoy święty, obcym narodom, przynoszących, tak iáko Chrystus rozkazał *Mat. 10. v. 16. estote.... & simplices sicut columbæ*. A nayprzod prezentowáli miłość, kiedy álbowiem w Babilonii Zaroes y Arphaxad Czarnoksięznicy sprzeciwiáli się Swiętym dzisieyszym Apostołom, iuż po dostatecznym rozśianiu wiáry, sam Xiąże názwany Baradách rozkazał Swiętemu Szymonowi y Tadeuszowi, ażeby onych śmiercią skaráli, tákową Swięci Apostołowie dali odpowiedź, my przysłáni iesteśmy życie obiecywáć y dawáć, nie odbieráć, *nos missi sumus ut mortuos revocemus ad vitam, non ut à vita præcipitemus ad mortem*, świádczy pomieniony Dionizy, coż tu proszę wyrazić chcieli Swięci Apostołowie? oto ow olmy wiáry ártykuł, *credo in Spiritum Sanctum vivificantem* (Sym: Apost:) przyszliśmy z miłością Duchá Przenayświętszego, ktory ożywia nie zabiia. O! iák Sliczna tey Swiętey pary odpowiedź, o iák wdzięczny głos tych mistycznych ptásząt, *avium sonus suavis Sap. 17. v. 17.* á gdy uporczywie wspomnieni czarnoksięžnicy ná Swiętych nástępowáli Apostołow, posłał Bog wszechmogący do Swiętego Szymona y Tadeuszá, ániołá, ażeby sobie obieráli, álbo nagłą czárnoksięžnikow śmierć álbo męczeńską dla siebie koronę, *aut horum repentinum interitum, aut vestrum ab illis martyrium eligite?* ná co Swięci odpowiedzieli Apostołowie, prosiemy miłośierdzia Boskiego, áżeby y onych do wiáry náwrocić, y nas do męczeństwá doprowádzić raczył, y ktoż nie widzi? iáko skrzydłámi miłości niby ptászęta od gniewu Boskiego, zásłániáli ludzi, Swięci Solennizanci, *charitas operit multitudinem peccatorum. 1. Petri. 4. v. 8.* Prezentowáli y iedność Swięci Apostołowie, co tak pokazuię. *1. Reg. 16. v. 23.* kiedy owo napástował duch zły Saula, powiáda pismo święte, iż Dawid brał ársę, á gróniem swoim odpędzał czártá od niego, *quandocunq; spiritus Domini malus, arripiebat Saul, David tollebat citharam & percutiebat manu sua & refocillabatur Saul... recedebat enim ab eo spiritus malus.* ná text pismá świętego kommentuie *Incognitus* álbo co iedno iest, *Michael, de Bononia* Zakonu Karmelitańskiego, w te słowá: czárt melodyi zwłászcza duchowney nienáwidzi, z rácyi okoliczności zgodnych głosow, *spiritus maligni melodiam cantûs maximè spiritualis odiunt, propter concordantiam vocum.* zgádzáły się strony ná ársie, y ársa z gráiącego myślą, á tak czárci słucháć nie chcieli, ustępowáli od Saula. Tu uważáć iák wiele zgodá y iedność może, á mogłoż być kędy więcey czártow, iáko w owych kráiach, kędy Swięci dzisieyśi Solennizanci, rozśiewáli Ewangelią? ktoby się doliczył, owe bazyliszki, krokodyle, tygrysy, smoki, bufony, małpy, lamparty, lwy, niedzwiedzie &c. y inne larwy, ktore bráli czárci, mizerne dusze ludzkie trapiąc, y pożeráiąc, onych Indyanow, Persow, Brytanczykow, Idumeow, Syryiczykow, Barbaryiczykow, czymże

że ich proszę Święci odgániáli Apostołowie? oto *concordantia vocum*, zgodnemi głosámi, iednością opowiadánia wiáry, kiedy owo częstokroć, iáko ptaszyny dwie pod drzewem uśiadszy chwałę Bogu śpiewáli, iedną myślą y iednym sercem, wytykaiąc poganom na oczy palcem, ukrzyżowánego dla zbáwienia dusz ludzkich Chrystusa, iákoż árfa Dawidá nic co inszego znáczyłá, tylko iák stronę ná drzewie krzyżowym wyciągnionego Páná, skazywali do Niebá, iż nam wszystkim otworzył Niebo, przez tylo tyśięcy lat zamknięte, á dla człowieka stworzone y zgotowáne, coż znowu tu wyrázić chcieli SS. Adostołowie oto *Digitum Paternæ dexteræ* Duchá Przenayświętszego iedność álbo dar łáski iego, do ktorey oni pogánow w iedności wiáry záchęcali, poniewaz y sáma Troyca Nayświętsza w iedności zostaie, *Pater Verbum & Spiritus Sanctus, hi tres unum sunt. Epist. Joan. 1. C. 5. v. 7.* y tak co przedtym owe monstra dziwaki nędznych prześládowáły ludzi, potym káżdy usłucháwszy Apostołow śmiáło po nich deptał, ták iáko obiecano przez proroka, *super aspidem & basiliscum ambulabis, & conculcabis leonem & draconem. Psal. 90. v. 13.* Rachowáło śię ludzi ná śiedmdziesiąt tyśięcy, ktorych Swięty Szymon y Tadeusz náwrucili, do iedności wiáry nákłonili, á ieżeli to uczynili? toć przyznáć należy że obcym národom nie tylko miłości, ále y iedności udzieiili. Ná ostátek udzielili y pokoiu. iákże? oto trafiło śię iż Indyanie Babilończykom wypowiedzieli woynę, ciekawe były obiedwie strony ewentu woyny, á więc trybem zwyczáiow pogáńskich, rádzą śię y pytáią swoich bałwanow, o sukces potyczek y odbieráią responsa, *bellum ex utraq; parte cruentum.* będzie nayprzod wielkie z obudwu stron krwi rozlanie (pisze otym *Antoninus Tom. 6. C. 4.*) radzą śię też y Swiętych Apostołow, ktorzy odpowiedáią, nie tak ma być, ále raczey, iutro ze strony antagonistow, posłow o pokoy mieć będziecie, y tak śię stało. Tu uważáć iáko udzielili y pokoiu. Tu uważáć że SS. Szymon y Tadeusz tak śię kocháli, że śię y trzeciemu dostało, *ut diligatis invicem.* Tu uważáć po zesłániu Duchá Przenayświętszego podroże SS. Apostołow nie dáremne, fatygi y stáránia. O! Boże nász dalże byś nam dziś widzieć y oglądáć te mistyczne ptaszyny, Swiętą parę Szymona y Tadeuszá, ázebyśmy śię od nich wewnętrzney y zewnętrzney nauczyli miłości, dla śiebie y bliźniego, wraz y iedności y pokoiu. Nie masz człowieka ná świecie, żeby sobie kochania nie życzył nie masz człowieka, żeby sobie iedności nie życzył, nie masz człowieka, żeby sobie pokoiu nie życzył, *pacem te poscimus omnes*, á o coż śię (ieżeli Katolicy iesteśmy) kłociemy ieden Ociec nász, ktory iest w Niebie, iedná mátka nászá ziemia, iednákowe ciáło y dusze wszyscy mamy, brácia iesteśmy *fratres generatione & regeneratione sumus* mowi wielki Kaznodzieiá *Camusius* Biskup Belliceński, bośmy śię przez Chrzest iednáko wszyscy odrodzili, Bog nám iedenże dom dał, to iest świát ten, iedenże dách, to iest obłokami y swerami Niebieskiemi okrył, iednegoż chleba z iedneyże ziemi pożywamy wszyscy, á co większa y od Eucharystycznego Chleba nikogo Bog nie excypuie, á czemuż między námi miłości, iedności pokoiu nie masz? Jeżeli prágniecie żeby was Bog nie odstąpił, słuchayciesz iuż nie mnie, ále S. Páwłá Doktora Narodow, ktory tak mowi, *2. ad Cor. 13. v. 11. Idem sapite*

pite pacem habete, & Deus pacis & consolationis erit vobiscum, iedno myślcie, pokoy kochaycie, á Bog pokoiu y pociechy, z wámi będzie.

Co do drugiego punktu. Nie być ze świátá, iest to iedno iák żyć nie według świátá y świátem gardzić. Swięty Tomász Doktor A-nielski *Ser. de hod. S. S.* pyta się czemu kościoł S. tę czyta Ewangelią, ná Fest dzisieyszych SS. Apostołow, ktorey ná żadnego inszego nie czyta Apostołá, osobliwie w tych terminách *de Mundo non estis.* y dáie rácyą: *qvia Mundum, & omnia qvæ in mundo sunt, despexerunt,* bo świátem y wszystkiemi doczesnościámi iego wzgárdzili, iákoż ten pánegyryk, *de mundo non estis,* zdáie się być od Chrystusá Páná, dla sámych dwoch Szymona y Tadeuszá osobliwiey. Albowiem kiedy owo Chrystus do Uczniow mowił, ieszcze máluczko, á świát mnie iuż nie widzi, wy zás widzicie mnie, *adhuc modicum, & Mundus me jam non videt &c. Joan. 14. v. 14.* za wszystkich S. Judas Tadeusz ważył się pytáć Chrystusá, coż iest że się Chryste masz nam obiáwiać nie świátu? *dicit ei Judas non ille Jscariotes: Domine, qvid factum est, qvia manifestaturus es nobis te ipsum, & non mundo? v. 22.* iáko by chciał powiedzieć, Chryste álboż my nie ze świátá? álbo co lepszego niżeli świát? nie przywodzę tu Chrystusowey obszerney ná to repliki, ále co się tycze moiey materyi, tak mowię. Zapewne S. Tadeuszu z Szymonem S. nie iesteście ze świátá, álbo według świátá, ále coś lepszego niż świát y iego polityka, á iákże to? oto kiedyście wzgárdzili tym co prezentuie y záchwala y dáie świát. Uderz w stoł nożyce się odezwą, tak odezwał się z posrzodka Tadeusz. Swiát bowiem naywięcey fonduie się ná złocie (mowię przez metonymią) y honorze y znikomey sławie, y w tym sensie, według świátá był Judas Jscariotes, ktory się ná pieniądze ułakomił, Chrystusá záprzedał: według świátá był Szymon *Magus*, ktory dla honoru y sławy chciał kupić sobie, łáskę czynienia cudow, otoż przeciwko tym świátowym ludziom y innym podobnym, powstáli dziś dwáy Solennizánci Szymon y Tadeusz, Szymon *Zelotes* sprzeciwił się Szymonowi Magowi, Judas Tadeusz sprzeciwił się Judaszowi Jskaryocie, kiedy wzgardzili tym, co tam ci chcieli, y kocháli. Dawáli pogánie Swiętym Apostołom w owych wzwyż pomienionych kráiách złota, srebrá, dostátki, ále brać nie chcieli, názywáli ich Bogámi, y tego tytułu usurpowáć sobie nigdy nie chcieli, á zátym śmiáło powtorzyć można, że w takowym sensie nie byli ludzie ze świátá, álbo według świátá, gdy się od tego co ma świát oddalali, *qvia mundum, & omnia qvæ in Mundo sunt, despexerunt.* Co żebym ieszcze dowodniey pokazał, podźmy do drugiego pisma świętego. *Lucæ 10. v. 11.* Mowił Jezus niegdyś do Uczniow te słowá, wysyłáiąc ich ná cały świát: Opowiedaycie, iż przybliżyło się krolestwo Boże.... á do ktorego przydziecie Miástá á nie przyiętoby was, wyszedszy na ulicę iego mowcie: y proch ktory przylgnął do nas z miástá wászego, obcieramy ná was: *dicite, etiam pulverem qvi adhæsit nobis, de Civitate vestra, extergimus in vos.* Iak by to rozumieć Swięty Hieronim Kościołá Bożego Doktor, ták tłumaczy, *excutiant pulverem,* proch otrzepuycie, to iest ná znák iż nic ziemskiego od ludzi nie pretenduiecie, *qvod scilicet nihil munerum terrenorum ab eis, apud se manere patiantur.* iákoż każdy ten záchowuie Chrystusá, mandat,

dat, ktory ſię do ziemſkich rzeczy przywięzywáć nie chce. Swięci dziſieyśi Apoſtołowie zachowáli to Chryſtuſa przykazánie, kiedy y ná proſzek świátowości w nich nie było, wſzákże Abagarus Krol, dobrá ziemſkie im dawał, á bráć nie chcieli mowiąc, ieżeli to co było náſzego odſtąpiliśmy dla Chryſtuſa, á iákże bráć będziemy to, co nie náſzego ieſt? nie było czym oka záprուſzyć Swiętym Apoſtołom, ážeby co od świátá wzięli, toć nie byli ludźmi według świátá, byli iednák dla świátá, co tak pokazuię. *Numer. 10. v. 2.* rozkazał Bog Moyżeſzowi zrobić dwie trąby ſrebrne, *fac tibi duas tubas argenteas.* nácoż, oto ážeby niemi lud zwoływał, *qvibus convocare poſſis multitudinem* nie wątpię dla ſłuchánia od niego rozkazow. Mogł bym ia SS. Szymona y Tadeuſzá názwáć dwiemá trąbami, głośnemi z woływáiącemi ludzi, y ogłaſzáiącemi zbáwienie dla nich, ktore im Chryſtus Pan przez mękę ſwoię zaſłużył, iákoż nie ináczey, ále każdy Kaznodzieiá, ieſt trąbą, ktora ma być *vacua & vocalis*, prożna, to ieſt niepotrzebuiąca nádgrody od świátá, dopieroż korrupcyi zá prożne podchlebſtwa, y zámiaſt prawdy mowienia, niepotrzebnym kłámſtwem ſię bawiąca, powtore głośna, to ieſt nie ſzeptem, álbo połgębkiem mowiąca, álbo w bawełnę, iák mowią, ſłowá obwiiáiąca, ále śmiáło, wręcz odzywáiąca ſię, *& vocalis.* to było figurowáno *Iſai. 58. v. 1. clama ne ceſſes, qvaſi tuba exalta vocem tuam, & annuntia populo meo ſcelera eorum*, wołay nie przeſtaway, iáko trąbá wynoś głos twoy, á opowiáday ludowi moiemu złości ich, mogł bym mowię trąbami ich názwáć, ále że ſię ſami do tego znáią, więc posłuchaymy: oto S. Tadeuſz *Epiſt. Can. v. 11.* w Liście ſwoim powſzechnym takie do ludu piſze kazánie? Biádá tym ktorzy ſię drogą Kainową udali, á zwiedzeniem Báláámowym zápłatą rozpuścili ſię, á w przeciwieńſtwie Korego poginęli, *væ illis, qvia in via Cain abierunt, & errore Balaam mercede effuſi ſunt, & in contradictione Core perierunt.* co tak *Oſorius Soc: Jeſu:* explikuie, *ideſt qvi invidi ſunt*, to ieſt tym biádá, ktorzy ſię nienáwiścią iák Kain ná Abla unoſzą, y ledwo nie śmiercią bliźniemu odgrazáią, *ideſt qvi qvæſtûs cauſa, prava docent dogmata*, to ieſt biádá tym, ktorzy ážeby co zá to wzięli, náuki fałſzywe czynią, zá artykuły do wiáry ſłużące udawáć śmieią, *ideſt qvi in correptione Eccleſiæ, nolentes emendare pereunt*, to ieſt, biádá tym, ktorzy po nápomnieniu kościelnym, popráwić ſumnienia ſwoiego nie chcą, y ták w zátwárdzeniu ſerca bez pokuty y żalu giną. tu uważáć prawdziwie głos álbo echo trąby ſrebrney, uſzy y ſerce przenikaiącey Tadeuſzá, y daley ieſzcze dodáie: ci ſą (*v. 12.*) plugawcy ná bieśiadach ſwoich bawiący ſię bez boiáźni, ſami śiebie paſzący, obłoki bezwodne, ktore wiátr tam y ſam unośi, drzewá ieśienne niepożyteczne, dwákroć pomarłe, wáły morſkie przez piánę zelżywości ſwoie wyrzucaiące, gwiazdy błąkaiące ſię, ktorym burza ciemności zgotowána ieſt &c. to ſłyſząc ktoż ſię nie zálęknie od ſtráchu? á ieżeli ták exhortuie ludzi ná świecie w Liście ſwoim powſzechnym S. Tadeuſz, toć przyznáć należy że był człowiek dla świátá nauki, od Bogá poſłány, toż rozumieymy o S. Szymonie, wſzák go znáć z ſamego imienia *zelotes*, iż y on zelował o zbáwienie duſz ná świecie zoſtáiących, dla świátá prácował znać nie dla ſiebie, wiedząc, że ſię to naywięcey Panu Bogu podoba, iáko naucza *Ricar-*

nardus à S. Victore, Kanonik Regularny S. Augustyna &c. *nihil ita Deo placet, sicut zelus & lucrum animarum*, y ztąd to iest, iż nabożni y mądrzy prawowierni ludzie, Apostołow Swiętych wszystkich dwunastu názywáią *Parentes Ecclesiæ*, Rodzicy Kościołá álbo zgromádzenia wiernych, záś Chrystus názwał ich po Zmartwychwstániu swoim bracią, mowiąc do Magdaleny *Joan. 20. v. 17. vade ad Fratres meos.* w szczegulności záś Kościoł Swięty, y zá dzisieyszych SS. Apostołow dziękuie P. Bogu, dziś w Mszalney Kollekcie, żeśmy y przez ich stáránie, do poznánia Jego przyszli, toć byli y dla nas ludzie. kończę.

Ut diligatis invicem.... de Mundo non estis. Swięci Apostołowie Szymonie y Tadeuszu, nie rozerwana paro, iákoż *frater* tłumaczy się *ferè alter.* iáko promień od promieniá rozłączyć trudno, tak was od wzáiemnego kochánia, ktorzyście nie tylko siebie ále y zbáwienie ludzi żyiących ná świecie ukocháli, niechay y my od was odłączeni nie będziemy, iedneyże wiáry zwámi iesteśmy, niechayże się rázem z wámi w iedney Oyczyźnie niebieskiey znáyduiemy, wnieście zá námi poważną instancyą do Chrystusa Jezusa, że y my iesteśmy skutek, profit, pracy wászey ná świecie, á my zá to, Bogá w Troycy iednego docześnie y wiecznie wychwaláć będziemy. Amen.

KAZANIE XXXVI.

Ná Uroczystość Wszystkich Swiętych.

Beati.... Beati.... Beati. Matth. 5.

SEns Ewangelii iest ten, iż Zbawiciel nasz Jezus Chrystus, roku pierwszego predykacyi swoiey (trzy bowiem lata pryncypálnie náuczał) wyszedszy ná gorę, ktora álbo byłá gora Oliwetu, álbo Thabor, lub insza w Galilei, nie pisze S. Mattheusz, á usiadszy sobie, gdy przystąpiły rzesze do niego, záczął wysoko náuczáć, ná konkluzyi záś, do samych Uczniow rzecz miał. Uczynił to Pan záchwaláiąc dobre uczynki y cnoty święte, pokazuiąc iák sobie kto ma poczynáć, czego mu potrzebá, ieżeli chce być błogosłáwionym ná wieki *Beati.* dam podobieństwo: kupiec bogáty otwiera officynę, kram, sklep, nacoż? oto dla potrzeby żyiących, á tym dostátnieyszy możnieyszy názwáć się może, gdy ma dla wszystkich wszystko, gdy znáydzie co by miał kupić, Krol y Senator, bogaty y ubogi, uczony y prostak, tak w dzisieyszym kazániu swoim Zbáwiciel inwentował cnoty, dla wszelkiego człowieka w iákimże kolwiek stanie zostáiącego, to było figurowáno *Apoc. 3. v. 18. suadeo tibi emere à me aurum.* Konfrontuie się to pismo nowe ze stárym *Isai. 55. v. 1. venite, emite absq; argento.* Stałá się też ta náuka ná gorze, częścią iż práwo Moyżeszowi dáne było ná gorze, częścią iż Chrystus chciał uczynić alluzią, że Niebo iest iák wysoka gora, przewyższaiąca wszystkie gory y Olymp, o ktorey *Lucanus L. 2.* tę Poetowie, przez metaphorę Niebem nazywáli, dla wysokości iey y spokoyności. Siedząc tę náukę czynił Pan, ážeby się pokazał oraz być Bogiem, ktory w nieiakim sensie siedzi, o tym prorok, *qui sedes super Cherubim. Psal. 79. v. 2.* częścią áżeby się

kazał się sędzią, ztąd podobno *VI. Decretalium* práwá dyspozycya, ażeby sędziá, siedząc sentencyował, częścią kto by tę náukę zachował, szczęśliwy będzie, tak właśnie iáko siedzący w pokoiu. Była też ta náuka słodka nie fulminuiąca zaraz karą, bo záchęcaiące do dobrego początki, wprzod słodkie być máią, iák gorzkie. tak y wstárym testamencie przez Moyżesza Przedwieczna mądrość, do obserwancyi przykazań záchęcałá *Exodi 19. v. 5. si audieritis vocem meam, & custodieritis pactum meum? eritis mihi in peculium.* będziecie mi własnością: w czásie niepossłuszeństwá pioronował Bog: *populus videbat.... montem fulminantem & perterriti. Exodi 20. v. 18.* podobnie dziś Pan Jezus w cichości náucza, y zaleca cnoty, wszákże po długiey cierpliwości, y karą grozi, iáko czytáć *Mat. 3. v. 10.* wycinać będzie niefruktyfikuiące drzewá, *jam securis ad radicem arborum posita est..... excidetur.* wszák y my to czyniemy w zarosłych płonnym drzewem polach. Ieżeli nie zechcemy być wybránym ziarnem, odrzuci nas iáko plewę ná ogień, *paleas autem comburet igni. v. 12.* Ośm też błogosłáwieństwá wspomniał Pan, bo ták przystoi, ażebyśmy z cnoty w cnotę postępowáli, o tym prorok, *Psal. 83. v. 8. ibunt de virtute in virtutem.* I takim ci sposobem dosłużyli się Niebá, dziś Solennizanci wszyscy Święci záchowuiąc to, o czym Pan Jezus dziś ná gorze miał kazánie. Rzecze kto, dyć to podobno Pan ná Wszystkich Swiętych czyni *clamantes, beati, beati, beati &c.* odpowiádam nie ták iest, bo ia powiem w pierwszym punkcie, iż Wszyscy Swięci nic nie winni, ále ráczey my Wszystkim Swiętym wiele winni. *beati:* o tym chcę mowić *Ad M. D. G.*

Co do pierwszego. Przez Wszystkich Swiętych máią się rozumieć, starego y nowego testamentu Swięci, tego zdánia iest, *Petrus Camusius* Biskup Belliceński, ktory założywszy *Thema*, w kazániu swoim z Psalmu setnego pięćdziesiątego, *Laudate Dominum, in Sanctis ejus,* począwszy od Pátryarchow y Prorokow, wszystkich wylicza, náwet Aniołow inkluduie y chwali, dowodząc, iż ten Psalm iest ná to nápisany ażebyśmy we Wszystkich Swiętych chwalili Bogá. Co się záś moiego assumptu tycze, że nam Wszyscy Swięci nic nie winni, kandorem katolickiego sumnienia, każdy práwowierny wyznáć może, sami tylko odszczepieńcy coś upatrzyli do nich, iż śmieią mowić, iákoby Wszyscy Swięci, nic swoiemi modlitwámi u Bogá, nie ważyli, co refutowałem w kazániu, ná Niedzielę Krzyżową, z okazyi śpiewáney od Kościołá Bożego Litanii, o Wszystkich Swiętych. Powtarzam Wszyscy Swięci nam nic nie winni, ále my rączey im winni wiele. czemuż? racya pierwsza, bo nas náuczyli wiáry, ártykułow do wiáry należących, przykazánia Boskiego, powtore, zostáwili nam wiele ksiąg, z ktorych od stworzenia świátá doczytáć się możemy táiemnic Boskich, y obietnic iego Páńskich, ták ná ziemi iáko y w Niebie, co szczerze notowáli, pámięć rozum y wolą nászę obiáśnili. potrzecie bo nam zostáwili ták wiele przykłádow życia swoiego, dobrych uczynkow, cnot świętych, z ktorych my możemy bráć formę, żyiąc ná świecie, do zbawienia dusz nászych, y dostánia się do Niebá, y ták iedni wiárą y miłością Boga, sięgáli Niebá, inni męczeństwem, inni pustelniczym życiem, inni ślubámi, y zakonnym trybem, inni innemi sposobami, co uważáiąc S. Chryzostom zádziwiáiąc się nád prowi-

widencyą Boſką, nápiſał, *tanqvam ornamenta qvædam propoſuit Patrum certamina, ut unusqviſq; noſtrum, ad qvam voluerit certationem, ſe ipſum confirmet.* poczwarte SS. Wszyscy modlą ſię zá nami, o tym piſmo ſwiadczy *2. Machab. 15. v. 12. & 14.* kędy Judas Machabeusz miał widzenie, á Oniasz Kápłan pokazywał mu Jeremiaſzá proroka, modlącego ſię w Niebie, zá cáły narod Jzráelſki, *erat autem hujuscemodi viſus.... Oniam dixiſſe: hic eſt fratrum amator.... hic eſt, qvi multum orat pro populo.... Jeremias propheta Dei.* á ieżeli ná ow czás przed przyściem Chryſtuſa Páná, nie będąc ieszcze w Niebie, iuż iákby byli w Niebie, ſłuchał Bog modlitwy Swiętych, iákoż dálеko więcey teraz, po otwártym Niebie, modlą ſię zá nas, y przyiemne ſą modlitwy ich Bogu. popiąte, bo cáły świát że dotąd ſtoi, ich modlitwom przypiſáć należy, to było figurowáno, *Job. 9. v. 13. Deus cujus iræ nemo reſiſtere poteſt, & ſub qvo, curvantur qvi portant Orbem*, Bog, ktorego gniewu nikt oprzeć ſię nie może, y pod ktorym zgináią ſię ci, ktorzy noszą dzwigáią okrąk świátá, ktory text piſma świętego, ták Hieronym Swięty exponuie, *Sancti portant Mundum, nè ruat, ac pereat, orationum ſuarum fortitudine ſuſtentant eum.* A tu ktoż nie widzi, że ſprawiedliwie, Kościoł Swięty woiuiący, Kościołá tryąfuiącego Swięto obchodzi? procz dánych rácyi, iuż to y dlatego. że wielu z nich ieſt nam niewiádomych, iż u-krywáiąc ſię po puſzczách, w kryptách, w iáſkiniách pomárli, inni bez liczby pomęczeni, áże ieſt ich więcey iák dni w roku, y owszem milionámi, iáko widział Jan S. *Apoc. 7. v. 9. vidi turbam magnam qvam dinumerare nemo poterat, ex omnibus gentibus, & tribubus, & populis, & lingvis ſtantes ante thronum &c.* więc ná dzień ieden złożeni ſą, w ktorym by ſię wszyscy mieścili, y uſzánowáni byli. o tych obszernie mowi Swięty Páweł, *ad Hebræ. 11. v. 37. lapidati, ſunt ſecti ſunt, tentati ſunt, in occiſione gladii mortui ſunt, circuierunt in melotis, in pellibus caprinis, egentes, anguſtiati, afflicti,* byli kámienowáni, przecinani, doświádczáni, w zabiciu mieczá pomárli, błąkali ſię w owczych, w kozich ſkorách, niedoſtáteczni, uciśnieni, utrapieni, dodáie oraz te ſłowá S. Doktor narodow Páweł, *qvibus Mundus nòn erat dignus v. 38.* ktorych świát niegodzien był. Spráwiedliwie wſpomina ich dziś Kościoł Swięty, śmiem mowić, nie żeby oni łáſki náſzey potrzebowáli, ále ráczey że my ich protekcyi potrzebni ieſteśmy, iáko chwalebnie náucza w ſwoim kazániu S. Bernárd Opát, *planè qvod eorum memoriam veneramur, noſtra intereſt, nòn ipſorum.* Słusznie ich dziś wſpominamy, áżebyśmy cokolwiek ułomność, niewiádomość, lub niedbałość náſza, opuściłá, przez cáły rok czci, uſzánowánia, nabożeńſtwá do nich, raz przynaymniey w rok nádgrodzili. A ieżeli nie z tych przyczyn, dziś wielbić ich winni ieſteśmy? przynaymniey ztąd, że ſą ſynowie Boscy przyſpoſobieni, iáko ſię z tym oświádczył Bog, przez Apoſtołá, *ero vobis in Patrem, & vos eritis mihi in filios & filias, dicit Dominus 2. ad Cor. 6. v. 18.* Konfrontuie ſię to piſmo z drugim, *filii tui ſicut novellæ olivarum Pſal. 127. v. 3.* że ſą dziedzicy Bogá, á wſpoł dziedzicy Chryſtuſa, *heredes Dei, coheredes autem Chriſti. ad Rom. 8. v. 17.* á ieżeli y z tey miáry chwalić my ich nie winni, to przynaymniey ztąd, że Bog przez proroka rozkazał, *Laudate Dominum in Sanctis ejus. Pſal. ult. v. 1.* Odpowiedáią heretycy, tak ſię ma rozumieć, chwalcie Bogá, w Swiąty-

 niách

nlách iego. odpowiádam daymy to: iżaliż Niebo tylko, lub pod słońcem Kościoły, świątynie lub Swiątnice, są mieszkániem Bogá? wszák y ludzie są domem Boskim, *nescitis qvia Templum Dei estis. ad Cor. 13. v. 16.* y sam Chrystus powiedział, kto mnie kocha, słowa moie záchowuie, y Oiciec moy będzie go kochał y do niego przydziemy y mięszkánie u niego uczyniemy, *& mansionem apud eum faciemus. Joan. 14. v. 23.* á więc wychwaláć Bogá w Swiątnicách iego, iest wychwaláć w Swiętych iego, y znowu Niebo, Kościoły domy Boskie pod słońcem szánuiemy, fundowáne lub z cegły lub z drzewá, że Bog w nich mięszka y iemu poświęcone są, (iáko y sami heretycy pozwaláią) czemuż tedy Swiętych Páńskich w ktorych Bog tákże mięszka, szánowáć y wielbić nie mamy? według Iurydyczney maximy, *accessorium gaudet suo principali.* Mądrego iest chwalić w żołnierzách wodzá, w gwiazdách słońce, w oblubienicy oblubienca, toż rozumieymy o Swiętych Páńskich, wszakże Chrystus częstokroć názywał ich żołnierzámi, pod swoią Krzyżá chorągwią, *qvi vult venire post me tollat crucem Matth. 16. v. 24.* pod *symbolum* gwiazd, iest ich wyrażona pochwałá *Dan. 12. v. 3.* pod hieroglifikiem oblubienicy *Cant. 4. v. 1.* Bog bowiem nie iest tey zelotypii, ażeby iego tylko samego chwalić, można y Swiętych iego, byle ta chwałá ściągáła się dla honoru iego samego, iáko początku wszystkich rzeczy y końca, dlaczego Chrystus dał nam przykład gdy Uczniow swoich chwalił, *vos amici mei estis. Joan. 15. v. 14.* Ani Dawid w tym Psalmie swoim ostátnim, inaczey rozumiał, gdyż y on sam, o duszy swoiey nápisał, że się będzie chwalić w Bogu, *in Domino laudabitur anima mea. Psal. 33. v. 3.* y Duch Przenayświętszy przez Ekklezyastyka, chwalić Swiętych záchęca, *laudemus viros gloriosos. C. 44. v. 1.* Mądrość też Przedwieczna z tym się chwali, że między Swiętemi mięszka, *in plenitudine Sanctorum detentio mea, Eccles. 24. v. 16.* w pełności Swiętych zádzierżenie moie. Zawstydzi was niedowiárkowie, białogłowá, Krolowa Saba, ktora chwaliła sługi Salomona, przed nim stoiące, y słucháiące mądrości iego, co było figurą Swiętych Páńskich, *beati servi tui, qvi stant coram te semper, & audiunt sapientiam tuam. 3. Reg. 10. v. 8.* Obrázy Krolow, Monarchow, w złote opráwiacie ramy, y ná pierwszych mieyscách lokuiecie, ba y Dziadow Prádziádow wászych, Bog stworzył dusze Swiętych, ná wyobrázenie swoie *Gen. 1. v. 26.* te postponuiecie. Chwalić Bogá w Swiętych iego, iest chwalić dzieło rąk iego, ktore ze przy łásce iego wytrwáło áż do końca, y zbáwione iest, ákcya Páńskiey dobroci y miłośierdzia iest, y coż ztąd złego wynikáć może? śmiem mowić obrażacie Bogá, y restytucyą Swiętym iego winni iesteście, á pismo fałszuiecie, *adulterantes Verbum Dei 2. Cor. 2. v. 17.* ále coż ia się z wámi báwię? mruczycie? mruczcie ieszcze, *canis timidior facilius latrat qvàm mordet.* śmierdzicie záráżonym sumnieniem? śmierdźcie ieszcze, *qvi in sordibus est, sordescat adhuc. Apoc. 22. v. 11.*

Co do drugiego punktu. *2. ad Cor. 13. v. 12.* w Liście do Korynthian donośi nam S. Páweł, że nas pozdrawiáią Wszyscy Swięci, *salutant vos omnes Sancti.* Bog wam zápłáć większą á większą w Niebie nádgrodą Swięte dusze, á nieśmiertelne duchy, zá Salutacyą pozdrowienie. Odezwie się kto y spyta, czegoż chcą? odpowiáda S. Tomasz Doktor

Aniel-

Anielſki Zakonu S. Dominika: *omnes Sancti ſperant, & deſiderant. ac orationibus procurant, noſtram ſalutem,* oznaymuią nam, że ſię ſpodziewáią, prágną, y ſtáráią ſię o náſze zbáwienie. Konfrontuie ſię to oznaymienie S. Páwłá, z Liſtem S. Piotra Wikaryuſza Chryſtuſowego, gdyż y on, piſząc z Rzymu Liſt, do nowowiernych z Zydoſtwá nawroconych, podobną czyni ſalutacyą, *ſalutat vos Eccleſia, quæ eſt in Babylone. 1. Petri 5. v. 13.* (kędy oraz widzieć, że S. Piotr Miaſto Rzymſkie, pod figurą Babylonem zowie, częścią że dla prześládowánia wiáry, Rzym był ná ów czás, iák Babilonia, częścią że z Jeruzalem z więzienia wyſzedłſzy, nie chciał, áżeby wſzyſcy wiedzieli, gdzie by mieſzkał, czego Sektarze dzieyśi, baczyć nie chcą, kłámiąc że S. Piotr w Rzymie nie był, á przecięż mieliby pámiętáć y uważáć, iż iáko w Babilonii w Páńſtwie Aſſyryiſkim zá Królá Nábuchodonozorá, był Kościoł ſtarozakonny w niewoli, tak też w Rzymie zá Ceſárzá Nerona lud Chrześciáńſki, Kościoł Kátolicki, álbo powſzechny, był w niewoli.) iáko tedy od Kościołá militującego przyſtoynie odzywał ſię Piotr S. do wiernych, áżeby ſię prześládownikom zwodzić nie dáli, tak przyſtoynie odzywa ſię Kościoł tryąfuiący przez Páwłá S. ktory był w trzecim Niebie, do nas ziemiánow, pozdrawiáiąc nas, y proſząc, áżebyśmy ſię świátu, ciáłu, y czártu, zwodzić nie dáli, proſząc áżebyśmy chcieli być ták iák y oni błogoſłáwieni, *Beati.* Powtarzam *ſalutant vos omnes Sancti* pozdrawiáią was Wſzyſcy Swięci, czegoż chcą? oto, widząc ſię być ſzczęśliwemi, życzą nam tey ſzczęśliwości, boć padoł płáczu y mieyſce wygnánia, wielce ſię rożni, od gory y mieyſca, nieſkończonego weſela. *Salutant &c.* pozdrawiáią was, Wſzyſcy Swięci, czegoż chcą? oto was ziomkow ſwoich, do ſiebie záprałzáią, y łatwo temu wierzyć, bo ieżeli Aniołowie, cieſzą ſię z przyścia pokutuiących do Nieba, coż dopiero Swięte duſze ludzkie, wſpoł niegdyś pielgrzymuiące ná świecie z námi, ſą ſłowá Chryſtuſa *Luc. 15. v. 10. gaudium erit, coram angelis Dei, ſuper uno peccatore pœnitentiam agente.* Co rozumiecie kátolicy, gdyby kto przyiaciel wáſz, donioſł wam, przez pocztę, zalecáiąc wam ten kray, w ktorym ieſt, iżaliżbyście tam nie ſpieſzyli? toż rozumieycie o Swiętych Niebiánách, zalecaią wam táki kráy, nád ktory nic lepſzego, toć ſię tam wybieráć y o niego ſię ſtáráć potrzeba, karci nas w tym S. Bernard wzwyż pomieniony, *præſtolatur nos Eccleſia illa triumphans primitivorum, & negligimus? deſiderant nos juſti, & diſſimulamus?* Gdy to mowię zdáie mi ſię, że mnię kto pyta, co ieſt w Niebie, iż Swiętych Páńſkich delektuie? odpowiádam, obecność Boſka, ręká Boſka, y dolyc, to było przerzeczono przez Ducha Swiętego *Sap. 3. v. 1. juſtorum animæ, in manu Dei ſunt,* toż ſamo coż ieſt? odpowiádam, gdy duſze Swiętych w ręku Boſkich ſą, dzień dobry, dzień bez nocy, dzień nieſkończony, bo wieczny malą, coż zá konnexyą ma dzień do rąk? odpowiádam, dzień, poranek, od rąk ma ſwoię denominácyą, *mane à manibus dictum, quod exordium lucis, ab inferioribus partibus exurgat:* zdánie Mądrych, tak, iák, *propheta à procul, fando,* ále pominąwſzy tę pararellę dniá, y poránku náſzego od ſłońca, w ręku Boſkich być, ieſt to záżywáć przedłużenia dni, to ieſt wieczności ſzczęśliwey, ná práwicy iego, á ná lewicy bogáctwa y ſławy, o tym *Prov. 3. v. 16. longitudo dierum in*

 dex-

dextera ejus, & in sinistra illius, divitiæ & gloria. W ręku Boſkich być, znáczy to, iż ſpráwiedliwych nikt Bogu wydrzyć nie może. Tu niechay uważáią niektorzy Heretycy, iáką śmiáłością náuczáć mogą, iż Swięci Páńſcy záſnęli, álbo śpią, aż do ſądnego dnia, áni nas ſłyſzeć mogą? kiedy wyráźnie piſmo mowi, iż w ręku Boſkich ſą, y záraz dodáie piſmo w tychże mądrości kſięgách *v. 2.* zdáwáło ſię oczom głupich, że pomarli, *viſi ſunt oculis inſipientium mori*, á oni ſą w pokoiu, *illi autem ſunt in pace v. 3.* Mnie wierzaycie Nabożni ſłuchaczė, że Swięci Páńſcy w Niebie żyią, y nas do ſiebie záprásżáią, widząc w Bogu wſzyſtko co ſię tu z nami dzieie. Dobrze zatym rzecze kto, ále iák ſię tam doſtáć? odpowiádam, álboż nam nie dali przykłádu Swięci Páńſcy, wſzák o tym wſpomniałem w pierwſzey części kazánia moiego, á chcecie ſtáraycie ſię o ſiedm dárow Duchá Przenayświętſzego, o ktorych *Iſai. 11 v. 2.* ſtaraycie ſię o ośm błogoſłáwieńſtwá, dziśiay w Ewangelii od Chryſtuſa przepowiedziáne, á ták z ſiedmi y ośmi będziecie mieli pietnaście grádułow do Niebá, álbo ſtopniow, ſiedm dárow ſą potrzebne do perfekcyi człowieka, ośm błogoſłáwieńſtwá ſą cnoty łączące ſię nieiáko z cnotami Theologicznemi, to ieſt wiárą, nádzieią, y miłoscią, te tedy máiąc ktoż by ſię nie doſtał do Niebá? te ſą pietnaście ſtopniow do Tronu Salomonowego, to ieſt do widzenia Bogá, te ſą pietnaście ſtáiow z Bethani do Jeruzalem, ktore tłumaczy ſię *viſio pacis* widzenie pokoiu, ktore Chryſtus chodząc mierzył, dla zbáwienia náſzego, oſobliwie gdy miał łázárzá wſkrzeſić, *erat autem Bethania, juxta Jeroſolymam, qvaſi ſtadiis qvindecim, Joan. 11. v. 18.* tych pietnaście ſtopniow, zamyka táiemnica pietnaſtu grádualnych Pſalmow, o ktorych y ná inſzym mieyſcu mowiłem. Te podobno były figurowáne 4. *Reg. 20. v. 6.* kiedy owo do emendácyi poprávy życia, Ezechiaſzowi Krolowi Bog lat pietnaście pozwolił, *addam diebus tuis, qvindecim annos.* ba y Ekklezyaſtes z Duchá Swiętego piſząc o nich zdáie ſię námieniáć *C. 11. v. 2. da partem ſeptem, necnon & octo, qvia ignoras qvid futurum ſit mali ſuper terram.* day część ſiedmi y ośmi, bo nie wieſz co zá złe będzie ná ziemi. Tą drogą iść życzy S. Antoni Pádewſki Zakonu moiego *Serm. 3. de OO. SS.* kędy ná te założone od ſiebie słowá, *juſtum deduxit Dominus per vias rectas, & oſtendit illi regnum Dei Sap. 10. v. 10.* pietnaście drog wylicza Pátryarchy Jakoba, ktoremi idąc tráfił do Niebá. Ani ſię lękáć potrzebá, gdy chcemy záczynáć inſze życie, nowe życie, wſzákże *Eſdræ. 1. C. 3. v. 3.* gdy Zorobabel y brácia iego, po powroceniu ludu Izráelſkiego z Babilonii do Jeruzalem, reedyfikacyą czynili Kościoła, byli tácy nieprzyiaciele ktorzy ich ſtráſzyli, przeſzkadzáli, chcąc odciągnąć od świętey pracy roboty, *deterrentibus eos, per circuitum populis terrarum,* wſzákże iednák od reparacyi Kościołá nie odſtąpili, tak y my czynić mamy, niechay nas ſtráſzą iák chcą, piekielne larwy, widomi y niewidomi nieprzyiaciele, od popráwy życia náſzego nie odſtępuymy. Przyznáię trudna zaiſte rzecz, weteránowi grzeſznikowi, nowe życie zácząć, porzuciwſzy grzechy o cnoty ſię pilnie ſtáráć, dopieroż ná wzor Swiętych Páńſkich oſtrą prowádzić pokutę, oddaláiąc ſię od świátá, y wſzyſtkich iego delicyi, wſzákże iednák przy pomocy Boſkiey, byleśmy tylko ſami chcieli łatwo ieſt: to było figurowáno *Pſal.*

101.

101. *v.* 7. kędy pokutuiący Krol Jiraelſki Dawid, ták o ſobie mowi, *ſimilis factus ſum pelicano ſolitudinis. . . ſicut nycticorax. . . . ſicut paſſer.* co tropologicznie uważaiąc, śmiem tłumaczyć, że pokuta nayprzod zdáie ſię wielką rzeczą, potym mnieyſzą, potym gdy do niey przyzwyczái ſię człowiek ſtanie ſię malinką, iák malinka ptáſzyna *ſicut paſſer.* Chcecie być w ręku Boſkich? *juſtorum animæ in manu Dei ſunt*, poymuycie człowieka, ktory noſi ptaká ná ręce myśliwego, ten iuż paſtwą delikatnieyſzą ſię paſie, á dwiema nogami ręki ſię trzyma, tak wy, iuż nie ſproſnościámi, ále cnotami paście posilaycie duſzę waſzę, á dwiemá rękami chwyćcie ſię owego przykazánia, ná ktorych dwoch, wſzyſtko prawo záwiſło y prorocy, to ieſt miłości Bogá y bliźniego, *in his duobus, univerſa lex pendet, & prophetæ. Mat.* 23. *v.* 40. á do Nieba łatwo wylecicie. kończę: *Beati. . . . Beati. . . . Beati.* Wſzyſcy Swięci Niebiánie, ktorych was Jan S. w obiáwieniu wſpominá, ktorych Kościoł Swięty dziś we Mſzy Swiętey ſzánuie, ktorych pacierze kápłáńſkie, w Hymnach y Lekcyách wyznáwáią, ratuycie nas, iákoście zaczęli, ſwoią protekcyą przed Bogiem. Niechay czynią klámantes na was odſzczepieńcy, *qvid mihi de iis qvi foris ſunt. Cor.* 1. *C.* 5. *v.* 12. mowię z Swiętym Páwłem, my was chwalemy, y wzáiemnie proſiemy, niechay ſię z wami obaczemy, oſłodziliście nam pokutę życiem wáſzym, ſprawcieſz, niechay w niey trwamy do końca, w uboſtwie ducha, w cichości, w czyſtości, w miłośierdziu, cierpliwie znoſząc utrapienia y prześládowánia. Boże żywy korono Wſzyſtkich Swiętych zá przyczyną tych, bądź nam miłościw, á miłościw obficiey, *ut propitiationis abundantiam, multiplicatis interceſſoribus largiaris*, ſuplikuiemy z Kościołem Swiętym. Amen.

KAZANIE XXXVII.

Ná Dzień Zaduſzny.

De Profundis clamavi ad te Domine. Pſal. 129. *v.* 1.

GŁos ſłycháć, á oſoby nie widáć? czyli Jozef od bráci w ſtudnią wſadzony woła? *Gen.* 37. *v.* 28. czyli Dawid między lwámi w iáſkini ſiedzący, odzywa ſię? *Dan.* 6. *v.* 17. czyli Piotr Swięty w ſekweſtrze kaydánámi brząka? *Actor.* 12. *v.* 5. áleć ci wſzyſcy, niegdyś niewinni oſądzeni od ludzi, iuż ſą w Niebie. powtarzam niewinnie oſądzeni bo to świátowa przywárá, nie ſłuſznie ſądzić, dlatego ią też S. Páweł lekce ſobie ważył, piſząc Liſt do koryntħian. 1. *Cor.* 4. *v.* 3. *mihi autem, pro minimo eſt, ut à vobis judicer, aut humano die.* Ludzie wednie tylko ſądzić mogą, y to nie przy ſwoim świetle, ále ludzi w nocy, to ieſt zmárłych. po śmierci ſądzić im ſię nie godzi, wſzákże iednák tráfia ſię, że niekiedy do pogrzebowey trumny ſzturmuią ięzykami, przeklęte nienáwiści! ktore uſzczypliwym wſpomnieniem, nieſławą y detrákcyami, z oziębłych grobow, ogniłe trupy, ná ſąd ſwoy wyprowadzáią, co ieſt w brew Sędziemu Bogu, y mimo poważnego Mądrych zdánia *de mortuis, aut bene, aut nonqvàm.* Czyli śmierć kędy przez okno nie zázierа y woła, iák niegdyś u Jeremiaſzá proroka, *aſcendit mors per feneſtras noſtras, ingreſſa eſt*

domos noſtras C. 9. v. 1. czyli kędy trup z grobu nie powſtał iáko niegdyś zá czáſow S. Brunona Pátryárchy Zak: Kartuzyáńſkiego, około roku tyſiąc dziewięćdzieſiątego, ná owe ſłowá Joba czytáne *Reſponde mihi C. 13. v. 22.* trup powſtał y odpowiedział, ſpráwiedliwym ſądem Bogá potępiony ieſtem. Czyli kto tonie y rátunku woła? czyli kogo ziemiá przywaliłá, głos z ziemi lub pod ziemią, wielu iák iednego ſłyſzę, *de profundis clamavi ad te Domine.* átoli iednák że ſens ſłow wołáiącego, ieſt tak gráduálny, iáko y penitencyálny, dochodzę, że głos ieſt pokutuiących, á że pokutowáć nie tylko człowiek ná świecie żyiący może, ále też y duſzá iego po śmierci, więc ten głos ieſt duſz pokutuiących ná támtym świecie, co żebym wam iáśniey pokazał, przy dziſieyſzym Jubileuſzu dla kościołá czyſzczącego, ta materya Kazánia moiego będzie dowodzić: kto woła, zkąd woła y czego woła? *De profundis clamavi &c.* ná większą Bogá chwałę.

Co do pierwſzego. troiáki ieſt Kościoł *Eccleſia militans, triumphans, & purgans.* woiuiący tryąfuiący y czyſzczący, o pierwſzym mowiłem w Kazániách Niedzielnych, o drugim dniá wczoráyſzego, chwaląc Wſzyſtkich Swiętych, o trzecim chcę dziśiay mowić, (nic nie tykáiąc piekłá bo go Bog nie náwidzi) według proroka: *odivi Eccleſiam malignantium, & cum impiis non ſedebo. Pſal. 25. v. 5.* Kto tedy woła odpowiádam duſze nieśmiertelne, ludzi niegdyś żyiących, chárákterem wiáry świętey náznáczonych. Zkądże wołáią? odpowiádam z czyſca, álbo mieyſca od piekłá dyſtyngwowánego, według zdánia owego, *alii moriuntur in Domino, alii moriuntur extra Dominum, alii moriuntur contra Dominum.* Pierwśi ſą Wyznáwcy y Męczennicy, o tych *Apoc. 14. v. 13. beati mortui, qui in Domino moriuntur*, druga klaſſis ieſt tych, ktorzy ſchodzą z tego świátá bez chrztu Swiętego, a te ſą małe dzieci, o tych *Prov. 1. v. 32. averſio parvulorum interficiet eos,* trzecia Klaſſis ieſt ludzi doroſłych ktorzy w grzechách śmiertelnych bez żalu pokuty pomarli, o tych *Sap. 1. v: 13. Deus mortem non fecit, nec lætatur in perditione vivorum.* nie mowię ia tu dziś nic, o drugiey y trzecie klaſſie, ale o pierwſzey, ieżeli ſię tu ná tym świecie doſkonále nie wypłácili ſprawiedliwości Boſkiey. Dla tey prawdy doświádczenia podźmy do piſma świętego. *Gen. 50. v. 10.* czytáć, iż gdy Jozef ciáło Oyca ſwoiego Jakoba z celnieyſzemi Egypcyany odprowadzał, y pogrzebł go w ziemi Chanáneńſkiey, kędy ſpráwiáiąc obchod, z płáczem bárdzo wielkim wypełnili ſiedm dni, *venerunt ad aream Atad.... ubi celebrantes exeqvias, planctu magno atq; vehementi, impleverunt ſeptem dies.* ktore mieyſce S. Antoni Padewſki Zak: moiego *Ser. 4. de OO. SS.* tak explanuie, *in qvo docemur, qvod vix poteſt aliqvis, in præſenti ſæculo, per qvasdam tribulationes purgari, qvin aliqvid maneat in purgatorio diluendum, per aream enim Atad, purgatorium deſignatur, unde ſicut areâ purgatur triticum, ita animæ ſalvandorum.* konfrontuie ſię to piſmo z drugim *1. Reg. C. ult. v. ult.* kiedy owo ciáło Saulowe y ſynow iego chowáno, poſzczono dni ſiedm, *tulerunt oſſa eorum, & ſepelierunt in nemore Jabes, & ieiunaverunt ſeptem diebus.* ten poſt, że zá duſze ná przebłagánie Bogá, być muſiał ofiarowány, ktoſz nie widzi? to było figurowáno *Dan. 14. v. 31.* kiedy owo Daniel, między ſiedmią lwámi w iaſkini ſiedział, ſiedm lwow znáczyły

czyły

czyły siedm grzechow śmiertelnych, zá ktore gdy winá odpuszczona, karánie się zostáło, á więc Habakuk mocą ánielską przyniosł mu obiad zgłodniáłemu z Judzkiey ziemi do Babilonii, y zawołał nád iáskinią *Daniel serve Dei, tolle prandium quod misit tibi Deus v. 36.* nie mowię żeby Daniel był grzesznik, ále że to była umbra, iáko mamy nayświętszą ofiárą Ciáłá y Krwi Chrystusowey, Swiętych w czyscu ratowáć więźniow. Co też y Tobiasz zdawał się adumbrowáć *C. 4. v. 18. panem tuum & vinum tuum, super sepulturam justi constitue.* Tu niechay uważáią odszczepieńcy, iż modlić się, pościć, ofiáry czynić zá dusze zmarłych, nie iest to wymysł katolicki, ále y stárego testamentu nabożeństwo, lecz nie zá tych zmarłych dusze, ktore są w piekle, nie za tych ktore są w Niebie, toć zá tych ktore są w czyscu. Czytaymy ieszcze pismo święte, żal zá zmarłych y westchnienie do Bogá po zmarłych obchodzono, niekiedy dni trzydzieści *Numer. 20. v. ult.* kiedy owo pogrzeb Aáronowi spráwiano, *omnis autem multitudo, videns occubuisse Aaron, flevit super eo triginta diebus.* zkąd w nowym testámencie práktyká trycezymy, y Msze Swięte zá umarłych, to iest, że liczba trzydziesta záwiera w sobie trzy razy dziesięć, więc prosiemy przez trzydzieści Mszy Swiętych, Troyce Przenayświętszey, ázeby raczyłá z miłosierdzia swoiego odpuścić duszom, to wszystko, czym one (poki ná świecie żyły) mogły przeciw dziesiąciu przykazánia Boskiego wykroczyć. Chcecie? dam podobieństwo. Co rozumiecie? ieżeli ta ákcya w Grodách y Trybunałách náprzykład iest spráwiedliwa y miłosierna? iż widząc kogo Sąd, że zásłużył ná gárdło, iák mowią *pænam colli*, czynią z nim miłosierdzie, *redimendo caput*, naznáczáią mu wierzą *in fundo*, ná rok lub więcey, ieżeli tedy Sąd tákowy iest miłosierny y spráwiedliwy? daleko bárdziey miłosiernieyszy y spráwiedliwszy Sąd iest P. Bogá nászego, winę odpuściwszy w czyscu karáć. tego nie mowi płonnie, bo to figurowáno było *Matth. 5. v. 25.* kędy Pan Jezus powiedział.... zgodź się z nieprzyiacielem twoim, poki z nim iestes w drodze. .. byś nie był wrzucon w ciemnicę.... záprawdę powiádam tobie, nie wynidzież ztamtąd, áż oddaż ostátni pieniążek, *& in carcerem mittaris, amendico tibi, non exies inde, donec reddas, novissimum quadrantem.* Chcecie dam drugie podobieństwo, czyli też ta akcya iest spráwiedliwa y miłosierna? gdyby Krol iáki rozgniewány ná winowaycę syná swoiego, o występek, *crimen læsæ majestatis* znisć mu z oczu swoich, y poyść precz kazał, potym by ow winowayca, w niewidzeniu twarzy Krolewskiey zostáiąc długo, szukał instancyi, przez krewnych lub obcych, do przebłagánia Krola, y przeprosił? tu wynika y sprawiedliwość y miłosierdzie: coś podobnego rozumieycie o Bogu, respektem więźniow czyscowych, rozgniewáli ci żyiąc ná świecie Bogá, iść im z oczu do czysca kazáno, tam bez widzenia Bogá zostáiąc, proszą nas o instancyą y modlitwy, przyiemne są modlitwy násze Bogu, wypuszcza ich y daie się im widzieć ná wieki, coż tu iest niespráwiedliwego? co niemiłosiernego? to znowu niepłonnie mowię, bo tego byłá figurá *2. Reg. 14. v. 24.* kiedy owo Absalon rozgniewáwszy Oyca swoiego Dawida, usłyszał dla siebie resentiment, poyść mu z oczu kazał, *faciem meam non videat*, á gdy długo Joab przepraszał Dawida Krolá zá niego, dał się przeprosić, mowi

literá Páńſka, y przyść mu kazał y pocałował go, *introivit ad Regem, & adoravit ſuper faciem terræ, coram eo, oſculatusq; eſt Rex, Abſalon. v. 33.* to ſię ſtało z ſynami przez adopcyą niegdyś, duſzámi w czyſcu zoſtáiącemi. Ten czyściec, álbo mieyſce kary do czáſu, podobno było figurowáne przez owę kupioną ziemię zá pieniądze, zá ktore był Judáſz Chryſtuſá Páná przedał, *pretium ſangvinis eſt, emerunt ex illis, agrum figuli, in ſepulturam peregriorum. Matth. 27. v. 7.* grontowi owemu, to ieſt cyſzczowi, tákże záſługi ſwoie Zbáwiciel Jezus aplikował, ktore też dziś Wikaryuſzowie iego przez Indulgencyą áppliku ią, ná pogrzeb pielgrzymow, to ieſt ludzkich duſz, z tego świátá ná támten idących, gdyż tám nie ſą *in adæqvato termino* mowię Theologicznie. Ten czyściec był figurowány, przez owę ſadzáwkę w Bethanii *Joan. 5. v. 9.* kędy wiele chorych leżáło, do ktorey ánioł wſtępował, á wzruſzáiąc wodę, zdrowiło ſię wielu. konfirmowáć to zdawał ſię Chryſtus, gdy uſtnie rzekł do iednego trzydzieści ośm lat leżącego, áżeby powſtał zdrowy, y powſtał, *& ſtatim ſanus factus eſt ille homo.* Ten czyściec, funduie ſię ná owych ſłowách, *Apoc. 21. v. 27.* kędy Jan S. mowiąc o ſzczęśliwey wieczności przeſtrzega, *non intrabit in eam aliqvod coinqvinatum,* iákoby chciał powiedzieć, obmycia ſię iákiegoś w czyſcu potrzebá wprzody: konfrontuie ſię to piſmo, ze ſtárym *Malachiæ. 3. v. 3. purgabit filios Levi, & colabit eos qvaſi aurum, & qvaſi argentum,* wyczyści ſynow Lewi y przecedzi iák złoto, y ſrebro, kędy uważáć w ſłowie *purgabit,* wyczyści *purgatorium.* Wyznał czyściec S. Páweł w tych ſłowách, *ſi omnino mortui non reſurgent? utqvid & baptizantur pro illis? 1. Cor. 15. v. 29.* iákoby chciał powiedzieć, ieżeli umárli nie powſtáną ná ſąd Páńſki, zbytnia by y prożna rzecz byłá modlić ſię, pościć y trapić ciáło ſwoie zá nich, to bowiem tu przez chrzeſt rozumi, toć nie wątpi, ále zá rzecz pewną ma, że czyściec ieſt. Miiam inne dowody piſma, tym konkluduię przeciw niedowiárkom: pozwolę czyſca nie máſz, ále dla odſzczepieńcow, bo oni w nim nie będą, lecz w piekle, ieżeli przy niedowiárſtwie, bez żalu y pokuty pomrą.

Co do drugiego punktu. Czegoż woła, wielu iák ieden? *clamavi &c.* odpowiádam, że ſię ſami ratowáć nie mogą, ták iák ſłoń, gdy w doł wpádnie. *Clamavi,* wołáią, czegoż? odpowiádam z Jobem cierpliwym orientalnym pácyentem *C. 19. v. 22. qvare carnibus meis ſaturamini?* coż zá *ænigma*? przymowił podobno tym, ktorzy w brzuch wierzą iák w bogá, *qvorum deus venter eſt. ad Philip. 3. v. 19.* áleć z tego bogá, álbo bogátego, będzie páſtwá, álbo ſtoł dla robakow obfity doſtáteczny, mowi tedy Job, czemuż náiadacie ſię mięſa moiego, inni czytaią *bonis meis,* czemu náſycacie ſię pozoſtáłemi dobrámi moiemi, á o mnie nie dbacie? mieycieſz kompáſſyą nádemną, przynaymniey wy przyiaciele moi, *miſeremini mei, ſaltim vos amici mei. C. 19. v. 21.* wołáią tedy duſze święci więźniowie, áżebyśmy nie ſobie, ále dla ubogich, chlebem żałobnym záſtawiáli ſtoły, áżebyśmy ſię do Bogá zá nimi modlili, wołáią áżebyśmy ſami do ſtołu Nayświętſzey Kommunii przyſtępowáli, ofiáruiąc zá nich, áżebyśmy ſtráſzne ofiáry Mſzy Swiętey zá nich applikowáli. Rzecze kto, kiedy zkąd nie ma? wſzák zoſtáłá ſię po nieboſzczykách fortuná, ſą exekutorowie, ſą świádkowie, ieſt teſtament, ktory ſię názywa *teſtis*

men-

mentis, kartá świádcząca ostátnią wolą, nápomina y sam grob kędy umarły leży. *monumentum, monet mentem*, lękáć się potrzebá, żeby ták, iák niegdyś Piotrowin, zmárły nie wstał, karcąc swoich synowcow, że zápieráli prawdy, co do kościołá należało, ktorego S. Stanisław Biskup Krák: wskrześił, do sądu przyprowádził, y do grobu odprowadził. *Clamavi* wołáią o coż? oto iák owe dzieci stoiące pod iábłonią proszą y żebrzą, áżeby ná drzewie stoiący zrzucił im iábłko, mnie też, mnie też, dopieroż ieżeli maią słuszne do nich práwo ná swoim dziedzicznym gruncie, mogą y wymawiáć troskliwie acz, *poma: nova & vetera servavi tibi. Cant. 7. v. 13.* kształtem niby tym, mowić mogą zostáwiłem, tobie, owemu, złote iábłka, bryły srebrá stárego y nowego, á iáłmużny dla ubogich żáłuiesz, y mowisz, nie máisz záco, ná prozby zá mnię łożyć? weźmieyże przynaymniey w pámięć mękę Krzyżową Chrystusá Páná, á rozmyśláiąc ią ofiáruy zá mnię, *sume tibi lignum unum.... & tolle lignum alterum.... & erunt in unionem in manu tua. Ezechi. 37. v. 16. Clamavi.* wołáią czegoż? bo ieżeli mieysce ich uważáć będziemy? naysurowsze katusze, są to pieszczone páłace respektem mieyscá dusz czyscowych. ieżeli ogień w myśl weźniemy? ogień nász elementárny, iest respektem ich málowány, iáko mowią, *ignis sapiens*, ktory pali, á spalić nie chce, ieżeli dziwną boleść? nie ták w Wulkaná kuźni okute stękaią páłasze, iáko pod młotem spráwiedliwości Boskiey ięczą dusze, że ogień cierpią świádczy Páweł Swięty, *salvus erit, sic tamen quasi per ignem* 1. *Cor. 3. v. 15. Clamavi* wołáią czegoż? bo im dłużey rátowánie ich odkłádamy tym większey przyczyniamy boleści, *spes quæ differtur, affligit animam Prov. 13. v. 12.* to było figurowáno kiedy owo w niewoli Babilońskiey Izráelitowie siedząc nád rzekámi, á pozieráiąc ku Jeruzalem do gory Sion płákáli, *super flumina Babylonis, illic sedimus, & flevimus, cum recordaremur Sion. Psal. 136. v. 1. Clamavi* wołáią czegoż? wolności, bo ta iest każdemu naymilszá, widzemy to, kiedy ptaszyná w klatce, máiąc co ieść y pić, á przecię przez szczeble zágląda, tu owdzie się ciśnie, áby się ná wolność wydobyłá, coż człowiek rozumny? coż duszá w czyścu? ow Baiazetes postrách świátá, gdy w niewoli u Cesárzá Tureckiego będąc, wolności w więzieniu doczekáć się nie mogł, poty tłuk głową o ściánę, poki się nie zabił. *Clamavi*, wołáią czegoż? pokoiu. ktory iest tákże stworzeniu każdemu miły, takdálece że y bezduszne żywioły, nie dążą do niczego bárdziey, iák do swoiego odpoczynku pokoiu, tak ogień, tak wiátr czyni niekiedy trzęśienie ziemi, rozpacze y rozwáliny, gdy się do swoiey wydobyć nie może sfery, tak y *mixta* iáko kamień, náuczáią Filozofowie, do swego cięży *centrum. Clamavi* wołáią, czegoż? widzenia Bogá, momentu świętá wielkiego wyścia z więzienia, słowá pomyślnego, *introibunt in requiem meam. ad Hebræ. 4. v. 5.* ktory odpoczynek obiecáno, wygnáńcom nam z Ráiu, *itaq; relinquitur sabbatismus populo Dei. v. 9.* wołaią mowię widzenia Bogá, bo ieżeli ciáło bez duszy gniie, plesnieie, cuchnie, miárkuymysz, iák duszá nászá bez widzenia Bogá, tęsknąć sobie y niszczyć się musi, miárkuycie kátolicy, gdy strzáłá do celu mety wypuszczona, záwádzi o kámień lub drzewo, łámáć pękáć się, y trzaskáć musi, ták poymuiecie rozumną duszę, náturálnie do Stworcy

 Bo-

Bogá, iák do mety swoiey bierzącą, zrzuciwszy ciáło z tego świátá ná tamten gdy wyszłá, á zátámowána w drodze, opoką czyśca, iákże się giąć, łamáć, y chwiać musi nieszczęśliwa do czásu. Dla czego Nabożni słuchacze, radbym ázeby się wzruszyły wnętrzności wásze miłosierdziem, pátrząc dziś ná wystáwione Kálwárye, kości zmárłych, iuż to po kátáfalkách funebrálnych, iuż po cmentarzách, radbym mowię áby was pobudziły niedbáłych, y do zádziwienia się nád nimi, iák niegdyś u Ezechielá *C. 37. v. 7. factus est sonitus prophetante me, & ecce commotio & accesserunt ossa ad ossa &c*, ile że razem z nimi, choć nie záraz kości wásze leżeć muszą, y gnić w iednákowymże ziemi dole. Winniśmy się zá nich modlić (mowię y do siebie) wszák według Filozofow *omne simile, diliget sibi simile. 8. Ethic. Arist:* coż gdy ociec, gdy mátká, gdy brát, siostrá, przyiaciel, do was z czyśca woła, bá y nieprzyiaciol winniśmy kocháć. Powtarzam winniśmy rátowáć, świętych więźniow, iáko iedneyże wiáry, iedneyże nádziei z nimi o Niebo. Winniśmy rátowáć, bo co się z nimi onegday, wczora, stáło, nam dzis tráfić się może, mowi Duch Swięty przez Ekklezyastyka *C. 38. v. 28. memor esto judicii mei, sic enim erit & tuum, mihi heri, & tibi hodie*, pámiętay ná osądzenie moie, bo także będzie y twoie, mnie wczora á dziś tobie. áni dufaymy młodym latom naszym, bo iáko skacząca ptaszyná po zielonym drzewie, nie wie, áni się spodziewa od myśliwca śmierci, ták nie wiemy śmiertelnego od śmierci nászey zámáchu. Winniśmy ie rátowáć, bo rádzi y Páweł Swięty: *ad Hebræ: ult. v. 3. mementote vinctorum.* Winniśmy rátowáć ieżeli wzáiemnie rátowáni, od nich, po weyściu do Niebá onych, być prágniemy, á ieżeli kiedy, tedy dziś przy otworzonym Męki Chrystusowey skarbie, w dzień mowię Zaduszny. Zagádnie kto, álboż Bog sam onych uwolnić nie może, bez rátunku nászego? poymuycie: gdyby sługá dla długow iákich był do więzienia oddány, wszákże mogłby go Krol uwolnić, ále nie przystoi práwá swoiego łamáć, raczey czeka áżeby kto zá nim prosił, przez tę zás pauzę, nie czyni go gorszym, ále lepszym czystszym, áby tak y spráwiedliwość y miłosierdzie ucalone było. kończę. *De profundis clámavi ad te Domine.* Niechayże iuż ci święci więźniowie nie wołáią, niechayże troskliwym nie wzdycháią lámentem, niechay przy Arcybiskupim, tu ná tym mieyscu Woyciechá S. poráiu, dusze czyscowe wynidą do Ráiu, przez wásze Swięte Ofiáry, Psalmodie, y z kadzidłámi kollekty, niechay modlitew wászych dziś usłyszą wonność, przy swoim anniwersarzu, ktory im pobożność czyni wászá. Westchnimy wszyscy rázem do Bogá, mowiąc: Spráwiedliwy Sędzio Boże, zálecamy ci spráwę inkarceratow, wszákżeś dobroci pełny, wszákżeś miłosierny *quoniam bonus, quoniam in sæculum misericordia ejus Psal. 106. v. 1.* nie chciey pámiętáć ułomności ludzkiey, niechay Syná twoiego naysłodszego Jezusa Chrystusa, krwi kropelka spádnie ná ogień czyscowy, ázeby záwołáć mogły z Dawidem, *laqueus contritus est, & nos liberati sumus. Psal. 123. v. 7.* Amen.

KAZA-

KAZANIE XXXVIII.

Ná Swięty Marcin Biſkup.

Vide.... & ſicut lucerna folgoris illuminabit te, Luc. 11.

SEns dziſieyſzey Ewángelii ieſt ten: iż Zbawiciel nás Jezus Chryſtus náucza nas, iák ſobie wyſadzona ná Urząd godność ma poczynáć. A nayprzod świcę ná lichtarzu, ná coż ſtawiáią? ná to, ázeby gorzáłá, y oświecáłá, ták do kogo należy, ma być goráiącym, álbo gorliwym o honor Boſki y dobrym iáśnieć przykłádem. to było figurowáno w Janie, Chryſtuſa Anteſignanie, *ille erat lucerna ardens, & lucens. Joan: 5. v. 35.* Inaczey, Bog dotknięty gniewáć ſię będzie, o tym prorok Oſeaſz *C. 2. v. 1. & 2. Dicite fratribus veſtris.... auferat fornicationes ſuas à fácie ſua, & adulteria ſua de medio uberum ſuorum.* co tak S. Auguſtyn, *L. 22. de Civit. Dei. C. 1.* explanuie: przedtym Synagoga Jſraelſka była iedno ciáło miſtyczne, iáko teraz Kościoł naſz, więc tego miſtycznego ciáłá twarze ſą wyſadzone godności, á pierſi, ſą náuczáiący ludzie, ktorzy mlekiem nieumieiętnych záſiláią, (*tanquam parvulis in Chriſto, lac vobis potum dedi 1. Cor. 3. v. 2.*) więc mowi: *Vultus hujus corporis, ſunt Eccl: Prælati, ſæcularesq; Domini, atq; Magnates, ubera autem ſunt viri eruditi, & concionatores, qui doctrinæ ſuæ lacte populum alunt.* Inaczey gorſzyć ſię będą, iáko ſię gorſzono z Abſalona, ktory będąc Synem, właſnego Oyca Dawidá prześládował. Ciſkał mąż Semei kámieniámi ná Dawidá, y iemu złorzeczył, uiął ſię ieden z zołnierzy záhonor Krolewſki mowiąc; czemu złorzeczy ten zdechły pies Pánu moiemu? poydę zabiię go? odpowie Dawid, daycie mu pokoy: bo ieżeli ſyn moy ktory wyſzedł z żywota mego, ſzuka duſzy moiey, iákoż dáleko więcey ten, *ecce filius meus qui egreſſus eſt de utero meo, quærit animam meam, quanto magis nunc filius Jemini? 2. Reg. 16. v. 11.* Wdrugiey częśći Ewangelii Swiętey náucza Pan Jezus, iż co oko w głowie, to dobra intencya w rozumie náſzym: y tak ieżeli oczy twoie materyalne ſą klarowne, wſzyſtkie ſpráwy, ákcye twoie dobrze, porządnie, regularnie poydą, ieżeli oczy ſkazone, zápluśnione, ciekące iák u Lii, będą: *Lia erat lippis oculis. Gen. 29. v. 17.* nie dobrze rzeczy poydą, iák poomacku, iák w ciemnicy błądzić będzieſz. Powtarzam co oko w głowie, to intencya w rozumie. S. Antoni Padewſki *Serm. de Confes.* trzy rzeczy obſerwuie w świcy, báwełnę, woſk, y ogień, á iáko báwełná ieſt z wielu nitek, tak wiárá, komponuie ſię z wielu artykułow, kędy widzieć przez bawełnę, rozumie wiárę, przez woſk, ſłodycz nádziei ktora nas záchęca do obiecanych roſkoſzy niebieſkich, przez ogień miłość, bo iáko ogień w świcy goruie, ták tá między cnotami naywyżſza, *lucerna tria habet, lychnum, ceram & ignem, & ſunt tres virtutes theologicæ.* ieżeli tedy dobra intencya w człowieku będzie, dobrze ſię świcá ná lichtarzu palić y przyświecáć będzie, dlá ſiebie y dla pátrzących ſzczęśliwa, ináczey topić ſię tylko będzie, dymu nárobi, y wiátr ią zádmuchnie. A teraz weźmy ſobie ná przykład, dziś Solennizanta S. Wyznawcę Marcina, Biſkupá Toroneńſkiego,

iák ſobie ten, iuż świecki, iuż duchowny w życiu ſwoim postępował? iák gorzał? co ia w pierwſzym punkcie pokażę, *vide*, w drugim punkcie powiem, czego nas cáłe życie S. Marciná Wyznawcy náucza, *& ſicut lucerna fulgoris, illuminabit te. Ad M. D. G.*

Co do pierwſzego. *Apoc. 6. v. 2.* nápiſano ieſt, iż Jan S. orlim okiem, w obiáwieniu widział, konie á nayprzod białego, ná ktorym śiedział iezdzieć, trzymáiący łuk w ręku, y dana mu koroná, y wyſzedł zwyciężáiąc ażeby zwyciężał. *vidi & ecce eqvus albus, & qvi ſedebat ſuper eum, habebat arcum & data eſt ei corona, & exivit vincens ut vinceret.* Tłumacze piſma Swiętego iáko *de Sylveira.* Zakonu Karmelit: exponuie to piſmo o Chryſtuſie Pánu, przez konie rozumie Apoſtołow, Ewangeliſtow, przez Jezdzca Chryſtuſa, ktory wędzidłami to ieſt Ewangelią, rzecz wſtrzymuie, przez łuk rozumi piſmo, ktorego ile ſłow, tyle ſtrzał do ſerc náſzych, tymi zwycięża świat cáły y woiuie, *eqvus albus ſunt Apoſtoli aliiq; Prædicatores Evangelici: Seſſor eſt Chriſtus cujus frænum Evangelici Priædicatores ſuſcipiunt, eo dirigentes, qvi Seſſor invitat, arcus eſt ſacra ſcriptura &c. Comment: in Apoc. C. 6.* konfrontuie ſię to piſmo nowe ze ſtárym. *Habacuc. 3. v. 8. qui aſcendes, ſuper eqvos tuos. Zachar. 1. v. 8. ecce Vir aſcendens ſuper eqvum.* Gdybym tedy nie wiedział Janie, co ſię rozumie przez tego Jezdzca, cále bym mowił. żeś S. Marciná ná koniu widział, owego czáſu ná świat záwitáć maiącego: á więc przynaymniey pod znákiem Krzyżá Wodzá ſwoiego Jezuſa Chryſtuſa ſłużącego żołnierzá S. Márcina názowię, iákoby *de ordine eqveſtri*, á gdy to mowię, niechay iuż każdy ze mną pátrzy *vide*, á obaczemy dziśiay recerzá w polu. *1. Machab. 10. v. 71.* świádczy litera Páńſka, iż Demetryuſz Krol, posłał do Jonathy Naywyżſzego Kápłána, mowiąc; ty ſam przeciwiſz ſię nam, á ia ſtał ſię pośmiewiſko, przeto iż ty przeciwko nam władzą rozciągaſz po gorách, á tak teraz ieżeli ufaſz mocy twoiey, znidź do nas w pole, á ſprobuiem ſię z połem, ponieważ y ze mną ieſt moc woienna, *deſcende ad nos in campum*, y uczynił tak Jonathas y bitwę wygrał, y wrocił ſię do Jeruzalem, máiąc wiele zdobyczy, co ſłyſząc Alexander Krol, przyczynił ſławy iego, y posłał mu podáronek złoty, y dał mu *Accaron* ziemię y wſzyſtkie gránice w ośiádłości.... *& factum eſt ut audiret Alexander.... addidit adhuc glorificare Jonathan, & miſit ei fibulam auream, & dedit illi Accaron, & omnes fines ejus in poſſeſſionem. v. 89.* To ia mowić mogę, á przynaymniey przez applikacyą o S. Marcinie. Szedł proſtą drogą S. Wyznawcá, chrztu prágnący, iuż z Bogiem iákoby trzymał y rozumiał iedno, mniey ſobie rzeczy podmieſięczne ważąc, miał ſię w gorę do Niebá, coż czynią nieprzyiaciele? oto wyzywáią go w pole, *deſcende ad nos in campum*, ktorym ſtawia ſię S. Marcin żołnierz Chryſtuſow y woynę wygrawa, kędy wodz iego Chryſtus y Niebo mu w zdobyczy dáie, trzpień złoty, *fibulam auream*, álbo paſem recerſkim regallzuie, iáko káwálerom chodzić przyſtoi woiennym, *præcincti circa pectora zonis aureis. Apoc. 15. v. 6.* Co żeby każdy iáśniey widział, tak illuſtruię. Wiádomo wám iż życie náſze, nic inſzego ieſt, tylko woyná ná ziemi, *militia eſt vita hominis ſuper terram. Job 7. v. 1.* zágadnie kto, á nieprzyiaciel kędy? odpowiádam pierwſzy ieſt ciáło, áttestácya Apoſtołá:

caro enim concupiscit adversus spiritum, spiritus autem adversus carnem, ciáło náſze walczy przeciwko duchowi, duch przeciw ciáłu. *ad Galat. 5. v. 17.* z tym tedy nayprzod potykał ſię nieprzyiacielem Marcin Swięty, áto dwoiáko, częścią iáko w młodych leciech, częścią iáko żołnierz. Młodość do niczego dobrego nie prowádzi. náuka S. Ambrożego *vicina est lapsibus adolescentia, qvia variarum cupiditatum æstus fervore callentis, inflammatur ætatis*, o woyſkowey záś ſłużbie, mowi *Maximus Valerius L. 2. aspero castigationis genere, eget disciplina militaris, qvia vires armis constant, qvæ ubi à recto itinere desciverunt, oppressura sunt, nisi opprimantur*: w tych dwoch attákách, młodości y ſłużby woienney, waleczny Chryſtuſow żołnierz Marcin S. bynaymniey ſię krwią oboią nie zmázał. Wyzwał go drugi nieprzyiaciel, świát, ná plác. Albowiem Ceſarz Julianus wyſoką w woyſku obiecował mu rangę (czym naywięcey świát ludzi uwodzi, ażeby nád innych być w honorze) oiciec záś rodzony deklárował fortunę, bogactwo (czym znowu ſerca ludzkie naywięcey świát dewinkuie, ażeby złotem iaśnieć, pieniądzmi brząkać) ále ſię uprośić y zwyciężyć nie dał Marcin S. álleguiąc że iuż był dał Chryſtuſowi ſłowo, iáko pod iego znákiem ſłużyć będzie, nie tykaiąc ſię, tak wyſokich gráduſow, iáko workow pieniędzy, ktore niekiedy ſą ſtopniem do godności, znáć czytał, álbo przynaymniey ſłyſzał, álbo Przenayświętſzego Duchá inſtynktem náuczony, co S. Páweł nápiſał *ád Ephes. 6. v. 11. induite vos armaturam Dei.... scutum fidei. v. 16.* y tak przybrany ná wſzyſtkie swieckości y świátowości uderzył, y zwyciężył. Albowiem dzieśięć lat miał, gdy był w Regeſtr Katechumenow wpiſany, w pietnaſtym roku, ſłużbę woyſkową przyiął. w wieku dalſzym, żołnierz Chryſtuſow, pod znákiem wiáry Chrześciáńſkiey ſłużący, y zwycięſca świátá, mowię zdániem S. Janá Ewangeliſty: *hæc est victoria qvæ vincit mundum, fides nostra. Epis. 1. C. 5. v. 4.* Y ná ten koniec więcey z światem wdáwáć ſię nie chciał, do S. Hilaryuſza Biſkupá Piktáwieńſkiego ſię udał, z ośmdzieśiąt Mnichámi życie ſpolne prowádził, Biſkupſtwá potym Turoneńſkiego przyiąć nie chciał, áż owemi zniewolony ſłowy, *qvi potestati resistit, Dei ordinationi resistit ad Rom. 13. v. 2.* á gdy tę funkcyą przyiął, wyzwał go trzeci nieprzyiaciel czárt, y ſprzyſiąg ſię ná niego (iáko piſze *Severius Sulpitius*, rodem Akwitańczyk, Kapłan:) mowiąc: *qvocunq; ieris, ego tibi adversabor.* y pokazał mu ſię raz niby po krolewſku, w purpurze z złotą ná głowie koroną, czyniąc ſię Chryſtuſem, rády ſwoie mu dáiąc, ná co Biſkup S. krutko go związał, iż Chryſtus nie ták chodził, w ciernioweу ráczey koronie, nie złotey, y odegnał: Náchodził powtore czárt S. Biſkupá kiedy owo choruiącemu w oczách ſtánął, ále owemi ſłowy odpędzony *qvid adstas cruenta bestia?* wſzákże żeby ſię nie zdawał uſtępowáć ſzatáńſkiey pokuſie wyrzekł, *non recuso laborem.* Pánie ieżelim ludowi twoiemu potrzebny, nie wymawiam ſię z pracy. O! Męžu nigdy nie wyſłáwiony, ktorego, áni ciáło, áni świát, áni czárt, zwyciężyć nie mogli. Tu widzieć żołnierzá w polu, tu uważáć, że ośmdzieśiąt lat y ieden máiąc S. Marcin Wyznawca, z nieprzyiacielem wſzelákim zwycięſca, *vide.* Tu z Poetą záwołáć: *felix, qvem fecerunt aliena pericula cautum.* Swięty Bonáwentura Kardynał, to o nim nápiſał, *bonus fuit in statu militari, melior in habitu Monachali, optimus in Cathedra Episcopali.*

Co do drugiego punktu. Czego nas náucza cáłe życie S. Marciná Wyznawcy? odpowiádam tego. Duszá nászá iest to iáko iedná ptaszyná ná sznurku uwiązána, co się porwie á myśli swoie do Niebá iák skrzydłá wyciągnie, to upadnie, czemu? bo ią ciało szárpie y o ziemię tłucze, to było figurowáno *Sap. 9. v. 14. corpus quod corrumpitur, aggravat animam*: świát záś iest iáko owo ziele bluszcz názwáne *hedera ab hærendo*: ktore lubo cień czyni, o swoiey iednák mocy stáć nie może, wspina się po drzewách po murách, przychodzi robak (śmierć rozumiem) podgryza, á człowiek usycha, ábrys tego był *Jonæ. 4. v. 7. paravit Deus vermem, ascensu diluculi, in crastinum, & percussit hederam, & exaruit.* ták co świát pieszczotámi czyni, śmierć podgryza, y psuie: álbo świát iest tęczá, ktora oczy delektuie, ále nie długo, kolorámi rozwesela ále nie swoiemi, ztąd iest, iż mowi S. Jan Ewangelistá *nolite diligere mundum, nec ea quæ sunt in mundo. Epist. 1. C. 2. v. 15.* á trochy niżey, *Mundus transit, & concupiscentia ejus v. 17.* czart záś, iáko ow biegás ktory galanterye przedáie, nie ná to áżeby się człowiekowi wiernie przysłużył, ále áżeby oszukał, y z groszá łáski Boskiey odárł, *diabolus.... circuit quem devoret 1. Petri. 5. v. 8.* Powtore ciáło násze iest to Dalila, hytra y nieszczera osoba, ále duszá nászá ma być ostrożny y niezwyciężony Samson, áż do samey śmierci, mowię do śmierci, boć ktoż wie, o krzywdę nięty, ieżeli nie w łásce u Bogá Samson umárł, ile kiedy go między świętych policza Páweł S *ad Hebræ. 11. v. 32. fide.... Gedeon. Barac, Samson, Jephte, David, Samuel, & Prophetis: qui per fidem, vicerunt Regna.* záś świát, iest iák ow Nabuzardan *Reg: 4. C. 25. v. 8.* oblegáiący wszystkie Bramy Jeruzalem, to iest, duszy, y ciáła nászego zmysły, wzrok, smák, słuch, dotknienie, y powonienie, częścią dla tego ázeby niebieskich nie smakowáłá rzeczy, częścią dlatego áżeby w sámey, tylko świátowości zátopiona byłá: czárt, ná koniec lubo iest naywiększy zdrayca, czásem iednák pochlebia, iák owo Chrystusowi Pánu, *scio quis sis, Sanctus Dei, Marci 1. v. 24.* spodziewáiąc się co niegodziwie profitowáć, przeciwko tym życzy S. Páweł Doktor Narodow woiowáć, *labora sicut bonus miles Christi Jesu. 2. ad Tim. 2. v. 3.* Tu iuż widzieć, czego nas náucza cáłe S. Marciná Wyznawcy życie, iż to co nas wabi, delektuie, y nęci, są nieprzyiaciołow trzech sidłá, ciáłá, świátá, y czártá, tych zwyciężył (iáko się wyżey powiedziáło) *Martinus, à Marte.* A co naywiększa, co powiecie? gdy wspomnę ow heroiczny ákt S. Solennizanta, kiedy owo w Bramie Ambieńskiego Miástá, obaczywszy nágiego żebraka, nie máiąc procz żołnierskiey zbroi y płászczá, tego uciąwszy okrył! o! iákto przyiemna być muśiáłá offerta Bogu, kiedy w następuiącey nocy przybrány Chrystus, iemuż prezentował się mowiąc, *Martinus adhuc Catechumenus, hac me veste contexit. Brev. Rom:* Przyprowádzili niegdyś Uczniowe z roskazu Páná oślę y oślicę, maiącemu wieżdżáć do Jerozolimy, ná ktorych płászcze swoie położyli, *adduxerunt asinam & pullum, & imposuerunt super eos vestimenta sua, & Eum desuper sedere fecerunt Mat. 21. v. 7.* kędy nie czytamy áżeby wziął ná siebie suknie owe, ále siedział ná nich, záś Marciná S. Chrystus przyodział się suknią. Zagádnie kto, ále tám nápisano, *scindite corda vestra, & non vestimen-*

ſtimenta veſtra. Joel. 2. v. 13. ten co to piſmo przywodzi być muſiał ſkąpy w iáłmużnie, miiam dla niego cenzurę, y mowię y owſzem to piſmo popiera, ábyśmy iáłmużnikami byli, bo lubo ten text, rozumieć ſię może, iż nie zewnątrz tylko pokutowáć mamy, álbo czynić żalow oſtentacyą, iák ow Kaiphaſz, *tunc princeps Sacerdotum, ſcidit veſtimenta ſua. Matth. 26. v. 65.* ále ſercem, wſzákże iednák, że to mieyſce ku elargicyi iáłmużny militule, to ieſt ieżeli nie maſz co byś mogł dáć, dayże ſzczerą kompáſſyą, tego zdánia ieſt y S. Grzegorz, *aliqvando apud Deum, plus datum venit, à mente, qvàm à munere: exteriora enim tribuens, rem extra ſe ipſum præbet, fletum & compaſſionem tribuens, etiam aliqvid de ſemetipſo largitur.* Tu widzieć iák Marcin S, dał nam pożyteczną náukę, w okazyi proſzących żebrakow: ubogich ſierot, ktorych większa część ná świecie iák Pánow. Ja myślę że ten ákt S. Marciná, więcey náuczył każdego pobożnego Chrześciáná, iák tyśiąc komedyi, operow, diálogow teráźnieyſzego wieku, ten ákt Swięty Marcin uczynił, (iáko piſze Uczeń iego *Severus Sulpitius,*) około roku trzechſetnego ośmdzieſiątego, á więc miárkuycie od ták dawnych lat, kto ſię do dniá dziſieyſzego zbudował z komedyi, więcey gorſzących, niż do Bogá chwały pobudzáiących. Proſzę was: czemu to Bog Wſzechmogący zrobiwſzy ſuknie ſkorzane Protorodzicom náſzym Adamowi y Ewie, y okrył ich nágość; *fecit qvoq; Dominus Deus Adæ & Uxori ejus tunicas pelliceas, & induit eos. Gen. 3. v. 21.* rzeczecie, grzech ich wſtyd im uczynił, toż rozumieycie, o żebrakách, ubogich ludziách, mendikach, ſierotách, że grzech ich, wſtyd im uczynił, á ieżeli Bog wſtyd ich okrył, á czemu wy nie okrywacie? o! nielitośćiwi brácia y ſioſtry grzeſznicy, czyli kamień nie ſerce w ſobie nośicie? że wnętrzności wáſze wzruſzyć ſię nie chcą, ku tylo widziánych ubogich? o! niewdzięczni ſynowie y corki Adama (ktorego Bog okrył) znáiąc ſię być rownie z Ráiu wygnańcami, dyſtyngwuiecie ſię nie wiem czym, od ubogich, rownie znowu, z ubogiemi do grobu w nágośći iść maiący? czy nie wiecie, że miłoſierny uczynek, ieſt ákcya przeznáczenia do Niebá, *nudus eram, & cooperuiſtis me. Matth. 25. v. 36.* czy nie wiecie, iż to dla was łáſki Páńſkiey exces, gdy ſię wam ubogi w oczách wáſzych prezentuie, y drogę wam zabiega? wſzák to Chryſtuſowe ſłowá, *qvamdiu feciſtis, uni ex fratribus meis minimis, mibi feciſtis. Matth. 25. v. 40.* Powiecie ále to zły ubogi, daymy to, ále Bog dobry, y twoia intencya dobra, rzeczecie, ále ná złe podobno iáłmużny záżyie? toż ſamo o tobie rozumieć y ſuſpikowáć ſię może, że zbyteczney fortuny ná złe záżywaſz, przeyźrey ſię w regeſtrách ſummienia twoiego, ile komu, kiedy, kędy, bezpotrzebnie, dla ſłáwy nikczemney, lub innych okoliczności wydałeś, darowałeś, y ieſzcześ świádczyć obiecał, przymowiż ieſzcze nie cierpliwie, ále czy będzie ſię modlił zá to? odpowiádam, czytaycie Ekklezyaſtyka kſięgi, *C. 29. v. 15.* ten naywięcey w tey okoliczności przez Duchá Swiętego mowi, ia go raz wſpomnę, *conclude eleemoſynam, in corde pauperis, & hæc pro te exorabit, ab omni malo:* kędy uważáć, że ſama iałmużna modlić ſię zá was będzie, to ieſt dzwięk groſzá odzywáć ſię będzie, do Bogá. Słowem, bogaci podſkárbiemi ieſteście ubogich, bo Bog nie tylko dla was, ále y dla nich u was zoſtáwił,

Pieknie w tey materyi ieden z Ascetow mowi: *ne existimetis beneficium maximum esse, cùm datis, sed fraudem esse, cùm denegatis.* Przydzie, ách! przydzie ten czás, kiedy głuchych gor, ziemi, prośić będziecie. *tunc dicent montibus. cadite super nos, & collibus, operite nos. Luc. 23. v. 30.* á wysłucháni nie będziecie; coż to proszę zá wołánie? oto nie będziecie mieli zasług, dobrych uczynkow, náglemi ná duszy będziecie, á więc gwałtu rátuy kto słyszy, wołáć będziecie, á gdy nikogo nie będzie do porátowánia, wtedy ziemi mowić będziecie, zágrzeb nas: do poty z okazyi áktu miłośiernego Marciná Swiętego, náuka. kończę.

Vide.... & sicut lucerna fulgoris &c. Symbolista wymalowawszy dwie ręce práwe, nápisał. *vide, cui fide.* niechay kto chce, zá ciáłem, świátem, y czártem, ręczy, ia życiem S. Marcina Wyznawcy obiáśniony nie ręczę, y nikomu nie rádzę, áni ludziom to rekommenduiącym wierzę, bo powiedział S. Páweł. *ad Galat. 1. v. 10. si hominibus placerem, Christi servus non essem.* S. Marcinie, trzech stanow probuiący, wydoskonálony Mężu, dziwnie nas náuczáiący świątobliwego ná tym świecie życia, iuż do świeckich, iuż do duchownych, wołayś, *emulamini charismata meliora 1. Cor. 12. v. 30.* Byłeś goráiącą ná lichtarzu świcą, byłeś okiem prostym, niechayże oczy násze, biorą wzor, iák serce násze ma miłością sámego Bogá gorzeć, iák pátrzyć ná ten świát, słowem, iák żyć, y umieráć, zkąd by byłá chwałá Bogu, ná nieustáiące wieki. Amen.

KAZANIE XXXIX.

Ná Swięty Stánisław Kostka.

Si autem vis ad vitam ingredi. ... si vis perfectus esse. Matth. 19.

SEns Ewángelii iest ten: iż onego czásu cisnęły się do Chrystusá dziatki, ná ktorych Pan kład ręce swoie nayświętsze, przyszedł też ieden młodzieniec pytaiąc, Náuczycielu co mam czynić ážebym miał żywot wieczny? odpowie Pan, záchowáć przykazánia: rzecze ten, od dziecińštwá záchowałem, odpowie Pan, ieżeli chcesz być doskonáłym, idź przedáy co masz, day ubogim, á podź zá mną: kędy widzieć że Pan Jezus inszą rożność czyni, między záchowániem Bożego przykazánia (ktore iest wszystkim do zbáwienia potrzebne) á między doskonáłością, ktorą radzi tym, co iey rządaią, á ten stan doskonáłości, iest stan zakonny, ktorego Zakonnicy szukaią wedle tey rády Páńskiey, gdy wszystkiego odstąpiwszy idą zá Pánem. Ten stan obráli sobie Swięci Apostołowie, obráli y Zakonnicy, á ten stan ma osobliwą w Niebie zapłatę, to było figurowáno *1. ad Cor. 15. v. 41. alia claritas Solis, alia claritas Lunæ, & alia claritas stellarum, stella enim à stella differt in claritate, sic & resurrectio mortuorum.* kędy widzieć, iż iako się te luminarze w iáśności rożnią, ták między ludźmi świętemi może być rożność, ieden wiárą, drugi miłością, inny czystością, ten pokorą, ow szczodrobliwością, ow cierpliwością świętnieyszy iest, y powstáną do zapłaty, *sic & resurrectio mortuorum,* to iest nie iednákowa będzie ciał świętych iásność, y chwała, ále rozmayta, według rozmaytości zasług, konfrontuią się te słowá

Páwłá S. z słowámi Chrystusá *Joan. 14. v. 2. in domo Patris mei, mansiones multæ sunt.* bez wątpienia w nádgrodę: bo iáko Słońce, Xiężyc, y gwiazdy, są potrzebne ludziom ná świecie, tak święte cnoty y przykłády SS. Páńskich są potrzebne, y pożyteczne wszystkim pod Niebem żyiącym. Myślę że to odszczepieńcow w oczy kole, ktorzy tym stanem gárdzą, y z niego się náśmiewáią, ále mogli by się rozpátrzyć lepiey, w dalszym przeciągu dzisieyszey Ewangelii, co Pan powiedział, temuż Młodzieńcowi, gdy zmarszczony od Chrystusá poszedł, z racyi, iż maiąc wiele máiętności, odstąpić ich nie chciał, *abiit tristis, erat enim habens multas possessiones:* więc rzekł Jezus, bogáty z trudnością wnidzie do Krolestwá Niebieskiego; do poty sens Ewangelii: co się tycze dziś Solenizánta S. Stanisłáwá Kostki, ten młodzieniec muśiał álbo czytáć, álbo słyszeć przynaymniey tę S. Ewángelią, więc bez zásmucenia bez zmarszczenia się, Brátu rodzonemu starszemu, co było świátowego oddał, sam wziąwszy się szedł zá Chrystusem. o! Boże moy, iák nie iednego záwstydził, ále żeby wam to iáśnieysza rzecz byłá, powiem w pierwszym punkcie, dla czego S. Stanisław Kostka świátem wzgárdził? *si autem vis ad vitam ingredi.* w drugim punkcie, dla czego tak w młodym wieku? *si vis perfectus esse.* Ta máteria kazánia moiego. *Ad M. D. G.*

Co do pierwszego. Nie iest myśl moiá Páństwo moie, nauczáć że duszy ná świecie zbáwić nie można, byle ták záżywáć świátá, iáko Doktor narodow Páweł S. rádzi, *tempus breve est.... qvi emunt tanqvam non possidentes, & qvi utuntur hoc mundo, tanqvam non utantur, præterit enim figura hujus mundi. 1. ad Cor. 7. v. 31.* czás krotki iest...· á ktorzy kupuią niech się máią ták iákoby nie posiádáli, á ktorzy záżywáią świátá, niech będą ták, iákby nie záżywáli, álbowiem przemiia kształt tego świátá. Bog świát stworzył y wszystkie rzeczy od niego dáne są dobre, wszákże iednák przez podniete grzechu pierworodnego nádpsował się mocno, ta iskierka grzechowey złości zápaliłá go, w gorączkę w malignę wpadł, zágorzał, głowá go boli, iáko podobno przez Ironią powiedział Jan Swięty *Epist. 1. C. 5. v. 19. mundus totus in maligno positus est.* W tym sensie służył mu ow marnotrawny syn, o ktorym w páráboli Chrystus *Luc. 15.* y obrał go sobie zá Páná, porcyą substancyi wymuśiwszy ná Oycu, czymże mu płácono, oto młotem ktore iadáią wieprze, *de siliqvis qvas porci manducabant v. 16.* y stáłá mu się świátowość macochą, á czárt oyczymem, bo iáko macochá y oyczym, o cudze dzieci nie dbáią, ták czárt y świát, prawdziwie nikogo nie tráktuie z tych, ktorzy mu służą, żałuiąc tego marnotrawnego syná, tak pisze Swięty Ephrem Dyakon potym Cesarii Kápłan *Ser. de Pœnit. siliqvas draco habet, vitricus enim cùm sit, alienis filiis non parcit.* á czásem y tego nie dá świát, á wysługowáć się każe adherentom swoim, bez zapłáty, ogrągłym będąc nie kiedy czyni ludziom zawrot głowy: poymuycie kiedy owo w kuchni koło pies obraca, chodzi, idźie, ále mu z tego nic nieprzydzie, kto inszy zie pieczenią á on osłábiony kość ledwie dostáwszy ledwie patrzy y ziewa, to podobno było figurowáno *Psal. 11. v. 9. in circuitu impii ambulant,* ná co S. Bernárd Klarewállu Opát, tak kommentuie, *qvi in circuitu ambulat, proficiscitur sed non proficit.* Co większa kiedy się do fawory-

tow swoich uśmiecha, w tedy szkodzić zámyślá, ztąd iest, że Páweł S. przestrzega Gálátow *C. 3. v. 1. o! insensati, quis vos fascinavit, non obedire veritati?* o! głupi Galatowie, kto was omamił, abyscie prawdzie posłusznemi nie byli. ia przydam kto wam oczy záwiązał, że się świát z was náigrawa, iák z gráiących w ślepą babkę, álbo też co iest? że się nie znacie ná fałszywym pochlebstwie znikomey świátowości, tym samym gdy was chwali, gáni, gdy woła odgánia, gdy obiecuie, fałszuie, gdy folguie, zdrádę czyni y większą gotuie karę: mnie wierzaycie, ná mnie się to praktykowáło (mowi Paweł S.) iákże? oto, *2. ad Corin. 11. v. 24. á Judæis qvinqvies qvadragenas, una minùs accepi,* od żydow wziąłem (powiáda) pięćkroć po czterdzieści plak bez iedney, czemuż bez iedney? rzekł by kto iż kompássyą czynili nád Páwłem S. bynaymniey, záchowáli niby práwo stáre *Deuter. 25. v. 3.... & plagarum modus, ita dumtaxat, ut qvadragenarium numerum nòn excedat.* ażeby szkarádnie posieczony w oczách twoich, nie odchodził brát twoy: są słowá pomienioney Księgi: wszákże fałszywe miłosierdzie było ku Páwłowi, bo tym samym zostáwiáli sobie práwo do bicia, ieszcze więcey Páwłá S. że liczby nie dopełnili. Poymuycie człowieká hypokrytę, ktory bliźniego tak ściska że duszę wyciska, iżaliż prawdziwie takowy kocha? wita, lub żegna? to czyni świát, iák ow Chusai *2. Regum 16. v. 16.* ktory żá obaczeniem przywitał Absalona, *salve Rex, salve Rex*, pochlebne to były słowka y łagodne, ále nie szczere, námowił Absalona (że inne excessa pominę) ażeby koronę oycu swoiemu Dawidowi z głowy zrzucił, wiedząc dobrze, że go miáłá ta ákcyá w niepowetowány żal, á potym y w śmierć wpędzić. Dwoch tylko ná świecie było bráci Kain y Abel, patrzaymyż świátowa fortuna, do iákiego nieszczęścia przyprowadziłá z nich iednego, ba y do desperacyi iáko czytać *Gen. 4. v. 4.* coż Abel záwinił, że go Kainie biież ba y zabiiaż? Ezau zá trochy socowice przedawszy pierworodztwo, potym odgrażał brátu, iáko czytáć *Gen. 25. v. 34.* coż Jakob winien że się mścić chcesz? á ieżeli między brácią ná świecie pokoiu nie było, dalekoż bárdziey między innemi, częścią dla niepoliczonych nigdy okoliczności, częścią dla bliskiey okazyi do kłotni, iáko to dla owych wszczynionych pretensyi; to nie iest twoie, ále moie, czego w życiu spolnym, w pospolitości gránicách nie ma. Nie chciał zátym temu Pánu świátu służyć dziś solennizant S. Stánisław Kostká, á zostáiąc w rozmaytych myślach, záchorował w Widniu, kędy był ná náuki od Oyca postány. Ze zaś ustáwiczny był w modlitwách osobliwie do S. Barbáry, żeby go tak w opiece miáłá, iżby bez nayświętszego Sakrámentu nie umierał, tylo sobie zásłużył, że mu się widomie pokazałá, wnet potym Aniołowie ciáło Páńskie przynieśli (boć y w heretyckim domu dla woli bratá stárszego mięszkał) y posilili młodzieńca Kostkę Swiętego. Podziękował dziwney nád sobą opátrzności Stánisław, y cale myślał że iuż szczęśliwie znidzie z oczu świátá tego, á poydzie ná tamten, álić náwiedzić raczyłá chorego sámá Matká Boska Nayświętsza Márya Pánná, z malinkim Synem swoim, iemu go ná pościeli kłádąc. Moy Boże! iákie tám rádości y rozmowy były, ktoż poymie? nápomina przy tym Márya Pánná, ażeby do Zakonu *Societatis Jesu* inten-

ten-

rencyi nie odmieniał, obiecał to uczynić Kostká, iákoż ktoż by się wáżył ták wielką myśli swoich odebráwszy ápprobatę, ináczey nimi kierowáć? á tu iuż wnet zdrowym zostáie, z brátem się żegna, sukienki pánięce zostáwuie, á prostą sukuią czarną y kápelusz wziąwszy, w Kościele benedykcyą od Máryi Pánny odebráwszy, Swiętym Páńskim w opiekę się oddáwszy, wychodzi w podroż. Stoy Swięty Pániczu, á fortunę, á párentelę iák zostáwuiesz? odpowiáda Stánisław, fortuná Brátu, á Párentela nie ma Bogu krwi swoiey żáłowáć, co iest z większym krewieństwu honorem, ná dworze u sámego Bogá służyć, iák służyć świátu (iákoż potym y ná Listy tak oycu odpisywał) to przynaymniey po coż chodzić dáley, kiedy y Widniu można mieć Nowicyat? odpowiáda Kostká, ta iest tego Zakonu ostrożność, że bez woli Rodzicow, ile tám kędy się uczą studenci, nie przyimuią. Wszákże iednák (ia mowię) nie miałá byś rácyi zábrániáć miła Oyczyzno, piekna to, kiedy ziomek Pátron korony Polskiey, wiádomy interesu, tym chętnieyszy, że z iednegoż krolestwá, tym śmieley go prosić, gdy znáiomy. Powtarzam idzie z Widniá do Augszpurku (iáko mu rádzono) do Piotrá Kanizyuszá, Prowincyałá wyższych Niemiec, ále y tam go nie przyięto, Listy wziął tylko do Generałá, ná ow czás S. Borgiaszá do Rzymu, kędy y stánął szczęśliwie. Pátrzaymy iák státeczny duch Stanisławá, iuż dwá repulsy máiąc, iuż w drodze sfátygowány ták wiele mil piesz o idąc, iuż gonionym będąc, niewyperswádowány w świętych zamysłách, o przyięcie do Zakonu *Societatis Jesu*, dopraiza się, Swięty w życiu swoim peregrynánt. Co się tycze tey peregrynacyi nic nieprzystoynego (acz go Oćiec zbiegiem názwał) uczynił S. Kostka. albowiem Zbáwiciel Jezus, názwał się podrożnym, *homo peregre proficiscens. Matth. 25. v. 14.* z rácyi iż tu nie mięszkáć przyszedł ná ten świát, ále trzydzieści trzy lat zábáwiwszy w wielkich trudách y pracách, áż do okrutney śmierci dla zbáwienia nászego, z tryąfem do Oyca Przedwiecznego, rozdawszy z proporcyą każdemu talenta, iść y powrácáć miał, á czemuż my być y názywáć się pielgrzymámi nie mamy? Swięty Páweł zálecaiąc wiárę *ad Hebræ. 11. v. 13.* Swiętych Oycow stárego y nowego testamentu názywa pielgrzymami.... *confitentes, qvia peregrini & hospites sunt, super terram.* żyli náżywáli się przychodniámi y gośćmi ná ziemi, y záraz dodaie, *qui enim hæc dicunt, significant se patriam inqvirere v. 14.* á ktorzy to mowią oznaczáią iż oyczyzny szukáią: y daley: przeto nie wstydzi się Bog názwáć, Bogiem ich, gdy im Miásto zgotował, *ideo non confunditur Deus, vocari Deus eorum, paravit enim illis Civitatem v. 16.* do poty Pawłá S. słowá: niby chciał powiedzieć, iż iáko pielgrzymi gdy w drodze są rozmyśláią kiedy też do Oyczyzny powrucą, ták owi Oycowie Swięci ná świecie żyiąc, iák przychodni, rozmyśláli, kiedy też do owey oyczyzny Niebieskiey przyść mieli, y widzieć Bogá ná wieki. Pomyślmyż sobie teraz ieżeli Chrystus, ieżeli Oycowie Swięci starego testámentu, y nowego, byli y czynili się y názywáli podrożnemi, á czemuż nie my grzeszni-cy? Y ztąd podobno ná tych ktorzy się zatopili w tym świecie, dziecinámi się czyniąc, iákby nigdy umieráć, y znowu zmartwychwstáć nie mieli, wyszło z Niebá klamántes, ktore Jan Apokaliptyk słyszał,

væ, væ, væ, habitantibus in terra Apoc. 8. v. 13. biádá, biadá, biádá, mieszkaiącym ná ziemi. Szczęśliwy y náder szczęśliwy kto krok przynaymniey ieden, żyiąc y chodząc ofiárował Bogu, chwaląc go y dziękuiąc pokornie, że przychodnim nie obywátelem, nie dziedzicem wiecznym stworzył go ná tym świecie, do terminu Niebieskiego miástá, dopieroż wiedząc że iesteśmy synowie Ewy wygnáni z Ráiu y ná śmierć dekretowáni, iáką śmiáłością, ziemię dziedziczyć chcemy? Szczęśliwi mowię ci ktorzy tę podroż rozmyślaią. To było figurowáno *Isai. 60. v. 10. ædificabunt filii peregrinorum muros tuos*, te słowá rzeczone, ia o Kościele tryąfuiącym rozumiem, to iest Niebie, w ktorym ile dostánie się swego czásu pielgrzymow, tyle mistycznych cegiełek będzie, o! iák wielka szczęśliwość, o tym Job orientalny pacient *C. 28. v. 4. lapidem quoq; caliginis & umbram mortis, dividit torrens à populo peregrinante,* kamień mroku, y cień śmierci rozdziela strumień od ludu pielgrzymuiącego, coż proszę zá strumień? co zá rzeka dzielić będzie álbo rozgrániczáć brzegi, złey wieczności od dobrey, piekłá od niebá? nie wątpię kátolicy, iż ow strumień nigdy á nigdy nieskończoney rozkoszy, widzenia Bogá, wszák tak nápisałeś Krolu Jzráelski Dawidzie *Psal. 35. v. 9. torrente voluptatis tuæ potabis eos.* o! iakoż znowu szczęśliwość, w Niebie być Bogá widzieć y poznáć się być rzeką, murem przedzielonym od piekłá bespiecznie, áto ná wieki, komuż to będzie y zá co? oto ludziom wszystkim, tym ktorzy ná tym świecie dobrze odpráwili pielgrzymstwo, *dividit torrens à populo peregrinante.* Te lub tym podobne mieć musiał reflexye S. Kostka, więc nie ustępuiąc prozby przed Generałem Borgiaszem pomyślność otrzymuie, y w dzień SS. Apostołow Szymona y Judy R. P. tysiąc pięćsetnego sześćdziesiątego siodmego, do Zakonu y probacyi w Rzymie przyięty, z wielkim ná sercu ukontentowániem, áby się to sprawdziło, co matka iego Małgorzáta Kreska ciężarną nim będąc, Imię Jezus ná piersiách swoich widziáła, Stánisław samą rzeczą nosił, Jezuitá. Ale spyta kto czemuż przynaymniey w ták młodym wieku? odpowiáda Kostka, wszák w młodym wieku, bo młodzieńcowi Chrystus dziś w Ewángelii powiedział, *si vis perfectus esse? vade.... & sequere me.* to iest punkt drugi kazánia moiego.

Co się tycze tego punktu. Młodociány wiek konsekrowáć świátu, zás stáry wiek konsekrowáć Bogu, y niby iedne zbutwiáłe oddawáć mu grzyby, moim zdániem, cále nie przystoyna rzecz. Dopieroż pierwey źle żyć w młodym wieku, potym zás niby ná pokutę do Zakonu się cisnąć w wieku podeszłym, ktoż pochwali? ile z umysłu człowieka czyniącego? dla tego mowi S. Chryzostom Arcybiskup Konstantynop: *Hom: 79. ad pop: facilius est casum cavere, quàm lapsos resurgere,* łatwiey iest strzec się, nie upáść w grzech, zaraz z młodosci, niżeli zastárzáłemu w grzechách powstáć, czemuż? bo łatwiey iskierkę zrzucić z siebie y zágásić, iák záięty ogniá pożar y płomień, *vitia securius sola separatione vincuntur, necantur ignorantia.... nam si semel membra penetraverint, inextingvibile gignitur, & exaltatur incendium.* Przeszkadzáią takowym y sami czarci, áby do Chrystusa nie trafili, to było figurowáno, *Matth. 8. v. 28.* kiedy owo szedł Chrystus do kráiu Gerasenow, zaszli

mu

mu dway opętani drogę, ktorzy przemięszkiwáli w grobach zá Miástem, y przeszkadzáli áby ową drogą nikt wniść do miástá nie mogł, *ita, ut nemo posset transire per viam illam.* kędy widzieć że w drodze życia náfzego przeszkadzáią czárci przystępu do Chrystusá, á ieżeli im się człowiek w młodym wieku nie oprze, ciężko będzie záftárzáłemu w grzechách pásowáć się z nimi. A przeto dobrze uczynił Kostka S. że w młodym wieku, do Chrystusá záraz zá Sociusza się cisnął *seqvere me.* Powtore, powiedział Pan, *Joan. 9. v. 4. me oportet operari donec dies est, venit nox, qvando nemo potest operari,* mowił Chrystus tropologicznie, to iest, czynić potrzebá dobrze, bo śmierć zá pásem, czyli to do siebie czyli do nas referował te słowa, wszeláko wynika náuka, że w czásie pozwolonym zásługiwác się potrzebá, nie záś w czásie śmierci. Ztąd iest, iż przestrzega Duch Przenayświętszy przez Ekklezyastes *C. 9. v. 10. qvodcunq; facere potest manq tua, instanter operare,* do czego się przymawia S. Augustyn Hypponu Biskup *Trac. 44. in Joan. operetur ergo homo, dum vivit, ne illa nocte præveniatur, ubi nemo potest operari.* Spyta kto, álboż tak życie násze powiązáne z śmiercią, że kto żyć záczyna tego momentu y umieráć może? odpowiadam tak záiste. wszák to są słowá wspomnione Chrystusá, *dies est, venit nox,* dzień iest, nádchodzi noc, kędy uważáć, nie mowi, nádchodzić będzie noc, ále wraz, to iest, tenże sam człowiek ktory iest żywym iest śmiertelnym. To było figurowáno *Can. 2. v. 12. flores apparuerunt in terra nostra, tempus putationis advenit,* kwiáty pokazáły się w ziemi náfzey czás przyszedł, obcinánia álbo zrywánia onych, kędy znowu widzieć, iáko iest adumbrowáne życie násze: rozwinienie kwiátu, iest národzenie, ścinacie iest śmierć. Ztąd iest, że y S. Páweł przestrzegał Ephezow *C. 5. v. 16. redimentes tempus, qvoniam dies mali sunt.* czemuż dni są złe? bo ladá ktory śmierć nam przyniesie. Ztąd iest, że y Job przyznał *C. 14. v. 1. homo natus de muliere, brevi vivens tempore.* więc żadnego punktu czásu prożno trawić, trácić, nie mamy. Strasznley narzeka y lamentuie Jeremiasz *Thren. 1. v. 15. vocavit adversum me tempus,* pocoż przyzwał Pan czás przeciw człowiekowi? tylko żeby świádczył, iákośmy go marnie tracili, konfrontuie się ten prorok, z drugim prorokiem Ezechielem *C. 4. 6. diem pro anno, diem inqvam pro anno, dedi tibi,* kędy uważáć że każdy czás dniá, náznacza Bog do zasług y gotowości ná śmierć, to iest co byś miał zá rok czynic, czyń dziś, y ná ten koniec dla lepszey uwagi, attencyi, czyni repetycyą, *diem pro anno, diem inqvam pro anno, dedi tibi.* Zaś *C. 16. v. 27.* mowi Bog przez tegoż Proroka, *auferam justificationem tuam.* o! straszne słowá Páńskie: nayczęściey przy śmierci chcą się ludzie usprawiedliwiáć P. Bogu, otoż grozi się Bog iż ten czás odeymie, czemu? bo my wzgárdzili czásem nam od Bogá dánym, otoż też Bog czásem od nas pogardza. Tu niechay uważáią ci, ktorzy w młodych leciech odwołą się z usprawiedliwieniem do stárych, do śmierci, o! iákże im będzie żal strawionych prożno młodych lat, ktore im zápewne w oczách stáną. Z tych tedy przyczyn, wziął pochop záraz z młodości służyć Bogu S. Kostka, á służyc w Zakonie, to iest tym doskonáley, *si vis perfectus esse.* w tym to mowię Zakonie *Societatis Jesu,* młody swoy wiek przepędzał, álbo ná słucháńiu duchownych rzeczy, álbo ná pisániu iákie

miał instynkta od Bogá, álbo ná czytaniu doskonáłości życia, álbo modlitwách, álbo ná Swiętych spowiedziách y Kommuniách, álbo ná usługdze Zakonney, gorąiąc miłością kochániem Bogá ták mocno, iż niekiedy serce zmaczánemi w wodzie chustkámi; studzono Kostki. Swiątobliwość życia iego, ták się przebiiáła w nim, iáko kiedy świcę w ciemności zámknie, spárámi się dobywa, álbo też poymuycie w puszcze balsam zamknięty, wszák się dobywa, że wonią słycháć można, młodość iego godná byłá málowáć ią kolorámi sędziwych dobrych uczynkow, á dążąc ták do większey perfekcyi życia zakonnego, uprosił sobie áżeby ná honor S. Wáwrzyńca (ktory mu się w Wigilią iego zá miesięcznego Pátroná dostał) mogł mieć iáką mortyfikacyą. więc właśnie w dzień Wawrzeńca S. kazał mu Starszy, áżeby w kuchni posługę czynił, pytany potym co by tam myślał, odpowiedział, częścią (práwi) rozmyślałem iáko S. Wáwrzyńca pieczono, częścią iák strászny być musi ogień piekielny! Miiam inne przy mortyfikacyach iego *oracula*, przy cnotách przykłády, przy rozmawiániu ná pytaniá, dziwne odpowiedzi, ná Listy od Oyca responsa, ná záwołánie do pracy prędkość y posłuszeństwo, ná záchowánie niewinności zupełny umysł, á przytym y ná śmierć záwsze gotowość. Jákoż cudowna rzecz gdy o śmierci zwyczáynością iákowąś y przywiązániem się codziennie myślał, wnet y ciężko záchorowал, iużci umiera Nowicyusz Kostka, febrá nie febrá, dziwią się Doktorowie, pytaią coby go boláło, odpowie nic, á owo w młodości wieku, wszystkim ná przykład, gotowego zástáwszy Kostkę Bog, powołał do Niebá, opátrzywszy go ná owę drogę wiecznosci Sakramentami Swiętemi. Działo się to dziesiątego Miesiąca po weściu do Zakonu *Societatis*, w dzień w Niebowzięcia Nayświętszey Máryi Pánny, to iest dniá piętnastego Sierpniá. Trzynaście lat miał kiedy z domu do Widniá przyiachał, w Widniu cztery látá żył, przy śmierci spełnił się rok iáko był z Widniá wyszedł, y tak ktory się rodził R. P. tysiąc pięćsetnego pięćdziesiątego, umárł, tysiąc pięćsetnego sześćdziesiątego osmego. Niecháyże się iuż nikt nie pyta, czemu tak w młodym wieku do Zakonu wstąpił ná służbę Bożą S. Kostka, ále ráczey niechay káżdy rozmyśla iáką śmiáłością, strácił, álbo strácić myśli czás młodości. Co rozumiecie, gdyby kto tylko groż ieden miał, á chciał zá niego, y wielki, y przeciągły náprzykład tygodniowy bánkiet spráwiáć, izáliż, czynił by ten rostropnie? toż rozumieycie o sobie, y czásem y łáską Boską chcecie száfowáć, ná prożno, y ná długo, wiedząc iż czás życia wászego, wystarczyć nie może, bo iest iedną kreską *nunc*, á cáły tydzień w ręku Boskich iest. raczey tak száfuycie czásem wászym, iáko nápisano *Ecclesiastes 11. v. 2. da partem septem, nec non & octo, quia ignoras quod futurum sit &c.* day część siedmi y ośmi, bo nie wiesz, co zá złe będzie ná ziemi, to iest czyń dobrze przez cáły tydzień, á ośmego dniá miárkuy ieżeliś dobrze uczynił, czyń to cáłe życie, á będziesz szczęśliwy y gotowy ná śmierć. Tak czynił S. Kostka. Albo czyń ták, iák Moyżesz dni od stworzenia Páńskiego licząc nápisał, *factum est vespere & mane, dies unus. Gen. 1. v. 5.* pierwey wieczor, potym ráno wyraża, podobno dlatego, iż życia nászego wiek, od smierci od końca záczynáć my powinni. Ani

mo-

mowić, iż Pan Jezus powiedział *Matth. 25. v. 19. post multum vero temporis, venit Dominus.... & posuit rationem cùm eis:* gdy tálenta Pan rozdał, po nierychłym czáśie wrocił śię áżeby ráchunku ſłuchał, bo te ſłowá máią śię rozumieć o ſądzie generálnym, álbo też, iż y iedná godziná nam do życia pozwolona, ieſt *multum temporis*, bo y w iedney godzinie możem ſobie záſłużyć ná Niebo. Powtarzam, nie pytaycie czemu ták w młodym wieku? ále pytaycie kędy Koſtka? odpowiádam w Niebie. Albowiem, tey nocy, w ktorą umárł, śniło śię Koledze iego, iákoby ſzedł náwiedzić Koſtkę, á tu drugi powiedział, Koſtka iuż w Niebie, y godzinę mu powiedział, o ktorey umárł, obudziwſzy śię ten idzie chorego náwiedzáć, á oto tylko záſtáie ciáło, á pytaiąc o godzinę zeyścia, taż ſámá byłá o ktorey mu we śnie powiádáno. o! iák ſzczęśliwy, kto w młodym wieku, záczyna ſłużyć Bogu, y umiera. o! iák ſzczęśliwy kto idzie w młodości zá Chryſtuſem *ſeqvere me*. Tu niech uważáią Rodzicy, ieżeli bronić mogą do Zakonu Synaczkom, częścią iż Chryſtus w Ewangelii mowi *ſinite parvulos venire ad me.* częścią że ich ſzczęśliwemi czyni, gdy im Niebo otwiera, *taliũ eſt enim Regnum cælorum.* ba y cáłá Oyczyzná nie ma być ſkąpa, kiedy ma z Ziomká Pátroná, wſzákże Hiſtorye, iuż pod Chocimem, iuż pod Widniem zwycięſtwá, przypiſuią intercesſyi S. Koſtki, rad wyſłucha, iáko czytáć cudá, iuż we Lwowie, iuż w Káliſzu, iuż w Krákowie uczynione, ktore że ſą niezliczone, więc kończę.

Si autem vis ad vitam &c. Si vis perfectus eſſe. Swięty Stániſłáwie Koſtko, ktoryś nie tylko przykazánie Boſkie, ále y rádę Chryſtuſową záchował, ktoryś w Rzymie honor Polakom uczynił, mieyże Majeſtat Polſki y Senat iego, y gránice, w obronie, Swięty Pátronie, niechay głowá twoiá ktorąś do Polſki, ná proźby Zygmunta III. Monárchy Polſkiego, zá pozwoleniem Grzegorzá XV. przyſłał, myśli o nas, ziomkách twoich, áżebyśmy żyiąc docześnie w pokoiu, y w boiáźni Boſkiey, potym wiecznie, z tobą chwalic mogli Bogá ná wieki. Amen.

KAZANIE XL.

Ná Swiętą Kátárzynę Męczenniczkę.

Date nobis de oleo veſtro.... ne fortè nòn ſufficiat, nobis & vobis. Matth. 25.

WYpowiedzieć trudno, iáko Zbáwiciel náſz Jezus Chryſtus, żyiąc tu ná świecie ſtárał śię, áżeby nam doſtateczne zoſtáwił ſpoſoby, ktoremi by my tráfili do Niebá. Y ná ten koniec dziſieyſzą powiedział párabolę, álbo podobieńſtwo. Uczynił tak, iáko kiedy owo kto rozwinie Mappę, y niewiádomemu pokazuie kroleſtwo iákie, álbo Fortecę, náuczáiąc, iż tu ieſt weyście brámá, tu drogá do bramy, tu obroná fortecy, iákich śił, pracy, ſtáránia, ákcyi potrzebá, y kiedy, ktoby iey dobyć, y wniść do niey uśiłował. Podobnie rozwinął świátá tego konkluzyą, álbo mappę podał dziś Zbáwiciel, w ktorey śię Kroleſtwá Niebieſkiego y bramy do niego dorozumiewáć można, *ſimile eſt Regnum Cælorum.* oraz náucza czego potrzebá człowiekowi ieżeli by chciał wniść do tego Kroleſtwá,

lestwá, iáko świádczy S. Mateusz, gdy się Chrystusa ieden z ciekáwych pytał, odpowiedział Pan, *si vis ad vitam ingredi, serva mandata C. 19. v. 17.* Atoli dziwna rzecz, ná opak czyniemy, iák ná złość Chrystusowi, bynaymniey nie uważamy tey remonstracyi, połowę práwie ludzi ná świecie *qvinq; prudentes, qvinq; fatuæ,* tę mappę zá nic máią. Jedni mowią że iey nie rozumieią, wszákże dziwna rzecz, krolowi Babilońskiemu Nabuchodonozorowi, gdy się śniłá owá státua, z złota, srebrá, miedzi, żelázá, y gliny zrobiona, ktorą kamyk z gory uderzywszy potłuk, nie brákło proroká, tłumaczá Danielá, ktory widzenie we śnie wyexplikował, *& verum est somnium, & fidelis interpretatio ejus. Dan. 2. v. 45.* ba y Krolowi Balthazárowi, owę rękę piszącą ná ścienie wytłumaczył. Podźmy do pisma wyżey, owemu Podczászemu Dworu Faráoná w Egypcie, gdy się śniło (w więzieniu siedzącemu) iákoby trzymał kubek Páński w ręku, á ze trzech gáłązek wycisnąwszy iágody podáwał Krolowi *Gen. 40. v. 10.* nie brákło tłumaczá Jozefa, ktory mu sen ułatwił: ba y samemu Faraonowi, iáką dał explikacyą na ow sen, o siedmi wołách y siedmi kłosach doczytáć się można, *Gen. 41. v. 25.* A ieżeli w stárym testámencie prowidował Bog tłumaczow, choć ná sny tylko, dálekoż bardziey w nowym testámencie, ktory się názywa *lex gratiæ,* práwo łáski, znáydowáć się nie máią tłumacze, nie tylko snow, ále y tych rzeczy ktore się ná iáwie stáły, iáko to dzisieysza Chrystusa Páná w páráboli Ewángelia. Inni mowią, iż rozumieią Ewángelią, ále iákby wniść do Niebá, y stáráć się o dobre uczynki, dosyć będzie o tym pomyślić ná końcu życia: wszákże dziwna rzecz, y ci źle náuczáią, bo w tenczás stáráć się o oley, kiedy lampa gáśnie, ktoż słyszał? w tenczás stáráć się o oliwę kiedyby ią oddawáć potrzebá, y to nie z krzywdą ludzką, iák ow *Luc. 16. v. 6.* włodarz, ktory gdy go Pan ráchunku słuchał, zmięszány, kędy było sto báreł oliwy, kazał nápisáć dłużnikowi pięćdziesiąt, *scribe qvinqvaginta.* Zawstydzi nas Katolicy swego czásu dziś Selenizantka Kátárzyná Swięta Męczenniczka, ktora w lat dwieście sześćdziesiąt po śmierci Chrystusa żyiąc, ználá się ná obserwie iego Ewangelii y náukach. Więc ia dla reflexyi powiem w pierwszym punkcie: ieżeli to mądrey głowy, dopiero przy śmierci stáráć się o dobre uczynki? *date nobis, oleo vestro:* w drugim punkcie, S. Katarzyná stáráłá się o dobre uczynki záwczásu, y owszem o ich wielość, *ne fortè nòn sufficiat.* Ná większą Bogá chwałę.

Co do pierwszego. Proszę was nabożni słuchácze, czy mądrze? dzisieysze pięć Pánien (iák ich názywa Ewangelia) głupich uczyniły? gdy poszły kupowáć oley do lamp swoich? záiste niedbalstwo swoie skárżyć poszły. Abowiem kto kiedy widział? kto słyszał, o połnocy *media nocte,* kołátáć y tłuc się po cudzych domách, mięszkáńcow budzić, od iednego do drugiego szukaiąc chodzić, każdy odpowie z fukiem, álboż dniá nie było? toż samo rozumieyćie o sobie w czásie śmierci, ieżeli się wtedy dopiero o dobre stáracie uczynki, procz innych grzechow, niedbálstwo swoie skarzycie przed ludźmi y Bogiem. to było figurowano *2. Reg. 2. v. 27.* kiedy owo w okazyi y nieszczęściu woyny rzekł Abner do Joaba, iżaliż áż do wygubienia będzie się miecz twoy

srożył?

frożył? dokądże nie rzeczesz ludowi, ażeby przestał gonić bráci swoiey? odpowie Joab: żyie Bog (táka ná ten czas przyśięga byłá) byś był rzekł ráno, przestał by był lud gonić brátá swego, *vivit Dominus, si locutus fuisses manè, recessisset populus, persequens fratrem suum.* podobnie czyniemy grzesznicy, cáłe życie prześláduiemy P. Bogá nászego, dopiero w nieszczęściu w okázyi śmierci, kiedy nam w oczách stánie, prośiemy uciekamy się do Bogá, o miłosierdzie. Ale ách lękáć nam się potrzebá, żeby się z nami to nie stáło, co się owo stáło z Antiochem Krolem, ktory niewinnych prześládował y Kościoł złupił, potym dostáwszy szwánku, w chorobie robaki go toczyły, *ita, ut de corpore impii, vermes scaturirent. 2. Machab. 9. v. 9.* á nikt fetoru z niego wytrzymáć nie mogł, *eum nemo poterat, propter intollerantiam fœtoris portare. v. 10.* á kiedy do Bogá wołáć począł, Bog go nie wysłuchał; *orabat autem.... Dominum, à qvo non esset misericordiam consecuturus v. 13.* czemu? bo nierychło, iuż bramá miłosierdzia zámknięta byłá *clausa ianua.* Uważáliście kiedy owo kto szuka obrony, protekcyi od Kościołá *immunitatem Eccles.* (czego zwyczay dawny, pismo święte námienia *Josue 21. v. 36. contra Jericho, civitates refugii*) bierzy ten impetem do kościelnych lub cmentarzowych bram y drzwi, coż potym? ieżeli pozámykane zastánie, wracáć się smutny bez nádziei muśi, y w rękách Sędziow lub ministrow spráwiedliwośći zostawáć, do końca, toż się z námi tráfić może, kiedy Oblubieniec dusz nászych Chrystus Pan, wszystkie wnętrznośći miłośierdzia swoiego, obrony y protekcye zámknie, kędyż ucieczka nászá? zostáć się w ręku ministrow piekielnych, smutna duszá nászá muśi. Odezwie się kto y powie: wszák S. Páweł nápisał, *ad Rom. 10. v. 13. qvicunq; invocaverit Nomen Domini, salvus erit.* á więc dosyć záwołáć do Jezusá, odpowiádam prawdá, ále ze dziśieysze pięć pánien, nie wołáły domyślayćiesz się dla czego? rzeczecie, iż pomieszáne były niespodzianym záwołaniem o lampy, więc im do tego nie przyszło, wnośćiesz sobie y dla śiebie konsekwencyą, że y wam w czáśie śmierci, może do tego nie przyść, częśćią ze stráchu, częśćią w zapłátę grzechow, iák mowią *in pœnam peccati.* Nie będzie miał tey reflexyi człowiek, co ią ma teraz, wszák się to dále poznawáć w ustáwiczney umieráiących ludzi práktyce. To było figurowáno *2. Reg. 18. v. 9.* w Absalonie, ktory wiśiał ná dębie zá własne włosy głowy swoiey záwieszony, między Niebem y ziemią, przez podeyście pod drzewo nie ostrożnie mułu, *adhæsit caput ejus qvercui,* poymuycie tak wiszącego człowieka, y pomyślcie sobie, czemu się ten mieczem nie odciął? á ieżeli mieczá nie miał, czemu się rękami nie odwikłał, rácya nie insza iest, tylko że ten nieszczęśliwy kazus tak go gwałtownie zmięszał, że sobie rády dáć nie mogł, do tego trwogá tudzieśz nieprzyiacioł będących, rozum przyćmiła. Rzecze kto wszák nie káżda chorobá uśmiercia záraz? odpowiádam, ia w tym prorokiem być nie chcę, ále odsełam śmiáłych do przeczytánia Psalmu Dawidowego w liczbie ośmdziesiątego dziewiątego, kędy o grzechách nászych pisząc, iáko człowiek wyznáie, *dies annorum nostrorum in ipsis septuaginta anni, si autem in potentatibus, octoginta anni, & amplius eorum labor & dolor v. 9.* dni żywotá nászego, w nich siedmdziesiąt lat, á ieżeli w możnośćiach, ośmdziesiąt

śiąt lat, á nád to, co więcey, praca y boleść. To przynáymniey znákow nie widzę? kto ták mowi, tentuie Bogá, iák owi *Luc. 11. v. 16. alii tentantes, signum de cælo qværebant ab eo*, darmo wtedy znákow y cudow szukać, álboż nie wielki cud, miłośierdzia Boskiego, gdy nas záwczásu przestrzegł, *vigilate qvia nescitis diem, neq; horam.* czuwaycie álbowiem nie wiecie dniá, áni godziny. To przynaymniey do iutrá, dość będzie czásu? odpowiádam wszystko iedno. Idzie osądzony delinkwent ná śmierć, bądź podroży iego od dziś do iutrá, bądź dáley, bądź bliżey, umieráć musi. Rzecze kto, kiedy ináczey być nie może, to przy śmierci Xiędzá záwołáć, spowiedź uczynię, pápieru ná pisánie testámentu niechay przyniosą, záwołam świádkow, Exekutorow uczynię, ubogim iáłmużnę náznáczę, krzywdy zádgrodzę, z bliźnim się pogodzę y z P. Bogiem się przeproszę: odpowiadam iuż to nie rychło, álbowiem, álbo máligna nástąpi, álbo páráliż zárázi, álbo letarg uśpi &c. y tak lampá bez oliwy zgáśnie, *lampades nostræ extinguntur.* To przynaymniey, dość żem chciał zádosyć uczynić, powie pácyent? álbo też udam się do oleiu cudzego, *date nobis de oleo vestro?* ná pierwsze pytánie, odpowiádam, day Boże: ále nie oszukamy podobno P. Bogá, iák owi, co worek prożny noszą, á proszącym ubogim pokazuiąc, mowią, dał bym ci żebraku, ále sam widźisz że nie mam: bo nápisano iest, *scienti igitur bonum facere & non facienti, peccatum est illi, Jac. 4. v. 17.* drugie záś pytanie tak solwuię. Cudze uczynki są dwoiákie, Chrystusowe, y ludzkie, w Chrystusowych szczegulna iedyna nádzieiá, ludzkie dependuią od acceptacyi Boskiey, do skarbu tedy zasług Chrystusowych y niewinney męki iego, iáko też do zasług Swiętych Páńskich, uciekáć się, iest chwalebna y pożyteczna, ále czy nam z tego skárbu co udzielono będzie przy śmierci, o tym kwestya? ieżeliśmy mogąc, ná to udzielenie nie záslużyli, ile gdy nie dziećmi, ále w wieku większym umieramy. Zatrwożyć nas to powinno, co w páráboli Pan Jezus mowi, iż prośiły Pánny głupie, mądrych, o oley, ále im go nie dáno, coż to iest proszę, ieżeli nie prośić o udzielenie dobrych uczynkow zasług do Niebá? Y iakiż koniec takiego człowieka? ieżeli żáłowáć nie będzie, że Bogá obráził, tak szkarádnie, że dobre uczynki odkładał do śmierci, że nie pokutował, áż w zgonie życia? będzie nieszczęśliwy. Tego byłá figurá *Oseæ 2. v. 5. Vadam post amatores meos, qvi dant mihi panes, & aqvas meas, & lanam meam, & linum meum, & oleum & poculum meum*, co Swięty Antoni Padewski tak tłumaczy, miłośnicy są czárci, zá ktoremi człowiek idzie, gdy ná ich wolą pozwala. ci mu dáią w chlebie doczesną pompę, w wodzie lubieżność, w wełnie oszukánie, we lnie pieniądze, w oleiu pochlebstwo, w nápoiu prágnienie godnośći. *Amatores sunt dæmones, post qvos vadit, qvando eis consentit homo, in pane temporalis pompa, in aqva luxuria, in lana fallacia, in lino pecuniæ amor, in oleo adulationis nitor, in potu dignitatis ardor significatur.* co tam wszystko z osobná probuie pismem świętym, ia tylko, ostátnie słowá przywiodę resentimentu Boskiego, *oleum autem peccatoris non inpingvet caput meum. Psal. 140. v. 5.* lecz oley złośnikow niechay nie tłuśći głowy moiey.

Co do drugiego punktu. Ná te słowá dzisieyszey Ewángelii, ne-

ne forte non sufficiat nobis & vobis S. Cæsarius Biskup Arelatinski rodem Francus *Hom: in hod: Evan:* tak kommentuie *tanta exanitio erit, in die judicii, ut etiam illi, qvi oleum misericordiæ, se intelligunt abandantius præparasse, metuant, ne eis possit ad omnia peccata redimenda sufficere.* takie wyniszczenie będzie w dzień sądu ostátniego, że y ci ktorzy się obficiey przygotowáli w oley miłosierdzia, będą się lękać żeby im podobno ná okop wszystkich grzechow nie brákło. to iest, choć spráwiedliwy, wiele dobrych uczynkow przyniesie z sobą, wszák gdy do sądu záwołány będzie od Chrystusa Sędziego, wątpić będzie ieżeli dostátecznie się uprowidował. Figura tego iest w przerzeczonych Pánnách pięciu dzisieyszych, ktore ácz mądre, iednák w ostátniey potrzebie oleiu nie pożyczyły drugim pięci Pánnom, bo się lękały, dla siebie ostrożne, według Duchá Przenayswiętszego przestrogi, *Beatus homo, qvi semper est pavidus. Prov. 28. v. 14.* dopieroż w ow dzień: Tu widzieć, iák ściśły y strászny będzie Sąd ostátni, tu uważáć, że nikt zasług swoich nie pożyczy, tu rozmyśláć że y pożyczany, y kupiony, y darmo dány oley nie pomoże, tu przenikáć należy, że nie tylko Bog y ániołowie, ále y spráwiedliwi y ociec własny y matká, w tákowey okazyi pokażą się nieznáiomemi grzesznikowi, tu opłákiwáć, że iáko cudzych dobrych uczynkow záżyć ná podział nie będzie można, ták y niepráwości własnych, cudzemi cnotami pokryć nie podobna będzie. O! spráwiedliwości Boska nie wypowiedziána, o! nieszczęśliwości grzesznikow nigdy nie obżałowána. Wołamże ia do was brácia grzesznicy, ziemiánie, poki żyiemy uciekaymy od złey chwili, *o! o! fugite de terra Aqvilonis, dicit Dominus, qvoniam in qvatuor ventos cæli dispersi vos,* mowię z Zácháryaszem, *C. 2. v. 6.* Ztąd iest, iż Swięta Kátarzyná Alexandryiska Pánná, y męczenniczka, stáráła się zawczásu o dobre uczynki, to iest nie przy śmierci tylko, ále rychley, ztąd iest powtore, że stáráłá się o więcey á więcey ieszcze zasług, żeby iey podobno swego czásu, przed Máiestatem Sędziego nie brákło (iákoż mądry gospodarz nie w tedy pobiia dom swoy dáchem, kiedy plusk, deszcz, piorony, ále w tedy kiedy czás pogodny, tak mądra duszá, nie w tedy ma gospodárowáć w sumnieniu swoim, kiedy z Niebá postrách, ále záwczásu, y mieć gotowość y opátrzenie ná náwálnosć śmierci y sądu.) Y tak spytaymy się S. Katarzyny, czy nie dosyć było S. Pánno, żeś z gentylismu náwrocona, przyięłá Wiárę Swiętą Katolicką; odpowiáda Swięta Katárzyná nie dosyc. Odszczepieńcow to czártem pachniąca náuká, wierzyć á grzeszyć, záś u mnie wiárá bez dobrych uczynkow nic warta, *fides sine operibus mortua. Jac. 2. v. 26.* To przynaymniey gdyś czystość pánnieńską záchowáłá, będzie dosyć? wszák ta naywięcey zda się Bogu podobáć, ták dálece że mogąc ináczey dla okupu y zbáwienia nászego przyść ná świát Syn Boski, náprzykład przez unią álbo wzięcie postáci Anielskiey, nie chciał, ále národził się z Pánny Máryi dziewice, ktorą tak Bog poważa (mowię Pánnieńską czystość) że nikomu bráć w ustá Nayświętszego swoiego Ciáłá nie kazał, tylko czystym iák Pánnom, á przez przyięcie augmentowáć czystość, y łáskę swoię obiecał, o tym *Zachar. 9. v. 17. qvid pulchrum ejus, nisi frumentum electorum, & vinum germinans virgines?* co pieknego, co cudownego iego iest? tylko zboże wy-

 brá-

bránych, y wino, ktore rodzi Pánny. Kilka tyśięcy ludu pięciu nákarmił Chrystus bochenkami chlebá, ále iákimże? ięczmiennym, *est puer unus hic, qui habet qvinq; panes hordaceos Joan. 6. v. 9.* (było to pacholę S. Marcyalis) Ciáła zaś swoiego Nayświętszego nikomu nie dał Chrystus, tylko czystym iák pánnom, Apostołom, dáie rácyą Swięty *Paschasius* Biskup Wienneński, *qvoniam Hic Sangvis, nihil magis diligit, qvam in Christo virgines*: á przeto dosyć Swięta Panno Katarzyno, żeś Pánná nienáruszona; wszákże y w samym Rzymie, był ten zwyczay, iż Pánnom w czystości żyiącym, co żywo się z drogi umykało, tak pospolstwo, iáko y Senat, iáko y sami Cesarze, te Pánny názywáły się *Vestales*, (mowi S. Hieronym Kościołá Bożego Doktor,) gdy tedy pánnieńską záchowałaś czystość, nie dosyćże będzie, ná tym tobie? nie dosyć, *ne fortè non sufficiat.* czemuż? bo nápisano iest *Apoc. 22. v. 11. qui iustus est, iustificetur adhuc, qvi sanctus est, sanctificetur adhuc.* a dotego, coż to iest dla Niebieskiey owey roskoszy, co to iest respektem owey zapłaty nigdy á nigdy nieskończoney, á co naywiększa nie wiemy, czyli te tylko cnoty zgodne są do zasługi ná Niebo? prawdá iest, mowi S. Páweł, *mulier innupta & virgo cogitat quæ Domini sunt 1. ad Cor. 7. v. 34.* ále ná dwuchże tylko Chrześciáńska doskonáłość przestawáć powinná cnotách? to iest, ná wierze świętey y czystości pánnieńskiey? nie bawiąc, idzie Katarzyná ná Páłác Maxencyuszá Cesarza. Ten siedząc ná Páństwie Rzymskim (iáko się powiedziáło) około roku dwuchsetnego sześćdziesiątego, uczynił wyrok, ażeby ná dzień náznáczony, do Alexandryi z ofiárą, co żywo się zeszło. Stało się, tłum ludzi przyszedł, z rozmaytym bydłem, tak iż było Miásto cáłne, od ryku uszy trętwiáły, od fetoru całopálenia powietrze się zárażáło, wszákże do końca Maxencyusz Cesarz ofiárowáć Bożkom fałszywym nie przestawał. Byłá tam w Alexandryi pánienká Katarzyná, w náukach biegła, á Chrystusá wiárę kocháiąca. Ta tedy mowię szłá ná Páłac iego, á w brew mowić poczęłá, przy obecności wszystkiego ludu: czyli się godzi Cesarzu mimo prawdziwemu Bogu, bałwánom, ofiáry czynić? słow nie starczy, iák mądrze iák ná fundamencie wiáry, defendowáła, honor Boski Swięta Pánná. Dziwili się wszyscy słucháiący, náuce y żarliwości, nie podług słabey płci talentom, wszákże pierwszy raz (mowili) tráfia nam się, to widzieć y słyszeć. A że rzecz do Cesarzá byłá, wytrzymał Maxencyusz, á máło odpowiedzi dáiąc, sekretnie rozpisał Listy, sprászáiąc Filozofow ná pokonánie Kátárzyny. Ziacháło się pięćdziesiąt Filozofow, Pánná ná dysputę pozwala. Pierwsze ich *argumenta* były z Szkoł mnieyszych, Bogi násze Pánno afrontuiesz, á wszák o nich y Poetowie piszą, dystyngwuie Katarzyná báiáli Poetowie, o Bogách fałszywych, ále nie o prawdziwym iedynym w Niebie Bogu, y to pisáli co im czárci dyktowáli. ále gdy o Poetach mowá, wszák y Sybille wierszámi opisały Chrystusa Jezusá národzenie y śmierć Jego, á ten iest Syn Boski, czemuż raczey tego proroctwá dwunastu Panien nie słuchacie? Obserna zá tym do mowięnia podáłá się okazya Katarzynie, ze całą Chrystusa wiárę doskonále ogłośiłá, takdálece, iż oni Filozofowie w árgumentach ustáli. Rozgniewány Maxencyusz ledwo nie wyrzekł, co ow Uagao, zastáwszy pod námiotem Holoferne-

fernesa bez głowy, *una mulier.... fecit confusionem. Judith. 14. v. 16.* Pieknie to, co uczyniłá Jahel, że Zyzarę Hetmáná Krolá Chanáańskiego názwiskiem Jabin, przeciwnego Deborze prorokini, wziąwszy młot w rękę, w drugą záś gwozdź námiotowy, w głowę wbiwszy uśpiłá, iáko czyni świádectwo literá Pańska, *humiliavit ergo Deus in die illo Jabin, Regem Chanaan, coram filiis Israel. Jud. 4. v. 23.* ále nie rownie piekniey, gdy w nowym Testamencie ználázłá się pánienká, ktora Cesarzá, náuką Chrześciáńską zágwoździłá. Dekretował wszytkich owych Filozofow Maxencyusz ná śmierć, ktorym S. Katárzyná wyznánie wiáry świętey uprośiłá. To przynaymniey teraz ná ciebie dosyć Swięta Pánno? bynaymniey, *nè forte non sufficiat, nobis & vobis.* Idzie do więzienia Katárzyna, tam Augustę żonę Maxencyuszá do wiáry sposobi y náucza, Porfiryuszá z całym połkiem żołnierzow, z pogáńskich błędow wyprowadza, tych Maxencyusz rázem wszytkich wygubia, y właśney nie przepuszcza żonie, á Kátárzyná Bogu się modli, y dziękuię, że iey tylo dusz do wiáry pozyskáć raczył. To iuż teráz dosyć? bynaymniey, sámá ieszcze umieráć zá wiárę Chrystusową prágnie. Tu uważáć nie násycone dobrych uczynkow prágnienie w Katárzynie, iákoż mowi S. Augustyn, *si putas te non habere tribulationes, nondùm cæpisti esse Christianus, nam ubi vox Apostoli? omnes qui piè volunt vivere, in Christo Jesu, persecutionem patientur. 2. ad Tim. 3. v. 12.* Y dla tego podobno Kościoł Swięty codziennie w Chorách śpiewáć lub czytáć każe, Kalendarz *Martyrologii*, przypomináląc nam, co cierpieli owych wiekow, zá Chrystusa męczennicy y męczenniczki. Moy Boże! szczęśliwszy teraz niekiedy czárt, że ma swoich męczennikow, dlá punktu honoru, nie ieden w bok kulą wziąwszy zginął, dla punktu sławy, nie ieden krzywo przysiągł y umarł, dla przyiáźni w kompánii, nie ieden w kielichu się utopił, y daley kto by się doliczył? fatalności ludzkiey, czymże proszę są ci? oto męczennikami czártá. Nie taką nie, Katarzyná męczenniczką, ále zá wiárę zá Chrystusa y dla Chrystusa. Ná ten tedy koniec wyprowádzona do męczeńskiego kołá z więzienia szłá wesoło, zá nią niezliczona ludu ciżba. Ta kołá máchiná, iáko byłá rożnemi, á dziwnie ostremi sadzona instrumentami przykro myślić, dopieroż powiádáć, wszakże go przy pomocy Boskiey Katárzyná cierpliwie wytrzymałá. To iuż teraz dosyć dla ciebie będzie S. Pánno? iuż názwáć cię będzie można nie fortuną ná kole tryąfuiącą, bo mowi S. Augustyn *L. 1. Retract. C. 1. fortunam (qvamvis non aliqvam Deam) pænitet me sic apellasse, cùm videam homines in pessima consvetudine, ubi dici deberet, hoc Deus voluit, dicere, hoc fortuna voluit.* nie fortuną mowię, ále do Herubiná z kołem stoiącego podobną, *rota una juxta Cherub unum. Ezech. 10. v. 9.* bo iáko w kole, wszystkie linie do iednego zmierzáią *centrum*, tak ty wszystkie potencye wewnętrzne, pámięć, rozum, y wolą, zewnętrzne pięć zmysłow ciáłá do iednegoż *centrum* kierowałaś Bogá z tryąfem, to koło pierścieniem ci stało dla Oblubieńca Chrystusa. Odpowiáda Kátárzyná nie dosyć, *nè forte non sufficiat.* cierpiałam męki dla Chrystusa, álem nie umarłá. Wyprowádzona tedy pod miecz y ściętą zostáłá. Tu álbo záwołam, wroćcie się czásy, wroć się Swięta Pánno, cudowny życia ludzkiego przykłádzie, *revertere revertere sula-*

ſulamitis, revertere revertere ut intueamur te. Can. 6. v. 12. bo kędyż teraz rowne widziemy ákcye? To ták dopiero lampę oliwą álbo dobremi uczynkami dopełniwſzy Kátárzyná, z nią ná tamten świát poſzłá, kędy widzieć, że záwczáſu ſtáráłá ſię o dobre uczynki, y o ich wielość. kończę.

Date nobis &c. Ne fortè non ſufficiat &c. S. Pánno náuk nie tylko Filozoficznych ále y duchowney Teologii Miſtrzyni, uproś nam mądrość, ábyśmy ſię záwczáſu ſtárali, o zasługi do Niebá, uproś nam żeby duſze náſze między mądre Pánny policzone były, wſzákże poki żyiemy, tey reſolucyi ieſteśmy, mowić z tobą záwſze, *ne forte non ſufficiat.* Am.

KAZANIE XLI.

Ná Swięty Jędrzey.

Venite poſt me.... ſecuti ſunt eum. Matth. 4.

SZczęśliwe to czáſy były kiedy ná iedno ſłowo *venite,* ſzli ludzie, ják ryby ná wędę, *ſecuti ſunt,* teraz y ná milionowe nic nie dádzą. Nie ieſt myśl moiá Katolicy, názywáć człowieká rákiem, áleć na podobieńſtwo rákow ſobie poſtępuiemy, to było figurowáno, *2. ad Tim. 2. v. 17. & ſermo eorum ut cancer ſerpit.* mowi Páweł Swięty przez metaphorę, częścią iż złość rozmow ludzkich, ſzerzy ſię y ſzkodzi iák wrzod czerwony w pierśiách, názwány *cancer,* częścią iż człowiek ku Niebu pátrzy, á od niego ſię cofa. konfrontuie ſię to pismo nowe ze ſtarym *Jsai 29. v. 13. appropinqvat populus iſte ore ſuo, et labiis ſuis clarificat me, cor autem ejus longè eſt à me.* Powtarzam ſzczęśliwe to czáſy były, kiedy każdy funkcyi ſwoiey pátrzał, y ná nię był zábáwny, iáko dziś świádczy Ewangelia, Piotr z Jędrzeiem zápuſzczáli w morze śieci ſwoie, *mittentes retia in mare,* á Jákob z Janem náprawiali śieci ſwoie, *reficientes retia ſua.* teraz ináczey, ách! ináczey. Obeyźreymy ſię po wſzyſtkich ſtronách, obaczemy iáko wſzyſcy ludzie, chcą mieć ſzczęście tylko ná połow, chcą tylko łowić, ci honor, preeminencyą, owi bogactwá, inni reſpektá, akces y familiarność u Tronow, Dworow, Urzędow, Dignitarſtw, á nikt nie chce złośćiámi niby frákturami, práwo y dobro poſpolite zgwałcone, popſute, poſzárpáne náprawiáć, *reficientes retia ſua.* Y nic by to, gdyby ſię iedną káżdy kapturą połowem kontentował, ale po kilká łowić y trzymáć rádzi, z bliźniego krzywdą, y dla ſiebie z niewygodą, á bárdziey ſumnienia záwodem: bo iáko żołnierz dwie ſzáble w ręku trzymáiący, woiowáć niemi nie może, tylko źle, dopieroż gdyby cztery trzymał w iedney ręce, iáko piſzący dwá piorá w pálcach trzymáiąc, nie nápiſałby tylko źle, boby drugie mazało co pierwſze nápiſze, dopieroż gdyby więcey trzymał, ták wielość funkcyi y honorow ná iednego ſiłá, y wymuſzone, nie bywáią błogoſłáwione, bo ieſt przeciwko dyſpozycyi Boſkiey, o ktorey czytamy *ad Epheſios 4. v. 11. & ipſe dedit, qvosdam quidem Apoſtolos, qvosdam autem Prophetas, alios vero Evangeliſtas, alios autem Paſtores & Doctores &c.... in opus miniſterii,* á co ſię o tych funkcyách mowi, może ſię rozumieć y o innych. Y dlatego to podobno Kościoł Swięty Duchem Przenayświętſzym zregulowány, ilekroć ná Niedziele lub inne Swięta czyta nam Ewángelią, záczyna ią záwſze tymi ſłowy, *in il-*

lo

to tempore, onego czáfu, iákoby znáć dáiąc, iák te czáfy od tamtych fię rożnią. Ale coż mnie do ftanow w kroleftwách y w Rzeczáchpofolitych? więc wam w pierwfzym punkcie pokażę effencyą, iftotę, álbo to, co wfobie zamykaią te ftowá Chryftufowe? *venite poft me*. w drugim punkcie, pokażę wam śłády Jędrzeiá S. Apoftołá, zá Chryftufem, *fecuti funt eum*. ná więkfzą Bogá moiego chwałę.

Co do pierwfzego. Dwoiáko nas Bog Wfzechmogący do fiebie wokuie, wewnętrznie, y zewnętrznie. Wewnętrznie nayprzod tylekroć, ilekroć inftynktámi do fercá náfzego kołáce, to było figurowáno *Apoc. 3. v. 20. ecce fto ad oftium & pulfo*, oto ftoię u drzwi y kołácę. konfrontuie fię to pifmo nowe ze ftárym *Cant. 5. v. 2. aperi mihi foror mea*, kędy Oblubieniec Niebiefki, dufze náfze názywa fioftrámi, iáko Chryftus Pan po Zmartwychwftániu fwoim, Uczniow fwoich názwał Brácią, mowiąc do Magdáleny, *vade autem ad Fratres meos Joan. 20. v. 17.* Powtore wokuie nás zewnętrznie, á to wieloráko, kiedy nas przez Kaznodzieiow, przez Spowiednikow do Niebá záchęca, kiedy nam nieuftáiące dobrodzieyftwá świádczy, kiedy nas cudámi pociąga, y otwiera oczy, kiedy z łáfki iego mamy życia początek y przeciąg, y wfzyftkie potrzebne do pożycia dochody, to było figurowáno *Ifai. 65. v. 2. expandi manus meas tota die ad populū incredulū*, rozciągnąłem ręce moie cáły dzień, do ludu moiego nie dowierzáiącego. Poymuycie w rozumie wafzym, ofobę trzymáiącą w rękach chleb, y miecz, to ieft dobrodzieyftwo y karę, y domyślcie fię, iż tá ieft Naywyżfzego fpráwiedliwość, wokowáć nas y prożbą, y groźbą. Ale ách! niefzczęśliwość náfzá, ważemy fię iák bilancá, obrácamy fię, rufzamy fię, ná inftynktá y powołánie Bofkie wewnętrzne y zewnętrzne, ták iáko drzwi obrácaią fię ná zawiáfach, w tę y owę ftronę, á przecięfz záwfze ná iednym wifzą mieyfcu, ták y my leniwi do dobrego grzefznicy, rufzamy fię do pokuty, ciáłem ná pozor, ále nam nie fporo, kiedy dufzá náfzá, ná iednychże grzechowym wifi záwfze hakách, o tym Prowerbiálifta, *ficut oftium vertitur in cardine fuo, ita piger. C. 26. v. 14.* y w takowym fenfie, daremne fą powołániá Bofkie, *venite poft me.* Rzecze kto, á iákże Pánie iść zá tobą? ktory fię unośifz y chodźifz ná fkrzydłach wiátrow, *qui ambulas fuper pennas ventorum. Pfal. 103. v. 3.* ktoryż pigmeyczyk olbrzyma dogonił? ktory pacient, dotego kalika zdrowemu wyftárczył, wyráźniey powiem, ftworzenie nieftworzonego Páná, iáko y w czym náśládowáć może, y poiść zá nim? *venite poft me.* Zaczym odpowiem, mamy wiedzieć, iż Bog nie chce ázebyśmy byli tym, czym on ieft, nie chce, ázebyśmy to mogli co on może, nie chce ázebyśmy to umieli álbo wiedzieli, co on wie, ále tylko tego po nas wyciąga, ázebyśmy to chcieli, co on chce, y nie tylko chcieli, ále y uczynkiem wypełnili. Powtore mamy wiedzieć, iż śiły náfze, dwoiáko fię máią rozumieć, álbo iáko w gránicach náturalności zoftáią, álbo iáko łáfką Bofką wfparte, ktora nas dźwiga, dopomaga nam, gdy chcemy, áż do końcá. Tu widzieć, czego Bog po nas chce, to ieft chce, ázebyśmy wolą iego záchowáli fkutkiem, á co iedno ieft, ázebyśmy go kocháli y przykazániá iego záchowáli. Tu znowu widzieć, iáko nam do tey woli dopomagá, á w uczynkach dodáie śił, y do końcá doprowadza. Tym

ſpoſobem żyli, y dobrze czynili, w ſtárym Teſtámencie Pátryárchowie, Prorocy, Swięci Páńſcy, y Swięte, y nigdy nie nárzekáli ná Bogá. átoli iednák ażeby złość ludzka (ktora ſię záwſze pomnaża) nie ſzemráłá, mowiąc, Bog ſam ſtráſzny iák lew, á mnie każe być cichym y ſpokoynym? Bog ſam o dyshonor ſwoy, Aniołow z Niebá zſtrącił, á mnię każe dyshonor cierpieć? Bog ſam názywa ſię Bog zemſty, *Deus ultionum Dominus Pſal. 93. v. 1.* á mnie káże krzywdy dárowáć? Bog ſam bogáty, iego ieſt Niebo y ziemiá, á mnie każe być ubogim? ieſt to właśnie, iáko gdyby kto komu kazał co przepiſywáć, bez exemplarzá, álbo co málowáć, bez kopii, bez originału? żeby mowię złość ludzka nie ſzemráłá, coż czyni Bog? oto ſtał ſię człowiekiem iáko wierzemy, *Et Verbum caro factum eſt. Joan. 1. v. 14.* y oryginał życia y śmierci ſwoiey, ná drzewie Krzyżowym dla nas wſzyſtkich záwieśił, wſzák ták S. Páwle nápiſałeś *chirographum.... affingens illud cruci. ad Colos. 2. v. 14.* Y ták ſzemrałeś człowiecze, że Bog ſtráſzny iák Lew, otoż ſię ſtał pokornym Báránkiem, ſzemrałeś że Bog ieſt Pan zemſty, otoż nieprzyiaciołom odpuſzcza, y zá nich ſię do Oyca Przedwiecznego modli, ſzemrałeś że o honor ſwoy zeluie, otoż zdeſpektowány, ſzemrałeś że Bog Pan bogáty. otoż ſtał ſię ubogim, obnażony ná Krzyżu umiera. Zgołá nic człowiek nie wymyśli, do czegoby przykłádu nie miał w Wcielonym Bogu Jezuſie Chryſtuſie. Tu záwołáć należy o! ákcie nieporownány, o! głębio miłośierdzia Boſkiego. Co większa ieżeli to prawdziwie zrozumieć chcecie, iáko nas Bog wokuie do Niebá, dam podobieńſtwo. Tráfia ſię że w drodze ieſteście, á nie wiedząc drogi, kogo widzicie proſicie y pytacie, ten pokázuiący, ieżeli ieſt dáleko, pokazuie wam drogę czym ma, náprzykład czapką, kapeluſzem &c. ieżeli ieſt bliſko, pokazuie wam ręką, á ieżeli ieſzcze błądzicie, tedy woła zá wámi, iż nie tędy, ále ſamtędy drogá, á gdy nie ſłucháiąc zbłądzicie, ſámi ſobie winni ieſteście, toż rozumieycie o Bogu, w ſtárym Teſtámencie przed wcieleniem ſwoim, Bog był od nas dáleko, ztąd ieſt iż proſił Dawid Páná Bogá, *vias tuas demonſtra mihi Pſal. 24. v. 4.* drogi twoie pokaż mi Pánie, y drogá do Niebá niby czapką kapeluſzem (że ták powiem) byłá pokazána, ludziom ná ow czás żyiącym, to ieſt praw rożnych ceremoniálnych, ofiar rożnych y przykazań práwá rozmaytego wielką liczbą, co Páweł S. názwał cieniem, *quæ ſunt umbra futurorum. ad Colos. 2. v. 17.* po Wcieleniu záś ſwoim, pokazał nam Bog drogę do Niebá rękami ná Krzyżu ku Niebu wyciągnionemi, á ieżeli ieſzcze błądziemy? woła zá námi, o tym Prorok Jzaiaſz świádczy, *aures tuæ audiant verbum, poſt tergum monentis, C. 30. v. 21. hæc eſt via, ambulate in ea, & non declinetis ad dextram, neq; ad ſiniſtram.* (*ibidem*) á ieżeli y ták nie ſłuchamy? ſámi ſobie winni ieſteśmy. y iáką exkuzę ná Sąd Páńſki przynieśiemy, Chryſtuſowi Sędziemu? cále nie wiem. Rzecze kto to przynaymniey pogánie wolni będą? bynaymniey, bo y tych Bog oświeca, to było figurowáno *Gen. 16. v. 9.* kiedy owo Egypcyanká Agár, ſpoſponowáwſzy Sarą żoną Abráhámá, z domu ſię iego wynioſłá, poſłał Bog Aniołá ſwoiego zá nią, z tymi ſłowy, *revertere ad Dominam tuam & humiliare,* od ktorey ſyná Izmáelá (według niektorych) mieli iść pogánie, co poznawáią

z owey

z owey złości, o ktorą ulęłá śię Sará, kiedy Jzmáel z nabożnego náśmiewał śię Jzáaczka, *Gen. 21. v. 9. cùm vidiſſet Sara. . . . ludentem cùm filiò ſuo Jſaac*, inni czytáią *illudentem*. Y ta to ieſt eſſencya, iſtotá, álbo tę náukę zámykáią w ſobie, pomienione ſłowa Chryſtuſa, *venite poſt me*.

Co do drugiego punktu. Swięty Jędrzey Apoſtoł w Bethſaidzie w Miaſteczku Galileyſkim urodzony, Brat Piotrá młodſzy, od Chryſtuſa powołány, ktoremu śię po Zmartwychwſtániu Páńſkim Europá, do rozśiewánia Wiáry Swiętey doſtáłá, ktory potym w Achai Mieście *Patras*, dniá oſtátniego Liſtopadá zá wiárę zámordowány. Slády iego zá Chryſtuſem ſą te. Nayprzod pokazał mu Jan Swięty Chrzciciel Chryſtuſa Páná, mowiąc *Ecce Agnus Dei*, oto Báránek Boży, *Joan. 1. v. 36.* y było to powołánie wewnętrzne, kiedy obaczywſzy pierwſzy raz Páná, ták śię miłością ku niemu zápalił, iż śię záraz pytał iegoż, *Rabbi ubi habitas v. 38.* náuczycielu kędy mięſzkaſz? tu widzieć, iż zdawał śię Jędrzey Swięty ná uſługi Chryſtuſowe y Brátá y innych ucznIow wyścignąć. Pięknyż to przyznam śię ślad, ſtáráć śię o pierwszeńſtwo do uſług, do pracy, do ſłużenia Bogu. Tu niechay śię wſtydzą ci, ktorzy do honoru, do mieyſca pierwſzego ubiegáią śię mowiąc, ia ſtárſzy, ia pierwſzy, á kiedy ná ſłużbę Bogu, to młodſzych wygániáią, to było figurywáno *Gen. 25. v. 22.* kiedy owo w żywocie Rebeki kłocili śię dwáy Brácia, o pierworodzeńſtwo, *collidebantur in utero ejus parvuli*. Slad drugi zá Chryſtuſem Jędrzeiá S. był ten, iż pomowiwſzy z Chryſtuſem Panem powrocił wkrotce do niego, y nie ſam ále y z Brátem ſwoim Simonem, (ktorego potym Chryſtus názwał Piotrem,) uczynił to Jędrzey ſpoſobem magneſu, o ktory żelázo potárte, ſpilkę, igłę do śiebie ciągnie, álbo uczynił to Jędrzey, trybem gołąbka, ktory przewiedziáwſzy paſtwę, drugiego y trzeciego gołębia ſprowadza ná nię, ták uczynił Swięty Solennizant, do Brátá mowiąc *invenimus Meſſiam. . . . & adduxit eum ad Jeſum, Joan. 1. v. 41.* iákoż Apoſtołowie mogą śię názwáć gołąbkámi, o tym prorok, *qui ſunt iſti, qui ut nubes volant, & quaſi columbæ ad feneſtras ſuas. Jſai. 60. v. 8.* bo w ſámey rzeczy Piotr Swięty tłumaczy śię gołąbkiem, *filius Jonæ. ideſt columbæ*. Piekny y to ślad, nie być zazdroſnym, ále ſwoim dzielić śię ſzczęściem, według owego miłości práwá, czego ſobie nie życzyſz nie życz drugiemu, czego ſobie rządaſz, życz y drugiemu. Tu niechay uważáią ci, ktorzy nie tylko żeby śię mieli z bliźnim pomyślnościámi dzielić, ále y owſzem, co by mieli do wiáry prawdziwey bliźniego náwodzić, dziwna rzecz, przez iákowąś nową świátową politykę odwodzą, rozśiewáiąc ſkryte y nigdy nie ſłycháne wiáry, ktore że ſą od Kościołá Bozego wyklęte, ia o nich nie wſpominam. Trzeci ślad zá Chryſtuſem Jędrzeiá, iż poſzedł nie według ſpoſobności czáſu ſwoiego, w okoliczności y godzinie zátrudnioney, zábáwny będąc ná ryb połow, álbo przy śieci náprawiániu, iáko dziſieyſza świádczy Ewángelia, *reficientes retia ſua*, á było to powołánie zewnętrzne. Mogł śię wymawiác, doſyć będzie czáſu potym, wſzákże y śieci zoſtáwił, y więcey śię ich nie tknął, *relictis retibus, ſecuti ſunt eum*. Piekny y to ślad, iść bez wymowki w inſtánśie, bez niechęci y zmarſzczenia czołá. Tu co powiedzą ci? ktorzy śię wymawiáią iść zá Chryſtuſem, álleguiąc inte-

resa y trudności świátá tego, iákby to naypierwsze y naygwałtowniey-sze do zbáwienia dutzy były, álbo też dáią exkuzy, ieżeli w stárości są? to iuż nie czás, ieżeli w miłodości wieku? to dosyć ieszcze czásu będzie, ieżeli w porze samey? to się ważą ná tę y owę stronę, iákby to Ducha Przenayświętszego nie było, od ktorego łáski prosić, wolno każdemu żyiącemu. Czwarty ślad Jędrzeia, iż szedł szczerze y poprostu, ná powołánie zá Chrystusem, mogł się wymawiáć, Chryste náuczycielu, tyś ubogi, ia też mam máło, dotego nic nie umiem, czy poymę twoię náukę y rozkazy? dáleki od tych myśli był, ále ráczey, ślepo zdał się ná wolą y prowidencyą Boską. Tu co powiedzą ci, ktorzy się Bogu ná instynktá zewnętrzne, to iest oczywiste zbrániáią, właśnie iákby się z Bogiem dysputowáli, coż mi będzie zá to? álbo też czynią, targuiąc się z Bogiem, ieżeli Pánie to dla mnie uczynisz, to ia też dla ciebie to uczynię, iákbyśmy to mieli co własnego od samych siebie, nie od Bogá, wszákże y to że ná świecie iesteśmy, y ruszamy się iego iest, mowię zdániem S. Páwłá, ktory tak Filozofow w Athenach zagádnął, *in ipso enim vivimus, & movemur, & sumus.... ipsius enim & genus sumus. Actor. 17. v. 28.* Katolik prawdziwy ma być, iák chory pácyent, ktory nie uważa, iákie mu medycyny ma dawáć Doktor, czy przykre, gorzkie? czy słodkie y łágodne? czyli ma głaskáć, plastry dawáć, czyli incyzye czynić? ále o to naywięcey usiłuie, áby mu medycyná pomogłá, zdáiąc się ná lekarzá. To było figurowáno, ná owym dziecięciu Jzaaczku, ktory podał rękę do prowádzenia się Oycu swoiemu Abráhámowi, y szedł z nim, ná gorę *Moria*, nic nie dysputuiąc, czyli to nie z niego całopalna ofiárá, być miáłá *Gen. 22.* Piąty ślad Jędrzeiá zá Chrystusem, że nie dármo chodził zá Pánem, ále w szkole duchowney wiele profitował, w biiáiąc sobie w rozum y serce, czego Pan náuczał, tákdálece że wiele tysięcy ludu do Wiáry Chrystusowey po Wniebowstąpieniu Páńskim, do Niebá przysposobił, iáko się niżyi powie. Piekny y to ślad, á dla nas z obelgą, ieżeliśmy przez życie násze nikogo do Niebá Bogu nie przysposobili, y owszem pogorszyli, ieżeliśmy y sami w szkole duchowney wiáry Chrześciáńskiey nie profitowáli, y ták umieramy stáremi dziećmi, to podobno figurowáno było. *Jsai. 65. v. 20. puer centum annorum morietur.* Szosty ślad Jędrzeiá zá Chrystusem, iż szedł zá nim, z wytrwániem áż do końca. Tu niechay uważáią ci, ktorzy idą zá Chrystusem ále w czásie złey chwili, ledwo wiáry nie odstępuią, słuchaią Chrystusa, ále dopoty, poki im prawdą nie doymie, ci podobni są do Herodá, ktory poty słuchał Anathorety Janá, poki nie záwołał *non licet*, bá y ná samym Chrystusie, mamy tego práktykę, ktory gdy żydostwu práwdę powiedział, wzięli y záprowádzili go, ná wierzch gory, chcąc go zwysoka zrzucić. *duxerunt illum, usq; ad supercilium montis.... ut præcipitarent eum. Luc. 4. v. 29.* tacy podobni są do pieskow, ktorzy poty nie mruczą, poki ich nie draśniesz, idą ále nie do wytrzymánia, nie do krzyżá, á ieżeli do Krzyżá, do ukrzyżowánia, to nie do śmierci, nie do końca idą zá Chrystusem, bo z Krzyżá zstępuią, tylokrotnie, ilekroc ich iáka pokusa wabić pocznie, nie ták Jędrzey Swięty, szedł zá Pánem do Krzyżá samego, kiedy ná Krzyżu męczeńskim życie swoie skończył. Y ktoż nie przyzna,

iák

iák piekny ślad Jędrzeiá, y piekna dla nas náuka? Odezwie kto y spyta, coż zá to Jędrzeiowi? odpowiádam álboście nie słyszeli że mu Jezus łożá swoiego, to iest Krzyżá do umierania pozwolił. Rzeczecie, álboż to ná tákowym Krzyżu Jędrzey umierał, ná iákowym Pan Jezus? prawda, ále to większego áffektu figurá byłá, co tak probuię, *Gen. 48. v. 14.* Pátryarchá Jákob gdy miał dawáć błogosłáwieństwo wnukom swoim, á synom Jozefa dwiema, więc postáwił Jozef Ephraima po práwey ręce swoiey, to iest po lewey Jzráelá, á Mánasseffa po lewey swoiey, to iest po práwey Oycowskiey, coż czyni Jakob, práwą rękę położył ná głowę Ephráimá młodszego Brátá, á lewą ná głowę Mánasseffa ktory był stárszy, ręce przełożywszy ná krzyż, *commutans manus*, y ták im błogosłáwił, co widząc Jozef, chciał rękę iego podnieść z głowy Ephraima, á przenieść ná głowę Mánásseffa, y rzekł do Oyca, nie ták ma być, bo to iest pierworodny, położ práwą twoię ná głowę iego, Jakob zaś zbrániáiąc się powiedział, wiem synu moy, wszákże Brát iego młodszy, będzie większy nád niego, *sed frater minor, maior erit illo v. 19.* iákoby chciał powiedzieć, iż błogosłáwieństwá Niebieskie przeniesione będą z Synágogi do Kościołá Chrystusowego, gdy tedy Jędrzey Swięty męczeństwo ucierpiał ná Krzyżu, miałem mowić łożku krzyżowym Chrystusa, áleć to iedno, nie ták iák Chrystus, ále *commutans manus*, ksztaltem przełożonych rąk ná Krzyż, iáko X. Kościelna się pisze liczbá, znák był, iż Chrystus chciał uszánowáć Jędrzeiá, áżeby pogánow, y żydow, ná wiárę náprowádził, iakoż ták uczynił Jędrzey Swięty, kiedy ná dwádzieściá tysięcy ludu, do poznánia prawdziwego Messyasza przywiodł, y wokacyi swoiey do pracy nie poszpecił, y Brátu swoiemu dishonoru nie uczynił, ktory był látámi y godnością stárszy. Rzecze ieszcze kto, co Jędrzeiowi zá to? odpowiádam iż wielki honor, álbowiem uczynił go Chrystus Pan *anathema*, przez męczeństwo. Coż to iest *anathema*.? iest być odrzuconym zá bráci, álbo pospolstwo, zá wielką rzeszę ludu, tego sobie życzył S. Páweł Doktor národow, *optabam ego ipse, anathema esse à Christo, pro fratribus*, ták sam o sobie mowi. *ad Rom. 9. v. 3.* Jákby to ieszcze toż samo rozumieć, ułatwia *Budæus in Pandectis.* Był zwyczay u dawnych, u stárożytności, iz gdy fatalność iáka ná Rzeczpospolitą pádłá, álbo woyná, álbo powietrze, álbo inna niefortuná, obierał się ieden człowiek ná ofiárę, ktory chciał zá lud wszystek ginąć, á więc ubierano go w świętne száty, po Mieście wodzono, y z gory wysokiey (lub ináczey) w morze go wrzucano, przy wielkim konkursie ludzi. Podobnie Swięty Jędrzey, uprosił sobie u Chrystusa ten honor, áżeby stał się zá lud ktory náwrucił (ácz fatálność zdawálá się nie wiernym) *anathema*, to iest odrzuconym od ludzi, co się stáło, kiedy z wielkim ludu konkursem był prowádzony ná ofiárę Krzyżową, z tą iednák dyfferencyą, że iák prędko obaczył owę tyránnii machinę, te mowił słowá, *Salve Crux pretiosa*, witay Krzyżu drogi, przyimi mnie od ludu tego, á oddáy mnie Chrystusowi, ktory przez ciebie mnie odkupił, y ták dwá dni ná Krzyżu wisząc, á bogoboynych náuczáiąc, potym skonał. Tu niechay uważáią ci, ktorzy Krzyżá Chrystusowego nie szánuią, nie tylko po drogách wystáwionego, lub indziey, ále co większa wstydzą

Mmm 2 się

przynaymniey w Kościele w Swiątnicy Boſkiey przeżegnáć, ci nie tylko *anathema*, zá wiárę być nie chcą, ále chárákter wiáry ſwoiey, ktorym ſię od niewiernych diſtingwuią zágubiáią, ná iedyną czártu pociechę, ktory ieſt naypierwſzym Krzyzá Chryſtuſowego przeciwnikiem, iákby to więkſza obligacya byłá, podobáć ſię czártu, niż Chryſtuſowi. Wiem ia że ták náucza polityka świátowa, ále nie ták náucza polityka Chrześciáńſka, wſzákże y Páweł Swięty przez antonomazyą Apoſtoł, gdyby był wiedział, że Krzyż ieſt cháńbą człowieka, nigdy by był nie mowił do ſiebie, *mihi autem abſit gloriari, niſi in cruce Domini noſtri Jeſu Chriſti. ad Gal. 6. v. 14.* Lękaymy ſię katolicy, żeby nas ci Swięci Apoſtołowie, ná Sądzie Páńſkim nie záwſtydzili, wtedy kiedy Krzyż Chryſtuſow, przed Sędzią przodkowáć będzie. Rzecze ná oſtátek kto, co zá to Jędrzeiowi? odpowiádam wielka ſławá, y nieſkończona pámiątka, álbowiem gdy potym nie rychło, głowę iego zá Piuſa II. Papieżá prowádzono do Rzymu, ták wielka byłá ludzi liczba, z Francyi, z Niemiec, z Włow, iż ieżeli Jubileuſzow nie przewyżſzáłá, tedy wyrownáłá. coż gdybym wſpomniał, iák ná ziemi cudámi ſłynie, coż gdybym wſpomniał iákie w Niebie ma nádgrody, ále doſyć mi powiedzieć z Kościołem Swiętym, *dilexit Andream Dominus, in odorem ſvavitatis*, zá coż? zá owe zá ſobą ślády, *ſecuti ſunt eum.* kończę.

Venite poſt me.... ſecuti ſunt eum. Swięty Jędrzeiu ktoryś powołánia wewnętrznego y zewnętrznego usłuchał, ktoryś przez twoie ślády, zá Chryſtuſem, zbáwienną wſzyſtkim wiernym dał náukę, ktoryś ſię żywym y umarłym przyſłngiwał, powiedziałem żywym, álbowiem ná drzewie Krzyżowym wiſząc, w około licznego audytorá maiąc, ſtałeś ſię podobnym do ziárná gorczycy, ktore uroſło, y ſtáło ſię drzewem wielkim, ná ktorego gáłęziách ptáſtwo odpoczywáło, *crevit.... in arborem magnam, & volucres cæli reqvieverunt in ramis ejus. Luc. 13. v. 19.* powiedziałem umarłym, álbowiem trzydzieści dziewięć ludzi do ciebie płynących ná morzu, á od czártá wzburzeniem náwáłności zálanych, (iáko piſze, *Jacobus de Voragine*) iuż trupow, wſkrzeſiłeś, ktory, po rożnych mieyſcách ná świecie, łaſkámi ſłynieſz, uproś nam, przez twoie przywiązánie do wiáry prawdziwey, ážebyśmy inſtinktow powołánia Boſkiego ſłucháli, dobremi uczynkami przykład bliźniemu dawáli, żywym y umarłym przychylni byli, ná koniec bez Krzyżá nie umieráli. Amen.

KAZANIE XLII.

Ná Swięty Mikołay Biſkup Mirreńſki.

Abſcondit pecuniam domini ſui.... ecce alia qvinq; Matth. 25.

SEns Ewangelii ieſt ten, iż Zbawiciel náſz Jezus Chryſtus odchodząc do Oyca ſwoiego Przedwiecznego, przypomina nam żeśmy odebráli talenta, ták wewnętrzne, o ktorych S. Páweł 1. *Cor. 12. v. 7. unicuiq; datur manifeſtatio ſpiritus ad utilitatem.... alii ſermo ſapientiæ, alii autem ſermo ſcientiæ....* y *ad Ephes. 4. v. 11. & ipſe dedit qvosdam qvidem Apoſtolos, qvosdá*

quosdam prophetas alios verò Evangelistas, alios autem Pastores &c. Doctores &c. iáko y zewnętrzne, to iest bogáctwá, honory, stan wysoki, świeckie godności, iáko to być Cesarzem, Krolem, Senatorem, Radnym &c. Odezwie się kto y spyta: dobrze zátym, ále czy nie będzie krzywdy, y zazdrości, że iednemu trzy, drugiemu dwá, trzeciemu ieden dáno talent? odpowiádam nie: bo essencyalne rozdał Bog wszystkim zárowno, iáko to łáskę, wiárę, nádzieię y miłość, á to przy Chrzcie Swiętym, akcydentálne zás według proporcyi y zdolności każdego, *unicuiq; secundum propriam virtutem.* Poymuycie Páństwo moie, opátrzność P. Bogá moiego, iest niby głębokie morze, wolno każdemu czerpáć wodę, bez ktorey się żaden żyiący obeyść nie może, iednák nie káżdy iednákowo bierze, częścią iż iednemu człowiekowi potrzebá więcey, drugiemu mniey, częścią iż luboby drugi bráć sobie życzył więcey, nie ma tylo śił, mocy, sposobu, nie biorze, dla czego, biorą inni cebrem, inni konwią, inni dzbankiem, *unicuiq; secundum propriā virtutem*, glossuie *Cornelius à Lap. S. J. non dat ad mensuram, sed juxta mensuram vasculorum.... quantum potest ille cui donatur accipere.* A dotego mowi S. Bonáwenturá Kardynał, nie iest potrzebna, żeby wszystkie wszyscy talenta mieli, *si omnes homines essent Reges, ubi servitutes, & qvibus inservirent? Serm. de SS.* Nalezy do ozdoby świátá rozmaytość talentow w ludziách, tak się więcey konserwuie przyiaźń, gdy Poeta potrzebuie Filozofa, Filozof Theologa, ten Geometry ow Matematyka, (toż rozumiem o náukách talentach Mechanicznych) gdyby zás wszyscy iedno umieli, álbo ieden wszystko, tedy by ieden spsponował wszystkiemi, álbo wszyscy zápomnieliby o Bogu, ztąd iest, że *Arist. 6. Ethi.* nápisał. *in Civitat. necessarium est, aliud vendi, aliud emi.* Czemuż potym rachunku słuchano? *posuit rationem cùm eis.* odpowiádam, iáko w Ogrodzie ogrodnik, oczekiwa z drzewá fruktu, z proporcyą do drzewá, iábłek z iábłoni, z drzewá gruszkowego gruszek &c. ták Chrystus spráwiedliwie oczekiwa owocu, *omnis arbor bona, bonos fructus facit. Matth. 7. v. 17.* ktożkolwiek tedy iest, że ná złe zażył talentow, ná sądzie ostátnim reprehensyą strofowány będzie, *serve neqvam.* Powiemże ia w pierwszym punkcie: iák źle, kto talentu od Bogá, ná złe zażył, tak źle kto go zákopał, *abscondit pecuniam, domini sui,* w drugim punkcie: co się tycze dziś Solennizanta S. Mikołaia Biskupá Mirreńskiego, powiem: iż iáko talentow od Bogá dánych nie zákopał, ták ich nie ná złe, ále ná dobre zażył, *ecce alia qvinq; Ad M. D. G.*

Co do pierwszego. Zákopáć tálent, iest to być gnuśnym, prozniakiem, łásce P. Bogá moiego nie kooperowáć, zgołá áni sobie áni bliźniemu do zbáwienia pożytecznym nie być, w tym sensie mowi S. Páweł exhortuiąc korinthianow *2. ad Cor. 6. v. 1. ne in vacuum gratiam Dei recipiatis.* Wtym sensie S. Chryzostom kommentuiąc ná dzisieyszą Ewangelią mowi *Orat. 1. ad Judæos. talentum reddidit integrum.... attamen dat pœnas.... qvia nòn auxit lucrū..... qvid magni postulo? unusqvisq; vestrum mihi fratrem, ad salutem revocet.* W tym sensie rzekł Pan Jezus owym *Matth. 20. v. 6. qvid hic statis tota die otiosi.* czego stoicie cáły dzień proznuiąc? Jáko tedy źle zákopywáć tálent, ták źle, ná złe go zażywáć: to było figurowáno *Gen. 40. v. 1.* Tráfiło się przewinęli dway trzebincy, u Krolá

 Fárá-

Fáráoná, Podczáſzy Egyptſki y piekarz, *accidit ut peccarent, duo Eunuchi, Pincerna regis Egypti, & piſtor Domino ſuo*, iáśniey powiem, dobra Páńſkie źle expendowáli, regeſtrow nie mieli, zápomnieli o czáśie, w ktorym potrzá ſię było wiernie ráchowáć, á więc w areſt wzięci y do więzienia wtrąceni, *miſit eos in carcerem v. 3.* Powtore to było figurowáno *Jud. 2. v. 1. & 2.* kiedy owo Bog Wſzechmogący poſłał anioła do ludu Jzráelſkiego, wymawiáiąc mu, iż po śmierci Jozuego zgrzeſzył, że łáſki Páńſkiey nie záżył, według ſumnienia, daycieſz prawi racyą? czemuście tak uczynili *aſcendit angelus Domini de Galgalis ad locum flentium, & ait: eduxi vos de Egypto, & introduxi vos in terram &c. . . noluiſtis audire vocem meam, cur hoc feciſtis?* tu uważáć, ieżeli dobra zewnętrzne Bog dał Izráelitom iákoto mannę, wodę ktorą z opoki wyprowádził, kolumnę ktora we dnie y w nocy przodkowáłá do ziemie obiecaney, przeyście morza czerwonego, y inne zá Jozuego łáſki, á tak mocno był urażony, że niewdzięcznemi będąc ná złe tego záżyli, coż dopiero o złe záżycie dobr wewnętrznych gniewáć ſię nie ma. Odezwie kto, ktoreż to ſą? odpowiádam (ze inne pominę) ſiedm Sakramentow, á między temi nayświętſzą Eucharyſtyą, o tym Paweł S. *qvicunq; manducaverit panem hunc, & biberit calicem Domini indigne? reus erit corporis & ſangvinis Domini. 1. Cor. 11. v. 27.* Zagádnie kto, ále Pánie, nie wſzyſtkie ia tálenta od ciebie wziąłem, odpowiádam prawda, bom przewidział iż nie wſzyſtkie w tobie profitowáć miáły, wſzakże w paraboli poznáć to dałem: dopominał ſię całey ſubſtancyi ſyn marnotrawny od Oyca, *Lucæ 15. v. 12. da mihi portionem ſubſtantiæ, qvæ me contingit.* ná coż mu wyſzłá? ná nic dobrego, wſzyſtko ſtrácił, w zákże iednák, przyięty był, przy pokucie y żalu, do pierwſzey łáſki, ſerca, y áffektu Oycowſkiego. Dałem to także (mowi Chryſtus) poznáć, kiedy owo ieden z Doktorow iść chciał zá mną, *Magiſter, ſeqvar te qvocunq; ieris. Matth. 8. v. 19.* nicem mu ná to nie odpowiedział: zás drugiemu ktory chciał iść za mną, wyiąwſzy, pokiby nie pochował zmárłego oyca ſwoiego, rzekłem, nie omięſzkiway, ále dopuść umarłym grześć umarłe ſwoie, *dimitte mortuos, ſepelire mortuos ſuos. v. 22.* zkąd ſię domyślać, żem przewidział ſpoſobność w drugim, nie w pierwſzym, do náśládowánia mnie. Ta przewidzenia ſpoſobność w káżdym żyiącym, figurowána byłá *Gen. 49. v. 9.* kiedy owo Pátryárchá Jakob, dáiąc błogoſłáwieńſtwo ſynom ſwoim, uczynił ſpráwiedliwą reparticyą talentow, każdemu według zdolnośći y ſpoſobności, inklinacyi iego, y ná ten koniec, Judę kompárował do lwá, Iſſachar do oſłá, Dan do węża, Nephtali, do ielenia, Beniamina do wilka &c. A do tego ſpráwiedliwa ná ſądzie oſtátnim być może exprobracya, iż z iednym talentem nie umiałeś, bo nie chciałeś człowieku, poſtąpić ſobie dobrze, máiąc z innych profitu práktykę, coż gdybym był dał ci więcey, chybá zyſk większey kary był byś zárobił. Będzie táki, co ieſzcze ſpyta, Pánie ále mnie y iednego nie dałeś talentu? odpowiádam nie ták ieſt, bom iuż powiedział, wziąłeś ná Chrzcie świętym pierwſzą łáſkę z cnotami wiáry, nádziei, y miłości, ktore przez excellencyą zámykáły w ſobie, wraz roſtropność, ſpráwiedliwość, trwáłość, y wſtrzemięźliwość, y ták wnoś ſobie ſumniennie, wziąłeś náprzykład miłości gradußow iák

pięć, kooperowáć było, miałbyś był gradusuw iák dziesięć, toż o cnocie od Bogá ná Chrzcie świętym wlaney masz rozumieć, nádziei y wierze y innych, toż przez Duchá Swiętego inspirowáno iest Kościołowi powszechnemu, kiedy publicznie y głośno prosić Bogá nie przestáie, przy strászney Mszy ofierze: *Dominica 13. post Pentecost: Deus da nobis fidei, spei, & charitatis augmentum*, coż proszę ten augment, inkrement, ákkrecya, znáczy? ieżeli nie gradusy stopnie, álbo intensyą, łask, cnot nam od Bogá dánych? Tu niech uważáią ci, ktorzy skonwinkowáni, álbo tálent zákopáli, álbo nie zákopáli ale go ná złe używáią, tacy náprzykład są, ktorzy nowe inwentuią wiáry, *Liberi muratores*, iákąś reedyfikacyą Kościołá Salomonowego czyniąc (znáć Chrystusowym gárdzą) dwie kolumny stáwiáią Jachin y Booz *3. Reg. 7. v. 21.* długość tego Kościołá, od wschodu do zachodu, szerokość od południá do połnocy, zwyż od Nieba do centrum ziemi mienią, zábáwá ich kamienie gładzić, á to wszystko cicho, według słow owych *3. Reg. 6. v. 7. & malleus & securis & omne ferramentum non sunt audita, in domo, cum ædificaretur*, ztąd iest, że ta wiárá ná sekrecie cichości záwisłá, ztąd iest, iż (iáko ich ártykuł katechismu opiewa) kielną zá herb maią. Ci mowię ná złe talentu zażywáią, tym gorzey że cicho y sekretnie czynią, bo nápisano iest áby mieć pochodnie w rękach, áby widziáno uczynki wasze dobre *Matth. 5. v. 16.* y znowu nápisano iest, chocby ánioł wam przepowiadał mimo to, cośmy wam przepowiádáli, niech będzie przeklęctwem. *ad Gal. 1. v. 8.* sprawiedliwie tákowych fałserzow Kościoł Swięty, powszechny piorónem klątwy dotyka *Matth. 18. v. 17.... si autem Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus & publicanus*, to iest niech będzie wyrzuconym z społeczności wiernych. Od początku świátá Bog iednę wiárę ogłosił, Chrystus tę dopełniáiąc, zmázáwszy co było przeciwko nam, ná Krzyżu przez śmierć swoię podwyższył.... *delens quod adversus nos erat chirographum decreti.... ipsum tulit de medio, affingens illud cruci. ad Colos. 2. v. 14.*

Co do drugiego punktu: Ten nie zákopuie tálentow, kto odebráwszy one, od Bogá z nimi kooperuie, ná zbáwienie swoie y bliźniego, ále S. Mikołay Biskup Mirreński ták czynił, toć ich nie zákopał. Ta prawdá pokazáłá się záraz, kiedy po narodzeniu swoim Mikołay, odebráwszy ná Chrzcie świętym łáskę Boską, wiárę, nádzieię, y miłość, ktore to cnoty każdemu przy Chrzcie Swiętym wlewa Bog, nimi do dobrych sposobił się uczynkow. álbowiem we szrody y piątki pokarmu nie brał, niby wprzod pościć, ániżeli ieść záczął się uczyć, álbo też ze Judasz ow złodzi z szrody ná czwartek Chrystusa zátárgował, więc Mikołay dziecię *diem Mercurii* rozpámiętywał, dzień zás piątkowy *Veneris*, ná pámiątkę, że owę miłość, między Rodzicami, dla ktorey iedno drugie zwiedło y iábłkiem udawiło, Chrystusowá rozpięta ná Krzyżu miłość zwyciężyłá. Dorośszy lat w boiáźni Boskiey y nieporownánych cnotách, gdy Kapłánem został, więcey á więcey owemi dorabiał się talentami. Ná ten koniec mieysca święte wizytowáć prágnął, do Palestyny się udał, szczęśliwie powrociwszy do Oyczyzny Licyi ziemi, w tey w stołecznym mieście Mirra zwánym, nie stáráiąc się Biskupem obrány. Albowiem gdy długo rozmyślano kogoby obráć, stánęło ná tym, áby ten był, kto

nayprzod do Kościołá przydzie: S. Mikołay o niczym nie wiedząc szedł w nocy według skrytego zwyczáiu swego ná modlitwę do Kościołá, ktorego gdy postrzeżono, podiąc się Pásterstwá muśiał. W tym stanie będąc nápominał samego siebie nayprzod: Mikołáiu, mieysce to większych potrzebuie obyczáiow, iuż nie sobie tylko, ale y inszym żyć masz, obrány ś od Bogá iák Aaron, *nec qvisqvam sumit sibi honorem, sed qvi vocatur à Deo tanqvam Aaron, ad Hebræ. 5. v. 4.* uważayże ná iákąś godność y funkcyą wysadzony: y mądrze czynił: bo ná Sądzie ostátecznym dwoiáki examen czeka Pásterzow, odpowiádáć muśi, iáko prywatny człowiek, powtore iáko inwestyowány Pásterz, to iest, zá siebie y zá innych, ták náucza S. Prosper Biskup Regienski: *Pastor non solum de se, sed de grege sibi credito, rationem omniū Pastorum Pastori reddet. L. 1. de Contempl. C. 16.* záś S. Augustyná zdánie, *Episcopatûs nomen est operis, non honoris.* ztąd iest iż Diecesanow miał w pilney pámięci, iáko by im mogł naypożyteczniey służyć, iáko owieczki od przypadkow bronić, zgubione szukáć, błądzące kierowáć, paszy duchowney prowidowáć, zdrowym y chorym być pomocą, ná ten koniec Synod Prowincyalski często miewał, żeby się do niego nie regulowáły owe słowá proroká *Zachar. 11. v. 17. o! pastor, & idolum, derelinqvens gregem, gladius super brachium ejus, & super oculum dextrum ejus,* połągu bałwánie nie żywy, nie dbaż o trzodę, czeka cię miecz kary ná bárki twoie, y oko twoie niedozorne. A gdy Aryuszowe ná Syná Bożego bluźnierstwo rozdział w kościele czynić poczęło, zebráło się *Concilium* w Nicei, pierwsze, około roku trzechsetnego dwudziestego piątego, między temi zebránemi Oycami, był y Biskup Mirreński Mikołay S. y iednostáynego Oyca z Synem być wyznał, *genitum non factum, consubstantialem Patri &c.* błąd ow, z drugiemi Oycami, ktorych się liczyło ná trzystá ośmnaście potępił, do Domu z tryąfem powrocił. A gdy ták tálentami słynął, wyszedł był edykt iuż Dioklecyaná, iuż Maximianá Cesarzow, ażeby wiáry Chrześciáńskiey nie rozsiewáć, przyszło to y do miástá Mirry, wszákże S. Mikołay pomnażáć wiáry y chwały Boskiey nie przestawał, oskárzony, do więzienia wzięty, był cierpliwym aż iák prętko *Constantinus* Cesarzem nástał, Chrystusa y wiáry Jego przyiaciel, wyszedł zwięzienia Biskup, wszystkim ná rádość y obfitszy pożytek. Tráfiło się że Stárostá Mirreński niesłusznie potwarzonych trzech ludzi ná śmierć dekretował, potráfił w to S. Biskup, sam ręką własną zátamował miecz, á pomienionego Cesarzá Konstántyná we śnie nápomniał, y oznaymił, áby dał słuszną niewinnym protekcyą. Coż gdybym wspomniał ilekroć, ná morzu płynącym dopomogł, pokazuiąc się widomie tám kędy nie był, przez replikacyą, ktorego potym uznawáno, iż on był obrońcą tonącym, zkąd marynatze zá Pátroná go máią. Coż gdy bym wspomniał, iako ná śieroty tálentu złota nie załował. Pisze Pausanus o iedney Pánnie zwáney *Attalanta*, tá miáłá mieć okrutną w nogách szypkość, tákdálece iż kto tylko z nią wzáwody poszedł, zwyciężony od niey został, odważył się nieiáki mąż Hyppomenes, ktory doskonále wiedząc, ze białogłowska płeć, ma gust do iábłek, (przywarą Ewy) kazáł trzy iábłka ze złotá zrobić, á stánąwszy do biegu, w zapędách po iednemu rzucał, ta zbieráiąc iábłka, opozniáłá się, w tym Hyppomeus dla

dla siebie ostrożny Pannę wyprzydził do mety y tryąfował, czyli prawdziwa rzecz czyli apolog miiam, ále gdy widzę w ręku S. Mikołáiá trzy złote iabłka, przyznáć mi należy, że ten Swięty Ociec w Pátárze Mieście trzy corki, iuż iuż do mety piekielney máiące się ubiegáć z aprensyi ubogiego y niesposobnego do życia stanu, nimi szczęśliwie owych Pánienek, bieg y zapędy zatámował. O! szczęsliwy y rzadki Oycze, Swięty Biskupie, ktorys wyrozumiał nád ubogiemi: *Beatus qui intelligit, super egenum & pauperem Psal. 40. v. 2.* Mogłeś cale o tobie mowić owe Pieśni Salomona słowá, *manus meæ distillaverunt myrrham Cant. 5. v. 5.* ręce moie kapáły mirrhą, bo iako mirrha rzeczy od korrupcyi broni, tak ty Mirreński Biskupie, od korrupcyi álbo skáżytelności ciáłá owe trzy obroniłeś sieroty. Gdy by mnie kto spytał czemu Zbawiciel nasz Jezus Chrystus, mowiąc w paraboli o dziesiąciu Pannách, mowi iż trzymáły w ręku oliwne lampy *Matth. 25.* záś, o Uczniách swoich, przykazuie áby mieli pochodnie goraiące, *sint lucernæ ardentes in manibus vestris. Luc. 12.* odpowiedziałbym podobno dlatego, iż Pánnieńska płeć pamiętać ma, iako słabe ułomne są, y ták lampá szkło prędko się stłucze, ba y wiatr palącą się lampę prędko zágáśi, záś goraiącą pochodnią, wiátr przeciwny im bardziey rozdyma, tym bárdziey iáśnieć ią przymusza, otoż S, Mikołay z talentu rostropności y przezorności to uczynił, gdy złotem wspomogł ułomność pannieńską, bynaymniey tego talentu złota nie zákopuiąc, ále go potrzebnym szafuiąc, náuczył przytym, iáko pánienki Oblubieńca nayprzod Chrystusa szukáć máią, przed nim się znaydowáć, iáko palące się wiszące w Kościołách, przed Przenayświętszym Sakramentem lampy, nigdzie iák tám bespiecznieysze. Tu uważáć ieszcze, iák to wielki Mikołáiá S. był akt, ktorym dał náukę tym, co nie zapomagaią, mogąc, dopieroż żeby bliźniego mieli duchowną weiprzeć náuką. Dziwna rzecz Katolicy, niechay u sąsiada dom gorę, czynicie przysługi, iedni wodę noszą, drudzy sprzęty wynoszą, inni dáchy rozrywáią, inni inne czynią pomocy, niechayże dom duszy bliźniego gore (ciáło rozumiem) nikt szczerey nie czyni kompassyi, nikogo ktoby ratował nie masz, ktoby sposobem poparł, y tak y dusza, y dom duszy ginąć musi, to podobno było figurowáno *Isai. 1. v. 6.* kędy Bog żali się przez proroka, *vulnus & livor, & plaga tumens, non est circumligata, nec curata medicamine, nec fota oleo.* ráná y siność y spuchły raz, nie iest záwiązany, áni lekarstwem opatrzony, áni oliwą zmiękczony. Gdy to złoto S. Mikołay w ostatniey potrzebie ubogim Pánienkom rozdał, oknem iákoby nieznácznie wrzucaiąc, ow posag, dla każdey sosity, dał ztąd podobno pobożnym Rodzicom okazyą do praktyki, iż Imieniem S. Mikołáiá, dzieciom własnym podárunki pod głowy kłádą, wraz z *insigne*, do iákiey widzą cnoty ktore dziecię skłonnieysze, álbo iáki uważáią w nim talent, áby się do niego garnęło y sposobiło. Ale ia podobno nie wystárczę S. Biskupa chwalić, iáko według dzisieyszey Ewangelii sposobił się kooperowáć łásce, talentom, sobie od Bogá dánym, więc tylko applikuię mu słowá S. Páwłá, ktory o Bogu nápisał, *gratia ejus, in me vacua non fuit, sed abundantius.... laboravi 1. ad Cor. 15. v. 10.* łáská Páńska we mnie prożną nie byłá, obficiey..., pracowałem, á iáko konfrontuie się to pismo z starym *Gen. 43. v. 34.* kędy figura o

Páwle S. poniewaź szedł z pokolenia Beniamina, *majorą; pars venit Beniamin, ita ut quinq; partibus excederet.* to iest iáko Jozef większą cząstką traktował Beniamina Brata swoiego, ták był znák większych prac y zásług Páwłá podobnym sposobem, korrespondował, tálce y talentom S. Pásterz Mirrenski, sobie od Bogá dánym, iż drugie tylo nimi zárobił sobie y bliźniemu ná zbáwienie, słowem łáská Páńska w nim prożno nie byłá, iey nie zákopał, ná dobre zážył. Umarł tak dobrze, iák dobrze żył, ciáło iego przeniesione, do Appulii kędy oleiek z trunny płynie, ná wszystkie defekta pomocny. Powtarzam przeniesione, uczynił podobno ták iák Pátryárchá Jozef, *Gen. ultimo. v. 24.* do braci mowiąc, *asportate ossa mea vobiscum,* to iest poki Kościoł, poty y kości Jozefa w Egypcie, iák się miał przenieść kościoł ták y kości Jozefa, podobnie przeniosł się po śmierci S. Mikołay do Appulii áby się sprawdziło pismo: *ubicunq; fuerit corpus, illuc congregabuntur & aqvilæ Luc. 17. v. 37.* á tu iuż gdyście słyszeli talenta S. Solennizanta wewnętrzne y zewnętrzne, Kazánie ze mną zákończcie.

Abscondit pecuniā. &c. ecce alia quinq; &c. Swięty Pásterzu Mikołálu, wyznáiemy przed Bogiem y tobą, żeśmy łáskę poświęcaiącą ná Chrzcie świętym odebráną utrácili, talentá wiárę nádzieię, y miłość, ná złeśmy zážyli, owo zgołá zewnętrzne łáski rozprószyliśmy, ná reście, latá y czás ná dáremnie strácilismy, wszystko upłynęło z czásem, nic w rękách nie mamy, z czymby my się przed Bogiem popisali, tylko tłomok grzechow nászych ná grzbiecie, podobno ná támten świát z sobą poniesiemy, uciekamy się tedy pod protekcyą twoię, niechay przynaymniey bez pokuty, bez żalu, z tego świátá nie schodziemy, wnieś instáncyą zá námi. ták ná tym świecie konáiąc, iák ná támtym żyiąc, niech mamy, politowánie nád grzeszną duszą nászą od Bogá, y miłośierdzia skutek, bez ktorego konkursu zbáwionym człowiek być nie może. Amen.

KAZANIE XLIII.
Ná Niepokaláne Poczęcie Máryi Pánny.

Liber. Matth. 1. v. 1. Ubi est honor meus? Malach. 1. v. 6.

DZiś Poczęcie Nayświętszey Máryi Pánny w Annie Swiętey według czásu, záś przed wieki według mądrości Boskiey naznáczone, Kościoł Swięty obchodzi, y Ewangelią Mateuszá Swiętego ná tenże Fest przywodzi, á mnię gdy kazáć przychodzi, cále nie wiem czym by, álbo iákim by tę początkową odkupienia nászego taiemnicę nayzupełniey y naydokłádniey uszánowáć pánegirykiem? to wiem że ten termin, *liber,* dwoiáko się rozumieć może, *liber* księga, *liber* wolny, Nayświętsza Márya Pánná w sensie mistycznym, może się názwáć księgą w ktorey słowo Przedwieczne Chrystus Jezus zápisane było, świádkiem Jan S. Ewangelista, *& Verbum caro factum est. Joan. 1. v. 14.* á więc podobno Mateusz S. ten termin podał do domyślenia się, ázeby przy iey Feście, tákowym ią ucćić pánegirykiem, że księga Márya, wolna, od pierworo-

dnego erreru, álbo błędu. co było figurowáno *Exodi 32. v. 32.* kiedy owo Zakonodawcá Chronologiſta, ludu Bożego Wodz, promieniſtorogáty Moyżeſz, wnoſząc inſtáncyą zá Izráelitami do rozgniewánego Páná, wyrzekł, *aut dimitte eis hanc noxam, aut ſi non facis ? dele me de libro tuo quem ſcripſiſti !* tu uważáć, Bog Izráelitow karał o ulanego cielca, iednák Moyżeſzá z liczby álbo kśięgi przeznáczonych nie wymazał, czemuż ? bo w kśiędze żyiących plamę czynić, piſáć y gluzowáć, Bogu nie przyſtoi: áni mowić że Moyżeſz mowił przez exageracyą, bo chociaiżby był mowił y do prawdy (mowię przez niepodobieńſtwo) tedy że ſtrony Boſkiey kśięgę gluzowáć nie rzecz byłá. podobnie rozumieymy o Máryi, ieżeli Márya Pánná w nieiákim ſenſie ieſt kśięgą, toć nie muśiał tam być error álbo grzech pierworodny, ináczey byłá by byłá kśiążka ſplámiona y ſkrobana, álbo plama z niey wygluzowána. Co ſię tknie Moyżeſza, czynił tę proźbę (czego nie czynił Noe, widząc ludzi w potopie tonących) bo iuż był iaśnie oznaymił Bog, iż z tego determinowánego pokolenia miał ſię národzić Meſſyaſz, ktorey wyiáwioney determinacyi ieſzcze zá Noego nic nie było, y ztąd ieſt oraz, iż dziś genealogią Chryſtuſa Mateuſz Swięty od pokolenia Abráhámowego záczyna. Rzecze kto, to nie byłá Márya odkupiona ? odpowiem byłá, y owſzem doſkonálſzym ſpoſobem, wſzákże doſkonálſzy ſpoſob odkupienia, bronić kogo, áżeby w ręce nieprzyiacielſkie nie wpadł, iák w pádnionego z ręku wydzieráć, y medicina ta doſkonálſza ktora prezerwuie, niż ta ktora z paroxizmu wyprowadza, co ſamey ſłużyło Máryi, iáko mowi Swięty Anzelm Wyznawca y Biſkup, *L. cur Deus &c. decebat Virginem eá puritate nitere, qua major ſub Deo nequit intelligi.* nie chcieycie katolicy przez rewerencyą Maryi ináczey ſądzić, wſzák ſię to iáśniey pokaże, gdy powiem, punkt poczęcia Maryi od zlewku pierworodnego grzechu wolny, *liber,* po to ieſt punkt honoru Boſkiego, *ubi eſt honor meus* ? o tym chcę mowić ná większą Bogá moiego chwałę,

Co do pierwſzego. Ezechiel prorok miał widzenie, ręka mu podawáłá kśięgę, á głos do ſiebie mowiącego ſłyſzał, ſynu człowieczy ziedz tę kśięgę, *comede volumen iſtud. Ezechi. 3. v. 1.* y ziadł (iák mu ſię zdawáło) y ſtáła ſię w uſtách iego ſłodkość iák po miodzie, *& comedi illud, & factum eſt in ore meo ſicut mel dulce,* co to byłá zá kśiążka miiam, to uważáć należy, że ześć álbo ieść kśiążkę, nic inſzego nie ieſt, tylko ią ruminowáć, co w niey nápiſano rozumem y pámięcią poymowáć, y według niey ſię ſpráwowáć, ztąd ieſt iż częſtokroć ſłuchamy lub czytamy kśięgi, ále ſłodyczy nie czuiemy, iż ſię do niey rozumem pámięcią y wolą nie przywięzuiemy, á mieli byśmy wiedzieć, iż iáko potráwá pośila ciáło, ták piſmo ile święte pośila duſzę, iáko Chryſtus powiedział nie ſamym chlebem żyie człowiek, ále y ſłowem Bożym, bo co tylko nápiſano ieſt, ná náſzą náukę nápiſano, mowię uſtámi S. Páwłá, *quæcunq; enim ſcripta ſunt, ad noſtram doctrinam ſcripta ſunt. ad Rom. 15. v. 4.* chcecieſz podam ia wam dziś kśięgi piſma świętego, áżebyście ich duchownie zázyli, y doiedli ſię ſmaku, á to w okoliczności punktu poczęcia ſię Máryi. A nayprzod uczyńmy ſobie immaginacyą ſtworzył Bog Adáma, ſtworzył y Ewę, iáko też y ániołow, teraz proſzę w punkcie

swoiego stworzenia, byłże Adam lub Ewa, w grzechu iákim stworzony? toż mowię y o ániołách? bynaymniey, toć nierownym bardziey práwem, o nowey Ewie Máryi rozumieć należy. rzecze kto, bo przed Adámem Ewą y Aniołámi żaden grzech pierworodny nie był, prawdá, iednák ieżeli to przystáło pierwszemu człowiekowi y Ewie ták rodzić się (mowię w sensie anagoicznym) ná świát, bez záciągnioney wprzod zmazy, á czemu nie Máryi, ile od Adama Ewy y ániołow wyższey y godnieyszey? ile powtore kiedy ią Bog zá mátkę sobie przed wieki przeyźrał, więc przed wieki przywileiem exempcyi, mogł ią excypowáć, áżeby Adamowskiemu nie podlegáłá grzechowi, co tedy przeyźrał przed wieki, to w czásie, poczęcia Máryi mogł uczynić. Teraz podáię wam księgę, iáko to było figurowáno *Gen. 2. v. 23.* gdy owo z śpiącego Adámá kości uformował Bog Ewę rzekł Adam, *hoc nunc os, ex ossibus meis.* to teraz kość z kości moich, ktore słowa tak tłumaczy S. Hieronym Kościołá Bożego Doktor, *hoc nunc, idest hac vice ita factum est, ut è primo Adamo Eva prodierit, quasi innueret: postea altera vice, aliter efficiendum erit, ut scilicet secundus Adam ab Eva procedat,* to teraz tak, że z pierwszego Adamá, Ewa, potym będzie inaczey, gdy z Ewy Adam urodzi się, y prawdá, bo mowi S. Páweł, *misit Deus filium suum factum ex muliere, factum sub lege. ad Galat 4. v. 4.* posłał Bog syná swoiego uczynionego z niewiásty uczynionego pod zakonem. a ktoraz to proszę Ewá druga, ktora białogłowá, z ktorey národził się drugi Adam Chrystus Jezus? oto Nayświętsza Márya Pánná, á iákże iest drugą Ewą? oto Archánioł Gábryel pozdrawiáiąc Máryą, ten termin *Eva,* zámienił anagrammatycznie w termin *Ave,* zámienił iáko Kościoł święty śpiewa, *mutans Evæ nomen,* á ieżeli tá druga Ewá Márya komu wolność *á væ,* zásłużyć mogłá, toć y sobie y to, y więcey, y znowu ieżeli nowy Adam Chrystus Pan bez pierworodnego grzechu národził się, toć y nowa Ewa Márya. Podáię wam drugą księgę Psalmisty *Psal. 86. v. 3.* czytaycie nápisano iest: *Gloriosa dicta sunt de te Civitas Dei,* chwalebne rzeczy słycháć o tobie, Miásto Bogá, ten text ma się rozumieć o Máryi, iáko dochodziemy z kontextu *v. 5. nonqvid Sion dicet: homo, & homo natus est in ea.* izáli Sionowi nie powiedzą, człowiek y człowiek národził się w nim, coż tedy zá sławá y chwała tego Miástá mistycznego Máryi, w ktorym począł się y národził Jezus Bog y człowiek? ieżeli powiemy że poświęcona w Zywocie Anny Swiętey? máło iest, bo to szczęście miał y Jan Swięty Chrzciciel w żywocie Mátki swoiey Elżbiety, toć więcey powiedzieć należy, że bez zlewku grzechu pierworodnego poczęta. imaginuymy sobie dwie rzeki, iednę pełną grechu, drugą pełną łáski Boskiey, te dwie cichym korytem ále wielkim impetem y szypkością płynęły ná Máryą, ále w przewidzeniu Boskim y dekretách, kędy grzech pierworodny miał wyścignąć łáskę, łáská uprzydziłá, prewencyą uczyniłá, czego nie uczyniłá w Janie, y owszem ieżeli Jan że miał być marszałkiem Chrystusa, przystáło áby był poświęcony w żywocie, toć Márya że miáłá być Mátką Boską, przystáło áby byłá bez pierworodney zmázy; powiedziałem ná Maryą, płynęły rzeki, bo áni ciáło przez się człowiekiem iest, áni przez się duszá, ále ták złączone, dopiero się záczyna názywáć człowiekiem, á potym záraz synem y corką Adama, gdzie tedy miał być zlewek grzechu zá-

chu záſtąpiłá łáſká y uprzydziłá, ták iáko w Traktácie o Wcieleniu Boſkim mowiemy Teologowie: *ubi debuerat eſſe ſuppoſitum creatum in Chriſto ut homine, impedivit ſuppoſitum Divinum*, y toć to ieſt co dáley nápiſał ten Pſalmiſtá Dawid: *fluminis impetus lætificat civitatem Dei. Pſal 45. v. 5.* byſtroć rzeki uweſela miáſto Boże, y te to ſą ſławy pełne y chwalebne rzeczy, ktore ſłycháć, o miſtycznym mieście Máryi. Podáię wam trzecią Kſięgę *Job. c. 1. v. 17.* nápiſano ieſt, iż Chaldeyczykowie zebráwſzy trzy hufce uderzyli ná wielbłądy Joba, y zábráli ie, y ludzi mieczem pozábiiáli, *Chaldæi fecerunt tres turmas, invaſerunt camelos, & tulerunt, eos necnon & pueros percuſſerunt gladio.* co czárt z Jobem, to y z cáłym narodem ludzkim zámyślał dawniey ieſzcze, ten ieſt ktory wymyślił trzy chufce, álbo troiáki grzech, ràniący niby mieczem y ſzkodzący człowiekowi, to ieſt pierworodny y uczynkowy, ktory ſię dzieli ná śmiertelny y powſzechny, á iáko z owego przypadku y nieſzczęścia, od Chaldeyczykow przez czártá námowionych, ieden tylko wyſzedł człowiek, áby oznaymił Jobowi, *& ego fugi ſolus, ut nuntiarem tibi.* ták z owey fatálności, ktorey nas czárt w Adámie wſzyſtkich nábáwił, ſámá tylko przy łáſce Boſkiey wyſzłá, y uchroniona byłá Nayświętſza Márya Pánná, co ſię ták pokazáć może; wſzákże grzechu powſzechnego zádawáć Nayświętſzey Pánnie Máryi nie śmiemy, dopieroż śmiertelnego, toć y pierworodnego, bo według wſzyſtkich Teologow pierworodny grzech ieſt tych dwoch drugich okazyą y podniętą, iáko zowiemy *fomes.* konfrontuie ſię to piſmo z drugim *Can. 6. v. 8. una eſt columba mea.* iedná ieſt gołębica moiá. bierzmy po iednym terminie, ieżeli iedná? toć rowney nie ma w poczęciu, ieżeli gołębicą ieſt? toć żołci pierworodnego zakału nie zna, bo ta z náturą ſię rodzi, ieżeli Boſka ieſt *mea?* toć znowu bez teyże zmázy, bo cokolwiek Bog ſtworzył, ſtworzył dla człowieka wygody, y Słońce y Xiężyć, y ná ziemi wſzyſtkie rzeczy, y poddał człowiekowi według Pſalmu, *omnia ſubieciſti ſub pedibus ejus &c.* toć Máryą dla śiebie, áby mu Mátką byłá ſtworzył, *mea eſt*, á ieżeli wſzyſtko co dla człowieka ſtworzył, dobre y doſkonáłe ieſt? toć muſiał ſtworzyć Máryą naydoſkonálſzą naylepſzą, á zátym bez imperfekcyi pierworodney zmázy, iákoż w tymże wierſzu dodáie piſmo: *perfecta mea una eſt matris ſuæ,.... viderunt eam filiæ & beatiſſimam prædicaverunt.* Rzecze kto, coż by to było? żeby y w grzechu Adámowym ſtworzona byłá? byle potym oczyſzczona y w żywocie záraz poświęcona. proſzę czyleżby to znioſło ſerce, wprzod Krolową y Pánią iákową Monárchinią w błoto wpycháć, á potym ocieráć y oczyſzczáć? mnie byście nie wierzyli, ále ſłuchaycie co mowi Swięty Antoninus Arcybiſkup Floręcki 1. par. *Sum. Trac. 8. c. 2. de pec. orig: nobilius & melius liberatur, & redimitur, cui providetur ne cadat, & ſervitutem incurrat, quàm ut lapſus erigatur, & factus ſervus redimatur.* Alboż tego Bog uczynić nie mogł? álbo nie chciał? nie nie mogł, bo Wſzechmocny, nie nie chciał, bo ták Oycowſki affekt kazał, ážeby ták Oblubienica Duchá Przenayświętſzego, á Mátká Syna uſzánowána byłá, áni ták dekretá Boſkie ferowáne były, ážeby Bog zápomniał, o punkcie poczęcia Máryi, wſzák generalny dekret ieſt, ážeby ogień palił, á przecięſz przed wieki muśiáłá być ex-

 cepcya

cepcya, żeby trzema owym pacholętom w piecu Babilońskim nie szkodził *Dan. 3. v. 94.* Generalny dekret, ażeby zwierzęta nie mowiły, á przecięsz Báláámowá przemowiłá oślica *Num. 22. v. 30.* Generalny dekret, ażeby słońce w swoim biegu nie ustáwáło, á przecięsz zá czásow Jozuego zástánowione było *Josue. 10. v. 12.* Co większa powiedział Bog w Ráiu, wtedy kiedy y grzech pierworodny wziął swoy ná wszystkich ludzi początek, *in dolore paries, Gen. 3. v. 16.* á przecięsz od tego excypowána byłá Márya. powiedział Bog *pulvis es & in pulverem reverteris v. 19.* proch człowieku ziemiá iesteś, w proch ziemię się obrocisz, á przecię y tego nie śmiemy mowić o Náyświętszey Máryi, toć y tego mowić nie można, bez lękania się ná sercu, ku Mátce wszystkich żyiących Máryi, że w grzechu poczęta.

Co do drugiego. dotąd mowiłem o punkcie poczęcia Máryi, teraz o punkcie honoru Boskiego. Punkt honoru Boskiego, iest to wárunek od konfuzyi od infamii álbo złey sławy, á w teraźnieyszym mowy moiey sensie, nie tylko swoiey Boskiey ále y Máryi Mátki Jego, to było figurowáno *Sap. 1. v. 4, in malevolam animam non intrabit sapientia, neq; habitabit in corpore subdito peccatis,* w złościwą duszę nie wnidzie mądrość, áni będzie mięszkáć w ciele grzechom poddánym. tu widzieć ieżeli mądrość accidentalna, álbo *qualitas* (mowię Philozophicznie) ostáć się nie może, tak w duszy iák y wciele człowieka nieczystego, coż dopiero Mądrość substancyalna Bog? Syn Boski według Theologow, iest *Sapientia Patris,* Mądrość Oyca, á mogłaż Mądrość Boska takowá przez dziewięć miesięcy mieszkáć w Máryi, gdyby tám iákażkolwiek kiedyżkolwiek wprzod mięszkáć miáłá grzechowa zmázá? iáko albowiem nikt mądry w takowym nie chciał by mięszkáć domu y ná miesiąc, w ktorymby znaydował się kiedy popełniony exces, ták by był Bog w Máryi nie mięszkał miesięcy dziewięć, gdyby był wprzod grzech mięszkał, przez ktoryby do owego domu, choć y na punkcik miał práwo czárt przeklęty. Honor każdemu iest miły, dopieroż Bogu, Marya dom Boski, toć dom honoru, á zátym punkt honoru Boskiego dom bez zmazy Márya, *non habitabit in corpore subdito peccatis.* Gdy Izráelski Regnant Dawid o fundacyi kościołá Bożego myślał, y oraz zalecić chciał ludowi kollektę, takową do nich miał exhortę: *opus enim grande est, nec homini præparatur habitatio, sed Deo,* álbowiem wielkie dzieło iest, y nie człowiekowi gotuie się mięszkanie przybytek ále Bogu *1. Paral. 29. v. 1.* toż rozumieymy y o Nayświętszey Máryi Pánnie, że byłá wybrána y stworzona nie dla człowieka, ále dla Syna Boskiego, ażeby w niey mięszkał, ná coż? oto dla odkupienia nászego, á poniewaz odkupienie ná to się stáło, ażebyśmy od grzechu pierworodnego wolni byli, toć przystáło, ażeby początek pierwszy takowego odkupienia (ktory poczęcie Máryi iest) od grzechu pierworodnego zostawał wolny. Podchlebiáć w tym nie umiem, ále powiedzcie mi Katolicy, co znáczą owe słowá *Cant. 4. v. 4.* do oblubienicy rzeczone, *sicut turris David collum tuum.... mille clypei pendent ex ea, omnis armatura fortium.* iáko wieża Dawidowá szyia twoiá.... tysiąc puklerzow wiszą ná niey y wszelka broń mocarzow, tu uważáć, ze nie sznur pereł, áni drogi kleynot záwiesza Duch Przenayświęt-

nayświętszy náſzyi oblubienicy ſwoiey, tylko woienną amunicyą, toć być muśi, że to iákiś nieprzyiáciel áttákowáć chciał ſzyię iey, á więc przezorność Boſka záwczáſu uzbroiłá tę ſzyię, chcecie? wydam ia rzecz z ſekretu, czuwał nieprzyiaciel národu ludzkiego czárt, ná wſzyſtkich potomkow Adamá, ażeby ich pozyſkał, takim prawem, iákowym my ſobie Bogá łáſkę w Ráiu wſzyśćy przez ukąſzenie iábłka utracili, coż czyni Bog Wſzechmogący? oto máiący odkupowáć narod ludzki, z nieſkończonego miłoſierdzia ſwoiego maiący záczynáć dzieło zbáwienia náſzego, obiera ſobie Panienkę Máryą z ktorey chciał wziąść ciáło, y oraz záwieſza ná ſzyi iey woienną ármáturę, ná znák ażeby czárt nieprzyiaciel wiedział, iż lubo od Adámá pochodzi przez propagácyą Márya, iednák ty czárcie do niey práwá mieć nie będzieſz. wyráźniey *mors à morſu dicitur*, od ukąſzenia iábłka, iáko y piſmo święte náucza, *ſepulchrum patens, eſt guttur eorum. Pſal. 5. v. 11.* grob otwárty gárdło ich: gárdło zgrzeſzyło, więc gárdło Bog karał śmiercią, ſamę tylko ſzyię Máryi obronił, *ſicut turris David collum tuum &c.* iákoż nie można inaczey rozumiec tego, bo ieżeli powiemy że po grzechu wypędzonym, dopiero záwieſzono woienny inſtrument, to iuż nie rychło, iák owo mowią, *poſt bellum auxilium*, á więc punkt honoru Boſkiego w tym záwiſł, ażeby przed wſzelkim attákiem y intromiſſyą, poſſeſſyą, byłá ná záwſze wolná, od nieprzyiaciela czártá Márya. Coż gdybym wſpomniał Liſt ow Wielki, Bullę przywileiu Boſkiego, u ſzyi Máryi wiſzącego małenkiego Páná Jezuſa, iedyne Mátki pieſzczoty, iuż znowu przy pierśiach báwiącego ſię y ſłodki pokarm biorącego, ten, mogłże by był kiedy pożywáć wprzod czárta przywárą zárážony? á łáſką tylko poświęcony? cále punkt honoru Boſkiego znieść by tego nie mogł, ile przyrzekł *ipſa conteret caput tuum Gen. 3. v. 15.* ile powtore znowu w Eſtherze dał ſię wyrozumieć, *non morieris: non enim pro te, ſed pro omnibus, hæc lex, conſtituta eſt. Eſther. 15. v. 13.* nie umrzez, álbowiem nie ná ciebie, ále wſzyſtkich innych, to práwo poſtánowione ieſt. Ná oſtátek ieżeli ná Krzyżu takowym umieráć chciał Chryſtus Pan, ná ktorym ieſzcze nikt nie umarł, ieżeli grob tákowy mieć chciał, w ktorym nikt ieſzcze nie leżał, toć y Mátkę Máryą takową mieć chciał, do ktorey nikt (dopieroż czárt) práwá nie miał. bo náturalnie mowiąc, gdyby wam przyſzło obieráć ſobie kogo zá matkę, iżáli nie obrálibyście ſobie naygodnieyſzey naypięknieyſzey nayczyſtſzey? toż rozumieycie y o Synu Boſkim. A tu iuż mowmy do ſiebie *fili hominis comede volumen iſtud* ſynu człowieczy iedz (to ieſt ruminuy, uważay, y pomni) tę kſiegi piſma świętego odemnie wſpomnione, á do Mátki Boſkiey Máryi aplikowáne, á uczuieſz ſłodycz *factum eſt in ore meo, ſicut mel dulce.* kończę.

Liber: ubi eſt honor meus? Tryąſuyże iuż z Abráámow, Jakobow, Dawidow dukt genealogii prowádząca, á przy punkcie poczęcia twoiego Niepokalána Pánno y Mátko Boſka Mária, á zá cáły narod ludzki poczęciem twoim uſzczęśliwiony, ále nowemi grzechami znowu ſturbowány modl ſię, mowię do ciebie, owemi ſłowámi ktorych do Judithy záżywáło poſpolſtwo: *nunc ergo ora pro nobis, quia mulier ſancta es. Judith. 8. v. 29.* przynoſzę ci dziś wſzyſtkich nas żyiących wygnáńcow z Ráiu

ſynow y corek Ewy, ſerca naſze, áżeby ci ná każdą godzinę y owſzem ná każdy moment, wybiiały pochwały y uſzánowánia, rozmyśláiących zbáwienia náſzego początki od poczęcia twoiego, á niechay mamy tylo ztąd profitu, iż ktorzymy cię tu wyſławiali, chwalili, kochali, zá żywota ná ziemi, cieſzyć ſię mogli po śmierci z tobą ná wieki. Amen.

KAZANIE XLIV.

Ná Swięty Tomaſz Apoſtoł.

Niſi videro, non credam. . . . affer manum tuam, & mitte in latus meum. Joan. 20.

COż ieſt, Tomaſz Apoſtoł á niewierny? Tomaſz Chryſtuſa diſcypuł, Tomaſz cudow y Ewangelii Chryſtuſowey żywy świádek. Tomaſz z Chryſtuſem ná śmierć reſolwowány, wſzák to iego ſłowá: *eamus & nos ut moriamur cum eo. Joan. 11. v. 16.* Tomaſz Apoſtołow kollega, wraz z nimi nabożny, kiedy owo po oſtátniey wieczerzy Páńſkiey z Jerozolimſkiego wychodzili wieczornika, *hymno dicto exierunt. Mar. 14. v. 26.* y mowićże można że niewierny? *non credam.* można, czemu? bo oderwáwſzy ſię od kompánii, nie był z Uczniámi razem, kiedy po Zmartwychwſtániu ſwoim Jezus zamkniętemi drzwiámi do nich przyſzedł, iáko dziś świádczy Ewangelia, *Thomas. . . . non erat cum eis, quando venit Jeſus.* Tákci to wągiel czarny y zimny, niechay będzie między wąglami zarzyſtemi łatwo ſię zápali, niechayże odpádnie, y nieiáko umknie ſię od wągli rozpalonych łatwo zgáśnie, podobnym ſpoſobem z wiernego ſtał ſię niewierny Tomaſz, że ſię z kołá Apoſtolſkiego umknął y z ſpolnego z nimi towárzyſtwá, dopieroż że ſię od Chryſtuſa oddalił, od ktorego iák od ogniá gdyby nayzimnieyſzy człowiek, zagrzać y zapalić ſię miłością muśi, to było figurowáno 2. *Reg. 22. v. 13.* kiedy owo Koronát Izráelſki Dawid, dziękuiąc Bogu zá wybawienie od nieprzyiacioł ſwoich, śpiewáiąc *Canticum* wyrzekł, *præ fulgore in conſpectu ejus ſuccenſi ſunt carbones ignis.* álbo też figurowáno to było od ſamego Chryſtuſa w podobieńſtwie owego ſtadá owiec, *Matth. 18. v. 12. fuerint alicui centum oves.* z ktorych gdy ſię iedna oderwałá, błądząc y błąkáiąc ſię, dla ſiebie nieſzczęście, á Páſterzowi nieutulony żal przynioſłá, konfrontuie ſię to piſmo nowe ze ſtárym *Pſal. 118. v. 176. erravi ſicut ovis quæ periit:* powiemze ia w pierwſzym punkcie, iák źle ná ſwoim tylko polegáć zdániu, *niſi videro, non credam,* przeciwnym ſpoſobem, iák dobrze, kto ſłuchá rady. w drugim punkcie: co byłá zá potrzeba? iż Chryſtus Tomaſzowi dopuścił, rękę w bog ſwoy wściągnąć, ták ze ſtrony Chryſtuſa, iáko ze ſtrony národu ludzkiego, iáko y ze ſtrony ſamego Tomaſza. *affer manum tuam & mitte in latus.* Ná większą Boga chwałę.

Co do pierwſzego. Jako źle ná ſwoim tylko polegać zdániu, doſyć by mi było przyprowadzić tu, wodza ludu Izráelſkiego y Zakonodawcy Moyzeſzá rozſądek, ktory w rzeczách trudnych záwiłych, nie ſobie tylko wierzyć, ále do ſtarſzych referowáć ſię rozkazał, ſą iego ſłowá *Deuteronomii 32. v. 7.* álbo co iedno ieſt w Kſięgách práwá dopełnienia, *interroga patrem tuū, & annuntiabit tibi, majores tuos, & dicent tibi,* pytay ſię oyca twoiego, á oznaymi tobie, ſtárſzych twoich á opowiedzą.

Coż

Coż gdybym wſpomniał iáko iuż po Moyżeſzu, á przecię nie uſtáwáły rády, Swieccy w świeckich intereſąch, Duchowni w duchownych rádzili. I ták Krol Nábuchodonozor ná podbicie ſobie Bethulii miáſtá, radę złożył, *vocavit omnes majores natu Duces, & bellatores ſuos. Jud. 2. v. 2.* Tak Philiſtinowie w okoliczności rzeczy świętey uciekali ſię do zdánia y rády Kápłánow.... *vocaverunt Philiſtiim Sacerdotes, dicentes: qvid faciemus de arca Domini? 1. Reg. 6. v. 2.* czego by byli nigdy nie czynili, gdyby nie było źle, ná iednego polegáć zdániu, dla tego z Duchá Przenayświętſzego rady nápiſał Ekkleſiaſtes, *melius eſt duos eſſe ſimul, quam unum &c. C. 4. v. 9.* Atoli; iednák przytoczę tu niektorych upartych w ſwoim zdániu, nie bez utráty zbáwienia. Aryuſz ow bluźnierca, żyiący około roku Páńſkiego trzechſetnego ſześnaſtego, od ktorego owa Aryáńſka powſtáłá ſektá, iák był uparty ná ſwoim, rozumie trudno wymowić. Perſwádował Sylweſter Papież, poſełáiąc do niego Legata, chcąc duſzę iego odzyſkáć, nie pomogło, poſełał Konſtantyn Wſchodni Ceſarz Rzymſki nie pomogło, á gdy ſię záráza wzmagáłá, w Mieście Nicei dwieście ośmnaście Biſkupow ſprowádzono ná *Concilium*, nie uſtáwáłá ſekta. Po nim náſtał Luther, około roku Páńſkiego, tyśiąc pięćſet ſiedmnaſtego, Apoſtata Pſeudo-ewangelik, podobny pierwſzemu w uporze, moy Boże! czego nie czynił Leo X. Papież, iuż to reprezentował tak długością y przeciągiem wiáry ſtáteczney, przez tyſiąc przeſzło lat nieporownáną trwáłość, iuż to reprezentował mądrych náuki, iáko to Greckiego y Łácińſkiego Kościołá SS. OO. nie pomogło, przeciw niemu czego nie czyniło *Conciliū* Trydentſkie poſełáiąc mu, y *ſalvum conductum*, nie pomogło. Po nim náſtał Kálwin, około roku tyſiąc pięćſetnego czterdzieſtego ſiodmego, czego ten znowu nie bluźnił, ty ſam naylepiey wież, naywięcey dotkniony y uráżony Chriſte Pánie, wſzákże iednák zábiegał temu Kościoł Swięty. Miiam innych niegodnych tákże wſpomnienia, krnąbrnych y uporczywych w ſwoich zdániách poiedynczych mężow, ktorzy iák wilcy ieden zá drugim, koło owczárnie Chryſtuſowey chodzili, iáko przepowiedział Páweł Swięty, *intrabunt.... lupi rapaces in vos, non parcentes gregi, Actor. 20. v. 29.* Coż proſzę wſkorali? odpowiádam wſkorali tyle, ile owi uparci marynarze, o ktorych Poeta nápiſał, *incidit in Syllā qvi vult vitare charybdim.* Jeſt kanał morſki między Kalabryą y Sycillią, łączy morze Medyterraneńſkie y Adryatyckie, wſławiony ieſt z fluxow y refluxow morſkich, ktore ſą, tak gwałtowne, że przechodzący okręt w momencie tonąć muśi, trwa od godziny do godziny, ná weyściu záś w ten kanał, od połnocney ſtrony, znayduie ſię Sylla, iedná ſkáłá ná kztałt wyſpy, gdzie każdy okręt, kiedy tráfi ná flux y reflux, obić ſię y zginąc powinien, druga tákże ſkáłá zwána Charybdis, w bliſkośći Sylli, gdzie wodá záwſze w około mąci, ná ktorą kiedy niewiádomy okręt wpłynie, tonąć muśi, ták pomienione upory wſpomnionych pártykularnych ludzi, obawiáli ſię w poſpolitośći y zdániu wielu mądrych, y Swiętych Oycow zginąć, rozumieli że łodka Piotrowá (Kościoł Rzymſki Katolicki rozumiem) drogi do portu ſzczęśliwey wieczności nie wie, puścili ſię ſami, y tráfili ná ſkopuł piekielny, rozbili ſię y w ognistym potonęli morzu, to

było figurowáno *Ezechi. 13. v. 3. væ prophetis insipientibus, qvi seqvuntur spiritum suum, & nihil vident.* Nie widzieli, bo widzieć nie chcieli, nie wiedzieli bo wiedzieć nie chcieli prawdziwey drogi, według swoiego rozumu iák im się zdawáło dobrze, do Niebá nie tráfili. A ieżeli mnie ich Assеklowie nie wierzą, niechayże sami tłumaczą ten text pomieniony Proroka, wszákże dáie rácyą prorok, iż dlatego w piekle biádáią, słowośiewcy y fałlerze, że duchá swoiego słucháli, coż iest duch swoy? ieżeli nie *spiritus privatus*, odszczepieńcow od definicyi Kościołá Katolickiego: powtore, Duch Przenayswiętszy (w ktorego y oni wierzą) kiedy ná Swiętych Apostołow w ognistych ięzykach z Niebá zstąpił, wszyścy iednomyślnie trzymali się, y zgadzáli się ná iedno. záś Pánowie Pástorowie ákátolicy, nie zgadzáią się tak w liczbie Sakramentow, iáko w propozycyách do wiáry potrzebnych, toć ich poiedyńcze zdánia nie są z Ducha Swiętego, ále z ducha szepcącego czártá, ktory iest ociec kłámstwá. Rzecze kto, wszákże to iednák tych nowatorow głowy mądre były? coż potym, kiedy iáko z wina bywa ocet, tak z nich przez korrupcyą stał się kwás náuki, że się nim każdy prawdziwy Katolik brzydzi. Były to w Winnicy Chrystusowey latorośle, coż potym? kiedy w wielkie wyrosły wilki, przez upor stały się w Kościele Bożym molámi, ktorych Kościoł S. Rzymski wytrzepał y odrzucił, á co mowię o tych, mowię y o podobnych im. Jeżeli tedy źle (iákom dowodził) kto ná swoich tylko wiesza się myślách, ná swoim tylko funduie się zdániu, toć przeciwnym sposobem dobrze kto rady słucha. Podoba mi się owa Simeona, o ktorym *Evagrius* názwány *Scholasticus, Script. Eccles.* rostropność, ten obrał sobie ná wysokiey kolumnie mięszkáć, y życie do śmierci prowádzić, trudna się to zdawáłá życzliwym iego á rownie pobożnym do wykonánia ostrego życia inwencya, á więc posłáli do niego z perswázyą, wszakże iednák zostáwuiąc go przy swoim przedsięwzięciu, dostrzegł że szli posłáńcy do niego, domyślił się Swięty mąż, y záraz począł zchodzić z owego słupa, nic niedbáiąc że iuż był, tam niektore cudá uczynił. Chcecie? podźmy do pisma. Owe u Ezechiela cztery woz chwały Bożey ciągnące zwierzęta, iednáko wszystkie oczyste, wszákże iednák nie iedney nátury, czemuż proszę przecię álbo się nie wadziły? álbo nie błądziły? álbo się nie wracáły? Lew ná wołu, áni człowiek ná Orłá powstał, áni ten rogámi, ani ow pazurami, áni człowiek rękami nic poiázdu nie pomięszał, wszystkie sforne były. czemuż? bo słuchały Naywyższego impulsu direkcyi, tak mowi litera Páńska, wprzod ich obszernie opisuiąc, konkluduie, *ubi erat impetus spiritus, illuc gradiebantur nec revertebantur. Ezech. 1. v. 12.* Ale pocoż mi innych szukać dowodow, dzisieyszy Sollennizant Tomasz Swięty, poki się oddalał od kollegow swoich, *non erat cùm eis*, poty był niewiernym, błądził, iákże się złączył z kollegami, uwierzył, *Dominus meus & Deus meus*, kędy widzieć przestał błądzić, że rády słuchał. czyieyże? oto Piotrá, Jędrzeiá, Jákobá, Jana, Filippa, Bartłomieiá, ktorzy byli stársi powołániem od niego, iáko czytać regestr ich wokacyi u Mateuszá S. *C. 10. v. 2.* bá nie tylko tych, ále cáłego usłuchał Apostolskiego kołá. *Cant. 7. v. 5.* W pieśniách Salomonowych nápisane są te słowá, do Oblubienicy rzeczone: *caput*

tuum.

tuum ſicut purpura Regis, vincta canalibus, włoſy twoie iáko ſzarłat Królewſki, ná cyfki zwiniony. Katolicy ktoż ieſt oblubienicą Boſką? oto duſze náſze, Kościoł Swięty, álbo zgromadzenie wiernych, głowá tego Kościołá ieſt Chryſtus Pan, iáko mowi Páweł S. *ad Colos. 1. v. 18. ipſe eſt caput corporis Eccleſiæ*, włoſy ná tey głowie, ſą Swięci Apoſtołowie, álbowiem iáko włoſy z głowy wyraſtáią przez wilgoć, tak też przez wokacyą, powołánie, niby z wigoru łáſki Páńſkiey wzrośli y urośli SS. Apoſtołowie, z głowy miſtyczney Zbáwicielá naſzego, ci wſzyścy po śmierci Chryſtuſowey, byli niby bez koloru, bo ſię rozpruſzyli, poginęli, iák włoſy z głowy, áżeby ſię ſprawdziło proroctwo, *percute Paſtorem & diſpergentur oves. Zachar. 13. v. 7.* iákże po Zmartwychwſtániu obaczyli z ránámi Chryſtuſá, tak nábráli Koloru iák ſzarłat, ktory nie záraz ieſt czerwony, ále go zrobiwſzy, dopiero w kolorach maczáią, ktorych raz nábráwſzy nigdy nie gubi. Między temi Apoſtołámi minił ſię w kolorze Tomaſz S. gdy ſię chwiał w wierze świętey, iákże ſię zdał ná kollegow, a z nimi ná Chryſtuſá, co większa iák z rozkazu Páńſkiego włożył w bok iego rękę, tak záraz ſtał ſię w kolorze purpurowym, ktorego raz nábráwſzy nigdy nie odminił, do śmierci ſwoiey męczeńſkiey nie utracił. Y to to ieſt, *comæ capitis tui, ſicut purpura Regis vincta canalibus.* Smiem mowić krwáwe Chryſtuſa ràny, bog iego otwárty, ſerce przebite, był to ſzarłat, ná ſerce Tomaſzá. Tu niech uważáią ci, ktorzy máczáią uſtá y ięzyk ſwoy, we krwi Chryſtuſowey, przyimuiąc odważnie przy kommunii Nayświętſzy Sakráment, á koloru czerwonego nie nábieráią, to ieſt grzeſzyć ſię nie wſtydzą, ci zdáią ſię nurtowáć w ránách Páńſkich, bez naymnieyſzego ſkutku, ci niechay uważáią, iák ná prożno krwi Páńſkiey záżywáią, ci niechay uważáią, iáko ná nowe, boleści w ſercu Páńſkim czynią.

Co do drugiego punktu. Potrzebá była nayprzod ze ſtrony Chryſtuſa, áby pokazał, iż żadnego przeznáczonego do Niebá nie utrácił, iáko ſię *Joan. 17. v. 12.* oświádczył *qvos dediſti mihi cuſtodivi, & nemo ex eis periit.* między temi byli principalnie SS. Apoſtołowie, wyiąwſzy Iſkáriota, bo ten był z wezwánych ále nie był z wybránych, dlatego dodał Chryſtus, *niſi filius perditionis (v. eod.)* áby ſię ſpełniło piſmo: *Epiſcopatum ejus accipiat alter. Pſal. 108. v. 8.* Ztąd ieſt, iż ſię niema nikt náśmiewáć, że ſpráwiedliwy upadnie, bo ſkryte ſądy Boſkie ſą, bo Bog gdy ſię takowy powáli, podkłada rękę ſwą, áżeby ſię nie ſtuk, wſzák nápiſano ieſt,.... *cum ceciderit non collidetur, quia Dominus ſupponit manum ſuam Pſal. 36. v. 24.* Powtarzam nie trzebá ſię náśmiewáć, bo mowi S. Páweł, ty ktoś ieſt? że ſądziſz bliźniego, álbowiem Panu ſwoiemu ſtoi álbo upada: *ad Rom. 14. v. 4.* Wſzakże wſpomina Kościoł Swięty grzech Adama *o! felix Adæ peccatum &c.* Noego temulencyą, Lotha koziorodztwo, Aarona balwochwalſtwo, Dawida cudzołoſtwo, Piotrá krzywoprzyſięſtwo, nie ná to, áżebyśmy ſię śmiali, ále żebyśmy álbo náśládowáli pokutuiących álbo żeby nikt nie deſperował w grzechu, álbo żeby nikt nie prezumował w łáſce Páńſkiey. Potrza było ze ſtrony Chryſtuſa, áżeby tak dał wſzelakim adintendę Zwierzchnościom, iż nie zaraz obwinionego człowieka trzeba gubić ná ſławie, honorze, reputacyi, ále

Qqq2 zwol-

zwolna postępować, wszák medyk pierwey biorze za rękę pacienta, y pulsu szuka, miárkuie, znáki uważa, dopiero defekt opowiáda, ták Protomedyk nasz Zbawiciel Jezus, Tomaszá rękę włożyć w bok swoy dopuścił, iáko do iedney miłośierdzia swoiego Apoteki, iákoż y żagielmorski gdy ma ieden tylko spokoyny wiátr, szczęśliwie do brzegu dopłynie, niechay cztery wiátry sobie przeciwne powstáną, zátonie, ná miod muszkę zwabisz, ktorą odpędża ocet, gołąbka hałáłem, trzáskiem wrzáskiem odstrászysz, záś ná posypáne ziárna przyleci, y dlatego to podobno do Chrystusa co żywo się cisnęło, żeby był y spráwiedliwy, y miłośierny: *Thomas in latere, Joannes in pectore, Paulus in tertio cœlo, Petrus in sinu Patris &c. qvi nostrum distingvere sufficiat, has varietates præmiorum*, mowi S. Miodopłynny Bernárd Klarewallu Opat Zak. Cister: Potrzebá było, ze strony národu ludzkiego, bo męka Chrystusa, rány iego są człowiekowi iedynym do zbáwienia sposobem, to było figurowáno *Cant. 2. v. 14. columba mea in foraminibus petræ, in caverna maceriæ*, kędy oblubieniec pod hierogliwikiem rozpádlin skálnych, rozwalin parkanu wokuie dusze násze, Chrystus respektem narodu ludzkiego ma się ták (powiem iednák z wszelką dystynkcyą) iák żołnierz, ktory zrániony prezentuie się oczom ludzkim, co widząc wzruszáią się wnętrznośći bliźniego, y do prawdziwey záchęca kompassyi, podobnie Chrystus prezentuie dziś Tomászowi rány, á w nim wszystkim nam, iż dla zbáwienia nászego te postrzáły podiął. Chrystus ma się ták iák ow myśliwy, ktory gdy mu ptak uleci, tedy mu ná berle serce kłádąc wabi, o tym prorok *Ephraim qvasi avis avolavit. Oseæ 9. v. 11.* Chrystus respektem nas, má się tak iák ow ociec dziecię swoie kocháiący, biorze go zá rękę, przytula do boku do serca, mowiąc, zday się ná mnię, usłuchay mnie, à przecię słuchać nie chcemy. Potrzebá było, ze strony národu luzdkiego, ażebyśmy tak wszyscy grzesznicy wiedzieli, iż iáko dla Tomaszá dziś, ták dla każdego grzesznika Chrystus z otwártym sercem, *affer manum tuam, in latus meum.* O! nieczułe kamienie grzesznicy, coż iest? co was od ran Chrystusowych odciąga, iáko śmiáłością nátężacie nádzieię zbáwienia wászego, ieżeli ran Chrystusowych nie kochacie, ieżeli się do nich nie ćiśniecie, ktore są bramą do Niebá. Chcecie mocno uważáć czemu się Chrystus Magdálenie po Zmartwychwstániu dotknąć nie dopuścił? *noli me tangere Jan. 20. v. 17.* á kiedy byłá grzesznicą, w domu Pháryzeuszá, pozwolił iey nogi swoiemi łzámi obmywáć? iáko też y dziś wątpiącemu Thomászowi, pozwolił, rękę w bok swoy włożyć? oto dla tego, ázeby oznáczył, że práwie więcey dla grzesznikow czynił, niż dla spráwiedliwych, wszák ták powiedział, *non veni vocare iustos, sed peccatores. Luc. 5. v. 32.* Biádá, ách! biádá, y milion razy biádá tym, ktorzy máiąc otwárte Chrystusa serce, to widząc, czytaiąc, y słysząc, bynaymniey nie zábieráią się do pokuty, do żalu, do miłości Bogá. Potrzebá była ná koniec, ze strony Tomasza, ażeby tak wszystkich stárszych, Przełożonych, generalnie Zwierzchność, náuczył, w Tomaszu, iákowe mieć máią stáránie, pilność, y pieczą, nád powierzonemi owieczkámi sobie, że y iedney nie powinni gubić owieczki, ták rozumi S. Tomasz *à Villanova* Arcybis: Walentski Zak. S. Augu-

st, ná

ſtyna *diſcant Prælati, quam commiſſis ovibus ſolicitudinem extribuant, ſi pro una ſola Dominus apparuit.* Potrzebá było, ze ſtrony Tomaſza, ażeby iáko Jan Chrzciciel zá żywota Chryſtuſa, iegoż wytknął niewiernym, *ecce Agnus Dei*, ták przyſtáło, ażeby po Zmartwychwſtániu znowu, Tomaſz pálcem Chryſtuſa wytknął, pokazuiąc wſzyſtkim ieſzcze nie dowierzáiącym iáko prawdziwie Zmartwychwſtał, iákoż uważáiąc tę akcyą między Chryſtuſem y Tomaſzem Swięci Oycowie, rożni rożne dáią ſwoie zdániá, *affer manum &c. infer digitum tuum &c.* iedni názywáią go inkwizytorem wiáry Swiętey, iáko *B. Laurentius Juſtinianus*, Pátryárcha Wenecki,.... *Thomæ non eſt redarguenda dubietas, quæ illum inqviſitorem fidei fecit eſſe ſolicitum*, drudzy názywáią go náuczycielem Magiſtrem świátá cáłego, ktory pálcem ſwoim niby indexem, Zmartwychwſtánie Chryſtuſa ożnáczył, tak mowi S. Piotr Damian Kárdynał.... *Thomæ digitus factus eſt Magiſter Mundi.... index, qvi veritatem Dominicæ carnis ignorantibus indicavit.* Inni názywáią go Theologiem, z racyi iż wziął w głąb wiárę, nurtuiąc w ſercu Páńſkim, á owe ſłowá mowiąc: *Dominus meus & Deus meus*, Pan moy y Bog moy, kędy dwie nátury w Chryſtuſie wyznał, ludzką y Boſką, przedtym zwány *Didymus*, to ieſt, *gemini* álbo *dubius*, wątpiący, ważący ſię ná obie ſtrony, wnet potym Tomaſz tłomaczyć ſię począł *abyſſus.* przepáść, zkądże? odpowiádam tę Nomenklaturę powziął, z głębi Uboſtwionego boku, to było figurowáno *Pſal. 32. v. 7. ponens in theſauris abyſſos.* Ani mowić że w Theologii ſwoiey nie dodał *eſt*, Pan moy y Bog moy ieſt, ále tylko, *Dominus meus & Deus meus*, bo to uczynił z wielkiey affektu wehemencyi, álbo gorącosci, ták go tłumaczy Uczony *Sylveira*, kędy przywodzi inſze podobne piſma Swiętego mieyſce *Cant. 2. v. 16. Dilectus meus mihi: & ego illi.* więc wprzod pyta, *mancum eſt, ſine verbo carmen: cur abſq; verbo (ſum)?* y dáie rácyą, *amoris carmen eſt, qvi dum nimis flagrat, minus loquitur.* nie trzebá ſię zádziwiáć że obcięty, pieśni wierſz ieſt? bo kędy affektu przybywa, ſłow ubywa *T. 5. L. 8. c. 5.* podobnie w affekcie Tomaſza zátopiło ſię ſłowo, (ieſt) iż mu go wyrzec nie przyſzło. *Ezech. 47.* Widział Ezechiel Prorok iákoby extatycznie, że go Anioł Boży záprowádził do iákiegoś wielkiego domu, kſzałtem Kościołá, ktory ſznurem mierzył, á gdy wymierzył tyſiąc łokci wynikłá woda, iemu áż po koſtki. *usq; ad talos v. 3.* odmierzył drugi tyſiąc, álić Prorokowi po koláná, *uſq; ad genua v. 4.* wymierzył trzeci tyſiąc, áż mu woda doſtáłá po pás, *uſq; ad renes v. 5.* á gdy wymierzył czwarty tyſiąc, ták wyſoko powſtáłá wodá, iz Prorok Ezechiel przebrnąć nie mogł, *non potuit pertranſire (v. eod:)* czemuż? bo ſię ták podnioſły wody głębokiego potoku, iż nie mogł być przebrodzony, *intumuerunt aquæ torrentis; qui non poteſt tranſvadari.* W ſenſie miſtycznym, przez ten potok wypływáiący obficie, ma ſię rozumieć wodá Chrztu świętego, attemperowána krwáwey męki Chryſtuſa morzem, konfrontuie ſię to piſmo z drugim prorokiem *Pſal. 109. v. 7. de terrente in via bibet, propterea exaltabit caput.* ta woda, to morze nigdy niezbrodzone ieſt, bo Uboſtwionego Chryſtuſa, Bogá oraz człowieka dzieło ieſt, co ták applikuię do Tomaſza. Przy powołániu ſwoim S. Tomaſzowi byłá wiárá po koſtki, przy cudách, byłá po koláná, gdy Zmartwych-

wſtánie Chryſtuſa uſłyſzał, byłá po pas, kędy ſię ieſzcże mogł ważyć ná tę y owę ſtronę, iák włożył w bok Chryſtuſow rękę, wybuchnęło niby krew y woda, tákdálece że ſię w wierze zátopił, *non potui pertranſire*, á niby tonącemu w głębi, częścią táiemnic Boſkich, częścią miłości Boſkiey, więcey mu wymowić nie przyſzło, tylko: Pan moy y Bog moy. Przy tey Tomaſzá S. Teologii, nauczyliśmy ſię oraz, owego *oraculum Beati qvi non viderunt, & crediderunt*, ze wiárá nie ná widzeniu polega, ále ná niewidzeniu, co nam wſzyſtkim wiernym mocną zbáwienia czyni nádzieię, tym ſpoſobem, dał okazyą, że go ták wychwala S. *A Villánova &c.... ſi mille ederet codices. non ſic Eccleſiæ profuiſſet.* záś S. Grzegorz wielki Papież, y Kościołá Bożego Doktor, o nim nápiſał, *plus nobis profuit Thomæ incredulitas, qvàm fides credentium....* Z tą ſwoią náuką rozſiewał wiárę o Chryſtuſie, á nayprzod w ſkłádzie Apoſtolſkim, artykuł ſwoy położył, *tertia die reſurrexit.* náuczał potym Parthow, Medow, Perſow, Brachmanow, Hirkanow, Baktrow, poſzedł dáley do Indii, dawał świádectwá o Chryſtuſie, kędy w ziemi owey, Krol balwochwalca w Kálaminie Mieście włoczniámi ukłuć go kazał. Tu widzieć iż potrzebá było, y ze ſtrony Tomaſzá, áby był Chryſtus iemuż, rękę w bok ſwoy Nayświętſzy włożyć dopuścił. Tu już milczcie wſzyſcy heretycy Maniheuſzowie, Cerinthowie, Apollinariſtowie y inni, bo oczywiſty świádek w boku Chryſta rękę trzymaiąc, ma wam czym oczy zápluſnąć. kończę.

Niſi videro.... non credam, affer manum &c. Chryſte Pánie náprawicy u Oyca Przedwiecznego ſiedzący, widzieliśmy iák źle ná ſwoim polegáć zdániu, więc ſię trzymamy iedności Kościołá twoiego, uważáliśmy że Tomaſz S. upadł, lecz powſtał, dayże y nam w grzechu upádłym powſtáć, uciekamy ſię po ran twoich Nayświętſzych, iáko do miłoſierdzia officiny, bez ktorych uczynki náſze prozne ſą. S. Tomaſzu, uproś nam w wierze Swiętey inkrement, niechay w życiu náſzym y w godzinę śmierci ten ponawiamy akt wiáry, Pan moy y Bog moy. Amen.

KAZANIE XLV.

Ná BOZE NARODZENIE.

Exiit edictum à Cæſare Auguſto.... factum eſt autem. Lucæ. 2.

STáło ſię nie trefunkiem ále z opátrzności Boſkiego oka, iż ten, ktory *appendit tribus digitis molem terræ. Iſai. 40. v. 12.* w żywocie Máryi Pánny zápiſawſzy ſłowo, niby w kſięgze, *in lucem publicam* wydáć go kazał, bez naymnieyſzey boleści druku y znáku, to było figurowáno *Iſai: 8. v. 1. ſume tibi librum grandem, & ſcribe in eo ſtylo hominis.* do czego ſię Nayświętſza Márya dołożyłá, gdy owe wymowiłá ſłowá, *ecce ancilla Domini: fiat mihi.* y ſtáło ſię że wydáłá Márya ná świát ſłowo Wcielone, Kościołá Bożego atteſtácya, *cujus per alvum fuſus eſt.* Powtarzam, bez boleści, bo ieżeli iáſność obſzerna ſłońca, bez nárúſzenia przenika kryſztał, ieżeli wzrok ludzki, w czyſtey wodzie, bez ſcyſſury, doziera kamienia, á czemu Syn Boſki, bez bolu Mátki Máryi ná świát przeniknąć nie mogł?

ile

ile że nie nátura ludzka rządziłá Bogiem, ále Bog naturą. Inney rácyi chcecie? ſłuchaycie S. Janá Damaſcena (był to Syryiczyk *in Monaſt. S. Sabbæ Monachus*) *L. 4. de Fide. qvia voluptas non anteivit, nec dolor qvippe in partu ſubſecutus eſt.* Stáło ſię, kędyż ſię to ſtáło? ná mieyſcu odległym y puſtym, czemuż *non in diverſario Luc. 2. v. 7.* bo *diverſorium à diverſitate hominum dicitur*, więc pierwſze było złości ludzkiey potkanie, z Bogiem grzech mieścić ſię nie chciał. Stáło ſią tedy Národzenie Páńſkie, nie dáleko od tego mieyſca, kędy Jakob Pátryárchá powrociwſzy z Mezopotamii owce ſwoie paſał, nie daleko od mieyſca kędy Rachel żona iego umarłá y pochowána byłá. To Národzenie Anioł páſterzom trzema oznaymił, tak rozumieią W. Beda Zakonu S. Benedykta y S. Bernard Zak: Cyſtercyeńſkiego ozdoby. To było figurowáno *Pſal. 79. v. 3. qui ſedes ſuper Herubim, manifeſtare coram Ephraim, Beniamin & Manaſſe.* Tu uważać trzy oſoby, y trzy taiemnice, Manaſſe bowiem znáczy zápomnienie rzeczy doczeſnych, Beniamin, żal, pokutę, Ephraim inkrement, akkrecyą, ci albowiem tylko oglądáć mogą Wcielonego Bogá, ktorzy świátem gardzą, zá grzechy żałuią, y w cnotach pomnażáią ſię. Tu powtore uważáć iż nayprzod w pokoleniu Abrahama pokazał ſię Bog, iáko obiecał, álbowiem Beniamin był ſyn Jákoba, Ephraim y Manaſſe ſynowie Jozefa, od ktorych przez propagacyą, podobno ſzli owi paſterze. Wprzod ználezli Máryą y Jozefa, potym dziecięcko, bo Márya názywa ſię *Chriſtifera*, kto tedy chce ználeść Chryſtuſa, ma ſię wprzod do Máryi y SS. Páńſkich udawáć. Kiedyż ſię to ſtáło? oto za pánowánia Ceſarza Auguſta, Roku rządu iego czterdzieſtego drugiego, kiedy owo ludzi ná świecie regeſtrowáć kazał. Dwie ia tu uważam okoliczności, więc powiem w pierwſzym punkcie, co ſię to ſtáło? że ſię Chryſtus wtedy národził, kiedy świát regeſtrowáno, *exiit edictum à Cæſare Auguſto.* w drugim punkcie, co ſię to ſtáło? że ſię Chryſtus ták ubogo narodził. *factum eſt autem.* Ná większą Národzonego chwałę.

Co do pierwſzego. Przez opiſanie cáłego świáta, nie ma ſię rozumieć świát cáły, iáko ieſt w ſwoiey cirkumferencyi latifundii, ále tylko owa część, ktora do Rzymian należáłá, dlatego Syryiſki text czyta, *exiit edictum &c. ut deſcriberetur univerſus populus poſſeſſionis ejus.* Ta deſkrypcya náznaczona była, nie tylko dla tego, áżeby Ceſarz wiedział ile ma ludzi, ále też ile mieć może w czáſie woyny, lub pokoiu tributu. Ta deſkrypcya byłá przez głowy pokolenia czyniona, to ieſt według familii, począwſzy od mężá y żony, y dlatego mowi Łukaſz S. w dziſieyſzey Ewangeli, *& ibant omnes, ut profiterentur ſinguli, in ſuam Civitatem. Luc. 2. v. 3.* ſzli wſzyſcy, áżeby ſię popiſali, czekaiąc w Mieście ſwoim, gdy tedy ſzedł każdy do Miáſtá ſwego, poſzedł też y Jozef Swięty z Nayświętſzą Máryą brzemienną, do Miáſtá Bethleem, z rácyi, że był z pokolenia Dawida (Bethleem záś Oyczyzná byłá Iſai Oyca Dawida iáko czytáć *1. Regum 16. v. 1.*) áżeby był popiſan, *ut profiteretur v. 5.* Y ſtáło ſię że powiłá Synaczka Páná Jezuſa Márya, iáko przepowiedział Prorok Micheaſz *C. 5. v. 2. Et tu Bethleem Ephrata.... ex te mihi egredietur, qvi ſit Dominator in Iſrael.* W tym tylko záwiſtá trudność, dlaczego ſię Pan Jezus Národził podczas deſkrypcyi? odpowiádam, áżeby

áżeby się dopełniło pismo *Gen. 49. v. 10. non auferetur sceptrum de Juda... donec veniat, qvi mittendus est, & ipse erit expectatio gentium.* przez co národowi Zydowskiemu dána iest okazya, do wyrozumienia, że się iuż z Krolow wyzuli, gdy Cesarze nimi rządzili, co większa sami wyználi blisko przed śmiercią Chrystusa, że Krolá nie mieli, *non habemus Regem, nisi Cæsarem. Joan. 19. v. 15.* á przecięsz ślepe niedowiárstwo, nie wiedzą czego czekaią. Mijam tu śmiechu godne Zydostwá explikacye, ná pomieniony text pisma, nie dlatego, áżebym salwowáć ich nie umiał, ále żem się z nimi dysputowáć nie przyszedł, idę do moiey máteryi. Powtore národził się Chrystus wtedy gdy regestrowáno świát, chcąc tą figurą oznáczyć, iż iáko Cesarz August zápisywał w Regestrze ludzi, ták Chrystus ná to się národził, áżeby co z woli iego y dobroci było, wszystkich w regestrze szczęśliwey wieczności zápisał, á iáko się sam z owego regestru nie wymawiał, ták wszystkich, przodkuiąc im, do Niebá zábráć prágnął, pisze się ná to *Origenes* Egypcyan *Hom. 8. in Lucam: in totius Orbis proffessione, describi oportuit Christum, ut cum omnibus descriptus, sanctificaret omnes.* Potrzecie, chciał się národzić w ten czás, kiedy popis nástawał, áżeby każdy domyślał się, iz iáko z tey summy liczby ludzi spisaney pokazáłá się Rzeczpospolita y Monárchia Rzymska iedna, ták wkrotce iedná wiárá Rzymska Katolicka, y iednowierny Kościoł Swięty miał nástąpić. konfirmuie to moie zdánie Uczony *Procopius in C. 12. Isaiæ: Rerum summa ad Romanos delata, sicut unicam Rempublicam formam & Monarchiam demonstrat, sic Christus brevi Ecclesiam unam, unamq; fidem fore demonstrabat.* co álbo ztąd wolą Páńską miárkowáć można było, kiedy Zbawiciel Jezus tytuł swoy ná Krzyżu, trzema ięzykámi nápisać dopuścił, iáko Jan Swięty świádczy, *scripsit autem & titulum Pilatus. . . . & erat scriptum hebraicè, græce & latinè C. 19. v. 20.* Co się tycze tributu, chciał się narodzić wtedy, kiedy spisywáno ludzi, oraz z rácyi dawánia trybutu (ktory także sam Chrystus wypłácił, kiedy owo, przez Piotrá Apostołá wskazano do Chrystusa: *Magister vester non solvit didrachma Mat. 17. v. 23.* y rozkazał Chrystus Piotrowi iść do morza, á ná wędę wyciągnąwszy rybę, otworzysz iey ustá, á znaydziesz stater, dayże y zápłać zá mnie, y zá siebie, *da eis pro me & te v. 26.*) chcąc náuczyć iż Chrześciańska pobożność dawáć Cesárzom podatkow, nie sprzeczna, tylekroć ilekroć sumienna by rzecz byłá, álbo się Boskiemu nie sprzeciwiáło práwu. Zgadza się ná to, ze mną *Isidorus Pelluzyota L. 1. E. 48. non indicens, ut eis qvi imperium tenent, obediamus, modo nihil ad pietatem detrimenti afferat.* Albo też byłá táiemnica, iż iáko trybutu Cesarz August pretendował od wszystkich, tak rodzący się Pan Jezus pretendował dániny, już nie złotá, iuż nie srebra, ále serc ludzkich, wiáry, y uszánowánia, więc mowić sie może, że to czynił August, nie dociekaiąc, ále bárdziey instynktem Boskim nátknięty, ták właśnie iáko potym Kaiphas prorokował, o Chrystusa śmierci, nie z siebie, ále z Bogá, *hoc autem à semetipso non dixit, sed cùm esset Pontifex anni illius; prophetavit. Joan. 11. v. 51.* te tedy są rzetelne racye álbo przynaymniey kongruencye, co się to stáło, że się pod czás regestrowánia świátá, národził Pan Jezus.

Co do drugiego punktu. Odpowiádam, áżeby się dopełniło pismo

ſmo u Proroka *Zachar. 9. v. 9 Filia Jeruſalem, ecce Rex tuus venit tibi juſtus, & ſalvator: ipſe pauper. & aſcendens ſuper aſinam &c.* otoż nayprzod národził ſię ubogo, ná refutacyą zdánia Zydow, ktorzy ſię ſpodziewáli bá y ieſzcze ſpodziewáią, że Meſſyaſz przychodzić powinien z máieſtatem wielkim y kalwákátą, dlatego gorſzą ſię z nas, ináczey náuczáiących, o tych Páweł S. do Korynthian w liście ſwoim nápiſał, *prædicamus Chriſtum. . . . Judæis quidem ſcandalum, gentibus autem ſtultitiam, 1. C. 1. v. 23.* á przecię głupie niedowiárſtwo, miáłoby wiedzieć, iż Syn Boſki Wcielony, od Oyca Przedwiecznego poſłány był, nie żeby modę świátową záchował, ále raczey áżeby wolą Oyca wypełnił. Byłá tedy nayprzod wola Boſka, áżeby ſię ták národził bez włáſnego domu, bez właſney kolebki, iáko też y bez właſnego umierał grobu, *Chriſtus Dominus alibi natus, alibi aducatus, alibi conceptus, alibi paſſus,* mowi S. Bonáwentura Zakonu moiego. Národził ſię w ſtáyni ná mieyſcu beſtyi, áżeby Zydow, y pogánow náuczył, że dla nich przyſzedł, to było figurowáno *Iſaiæ 1. v. 3. cognovit bos poſſeſſorem ſuum, & aſinus præſeqe Domini, Iſrael autem me non cognovit, & populus meus non intellexit.* Tu uważáć między wołem y oſłem leżącego Páná, niby między narodem żydowſkim y pogáńſkim, chcąc iednych błąd drugich głupſtwo znieść, y w iednę ſkierowáć wiárę, tak gloſſuie S. Grzegorz Niſſeńſki Biſkup (ow to Ociec przeciw Aryanom mowiący y piſzący) *Oratione de Nativit. medius inter bovem & aſinum in præſepio utriusq; Dominus eſt, ut ſoluto interſtitio ſepis, ambos in ſeſe creet unum novum hominem, & ab hoc grave legis jugum auferat, & illum à ſimulacrorum cultûs onere levet.* Národził ſię y złożony we żłobku, *in menſa beſtiarum,* áżeby człowiek ktory ſię ſtał przez grzech bydlęciem *Pſal. 48. v. 13. homo. . . . comparatus eſt jumentis inſipientibus,* domyślił ſię, we żłobie, o chlebie annielſkim, áżeby mowię poymował, iż tam kędy nieme zwierzęta iedzą, ten prawdziwie ieſt, ktory nie tylko wymownych oratorow, ále też y niemych przyimuie. Národził ſię (wſtyd mnie wymowić) w bárłogu, dáiąc znáć, iż ktokolwiek w grzechowym znáyduie ſię gnoiu, podnieść go gotow, byle záwołał, z żalem y pokutą do Bogá, o tym prorok *Pſal. 112. v. 7. ſuſcitans à terra inopem, & de ſtercore erigens pauperem.* kto ubogi w cnoty święte, kto ubogi w łáſkę Boſką, podź do Chryſtuſa, á ten Pan ciebie zbogáci. Nánárodził ſię ubogo, y ubogim ſię nayprzod oznaymił Páſterzom, álbowiem w leśny pień wſzczepiona latorośl, prędzey ſię przyimie, niżeli w wynioſłym drzewie, ták poczynáiąca ná ow czás wiárá, prędzey w proſtych głowách, ániżeli w przewrotnych umieścić ſię mogłá. Národził ſię w uboſtwie, dla poięcia dam podobieńſtwo: wſzákże gdy przychodziſz człowieku, do Páłácu bogacza iákiego, oczy twoie cierpią dyſtrákcyą, widząc tu koſztowne ſzpalery, tu pyſzne portrety, tu złote y ſrebrne kredenſy, tu iedwabne krzesłá, tu zwierciádłá, tu luſtrá, tu biiące ſłyſzyſz zegáry, tu nie zliczone podwoie dáley á dáley otwieráią ci do obiektow drogę, y práwie nie tylko oko, ále y ſerce coraz inſze wydzieráią ci obiecta, tákdálece że ſię bárdziey owym ſprzętom, doſtátkom, aſſiſtencyom, y cáłey páłácowey przypátruieſz máchinie, niżeli ſamemu Pánu, do ktoregoś przyſzedł w potrzebie, otoż dlatego národzić ſię chciał Je-

 zus

zus w podłey ſtáience ubogo, ażebyś ſię nie miał czemu przypátrywáć, tylko iemu ſamemu, y iego ſamego kochał, w nim ſamym ſię zátapiał, bez naymnieyſzey dyſtrákcyi. Y prawdę rzekſzy, ná ſtronę winni ieſteśmy wſzelką świeckość y świátowość przynaymniey dziſiay odrzucić, á głęboko uważáć taiemnicę národzenia Chryſtuſa Paná. Rzecze kto, iákąż? oto przyſzedł ná świát nie uważáiąc nic, choćby go co támowáło. Zágádnie kto, coż támowáło? oto grzechy náſze, niewdzięczność náſzá, iáko ſtworzenia iego. To było figurowáno *Cant. 2. v. 8. ecce iſte uenit ſaliens in montibus, tranſiliens colles,* oto ten idzie ſkacząc po gorách, przeſkákuiąc págorki, coż to zá gory, co zá págorki? oto grzechy wielkie, ſą gory, grzechy náſze mnieyſze, ſą págorki, te wſzyſtkie przebył ſpuſzczáiąc ſię z Niebá ná ziemię, dla nas Syn Boſki Wcielony, pod *ſymbolum* iednego ielonka, *ſimilis. . . . hinnuloq; cervorum*, prágnący od nas łez pokutnych wody, co większa, áżeby ieſzcze lepiey, dowodniey wyráził, ku nam prawdziwą miłość, tai ſię w poſturze ciáłá ludzkiego, kſztałtem oblubiencá kocháiącego oblubienicę ſwoię, *en ipſe ſtat poſt parietem noſtrum. reſpiciens per feneſtras, proſpiciens per cancellos v. 9.* oto ſtoi zá ścianą náſzą, poglądáiąc oknámi, pátrząiąc przez kraty, coż zá táiemnica? oto będąc z nátury niewidziánym, *verè tu es Deus abſconditus. Iſaiæ 45. v. 15.* ſtánął iákoby zá zaſłoną lepianki náſzey ciáłá ludzkiego, pátrzáiąc ná duſze náſze, przez oczy poſtáci náſzey ná ſiebie wziętey, niby okna, ſłucháiąc uſzámi podobnemi nam, niby przez kraty, wołáiąc y dopraſzáiąc ſię uſtámi o wzáiemność kochania. Ta miſtyczna miłość byłá ábryſowána od náſzego Protorodzica Adamá *Gen. 2. v. 24. dixitq; Adam. . . . qvamobrem relinqvet homo, patrem ſuum, & matrem, & adhærebit uxori ſuæ.* doczego zdáie ſię przymawiáć S. Páweł, *ad Ephes. 5. v. 32.* gdy cytuiąc pomienione Adáma ſłowá ták dodáie, *ſacramentum hoc magnum eſt, ego autem dico, in Chriſto & in Eccleſia.* Ktoremi ſłowy oznacza miłość, ktorą ukochał Chryſtus Kościoł ſwoy, to ieſt, zgromádzenie wiernych, iáko oblubienicę ſwoię. Ale czemu proſzę nie oblubienicy, ále o mężu, te ſłowá powiedział Adam? *relinqvet homo.* odpowiádam dlatego iż więcey ukochał Chryſtus zgromadzenie wiernych, niżeli my iego, iáko zaś ieſt oblubieńcem náſzey duſzy, o tym Prorok, gdy mowi, iż po to z Nieba ná ziemię przyſzedł, *& ipſe tanqvam ſponſus procedens de thalamo ſuo. Pſal. 18. v. 6.* národził ſię ieſzcze ubogo, bo gdyby ſię był po páńſku národził, mogł by był kto z ubogich powiedzieć, iż trudny, cięſzki, nie doſtępny do niego akceś, nie dla nas ſię národził, ále dla Pánow bogátych, wielmożnych &c. ták zaś żaden z żyiących pod ſłońcem, exkuzowáć ſię nie może, áby przyſtępu nie miał y audyencyi. Národził ſię ná koniec ubogo, y w ubogie uwiniony pieluſzki, czemu? bo nie chciał dáć przykładu zbytkow z ſiebie. Jákoż przymowił podobno Bog przez Jeremiaſzá zbytkuiącym, *in alis tuis inventus eſt ſangvis, animarum pauperum & innocentium C. 2. v. 34.* hebrayſki text czyta, *in veſte pretioſa*, wymyślne ſzáty, iáko u pawiá ſkrzydłá y ogon gánił, ieżeli ſą z krzywdą bliźniego nábyte, y z krwáwey ich pracy, tedy ſą ſkrzydłá, ktoremi prędzey człowiek do piekłá leci, konfrontuie ſię to piſmo z nowym, *Lucæ 16. v. 19. dives qvi induebatur purpura & byſſo. . . . ſepultus eſt*

in

in infermo. tá wyniosłość czártowska, modá iest, y pociąga nie uważnych zá sobą wielu, to było figurowáno *Apoc.* 12. *v.* 4. *cauda ejus trahebat tertiam partem stellarum*, to iest trzecią część, liczbę aniołow, iegoż myśli y dumnego animuszu affeklow, do piekłá pociągnęło. A strászniey ieszcze sam Bog rozmawiáiąc z Jobem mowi, o Lewiatan, álbo czárcie, *si habes brachium ut Deus, & si voce simili tonas.... esto gloriosus, & speciosis induere vestibus* : ieżeli masz rámię iák Bog, y grzmisz głosem podobnym.... bądź chwalebnym y przyoblecz się w piekne száty. O! dziwna mądrości Boska, w porządku národzonego Wcielonego słowá, o! Słowo ktoreś się ciáłem stáło, iákoż wysokich ze żłobka niby z Káthedry, nás náuczasz táiemnic, o! Słowo nie poięte rozumem nászym, przy tobie, my grzesznicy y słowá wymowić nie umiemy. O! Słowo ieszcze w niemowlęcym ciele, á iuż uczynkiem peroruiące, świát cáły náuczáiące, o! Słowo każde *scholium*, peryochy, philippiki, tetralogie mistyczne, y seraficzne Bonawenturow pisma, y Anielskich Tomaszow summy, przewyższaiące. O! Słowo wszystkie *promptuaria* y *de Homilie*, Dyonizych, Cypryanow, Bazylich, Ambrożych, Chryzostomow, Hieronymow, Augustynow, Bernárdow, celuiące, y przeważáiące. Czyliż zostáie nam ieszcze kátolicy do pytánia trudność iákowa, dla czego się to Słowo ták ubogo národziło? w dzień záslubienia swoiego, z Kosciołem álbo zgromádzeniem wiernych, *in die desponsationis illius. Cant.* 3. *v.* 11. czemu ten cudowny wszystkich cnot świętych odmalowány kolorámi obraz, nie w pierszych pałacách, zamkach lokowány? czemu ta mistyczna manna, w korporale podártych pieluch, ná ołtarzu żłobowym złożona? dopieroż czy odważy się kto pytáć, czemu ta stáłá się *Chimica*? że Niebo w ziemię á ziemia w Niebo obraca się? że nieográniczoność Boska, wszerz y wzdłuż, wzwyż y wniż, w ták szczupłey ciáłá ludzkiego zámknęła się mappie? dopieroż czemu ten Názáreński kwiát rozwinął się w nocy? czemu w zimie? czemu z rosą łez włásnych? czemu kołácząc do serc nászych? to było figurowáno *Cant.* 5. *v.* 2. *Aperi mihi soror mea.... quia caput meum plenum est rore, & cincinni mei guttis noctium.* Záiste katolicy nie nászá rzecz, długo rozmawiáć z tym Słowem, y skrytości wszystkie z niego bádáć, lecz rozum nász poddawáć wierze mamy, słucháiąc náuki Páwłá S. *in captivitatem redigentes omnem intellectum, in obsequium Christi* 2. *Cor.* 10. *v.* 5. á ia wam w podobieństwie podam sposob, iák byście ták ubogo y niewygodno spoczywáiącego Páná, do serc waszych przenieść mogli. Uważáliście kiedy, iáko ptaszyna pisklęciu swoiemu gniazdo robi? oto wewnątrz znośi piekne rozmaite piorka, delikatne słomki, gałązki, zewnątrz zás cierniem grodzi, tak y my w sercu nászym dziecięciu temu czyńmy lokandę, wewnątrz niechay będzie miłość, affekt, dobrotliwość ku niemu, zewnątrz zás mortyfikacya umártwienie od złego, á to ná *contra* nielitościwym niewdzięcznym ludziom, ktorzy złość národzonemu dziecięciu wyrządzáią, zewnątrz miękie delikatne y drogie noszą sukienki, zás wewnątrz nie czyste myśli, y wszystkie śmiertelne zamykaią lády, y tak ná pośmiewisko y eluzyą záprasząią Chrystusa, do serc swoich, zápomniáwszy kościelney proźby, *sint pura cordis intima* (*Breviar.*) zápomniáwszy ze pięć zmysłow ciáłá zewnętrzne, mortyfikować

winni ieſteśmy. To było figurowáno *Joſue. 10. v. 26.* kiedy owo Jozue, Wodz ludu Bożego, walczących ná miáſto Gabaon, pięciu Krolow, á potym w iáſkini ukrywáiących ſię, wyprowádzić kazał, y záwieſić ich ná pięci palách dekretował, *interfecit eos, atq; ſuſpendit ſuper qvinque ſtipites* konfrontuie ſię to piſmo z drugim, *Pſal. 149. v. 8.* kędy Dawid oznacza, iáko ſię podobáią Bogu ci, ktorzy dla niego cokolwiek ſkromnie cierpią, więc mowi, *ad alligandos reges eorum in compedibus.* tu widzieć, iákośmy zmyſły náſze martwić powinni, ażeby tylko w ſercu náſzym Zbáwiciel malinki Jezus, ſpoczywáć ſpokoynie, y wygodnie raczył: bo ieżeli pierwſzey nocy zaraz dla nas Chryſtus cierpieć niewygody záczął, toć y my martwić ciáło náſze powinni. kończę.

Exiit edictum &c. factum eſt autem. Ponieważ Uboſtwiony Jezu, ciebie miłość ták niſko ſprowádziłá dla nas, wyciągamy ręce do ciebie, ſięgáiąc cię affektem, dziękuiemyć (między inſzemi) zá te dwie okoliczności, żeś ſię pod czás edyktu Ceſarſkiego, oraz ubogo národził, záś zá ſubſtáncyą Wcielenia twoiego, y nie dościgłe końce, w intereſie okupu náſzego uczynione, takowe czyniemy oświádczenie. Boże żywy, prágniemy, niechay przy tym uboſtwie y zimnie twoim, ciepłe z oczu náſzych płynące łzy náſze, ſtáną ci ſię kąpielą, á żyły náſze, ná powoyniki tobie pruiemy, krew náſzę, zá goráiących lamp oliwę przyimi, ſerce iuż cnotami wyſłáne zá kolebkę, ciáło záś kości y duſzę niechay ci będzie podnozkiem, zgołá niechay przy tobie umieramy, ániżeli żeby my ſię mieli myślą, mową, dopieroż złym uczynkiem rozkwilić, ná to ci dáiemy ſłowo, Słowo Wcielone Jezu, á wy ſłuchciący przydaycie Amen.

KAZANIE XLVI.

Ná Swięty Szczepan.

Ecce ego mitto.... & lapidas eos. Matth. 23.

O! niewdzięczności národu ludzkiego, pokiſz łuſzczkę niedowiárſtwá ná oku twoim nośić będzieſz? Przed národzeniem moim (mowi Chryſtus) poſełano do ciebie Prorokow, Mędrcow y Doktorow, opowiádáiących tobie bliſkie zbáwienie, nic ci nie pomogło, po národzeniu moim ſam uſtnie rozmawiałem z wámi, nie pomogło, wſzákże y po śmierci moiey przyślę wam ieſzcze uczonych w práwie, ktorzy wam oczy niewierne prawdą przecierác będą, á nie przeźrycie. Y ſprawdziło ſię: álbowiem poſłał Chryſtus Pan dziś Solennizantá Szczepaná, ktoremu nie tylko nie wierzyli, ále dotego w śledm mieſięcy po Wniebowſtąpieniu Páńſkim dniá dwudzieſtego dziewiątego Grudniá, kamieniámi zámordowáli, do poty ſpráwiedliwe Chryſtuſa żale, do poty ſens dziſieyſzey Ewangelii, *ecce ego mitto, ad vos &c.* Co ſię tycze S. Szczepaná, co bym miał o nim powiedzieć, nie wiem. To wiem, iż S. Łukaſz Ewangeliſta y Aktow Apoſtolſkich Dzieiopis, ná owey radzie ná ktorą ſprowádzili niewierni Legiſperitow z Synagogi, Libertinow, Cyrenenſow, Alexandrynow, z Cilicyi, Azyi y z innych králow, doſyć go

pie-

piekníe odmalował, temi słowy: *videbant faciem ejus, tanqvam Angeli. Actor. 6. v. 15.* dlaczego rzucili się do piora pisać o nim mądrzy Oycowie Chrześciáńscy. Pisał o nim S. Piotr Damian, y Hugo Purpuraci Rzymscy, pisał S. Augustyn, y Albertus *Magnus* Biskupi, pisali Bernárd S. y Rupertus Opaci, pisali Dyonizy Kartuzian, y Wielebny Bedá Kápłáni, pisało y innych wielu y ieszcze nabożni piszą, coż ia ostátni y málinki człowiek, o pierwszym y wielkim w nowym práwie męczenniku powiem? átoli iednák okoliczność, Swięta iego, podáie mi do mowienia takowy assumpt. Dniá wczorayszego Nayświętsza Márya Pánná powiłá nam Syná Chrystusa Páná, *misit Deus Filiũ suũ factũ ex muliere: ad Galat. 4. v. 4.* á więc y Mátká nasza Kościoł S. dziś zrodziłá Syná (mowię w sensie mistycznym) Szczepaná Diakoná. To było figurowáno *Gen. 49. v. 3. Ruben primogenitus meus, tu fortitudo mea & principium doloris mei.* z tą iednák differencyą, iz Ruben był pierworodny syn, ieden ze dwunastu braci, záś S. Szczepan był ieden z siedmi Dyakonow, záś przed Apostołámi naypierwszy męczęnnik. Z tą powtore (procz innych rożności) od Chrystusa differencyą, iż Chrystus názywa się pierworodny, ze był głową respektem wszystkich przeznáczonych generálnie ná świecie ludzi, ba y w Niebie Aniołow *primogenitus omnis creaturæ. ad Colos. 1. v. 15.* záś S. Szczepan pierworodny názwáć się może, respektem męczennikow zá wiárę w nowym práwie tylko. Moiá tedy rzecz będzie pokazać wam, w pierwszym punkcie, iáko się ten pierworodny syn Mátki nászey Kościołá Bożego popisał y udał? *ecce ego mitto &c.* w drugim punkcie, iáko my Ministrow w Kościele Bożym, szánowáć winni, *& lapidas eos.* ná większą Bogá chwałę.

Co do pierwszego. *Can. 4. v. 2.* w Pieśniach Salomonowych zápisane czytam te słowá: *dentes tui sicut greges tonsarum, qvæ ascenderunt de lavacro, omnes gemellis fœtibus, & sterilis non est inter eas.* zęby twoie, iáko trzody owiec strzyżonych, ktore wyszły z kąpieli, każda maiąc po dwoygu iágniąt, á niepłodney nie masz między nimi. Odezwie się kto y spyta, o kim że to wtedy Pálestyński Monárchá myślał, kiedy to śpiewał? odpowiem, o ministrach w Kościele Bożym, iáko czytać Biblią *Sixti V. & Clementis. VIII.* znaydziemy tam expozycyą. Coż máią zá podobieństwo zęby do owiec?; odpowiem zęby są białe y mocne, z ciáłá wyrastáią, ále ciáłá y skory nie maią, ieżeli co w nich uwięźnie, tedy piorkiem wykolamy, zębow powinność iest, aliment álbo iedzą trzeć y ciáło posiáć, to wszystko w ministrach kościelnych znáydowáć się powinno: białość simbolizuie ich czystość, do ktorey są obowiązáni, trwáłość y stáłość zębow, nápomina ich, áżeby byli mocni, we wszystkich ciáłá, duszy, tak swoiey iáko y bliźniego persekucyach, ciáłá y skory zęby nie maią, przez co się oznacza bezżenność y przystoyne bez pompy świátowey odzienie, cokolwiek záś złego w zębách by záwięzło, coby szkodzić Kościołowi mogło, to wykoláć y oddaláć ministtowie Kościelni winni, á iáko zęby posiłkuią ciáło, ták owi zgromadzenie wiernych w Kościele Bożym Sakramentami posiłkowáć máią, do nich należy ná podobieństwo strzyżonych trzymáć sią owieczek, to iest być bez interesow, bez doczesnego bogáctwá, bez zbytkow, *sicut greges tonsarum*, do nich należy, być obmytemi, to iest doskonálszemi nád innych, *qvæ ascenderunt*,

de lavacro, do nich należy, być fruktyfikuiącemi, to ieſt popiſywać ſię ſłowem náuki duchowney, y przykłádem życia, dla zbudowánia wiernych, *omnes gemellis fœtibus.* do nich należy, w uſtáwiczney około powierzonych ſobie záchowáć ſię pracy, to ieſt, prożnuiącego między ſobą nie mieć, *& ſterilis non eſt inter eas.* To com powiedział prawdá, y byłá figurowána, kiedy owo *Judith. C. 8. v. 21.* exhortowáłá kápłány w okazyi nieſzczęścia poddánia ſię Aſſyryiczykom y miáſtá Bethulii.... *& nunc fratres, qvoniam vos eſtis presbyteri in populo Dei, & ex vobis pendet anima illorum, ad eloqvium veſtrum, corda eorum erigite, ut memores ſint, qvia tentati ſunt patres noſtri, ut probarentur &c.* á teraz Brácia, poniewaz wy ieſteście ſtárſi, między ludem Bożym, y ná was záwiſłá duſza ich, wymową wáſzą ſerca ich podnieście, áby pámiętali: że byli kuſzeni Oycowie naſi, dla doświádczeniá, ieżeli prawdziwie kocháli Bogá ſwoiego, począwſzy od Abráháma, ktoremu ſyna zábić kazáno &c. Tu uważáć, iáko duſzá ludzka od powierzonych ſobie miniſtrow kościelnych dependuie, do baczności ich należy, ażeby ná wieczną Holoferneſowi piekielnemu nie doſtáłá ſię niewolą, *& ex vobis pendet anima illorum.* Y takim to był zębem (mowię z Salomonem w ſenſie allegorycznym) w owym pierwiaſtkowym Kościele, poświęcony wraz z drugiemi od Apoſtołow ná dyakońſką funkcyą Szczepan Swięty, iáko czytáć *Actor. 6. v. 6. orantes impoſuerunt eis manus.* Powtarzam, tákim był zębem, kiedy záchowuiąc czyſtość y ſtátek, odrzuciwſzy co do niego nie należáło, náuką y przykłádem ſłużbę duchowną odpráwiał, pomniąc Chryſtuſa ſłowá, *ſi qvis mihi miniſtrat, me ſeqvatur. Joan. 12. v. 26.* Miłam iáko miłośierdziem ſię wſłáwił, prowiduiąc wdowy, dla ktorych po części od Apoſtołow był wyſadzony, ſami bowiem przy ták licznym á codziennie przybywáiącym wiernych gminie, uſługowáć wſzyſtkim nie mogli. Czynił tedy S. Dyakon wielkie wielu wiernym uſługi, poczynáiących w wierze náuczał, profituiącym dopomagał, doſkonáłym doſkonále odpowiádał, przeciwnym, był przeciwny. Y ztąd ieſt iż wrzucono ná niego potwarz, iáko przeciw Bogu y bliźniemu bluźnierſkie wymowił ſłowá. oſkárzony defendował ſię y explikował publicznie, ſą iego ſłowá: *Viri fratres & Patres audite. Actor. 7. v. 2.* Záczął dáley iáko Bog powołał Abráhámá do ziemie obiecaney, iáko potomkom iego dla poſłuſzeńſtwá błogoſłáwił, iáko potym Bog z Moyżeſzem y o czym rozmawiał, iáką niewolą y záco cierpiał lud Izráelſki, y ilekroć? iako Dawid o Meſſyaſzu prorokował, z ktorego krwi miał ſię narodzić tenże Meſſyaſz Chryſtus: przydał ſwoię żydoſtwu nágánę, y ſtrofowáć począł, w te ſłowá: iákoż krnąbrnego karku ieſteście! że niewierzycie, wy ſprzeciwiacie ſię záwſze łáſce Ducha Przenayświętſzego, ktorego z Prorokow nie zábiliście, ktorzy opowiádáli przyście Sprawiedliwego, tegoście wy zboycami y mężoboycami byli: co ſłyſząc powſtáły zęby niewiernych ná Szczepaná, *ſtridebant in eum dentibus, Actor. 7. v. 54.* Ale dziwna rzecz, poco tu zębami zgrzytáć? było odpowiedzieć, kiedyście nád Szczepáná mędrſi: lecz to powſzechna rzecz ieſt odſzczepieńcow, ilekroć przekonáni od nas, odpowiedzieć nie mogą, tylokroć ſię gniewáią, mſzczą, y oſtrzą ſobie ná nas zęby. Záwołam ia nie pſuycie ſobie odſzczepieńcy zębow ná

Szcze-

Szczepáná, żebyście mieli czym w piekle zgrzytáć, dla folgi bolu, są słowá Chrystusá, *ibi erit fletus & stridor dentium. Matth. 8. v. 12.* Nie iest to ząb spruchniáły, álbo nogá kulawa, *dens putridus, & pes lassus. Prov. 25. v. 19.* Szczepan Swięty, ále ząb oblubienicy Chrystusowey, kościołá, álbo co iedno iest, zgromadzenia wiernych, *dentes tui sicut greges tonsarum.* (wszák tak czytacie te kanoniczne księgi ?) Wtym extatycznie poyźráwszy w Niebo Szczepan, záwołał: oto (powiáda) widzę otworzone Niebo, á Chrystusá stoiącego po práwey ręce u Bogá: *ecce video cælos apertos, & Filium hominis stantem, à dextris Dei, Act. 7. v. 55.* co gdy wyrzekł, obruszyło się ná to niedowiárstwo, á słucháć dáley nie chcąc, iednomyślnie uczyniwszy impet ná Swiętego, wzięli, wyprowádzili zá Miásto y kámienowáli. Tu uważáć żal, boleść, y rádość: bo iáko rodząca Mátká, ma boleść y rádość, że wydáie ná świát potomka, ták Mátká nászá Kościoł Swięty, cierpiáłá boleść nieiáko, gdy iey niedowiárstwo záczęło te mistyczne wybiiáć zęby, powtore miáłá rádość, gdy widziáłá rodzącego się męczenniká pierwszego, niby pierworodnego syná. Tu uważáć z inney strony, iáko nieuważnie, y mimo práwá Moyżeszowego postąpiło sobie żydostwo, bo nápisano iest, *dentem pro dente. Exodi. 21. v. 24.* przeto nie godziło się dwoiáko wybiiáć zębow Mátce y synowi. Tu ná koniec uważáć cierpliwość Szczepáná. Odrzucić było ná nieprzyiacioł ieden przynaymniey kámień, ná znák niewinności. S. Dyakonie, wszák y ściány nieme odbiiáią rzucaiącym piłkę, y nieczułe mury wrácáią kule, coż dopiero ty mowiący y czuiący człowiek zemści się: bynaymniey nie uczynił tego Szczepan, głos tylko iego dał się słyszeć, niby zá uderzeniem echo, *Domine ne statuas eis hoc peccatum Act. 7. v. 59.* Pánie nie poczytay im tego grzechu. Tu znowu uważáć czemu te kamienie mile przyimował? Tu powtore uważáć, że ieszcze w nim owo widzenie Chrystusá trwáło. Ze kamienie mile przyimował, racya tego byłá, bo kamienie zbierał na budowę Kościołá, ktorego Chrystus był záłożył fundament, sobą samym iáko węgielnym kamieniem, więc między kámieniámi, zdawał się skámienieć Szczepan, nie chcąc być odrzucony od Kościołá, więc sam cierpliwie y heroicznie pociski znosił. czynił zá zdániem Wikaryuszá Chrystusowego Piotrá S. *ad qvem accedentes lapidem vivum.... & ipsi tanqvam lapides vivi superædificamini, domûs spiritualis, sacerdotium sanctum, offere spirituales hostias, acceptabiles Deo, per Jesum Christum. 1. Petri. 2. v. 4.* do ktorego przystąpiwszy kamienia żywego.... y wy iáko żywe kamienie ná nim się budujcie, dom duchowny, Kápłáństwo Swięte, ku ofiárowániu duchownych ofiar, przyiemnych Bogu, przez Jezusa Chrystusá. iákoż nie zburzyli Kościołá, ciskáiący kamienie, ále bárdziey Szczepanowi, fundowáć y wystáwiáć dopomogli, dosyć mi wspomnieć iednego Páwłá, ktory ná męczeństwo Szczepaná pátrzał *Actor. 7. v. 59.* o tym mowi S. Augustyn. *Hom. 4. de B. Steph. Si Stephanus martyr non orasset, Ecclesia Paulum nòn haberet.* Ze zás Chrystusá w czáśie kámienowánia swoiego widział, wątpić nie potrzebá, bo ieżeli Pátryárchá Jákob prześládowány od Brátá, zásnąwszy (bez męczeństwá) ná kámieniu, widział Páná, *Gen. 28. v. 13. Dominum innixum scalæ.* dálekoż bárdziey Szczepan Swięty kamienowány widzieć muśiał. Tu się konfrontuie stá

ry Teſtament z nowym, bo ieżeli Jákoba kamień oliwą pomaſzczony Bog ná Kościoł przyiął, *lapis iſte qvem erexi in titulum, vocabitur Domus Dei Gen. 28. v. 22.* toć ſkropione krwią męczeńſką kámienie ná nowy Chryſtuſa Kościoł przyięte być muśiáły *Gen. 6. v. 16.* rozkazał Bog Noemu, áżeby w owym ná potop do korabiu, okná ſobie zrobił, *feneſtrã in arca facies,* tłumaczow piſma zdánie ieſt, że to okno było w gorze, nie ná boku, czemuż? oto dlatego áby do Niebá pátrzył, áżeby ſię z Niebá pomocy ſpodziewał. Otworzyło ſię Kátolicy Szczepánowi okno do Niebá, czemuż? oto áżeby nas náuczył, że w utrapieniách náſzych, z ſamego tylko Niebá prawdziwa być może pomoc, y dlatego oraz ſtoiącego Chryſtuſa Páná widział S. Dyakon nie ſiedzącego, áżeby y my wiedzieli, że cierpiącym zá wiárę Chryſtus ná pomoc gotowy. Powtarzam z Niebá pomoc wſzyſtkim práwowiernym, to było figurowáno *4. Reg. 6. v. 15.* kiedy owo woyſko Krolá Syryi, obległo Elizeuſzá, poſtrzegł to ráno ſługá iego, y záwołał, ách! ách! ách! Pánie co czynić będziemy? odpowie Elizeuſz nie lękay ſię, więcey ieſt z námi iák z nimi, á gdy ſię modlić począł Elizeuſz, áż wnet ſłużący ow obaczył, gorę pełną koni, y wozow ogniſtych, w około Elizeuſzá, *& ecce mons plenus eqvorum, & curruum. igneorum, in circuitu Eliſei v. 17.* Boſka pomoc tudzież záwſze zá námi, dotego ieſt iák kleſzcze, nie wykuieſz nic z żeláza w ogniu, bez kleſzczy, ták nie wycierpiemy bez Boſkiey pomocy, zdánie S. Páwłá: *fidelis autem Deus eſt. . . . faciet etiam cùm tentatione proventum, ut poſſitis ſuſtinere, ad Cor. 1. C. 10. v. 13.* lecz wierny Bog ieſt, z pokuſzeniem uczyni wyſzcie, ábyście znośić mogli. Druga rácya dlaczego ſtoiącego Chryſtuſa widział Szczepan S. bo ſię męczeńſtwá iego przypátrywał ſcenie, dla poięcia dam podobieńſtwo, kiedy owo nieſłychána rzecz, nowa zádziwiáiąca dzieie ſię, powſzechnie ludzie powſtáwáć zwykli, y ſtoiący pátrzeć, nie ieſt im z fatygą, ták gdy heroiczny uczynek czyniemy katolicy, chętnie Niebiánie ba y ſam Chryſtus powſtáć nie żáłuie, *ſpectaculum facti ſumus, Mundo, & angelis. & hominibus 1. ad Cor. 4. v. 9.* á iáko S. Piotr Damian Kardynał, ná pochwałę S. Szczepáná nápiſał *Ser. ſuo. Surgit ipſe Rex.... & triumphatorio certamini aſſiſtit.... ridet opprimi primicerium purpuratæ cohortis,* powſtał (powiáda) ſam Krol, y tryąfuiącey utarczę aſſyſtuie.... y uśmiecha ſię, pátrzáiąc, iák prożno, ná pierwſzego między męczennikami ſługę ſwoiego, powſtáłá niewiernych fala. Niechayże ſię iuż nikt nie pyta, czemu wytrzymał grad kámienny Szczepan Swięty, bo daleko pátrzał, y rzeczy uważał od końca, kto bowiem chce ażeby iákową przebył rzekę należy (broniąc záwrotu głowy) nie ná wodę, nie ná kámienie pátrzeć, ále ná brzeg, ná drugą ſtronę portu, ták S. Szczepan, dlatego nie uważał kamieni, y ran od nich ſobie zádánych, bo ná támten świát pátrzył, y brzeg ſzczęśliwey wieczności, dla ſiebie y wſzyſtkich wiernych uważał. Płynął przez tę męczeńſtwá ſwoiego rzekę krwáwokámienną, iák ielen, o ktorych piſzą Náturaliſtowie, iż kiedy przepráwiáć ſię máią, tedy iákoby ná ochotnika mocnieyſzy wprzod płynie, inne wnet płyną wſpieráiąc ſię ná nim, ták Szczepan Swięty, prim męczeńſtwá trzymał, zkąd od Kośćiołá Bożego názwány *Protomartyr*, między męczennikami naypierwſzy, zá nim Jákob Apoſtoł, potym Bartłomi

y in-

y inni, puścili się pływáć w krwi męczeńſkiey, álbo postąpił sobie iák ow Antiochus (lubo wſpomnienia nie godzien) ktory pokazał elephantom, krew iágody winney, y morwy, ážeby ie záiuszył ku bitwie, *& elephantis, oſtenderunt ſangvinem uvæ, & mori, ad accendendos in prælium 1. Machab. 6. v. 34.* A tu iuż ktoż nie widzi, iáko się popisał y udał, ten pierworodny mátki náſzey Kościołá Bożego synaczek, y sam sobie z owych kámieni koronę zwycięſką wyrobił, *Stephanus*, tłumaczy się koroná. A-le nie tylko zá żywotá, ále y po śmierci się wsłáwił S. Szczepan, kiedy w lat czterysta pietnaście, nie dáleko od Jerozolimy, przy wielkim trzęsieniu ziemi, ználeziono ciáło iego, wprzod obiáwione, (zkąd Kościoł S. dzień ználezienia S. Szczepána dniá trzeciego Sierpniá obchodzi, ná pámiątkę) potym ná gorę Sion przeniesione, potym do Rzymu, y w grobie S. Wawrzyńca Dyakoná także y męczennika z uszánowániem pochowáne. Miiam cudá iego po rożnych mieyscách, w Jerozol: záraz przy ználezieniu ciáłá iego, ná 540. żydow náwrociło się do wiáry, y wielu chorych zdrowemi, w instanśie do domu powrocili, miiam cuda w Hiszpánii w Hipponie, w Kálaminie, y indziey, o ktorych pisze S. Augustyn: *L. de Civ. Dei.* iákoto, iż znáydowáł się pogánin ieden ktory się náwrocić nie chciał, á długo chorował, corka iego iuż Chrześciánką będąc, z miłości ku Oycu, poszłá do kościołá, á wziąwszy kwiatkow z ołtarzá S. Szczepáná przyniosłá do domu, y włożyłá pod głowy oycu, dziwna rzecz, zásnął ow pogánin, á odecknąwszy prosić o Kápłáná, o Chrzest Swięty, o náukę wiáry począł, á ieżeli kwiatki tylo mogły? coż kamienie coż suknie iego, coż sáme kości, relikwie ciáłá S. Dyakoná, coz modlitwy iego w Niebie?

Co do drugiego punktu. Szánowáć my winni Ministrow w Kościele Bożym. Nayprzod że są z dyspozycyi Páńſkiey dla nas wysadzeni y powołáni, tego byłá figurá w owey páráboli *Matth. 20. v. 7.* kędy Chrystus Uczniom swoim, pod umbrą gospodarzá ráno wstáiącego, do winnicy operaryuszow álbo robotnikow zaciągaiącego, rzecz zápowiádał, mowiąc: *ite & vos, in vinam meam.* dekláruiąc im zapłátę według pracy. Mnie wierzaycie Katolicy, ci robotnicy są to ducowne osoby w Kościele Chrystusowym, iáko w iedney winnici prácuiący, są to Pásterze owieczek sobie powierzonych. Wszák tak List czytamy S. Páwłá *ad Ephes. 4. v. 11.... & ipſe dedit, qvoſdam qvidem Apoſtolos, qvoſdam autem Prophetas, alios vero Evangeliſtas, alios autem Paſtores, & Doctores, in opus miniſterii.* ku robocie, ku usługowániu. Spyta kto, ná iákisz przeciąg czásu? oto, do poty pokibyśmy się nie zeszli wszyscy w iedność wiáry, w iedność poznánia Syna Bożego, w iedność męża doskonáłego, w miárę wieku zupełności Chrystusowey, *donec occurramus &c. v. 13.* kędy widzieć iż áż do skończenia świátá, prowidowáć nam operariuszow w Kościele swoim Chrystus Pan obiecuie, y takichże robotnikow nie kochać? nie szánowáć? Ci operáryuszowie pielęgnią nas, iáko gdy mamka ogrzewa syny swoie, mowię ustámi tegoż S. Páwłá.... *facti ſumus in medio veſtrum, tanqvam ſi nutrix foveat filios ſuos 1. Theſſal. 2. v 7.* nie tylko dáiąc wam Ewangelią Bożą, ále też y dusze náſze.... świádkiem iest Bog, iáko sprawiedliwie y świątobliwie służemy wam. o! pełne miłości bliźniego słowá, iáko záwstydzáć musiáły Thessalonicensow, á ia przydáię iáko y my

wstydzić się swego czásu będziemy, ieżeli podobną w Kościele Bożym prácowitość Operaryuszow uznáiemy, á onych nie obserwuiemy, nie szánuiemy. Ci robotnicy duchowni, są to posłowie do nas od Chrystusá, náucza tenże S. Páweł, *pro Christo ergo legatione fungimur. 2. Corin. 5. v. 20.* Co rozumiecie? gdybyście nie uszánowáli Posłá od iakiego Monárchy, izáliśz nie obrázilibyście samego Monárchy? toz rozumieycie, o ministrach Kościelnych, ieżeli ich obrážacie, obrażacie samego Chrystusa, o tym prorok, *qui tetigerit vos, tangit pupillam oculi mei. Zachar. 2. v. 8.* á ná inszym mieyscu nápisano iest, *nolite tangere christos meos. 1. Paralip. 16. v. 20.* nie tykaycie pomazańcow moich. Alboż rozumiecie, że y owe kámienie ná S. Szczepana rzucane świádczyć przeciwko niesłuszności, ná sądzie Páńskim nie będą? *lapis de pariete clamabit, & lignum.... respondebit,* słowá proroka, *Habacuc. 2. v. 11.* Aniołowie święci, á przecięsz szánowáli Ewángelistę Jáná, czemuż? bo Kápłáná, áżeby im się kłániał, nie dopuścili, *vide nè feceris. Apoc. 22. v. 9.* Ale spyta kto, iák to czynić? kiedy ministrowie młodzi, dopuszcza to nie kiedy Bog w inszych stanách iáko mowi prorok *Dominus.... auferet senem.... & dabo pueros principes eorum. Isai 3. v. 4.* átoli w stánie kościelnym broni tego, á młodość cukruie mądroscią, y życia pobożnością, iáko przez mędrca swoiego powiedział.... *cani autem sunt sensus hominis, & ætas senectutis vita immaculata. Sap. 4. v. 8.* sędziwością iest rostropność człowieka, á wiek stárości, żywot niepokalany. Zagadnie ieszcze kto, niechayby byli czy stárzy czy młodzi, áby nie gorliwi: odpowiádam prawdá, lękali się Jzráelitowie Moyżeszá, gdy rogi ná głowie pokazał, choć tylko z promieni iásnych były, *videntes, autem Aaron & filii Israel cornutam Moysi faciem, timuerunt prope accedere, Exodi 34. v. 30.* Prawdá, łáiał Bog Sobnę przełożonego Kościołá y obiecał go złożyć z urzędu, á Eliachim postánowić, coś do niego upátrzywszy. powiedzieć mu przez proroka kazał, te słowá: co ty tu?... *vade ad Sobnā præpositum Templi, & dicas ad eum: qvid tu hic?* záwołam (powiáda) Eliachima, y oblekę go w szátę twoię, *vocabo servum meum Eliachim.... & induam illum tunica tua. Isai. 22. v. 15. & 20.* Prawda, y sam Chrystus powiedział: świecka to rzecz iest, panowáć nád narodami, záś między wámi, kto by chciał być większym, niechay będzie sługą wászym, *principes gentium dominantur eorum.... nòn ita erit inter vos: sed qvicunq; voluerit inter vos major fieri, sit vester minister. Mat. 20. v. 25.* ba y w dzisieyszey Ewangelii, pod *simbolum* kwoki, pisklęta zwołuiącey, wabił Zbawiciel Israelskich potomkow, nie pod figurą iástrzębia, prawdá to mowię, ále ktoż proszę cichego y spokoynego Moyżeszá, zamienił w ostrego y surowego, ieżeli nie złość Jzráelitow, kto prorokow słodko mowiących, zámienił w piorony? ieżeli nie złość niedowiárstwá? kto sámego Chrystusa Páná cichego Báránka, ktorego pokazywał Jan Chrzciciel, obrocił w strásznego Lwá, o czym *Apoc. 5. v. 5. vivit Leo de tribu Juda,* ieżeli nie grzechy ludzkie. Co większa do tego przymusiłá nieprawość ludzka Chrystusa, że żyiąc tu z ludźmi, w owym Kościele Jerozolimskim obaczywszy zniewagę mieysca poświęconego, przez kupuiących y przedáiących, bicz z powrozkow zrobić sobie musiał, y wygániać bankierzow, *& cum fecisset. qvasi flagellum, de funiculis, omnes ejecit de Templo Joan. 2. v. 15.* gorliwość tedy ministrow

niſtrow w Kościele pochodzi, z nieobſerwáncyi, owieczek powierzonych ſobie, z złości ich, y niepoſłuſzeńſtwá práwu Boſkiemu, y kościelnemu, wſzákże y dziś Solennizant Szczepan S. tę miał okázyą, mowić gorliwe słowá żydom, ieſteście krąbrnego karku, y nie oberznię̨tego ſerca. A tu iuż widzieć iákośmy ták Kościoł, iáko y miniſtrow Kościelnych ſzánowáć winni. kończę.

Ecce ego mitto.... & lapidas eos. S. Szczepanie Protomęczenniku, álbo pierworodoy Mátki náſzey Kościołá Bożego ſynu, wielki z twoich kamieni męczeńſkich nieiáko Kościołá wiernych Fundatorze, pierwſzy w Szkole Chryſtuſowey cierpliwości Profeſſorze, Miniſtrow Kościelnych wzorze, ſzánuiemy cie wſzyſcy tym affektem, iákim cię Chryſtus w Niebie dyſtyngwuie, y oraz proſiemy niechay przy śmierci náſzey, te wymawiamy słowá, ktore ty konáiąc: Pánie w ręce twoie oddáię duchá moiego; á gdy znowu ná ſtráſzny Sąd Boſki powſtáć nam każą, záś Ethná piekielna y Wezuwiuſz, ogień y kamienie przeciwności wyrzucáć będzie, wtedy záſtaw nas protekcyą twoią, niechay z tobą ſię poznamy, y mięſzkamy, chwaląc w Niebie Jezuſa Chryſtuſa ná wieki. Amen.

K A Z A N I E XLVII.

Ná Swięty Jan Ewangeliſtá.

Domine hic autem qvid.... ſic eum volo manere donec veniam. Joan. ultimo.

Lubo zdáwáć ſię komu mogłoby, iż Piotr Swięty z poſtpozycyi pytał ſię Chryſtuſa, á ten co zá ieden? *hic autem qvid?* iáko dumni y wyniosłego ánimuſzu ludzie czynią, pierwſzy raz poyźráwſzy ná bliźniego, z ignonimią, z deſpektem pytaią, *qvid?* iákbyśmy nie z iedneyże gliny od Bogá uformowáni byli, tak ſię z hebrayſkiego Ociec náſz Adam, *Adamath*, tłumaczy *humus* ziemiá. Jednák uchoway Boże, to rozumieć, y mowić o Piotrze, inſzą miał chwalebną rácyą, y ta ieſt. Wiedział od Chryſtuſa Páná iż miał być Xiążęciem Apoſtołow, wraz y głową cálego świátá Wikaryuſzem Páńſkim, więc gdy w Ewángelii drugą mu znowu zápowiedział Chryſtus funkcyą, *ſeqvere me*, to ieſt, za Krzyż Piotrze, zá mną proſzę, bo nie dlatego, obrałem cię Páſterzem owieczek moich, ázebyś prożnował, delicyował, ázebyś mlekiem ich karmił ſię, wełną przyodziewał, ále wraz żebyś y dla nich, przykłádem moim śmierć męczeńſką podiął, iákom cię náuczał, *bonus Paſtor, animam ſuam dat pro ovibus ſuis. Joan. 10. v. 11.* á więc Piotr Swięty to słyſząc, obrociwſzy ſię do Janá, á potym do Chryſtuſa pokornie pytał, *hic autem qvid?* á ten co? niby, á twoy kochánek czym będzie? tego zdániá ieſt wſchodniego Kościołá Ociec, Arcybiſkub Konſtantinopolitáńſki Złotouſty Chrizoſtom Swięty, *Hom. 87. in Joan. cum nimia charitate id dixerat Petrus, ideo qvod ab eo dividi nollet.* mowił z okrutney miłości, nie chcąc ſię od Janá oddzieláć. y dla tego podobno exceſſu w miłości, że zdawał ſię więcey ſtáráć o Janá, iák Chryſtuſa, uſłyſzał reprehenſyą, *qvid ad te?* Powtarzam, pytał ſię Piotr Chryſtuſa, czym Jan kollega będzie? y dobrze: álbowiem być w wyſokim ſzczęściu, honorze. ieſt to być wyſoką gorą, á iáko ná wy-

ſokich gorách leżące y bieleiące śniegi, nie chowáią tylko dla ſiebie wody, ále topić ſię im dopuſzczáią, ażeby olchłe y ſpalone od ſłońca ochłodziły pádoły, pola, ták zoſtáiącym w ſzczęściu y honorze, niżſzym tegoż udzieláć należy. álbo też poymuycie Páńſtwo moie, gdyby was proſzono do Winnice, y dawáno wam ile chcecie, izáliż nie proſilibyście zá bliźnim bliſko ſtoiącym, ażeby też y iemu dáno? To com powiedział ieſt prawdá, to było figurowáno *Cant. 2. v. 4. introduxit me in cellam vinariam, ordinavit in me charitatem*, y záraz dodáie *Cant. 3. v. 11. egredimini & videte filiæ Sion.* kędy widzieć, iż w iedney pieśni zátzczyca ſię oblubienica dla ſiebie ſzczęściem y honorem, w drugiey pieśni, według regulaminu porządney miłości, znáć daie innym, konwokuie, cudzego affektu nie ſkąpi, y iednymże z drugiemi ſioſtrámi dzieli ſię ſzczęściem. Tak to ſobie poſtąpił Piotr Swięty reſpektem Janá, á że ſam tey wolności nie miał, dyſponowáć kollegą, pokorną zá nim do Chryſtuſa wnoſił ſuplikę, *hic autem qvid*, iákoż przyprowádził Chryſtuſa do wielkiego *oraculum* o Janie, *ſic eum volo manere, donec veniam.* Atoli iednák iákby ſię to rozumieć miáło? w dálſzym pokażę dyſkurſie. w pierw: punkcie, iák ſię ſam definiował Jan, powiem. *hic autem qvid?* w drugim punkcie, iákby go definiowáć można, *ſic eum volo manere donec veniam.* Ná większą Bogá chwałę.

Co do pierwſzego. Między inſzemi do poznánia człowieka ſłużącemi, ſpoſobami, ten nie poſledni ieſt uważáć człowieka z akcyi y kwálitec iego, kto y iáki ieſt, wſzák y u Filozofow *cauſa cognoſcitur per effectum*, y ták człowieka grzeſznika po złych uczynkách poznáć, záś po dobrych bogoboynego, *Nahum. 2. v. 10.* Mowiąc prorok ten, o Niniwitow nieprawości przydáie, *facies omnium eorum ſicut nigredo ollæ.* twarzy u nich wſzyſtkich iáko okopcone garnce. S. Antoni Padewſki Zakonu moiego, kommentuiąc ná to mieyſce piſma, ták mowi, *facies ſunt opera, per quæ, tanqvam per faciem cognoſcitur homo.* uczynki ludzkie ſą twarze, po ktorych iáko po twarzy poznáć człowieka. y daley przydáie, *opera ergo peccatorum ſunt ſicut nigredo ollæ, quia igne diabolicæ ſuggeſtionis, & fumo carnalis concupiſcentiæ denigrantur.* uczynki grzeſznikow ſą iáko czyrnidłá ná garncu, ogniem czártowſkiey podnięty y dymem porządliwości do złego okopcone. ieżeli tedy ták grzeſznika poznáć, toć świętego, z świątobliwych akcyi, kocháiącego Bogá, z kochánia iego. S. Ewangeliſtá Jan, ktoby ł y iáki? poznáć z okrutney miłości, ktorą ſię zápalał do Chryſtuſa, toć Jan ieſt ſzczera miłość, ták ſię chciał definiowáć Jan, y ná tym mu było doſyć, to było figurowáno *Cant. 2. v. 5. ſtipate me floribus, fulcite me malis, qvia amore langveo*, obłożcie mnie kwieciem, obſypcie mnie iábłkami, gdyż od miłości mdleię. Ták kochał Jan Chryſtuſa, iż omdlewał, áż ſię pokłádał ná pierśiách iego. Rzecze kto, coż mowiż Oycze? omdlewáć ieſt imperfekcya, prawdá ách! prawdá, powinniśmy P. Bogá náſzego kocháć z całego ſerca, z całey duſze, ze wſzyſtkich ſił náſzych, á kocháć nieuſtánnie, to było figurowáno *Levit. 6. v. 12.* kiedy owo Bog w Swiątnicy rozkazał w te ſłowá: ogień ná ołtarzu záwſze będzie gorzał, ktory żywić będzie Kápłan, przykłádáiąc drewka ráno, ná każdy dzień, *ignis autem in altari ſemper ardebit, qvem nutriet ſacerdos, ſubiiciens ligna, manè, per ſingulos dies.* y daley dodaie piſmo, ogień ten uſtáwi-
czny

czny będzie, ktory nigdy ustáwáć nie ma ná ołtarzu, *ignis est iste perpetuus, qvi nonqvam deficiet in altari v. 13.* Zkąd domyśláć się winni iesteśmy, iż serce násze, nigdy w miłości Bogá gásnąć nie ma, dlatego podobno Kościoł Swięty w nowym (w ktorym iesteśmy) Testámencie, lampę goráiącą przed ołtarzem Sakrámentalnym wednie y w nocy pali, ná znák palącego się od nas Bogu serca. Powtarzam, prawdá gorzeć powinien człowiek w miłości Boskiey záwsze, ná każdy moment, ále ktoż iest? ażeby tákową miłością kocháć P. Bogá potráfił, iákowey miłości Bog od nas godzien, czemuż? bo Bog iest nieskończonego waloru, á więc nie skończonym sposobem od skończonego stworzenia kochány być nie może, chyba *affectivè non effectivè* (mowię Theologicznie) to iest, dosyć ná dobrey prawdziwey woli, prágnieniu, gdy skutkiem nie można. To było figurowáno *Isai 40. v. 16. Libanus non sufficiet, ad succendendum* pachnące Libanu drzewá nie wystárczą, ku podpaleniu, *& animalia non sufficient, ad holocaustum*, y zwierząt nie stánie ná cáłopalne ofiáry, wszákże kochał P. Bogá Krol Izráelski Dawid, á przecię powiedział, *defecit caro mea & cor meum, Deus cordis mei. Psal. 72. v. 26.* ustáło ciáło moie y serce moie, Boże serca moiego, to iest w kochániu, nie wyrownáło godności twoiey ciáło y serce moie. Ztąd iest, że y Augustyn S. rozmawiáiąc w kontemplacyi z Bogiem, zdał się z nim certowáć: *Augustine amas me?* odpowie Augustyn, Pánie ták ciebie kocham, iż radbym áżeby wszystkie żyły moie stáły się złotemi stronámi, álbo złotemi kaydánami, ażebym ták serce moie do serca twoiego przywiązał, pyta Bog dáley, czylibyś nie dał większego miłości dowodu? odpowie, Pánie ták ciebie kocham, iż radbym áżeby wszystkie kości moie stáły się lampámi, á krew oliwą, ażebym tak w miłości w kochaniu twoim zgorzał, pyta ieszcze Bog, iuż-że większego oświádczenia się nieznáyduiesz? odpowie Augustyn, ták cię kocham Pánie, iż przez niepodobieństwo mowiąc, gdyby Augustyn był Bogiem, á Bog Augustynem, chciałbym, ażebym ia się stał Augustynem, ażebyś ty był Bogiem, do poty Augustyná wielki miłości exces, citowány od *Laselve Provin: Recollec.* Gdy tedy applikuię do Janá Swiętego te słowá, *qvia amore langveo.* chcę mowić, iż łatwiey było Janowi zemdleć, niż wyrownáć kochániu, ktorego Chrystus godzien, według wáloru swoiego, álbo też iáko metallowi naytwárdszemu łatwiey stopnieć, niż wytrzymáć ogień, tak łatwiey było Janowi S. omdlewáć, niż wyrázić zupełnie, kochánie Páná: w takowym tedy sensie omdlewáć, nie byłá imperfekcya Janá, áni w rozumie áni w woli (iáko y zadnego człowieka nie iest) ále raczey ta imperfekcya pochodzi, z rácyi skończonych stworzonych sił, ktore mamy, respektem nieskończoney godności niestworzonego Bogá, á więc z tych skutkow wnośić można, y ná pytánie *hic autem qvid?* odpowiedzieć, że Jan szczera miłość Chrystusa, czemuż? *qvia amore langveo.* Poznáć powtore, że Jan szczerą miłością, álbowiem gdy Chrystus Janá nád innych Ucznlow ukochał, toć bez wątpienia y Jan Chrystusowey miłości korrespondowáć musiał. Jáko záś Chrystus ukochał Janá? ztąd poznáć, iż nikomu owego wielkiego sekretu, *unus ex vobis tradet me. Joan. 13. v. 21.* nie rewelował, tylko Janowi. Nie śmiał się nikt pytáć Páná przy owey ostátniey wieczerzy w Jerozolimskim Wieczorniku, wszy-

ścy zádumieni zostáli. Skiwnął prawdá Piotr ná Janá, ázeby się Chrystusá pytał, *innuit ergo huic Simon Petrus v. 24.* ále się sam nie pytał, sám Jan skłoniwszy głowę ná pierśiách Páná, w kochániu omdlewáiąc niby prosząc, y uchá nádstáwiáiąc, dowiedział się znákiem, *ille est, cui ego intinctum panem porrexero. v. 26.* ten iest, ktoremu ia zmaczány chlem podam. Tu uważáć dwoiáki Chrystusa affekt do Janá, pierwszy, iż mu ná pierśiách głowę skłonić dozwolił, drugi, iż mu sekret powiedział, będąc wták wielkiey okoliczności żalu, bo iuż serce Páńskie zránione było, wiedząc simoniaczną, niepochámowáną intencyą Iskáryota. Co żebyście łatwiey poieli, dam podobieństwo. Pisze *Plinius L. 35. c. 20.* iż Aristides przedni Thebáński málarz, chcąc wyrázić mácierzyńską do dziecięcia miłość, wymalował iákoby nieprzyiaciel podbiwszy sobie miásto, żołnierzowi łupu pozwolił, biegáli ci plądruiąc tu, owdzie, á ieden z nich nápadłszy ućciwą białogłowę z dziecięciem, pchnął w pierśi mieczem, tá pádłszy ná ziemię, á z iedney pierśi krew tocząc, z drugiey płáczące pokarmem dziecię záśiláłá, coś podobnego widzę, Chrystus ná sercu iuż od Judaszá zrániony, przecięsz głowá Janá ná pierśiách Chrystusá spoczywa, coż tám czyniłeś Janie? oto wyczerpał z pierśi Páńskich sekret, y owszem nie ieden, iáko mowi S. Augustyn, *fluenta de fonte pectoris Domini, ipse potavit,* nie tylko zbáwienne dla siebie życie, nie tylko ieden sekret, ále wiele innych z zrzodłá pierśi Páńskich Jan S. dla siebie wyczerpał. Tu uważáć miłość Chrystusá do Janá, tu uważáć miłość Janá do Chrystusá. Poznáć potrzecie, że Jan był szczerą miłością, kiedy go Chrystus synem Máryi názwał, *mulier ecce filius tuus. Joan. 19. v. 26.* wielki to przyznam się tytuł, bo ieżeli Jan iest synem Máryi, toć iest brátem Chrystusá, dopieroż gdy mu tęż Nayświętszą Mátkę swoię Máryą oddał *ecce Mater tua. v. 27.* nie mnieyszy pokazał affekt, wielkiež to dla Janá szczęście. *Gen. 48. v. 22.* Gdy umierał Pátryárchá Jákob, náwiedza go Jozef iáko Oyca swoiego, błogosłáwi ociec synowi, y przydáie te słowá: *do tibi partem unam, extra fratres tuos, quam tuli, de manu Amorrhæi, in gladio & arcu.* dáię tobie część iednę mimo bráci twoich, ktorey dostałem z rąk Amorreyczykow mieczem y łukiem moim, co Jákob ná łożku śmiertelnym, to Chrystus ná łożu Krzyzowey śmierci do Janá zdał się mowić, álbowiem mieć Máryą zá Mátkę, iest to cząstká nayzupełnieysza, nayszczęśliwsza, to Chrystus zostáwił y oddał w mieczu boleści. *in gladio,* w postrzále łuku, *in arcu,* to iest, żegnáiąc się z nią, iuż będąc ná Krzyżu rozpięty. Słyszeliście dotąd wzáiemne między Janem y Chrystusem affekta, wnośiesz sobie, iż ieżeli Chrystus iest szczera miłość, toć y Jan, według owey maximy, *amans mutatur in amatum.*

Co do drugiego punktu: iákby można definiowáć Janá? odpowiádam, Jan godnością Apostoł, mądrością Ewángelistá, Theolog, kolumna Kościołá, czystością lilia, Prorok, mąż ánielski, Sociusz Chrystusow, Kápelan Máryi, męczennik. Dilekt od samego Chrystusa wizytowány, słowem mowiąc Jan wszystkich wielkich przywileiow y prerogatyw zebrániem názwáć się może. Był nayprzod godnością Apostołem, wszák iest w liczbie *Collegium* Chrystusowego zápisany od Máteuszá S. *C. 10. v. 2.* Był mądrością Ewangelistá, przez co się od innych rożnił Apo-

ſtołow, ktorzy Ewángelią Chryſtuſa rozſiewáli, ále iey nie piſali. Był oraz Theologiem, iáko mowi Auguſtyn S. o pierwſzym rozdziale Ewangelii iego, ktora ſię poczyna: Ná początku było ſłowo. . . . á kończy ſię, á Słowo ſtáło ſię Ciáłem *&c. Totum hoc Evangelium contra hæreticos eſt.* Jeſt przeciw Phocyuſzowi, ktory trzymał, iż Chryſtus pierwey ſię urodził, niżeli Nayświętſza Márya Pánná. Jeſt przeciw Aryuſzowi, ktory mowił, iż Chryſtus nie ieſt oraz Bog, ále tylko człowiek. Jeſt przeciw Sabellianowi, ktory dyſtynkcyi między Bogiem Oycem, y Synem nie czynił, ále ich iedną oſobą názywał. Jeſt przeciw Marcyoniſtom, ktorych błąd był że Chryſtus prawdziwego realnie ciáłá nie miał. Jeſt przeciw Manibeyczykom, ktorzy náuczáć śmieli, iż ciáło Chryſtuſowe tu ná ziemi, nie było śmiertelne y cierpiące, y przeciw wiele innym odſzczepieńcom, ieſt nie zbitym nigdy świádectwem y argumentem. Był kolumną, áto dwoiáko, (miiam że ſtał pod Krzyżem z Nayświętſzą Máryą Panną, iák niewzruſzony ná ákcie funebrálnym Chryſtuſowey śmierci kolos) to było figurowáno *3. Regū. 7. v. 21.* kiedy owo Páleſtyńſki Monárchá Salomon, w przyśionku Swiątnicy wyſtáwił dwie kolumny wſpániáłe, ktore ſtrukturę owę nie ták wſpieráły, iáko przed świátem wynoſiły, *& ſtatuit duas columnas in porticu Templi,* iednę ná práwey ręce názwał *Jachin*, drugą ná lewey ręce, názwał *Booz.* pierwſza według expozycyi Biblii *Sixti V. & Clem: VIII.* tłumaczy ſię *deſiderium*, druga *fortitudo*, á w poſzrodku było morze odlane, śmiem mowić, pierwſza adumbrowáłá pod krzyżem Máryą prágnącą z Chryſtuſem umieráć, druga mocne Janá wytrwánie znáczyłá, ná kapitelach owych kolumn dał Salomon lilie, *& ſuper capita columnarum, opus in modum lilii poſuit. v. 22.* toż o Máryi z Janem rozumiem, iż ná ich głowách, liliowe wieńce, kłáść można było, według owego: *Virginem Virgini commendavit.* między temi kolumnámi było morze, to ieſt, morze bolesci, morze krwáwe ukrzyżowány Jezus. Częścią też był kolumną, że potym Kościoł święty wſpierał y dotąd wſpiera, iuż piſaną Ewángelią, iuż ſwoiemi Liſtami, iuż obiáwienia księgą. Wſzák ták dałeś mu tytuł S. Páwle, *Jacobus Cephas & Joannes, qui videbantur columnæ eſſe: ad Galat 2. v. 9.* ná co gloſſuie (częſto odemnie wſpomniony) Kardynał Hugo, *aliæ columnæ (in ædificio Eccleſiæ) ſunt lapideæ, per fidei firmitatem, aliæ argenteæ per eloquentiæ venuſtatem, aliæ aureæ per ſapientiam, aliæ æneæ per prædicationem,* wſzyſtkie te cnoty zdawał ſię mieć Jan Swięty, tey kolumny fundament byłá miłość, Bogá y bliźniego, ná ktorey polega wſzyſtko práwo y prorocy, tę zálecał Jan S. Uczniom áż do śmierci, mowiąc *filioli, diligite alter utrum,* á kiedy ſię go pytali czemu wſzyſtko iednego náuczał, dał odpowiedź, to czyńcie, á doſyć wam będzie na tym, *hoc facite & ſufficit.* Wyſokość tey kolumny miſtyczney, miárkuycie áż do Niebá, iáko mowi Auguſtyn S. *Trac. in Joan: cæteri Evangeliſtæ, tanqvam cum homine Domino ambulabant, & de Divinitate ejus, pauca dixerunt, iſtū autem qvaſi piguerit in terra ambulare. . . . erexit ſe non ſolum ſuper terram.... ſed ſuper omnem exercitum Angelorum.* Szerokośc tey kolumny dość obſzerna, kiedy uchá nie było, ktoreby Janá náuki nie ſłyſzáło, iuż to we wſzyſtkich Azyi kościołách, ktore mu zlecone były, iuż to po cáłym świecie, áż do dniá dziſieyſzego. kolory tey kolumny, czerwoność y białość

to ieſt przebiiał ſię, w twarzy iego wſtyd y kandor ſumnienia. Był Pro-
rokiem, kiedy w Obiáwieniu ſwoim ſtan Kościołá woiuiącego przepo-
wiedział, y o łodce Piotrowey, iakie miáłá mieć niepogody, záchmu-
rzeniá, piorony, wyráził, przydał wiádomość o Kościele tryąfuiącym, o
owym oſtátnim Adwentu Páńſkiego czáſie, o przyſzłych ſzczęśliwościách
Swiętych Páńſkich, y innych wiele przyſzłych ewentow wyiawił, ták
go wychwala *B. Laurentius Juſtinianus* Patryárcha Wenecki, *iſto qvippe A-
poſtolo Prophetarum nemo, de ſtatu militantis Eccleſiæ, de perſecutione ejus, de
noviſſimis temporibus, de futura felicitate Sanctorum, lucidiùs vaticinatus eſt*, z
tey kſięgi Obiáwienia ſpráwiedliwie uznány miſtycznym orłem, iáko wi-
dział Ezechiel *C. 1. v. 10. facies aqvilæ deſuper ipſorum qvatuor.* niby nád
innych Ewangeliſtow unoſił ſię orzeł, mnie by kto mogł nie wierzyć, więc
niechay ſłucha S. Hieronima Kościołá Bożego Doktorá *Epiſt: ad Pau-
linam*: co o tey kſiędze piſze: *Apocalipſis habet tot ſacramenta, qvot verba,
parum dixi, pro merito voluminis, minor eſt omnis laus.* Był mąż wielki od
ſamych uſzanowany Aniołow, ktorym áżeby ſię kłániał nie dopuścili,
vide ne feceris, conſervus enim tuus ſum. Apoc. 22. v. 9. Był Chriſtuſa Sociu-
ſzem, częścią ná gorę Thabor, częścią do Gethſemáńſkiego Ogroyca,
częścią przy ſtole, częścią ná gorę Kalwáryi, częścią do grobu, iáko ſam z po-
korą wſpomina, *ille alius diſcipulus, precucurrit citius Petro, ad monumentum
Joan. 20. v. 4.* Był Kápellanem Nayświętſzey Máryi Pánny, po Wniebo-
wſtąpieniu Chryſtuſowym (iáko nie ktorzy piſzą). Był Męczennikiem,
á to czworako, nayprzod pod Krzyżem, pátrząc ná owę ná Theatrum
Krzyżowym okropną dla zbawienia náſzego odpráwiáiącą ſię ſcenę. Wiel-
kieſz to przyznam ſię męczeńſtwo było, álbowiem pátrzyć ná umieráią-
cego przenika ſerce, coż dopiero pátrzyć ná umieráiącego męczeńſtwem,
coż dopiero ná umieráiącego nayokrutnieyſzą śmiercią, coż dopiero ná
tego, ktory niewinnie zámordowány był, coż dopiero gdy był Zbawicie-
lem całego świátá, mnie wierzaycie Katolicy. Jan S. pod Krzyżem ſto-
iąc ná Chryſtuſa pátrząc, oraz pogládáiąc ná boleiącą Mátkę Máryą, pier-
wſze męczeńſtwo odpráwił. Dowodem tego były łzy wylane, płácz nie-
utulony, boć nie było większey okoliczności w owym obiáwieniu ktore
piſał, płákać, niż pod Krzyżem, á leżeli tam rzewliwemi zálewał ſię łzá-
mi, *ego flebam multum Apoc. 5. v. 4.* toć nierownie więcey pod Krzyżem.
Powtore był męczennikiem, gdy mu kielich z trucizną podáno. Potrze-
cie, gdy był ná wyſpę *Pathmos* relegowány, ná ktorey to wyſpie, po
dziśdzień znáyduie ſię, około trzech tyſięcy Chrześcian Grekow mięſz-
kaiących, y maiących wolne nabożeńſtwo, ále w niewoli Tureckiey. Po-
czwarte, gdy z rozkazu tyranow náſtępcow Neroná Ceſarza, w oleiu był
ſmarzony, y iáko rybá w morzu pływał, mowić iednák nie można, áże-
by gorzkości męczeńſkiey nie koſztował, bo powiedział Pan Jezus Ja-
kobowi y Janowi, w oczách Mátki ichże *Matth. 20. v. 23. calicem qvidem
meum bibetis.* á iáko oley inſzego likworu nie cierpi, ále w ſobie ſię trzy-
ma, y goruie wypływáiąc, ták inſzey wiáry, y miłości, nie przypuſzczał
ten męczennik, tylko Chryſtuſa. A gdy go Bog długo potym w zdro-
wiu záchowáł, nie idzie zátym, áżeby męczennikiem nie był, bo ná wo-
li y mocy Boſkiey było, po męczeńſtwie zdrowym Janá uczynić. Ná

koniec.

koniec był człowiekiem Dylektem od samego Chrystusa, przy śmierci wizytowanym, tak się zdáie S. Piotrowi Damianowi, ktory był niegdyś Kardynał y Biskup Ostieński, ten ná te słowá Chrystusa, *sic eum volo manere donec veniam*, ták pisze *Serm.* 2. *in Joan.... non mittam angelicam potestatem, ipse per me ipsum veniam, ipse egredientem ejus animam, in gloriæ meæ claritate suscipiam.* iákoż łatwo domyślić się, y dochodzić tego możemy, z Rozdziału ostátniego *Apocalypseos v. penultimo. dicit, qvi testimonium perhibet istorum: etiam venio cito: amen veni Domine Jesu.* mowi, ktory świádectwo dáie o tym: záiste przydę rychło: ámen. przydź Pánie Jezu. Kędy uważáć, iż przez cáłe obiáwienie nayczęściey Aniołowie z Janem rozmawiali, iákże miał kończyć księgę obiáwienia, sam Chrystus rozmawia się z Janem, czemuż? dáie rácyą Sylv: Zak Kármelit: ná to mieysce tłumacz *L. 9. C. 8. Qvæs. 13.* iż do obiáwienia táiemnic, do wiáry należących, posełáno ániołow z Niebá, do Janá záś, po duszę Janá do Niebá, sam przychodzić Chrystus umyślił, *veniam cito* (á iáko grecki text czyta *veniam tibi cito.*) *ad operienda mysteria, ad pertractanda alta sacramenta, veniant angeli, & cum tempus est, ut Joannis anima, in cælum sublevanda sit, non angeli sed ipse Jesus adstat.* do poty Sylweira. Niechay że się nikt nie pyta, *hic autem qvid?* gdyście iuż słyszeli, iáko Janá definiowáć można. kończę.

Hic autem qvid? sic eum &c. Swięty Janie Ewangelisto, wielki roźlicznych cnot Swiętych mężu, wiele było było ná nas, prosić ciebie o te wszystkie cnoty, ktore ty miałeś, ále ták, uproś nam przznaymniey trzy iáko Chrześcianom potrzebne, cnoty, to iest státeczność w wierze Swiętey, ufność w nádziei zbáwienia, gorącość w miłości Bogá, á przytym niechay nie záwieramy oczu nászych, w godzinie śmierci, bez widzenia Chrystusá Páná. Amen.

KAZANIE XLVIII.

Ná Swiętych Młodziankow.

Fuge in Ægyptum.... Rachel plorans. Matth. 2.

CZtery materie dzisiay podáie Mateusz Swięty do kazánia. O Chrystusie iedná, druga o Matce iego Nayświętszey Máryi, trzecia o Jozefie, czwarta o Niewinniątkách. Czyliby tedy o Chrystusie mowić, iáko snopeczku mirrhy, między piersiámi Máryi wiszącym, *fasciculus mirrhæ dilectus meus mihi. Cant. 1. v. 12.* Czyliby o Matce iego Máryi nie tylko o Synaczku frasobliwey, ále też iák druga Krolowa Esther, o zgubie narodu Zydowskiego, iuż nie przed Aswerusem Krolem, ále przed Bogiem lękliwey, czyliby o sędziaku Jozefie w podroży sturbowánym o familią, czyliby o dzieciách niewinniątkách w Bethleem y okolicy, iednych iáko gołąbki medytuiących, drugich záś iáko pisklęta, iáskołki odzywáiących się, *à bimatu & infra*, to iest od lat dwu lub niżey, poźniey národzonych, to było figurowáno *Jsai. 38. v. 14. sicut pullus hirundinis sic clamabo, meditabor ut columba*, ktoż mi doradzi? wszákże iednák, że Nayświętsza Márya Pánná y Jozef S. máią swoie Swięta, záś Pan Jezus (iáko

ko uchodzący) y Niewiniątka nie máią, tylko ieden dzień dziśieyszy y iednęż Ewángelią, więc w pierwszym punkcie, będziemy uważáć ra- cye uchodzącego Chrystusa, *fuge in Ægyptum*, w drugim punkcie, rácye Racheli płáczącey. *Rachel plorans. Ad M. D. G.*

Co do pierwszego. Ucieczká Chrystusa, wielorako rozumieć śię może. A nayprzod Chrystus człowiekiem był nie tylko Bogiem, á więc iáko człowiek przed człowiekiem Herodem uchodzić muśiał, wszák y my ludzie unikamy z mieysca tego, kędy náprzykład powietrze śię záięło, á przechodziemy tám kędy zdrowa aerya, spáć tákże kiedy ná lewy bog nie możemy, przewracamy śię ná práwy, y w tym sensie pytaiącey S. Brygitcie *L.* 5. *interrog*: 12. dla czegoś Pánie unikał? odpowiedział Pan Jezus, *qvod autem fugi in Ægyptum. in hoc infirmitas humanitatis meæ ostensa est*. Powtore, kiedy rostropny ogrodnik, widzi że młode drzewko ná iednym mieyscu bespieczności wzrostu nie ma, że mu upał álbo cień przeszkadza, tedy go dobywa y ná insze przenośi mieysce, podobnym sposobem Przedwieczny Ociec z Synem swoim dopiero Wcielonym y národzonym uczynił, uważał że mu blask czyni miecz Heroda, ba y cień osoby iego grzeszney bruzdzi, więc go przenośi przeprowadza do Egyptu. Zagádnie kto, álboż to Pan Jezus, nie miał rozumu od poczęcia swoiego, to iest od złączenia duszy swoiey z ciáłem y Bostwem? odpowiádam miał y owszem, ták powszechnie náuczamy Theologowie, á w tym pytania sensie inaczey odpowiem z S. Chryzologiem Biskupem Rawenny. *Christus qvod fugit, sacramenti erat non pavoris*, nie z boiáźni poszedł daley Chrystus, ále táiemnica tego byłá: iákaż? oto wolał pokazáć oświádczyć miłość swoię, iák moc ku narodowi ludzkiemu, to iest mogł śię obronić Herodowi, ále żeby sprawá zbáwienia nászego nie byłá záwikłána (do czego śię skrycie przyczyniał czárt przez podusczenie Herodá) ustąpić oddalić śię wolał ná czás nieiáki, ázebyśmy większy pożytek w intereśie nászym, przez przeciąg życia Chrystusowego odebráli y nie odmienny krzyżowey śmierci ascens, to było figurowáno *Jsai.* 7. *v.* 15. *butyrum & & mel comedet, ut sciat reprobare malum, & eligere bonum*, to iest, iako człowiek gustowáć będzie, ázeby znał y dystingwował między złym y dobrym. Ustąpił, ázeby dał naukę, iż y my ustępowáć niekiedy złości ludzkiey y záwziętości powinni, to było figurowáno, kiedy owo Dawid, częścią przed Filistynámi, częścią przed Saulem uchodził, bá y miewał go w ręku, á nic mu nie czynił, co większa raz uciekáiąc przed Krolem Getheyskim zwánym Achis, zmyślił śię iákoby szalonym, są słowá tegoż, *vidistis hominem insanum* 1. *Regum* 21. *v.* 14. chociasz przedtym Dawid sądzony był zá ánioła, *sicut Angelus Dei* 1. *Regum.* 29. *v.* 9. konfrontuie śię to pismo z nowym *Mat.* 10. *v.* 16. álbowiem zálecał Chrystus Pan Uczniom *estote prudentes sicut serpentes, & simplices sicut columbæ*, co ták tłumaczy złotousty S. Jan Chryzostom, *estote prudentes &c. ut malum intelligatis & cave atis, & simplices &c. ut non faciatis ullum malum*, to iest, nie macie złości z śiebie wydawáć iák wąż truciznę, ále ráczey macie ią rozumieć y strzec śię iey, álbowiem rozumieć złość iest chwalebna, czynić ią náganna. Czynił tedy Zbáwiciel ucieczkę, ták iák sam miał potym náuczáć, *cum autem persequentur vos in Civitate ista, fugite in aliam. Mat.* 10. *v.* 23. Ustą-

ſtąpił, bo lubo mogł ſamym tylko obrzezániem, ktore iuż był podiął, świát cáły odkupić, lecz nie ták chciał, ále iáko Adam w Ráiu, nie dziecięciem ále mężem będąc zgrzeſzył, ták też Pan Jezus chciał, nie dziecięciem ále w większym wieku, mężem świát od grzechu odkupić, y zá nas umieráć. Uſtąpił, ážeby głupi Herod nie rozumiał, że mu przyſzedł Kroleſtwo odbieráć, bo ten nie odbiera kroleſtwá, ktory ie rozdáie, tákim záś był Chryſtus, ktory y ziemſkie y Niebieſkie Kroleſtwá rozdawać mogł. Rzecze kto, przynaymniey czemu nie udał ſię Jezus do Zacharyaſzá y Elżbiety, ktorzy mu śpiewáli Błogoſławienſtwo *Benedictus &c.* czemu ſię nie udał do Simeona, ktory go z rádością y śpiewániem oglądał, *Nunc dimittis ſervū tuū Domine?* czemu nie do Magow, chcę mowic, do owych trzech Krolow, ktorzy go w żłobku Bethleemſkim náwiedzáli y ádorowáli? ále do Egyptu? odpowiádam, bo ci iuż oświeceni, wiernemi iuż byli, przyſtáło mu tedy tám iść, kędy wiáry y oświecenia ieſzcze nie było, do Egyptu mowię, ážeby narod Zydowſki nie powiedział, iż u nich Pan Jezus nie był, otoż nayprzod poſzedł, iáko opowiedział Ozeaſz prorok *C. 11. v. 1. ex Ægypto vocavi filium meum.* Jeſt kweſtia, czemu to Pátryárchá Jzaak nárádziwſzy ſię z Rebeką, ſyná ſwoiego Jákobá, z okazyi zágniewánego Brátá Ezawa, do Mezopotamii wyſłał, ážeby tám ſobie Zony ſzukał, co większa nie gdzieindziey, ále do domu Labáná, czemu mowię bráć mu nie kazáno z corek Lothá, álbo Melchiſedechá, zá dożywotniego przyiacielá, ále tylko corki Labáná Ráchelę, Lią, wſzák to Loth mąż pobożny był, Lában záś miał ſwoie bożki, ktore chwalił, prawdá, lecz piekne odpowiáda ná to *Nicolaus de Lyra* Zak. moiego, *Divina miſericordia factum eſt, ut Rachel & Lia. ab erroribus evaderet.* opátrzność to y miłoſierdzie Boſkie ſpráwiło, ážeby od błędow y niedowiárſtwá wybrnęli owe corki, przez Jakobá męża, co ia ták aplikuię ieżeli Jakobowi przyſtáło oświecáć do prawdziwey wiáry, náwrácáć do Bogá ludzi, toć nierownie bárdziey Chryſtuſowi, á zátym opatrznie ſię ſtáło, iż Pan Jezus, nie do wiernych, ále niewiernych nayprzod poſzedł. Poſzedł powtarzam do Egyptu, á czemu nie gdzieindziey? Odpowiádam bo Egyptowi miał oddáć wdzięczność, á to dwoiáko, częścią iáko Pogánom, częścią iáko Zydom tám mięſzkáiącym. Jáko pogánom: y ták czytáć *Exod. 2.* iż Egypcyanká corka Fáraona od śmierci dziecię málinkie hebráyczyka Moyżeſzá uwolniłá, y wychowáć kazáłá, ktory był ukryty w koſzałce y położony między rogoż, brzegu rzeki, álbowiem był Krol Fáráon zábronił rozmnożenia ſynow Jſráelowych, więc ich zábiiać, y topić kazał.... *locuta filia Pharaonis: accipe ait puerū iſtum, & nutri mihi v. 9.* Jáko Zydom: álbowiem między wſzyſtkiemi Prowincyami nayprzod Zydzi w Egypcie figurę Nayświętſzey Euchariſtyi, Wielkánocnego celebrowáli obchodzili y pożywáli Báránka, iáko czytáć *Exodi 12. v. 6. Agnum immolabit univerſa multitudo filiarum,... feceruntq; omnes filii Jſrael, ſicut præceperat Dominus Moyſi. v. 50.* przyſtáło tedy, ážeby był Chryſtus Pan do nich ſię nayprzod udał, ážeby ci ktorzy byli pierwſi do zaſługi, byli też pierwſi do nádgrody. Tu niechay uważáiąci, ktorzy z Chryſtuſa przykład máiąc, odebránych dobrodzieyſtw nie záwdzięczáłą, nie pámiętáią, y owſzem żáżywáią onych iák kwiátow, ktore do poty miłe, poki świe-

rze, zwiędłe záś lekce máią, y odrzucáią, coż dopiero ieżeli ſamemu Bogu nie wdzięczni ieſteśmy, że do nas z Niebá ná świát przyſzedł, y co tylko czynił, czynił reguluiąc ná zbáwienie náſze. Już tedy Egypcyanom, iuż Zydom záwdzięcza dziś Zbáwiciel, gdy ſię do nich w Egypcie udał, ážeby ſię więcey ci w morzu owym, iák kámienie nie topili, ále ráczey w wodźie Chrztu Swiętego, ci oraz y chrzeſt y práwego poználi, ktorego oczekiwáli Meſſyaſza: Zágádnie ieſzcze kto y ſpyta czemu przynaymniey w oſobie dziecinney udał ſię do Egyptu? nie w dálſzym wieku? odpowiádam znowu z S. Chryzologiem *ſacramenti erat nòn pavoris*. álbowiem dzieci to máią do ſiebie, że ich byle czym, iábłuſzkiem náprzykład utuliſz, otoż dziecięciem idzie do Egyptu Pan Jezus, prágnąc ſerca Egypcyanow, bá y ſłowem dobrym uderzeniem ſię w pierſi, utuli ſię Jezus, *pro nihilo ſalvos facies illos*, mowi prorok *Pſal. 55. v. 8.* dayciesz mu niewierni ſłowo, daycie mu grzeſznicy ſłowo, że grzeſzyć nie będziecie, á utuli ſię Jezus. Maią y to malinkie dzieci, że co máią to rozdaią, pełny dárow y łaſk Jezus, zbliża ſię do was grzeſznicy nie żeby co wziął, ále żeby rozdawał łáſki, nieſie łzy w oczách, ná obmycie ſumnienia wáſzego. Máią ieſzcze y to malinkie dzieci, że wymyśláią ſobie zabáwki, idzie tedy w malinkim wieku Pan Jezus do grzeſznikow áżeby ich náuczył zabáwy ná Niebo, áżeby Egypcyanie y inni grzeſznicy nie prożnowáli, iák zegar nie náciągniony, idzie ich zabáwić, álbo ſię z nimi báwić, áżeby czáſu do zbáwienia nie trácili, *Deliciæ meæ eſſe cum filiis hominum Prov. 8. v. 31.* A generalnie powiem, dla náuki cáłego narodu ludzkiego, ſzedł Pan Jezus w podroż, áżeby nas náuczył żyiących pod ſłońcem, że ná tym świecie ieſteśmy iák iedni pielgrzymi, więc ſię podroży uczyć winni ieſteśmy, o tym prorok, *advena ego ſum apud te, & peregrinus. Pſal. 38. v. 13.* powtore ſzedł, w podroż, áżeby cáły świát náuczył, że dla nas od dzieciństwá ſwoiego prześládowánie cierpiał. Niechayże iuż nikt tey omylności przed ſię nie biorze, iákoby Pan Jezus, bez rácyi podrożą ſię bawił, álbo z płochości, ze ſtráchu z mieyſca ná mieyſce unikał, gdy ſię tu pokazuie, że od młodości ſwoiey, od lat niewinnych, prácował dla nas, a nie było gorſzkości, ktorey by w kielichu owym, męki ſwoiey, nie wypił. do poty o podroży Chryſtuſowey, *fuge in Ægyptum.*

Co do drugiego punktu. Miła Rachelo, álbo Macierzyńſkim tylko płáczeſz ſynaczkow ſwoich żalem? álbo záłuieſz im zbáwienia? álbo ofiáry Chryſtuſowi? Odpowie ktora z was ſłucháiących mátek; wſzákże to ieſzcze niemowlęta: odpowiádam: takichci Bog potrzebuie ofiar, to było przepowiedziáno proroctwem: *ex ore infantium, & lactentium, perfeciſti laudem Pſal. 8. v. 3.* mowicie, ále to ieſzcze ná świecie, nic dobrego nie użyło: odpowiádam, tym lepiey, bo więkſzą w Niebie odbierą nádgrodę: rzeczecie, ále coż oni winni? odpowiádam, tym lepiey że nic nie winni, że Bogá y powſzechnym nie obrazili grzechem, co by im ſię w dalſzym wieku przytrafić mogło, iák owo ow łotr ná Krzyżu Diſmas powiedział, *digna factis recipimus Luc. 23. v. 41.* á ieżeli wolno było Herodowi niewinnie zábiiać, toć też wolno było Bogu męczeńſtwo Niebem nádgradzáć. Zagadnie mnie ieſzcze, ktora z was mátka: ieżeli czterna-

ście

ście tysięcy synaczkow trupem Herod położył, iáko *Monologium Græcum & Canon Missæ Æthiopum, in Bibliotheca SS. Patrum* rozumi, o! iák wielka w propágácyi Kosciołowi Bożemu uyma, odpowiádá wam ná to pięknie *Paulus à Palatio*, iż Chrystus Pan rowiennikow swoich, y ziomkow, nie chciał mieć w czyscu, álbo kto wie, y od piekłá obronił, więc ták pisze, *si vixissent multi eorum fortè damnarentur, vel in pœnarum purgantium locum cogerentur abire, noluit ergo Puer natus, pueros secum natos, potestati diabolicæ subjacere*, á więc im mieysce w otchłáni náznáczył, poki przez mękę swoię Niebá nie otworzył. Ale moy Pánie, iákże się prawdzić będzie, coś miał powiedzieć, iż będziesz iáko kwoka, synow Izráelskich do siebie wabić *Jerusalem Jerusalem.... qvoties volui congregare filios tuos &c. Matth. 23. v. 37.* odpowiádam to mieysce pisma, ma się rozumieć o zákamiałych wieku większego hebrayczykach, záś co się tycze niewinniątek tegoż narodu, uczynił to Pan Jezus (moim zdániem) ze dwoch rácyi: álbowiem kiedy medyk widzi korrupcyą w człowieku, tedy mu krew puszcza, álbo kauteryą czyni, otoż Pan Jezus, owych synaczkow chciał obronić od korrupcyi krwi, álbo też widząc że miáły krew złą, więc im puścić kazał, ná wieczne zdrowie. álbotez, ták to Pan Jezus uczynił, iáko kiedy owo Wodz uważa, y widzi, że się piechota dobrze potkáć może, sam się umyka y konnym náciérać nie każe, sukkursu nie posełá, ážeby samey piechocie honor był dány y wiktorya, tak Pan, że więcey znáć kochał synaczkow malinkich, że ták powiem Infanteryą, potkáć im się kazał z Herodem, ile że w owey batalii kto był zábity, to tryąfował, y przy nim wiktorya. Drugą podobno miał Chrystus racyą, iż w processyach solennych pierwey idą pacholęta synaczkowie, áni żeli stársi, podobnie chciał uczynić ážeby w owey liczney męczennikow zá wiárę processyi do Niebá, poprzedzáli niewinniątka, zá nimi záś stársi, iákoto SS. Apostołowie, y inni, ná ostátku Naywyższy Kápłan Zbáwiciel nász Jezus Chrystus. Rzecze kto, ále Pánie, tyś miał być Pásterzem od wilkow broniącym? prawdá záiste iest, ále też y to do Pásterzá náleży, ážeby im paszą lepszą, y nayprędzey gdy może obmyślił, táka záś byłá w Niebie, á nayprętsza w młodości wieku, to było figurowáno *Gen. 49. v. 9. catulus leonis Juda, ad prædam fili mi ascendisti, requiescens accubuisti.* co záś do wilkow, powiedzieć mogę: wszák pszczoły chowamy, ktore żądłem swoim tną ránią, iednákże ie konserwuiemy, z rácyi, iż miod przynoszą, tak chociasz prześládowcy tyráni, ránią nas, krwi nam dobywáią, iednákże potym nie sobie plastry miodu wyrabiáią, nie sobie słodyczy Niebieskich delicyi y smakow są okazyą, ále męczennikom, iák my pszczołom, ták Bog tyránom być dopuszcza, bo według owego. *si persecutores non essent, martyres non essent.* gdyby prześládowcow nie było, nie było by y męczennikow, dla ktorych w Niebie nágotowána *aureola.* Ale Pánie kości męczennikow mizernie się máią, odpowiádam nie ták iest, wszák Adama kości, Noe miał w korábiu ážeby potopem nie zginęły, á dawszy Semowi synowi swemu ziemię w ktorey się Chrystus miał rodzić y umierać, tenże Sem pochował ie ná gorze, od ktorych imię wzięná Kálwárya, o tym *Jacobus Edessenus* pisze y *Andreas Madius.* Jozefa tákże kości wziął z Egyptu Moyżesz, *tulit quoq; Moyses ossa Joseph. Exodi 13. v. 19.* y pochował według woli

iego, á iáko Ekklezyaſtyk mowi *corpora ipſorum in pace ſepulta ſunt* (44. *v.* 14. co tłumaczy *Cornelius à Lapide*, *Soc. J. in pace: ideſt in honore, decore & ſplendore*, wſzákże znáyduią ſię po dzisdzień w niektorych Katedrách, y ſwoię maią rewerencyą. A zátym cieſzyć ſię maſz Rachelo, że głoſem ſynaczkow twoich rozgłośiłá ſię ſławá nowonárodzonego, á długo oczekiwánego Páná, bo ieżeli ogłośił ánioł to pásterzom, ieżeli gwiazda, to trzema Krolom, záś niewinniątka twoie głoſem ſwoim (acz niemowlęcym) ále z krwi wyláney głośnym, iák niegdyś krew Ablowa wołáłá, *vox ſangvinis clamat. Gen.* 4. *v.* 10. te głoſy mowię, niby pioruny po całym świecie przyście Meſſyaſzá niezawodnie ogłośiły. A dotego ſynaczkowie twoi Rachelo, pewni ſą zbáwienia, to było figurowáno *Can.* 3. *v.* 7. *en lectulum Salomonis ſexaginta fortes ambiunt. ex fortiſſimis Iſrael, omnes tenentes gladios.* iákoby prorockim duchem Paleſtyny Monárchá chciał oznáczyć, iż przydzie ten czás, kiedy przy kolebce Chryſtuſowey ſtáną z mieczámi, od Herodá náſwoię śmierć záżytemi, ſynaczkowie z pokolenia Jſráelowego, y áſyſtowáć Meſſyaſzowi będą. liczbę záś wyraził ſześćdzieśiąt tylko, bo liczbę wyráźną zá nie wyraźną kłáść, ieſt zwyczay niekiedy w piśmie świętym. Konfrontuie ſię to piſmo z nowym, iáko pewni ſą zbáwienia owi ſznaczkowie *Apoc.* 14. *v.* 4. *hi ſunt.... empti ex hominibus primitiæ Deo & Agno.* odkupieni krwią Chryſtuſa (ná ow czás máiącego umieráć) iáko pierwiaſtki Bogu y báránkowi. Tu niechay uważáią Rodzicy oſobliwie mátki, iáko ſię nie máią ſprzeciwiáć woli y dyſpozycyi Boſkiey, ilekroc malinkie z tego świátá zábiera im dzieci, wſzákże z ich dobrem, nie tylko matek, ále ráczey płákáć máią, ilekroć nie dawáią im prawdziwey edukacyi, bez ktorey w podeſzłym wieku, źle żyią, álbo też niekiedy y bez Chrztu Swiętego umieráć muſzą. Tu niechay uważáią Ambienci świátá tego, ilekroć niewinnie z Herodem dla obſzernieyſzego pánowánia krew ludzką rozlewáią, bo ieżeli Bog ná niewinniątka męczeńſtwo dopuścił, coż ſię z nimi dziáć będzie? Dotąd co mowiłem, mowiłem z okazyi płáczącey Racheli, *Rachel plorans.* Ale rzecze kto wſzákże Rachel iuż nie żyłá, kiedy *infanticidium*, álbo dzieciobóyſtwo náſtało? prawda zaiſte ieſt, dla tego też, dziſiay Mateuſz Swięty cytuie Jeremiaſzá proroka *C.* 31. *v.* 15. o Racheli mowiącego, Jeremiaſz záś mowił ná fundamencie piſmá od Moyżeſzá w kſięgach rodzáiu *C.* 35. *v.* 18. o Rácheli wyrážonego, álbowiem Rachel byłá figurą wſzyſtkich Bethleemſkich matek, ktore miáły płakáć ná Heroda, o zabicie ſynaczkow ſwoich. Tu uważáć iáko Swięci Páńſcy konfrontowali piſmo święte, tu uważáć iako obſerwowali figury, ta tedy Rachel boleiąca, po śmierci ſwoiey pochowána byłá nie daleko od Bethleem, kędy niewinniątká pobite być miáły *ſepulta eſt in via, quæ ducit Ephratâ, hoc eſt Bethleem v.* 19. kędy y Rama nie odległá byłá. Tu tylko może być trudność, czemu Rachel płakałá nie Lia, wſzák z Racheli był Jozef y Beniamin, záś z Lii, był Juda, z ktorego pokolenia przez propágácyą ſzły owe niewinniątka, ktore Herod pobić kazał, dla tego y Bethleem należáło do pokolenia Judy: odpowiádam prawdá, ále ſię y Racheli ſynom á bardziey potomkow doſtało (mowię zdaniem niektorych tłumaczow) że od Herodá pobitemi byli, á ieżeli nie byli pobitemi? tym bardziey miałá racyą płakania mo-

wi

wi Origenes Egypcyan *Homil. 3. in diver: qvi ex Juda occisi sunt, felicitate deflevit, qvod non suis contigerit pro Christo mori.* ten żal iey pokazał się oczywiście, gdy Beniaminá synà przy ktorym umárłá, názwàłá *filium doloris Gen. 35. v. 18.* ktorą nomenklátury odmienił ociec Jákob, y názwał go *filium dexteræ.* Mitam expozycye, wszeláko mądrze płákáłá, máiąc nádzieię, zbáwienia dlá krwi swoiey, to się dáie poznáć z pomienionego Jeremiaszá proroka *C. 31. v. 16. qviescat vox tua à ploratu.... & est spes novissimis tuis, ajt Dominus: & revertentur filii ad terminos suos.* (Náuczcież się mátrony, macierzystym dzieci wasze, dosyć będzie dla was opłakáć affektem, á smierć y życie onych, dispozycyi Boskiey niezáwodney porucząć.) do poty sens literalny. A w sensie mistycznym y morálnym co powiem? oto przez Rachel, niektorzy Tłumacze pisma rozumieią Mátkę nászę Kościoł Swięty, ktory nie płácze *plorans* męczennikow zábitych, ále zábiiáiących tyránow, po ktorych spodziewáłá się pociechy podpory, protekcyi, ták ná początku záczętey wiáry, iáko y po smierci Chrystusowey, to iest, płácze Herodow, Neronow, Dyoklecyanow, y innych, álić smutnym obeyźráwszy się okiem obaczył potwarze, y łzy niewinnych, to było figurowáno Ekklezyástes, *4. v. 1. verti me ad alia, & vidi calumnias, qvæ sub sole geruntur, & lacrymas innocentium.* toż rozumiem o heretykach, ktorzy iáko iászczorki gryzą wnętrzności mátki swoiey, mowię zdániem owego Sylweiry Olyssiponenskiego *Tom. 1. Lib. 2. C. 8. Rachel seu Ecclesia, plorat filios suos, scilicet ipsos persecutores, & interfectores, qvos per affectum voluerat esse filios, & non vult consolari, eò qvod non sint in eterna felicitate.* płácze że dla niewdzięczności y niepostuszeństwá, wyszedł dekret z Niebá, ázeby ich iáko dumnych wyciąć z Winnicy Kościołá Bożego, to było figurowáno *Dan. 4. v. 10. ecce vigil & Sanctus de cælo descendit, clamavit fortiter: succidite arborem: præscindite ramos,* tá kará byłá ná Nábuchodonozora, á w nim ná wszystkich iemuż podobnych, płácze ná wszystkich generálnie grzesznikow, ktorzy mogliby być niewinnemi á nie chcą, mogliby z powabami y zdrádámi świáta walczyć, mogliby się ciáłu y czártu oprzeć, á czynią się niesposobnemi, *non sunt.* y ktoż by się pátrząc ná tákich synow, nie zálał łzámi? kończę.

Fuge in Ægyptum.... Rachel plorans. Uciękaymyż Katolicy od grzechu, to od nas Pan Jezus unikáć nie będzie, *qvasi à facie colubri, fuge peccatum,* woła Ekklezyastyk *21. v. 2.* á ieżeli by kiedy Pan Jezus od was się oddalał, tłumaczcie sobie, *non fugis ut fugias. ut capiare fugis,* mowię zdaniem owego niegdyś Polskiego Poety Sarbiewiusza *Soc. J.* piszącego *Epigram:* na owe słowa Salomona Pieśni. *Fuge Dilecte mi. Cant. 8. v. 14.* Wolą naszę łączmy z wolą Boską, wygnani synowie Ewy, á tak żadna Rachel, chcę mowić, matka płakać nas nie będzie, nikt tego lepiey sprawić dzisiay nie może, iako wy przy swoim Swięcie, stoiąci przy Chrystusa kolebce synaczkowie, niewinniątka Swięte, ktorym ia y mnie samego, y Auditora mojego, szanuiąc Relikwie wásze w tey tu Archi-Katedrze, w opiekę oddáię, prágnąc z wámi, przy protekcyi waszey, widzieć Boga ná wieki. Amen.

Chwałá Bogu

Ktory o sobie powiedział: iam iest początek y koniec *Apo. 1. v. 8.*

INDEX KAZNODZIEYSKI.

A

Apteka - - - fol. 1.
Anioł do Nayświętszey Maryi Panny czemu był posłány? - - f. 42.
Archikatedra Gnieźnieńska f. 52. 188.
Agar uciekaiącá - - - f. 108.
Adámá sen - - f 126.
Aswerus Krol w nocy co czytał f. 127.
Adamá kości - f. 159.
Aniołow straże - - - - f. 173.
Apelles - - - - f. 182.
Akádemia Krakowská - - f. 195.
Anathema, co iest? - f. 239.
Anagramma Anielskie. - - f. 248.
Aryusz, Luter, Kalwin - - f. - 253.

B

w Betleemskiey skale czy było co widzieć? - - f. 7.
Baránki dwá ofiarowáne - - f 21.
Bolesław Chrábry - - - f. 51.
P. Bogá iák szukámy? y iakby my powinni? - f. 118.
Bramá do Niebá - - - f. - 132.
BOG do czásu martwi, ná wieki konsoluie - - f. - 149.
BOG co z wybranemi ná świecie czyni - - - - f. eodem.
Benedykt XIV. - - - f. 184.
Baiazetes - - - f. 213.
Bogaci podskarbiemi ubogich - f. 219.
BOG czego po nas chce - - f. 235.
Bogárodzica Pieśń - f. - 50. & fol. - 186.

C

Cieśla Jozef S. czemu? - f. - 36.
Concilium Trydentskie - - f. - 47.
Człowiek ieżeli się odrodzić może, f. 61.
Chrzest Swięty troiáki - f. - 61.
Cyrkiel ná czártá - - f. - 71.
Chlebá podpłomyk - f. - 80.
Cyreneńczyk czemu Krzyż dzwigał Chrystusow. - - f. - 102.
Czystości zachowánie nie iest wymysł ludzki - - f. - 106.
Cnoty trzy Teologiczne f. - 124.
Czárta zawstydzenie - f - 146.
Cierpliwość potrzeba - f. 149.
Cud Nayś: Maryi P. naywiększy f. 156.
Czuwánie według Ewángelii f. 194.
Czyściec - - - f. 210.
Czásy szczęśliwe - - f. 234.
Chrystus respektem nas - - f. 256.

D.

Debora Prorokini - - f. 38.
Dyzmy S. śmierć - - f. 41.
Dzień śmierći czemu nam niewiadomy - - f. - 191.
Duchá Przenayśw. własność f. - 198.
Dusze w czyścu - - - f. - 212.
Dusza násza - - f. - 218.
Didrachma - - f. - 260.
Dobrych w złych kto zamienia f. 271.
Definicia Jana S. - f. - 274.

E.

Edmundus Swięty - - - f. - 4.
Epiphania co iest? - f. - 7.
Elekcye troiakie są - - f. - 25.
Eliezer poseł do Rebeki - f. - 86.
Z pisania Ewangelii zaszczyt, f. - 166.
Ewangeliczne przepasanie - f. - 192.
Ecclesiastica immunitas dáwna? f. 229.
Ewangeliczne pochodnie f. 245.
Ewa Swiętsza Marya - f. 248.
Ewagrius - f. - 254.
Ezechiel w wodzie brodzący f. - 257.

F.

Figury pokazania się w Bethle: Xsa f. 8.
Februa Bogini - - f. 19.
Franciszek S. po śmierci stoiący f. 183.
Figura słowa Bożego w Prefacyi do Czytelnika
Figura Kościoła. - - f. 262.

G.

Gromniczna Nayś: Marya P. f. 19.
Grob S. Woyciecha - f. 50.
Gnieźnieńskich PP. S. Klary Fundatorka - - f. - 127.
Grzesznicy z cięszkością się poprawiaią - - - - f. 169.
Gora Garganus - - f. - 175.
Gwoźdź wbity - - f. - 233.
Grzech pierworodny - - f. - 248.
Głupstwo żydowskie, - f. - 261.

Czuwá-

H. Heru-

H.

Herubinowie pilnuiacy skrzynie, *f.* 39.
H. litera co znáczyła u żydow? *f.* 45.
Helena S. Konstant. Cesarza Matká *f.* 58.
Heretykow konwikcya respektem Eucharystyi - - *f.* - 80.
Harpie ptaki - - *f.* 108.
Herkules - - - *f.* 145.
Herakliusz Cesarz Rzymski - *f.* 158.
Heretykow błąd o Krzyżu Chrystusowym - - *f.* 162.
Heretykow o SS. Páńskich błędy *f.* 206.
Hyppomenes - - - *f.* 244.
Heretycy rożni, - - *f.* 275.

J.

Janus od ktorego się Miesiąc nazywá *f.* 4.
Jagoda owá *Num:* 13. co znaczyła *f.* 9.
Immaginaria spatia - - *f.* - 10.
Judasz Iskarioth. - - *f.* - 27.
Ismára Swięta, Mátka B. Elżbiety *f.* 97.
Od Izmaela pogánie - - *f.* 236.
Index pálec S. Tomász. - *f* - 257.
Językámi trzema tytuł ná Krzyżu *f.* 260.
Dla Jezusa, serce násze iákie ma bydź - - - - *f.* 263.
Infanteria - - - *f.* 281.

K.

Káźimierza Swiętego pochwały *f.* 33.
Konsens Máryi Pánny, ná Wcielenie, czemu? - - *f.* 43.
Kii Giezego - - *f.* 45.
Krzyż Chrystusa *abstractè & concretè* *f.* 58.
Kanonizácya S. Stánisławа Biskupa y Męczennika w Kościele nászym Assyskim - - *f.* 67.
w Kámieniu iednym siedm oczu *f.* 87.
Kielich iáki miał pić S. Jakob? *f.* 113.
Kościoł Swięty, ma z Synow swoich pociechę - - *f.* 116.
B. Kunegundy mądrość - *f* 123.
Zá Krolow mamy się modlić - *f.* 147.
Do kochánia Krzyża Chrystusowego *motiva.* - - *f.* 162.
Kościoła Prefekt S. Michał - - *f.* 174.
Krzyża kto nie cierpi, nie zda się do szkoły Chrystusowey - *f.* 185.
Krzywdy dárowánie - *f.* 199.
Kárać iák mamy winowaycow *f.* 222.
Kátolik prawdziwy - - *f.* 238.
Kazánia podział ná dwie części czemu? - - - *f.* *in Præf. ad Lectorem.*

Księga przeznaczonych nie splamiona - - *f.* - 247.
Kánały morskie - *f.* - 253.

L.

Listy Apostolskie - *f.* - 49.
Lampy goraiące - - *f.* - 53.
Ludzi trzy stany ná świecie *f.* - 106.
Liczba dziesięci Pánien w Ewang. *f.* 123.
Litery z kąd zowiemy alphabetem *f.* 153.
Litera T. - - *f.* 163.
Laska Kościoł mierząca - *f* - 186.
Ludzie czym się między sobą rożnią *f.* 200.
List S. Thadeusza - - *f.* - 202.
List S. Piotra Apostoła - *f.* 207.
List S. Pawła - - *f.* 206.
Liberi muratores - *f.* - 243.
Lampy Ewangeliczne - - - - 245.

M.

Maiętność - - - - *f.* - 2.
Miod y mleko pod ięzykiem *f.* - 36.
Mężem Máryi P. iákim był Jozef S. *f* 40.
Márya P. iáką sobie cząstkę obrała? *f.* 138.
Modlitwy skutek - *f.* 141.
Modlitwá w nocy - *f.* 142.
Miasto ucieczki - *f.* 154.
Most do Nieba - - *f.* 164.
Miłość Boska - - - *f.* - 181.
Marcyalis Swięty - - *f.* - 232.
Mappa rozwiniona - - *f.* - 227.
Maxencyusz - - - *f.* - 232.
Męczennicy czarta - - *f* - 233.
Máryi szyia - - *f* - 250.
Ministrow w Kościele Bożym obserwa, - - - *f.* 269.
Ministrow Kościelnych powinność *f.* 265.
Mátki respektem dzieci, *f.* - - *f.* - - *& fdl.* 274.

N.

Nisan Miesiąc - - *f.* - 3.
Do Nieba zá Chrystusem iák się dostać? - *f.* - - 70.
Nátura wszech rzeczy *Mistrzyni*, *f.* 113.
Niebo iak się ma imaginować respektem nas? - - *f.* 119.
w Niebie kto witał N. Máryą P. *f.* 135.
Do Niebá, komu wniść ciężko? *f.* 168.
Nowatorowie - - *f.* 254.
Národzenie Páńskie trzema Pasterzom oznaymione. - - - *f.* 259.
Niewinniątka, - - *f.* 281.

O.

Oley Oliwa - - f. 1.
Obrzezania Chrystusa ośmego dnia, ośm rácyi, - - f. 2.
Ostatnie pomazánie Sakrám: f. - - 56.
Opieszałość w rzeczach zła, f. 107.
Ofiary zá zmárłych, - f - 211.
Odwłuczyć pokuty nie trzebá f. 230.
Opieka nad sierotámi - f. 245.
Okno w Korabiu, - f. 268.
Omdlewánie z kochania, - - f. 272.

P.

Pánienki wewnętrznie y zewnętrznie máią bydź wielkiey pilności, f. - 16.
Piersi dwie *Cant.* 4. co znáczą, f. 19.
Pas wolny do Niebá - - f. 30.
Polskę wziął ná oko S. Woyciech, f. 50.
Polska od czego się zowie? - - - - 49.
Processyi stary zwyczay - f. 84.
Piotr y Páweł SS. Apostołowie czego náuczali? - - f. 93.
Pokutuiący nie ma dbáć ná cenzurę, f. 111.
Pokora wynosi, - - f. - 172.
Pochodnie goraiące - f. - 193.
Pielgrzymámi iesteśmy ná świecie f. 223.
Pásterzom náuka - - f. 244.
Punkt honoru Boskiego, - - f. 250.
Prześladownicy - - - f. 281.

Q.

Quatuor albo Cariatharbe Miásto co znáczy? - - - f. - 96.
Quirianus S. SS. Sepulchri Jeros: Cust: Can: Reg: Proffes: - - f. 158.

R.

Rzymska wiárá, - - f. 51.
w Rzymie S. Piotr Apostołem był, y tám Męczennik - - f. 92.
Rogi *Moyżesza* - - - f. 121.
Rupertus *Tuitiensis* Opat o Nayświętszey Maryi - - f. 154.
Rożą im bardziey trzesz tym bardziey pachnie, - - f. - 187.
Rosa Boëmica - f. - 50.
Rodzicy nie máią żałowáć dzieci do Zákonu, - - - f. - 227.
Rybka od S. Piotra Ap. z morza wyięta, - - - - f. 260.
Ráno y wieczor życia nászego f. 226.
Ráchel płácząca Kościoł S. f. 283.

S.

Słowo Boskie iest strzałá: w Prefacyi do Czytelnika
Sukienka Chrystusa dziána co znaczyła, - - f. - 13
Sompronius Rzymski Starosta f. - 14
Sen grzechem nie iest. - f. - 17
Sálomonowi cztery rzeczy do zrozumienia trudne, - - - f. - 70.
Syn dobrych uczynkow Jan S. Chrzciciel, - - f. - 88.
W. skrzyni stárego Testámentu co było? - - - f - 97.
Swiat ten, czym iest? f. 111.
Swiat ten, iak wokuie? f. 141.
Sibille o Nayś: Máryi, - - f. 154.
Szkalowáć nie trzeba, - - f. 196.
Stopniow 15. do Niebá, - f. 208.
Swicá ná lichtárzu - - f. 215.
Stan Zakonny - - - f. 220.
Swiata iak zażywáć, - - f. 221.
Sąd Páński scisły - - f. - 231.

T.

Táiemnice o oczyszczenia Nayświętszey MARYI Pánny. f. 21.
O Troycy Przenayś: Táiemnice, f. 78.
Thau, figura Krzyża, - f. 113.
Testáment iak się tłumáczy, - - f. 212.
Tálenta BOG rozdał, czmu nie iednáko? - - f. 241.
Zle kto tálent zakopuie, - f. 242.
Z twarzy poznáwánie, - f. 272.

U.

Urodzenie, cnoty przewyższaią, f. 67.
Uczynki násze dobre, są ważne do zbáwienia, - f. 102.
Do usprawiedliwienia się porządek iáki ma bydź? - f. - 110.
Ukochánie Páńskie człowieka, f. 130.
Uklękánie ná modlitwy, y przed Nayświętszym Sakramentem, - f. 142.
Ucho igielne, - f. - 168.
Umárli wołáią - - f. 212.
Ustąpić czásem złości trzeba, f. 278.

W.

Wilk z Jagnięciem będzie mieszkał, figura, - - f. - 11.
Walor Krzyża Chrystusowego, f. 58.

Wilk

Wilk w rożnym sensie, - f. 64.
Jak idziemy do złey wieczności, iak do dobrey? - f. 99.
Wiára Swięta, skarb iest,' f. 101.
Votum do Kompostelli, - f. - 117.
Wieki cztery człowieka, - f. 194.
Wiek młodociany konsekrować Bogu. - - f. - - 224.
Wiek nász iak długi - f. - 229.
Vestales, w iakim były poszanowániu? - - - f. 232.
Wdzięczność - - - f. 279.

X.

Xiąże milicyi Anielskiey Michał S. f. 173.
X. Kościelna liczba, - - f. 239.
Xięża, Kápłani, - - f. 265.

Y.

O literze Y Pithagoras, - - f. - 153.

Z.

Zydom zachciało się czárty wyganiać f. 5.
Zmártwychwstánie trupa w Piotrowinie, - - - f. - 66.
Zaby u Faráona, - f. - 100.
Zasług swoich nie tylko cudzych do Niebá potrzeba - f. - 103.
Ząb zbolały przyiaciel fałszywy, f. 113.
Zuppy w Krakowskim, f. - 126.
Ziarno Ewangeliczne, - f. - 129.
Zyska Jan, - - - f. - 145.
Zydow sprzeczka z Pawłem S. f. 151.
Zgoda, iedność, co może? f. 199.
Zołnierska Professya, f. 217.
Zle ná swoim polegać zdániu, f. 254.
Zęby w sensie mistycznym, f. 265.

Omyłki Drukarskie w Kázániach.

Polskie.

f. 3. v 38. tak się, czytay, cię.
f. 5. v. 26. obáconey c. obiecáney.
fol. eod. v. 9. wieie, c. wiele.
f. 6. v. 19. przywiązal c. przywiązáni.
f. 10. v. 31. nie iest c. nic iest.
f. 11. v. 26. pogáńskiego c. żydowskiego.
f. 16. v. 21. bzdz c. bydź.
f. 36. v. 17. S. Heronym c. Hieronym.
f. 44. v. 34. zá świat c. ná świat.
f. 45. v. 41. Abrahawa c. Abrahama.
f. 50. v. 37. tozkazał c. rozkazał.
f. 55. v. 10. ktorzy c. ktory.
f. 87. v. 44. napowinał c. napominał.
f. 93. v. 15. iegp c. iego.
f. 96. v. 42. zbyr c. zbyt.
f. 105. v. 25. zadzą c. żadną.
f. 109. v. 5. w przedsięwzięcin, c. ciu.
f. *eodem* v. 24. napisawo c. no.
f. 114. v. 14. albwiem c. albowiem.
f. 124. v. 2. Teologowow, c. gow.
f. 66. v. 29. podniższy c. podnioższy.
f. 79. v. 19. w Toycy c. Troycy.
f. 96. v. 40. zbyr, c. zbyt.
f. 176. v. 5. táskę, c. łaskę.
f. 258. v. *à fine* 2do iudzkie, c. ludzkie.
f. 247. v. 28. po to, c. bo to.
ibidem v. 35. raminować c. ruminować.

Łacińskie.

f. 30. v. 33. *sumbi*, *l.* *lumbi*.
f. 46. v. 37. *marcenarius*, *l.* *mercenarius*.
f. 61. v. 25. *sangvivis*, *l.* *sangvinis*.
f. 79. v. 36. *coro*, *l.* *caro*.
f. 89. v. 34. *flius*, *l.* *filius*.
v. 35. *silii*, *l.* *filii*.
f. 104. v. 13. *mundax* *l.* *mendax*.
f. 121. v. 40. *Luca*. *l.* *Lucæ*.
f. 143. v. 22. *expensa*, *l.* *expansa*.
f. 154. v. 31. *ad alvo* *l.* *ab alvo*.

Inne errory, łaskawy Czytelnik poprawi.

